17188/B

A. XVII. a

Joseph Kennedy
1850

90271

A. CORN. CELSI

DE

MEDICINA

LIBRI OCTO

EX RECENSIONE ET CUM NOTIS

LEONARDI TARGAE

VOLUMEN SECUNDUM

ARGENTORATI

EX TYPOGRAPHIA SOCIETATIS BIPONTINAE

CIƆIƆCCCVI

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

IO. BAPTIST. MORGAGNI

IN PATAV. GYMNASIO PRIMARII ANAT. PROFESSOR.

IN

A. CORN. CELSUM

EPISTOLAE

AD

IO. BAPTIST. VULPIUM

IN EIUSD. GYMNASII ANATOMICO THEATRO PUBLICUM INCISOREM.

EPISTOLA PRIMA.

Io. Bapt. Morgagnus Io. Bapt. Vulpio s. p. d.

Quamquam te deficere nihil puto, ad A. Cornel. Celſum, & Q. Serenum Samonicum pari induſtriae & diligentiae laude edendos, atque a V. Cl. fratre tuo Corn. Nepos & C. Valerius Flaccus non ita pridem editi ſunt; tamen quando meam quoque ſententiam, & monita aſſidue poſtulas, atque adeo flagitas, non committam, mi Vulpi, ut tanto iſti deſiderio tuo ipſe videar defuiſſe. Et primum quod ad Celſum attinet (nam de Sereno alias ſcribam) illud recte ſtatuiſti, ut eam prae ceteris editionem ſequaris, quam vir, dum viveret, eruditiſſimus procuravit Th. I. Almeloveenius. Cuius mei hac de re iudicii rationem afferam, ſi prius de iis quae in illa editione propoſita ſunt, tum Vita, tum Elogiis Celſi pauca admonuero. Cum Ioannes Rhodius, a quo Vita illa ſcripta eſt, igno-

rare non deberet, Epiſtolas duas, alteram ad I. Calliſtum, alteram ad P. Natalem immerito in Marcelli volumine, Corn. Celſi praeferre nomen, propterea quia prior certe Scribonii eſt, quod luculenter ab eodem ipſo Rhodio in alio 1 eſt libro demonſtratum; utraque autem vel ipſo (ut nunc cetera omittamus) dictionis genere ita a ſcriptis Celſi discrepat, ut id qui non videat, nihil ille prorſus videat: cum haec, inquam, ita eſſent; non intelligere me fateor, qua tandem ratione ſibi licere crediderit Rhodius, vir alioqui pereruditus, illarum Epiſtolarum, perinde ac ſi Celſi eſſent, teſtimonio paſſim uti ad ea, quae de huius vita proponit, comprobanda. Qua de Rhodii inconſtantia, atque adeo prolapſione, tantum abeſt ut Almeloveenius lectores monuerit; ne Amanuenſium quidem Rhodii, aut Typographorum Hafnienſium in illo opuſculo deſcribendo gravia quaedam ac manifeſta correxit errata, ut ubi Largii Deſignatiani (eius videlicet cuius Epiſtolam Marcellus exhibet) nomen in *Largii deſignationi* non ſine totius ſententiae incredibili depravatione mutavere, vel ubi Celſum Roma oriundum aperte monſtrare ſcribunt ipſius lib. 5. cap. 21; in lib. autem 7. cap. 26. ipſum prodere, pharmacorum (eorum, inquam, pharmacorum quae *praebuiſſe* dicitur) artificioſam mixtionem ſe accurate intellexiſſe: quae nempe capita licet ita diligenter perlegas, ut ne litera quidem una te fugiat; quod tamen ad propoſitum faciat, reperies nihil. Hos autem locos, & praeſertim poſtremum eo magis emendare oportebat, quod nullum praeterea aliud verum ac luculentum Celſi ipſius teſtimonium protulit Rhodius, quo illud ſaltem, ipſum non legendo tantum (quod plures putarunt) atque exſcribendo, ſed obſervando etiam, ſuumque iudicium interponendo, in re medica verſatum eſſe, probaret: mirum ſane in eo qui tot annos in relegendo Celſo conſumpſerit, cum Iſ. Caſaubonus tres eiuſmodi locos in Scholiis annotaverit ſuis, quae Scholia edidit 2 Almeloveenius, aliosque ipſe animadverterim, de quibus totidem, exempli cauſa, proponere ſatis eſt: 3 *Ego ſic reſtitutum eſſe neminem memini:* & 4 *Neque audiendi ſunt, qui oſſe nudato, diem tertium exſpectant, ut tunc excidant, ante inflammationem enim tutius omnia tractantur:* & 5 *In omni fiſ-*

1 Not. in Scribon. pag. 11. 2 Ad pag. 118. lin. 22. 3 Lib. 7. cap. 7. p. 426. l. 16. 4 Lib. 8. c. 2. p. 509. lin. 24. 5 Ib. c. 4. p. 517. l. 6.

so fractove osse, protinus antiquiores medici ad ferramenta veniebant, quibus id exciderent. Sed multo melius est ante emplastra experiri.

Elogia autem, & Testimonia de Celso nulla potius afferri oportuit, quam aut ita concepta, aut ita pauca, ut in ista editione allata sunt, tanquam illud quod Egnatio [1] excidit, certissimum esset: *Cornelii Celsi Fabius, quod sciam, ex veteribus tantum meminit.* Quid enim? An non Columellae proferri plures poterant loci, unde intelligeretur, & quam late fusa rerum scientia, & qua elegantia, & qua auctoritate, & qua fama, & quibus temporibus, & quot etiam, ex parte, volumina Celsus scripsisset? velut ubi [2] *Cornelium Celsum* vocat *non solum agricolationis, sed universae naturae prudentem virum*; aut ubi [3] de Apibus negat *quidquam praecipi posse elegantius quam a Celso iam dictum sit*; aut ubi [4] his verbis utitur: *quamvis doctissimi Viri* (Celsi) *auctoritatem reverebar, tamen ambitione submota, quid ipse censerem, non omisi*; aut his: [5] *Iulius Atticus, & Cornelius Celsus aetatis nostrae celeberrimi auctores*; itemque: [6] *Celsus & Atticus, quos in re rustica maxime nostra aetas probavit*; denique: [7] *ut Carthaginensem Magonem rusticationis parentem maxime veneremur; nam huius octo & viginti memorabilia illa volumina ex senatusconsulto in Latinum sermonem conversa sunt; non minorem tamen laudem meruerunt nostrorum temporum viri Cornelius Celsus, & Iulius Atticus. Quippe Cornelius totum corpus disciplinae quinque libris complexus est.*

Quos quidem libros quinque ad rei tantum rusticae disciplinam pertinuisse, tum ea ostendunt quae antecedunt, ac subsequuntur, tum id confirmat quod in Vita Celsi tradidit Rhodius, videlicet antiquorum quae calamo scripta sunt, eius de re medica exemplarium hanc communem esse inscriptionem: *A. Cornelii Celsi Artium Liber VI.* quam quidem & in Gudiano observavit Vir Cl. Io. Alb. Fabricius, [8] & Manutii suis in editionibus fideliter repraesentarunt, quos nimirum secutus est H. Stephanus, sed his verbis: *Operis ab eo scripti de artibus pars sexta.* Et quintam quidem fuisse eos libros de re rustica, ex primis ipsis sextae versibus satis intelligi, recte ab eruditis hominibus est adnotatum. Quo autem ordine essent partes reliquae lo-

1 In Epist. Dedic. Celsi. 2 De Re Rust. lib. 2. c. 2. 3 L. 3. c. 2. 4 Ib. c. 9. 5 L. 3. c. 17. 6 L. 4. c. 8. 7 L. 1. c. 1. 8 Suppl. Biblioth. Lat. lib. 2. c. 4. & Bibl. ibid.

catae, & quot in libros distributae, & num ſexta ultima eſſet, de his nihil videor legiſſe quod pro certo habere poſſimus. Coniectura enim eſſet, neque illa ſatis firma, ſi quis id iungens quod modo dictum eſt, cum ordine in pervulgato eo 1 Fabii loco obſervato: Corn. Celſus *rei militaris, & ruſticae etiam, & medicinae praecepta reliquit*, colligeret, quartam Operis partem fuiſſe de re militari. Coniectura quoque eſt docta haec quidem, & quam cum altero 2 Fabii loco, de iis quae Celſus ad *Scepticorum* exemplum *non parum multa* ſcripſit de Philoſophia, valde conſentire animadverto; ſed tamen coniectura eſt, quam laudatus Fabricius propoſuit, cum 3 *de hoc noſtro* Celſo *videtur*, inquit, *accipiendum quod S. Auguſtinus praef. libri de haereſibus ait, opiniones omnium Philoſophorum qui varias ſectas condiderunt usque ad tempora ſua ſex non parvis voluminibus Celſum quendam abſolviſſe*. Ad quatuor autem quas nominavimus, partes de re ruſtica, medica, militari, & philoſophica, ut ſine dubitatione aliae duae doctis ab hominibus adduntur, de arte videlicet rhetorica, & de iure civili; ita ſuſpicari aliquos poſſe, video, an non aliae inſuper adiici debeant. Neque hoc tamen dico ob librum de herbis iure ac merito longe alii Scriptori attributum, aut quod Celſum peculiares libros ſcripſiſſe cenſeam de arte veterinaria, quanquam Rhodius in eius Vita poſtquam libros ceteros memoravit, haec habeat: *Veterinariam quoque conſcripſiſſe autor eſt Mercurialis lib. 4. cap. 2.* Moveret quidem me mei eruditiſſimi Civis auctoritas; ſi locum quem ad iſtum modum indicavit Rhodius, alium eſſe putarem ac illum qui in Praelectionibus Patavinis, lib. 4. cap. 2. ſic legitur: *Scripſerat enim Celſus de medicina brutorum.* Nam hoc negare poteſt nemo qui modo Celſi verba legerit, 4 *amurca ad tertiam partem decocta, vel ſulphur pici liquidae mixtum, ſicut de pecoribus propoſui, hominibus quoque ſcabie laborantibus opitulantur.* Quin etiam Columellam pluribus in locis 5 ad varios boum oviumque morbos propoſita a *Celſo* remedia laudantem invenio. Verumtamen ut Robertus Conſtantinus 6, atque adeo noſter Almeloveenius, 7 eo Celſi loco nihil aliud ſignificari docuerunt, niſi quod tradiderat in libris de re ruſtica; ita ex his etiam Columellae

1 Inſtit. Orat. L. 12. c. 11. 2 Ibid. l. 10. c. 1. 3 Loc. cit.
4 L. 5. c. 28. p. 338. l. 31. 5 L. 6. c. 5. 12. 14. & l. 7. c. 5.
6 In Adnotatt. ad Celſ. 7 In Scholiis in Celſ.

non video quî confici possit, peculiares alios de medicina veterinaria libros a Celso fuisse conscriptos, cum ea omnia inter rei rusticae praecepta (quod & ipse Columella & Cato fecerunt) opportune tradi potuerint, neque aliter accipere necesse sit verba Mercurialis. Non veterinariam igitur peculiaribus libris complexum esse Celsum, suspicor, sed alias ex iis artibus quas indicat Quintilianus 1. *Marcus*, inquit, *Censorius Cato idem orator, idem historiae conditor, idem iuris, idem rerum rusticarum peritissimus. — Quam multa, immo paene omnia tradidit Varro? Quod instrumentum dicendi M. Tullio defuit? Quid plura? cum etiam Cornelius Celsus mediocri vir ingenio, non solum de his omnibus conscripserit artibus, sed amplius rei militaris, & rusticae etiam, & medicinae praecepta reliquerit.* Nosti quot & quam varia argumenta tractata sint a Varrone: nam etsi libri eius plerique perierunt; inscriptiones tamen sunt nobis ab antiquis Scriptoribus conservatae, quas tanquam in tabella Cl. Fabricius 2 exhibuit: in primis, ut totius erat antiquitatis peritissimus, rem historicam esse Varronem persecutum, nemo ignorat: quod Catonem quoque illum Censorium fecisse constat, & Quintilianus isto in loco diserte confirmat. Num ergo Celsum, etsi nihil praeterea aliud scripsisset, Historiam saltem attigisse, non suspicabimur? Sed ne diutius in his quae minus sunt certa, haereamus; ad ea quae certissima sunt, reliqua de Celso Columellae Testimonia, atque Elogia redeo: quae inter, eo magis quae protinus afferam, omissa adhuc (quod sciam) fuisse miror, quod deperditorum eius de re rustica librorum Fragmenta quaedam in nonnullis praesertim eorum videntur esse servata. Nam lib. 1. cap. 8. *Eiusmodi*, inquit, *villicum* (illiteratum, sed tenacissimae memoriae) *Cornelius Celsus ait, saepius nummos domino, quam librum afferre, quia nescius literarum vel ipse minus possit rationes confingere, vel per alium propter conscientiam fraudis timeat.* Lib. 2. cap. 9. *Nam, quod ait Celsus, ubi mediocris est fructus, optimam quamque spicam legere oportet, separatimque ex ea semen reponere.* Lib. 3. cap. 2. *Albuelis* (vitis) *utilior, ut ait Celsus, in colle, quam in campo: in arbore, quam in iugo: in summa arbore, quam in ima, ferax & materiae frequentis, & uvae.* Atque iterum: *Prudentis magistri est — illud in totum praecipere, quod & Celsus ait: — Nullum genus vitium conserendum esse, nisi fama; nullum*

1 Instit. Orat. lib. 12. c. 11. 2 Biblioth. Lat. l. 1. cap. 7.

diutius conservandum, nisi experimento probatum. Lib. 7. cap. 2. *Igitur id pecus* (ovillum) *quamvis mollissimum sit, ut ait prudentissime Celsus, valetudinis tutissimae est, minimeque pestilentia laborat.* Capite autem 3. eiusdem libri: *Nam melior est* (agnus) *autumnalis verno, sicut ait verissime Celsus.* Lib. 8. cap. 13. Anser *autem non ubique haberi potest, ut existimat verissime Celsus, qui sic ait: Anser neque sine aqua, nec sine multa herba facile sustinetur, neque utilis est locis consitis, quia quidquid tenerum contingere potest, carpit. Sicubi vero flumen, aut lacus est, herbaeque copia, nec minus iuxta satae fruges, id quoque genus nutriendum est: quod etiam nos facere censemus, non quia magni sit fructus, sed quia minimi oneris.* Lib. 9. cap. 1. *Quam rationem* (reparandi apes ex iuvenco perempto) *diligentius prosequi supervacuum puto, consentiens Celso, qui prudentissime ait, non tanto interitu pecus istud admitti* (an *amitti?*) *ut sic requirendum sit.* Sed cum ex aliis praeterea Columellae locis, ac praesertim ex fine memorati novissime capitis, & sententias Celsi, & quid de his Columella censuerit, cognoscere possimus; tamen eos quos protuli, dignos praeter ceteros iudicavi qui minime in Almeloveenii editione omitterentur.

Porro neque Plinius silentio erat praetereundus, qui toties Celsum inter Auctores (& quidem non Externos) quos secutus est, retulit in primo Naturalis Historiae libro, atque alibi etiam, ut libro 10. cap. 53. & (quod Almeloveenius non ignoravit) in calce capitis quarti, libri 20. ubi ex Celso diserte nominato remedium adversus podagram attulit, quod in libro huius habemus quarto, cap. 24. Nam alium quendam Plinii locum ex lib. 14. cap. 2. *Graecinus, qui alioqui Cornelium Celsum transscripsit,* non contemno quidem; sed tamen non tanti, quanti facere Eruditi nonnulli homines videntur, facio. Etsi enim Iulium hunc Graecinum (hunc, inquam, ipsum Iusti etiam Lipsii, [1] atque Henrici Savillii [2] iudicio) & ab Seneca [3] haud semel laudatum, & a Corn. Tacito [4] insigni illo elogio ornatum invenio: *pater Iulii* (Agricolae) *Iulius Graecinus senatorii ordinis, studio eloquentiae sapientiaeque notus, iisque virtutibus iram Caii Caesaris meritus. Namque Marcum Silanum accusare iussus, & quia abnuerat, interfectus est;* ut ad Celsi laudem non mediocriter pertineat quod ab eius-

1 & 2 In Agricol. Taciti. 3 De Benef. l. 2. 21. & Epist. 29.
4 In Iul. Agricolae Vita.

modi viro credatur esse transscriptus; haud facile tamen censuerim, aliud voluisse Plinium significare, nisi quod super helvenaca, de qua ibi loquitur, vite Celsi ille iudicium descripserit. Neque enim, aliter si esset, aut Plinius ipse 1 inter eos Scriptores, quorum auctoritatem in libris 14. 15. 17. 18. secutus est, praeter Celsum, Graecinum quoque nominasset, atque adeo in libri 16. Indice hunc, Celso omisso, memorasset, aut Columella 2 saepe adeo sententiam Iulii Graecini nominatim laudasset, atque ipsa, ut videtur, verba, quae pro Graecini Fragmentis haberi fortasse possunt, plerumque retulisset; immo ipsum, non Iulii Attici, quod facit, 3 sed Cornelii Celsi *velut discipulum*, scripsisset, *duo volumina similium praeceptorum de vineis* edidisse. Utcunque id est; haec veterum Auctorum testimonia antiquam Celsi famam, atque etiam (quod vel ex iis intelligi potest quae de Graecino modo attigimus) aetatem ipsam indicantia, istic omnia praetermittuntur.

Unus Quintiliani locus, cum proponi plures possent, & in his aut ubi 4 Celsum de eloquentiae praeceptis *accurate* scripsisse, iudicat; aut ubi 5 eundem *eruditum* appellat *virum*; aut ubi 6 inter *paucissimos eloquentes*, quos in philosophia *literae Romanae tulerunt*, ipsum dilaudans, *scripsisse*, ait, *non parum multa, scepticos secutum, non sine cultu & nitore*; unus, inquam, profertur Quintiliani locus, isque Celso cum haud multum aequus, tum qui etiam quam revera sit, multo passim iniquior videatur non attendentibus videlicet, *mediocri virum ingenio* ibi 7 Celsum dici, ubi contentione quasi quadam facta, Scriptores omnium longe ingeniosissimi, & in his Homerus, Plato, Aristoteles, M. Tullius, collaudantur.

Quid vero de iis dicemus quae multa ex Verderio sine ulla animadversione proponuntur? In aliquo Celsus Hippocratis verbo Latine reddendo aliquid interdum humani passus sit; num propterea continuo pronunciandum erat, *Hippocratem, & Graeca paene omnia parum feliciter vertisse?* An non erat potius animadvertendum, quanto ille, quam nos, Hippocratis aetati propior fuit, tanto fidelioribus atque integrioribus Hippocratis exemplaribus usum esse; ut nisi quid aliud omnino obstet, non ex nostris exemplari-

1 Nat. Hist. l. 1. 2 De Re Rust. Vid. l. 3. c. 2. 3. 12. & l. 4. c. 3. 28. 3 Ib. l. 1. c. 1. 4 Instit. Orat. l. 3. c. 1. 5 L. 9. c. 1. 6 L. 10. c. 1. 7 L. 12. c. 11.

bus Celsi versionem reprehendere, sed ex Celsi versione nostra emendare exemplaria iis praesertim in locis deceat, qui aliter in aliis antiquis codicibus scripti sunt: quod me quidem, cum Hippocratem publice interpretarer, aliquando, & fortasse haud incommode, facientem annis superioribus audivisti. Sed *denique apud Celsum*, inquit, *observationes quaedam sunt ludicrae.* Quae tandem? *Si nimirum aegrotus summis digitis extrema parietum evellat, hoc est, lapillos ex muro exradicet* (Celsus 1 ita habet: *si qua minuta eminent, carpat*) *signum mortis esse*; quasi vero istiusmodi observationem aut Celsus de Hippocrate 2, de illo, inquam, Hippocrate, quem felicius (si Diis placet) vertisse oportebat, non accepisset; aut qua ratione, causaque vera esse possit, explicare Medici prorsus nescirent. Sed iam ad ipsos Celsi libros veniamus.

Hos cum ego libros ante multos annos ruri diligenter perlegerem, exemplari usus parvulo ex iis Lugdunensibus quorum uno ipsum quoque Iosephum Scaligerum usum esse, ex Lindenio cognosces; memini me ducentos minimum locos ex iis, quos corruptos esse intelligebam, coniectura (neque enim aut ulli, calamo, aut alii, formis descripti, quos conferrem, ibi erant libri) coniectura, inquam, ductum emendare, vel ut verius dicam, quo emendari modo possent, inter legendum divinare voluisse. Quas divinationes cum postea aliquando cum excusis libris conferrem, non ante sensi, me actum egisse, quam libellum a Lindenio procuratum in manus sumerem. Hic enim Vir diligentissimus, & magnis ad Celsum restituendum subsidiis instructissimus, quae ego suspicione attigeram, ea prope omnia ex veterum librorum auctoritate, & Virorum summorum coniecturis selectissimis reposuerat. Quorsum haec? inquies. Nempe ut intelligas, me Almeloveenii, qui Liedenium fere secutus est, editionem probantem, non temere, sed facto periculo, atque instituta cum aliorum libris comparatione iudicare. Et vero ut certis in locis, quorum aliquot in hac Epistola indicabo, minime de ea Lindenii editione Thomae Bartholini 3 iudicium improbem; in plerisque tamen eorum qui a me sunt diligenter perpensi, non video esse cur verear ne non sit ceteris anteferenda. Huc adde quae Almeloveenii sedulitas ac solertia ad-

1 Lib. 2. c. 6. p. 55. 9. 2 Praen. n. 4. 3 Differt. IV. de libris legend.

iunxit, & in his quae ad locos vel incertae ſcripturae commonſtrandos, vel obſcuros illuſtrandos, vel memorabiles indicandos, comprobandosve in calce tum ſingularum pagellarum, tum libri univerſi adſcripſit. Quibus omnibus in rebus etſi hominis exercitatiſſimi eruditionem, diligentiam, egregiamque de ſtudioſis lectoribus bene merendi voluntatem iure laudo, atque commendo; noli tamen credere, ſic illum, meo quidem iudicio, peregiſſe omnia, nihil ut reliquerit induſtriae tuae. Immo ſic habeas, velim: prope innumera adhuc ſupereſſe quae adiici poſſint, huiusque rei coniecturam facias ex iis quae has mihi literas alia inter ſtudia atque occupationes ſcribenti in memoriam videris eſſe redacta.

Nam ut a poſtremis incipientes, ad priora demum revertamur; haec memorabilia, ac digna ſunt certe quae extenſo quaſi digito Lectoribus oſtendantur: iam tum Celſum lib. 3. cap. 19. primum fortaſſe ex omnibus quos nunc de re medica habemus, ſcriptoribus (quae enim huc Rubeus [1] profert ex Hippocrate, ne aliter accipienda ſint, vereor) primum, inquam, nutrientium, ut vocant, clyſterum uſum, & opportunitatem literis mandaviſſe. *Ultimum*, inquit, *auxilium eſt, in alvum ptiſanae vel alicae cremorem ex inferioribus partibus indere, ſiquidem id quoque vires tuetur.* Iam tum lib. 6. cap. 7. in *gravis auditus* curatione monuiſſe, *aurem ipſam conſiderare oportere*, ſi forte appareat *ſordium coitus*: hasque, ante, ubi opus ſit, emollitas, auriculari *ſpecillo eximendas eſſe.* Iam tum, idque paulo infra, ſcripſiſſe: *purgare aurem oportere, & ſpiritum continere, donec inde humor aliquis exſpumet.* Iam tum lib. 7. cap. 26. id in urethrae inciſione praecepiſſe, quod & alibi, velut in iugularium venarum ſectione, aliquando haud inutile eſſe poſſe, animadverto: ſcilicet primum cutem *quamplurimum attrahendam*, deinde urethra inciſa, & haerente in ea calculo exempto, *tum cutem remittendam; ſic enim fieri, ut inciſum colem integra pars cutis contegat, & urina naturaliter profluat.* Iam tum eodem in libro, capite autem 16. docuiſſe, tum craſſius inteſtinum perforatum *interdum glutinari*, tum *ſi anguſtius vulnus* abdominis *eſt, quam ut prolapſa inteſtina commode refundantur, incidendum eſſe, donec ſatis pateat:* quod quidem monitum meminiſti ut prae ceteris inculcaverit hac aetate nimium lentis ac meticulo-

1 Annot. in Celſ.

ſis Chirurgis experientiſſimus Vir Abr. Cyprianus 1. His locos adde quos Redius 2 confirmavit, atque illuſtravit ſive de ſerpentum veneno, ſive de hirundinibus, & chelidonia. Celſus namque in extremo ſexto capite libri ſexti earum quas ibi memorat, Avium *acies*, inquit, *extrinſecus laeſa, interpoſito tempore in antiquum ſtatum redit, celerrimeque hirundinis. Unde etiam locus fabulae factus eſt, per parentes id herba reſtitui, quod per ſe ſaneſcit.* Idemque lib. 5. cap. 27. *Venenum*, inquit, *ſerpentis — non guſtu, ſed in vulnere nocet. — Ergo quisquis exemplum Pſylli ſecutus, id vulnus exſuxerit, & ipſe tutus erit, & tutum hominem praeſtabit. Illud interea ante debebit attendere, ne quod in gingivis, palatove, aliave parte oris ulcus habeat.* Neque tandem is praetermittendus eſt locus, quo nos uti conſuevimus, ut quid priſci Anatomici inteſtini caeci appellatione ſignificarint, Celſi etiam auctoritate oſtendamus. Nimirum lib. 4. cap. 1. craſſius, inquit, inteſtinum *a dextra parte incipiens, in ſiniſteriorem pervium & longum eſt, in dexteriorem non eſt; ideoque caecum nominatur.*

Atque hi quidam ſunt ex multis locis quos ut memorabiles indicare poterat Almeloveenius: nunc duos (haud amplius) ex non paucioribus adſcribam, quos quidem poterat declarare. Nam quod lib. 3. cap. 18. ſcriptum eſt: *Confert etiam aliquid ad ſomnum ſilanus iuxta cadens*, quot tandem ex ſtudioſis adoleſcentibus putas intellecturos quid ſit iſte *ſilanus*, cum eruditus Vir Io. Caeſarius 3 vocis inſolentia permotus, ſe pro ipſa *ſaliens rivus* repoſiturum fuiſſe fateatur, niſi in ea verba forte incidiſſet unde incipit Sex. Pomp. Feſti 4 liber ſecundum Aldi partitionem duodeviceſimus: *Tullios alii dixere eſſe ſilanos, alii rivos:* quae & G. Valla viderat, ac Silanum pro rivo expoſuerat. Et Ronſſeus 5 quidem eadem, quae Caeſarius, habet: idemque ſenſerat, ac tradiderat Pantinus. 6 Ego vero cum Feſti verba relego: *Tullios alii dixere eſſe ſilanos, alii rivos, alii vehementes proiectiones ſanguinis artuatim* (Ioſ. Scaliger, aliique legunt *arcuatim*) *fluentis, quales ſunt Tiburi in Aniene. Ennius in Aiace. Aiax miſſo ſanguine tepido Tullii efflantes volant;* ut ſuſpicor, quaedam librariorum incuria eſſe omiſſa, aut ſaltem vel depravata, vel in non ſuum locum

1 Epiſt. ad Millington. 2 Oſſerv. int. alle Vipere, & Eſper. int. a coſe natur. 3 Comment. in Celſ. 4 De Verb. ſignific. 5 Enarration. Celſ. 6 Annotation. in Celſ.

transposita; quid enim illa: *quales sunt Tiburi in Aniene*, ad sanguinem? ita minus miror, R. Constantinum [1] legere, non *Tullios alii dixere esse silanos*, sed *Tubulos alii dixerunt esse salientes*, & *saliens* in Celso scribendum credere pro *silanus*. Porro Iosephus Scaliger in suis in Festum Castigationibus haec notat: *Silani: Glossario silvani. Silvanus*, *κρουνὸς*, hoc est, fons aquae saliens: ac pariter in iis Notis quae ex editione Festi Romana, Castigationes Scaligeri consequuntur, haec habentur: *In antiquo Lexico Latino Graeco*, Silvanus *exponitur κρουνὸς, & ita fortasse legendum tum hic, tum apud Cornelium Celsum:* qua in opinione Iacobum quoque Cuiacium [2], & Hieronymum Columnam [3] fuisse, non ignoro: & certe in Philoxeni Glossis: *Silvanus*, vel *Silbanus*, *κρουνὸς*, se etiam legisse, ostendunt Gerardus Ioannes Vossius, [4] & Robertus Keuchenius. [5] Haec etsi ita sunt; tamen illa vicissim haud sunt ignoranda, non modo hos duos quos novissime laudavimus, viros, & praeterea Io. Iacobum Hofmannum [6] pariter censere, in Glossis, atque adeo in Festo legendum esse *Silanus*, & *Silanos*; sed & reapse Turnebum [7] in Petri Danielis Aureliani Latino Onomastico perantiquo, in membranis scripto, sic invenisse: *Silanus tubus;* ac Lambinum [8] in Vocabulario Latino-Graeco cuius ipsi Puteanus copiam fecerat: *Silanus*, *κρουνός*. Neque Constantinus [9] ipse negat, *Tullios* etiam, & *silanos* in Festo legi; immo haec scriptura in omnibus, quae adhuc viderim, excusis Festi exemplaribus habetur. Huc adde ex iis Fabulis [10] quae sub C. Iulii Hygini nomine circumferuntur: *cum* (fuscinam) *eduxisset, tres Silani secuti sunt, qui ex Amymones nomine Amymonius fons appellatus est;* quin etiam ex divina illa Atheniensis Pestilentiae descriptione Lucretiana [11]:

Multa siti prostrata viam per, proque voluta
Corpora silanos ad aquarum strata iacebant
Interclusa anima nimia ab dulcedine aquaï;

sic enim post Aldum, ut probe nosti, reiecta Marulli emendatione, & Pii scriptura, qui *sic amnis*, & *sola amneis* pro *silanos* posuerant; vetustis, emendatisque libris auctori-

1 Adnot. in Cels. 2 Observation. l. 11. c. 2. 3 In Ennii Fragm. ex Aiace. 4 Loco infra cit. 5 In Frontinum de Aquaed. ad illa verba: *compluribus salientibus aquis instruxit urbem.* 6 Lexic. Universal. ad vocem *Silani.* 7 Adverſ. l. 28. c. 6. 8 Comment. ad Lucr. l. 6. 9 Loc. cit. 10 Fab. 169. 11 De Rer. Nat. l. 6.

bus, Viri doctissimi edidere, ex quibus Lambinus 1, Gifanius 2, Creechius 3 hunc etiam ipsum de quo agimus, Celsi locum in eandem sententiam produxerunt, nec Munckerus 4 in allatis Hygini verbis exponendis, aut Vossius in Etymologico Linguae Latinae 5 (ubi, ut opere in longo, haud miror quod pro Mythologico Hygini citet P. *Astronomicon*) praetermisit. Neque vero omissus est ab iis quos supra nominavi, Hofmanno 6, & Keuchenio 7, aut denique a Samule Pitisco 8; quin immo ab his duobus diserte adscriptum est, *silanum* esse hic a Celso positum pro *rivulo susurrante decidentium leniter aquarum*; ut mihi illud Virgilianum 9 in memoriam reduxerint:

— *Levi somnum suadebit inire susurro.*

multoque etiam magis illos Poëtarum aliorum locos ad quos Celsus potuit respexisse, ut hunc Horatii 10:

Fontesque lymphis obstrepunt manantibus
Somnos quod invitet leves.

illumque inprimis Ovidii 11, qui in Somni ipsius domo, ac penetralibus describendis, nullo modo sibi esse *rivum* praetermittendum existimavit,

— *Per quem cum murmure labens*
Invitet somnos crepitantibus unda lapillis.

Verum ante eos omnes a quibus ut nonnulla alia quae supra indicavi, ita hunc Celsi locum in istiusmodi sententiam productum esse, comperi, produxisse invenio L. Gr. Gyraldum in eo *Dialogismo* 12, in quo a Barbuleio suo ex se quaesitum esse proposuit, *quid sibi vellet haec inaudita vox Silanos*; ipse vero *antiquam vocem esse Latinam, & tubos aquarum significare, & fistulas*, ostendit. Ceterum ad huius vocis antiquitatem comprobandam fuit aliquando cum pertinere fortasse, crederem, *Silanorum* cognomen, Romae in Iunia gente celeberrimum; sed postea vidi, tum Antonium Augustinum 13 id ipsum deducere a *Silo*, Sergiorum & Liciniorum cognomine, significante, ut Festus 14 est auctor, nasum sursum versus repandum, tum nostrae huius vocis originem ex Arabica *Silan*, quod est *fluxus aquae*, a Thoma Erpenio 15, quocum faciunt Hof-

1 Loc. cit. 2 Conlectan. Lucret. 3 Not. ad Lucr. l. 6. 4 Not. ad Hygini Fab. 169. 5 Ad vocem *Silanorum*. 6 & 7 Loc. cit. 8 Lexic. Antiquit. Roman. ad vocem *Silanus*. 9 Bucolic. Eclog. 1. 10 Epod. 2. 11 Metamorph. l. 11. 12 Dialogism. 18. 13 De Familiis Roman. in *Iunia*. 14 De Verbor. Signif. l. 17. 15 Annot. in Lexic. Arabic. Rapheleng.

mannus [1], & Vossius [2], derivari. Quae omnia cum ita sint, neque aliquis, quod sciam, in antiquis Celsi codicibus aliud quam *silanus* legisse se, scripserit, quam quidem vocem in primis, ac praeterea in optimis quibusque editionibus constanter video esse servatam; ut nihil in Celso mutandum, ita Lectores monendos censeo quid eruditissimi homines de hoc vocabulo, eiusque significatione tradiderint.

Non ita difficile, nec tamen aeque omnibus facile erit coniicere quid sibi Celsus voluerit libro 5. in fine capitis 21. quod est de Pessis. *Si concidere*, inquit, *vitio locorum mulier solet, cochleae cum testis suis comburendae, conterendaeque, deinde his mel adiiciendum est. Si non comprehendit, adeps leonina ex rosa mollienda est.* Si enim haec ita iuncta, ut in plerisque editionibus, legantur, tanquam aut unum ad morbum, aut unum ad pessum spectarent; cogitare potest quispiam num forte ea verba *si non comprehendit* hoc significent: si mulier quae vitio locorum concidit, nihil percipit; vel an sic etiam sint accipienda: si mel contusis cochleis adiectum eas non satis, ut alibi Celsus loquitur, cogit; quo videlicet modo tum Scribonius, [3] *haec omnia*, inquit, *sive contusa, sive creta diligenter, melle Attico despumato comprehendantur;* & alio in loco, [4] *deinde ceteris miscentur, quae & ipsa recipere debent tantum mellis, quantum satis erit ad comprehendenda & continenda ea;* tum Vegetius, [5] *quae diutissime trita, melle optimo adiecto comprehendantur:* vel denique erit fortasse qui sic opinetur: fecisse hic Celsum quod ubi [6] praecepit de extrahendis calculis feminarum, aperte fecit, ut ad virgines etiam respiceret; his igitur non eos pessos, quos nimirum *non comprehenderent*, sed tantummodo e leonina adipe, rosa mollita, inunctiones, vel si mavis, quae nunc vocitant *nascalia* imperavisse. Ego vero ut duas illas priores explicationes multis de causis, quas enumerare necesse non est, minime probare me posse fateor; sic ne hanc quidem tertiam tueri velim, propterea quod si id auctor spectasset, certe (ut alia sileam) in superioribus quoque pessis nonnullis adversus morbos cunctis feminis pariter communes proponendis, virginum rationem habuisset: neque vero habendam ipsi fuisse in to-

1 & 2 Locis cit. 3 Compos. Med. Comp. 70. 4 Comp. 106. Sic & 88. & 227. 5 Art. Veterin. l. 4. c. 27. 6 L. 7. c. 26. p. 481, 27.

to hoc capite, is intelliget, qui pessorum nomine nihil hic nisi *nascalia* praecipi animadvertet. *Eorum*, inquit, *haec proprietas est: medicamenta composita molli lana excipiuntur, eaque lana naturalibus conditur.* Quoniam igitur sic connexorum, ut proposuimus, Celsi verborum nulla satis placet sententia; an melior possit existere videndum est ex iisdem in duas, ut ab Lindenio & Almeloveenio factum est, particulas ita seiunctis, ut singulae ad singulos tum morbos, tum pessos indicandos pertineant. Cumque omnis in sic disiunctis obscuritas oriatur ex illo verbo *comprehendit;* etsi hoc non satis illustratur synonymo quod in ora libri sui adscripsit R. Constantinus, συλλαμβάνεται, propterea quia non pauciora ferme significat hoc apud Graecos, quam *comprehendit* apud Latinos; mihi tamen causam praebuit suspicandi, an ut apud illos non tantum significat *complectitur*, *capit*, *percipit*, &c. verum etiam interdum *concipit*, qua videlicet ratione ab Aristotele positum invenitur lib. 2. de Generat. Animalium; sic Celsus, Graecos hic imitatus, eadem scribat significatione, *comprehendit;* ut haec eius sententia sit: Si mulier non concipit; adeps leonina, oleo rosaceo emollita, ac lana molli excepta, subiicienda est: quae sane explicatio magis probabitur ab iis, qui cum meminerint, non modo apud recentiores aliquos auctores pinguedinem leonis ad iuvandam venerem commendari; verum ipsum quoque Aëtium [1] ex eodem oleo in fellis vesicula leonina servato pessum, seu potius *nascale* ad conceptionem adiuvandam proposuisse: tum minime ignoraverint, aequalem ferme Celso scriptorem Columellam [2] in re quidem haud ita absimili scripsisse: *brumae temporibus aliquando insita vitis comprehendit:* & vitis truncus insitus *cum comprehendit:* hoc est, cum indito surculo coaluit intime sic ut ipsum iam alat: quae omnia eo fusius exposui, quod ex iis, quae adhuc consului, Lexicis, aliisque eiusdemmodi libris plane intelligerem, quosdam huius verbi significatus ex iis esse quae doctorum alioqui hominum, & in his rebus versatissimorum magnam quantumvis diligentiam fugerunt.

Iam vero ex innumeris prope locis quorum incertam scripturam commemorare poterat Almeloveenius, hos paucos habe. Lib. 2. cap. 29. in quo cibi, ac potiones quae alvum movent, traduntur, me non praeterit, Nicolai il-

1 Tetrab. 4. Serm. 4. c. 32. 2 De Re Rustic. l. 4. c. 29.

lius qui Florentiae primus omnium, quos non ego modo, ſed & Viri noverint longe eruditiſſimi Thomas Bartholinus, 1 Almeloveenius noſter, & Io. Albertus Fabricius, 2 primus, inquam, Celſum deſcripſit formis, atque etiam L. Ant. Iuntae, ac Manutiorum libros poſt mulſum, vinumque dulce, vel ſalſum haec habere: *aqua: tenera omnia tepida: dulcia: pinguia:* hancque ſcripturam hactenus probare Almeloveenium, ut cum Lindenio ſcribat: *aqua, omnia tenera, tepida, dulcia, pinguia.* Attamen in proximo capite 30. quod propter operarum incuriam apud Almeloveenium inſcribitur 25. in quo contra, quae alvum adſtringunt, proponuntur, nunquam ego poſt aſperum & vinum, & defrutum legi: *aqua vel tepida vel praefrigida, dura, id eſt, ea quae tarde puteſcit, ideoque pluviatilis potiſſimum, omnia dura, macra;* haec, inquam, ſuperiori loco perſpicue oppoſita nunquam legi, quin vehementer dubitarem, an non magis in ipſo probanda eſſet altera ſcriptura, quam Caeſarius, Pantinus, Stephanus, Rubeus, atque alii ſequuntur: *aqua tenera, omnia tepida, dulcia, pinguia;* ut aqua videlicet *tenera* opponatur *durae,* ſicut a Rubeo 3 explicatum eſt; aut certe utramque ſcripturam, quod factum video a Conſtantino & Ronſſeo, eſſe cenſerem proponendam. Initium quoque ſectionis 16. capitis 28. libri 5. cum hoc habeat Nicolaus: *Scabies vero eſt durior cutis rubicundus;* Iunta autem, Caeſarius, Pantinus, Stephanus, aliique tria poſtrema verba ita ſcribant: *durior cutis rubicundior;* Manutii vero: *humor cutis rubicundus;* Conſtantinus denique ad libri oram: *tumor durior cutis. Alii, durities cutis;* Ronſſeus autem: al. *humor durior c. r.* al. *durities cutis;* cum igitur usque adeo hic varient codices; equidem haud improbaverim quod Almeloveenius, miſſis ceteris aut manifeſte vitioſam, aut minus probabilem ſententiam habentibus, ultimum cum Lindenio ſelegerit, & ſcribere maluerit: *Scabies vero eſt durities cutis rubicundior, ex qua puſtulae oriuntur;* erat tamen de tanta iſta varietate Lector monendus, tum ne pro certo crederet, Celſum ita ſcripſiſſe, tum ut inquireret, quo igitur modo ſcripſiſſet; an ſic, exempli cauſa: *Scabies vero eſt aſpritudo cutis rubicundior, ex qua puſtulae oriuntur.* Ut enim mittam, verbi *aſpritudo* veſtigia quaedam fortaſſe in illo *durior* relicta eſſe,

1 Differt. IV. de libris legend. 2 Bibl. Lat. l. 2. c. 4. 3 Annot. in Celſ.

quod pleraeque, & in his vetuſtiſſima, editiones ſervarunt; certe in eius, quae proxime antecedit, ſectionis principio cum haec de puſtulis Celſus ſcripſiſſet: *Earum plura genera ſunt. Nam modo circa totum corpus partemve aſpredo* (*aſpritudo* ex optimis vetuſtisque exemplaribus, quae Rhodius [1] & Conſtantinus [2] nominant, legendum eſt) *quaedam fit, ſimilis his puſtulis &c. eaeque modo rubent, modo colorem cutis non excedunt:* cum, inquam, Celſus haec ſcripſiſſet; a veri ſimilitudine non prorſus abhorret, iungere cum illa ſectione hanc quae ſequitur, eo quod exempli cauſa propoſuimus, initio voluiſſe, eoque magis quod paullo poſt id initium, *Quo aſperior eſt*, inquit, *quoque prurit magis, eo difficilius tollitur.* Verbis autem opus non eſt, ut intelligatur, aut libro 6. cap. 14. (quod perperam Almeloveenii operae 16. fecere) in quo de Uvae morbo ſermo eſt, omittere non decuiſſe, veterem librum a Conſtantino & Ronſſeo in ſuorum margine deſcriptum, cuius auctoritate, proxima iis, quae afferemus protinus, verba in ſuam ſedem reſtituta ſunt, non *ſucco* habere, ſed *ſuccus*, in hoc loco: *Chelidoniae quoque ſucco per cochlear illita uva maxime prodeſt:* Aut libro eodem, cap. 6. in extrema fere ſectione 1. cum illis verbis: *In ipſum vero oculum primo die, niſi immodica inflammatio eſt, nihil recte coniicitur;* alteram quoque, librorum videlicet Nicolai, Iuntae, Manutiorum, Stephani, Conſtantini, ſcripturam, quae a Ronſſeo, aliisque praeterea ſaltem in ora adſcripta eſt, proferre conveniſſe: *niſi modica inflammatio eſt;* praeſertim cum haec continuo ſequantur: *ſaepe enim potius concitatur eo pituita quam minuitur:* Aut lib. 7. cap. 2. ad illa verba: *ſi aegrum fluens alvus exercuit, neque per alimenta quidquam corpori accedit;* indicandum fuiſſe: Manutios tamen (quos cum dico, Egnatium quoque ipſum dico) pro *exercuit*, legiſſe *exhaurit*, Stephanum autem *exhauſit;* quam quidem ſcripturam, magis profecto cum proximis quae modo allata ſunt verbis ipſo loquendi genere congruentem, Conſtantinus quoque ac Ronſſeus adnotavere: Aut eodem libro 7. cap. 12. ſect. 1. quae eſt inſcripta *de Dentibus*, poſt ea verba quibus docemur tum cognoſcere, in eorumne evulſione aliquid ex oſſe cui inhaerent, fractum ſit, tum fracti oſſis particulam, inciſa etiam, ſi opus ſit, gingiva, vulſellae ope eſſe extrahendam; quae porro ſubiiciuntur: *Quod ſi fractum ſta-*

1 In Lexic. Scribon. 2 Adnot. in Celſ.

tim non eſt, ſed intumeſcit extrinſecus maxilla, ut os hiare non poſſit; non ſine iis legi oportuiſſe quae ipſorum loco ſunt tum in pervetuſto Nicolai libro, tum in illis quos Iunta & Caeſarius edidere, quorum quidem verborum praecipua pars eſt a Conſtantino, Ronſſeo, aliisque in margine propoſita: *Quod ſi factum ſtatim non eſt, indureſcit extrinſecus maxilla, ut is hiare non poſſit;* hoc eſt, ſi fracti oſſis particula educta ſtatim non ſit: Aut denique libro 8. cap. 10. ubi de membris, ut reponantur oſſa, extendendis, haec habentur: *Sub qua* (inflammatione) *& difficile, & periculoſe vis nervis adhibetur. Nam distentionem nervorum vel cancer ſequitur; vel certe, cum mitiſſime agitur, pus;* duo fuiſſe non omittenda, alterum, plerorumque libros non habere: *cum mitiſſime agitur,* ſed *ut diutiſſime alatur,* Manutiorum: *ut mitiſſime alatur,* Conſtantini ſcriptum calamo: *agatur;* ut proclive ſit ſuſpicari, ſcripſiſſe Celſum: *ut mitiſſime agatur;* alterum, in iisdem omnibus, immo ipſius quoque Lindenii libro non *distentionem* nervorum legi, ſed *distentio.*

Verum in hisce aut omnibus, aut certe fere omnibus locis erunt fortaſſe qui minus neceſſarium fuiſſe iudicent variantem ſcripturam indicare. Quid vero de iis cenſebunt quos protinus memorabo, in quibus, nulla alia commonſtrata ſcriptura, eam Lindenius atque Almeloveenius ſine ulla dubitatione unam ediderunt, quam aut nullo pacto, aut minus profecto laudabiliter tueri poſſimus? Libro enim 3. ſic capitis 18. initium propoſuerunt: *Et febrium quidem curatio expoſita eſt. Superſunt vero alii corporis affectus, qui huic ſuperveniunt, ex quibus eos, qui certis partibus aſſignari poſſunt, protinus iungam. Incipiam ab inſania.* Ego vero qui in aliis omnibus, quae adhuc videre licuit, Celſi exemplaribus conſtanter legerim: *eos, qui certis partibus aſſignari non poſſunt;* vixque meminerim, Conſtantinum atque Ronſſeum, nullo tamen antiquo codice citato, & in ipſo tantum margine ſuorum librorum, iſtud *non* eſſe delendum, indicaviſſe; quî Noſtri & reapſe deleverint, & deleviſſe ſe, reticuerint, plurimum miror. Nam ſi quis forte dicat: quid ergo? Num inſania, lethargus, apoplexia, paralyſis, comitialis, cardiacus, aut regius morbus (de quibus videlicet ſermonem habendi ab iſtis verbis Corn. Celſus initium capit) affectus igitur ſunt qui certis partibus aſſignari non poſſunt? ego etſi illum ad Pantini

Annotationes possem reiicere, ex quibus qua ratione id negare Celso licuerit, intelligeret; non tamen faciam, sed hoc unum respondebo, non quid aliis, & his nostris potissimum, sed quid Celsi, aliorumque Latinorum rei medicae Scriptorum temporibus apud ipsos in usu esset ac consuetudine, esse spectandum. Serenus certe Samonicus 1 lethargi, & comitialis, ac regii morbi; Plinius autem Valerianus 2 & horum, & ceterorum qui sunt paulo supra nominati, curationes seorsum, extraque aliorum qui certis partibus assignantur, ordinem proposuerunt, quamquam uterque a capite orsus, & deinceps thoracem, imum ventrem, artusque ipsos perlustrans, ante poterat in suis quemque sedibus, si quas eorum certas esse censuisset, nullo negotio collocare. Quorum Scriptorum aliquis forte auctoritatem contemnat; ipsius autem Celsi contemnere quî possit? Hic vero si, ut Lindenius atque Almeloveenius proponunt, eos, de quibus loquimur, affectus certis partibus assignari posse scripsisset; qua tandem ratione statim atque ipsorum tractationem cum libro tertio absolverat, hoc uti libri quarti initio (quod quidem omnes ad eundem pariter modum exhibent, & in his Lindenius etiam ac Almeloveenius) potuisset: *Hactenus reperiuntur ea genera morborum, quae in totis corporibus ita sunt, ut iis certae sedes assignari non possint: nunc de his dicam, quae sunt in partibus.* Operae quoque pretium est animadvertere, quomodo ipsi eodem in libro quarto capitis 21. finem ediderint: *Neque alienum est, fovere inferiores partes aqua, decocta ex verbenis comprimentibus, ex iisdem aliqua cataplasmata imo ventri inguinibusque circumdare; praecipueque ex aceto. Vitare autem oportet rutam, & ne supinus dormiat.* Nempe igitur Celsus in nimia seminis profusione (de hac enim agit in eo capite) rutam quam ceteri laudarunt Medici, ipse improbaverit? Vi enim sua, in Scholiis inquit Almeloveenius, nimium exstinguere semen posset. At quanto veri similiora scripsisset, si indicata plerorumque librorum scriptura: *praecipueque ex aceto rutam vitare, etiam* (alii habent: *&*) *ne supinus obdormiat;* Lectores monuisset, paulo aliter dumtaxat interpungendo & librarios potuisse hunc locum corrumpere, & nos posse restituere, si videlicet (quod factum esse, nuper vidi etiam in Constantini editione, & ad eundem fere modum in Ronssei Enarratione) scriba-

1 De Medicina Praec. 2 L. 2. c. 58. & seq. & l. 3. c. 7. & seq.

mus: *Neque alienum eſt - cataplaſmata imo ventri inguinibusque circumdare, praecipueque ex aceto rutam: vitare etiam, ne ſupinus obdormiat.*

Non difficilius eſt, praeſertim alia aliorum librorum ſcriptura animadverſa, locum reſtituere, quem libro 5. in capitis 27. initio comperies: *Sequitur, ut de his* (vulneribus) *dicam, quae morſu fiunt, interdum hominis, interdum ſimiae, ſaepe canis, nonnunquam ferarum, aut aliorum animalium, aut ſerpentium. Omnis autem ferae morſus habent quoddam virus.* Quae poſtrema verba cum in libris editis ab Nicolao, itemque a Manutiis ad hunc modum ſcripta ſint: *Omnis autem fere morſus habet quoddam virus,* immo a Manutiis ſcriptum ſit *ferè;* miror, Almeloveenium hos potius non eſſe ſecutum, praeſertim qui hic laudet Panaroli Pentec. 2. Obſervationem 32. (legendum eſt 42.) quae eſt *de Mulieris morſu venenato*, cui addere ex Hildano 1 alias potuiſſet idem oſtendentes, morſum videlicet hominis aut eſſe virulentum, aut certe, ut Plinii 2 verbis utar, *inter aſperrimos* non iniuria numerari. Quae etiamſi non ita ſe haberent, neque Serenus Samonicus, 3 qui reſpexiſſe ad hunc Celſi locum videtur, ſcripſiſſet:

Sive homo, ſeu ſimilis turpiſſima beſtia nobis
Vulnera dente dedit, virus ſimul intulit atrum;

Celſus tamen ipſe per ſe iſtam ſibi ſcripturam aſſereret. Cum enim poſt ea de quibus agimus verba, haec continuo ſubiecerit: *Itaque ſi vehemens vulnus eſt, cucurbitula admovenda eſt;* haecque, ut tota reliqua prima ſectio, de omnibus univerſe morſibus ſint neceſſario accipienda; neque enim alioqui de hominis, ac ſimiae morſibus, velut eſt pollicitus, in toto hoc capite verba faceret; neceſſe profecto eſt, ut non modo omnis ferae, ſed etiam omnium animalium morſum fere virus quoddam inferre, poſuerit, quod videlicet cucurbitula ſit extrahendum. Idem quoque Celſus quid de duobus aliis locis cenſendum ſit, ſatis ſuperque demonſtrat. Nam quod ab Noſtris editum eſt libro 8. cap. 1. *Primo vero duo, radii & brachii, oſſa iuncta paullatim dirimuntur, rurſusque ad manum coëunt, modo craſſitudinis mutato. Siquidem ibi radius plenior, cubitus admodum tenuis eſt;* non ſine vitio eſſe, iis omnibus apparebit qui paulo ante, haec ſcripta eſſe, animadverterint: *Quae res*

1 Cent. 1. Obſ. 84. 85. & Cent. 4. Obſ. 87. 2 Natur. Hiſt. l. 28. c. 4. 3 De Medic. Praec. cap. de Hominis ac Simiae morſu.

sedem brachio praestat: quod constat ex ossibus duobus, iis nimirum quae illico nominat, ut in eo quoque de quo sermo est, loco, ac describit Celsus, *radio* videlicet, ac *cubito*: ut manifestum sit, cum brachium ipsum constet ex radio, non oportuisse scribere: *duo radii, & brachii, ossa;* sed vel satis fuisse: *duo brachii ossa;* vel si nominanda erant: *duo, radii & cubiti, ossa*, omnino scribere oportuisse: utrum enim a Celso reapse scriptum sit, haud satis liquet ex scriptura, in aliis omnibus quae adhuc vidimus exemplaribus in hunc unum modum depravata: *duobus radiis brachii ossa.* Alter locus in eodem pariter libro occurrit, capite autem 5. quod de Naso fracto est, ubi & Lindenius & Almeloveenius haec edidere: *Sin, quod intus inditum est, laedit; sicut maxime fit, ubi interior cartilago perfracta est, exercitatae nares eadem tantummodo habena continendae sunt.* Ubi tamen, non *exercitatae*, sed *excitatae nares*, ipse Celsus indicat esse legendum, ut qui non modo alibi, atque adeo etiam paulo infra eodem verbo eadem significatione est usus, sed & paulo supra de fracta nasi cartilagine in suam sedem reponenda verba faciens, *Quidquid*, inquit, *e cartilagine concedit* (libentius legerem: *concidit*, cum ceteri quos consului libri constanter habeant: *Quidquid in cartilaginem incidit*) *excitandum leniter est, aut subiecto specillo, aut duobus digitis utrinque compressis:* mox quae in nares iniicienda sint, docet, quae desidere cartilaginem non sinant, item quae extrinsecus habena circumdanda sit, quae nares sic excitatas contineat: post quae videlicet ea continuo subiicit de quibus loquimur, verba. Sed & in cunctis quos ad hoc tempus inspeximus libris, non *exercitatae*, sed *excitatae nares* scriptum est: quod utinam significasset Lectoribus Almeloveenius; hac quippe scriptura commonstrata aut illam alteram reiecissent, aut saltem quid Celsus revera scripsisset, amplius sibi in eiusdem, ut nos fecimus, aut in aliorum etiam scriptis statuissent esse quaerendum. Quod quidem in locis nonnullis facturos scio, in quibus Vir ille ad istum alterum modum se gessit, ut puta cum lib. 4. cap. 21. ad illa verba: *Id faciunt etiam albae violae*, haec adnotavit: *Mercurialis Variar. Lect.* L. 1. c. 3. *videtur* olivas *legisse.* Illud tantummodo minus placet, quod haec ita adnotet, quasi vero praeter Mercurialem nemo omnium id legisset; cum ego contra in nullo adhuc libro: *albae violae*, sed in omnibus in-

venerim: *albae olivae:* quae quoniam, ut ibi ostendit Mercurialis meus tum ex ipsarum natura, tum ex Medicorum auctoritate, adstringendo utiles sunt; sane hic videntur convenire, ubi & *gummi*, & *passum* laudantur, quocum videlicet Celsus ipse *oleas albas* in eo capite 1 coniunxit in quo ea quae alvum adstringunt, proposuit. Multoque etiam minus dubito, quin doctus Lector nostri coniecturam non sequatur, quam ad initium adscripsit capitis 5. libri 3. Cum enim Celsus de Diaria Febre sermonem instituens, haec habeat: *Igitur si* (febris) *semel tantum accessit, deinde desiit, eaque vel ex inguine, vel ex lassitudine, vel ex aestu, aliave simili re fuit, sic, ut interior nulla causa metum fecerit;* Almeloveenius, pro *inguine, malim*, inquit, sanguine, *vel* ingluvie; *quomodo enim ex inguine posset oriri febris? dein* (Celsus) *enumerat causas externas, quas inter inguen censeri non potest.* Verum enimvero si has inter censeri inguen non potest; qua, quaeso, ratione *sanguis* ipse censeretur? Certe autem inter causas externas censetur ictus, vel alia eiusmodi ipsi etiam pedi vis illata, a qua & inguinis tumor, & huius socia diaria febris existit: sic enim ex inguine diariam oriri febrem, ita manifestum est, ut minime oportuisset Almeloveenium quaerere, *quomodo ex inguine posset oriri febris?* praesertim cum ipse Hippocrates in Epidem. 2 scripserit: *Ex bubonibus febres omnes malae, praeter diarias:* eandemque prorsus in Aphorismos 3 sententiam retulerit, cuius postremam partem a Galeno, 4 Oribasio, 5 Philotheo, 6 Liebautio, 7 Heurnio, 8 ad eundem atque a me modum explicatam esse, scio, per externas scilicet evidentesve causas, inguinis tumorem, ac diariam febrem excitantes. Recte igitur illud fecit Almeloveenius, quod in hoc loco nihil in Celsi verbis mutavit: quod utinam in pluribus aliis facere, quamvis ipso praeeunte Lindenio, noluisset: dici enim haud potest, mi Vulpi, quoties, & quot Viri longe etiam doctissimi, & in restituendis Veterum scriptis exercitatissimi, cum medicinam afferre se crederent, quantum ex integro sanoque resecuerint.

Hoc autem quod in aliis improbo, ne ipse admittam, etsi postremo hoc loco dubitationes, quin etiam divinationes quasdam communicare tecum statui in aliquot Celsi

1 L. 2. c. 30. p. 107. 27. 31. 2 L. 2. sect. 3. 3 Sect. 4. aph. 55. 4 Commentar. 2. in Aph. Hipp. 5 Comment. in Aph. Hipp. 6 Comment. in Aph. H. 7 Schol. in Aph. H. 8 Enarrat. Aph. H.

locos, in quibus Almeloveenius nihil quidquam ſubeſſe vitii, iudicare ſe, oſtendit; haec tamen velim ſic accipias, ut ad te, alioſque quibus praeſertim codicum Celſi vetuſtiorum copia eſt, ad inquirendum conferendumque excitandos, non ad aliquid in Celſo praemature immutandum a me adſcripta eſſe, exiſtimes. Et primum libri 3. caput 27. nunquam me perlegere potuiſſe fateor, quin mirarer vehementer, in illud unum idemque caput, in quo de apoplexia, paralyſi, aliiſque nervorum affectionibus actum eſſet, ea quoque ad extremum coniici quae ad Suppurationes pertinent, quae in aliqua interiori parte oriuntur; atque adeo ſuſpicarer, poſtrema haec omnia aut alicunde avulſa, eodem eſſe reponenda, aut ſaltem in peculiare, ac penitus diviſum caput ſecernenda. Libris autem Celſi, editiſque in ipſum Commentariis, quae adhuc licuit, conſultis omnibus, non modo veſtigium ullum antiquae diviſionis, ſed ne unum quidem reperire Scriptorem potui qui in eadem dubitatione fuiſſet, praeter Ronſſeum, 1 qui, *addubito*, inquit, *vehementer, num quae hic ſubſequuntur, antedictis cohaereant: mihi certe fini* 22. *capitis annectenda videntur, quod eodem capite de tabidis, & pulmone ſuppuratis agit.* Neque minus propemodum dubito, quamvis nec Ronſſeum, nec alium aliquem habeo praeeuntem, quin pariter in libri 4. caput 20. quod eſt *de Vulvae*, hoc eſt, de Uteri, *Morbo*, temere a librariis contruſa fuerint quae in illius calce leguntur de Nimia Urinae Profuſione; quaſi vero hoc mali viros nunquam, ſed mulieres tantum corriperet, ut propterea inter peculiares earum morbos ita praeſertim, nulla ſcilicet de viris mentione facta, a Celſo referri potuiſſet. Verum ad alia, ut puto, errata librariorum veniamus. In libri eiuſdem 4. capite 1. ſcriptum eſt: *atque haec quidem iuncta ſunt. Renes vero diviſi: qui lumbis ſub imis coxis inhaerent, a parte earum reſimi, ab altera rotundi.* Mitto, pro *diviſi* alios omnes, quos inſpexi, libros, & recte fortaſſis, habere *diverſi*; duo vero, quorum primum vix tandem in Manutiorum libris, alterum in nullo adhuc reperi, praetermittere non poſſum; ſic enim legendum credo: *qui lumbis ſub imis coſtis inhaerent, a parte earum rotundi, ab altera reſimi:* qua in lectione, tibi praeſertim adeo in Anatome exercitato, probanda, non eſt ſane cur laborem; quid enim eſſe manifeſtius poteſt, quam Renes

1 Enarrat. Celſ.

ne ima quidem sui parte summas coxas, hoc est, innominata ossa, attingere; sub imis autem costis positos esse: neque ea resimos esse parte qua coxas, vel costas spectant, sed rotundos; contra qua alter alteri obvertuntur, non rotundos esse, sed resimos? In capite eiusdem libri quarto sect. 2. ubi inter ea quae asthmati atque orthopnoeae communia sunt, hoc primum legimus: *quod propter angustias, per quas spiritus evadit, sibilum elidit;* videndum censeo, an non potius oporteat legere: *sibilum edit.* Nam quid sit *spiritum elidit*, quomodo vel ipse alibi 1 locutus est Celsus, satis id quidem; quid autem sit *sibilum elidit*, haud satis videor intelligere. Quod si igitur legamus: *sibilum edit;* commentarii loco esse poterit quod Cassius Medicus 2 in Problemate habet 22. *Cur,* inquit, *difficulter spirantes sibilo non absimilem vocem reddunt? Quoniam morbus ipse est praeclusio, atque compressio inanium pulmonis fistularum: per angustum autem foramen dum fertur spiritus, talis redditur sonus.* Velim etiam haec attente consideres in eiusdem libri capite 24. *Quidam* (podagrici, chiragricive) *cum toto anno a vino, mulso, venere sibi temperassent, securitatem totius vitae consecuti sunt. Idque utique post primum dolorem servandum est, etiamsi quievit. Quod si iam consuetudo eius facta est, potest quidem aliquis esse securior his temporibus, quibus dolor se remisit: maiorem vero curam adhibere debent hi, quibus id revertitur. Quod fere vere autumnove fieri solet.* Quanam, quaeso, ratione postrema haec accipiemus? Num *hi quibus id revertitur*, ii sunt quibus dolor reverti solet? At quid attinebat his maiorem curam imperare, quasi ille aliquis quem securiorem esse iussit, non pariter ex iis esset quibus consuevit reverti dolor? Certe de utrisque dicit: *si iam consuetudo eius facta est.* Num igitur *hi quibus id revertitur*, erunt ii quos iam nunc revertens dolor reapse invadit? At multo minus id attinebat monere: nam quis, reapse invadente dolore, maiorem nescit curam esse adhibendam? Quid ergo est? Una ego literula omissa has tantas huic loco offusas tenebras esse, puto. Si enim legamus, non *hi*, sed *his*, aut etiam (nam *ii* lego in vetustissimo libro ab Nicolao typis descripto, quem porro secutus est Iunta) *iis, quibus id revertitur;* perspicua profecto, & Celso digna, & cum superioribus ac consequentibus verbis apta, & cohaerens existit sententia, haec

1 L. 5. c. 28. p. 316. 10. 2 Med. Quaest. & Probl.

videlicet: Quibus dolor primus decessit, ii sibi diu, atque omnino temperent, necesse est, ut ne amplius revertatur. Quibus autem saepius dolor reversus est, eorum aliquis minus quidem sibi temperet, licet his anni temporibus quibus dolore solutus esse consuevit; at contra iis temporibus quibus solet redire, id est, vere utplurimum, atque autumno, iis, inquam, temporibus sibi podagrici omnes magis temperent, necesse est; nimirum quia nisi maiori temperantia consueto morbo occurratur, maius tunc periculum est ne redeat. Sed ut hoc in loco unam a librariis omissam literam; sic in altero unum, aut plura esse ab ipsis addita verba, crediderim. Libro enim 5. cap. 25. ubi legimus: *Quin etiam silvestris papaveris, cum iam ad excipiendam lacrimam maturum est, manipulus, qui manu comprehendi potest, in vas demittitur, & superinfunditur aqua, quae id contegat, atque ita coquitur*: existimassem forsitan, Celsum ita scripsisse, ut Scribonius Largus: 1 *fasciculus, quantum manu comprehendi potest*; nisi continuo primum illud verbum rursus posuisset: *Ubi*, inquit, *iam bene manipulus is coctus est*: itaque cum papaveris manipulus idem sit ac quod manu comprehendi potest, ideoque & Ovidius, 2 & Plinius, 3 & Palladius, 4 ut manipulum significarent, ille quidem dixerit:

Arentisque rosae quantum manus una prehendat;

alter vero: Mercurialis herbae *quantum manus capiat*; postremus autem: *buxi folia, quantum manus ceperit*; videtur profecto Celsus post illa: *papaveris, cum iam ad excipiendam lacrimam maturum est*; vel scripsisse: *quantum manu comprehendi potest, in vas demittitur*, vel potius: *manipulus in vas demittitur*; sic ut ea verba: *quantum manu comprehendi potest*, explicationis caussa in ora alicuius veteris libri adscripta, imperitia librariorum inter ipsius Celsi verba recepta sint: quod quidem & in aliis describendis auctoribus haud raro accidisse, notum est, & saepe in nostro hoc contigisse, cum Lindenius 5 animadvertit, tum Rhodius 6 nonnullis prolatis exemplis, indicavit. In loco autem, quem protinus afferam ex eiusdem libri 5. capite 28. sect. 2. quae est de Carcinomate, nihil quidem aut additum, aut omissum est; & verborum tamen solum muta-

1 Compos. Med. Comp. 83. 2 De Medicam. Faciei. 3 Nat. Hist. l. 25. c. 5. 4 De Re Rust. l. 11. tit. 14. 5 Epist. ad Lect. 6 In Scribon. Compos. 4. & 104.

ta distinctione, ſententia miſere depravata eſt. Poſtquam enim eius, de quo ibi agitur, morbi plura genera, vel plures, ſi mavis, gradus ſunt memorati, haec ſubiiciuntur: *Tolli nihil, niſi κακόηθες poteſt: reliqua curationibus irritantur. Et quo maior vis adhibita eſt, eo magis quidam uſi ſunt medicamentis adurentibus.* Sic autem verba haec distinguenda ſunt: *Tolli nihil, niſi κακόηθες poteſt: reliqua curationibus irritantur; & quo maior vis adhibita eſt, eo magis. Quidam uſi ſunt medicamentis adurentibus.* Distinctionem hanc comprobant quae continuo ſequuntur: *quidam ferro aduſſerunt: quidam ſcalpello exciderunt: neque ulli unquam medicina profuit: ſed aduſta protinus concitata ſunt, & increverunt, donec occiderent:* & reliqua, quae eo nimirum omnia pertinent, ut oſtendant, vitia iſta curationibus, ſicuti poſitum eſt, praeſertim vehementioribus, adhibitis exaſperari. Res ut perſpicua, ut facilis ſit, vides; tamen ex omnibus quos ad hunc diem huius distinctionis confirmandae gratia conſului, libris, vix unum, Roberti videlicet Conſtantini, invenire potui in quo ad eundem fere modum distincta ſint verba. Haud multo gravior in deſcribendo Celſo plerorumque error huius pariter ſententiam mutat in lib. 7. cap. 18. ubi inter ceteras notas quibus Enterocelen dignoſcamus, hae quoque ſic proponuntur: *frigore omni* (tumor) *contrahitur, calore diffunditur, eſtque tum ſcrotum & rotundum, & tactu leve.* Hic vero eſſe ſcribendum: *tactu laeve,* ipſe per ſe auctor indicat, qui paullo ſupra inter ſigna quibus nos docuit Epiplocelen ab Enterocele distinguere, *tactu vero,* inquit, *tumor inaequalis eſt.* Huiusmodi autem errorem haud notaſſem; ſed ut operarum Almeloveenii, ſane vel in ipſa A. 1713. *editione,* quam *correctiorem* eſſe, in libri fronte confirmant, & qua mihi una ad hoc tempus datum eſt uti, non valde diligentium, ſicuti multis in locis collato Lindenii exemplari (quod a te ſedulo fieri, velim animadverti) ut operarum, inquam, Almeloveenii, fortuitum lapſum praetermiſiſſem, niſi etiam in Lindenii; Lindenii autem? immo vero Iuntae quoque, Manutiorum, Caeſarii, Stephani, Conſtantini, Ronſſei, aliorumque exemplaribus animadvertiſſem, cùm tamen in primo illo, Nicolaï videlicet, itemque in Pantiniano ſcriptum ſit: *laeve.* Sed & in his, & in ceteris omnibus, quos modo memoravi, libris fruſtra quaeſivi qua ratione intelligere melius poſſem quod legimus in proximo capite

19. *Minister autem sinistra manu comprehenso scroto, sursum versus eum debet extendere, & quam maxime ab inguinibus abducere;* omnes enim ii libri pariter habent: *eum,* vix Constantino, sed in ora, scribente, *eam,* aut *id,* quam videlicet posteriorem voculam, aut aliam ullam in vetustiorum librorum aliquo me invenire posse, speraveram. In aliis autem verbis quae in eiusdem 6. libri capite occurrunt 26. sect. 1. *Nonnunquam etiam prolapsus in ipsam fistulam* (id est, urethram) *calculus, qui subinde ea extenuatur, non longe ab exitu inhaerescit;* in his, inquam, verbis ne Constantinus quidem id exhibuit quod quaerebamus. Nam quod in margine ad vocem *ea* adnotavit: *urina, vel subaudi,* nimis id longe petitum videtur, cum vox *urina* non ita prope posita sit: neque praeterea urina extenuat haerentem calculum, sed auget; vel si extenuat, cur igitur extenuatus sic inhaerescit? Ego vero pro *qui* sperabam vel *quia,* vel *quâ* in libro aliquo posse inveniri, ut Celsus hoc diceret: quia, vel qua parte subinde urethra extenuatur; propterea, vel ea in parte calculus inhaerescit. Videndumque esse censebam, num forte huc pertineret quod Aretaeus[1] vidisse se dicit; postquam enim scripsit: *Secunda porro calamitas est, cum per colem calculus transmittitur. Nam si amplior sit, quam urinae iter* (*Graeci urethram vocant*) *capere possit; in eo multum temporis haesitat, &c.* tum haec subiicit: *Aegerrime autem tortuosi calculi exeunt: quosdam enim & hamatos vidi, in meatibusque adnatas quasdam duritias.* Sed & secundum naturam solere urethram contrahi in ipso primo, sive exteriore suo orificio, in ipsis etiam, ut nosti, feminis observavimus:[2] quod eo potissimum memoramus, quia ubi Celsus in proxima huius capitis sectione 4. de minori feminarum calculo verba facit, cum ceteri, quos inspeximus, libri, nisi prorsus memoria nos fallit, omnes sic habeant: *Ergo & per se saepe excidit, & si in primo quod est angustius inhaeret, eodem tamen unco sine ulla noxa educitur;* ibi Almeloveenii ac Lindenii exemplaria, omnino abiecta (quam bene alii viderint) illa voce: *primo,* haec exhibent: *&, si in urinae itinere, quod est angustius, inhaeret.* Porro ambo, ut ad alium locum veniamus, in eiusdem capitis sectione 2. quae est de calculis e vesica extrahendis, haec in ipso fine habent: *Quocunque autem modo cervix ea parte secta est, leniter extrahi,*

1 De Sign. Diut. Morb. l. 2. c. 3. 2 Adversf. Anat. IV. Anim. 24.

quod asperum est, debet. Haud equidem diffiteor, hunc locum in aliis omnibus, quos consului, libris manifesto esse vitiatum; sic enim in cunctis legitur: *Quocunque autem modo cervix ea parte facta est;* attamen, cum proxime scriptum fuerit, non qua parte, sed quo & ferro, & modo cervix vesicae sit aperienda; semper ego, potius in *ea parte*, quam in *facta* subesse vitium existimavi, & hac propterea ratione esse tollendum: *Quocunque autem modo cervix patefacta est;* praesertim cum supra auctor de eiusdem cervicis sectione ad hunc ipsum modum locutus sit: *Cum vero patefacta est* (hoc est cervix; haec enim proxime antecedunt: *rupta cervice, quam habuisset incisa*) *in conspectum calculus venit.* Non me praeterit, Almeloveenium, quamvis omnibus quos vidi libris, atque adeo ipsius etiam Lindenii, repugnantibus, qui nempe constantissime habent: *Cum vero patefacta est;* scribere eo in loco maluisse: *Cum via patefacta est;* tamen & ipse, idem locutionis genus in eadem re ante paucos versus in Celso servavit; nam post illa: — *plaga facienda est, qua cervix aperiatur; donec urinae iter pateat sic, ut plaga paullo maior, quam calculus sit;* continuo haec subdit: *Nam qui metu fistulae (quam illo loco οὐρορυάδα Graeci vocant) parum patefaciunt; &c.* Essent alii loci, in quos meas, quales eae cunque sunt, divinationes proferre possem; sed quia iamdudum sentio, me iustum longe esse praetergressum epistolae modum; unum tantummodo, eumque ad rem nostram anatomicam pertinentem, attingam: quem locum ne ipsi quidem Paawio,[1] Anatomes, ut tute scis, haud ignobili Doctori, suspectum fuisse, mirum est. Libro igitur 8. cap. 1. in maxillae inferioris descriptione haec habentur: *Verum ipsius maxillae partes extremae quasi bicornes sunt. Alter processus intra latior, vertice ipso tenuatur, longiusque procedens sub osse iugali subit, & super id temporum musculis illigatur. Alter brevior, & rotundior &c.* Etsi in nullo eorum, quae ad hoc tempus vidi, exemplarium aliam quam hanc ipsam inveni scripturam; non possum tamen non credere, Celsum potius ita scripsisse: *Alter processus intra latior, extra tenuatur;* nihil immutandum esse, censerem: nunc igitur cum & res ipsa, & quod non obscure oppositum est: *vertice ipso tenuatur*, requirant, ut illud ante posuerit: *infra latior;* non video cur unius literulae mutatione ut vi-

1 Commet. in Cels. l. 8.

tiari hic locus a librariis, ita a nobis restitui non possit. Hanc tamen, aliasque omnes quas in hac epistola proposuimus, sive divinationes, sive dubitationes, velim tibi persuadeas, nihili nos & in praesentia facere, & semper esse facturos, nisi ab doctissimis Viris, & longe magis, quam nos Anatomici, in emendandis scriptis Veterum exercitatis probentur. Quod si forte unam modo, aut alteram haud prorsus censerent esse improbandam; satis magnum nobis videremur earum fructum cepisse, cum quae de Xenophonte, cuius e libris quaedam menda auferebat, Muretus, [1] ea nos de Celso etiam dicere, nequaquam dubitaremus: *Nihil est tam pusillum quod non avide accipi debeat, quod quidem ad tam politum, tamque utilem Scriptorem pertineat. Parvum est, quod afferimus; sed magnus is, quem adiuvamus.* Vale.

Patavii. Postrid. Idus Decembr. MDCCXX.

EPISTOLA ALTERA.

IO. BAPT. MORGAGNUS IO. BAPT. VULPIO S. P. D.

Si vales, bene est; ego quidem valeo. In hac vetusta Alexandri Paduani, Medici olim doctissimi, Bibliotheca Celsi nostri exemplar inveni, calamo in membranis descriptum. Quod ut paullo attentius inspexi, coepi suspicari, haud veram fortasse esse additam illam ab Henrico Stephano inscriptionem: *Aurelii Cornelii Celsi de re medica libri octo, operis ab eo scripti de artibus pars sexta.* In fine enim IV. libri in hoc quidem codice scriptum est: *Artium Aurelii Cornelii Celsi liber VIIII. Idem medicinae liber IIII. explicit feliciter;* hisque numeris proportione respondent qui ad plerorumque insequentium librorum calcem adscripti sunt; ut si hanc rationem sequamur, manifesto appareat, octo hos de re medica libros, quos, ut alias ad te scripsi, quinque de re rustica antecedebant, non sextam operis ab

1 Var. Lect. l. 3. c. 15.

eo scripti de artibus, verum secundam omnino partem fuisse.

Ex illis autem quae iisdem meis ad te literis ostendi, minus mihi in Almeloveenii editione probari, nonnulla sunt in quibus hunc etiam codicem inveni ab ea discrepantem, mecumque facientem. Neque enim ut illa habet (*pag.* 148. *lin.* 17.) *assignari possunt*: sed *assignari non possunt*: non (234. 3.) *albae violae*, sed *albae olivae*: non (307. 11.) *ferae morsus habent*; sed *fere morsus habet*: non (350. 30.) *nisi immodica inflammatio*; sed *nisi modica inflammatio*: non (410. 5.) *fluens alvus exercuit*; sed *fluens alvus exhaurit*: non (444. 16, 18.) *Quod si fractum - - ut os*; sed *Quod si factum - - ut is*: non (474. 27.) *qui subinde ea extenuatur*; sed *quia subinde ea extenuatur*; nec denique (522. 23.) *exercitatae nares*, sed *excitatae nares*.

Verum haec omnia etsi minime contemnenda sunt; nullo tamen pacto videntur mihi cum eo uno, quod continuo exponam, comparanda. Memoria, opinor, tenes quod ad te scripseram, non modo de Almeloveeniana, sed de omnibus quas vidissem Celsi editionibus verba faciens, minime videlicet a me dubitari, *quin in libri* 4. *caput* 20. *quod est* de Vulvae, *hoc est, de Uteri*, Morbo, *temere a librariis contrusa essent quae in illius calce leguntur de nimia urinae profusione; quasi vero hoc mali viros nunquam, sed mulieres tantum corriperet, ut propterea inter peculiares earum morbos ita praesertim, nulla scilicet de viris mentione facta, a Celso referri potuisset.*

Accipe nunc quid ex hoc codice didicerim: intelliges enim, non solum conjecturam illam meam (quod levius est) veram fuisse, sed hoc insuper quod gravissimum, & inexspectatum omnino est, in his Celsi libris, quos nemo (quod sciam) non integerrimos unquam putavit, unum aut alterum caput deesse. Igitur in eo quod diximus, capite, ubi Lindenii & Almeloveenii editiones haec habent. (*pag.* 234. *lin.* 1.) *Si maligna purgatio est, subiicienda sunt * coërcentia. Id faciunt etiam albae violae, nigrum &c.* codex post illa verba, *subiicienda sunt*, non modo ingentem habet lacunam, quidquid reliqui est in ea pagina obtinentem, & in proximae demum paginae initio, *coëuntia: id faciunt etiam albae olivae: & nigrum &c.* sed contra eam lacunam eadem manu in ora scriptum est: *Desunt in vetustissimo exemplari duo folia.* Hic ex me quaeres, in iis

duobus foliis quid ſcriptum a Celſo fuiſſe exiſtimem. Ego vero etſi nequaquam dubitarem, quin abſoluto primum quem inſtituerat ſermone de morbis, qui cum ad uterum ſpectent, ſunt mulierum peculiares, tum ad eos tractandos veniſſet quos ad proximas, ſed utrique ſexui communes partes, & nominatim veſicam referret, de cuius videlicet doloribus omnes, quantum memini, editiones, iis dumtaxat quas Lindenius & Almeloveenius procurarunt, exceptis, hic ipſum exhibent ante loquentem quam de nimia urinae profuſione verba faciat; etſi, inquam, haec coniectura aſſequerer; tamen huius ipſius codicis adiumento comperi quae eſſent hic a Celſo reapſe tractata. Cum enim libris ſingulis ſingulos peculiares Indices praeponi animadvertiſſem, capitum argumenta ex ordine commonſtrantes, ſubiit eum conſulere qui libro huic quarto praefixus eſt, ſi forte in ea parte integer eſſet quae pars in libro deſideratur. Haec igitur, quam quidem ex minime interrupta numerorum ſerie integerrimam iudicavi, ad hunc modum ſe habet:

CX. Vulva exulcerata eſt.
CXI. De Veſica.
CXII. De calculis in veſica.
CXIII. In omni dolore veſicae.

Quae cum ita ſint, cumque numerus *CX.* in ora codicis eo in loco adſcribatur, ut reſpondeat illis verbis (apud Almeloveenium pag. 233. lin. 26.) *Si vero vulva exulcerata eſt;* numerus autem *CXIII.* contra haec ferme ſcriptus ſit (*p.* 234. *l.* 7.) *Praeter haec in omnibus veſicae doloribus* (*veſicae* enim in codice legitur; non, ut apud Almeloveenium, *vulvae*) hinc praeclare, quot, & quae deſiderentur, intelligis, in eo loco, in quo aut nihil, aut unum, vel pauca certe verba deeſſe, Viri exercitatiſſimi atque doctiſſimi exiſtimabant. Is enim qui primus Celſum formis deſcripſit, Nicolaus, & Lucas Ant. Iunta ſic ediderunt: *ſubiicienda ſunt coëuntia;* Ioannes autem Caeſarius, Gulielmus Pantinus, Henricus Stephanus, & Balduinus Ronſſeus: *ſubiicienda ſunt coërcentia.* Vix Manutii in utraque editione, interiecta ad hunc modum lacuna, propoſuerunt: *ſubiicienda ſunt,* * *coëuntia.* Quae lacuna ſic contracta deinde fuit a Roberto Conſtantino, ut non aliquot, ſed unum fere verbum deſiderari, oſtenderet, hoc videlicet modo: *ſubiicienda ſunt* * *coërcentia,*

praesertim cum haec in libri margine apposuerit * *menses evocantia*, quasi ita nihil deesse crederet, postremumque verbum *coëuntia*, ab aliis in *coërcentia*, ab ipso in *evocantia* mutatum, ad sermonem de uteri vitiis pertineret, quod reapse ad caput pertinet vel de vesicae doloribus, vel de calculis in vesica, enatisque inde noxis per medicamenta videlicet, ac victus rationem, & frequentiora Chirurgiae auxilia, oppugnandis; nam quae curatio aut iis a quibus urina non redditur, aut calculosis, *cum aliter*, ut Celsus ipse ait, *succurri non potest*, a Chirurgo adhibenda sit, libro docet 7. capite 26.

Nunc illud, opinor, exspectabis, ut scribam, an coniecturam aliam aliquam meam eiusdem codicis auctoritate comprobaverim. Neque enim ignoras, praeter ea quae in mea ad te Epistola attigi ut inter scribendum succurrerunt, plura adhuc esse quae mihi quidem in Almeloveenii editione displiceant. Igitur ceteris in aliud tempus reiectis, unum in praesentia memorabo, quod simul ad Latinam linguam, simul ad rem nostram anatomicam pertinet. Almeloveenius in libri octavi capite primo (*pag.* 504. *lin.* 22.) Lindenium, ut solet, secutus, haec edidit: *Superius autem humeri caput rotundius, quam cetera ossa, de quibus adhuc dixi, verticillati scapularum ossi inseritur, ac maiore parte extra id situm nervis deligatur.* Manutii autem in utraque editione ad hunc modum proposuerant: — *verticillatis scapularum ossibus parvo excessu inseritur: ac maiore parte ex transitu nervis deligatur.* Cum his Constantinus fecit; quamquam in margine adnotavit: *parvo excessu* deesse in antiquo Codice, aliosque legere *incessu*. Et Ioannes quidem Caesarius, atque ante hunc Lucas Ant. Iunta duas illas voces omiserant, cetera, ut Manutii, edentes; nisi quod pro *verticillatis* posuerant, *verticulatis*. Qua in re socios habuerunt Gul. Pantinum, Henr. Stephanum, Bald. Ronsseum, qui tamen *parvo excessu* non omiserunt; etsi Ronsseus in libri ora, esse qui omitterent, & qui non *verticulatis*, sed *verticillatis* scriberent, indicavit. Ronssei scripturam secutus est Paawius, qui in commentario ad hunc locum suo, vocare Celsum, ait, *scapularum ossa verticulata, aut quia cervicibus praedita: aut a verticillis exstantium coracoidis & spinosi processuum;* verum enimvero quaenam in his processibus partes sint quas *verticilla* vocemus, non docuit. Hanc ego tantam in eodem loco describendo va-

rietatem cum attenderem; pro ea qua solet peritia prudentiaque facere existimavi V. Cl. Iacobum Facciolatum, cum se vehementer dubitare mihi ostenderet, essetne inter Latinas voces facile recipienda *verticillatus*, quam nimirum qui Lexicis inseruere, hoc uno Celsi loco incertissimae procul dubio scripturae niterentur. Cum vero idem miraretur, cur Almeloveenius *verticillati scapularum ossi*, non *verticillato*, aut *verticillatis scapularum ossibus*, edidisset, ac praeterea ex me quaereret, an potius *vertebratis* (quae Pliniana vox est libro XI. c. 37.) *scapularum ossibus* hic legendum esse censerem; memini me in ea quae paullo superius (*pag.* 503. *lin.* 23.) de scapularum ossibus scripta sunt a Celso; hunc enim in manibus habebamus; continuo oculos coniecisse, & Viro doctissimo respondisse, mihi vero omnino videri, *vertici lati scapularum ossis* esse legendum. Haec enim illis de ossibus tradiderat Celsus: *a cervice duo lata ossa utrinque ad scapulas tendunt: nostri scutula operta; ὠμοπλάτας Graeci nominant. Ea in summis verticibus sinuata, ab his triangula, paullatimque latescentia ad spinam tendunt:* ex quibus licet intelligi, eam horum ossium partem, quam Anatomici solent *scapulae cervicem* vocitare, Corn. Celsum nomine *verticis* appellavisse, sive quod eam *summam* esse illo in osse crediderit, sive quod ut in *triangulo* osse oppositam basi, vel ut locum spectaverit in quo humeri caput vertitur, qua videlicet ratione Polorum uterque (quos alii pariter cardines vocant ab eorum similitudine circa quos valvae convertuntur) a Virgilio I. Georgic. *vertex* est dictus. Cum igitur scapulae, sive ut Celsus loqui mavult & in hoc capite (*pag.* 504. *l.* 3. *ac l.* 11.) & ad finem tum septimi (*pag.* 526. *l.* 6.) tum octavi (*p.* 528. *l.* 6.) & sub initium tum undecimi (*p.* 542. *l.* 33.) tum quintidecimi (*p.* 548. *l.* 22.) *lati scapularum ossis* sinuatam cervicem paullo ante appellaverit *verticem*; quid veri esse similius possit, quam ut porro traditurus, cui parti eiusdem ossis, humeri caput inseratur, ad hunc modum scripserit: *vertici lati scapularum ossis inseritur*; praesertim cum in eo Librarii, dictata verba excipientes, persaepe labi consueverint, ut ex duabus vocibus unam facerent, & primam consequentis vocis literam ad praecedentis etiam postremam addentes, duplicarent, unde facillime nova haec vox *verticillatis* effingi potuit. Nunc quam in codice scripturam offenderim,

tibi fideliter defcribam: *parvo exceſſu vertici latis ſcapularum oſſibus inſeritur. ac maiore parte: & transitu nervis deligatur.* Illud quidem minime eſt diſſimulandum, in verſuum intercapedine auſum eſſe aliquem nonnulla addere, videlicet ſuper ultimam *vertici* literam, literulam *s*, & ſuper *&*, particulam alteram *ex*: quo de utroque additamento ſi forte quaeris, quid ego ſuſpicer; ſic habeto. Primum mihi tum codicem, ac ſupra deſcriptas & Almeloveenii, & ceterorum lectiones, tum ipſam anatomen reſpicienti veri ſimillimum videri, ita a Celſo ſcriptum fuiſſe: *vertici lati ſcapularum oſſis parvo exceſſu inſeritur, ac maiore parte extra ſitum, nervis deligatur;* neque enim (quod tu optime noſti) ſumma pars humeri ita in ſcapulae cervicem, ut ſumma pars femoris in oſſis innominati acetabulum conditur; ſed *parvo* tantum *exceſſu*, id eſt, eius capitis quod ab interiore latere extuberat, portione immiſſa, *maiore parte extra ſita* eſt, quam etiam ob rem *nervis*, id eſt, ligamentis atque tendinibus, ne facile excidat, *deligatur.* Cum ergo librarii voces illas *extra ſitum* deſcribendo, ita vitiaſſent, ut alii *& transitu*, ut ſcriptor codicis, alii *ex transitu*, ut plerique, quibuscum facere codicis Emendator maluit, ſcriptum reliquerint; nonnulli denique, in quibus Lindenius & Almeloveenius, integro ea in parte exemplari uſi, priores voces reſtituerunt, niſi quod perſpicuitatis addendae cauſa, minus, ut puto, neceſſariam voculam *id* interiecere. Verba autem illa, *parvo exceſſu*, etſi ad rem fideliter tradendam neceſſaria ſunt, iisque perbelle reſpondent quae ſequuntur, *maiore ex parte;* cum tamen aliquo in codice, ut ſupra diximus, omiſſa eſſent, minus mirandum eſt quod in hoc invenerim alium in locum transpoſita, unde Emendatori occaſio data eſt exiſtimandi, ea cum inſequenti voce *vertici* eſſe coniungenda, quam propterea in *verticis* mutare maluit, haud animadvertens, unde factum eſſet, ut pro *lati* ſcriptum eſſet *latis*, & ne vox haec minime cohaereret cum voce *oſſis*, hanc in *oſſibus* eſſe mutatam; cum tamen non modo alii codices, quibus auctoribus Lindenius & Almeloveenius ediderunt *verticillati ſcapularum oſſi*, aliquanto meliorem in parte indicare poſſent ſcripturam; ſed ipſe etiam Celſus, cum videlicet non de utroque, ſed de alterutro oſſe humeri hic loquatur, inſitum ſcribere non *latis oſſibus*, ſed *lato oſſi;* vel, quod eodem recidit, vertici *lati* ſcapu-

C 2

larum *offis*, debuerit. Verum meas hasce coniecturas tanti facies, quanti volueris; illud mihi fatis eft a te diligenter attendi, in hoc codice non *verticillatis*, fed evidentiffima certiffimaque divifione legi *vertici latis*. Hac de re V. Cl. Iac. Facciolatum certiorem facito, & meis verbis falvere iubeto. Vale.

Dabam Kal. Sextilib. MDCCXXI. Foro Livii.

EPISTOLA TERTIA.

Io. Bapt. Morgagnus Io. Bapt. Vulpio s. p. d.

Quae nudiustertius duo tibi pollicitus fum, alterum ut quae nuper Venetiis animadverti, fuperiorem Epiftolam meam cum manu exarato Celfi exemplari conferendo, fignificarem, alterum ut V. Cl. Iacobi Facciolati ad quosdam Scriptoris eiusdem locos Animadverfiones XV. longe doctiffimas cum meis nonnullis exiguis illis quidem, fed tamen a te efflagitatis, additamentis mitterem; ea his ipfis literis ambo praeftabo. Igitur exemplar id Celfi chartaceum eft, illudque ipfum eft, quo apud Clericos Regulares (*Tolentinos* ibi vocant) fe ufum effe tradidit Rhodius;[1] nam alterum, idque membraneum,[2] quod ibidem in Divi Antonii Bibliotheca, plurimis vetuftiffimis codicibus inftructa, verfaverat, in huius incendio periit; quem cafum hoc aegrius fero, quod quae illo ex codice excerpferat Rhodius, ea pariter cum Th. Bartholini[3] Bibliotheca conflagrarunt. Itaque cum Veneto hoc codice quidquid ex Forolivienfi adnotaveram, etfi loca fane haud ita pauca inveni discrepantia; ea tamen octo quae fuperioribus defcripfi literis, usque adeo (fi demas feptimum, cuius mihi lectio dubia fuit) mirifice vidi in his quidem verbis, in quibus ab Almeloveenio diffenfi, inter fe congruentia, ut cum in poftremo, quem non fatis accurate exfcriptum for-

1 Vid. Catalog. Auctor. ad Rhodii Scribonium. 2 Ibid. & in Notis ad Compof. 20. Scribon. 3 Vid. Differt. Th. Bartholini de Bibliothecae Incendio.

te ad te miſeram, pro *excitatae* perperam in illo codice ſcriptum ſit *excitat*, ſic in Veneto quoque ſit ſcriptum; verba autem illa ad tertium locum pertinentia: *omnis autem fere morſus habet quoddam virus*, vetuſta quidem, ſed non eadem tamen manu, pariter (quod obſervatione dignum cenſeo) utroque in codice addita ſint.

Sed iam illuc transeo, quo properare te ſcio, ad eam videlicet ingentem lacunam libri IV. Quid quaeris? Longe ea in Veneto codice maior eſt. Nam inter illa: *Si maligna purgatio eſt, ſubiicienda ſunt*, atque haec: *coëuntia. Id faciunt &c.* quae nimirum verba tot editiones coniunxere, albae grandes paginae relictae ſunt quatuor cum dimidio. Et ne quis caſu intermiſſas putet; hic quoque in margine eadem, qua caetera, manu ſcriptum eſt: *Deſunt in vetuſtiſſimo exemplari duo folia*; Indicis autem huic libro praepoſiti quae pars lacunae reſpondet, ac iis quae proxime antecedunt, & conſequuntur, ita nimirum ſe habet:

CII. Vola (legendum *Vulva*, vel *Volva*) *exulcerata eſt.*
CIII. De Veſica.
CIIII. De Calculis in veſica.
CV. In omni dolore veſicae.

Vides, mi Vulpi, in iis quae praecipua hic ſunt, ut mirum in modum utrumque conveniat exemplar.

Reſtat locus ille de humeri & ſcapularum oſſibus. Sic autem inveni ſcriptum: *parvo exceſſu vertici latis ſcapularum oſſibus inſeritur; ac maiore parte extransitu nervis deligatur.* Non eſt meae fidei quidquam, tecum praeſertim, diſſimulare; quin etiam perhumanum & eruditum Virum, ampliſſimae eorum Clericorum Bibliothenae Praefectum, qui mihi haec omnia inſpicienti deſcribentique officioſiſſime aderat, rogavi, ut id recognoſcere mecum vellet quod protinus ſubiiciam. Scilicet inter *vertici* & *latis* ſubobſcurum quoddam (qualia in eo exemplari alibi quoque deprehenduntur) veteris liturae veſtigium eſt, quaſi literula fuiſſet eraſa; eo tamen illud in loco eſt, ut litera *l* fuiſſe omnino non poſſit, ſed brevior quaedam inſtar literae *s*, ut mihi, *verticis* in hoc etiam codice ſcriptum facile fuiſſe, *verticillatis* certe non fuiſſe videatur.

Venio nunc ad eas, de quibus initio dixi, Animadverſiones, quae quidem a Viro doctiſſimo ſcriptae ſunt cum ut aliquot Celſi loca illuſtrentur, tum vero maxime ut dictiones aliquae expendantur, quas optimi Latinitatis ma-

gistri tanquam certas Celso tribuunt, eiusque auctoritate in linguam Latinam inducunt. Has quoniam ante quatuor hos menses mihi perlegerat, cum Foroliviensi & Veneto codice plerasque contuli, quot videlicet memoria comprehenderam; collaturus omnes, si quod nuper, atque adeo modo venit in mentem, id principio venisset, ut earum omnium exemplum ab humanissimo Viro peterem, quod tecum in eorum commodum, qui sive Cornelii nostri, sive linguae Latinae sunt studiosi, communicarem. Eas huc fideliter adscribam, & fere singulis, quae mihi adnotata sint in Codicibus, probatisve Editionibus, aut Enarratoribus, subiiciam.

I. Lib. 1. *Praefat. pag.* 7. *l.* 11. Eorum posituram, colorem, figuram, magnitudinem, ordinem, duritiem, mollitiem, laevorem, confractum. *Loquitur hic Celsus de partibus corporis humani: nec video, quem locum habeat* Confractus, *quae vox, si Latina est, fracturam significat. Quinque editiones longe optimae, quae apud me sunt, Florentina princeps* 1478. *utraque Aldina* 1528. *&* 1547. *Gryphiana* 1542. *& Henrici Stephani* 1567, *habent* contactum, *quae vox certissimae Latinitatis est, & sensum reddit idoneum. Non dubito, quin Almeloveenius, praestanti iudicio vir, probatis codicibus usus sit: sed hic aliquis diligentiam saltem illam desiderabit, quae variantes lectiones complectitur, & ceteroquin Transalpinis ingeniis familiarissima est. Hanc si quis ex nostris damnavit unquam, in quo accusari solemus, ideo damnavit, quod saepe vertitur circa levia. Ceterum cum aliquid huiusmodi contra vulgatas editiones in libros inducitur, tum vero non utilis modo, sed prorsus necessaria est: praesertim si quid inducatur ita novum, ut nullo praeterea locupletis auctoris testimonio confirmari possit. Talia enim non ad unum aliquem scriptorem pertinent, sed ad communem totius linguae rationem, qua de agitur. Exemplo esse possunt cum aliae voces, quas deinceps recensebo, tum haec ipsa* Confractus, *quae Celsi auctoritate in egregium Basilii Fabri Thesaurum allata est, & reliquis Latinis fidei non dubiae adnumerata.*

Editiones aliae quinque, id est, Iuntae, Caesarii, Pantini, Constantini, Ronssei, habent *contactum*; manifestum enim operarum errorem puto quod in Iuntina legatur *cortactum*. Illud mirum est, Ronsseum in libri margine addidisse: *Per laevorem, & contactum, asperitatem intelligit, & quod illi est contrarium;* quando Constantinus haec adnotaverat:

Contractum (lege *Contactum*) *exponunt asperitatem vel scabritiem. Sed quis unquam ita usurpavit ? in manuscripto legitur* contractum. *Itaque* confractum *pro aspero & canfragoso (quod laevigato opponitur) repono.* Hieronymus autem Rubeus in suis ad Celsum Annotationibus, cum haec ferme ipsa Constantini verba, auctoris nomine dissimulato, retulisset, istiusmodi emendationem atque interpretationem *satis sibi probabilem videri*, negavit, haecque subiunxit: *Forte autem quia quod contractum est, explicato & ob id laevi opponitur, per* contractum *poterit asperum intelligi*. Videtur igitur maluisse *contractum*, quam quidem vocem in Veneto etiam codice invenimus. Haec tamen eo dumtaxat protulimus, ut tu, mi Vulpi, intelligeres, Constantinum non veterum exemplarium auctoritate, sed coniectura ductum, ex *contractum* illam, qua de agitur, vocem elicuisse, & huc primum induxisse, *confractum*.

II. Lib. 1. *c.* 3. *sect.* 2. *pag.* 28. *l.* 15. Somnus plenus, & non multum nimis longus. *Celsi ipsius* αὐτόγραφον *producat oportet, qui velit nobis persuadere, hoc genus constructionis Latinum esse. Quinque editiones modo allatae ita habent:* somnus & plenus, & non nimis longus.

Idemque omnino habent aliae praeterea quinque editiones quas supra memoravimus.

III. Ibidem sect. 7. *pag.* 31. *l.* 30. Humidant autem corpus labor &c. *Hic quoque in quinque editionibus meis aliter legitur:* Humidum autem corpus efficit labor &c. *Miror autem, ex quo codice verbum hoc* Humido *exierit, & non modo in Celsum, sed & in Basil. Fabri Thesaurum irrepserit ad augendum Latinum sermonem. Ego vel inter barbara, vel inter dubia referendum crediderim.*

In hoc etiam loco nostrae editiones nihil discrepant a quinque illis quae in Animadversione indicantur.

IV. Lib. 3. *c.* 21. *pag.* 163. *l.* 34. Utilis quotidianus, aut altero quoque die post cibum vomitus est. *Quinque editiones meae habent:* Alterno quoque die. *Itaque Petrus Danetius in suum Lexicon ad Usum Delphini novam hanc vocis* Alternus *constructionem inducit. Sed Latino ingenio satis apparet legendum* altero, *undecumque tandem Almeloveenius acceperit.*

Ne hic quidem nostrae discrepant editiones. Constantinus tamen atque Ronsseus in libri ora adscripserant, *altero*. Idque receptum est a Lindenio, cuius nimirum edi-

tionem cum plerisque aliis in locis, tum in iis certe omnibus, qui hisce Animadversionibus XV. expenduntur, fideliter expressit Almeloveenius.

V. Eodem lib. 3. *c. ult. sect.* 2. *pag.* 180. *l.* 1. In lectulo leniter satis diu corpus perfricandum est; deinde retento spiritu in ipsa exercitatione potius superiores partes movendae. *In omnibus libris duo haec membra ita dividuntur, sed vereor, ut satis recte: nam* spiritus retentio *non videtur locum habere in ea exercitatione, qua superiores partes moventur, cuiusmodi est pilae ludus, & similia, ut colligitur ex hoc eodem Celsi capite sect.* 3. Pila, similibusque superiores partes dimovendae. *& ex lib.* 1. *cap.* 6, Opus est pila, similibusque superiores partes exercere. *Igitur aliter dividendum puto, & ita legendum:* In lectulo leniter satis diu corpus perfricandum est, deinde retento spiritu: in ipsa exercitatione potius superiores partes movendae. *Id est, lenis fricatio satis diu adhibenda est, deinde vehementior per spiritus retentionem, qua uti athletas consuevisse, cum fricantibus intercepto spiritu obnitebantur, scribit Plutarchus de tuend. Valet. Huius fricationis meminit etiam Caelius Aurelianus de tard. pass. l.* 3. *c.* 1. In lenimento vero si passio tardaverit, erit adhibenda resumptio gestatione, vocis exercitio, deambulatione, unctione, fricatione corporis retento spiritu. *Etiam verba* In ipsa *laborant mendi suspicione; nam in omnibus editionibus meis est* Ab ipsa; *quod genus constructionis aliquanto rarius est, sed tamen Latinum. Sic Cicero in Bruto c.* 16. Graecus ab omni laude felicior. *Idem ibid. c.* 43. A Philosophia, a Iure Civili, ab Historia instructior. *Avienus fab.* 31. Ausus ab exiguo fallere dente bovem. *Sensus igitur est: per exercitationem, seu in ipsa exercitatione curandum esse, ut superiores potius partes, quam inferiores agitentur. Porro autem superiores partes, quae pila exercentur, sunt cervix & brachia. Hinc Athenaeus* Δειπν. *l.* 1. *c.* 12. *in hoc ludo maxime commendat* τὸ κατὰ τοὺς τραχηλισμοὺς ῥωμαλέον, *id est, robur cervicis, quod acquiritur per multiplicem eius flexionem.*

In verbis Celsi supra allatis ex sect. 3. *huius capitis, in quo hactenus versati sumus, animadvertendum est verbum* dimoveo *pro simplici* moveo, agito, exerceo: *neque enim similia exempla facile occurrent.*

Forolíviensis codex proposita verba sic dividit: *perfricandum est. deinde retento spiritu ab ipsa exercitatione &c.* Ve-

netus autem sic: *perfricandum est: deinde retento spiritu ab ipsa exercitatione &c.* Illum Iuntae editio repraesentat; hunc, Pantini. Sed quas Caesarius, Constantinus, ac Ronsseus procurarunt, eae vero sic habent: *perfricandum est, deinde retento spiritu, ab ipsa exercitatione &c.*; quod nisi casu atque incuria factum est; dubium iis Viris fuisse ostendit, ad perfricationem, anne ad exercitationem illa esset retentio spiritus referenda. Quamvis enim Caelius Aurelianus in libro etiam 4. *Chronion*, c. 7. *fricationem cum retentione spiritus* imperet, immo noster quoque Celsus, etiam in hoc ipso libro 3. c. 21. (*pag.* 162. *lin.* 14.) *superiores maxime partes sic*, aiat, esse *perfricandas, ut spiritum aeger ipse contineat*, in proximo autem capite 22. (*p.* 172. *l.* 1.) *ipsum se, suppresso spiritu perfricare*, iubeat; tamen & idem Caelius lib. 3. c. 2. non modo *unctionem ac defricationem*, sed *& eos motus* imperat, *qui magis humeros valeant exercere, retento spiritu*, & idem Celsus lib. 4. c. 2. sect. 3. (*p.* 190. *l.* 24.) *exerceri*, iubet, *retento spiritu*, capite autem 4. (*pag.* 201. *l.* 8.) *spiritu retento currere*. Quid ergo est? Mihi quidem totum hunc locum, & quae consequuntur, perpendenti, vel ipso (ut cetera praetermittam) aurium iudicio multo magis placet ita dividere, uti in Animadversione propositum est.

Voces autem illas, *ab ipsa*, non modo in codicibus, ut ostensum est, verum etiam in meis omnibus editionibus inveni. Ronsseus quidem in margine admonuit, esse obliterandas, secutus, opinor, Constantinum, qui tamen id dumtaxat de praepositione *ab* monuisse videri potest. Sed, *in ipsa*, nemo, quod sciam, aut scripsit, aut scribendum esse, docuit ante Lindenium.

Ceterum quo rariora apud alios idoneos scriptores exempla occurrunt verbi *dimoveo* pro simplici *moveo, agito, exerceo* usurpati, eo crebriora apud Celsum videor invenisse. Nunc tria quae succurrunt, adscribam; tu alia perquires. Lib. 1. cap. 6. (*pag.* 37. *lin.* 20.) *neque ambulatione quamvis leni dimoveri*. Lib. 2. c. 14. (*p.* 90. *l.* 11.) *manus dimovendae sint.* L. 4. c. 7. (*p.* 212. *l.* 8.) aegrum *intra domum tantum dimovere.*

VI. Lib. 4. *c.* 16. *pag.* 226. *l.* 15. Quidquid assumptum est, inconfectum protinus reddunt. *Animadversione digna est vox* Inconfectus, *quae elegantem hoc loco significationem habet; sed tamen non debuit in Iunckerianum Latinitatis Theatrum cum*

certis referri; nam nec alibi occurrit, & hic editiones meae magno consensu habent Imperfectum. *Quae quidem lectio non admodum mihi probatur; attamen est huiusmodi, ut indubitata postulantibus negotium exhibere debeat.*

Meae quoque omnes editiones habent, *imperfectum.* Quod in Codicibus etiam vidi; non *inconfectum.*

VII. Lib. 7. c. 7. sect. 1. pag. 422. l. 1. Superinungi collyrio debet ex iis aliquo, quo lippientes oculi superinunguntur. *Ad verbum* Superungo *in Theatro Iunckeriano, & Fabri Thesauro affertur locus hic. Revera codices variant; & siquidem Scribonius Largus compos. 29. scripsit* superunctum, *non est temere huic verbo auferenda Romana civitas. Tutius tamen adhibetur* superinungo, *quod hic habent meliores libri, quod repetitur a Celso l. 6. c. 6. sect. 1. quod usurpat etiam Largus compos. 27. Non est praetereundum, verba haec Celsi, quae duo membra complectuntur, in Theatro Iunckeriano partim ad Celsum, partim ad Largum referri, ut verbum* Superungo *bina auctoritate nitatur. Sed vix credibile est, quam multa in Lexicis excudendis peccentur ab operis.*

Editiones omnes meae & *superungo*, & *superinungo* exhibent in hoc uno loco. Sic enim proponunt: *superungi collyrio debet ex iis aliquo, quo lippientes oculi superinunguntur.* Iuntina tamen, quam utraque Manutiorum imitata est, sic habet, *super ungi —— super inunguntur.* Codices quos in altero forte loco inspexi, quem Animadversio quoque memorat (*l. 6. c. 6. sect. 1.*) in eo quidem congruunt, quod ambas voces in unum iungunt; sed hoc tamen discrepant quod Foroliviensis habet, *superinungi;* Venetus, *superungi.* Pariter apud Largum, ut non modo Compos. 27. lego *superinungantur*, sed etiam Comp. 26. *superinungere;* sic Comp. 29. in quatuor meis editionibus, & his quidem Cratandri A. 1529; Manutiorum A. 1547; Stephani A. 1567; Rhodii A. 1655. constanter lego, *superunctum.*

VIII. Eod. lib. 7. c. 7. sect. 8. pag. 428. l. 1. Sub ipsis pilorum radicibus angulo immittenda est, ut ea tertiam partem palpebrae transvehat. *Non puto, vocem hanc ultimam retineri posse, quamvis etiam in Fabri Thesaurum postrema editione recepta fuerit. In Gryphiana, & aliis quibusdam legitur* transsuat, *quod consonum est verbis paulo post sequentibus:* Quidam aiunt, acu transsui iuxta pilos exteriorem partem palpebrae oportere. *Acus autem, & quodlibet instrumentum acui simile transuere dicitur, quoties perforat, tametsi filo careat. Si*

quis pro transvehat *pugnare velit, is oſtendere debebit, verbum hoc neutrorum more uſurpari poſſe. In eodem Fabri Theſauro habetur &* Traveho, *quod firmatur Varronis auctoritate tanquam certa ex lib.* 2. *R. R. c.* 7. Flumen travehundum eſt. *Verum in editione Veneta principe, & in Aldina leg.* Traiiciendum.

In Forolivienſi codice legimus, *transvehat*; in Veneto, *tranſueat.* Illius ſcripturam habent editiones Iuntae, Caeſarii, Stephani; huius ambae Manutiorum. Pantinus tamen, Conſtantinus, Ronſſeus ediderunt, *tranſuat*; hic etiam in margine adſcripſit, *transeat.*

IX. Eod. lib. 7. *c.* 9. *pag.* 440. *l.* 8. Quod etſi in levi mutilatione &c. *Per hunc unum Celſi locum vox* mutilatio *inter Latinas obrepſit, & in Iunckeri Fabrique Theſauro ſine ulla controverſia ſedem poſuit. At mihi dubia erit, donec certiore auctoritate firmetur. Hic enim quinque editiones meae habent:* Quod in levi mutatione &c.

Idem habent quinque aliae meae; quamquam Conſtantinus atque Ronſſeus in libri ora ſcripſerunt, *mutilatione.* Quam ego vocem in neutro codice inveni; ſed in utroque, *mutatione.*

X. Eod. lib. 7. *c.* 12. *ſect.* 2. *pag.* 445. *l.* 14. Ἀντιάδες autem a Graecis appellantur. *Graeci dicunt* Ἀντιάδας (*vel* παρίσθμια, *ut eſt apud Pollucem lib.* 2. *c.* 4. *ſect.* 201.) *faucium tumores poſt hypoglottida utrinque prominentes, ab* ἀντιάζω, adverſus ſum, *quod hic morbus rebus glutiendis adverſetur, vel ut docent Grammatici,* ἀπὸ τοῦ φαίνεσθαι ἀντίας ἀλλήλαις κατὰ τὴν διάνοιξιν τοῦ στόματος, quod appareant invicem oppoſitae aperto ore. *Baſilii Fabri Theſaurus recepit hanc vocem inter Latinas, fortaſſe quod in Florentina Celſi editione* 1478. *Latinis literis ſcripta ſit. Verum Typographus ille Graecis typis carebat, ideoque non hanc ſolum, ſed omnes Graecas voces Latinis formis expreſſit. Affertur etiam in eo Lexico lex* 14. *tit.* 1. *lib.* 21. *Digeſt. Sed ibi quoque optimae editiones, immo omnes, quas ego vidi, habent* ἀντιάδες *per Graecas literas.*

Idem dicendum de voce Rhizagra, *quae in ſuperiore huius capitis ſectione Graece ſcribitur, ſed in Fabri Theſauro Latinam formam induit. Eſt autem* ῥίζαγρα *forceps ad evellendas dentium radices a* ῥίζα radix, *&* ἄγρα captura. *Caelius Aurelianus* dentiducum *appellat de tard. paſſ. cap.* 4. *prope finem. Quidam codices pro* ῥίζαγρα, *habent* ῥίζα.

Eadem, opinor, causa, quae Nicolaum in ed. Florentina, coëgit Iuntam in Veneta A. 1524. edere, *antidyades*, idque non sine manifesto errore, & *rizan*. Caesarius, tamen, Pantinus, Constantinus, Ronsseus cum primam illam vocem Graecis literis proposuissent, hanc Latinis scripsere, *rhizan*, quamquam duo postremi in margine Graecis literis addiderunt, ῥιζαγραν.

XI. Eod. lib. 7. cap. 27. pag. 486. *l.* 6. Idemque humor clystere intus adigetur. *Hic & auctor Thesauri linguae Latinae, & Petrus Danetius cum legissent* adiicietur, *quemadmodum sane habent quinque editiones meae, retulere inter Latinas constructiones* Adiicere intus: *qui quidem modus indiget certiore auctoritate. Fortasse confirmari potest ex Columel. de Arbor. c.* 24. Truncum findito, & in fissuram cuneum pineae tedae adiicito. *Verum cum eandem sententiam iisdem paene verbis expressam repetat Columella l.* 5. *c.* 10. *moneo, Aldinos & Gryphianos Codices in hoc secundo loco habere* adigito; *quod placuit & Commelino. Attamen in Veneta principe* 1472. *utrobique legitur* adiicito.

In Iuntae, Caesarii, & Pantini editionibus est, *adiicitur*. Idemque est in ea quam procuravit Ronsseus, qui tamen in margine apposuit, *iniicietur*. Hoc ante ipsum fecerat Constantinus, qui edidit, *adiiciatur*.

XII. Lib. 8. *c.* 1. *pag.* 504. *l.* 24. Verticillati scapularum offi inseritur. *Veneta princeps, & utraque Aldina habent:* Verticillatis scapularum ossibus inseritur. *Gryphiana, & Henrici Stephani* Verticulatis, *aliae* Vertibulatis. *Quam varietatem idcirco significandam existimo, quia* Verticillatus *affertur tanquam vox certae fidei in Lexico ad Usum Delph. & in Iunckeriano Latinitatis Theatro. Hanc ego cum ferre non possem, nec tamen rationem eius ablegandae satis idoneam invenirem, adfuit opportune Io. Baptista Morgagnus, Vir cum in Anatomicis, tum in omnibus literarum studiis praestantissimus, mihique omnem sollicitudinem exemit, morbo detecto, remedioque adhibito, de quo vid. eius II. in Celsum Epistolam.*

XIII. Eodem lib. 8. *c.* 3. *In capite hoc describitur Terebra illa, quae* Abaptista Terebella *dicitur ab Interprete Galeni. Hinc deceptus Auctor Calepini Passeratiani, & eo duce Andreas Stubelius, vir ceteroquin mirifice industrius, & de postrema Thesauri Fabri editione meritus optime, duas has voces* Abaptistus, & Terebella *inter Latinas receperunt. Uterque autem affert Celsum lib.* 3. *c.* 23. *ubi hac de re prorsus nihil.*

Ad hanc quidem XIII. Animadverſionem non eſt quod addam. Sed ex ſuperiore erat quod demerem, ſi aliis haec miſſurus fuiſſem quam tibi, qui ut eodem es animo adverſum me, ita quod Vir doctiſſimus amiciſſimusque de me, benevolentia, opinor, deceptus, ſcripſit, non difficile approbabis. Equidem etſi talem eſſe me, valde cuperem, qualem vos creditis; aeque tamen gratum eſt usque adeo a vobis amari, ut is vobis eſſe videar. Sed ad rem ipſam redeamus.

XIV. Eodem lib. 8. *c.* 4. *pag.* 520. *l.* 3. Collocandusque is loco intepido. *Si ita legendum eſſet, novam vocem* Intepidus *in Latinis numerare oporteret, & quidem numeratur in Theſauro Fabri* 1717. *At Gryphii & Stephani editio praepoſitionem* in *ſeparat a* tepido. *Et ſane non video, quomodo qui calvariae fractura laborat, collocandus ſit in loco non tepido, cum tepor fracturis omnibus, maxime vero iis, quae caput laedunt, ſaluberrimus ſit. Qua de re legendus hic Noſter hoc eodem libro cap.* 10. *ſect.* 7. *& Hippocrates aphor.* 17. *&* 18. *ſect.* 5. *Non eſt igitur tanta vis inferenda ſimul Medicinae, ſimul Latinae linguae, ſed reponendum cum Gryphio,* collocandusque is loco in tepido; *vel cum Stephano,* collocandusque is in loco tepido.

Gryphio adde Caeſarium, Pantinum, Ronſſeum, Paawium, qui ad eundem modum ediderunt; Stephano autem Conſtantinum. Non me fugit, in Iuntina, & Manutiorum utraque editione legi, *intepido.* Sed non ratio modo, atque experientia, verum etiam Codices ambo adverſantur. Nam Forolivienſis habet, *is loco in tepido;* Venetus autem, *loco is in tepido.*

XV. Eod. lib. 8. *c.* 7. *pag.* 526. *l.* 2. Intra quod quaeque oſſa confervent. *Verbum* Conferveo, *quod alioqui Latinum eſt, & uſurpatur a Palladio de re ruſt. lib.* 1. *tit.* 35. *apud Celſum tamen non ita bene habitat, ut oppugnatoribus careat. Hic enim quinque editiones meae habent* conſeruntur. *Rurſus repetitur eodem libro c.* 10. *ſect.* 1. Quo os quodque confervet. *Et ſect.* 7. Inter ſe oſſa confervere. *Sed hoc ſecundo loco alii legunt* cohaerere, *alii* coaleſcere, *ut ipſe quoque Almeloveenius monet; in priore autem reliquae editiones meae habent* conſervet, *non ſine aliqua ceterorum verborum varietate. Ego quidem malo* confervet, *idque omnino retineo; ſed tamen locus non vacat turbis. Baſil. Faber in ſuo Theſauro cum poſuiſſet verbum* Conferveo *tanquam certum, verbis item certis confir-*

mare conatus est ex eodem cap. ductis Confervent offa mota aut soluta: *quae quidem ipsissima in Celso non sunt; attamen apparet ex illis conflata esse*, si quando vero ossa non conferbuerunt, quia saepe soluta, saepe mota sunt. *Verum praeteritum* conferbui, *& similia non magnam tribuunt auctoritatem ceteris temporibus eorum verborum, ex quibus oriuntur, cum fere sola in usu sint, ut inchoativis inserviant, cuiusmodi* Confervesco, *& alia id genus.*

Cum quatuor Celsi loca in Animadversione proponantur; accipe quemadmodum pleraque in Codicibus, omnia autem in meis editionibus deprehenderim. In primo uterque Codex pro *confervent* habet *conservantur;* editiones meae omnes *conseruntur*, nisi quod Constantinus in libri ora haec apponit: *συμφύονται, confervent l.* 2. *c.* 10. ubi legendum *l.* 8. Alter autem locus in Codicibus ita scriptus est: *quod quoque os confervet.* In Iuntina, & ambabus Manutiorum editionibus ad eundem proponuntur modum. Nec ceterae discrepant, nisi quod ante *quoque* habent *os*, & Constantinus haec in margine adnotat: *quo os quoque confervet;* ubi legendum est, *confervet* (*ut & cap.* 10. *Si ossa non conferbuerint*) *pro quo dixit c.* 7. *ossa conseruntur, i. quasi ferrumine conglutinata coalescunt.* Porro tertius locus, quem in Codicibus inspicere oblitus sum, ab Iunta quidem, a Manutiis semel atque iterum, ab Stephano ipso sic editus est, ut habeat, *confervere;* Caesarius autem ac Pantinus scripserant, *cohaerere*, quod a Ronsseo quoque & Constantino factum est. Sed cum Caesarius ad oram adiecerit, *coalescere*, Ronsseus etiam, *confervere;* Constantinus (id quod maxime est animadvertendum) sic adiecit; *confervere, Cod.;* significans nimirum, se id in Codice aliquo comperisse. Locus denique ultimus non modo in cunctis editionibus meis habet, *conferbuerunt*, verum etiam in Codice Foroliviensi; nam in Veneto scriptum est, *confervére*, in margine autem sic omnino: *aliter, confrebuerunt.* Quem quidem ad locum nomen posses addere *spongiae* illius, ut Plinius ait, *aquarum dulcium*, quam *Confervam* appellabant Latini, propterea quia fractis ossibus conferruminandis utilissimam experiebantur, ut idem Plinius conscripsit lib. 27. c. 8. nisi quae de verbo *Confervesco* in Animadversione admonita sunt, utriusque vocis originem dubiam redderent.

Habes sedulitatis meae specimen, quale id cumque est, in hisce levibus, & ex tempore fusis Additamentis. Sed

in XV. Animadversionibus specimen habes summae peritiae atque solertiae, qua multo plures eiusdemmodi Animadversiones ad singulos fere Latinos scriptores Vir Cl. confecit. Quo instituto ut nihil utilius est ad barbaras a Latinis vocibus, dubias a certis distinguendas; ita ipsum hortari, orare, flagitare par est, ut Animadversiones illas universas quamprimum edat: quod etsi, cum modestiam eius, & occupationes plurimas specto, haud ita facile existimo; attamen cum vicissim incredibile iuvandi studium attendo, quo incensus & praeclaras omnes artes, & Latinam linguam, qua illae ferme continentur, si quis alius, hac aetate exornavit, tum vero facillimum puto. Vale.

Patavii. Prid. Nonas Decembr. MDCCXXI.

EPISTOLA QUARTA.

IO. BAPT. MORGAGNUS IO. BAPT. VULPIO S. P. D.

QUOD Horatius [1] patrono suo,

Spectatum satis, & donatum iam rude, quaeris,
Maecenas, iterum antiquo me includere ludo.
Non eadem est aetas, non mens;

idem si amico dicerem tibi, undetrigesimo post anno iterum a me flagitanti, ut super Cornelio Celso, & Sereno Samonico aliquid scribam; ignoscere, mi Vulpi, huic aetati hisque occupationibus deberes meis. Nam quae olim fudi, si forte laudata sunt, ut ais, ab laudatissimis Viris, si alibi recusa, si aliis addita illorum auctorum editionibus; nempe gratia habenda est eorum, qui fecerunt, humanitati; mihi autem satis esse oportet, in alienis magna ex parte studiis periculo facto, rem quondam non prorsus infeliciter cessisse. Haec igitur quae commemorasti, me tardant; non movent. Illud movet potius quod adiecisti, si scribere nolim adsciscendae laudis causa; at causa scribam iniustae cuiusdam & tuae, & meae reprehensionis depellendae. Exstitisse enim quosdam eruditissimos quidem illos, sed in re una apertissima clarissimaque adeo caligantes Viros, ut reos nos faciant alienae culpae, & quae-

1 L. 1. Epist. 1.

cunque in Celſo, & Samonico edendis, Almeloveenius & Conſtantinus peccarunt, aut peccaſſe illis videntur, eorum omnium rationem a nobis repetant: quaſi vero aut tu in libri fronte quorum editionem repraeſentares, ſiluiſſes, ſed cura & ſtudio tuo de integro concinnatam promiſiſſes, aut ego hoc forte pollicitus eſſem, vel potius recepiſſem. Equidem, quod ad Celſum attinet; nam de Samonico necdum vidi; memini ipſe, magna, ut in re minime exſpectanda, admiratione obſtupefactum, duobus & viginti abhinc annis in Exercitatione quadam Schulzii 1 haec legere: *adſcribam ſingula loca, ut ſe in* Celſi *editionibus recentiſſimis, cura Almcloveenii, Wedelii, & Morgagni in lucem publicam datis ea offerunt.* Narrabo tibi: ſomniare primum mihi videbar, minime intelligens, quî poſſet a Viro docto id mihi tribui, quod omnes ſcirent non eſſe meum. Mox autem cum ita tribui animadverterem, ut prolatis ex ſuperioribus editionibus iisdem locis, non obſcure mihi quoque dica ſcriberetur, quae Lindenio ſcribitur, cuius editionem ſecutus eſt Almeloveenius; enimvero cenſui, rem tacite non eſſe ferendam, praeſertim cum iis de locis quid mihi eſſet viſum, nusquam aperuiſſem; immo III. in Celſum Epiſtola 2 ante Schulzium, id reticentem, oſtendiſſem, quemadmodum in prioribus editionibus, atque adeo in manu ſcriptis codicibus ii loci legerentur, aliumque Plinii de Conferva, quem locum Schulzius 3 produxit poſtea, indicare non omiſiſſem. Verumtamen cum haec ante omnium oculos proſtarent, nec fugere quemquam poſſet, quid tu in Epiſtola ad Lectorem tua, quid ipſe in I. ad te mea ſcripſiſſemus; multo magis Schulzio, quam mihi, cogitandum eſſe, intellexi, quid in ſua illa Exercitatione poſſuiſſet, ſatisque mihi eſſe duxi oblata forte occaſione 4 amice hominem commonefacere. Nunc vero quando tu ais, non defuiſſe poſt illum, qui rationem Patavinae editionis a me repoſceret, iamque a Celſo ad Samonicum quoque, non diſſimilem noſtrûm accuſationem eſſe traductam; faciam vel tua cauſa, vel mea, quod facile alioquin non eram facturus, & de utroque Auctore ita ſcribam, ut nemo in poſterum diſſimulare iam queat, ſcire ſe, quid in nobis poſſit, & quid non poſſit iure improbari.

1 De Oſſib. Conferventib. §. 1. 2 N. XV. 3 §. 22. 4 Epiſt. Anat. 9. n. 30.

Atque ut a Celſo initium ducam; neſcio quo adverſo rei Medicae, & bonis literis fato acciderit, ut cum tot homines doctiſſimi & diligentiſſimi ſuos in eum labores contulerint, nemo unus adhuc exſtiterit, a quo eius editionem numeris omnibus abſolutam haberemus. Quid Scaliger, Walaeus, Mentelius, Holſtius, Vorſtius, Dacquetus aggreſſi eſſent, minime ignoras, qui ſingulos, ubi de promiſſis Celſi editionibus in Prolegomenis verba fiunt, ibi iterum commemorandos curaſti: neque te fugit, quid in ſuis, ibidem recuſis, Praefationibus tum Lindenius, tum Almeloveenius ſe praeterea habere, ſignificaverint, quod Celſo addi poſſet, ſive obſervationum, ſive variantium lectionum, ſive Lexici praeſertim, adeo ab omnibus deſiderati. His vetuſtiorem Paawium accenſe, qui, ut pauca edidit capita, ſic totum Celſum eadem *ratione explicatum, locisque plurimis emendatum* ab ſe editum iri, ſpem fecerat, 1 non ſecus ac Lommius 2 antea, cum librum Celſi primum Commentariis ornaſſet. Sed, ut Nicolaum Blancardum, 3 eique ſurreptas adnotationes omittam; Rhodium prae ceteris addito, & Thomam Bartholinum, quos non ſine magno dolore propterea nominamus, quod incendio abſumptorum utriusque laborum venit in mentem: qui cuiusmodi fuerint, ea ſatis indicant, quae hic in Diſſertatione *de Bibliothecae Incendio*, ille autem in Praefatione attigit ad Scribonium, & vel magis quae in calce eius libri ſive in Lexico Scriboniano, quod ſimilis in Celſum deſiderium refricat, ad plurimas voces adnotavit, ſive in Catalogo commemoravit reſtitutorum Auctorum, 4 unde emendationes Celſi plures colligere is poterit, qui iacturam illam tantam nobis reparandam ſuscipiat. Susceperant autem duo noſtra aetate egregii Viri, Io. Henr. Schulzius, cui, ut ut meritus eſt de me, doctrinae & eruditionis laudem libens tribuo non vulgarem, & ante illum Io. Iacobus Baierus, qui edito in eam rem Schediasmate ſex potiſſimum, in eiusmodi editione ſummopere optanda, capita, in quibus ſibi eſſet elaborandum, propoſuit. Sed utroque e vivis erepto, quis illis in pulcherrimi, & utiliſſimi, ſed eiusdem diuturni, & difficillimi, operis procuratione ſucceſſerit, adhuc ignoramus.

Quae cum ita ſint; quanam interea Celſi editione uti

1 Praef. in Comment. ad ea capita. 2 & 3 Vid. Fabric. Bibl. Lat. Supplem. P. I. l. 2. c. 4. 4 Ad vocem *C. Celſus*.

poterunt ſtudioſi adoleſcentes? Num veterum illarum aliqua, ubi ſemibarbara ipſa literarum forma, & vocum compendia creent legentibus difficultatem, creberrimi autem ſive librariorum, ſive typographicarum operarum errores tertia propemodum quaque linea obtruſerint ea quae aut intelligi nequeant, aut, ſi intelligantur, nihil quod ad rem faciat, ſignificent? At enim in iſtis ipſis erroribus veſtigia nonnunquam reſtant, unde vera coniiciatur ſcriptura. Fateor: ſed a ſagacibus, & doctis, & ea in re exercitatis viris; non ab adoleſcentibus, de quibus eſt a nobis ſermo inſtitutus. His enim ſi loci occurrant, in quibus, exempli cauſa (ne ab iis, quos Schulzius protulit, omnino recedamus) habent priores editiones *os conſervet*, aut *oſſa coeperunt;* aqua ibi haereat, neceſſe eſt, minime aſſequentibus, *os confervet*, aut *oſſa conſerbuerunt* eſſe legendum. Apparet igitur, fore ipſis longe utiliores editiones illas, quae nitide ac perſpicue exhibeant verba, ut ſunt ab hominibus eruditiſſimis reſtituta. Qui certe quo diutius, quo plures, quo maioribus ſubſidiis inſtructi in id operam contulerint ſuam; eo credibilius eſt, propius ad verum acceſſiſſe. Atqui Lindenius, praeeuntibus tot viris doctiſſimis, qui longo annorum ſpatio, alii edendo, alii illuſtrando, alii emendando, omnes aliquid praeſtiterant unde Celſi libri meliores fierent, ultimus ſucceſſit, eorumque omnium uſus laboribus, ad hos ſtrenue adiunxit ſuos. Quae igitur eſſe cauſa poterat, cur tu aliam adoleſcentibus noſtris, quam Almeloveenii, editionem dares, qui Lindenianam non modo, ut diximus, ſecutus eſt; ſed & alia inſuper adiecit? Certe idem, quod tibi, Germanis quoque conſilium fuit, qui ſemel, atque iterum, praefante Viro Cel. Georgio Wolfango Wedelio, idemque Batavis, qui non ſolum antea, ſed, ut audio, etiam poſtea quam tu feciſti, Almeloveenii exemplar, ut Helvetii quoque, recuderunt.

At Lindenius *nimis audax in Celſo refingendo*, coniecturas *in textum temere intulit, ſana & belliſſima ſaepe veteri ſcriptura eliminata:* ſic enim Schulzius [1] *temerarias*, ut loquitur, Lindenii *mutationes* exagitat. De quo tandem homine haec ſcribuntur? Nempe de illo, qui, ut nunc mittam dicere, qua doctrina, diligentia, auctoritate fuerit; certe quot, & quibus in Celſo emendando ſive calamo exaratorum, ſive typis deſcriptorum codicum adiumentis uſus ſit, di-

1 Exercit. cit. §. 2. & 4.

ſerte, & ſigillatim expoſuit, in quibus nec quae Walaeus paraverat, nec Scaligeri ipſius emendationes adnotationesque defuere. Quid igitur? ſi codices illi vetuſtiores eam, quam repoſuit, ſcripturam habuere: num temere coniecturas intruſiſſe propterea cenſendus eſt, quod in ſex editionibus, quas Schulzius conſuluit, aliter legatur? At enim quae Conſtantinus in margine ſuae editionis adnotaverat *ſive ſcriptis codicibus, ſive coniectura ductus, ſive declarandi auctoris cauſa*, in *textum* recepta ſunt. Num omnia? an ea, quae codices alii confirmabant? Quod cum dico, non id volo, nunquam Lindenium nimis ſuis, aut doctorum hominum coniecturis indulſiſſe: ſed hoc volo, niſi codices, quibus ille eſt uſus, antea inſpiciamus, idem ab eo factum eſſe in omnibus, in quibus nobis forte videatur, locis pronuntiari non oportere. Interea autem credere aequum eſt ſpectatiſſimo Viro profitenti, ſe quaedam, *ſed admodum pauca*, idque cum res aperte poſtularet, *ex ingenio tentaviſſe: in ceteris, ubi ſui ſibi libri & ingenioſae ſummorum virorum coniecturae non praelucerent*, (vide, quaeſo, ut coniecturas cum libris coniungit) nihil mutaſſe: *gloſſemata offendiſſe plura; nullum tamen, praeter unum, auſum eſſe de medio tollere; quia nullum huc praeeuntem habebat librum.* Quod ſi dum Celſum *plusquam bis mille locis* (ſic enim ad Patinum ſcripſit) *corrigeret*, in multis, aut, ſi quis malit, etiam in plurimis libri ipſum, & coniecturae fefelliſſent; non erat tamen de audacia & temeritate libere adeo accuſandus. Sed quos locos egregie reſtituerat; bene multos autem, ut alias ad te ſcripſi, reſtituit; illi erant grato animo accipiendi: in quibus autem humani aliquid paſſus videretur, hos vero ſatis erat ſine contumelia indicare. Quod & nos alias fecimus ad te ſcribentes, & nunc faciemus, & ab aliis fieri cupimus; ut ſtudioſi iuvenes interea ſciant, ubi minus tum Lindenii, tum Almeloveenii editionibus fidendum ſit, donec, collata multorum opera, illa tandem exiſtat abſolutiſſima, quam omnes optamus, & quam hisce libenti animo praeferemus.

Unum eſt utique in Lindenio minus probandum, quod fortaſſe ne ipſe quidem erat facturus, niſi parva coëgiſſet, quam omnino voluit, libri forma. Scilicet aut nihil in Celſi contextu mutandum erat, ſed quid, & quomodo mutandum crederet, in ora dumtaxat libri adnotandum: aut ſaltem, ſi mutare mallet, in eadem ora, quid antea le-

geretur, significandum. Quarum tu rationum longe meliorem, id est, primam, in Patavina editione, flagitantibus nobis, secutus es, etsi erant forte in nostris Epistolis nonnulla, quae tibi pro tua erga nos benevolentia non indigna viderentur quae in textum acciperes. Quod tuum, meumque adeo factum, & quidquid praeterea in ea editione a te praestitum Lectoribus indicasti, & quae ego in eas Epistolas conieci, si cui improbanda existimentur; non dubito autem, quin multa in meis deprehendi possint iure improbanda; aequo animo feremus: nostra enim sunt illa; non editio, quae sive bona, sive mala est, Almeloveenii certe est.

Nunc quando aequis, & iniquis satis esse factum puto; ut non horum tantummodo causa, sed tua in primis, has literas aggressum esse scribere intelligas; meam I. ad te Epistolam in manus sumam, eiusque conservato ordine, primum quidem de Celso ipso nonnulla, deinde vero de his eius libris multo plura adiiciam, quae & tibi satis esse nunc possint, & evidentius ostendere, num is sim qui in Lindenii aut Almeloveenii verba iuraverim, an is potius, qui antiquos codices seu calamo, seu formis descriptos observem, ubi cum ratione consentiant.

Aurelius, an *Aulus* Cornelii nostri praenomen fuerit; si veterem, neque eius temporibus ita ut postea, facile neglectam, attendas Romanorum consuetudinem, duarum gentium nomina in uno homine haud coniungentium, neque ex nomine praenomen facientium; haud difficile videbitur diiudicare. At si libros fere omnes sive excusos, sive scriptos inspicias; haerebis, cum *Aurelium* magno consensu habere videris. Nam quod Daniel Clericus 1 affirmat » inveniri in omnibus manu scriptis hunc titulum, » *A. Cornelii Celsi*, & unam dumtaxat esse editionem, eam» que Aldi Manutii, quae mutet *Aurelium* in *Aulum*, « haec nescio quomodo Viro alioqum diligentissimo exciderint, Rhodium ibi praesertim laudanti in Scribon. Larg. Compos. XCIV. & in Celsi Vita. Etsi enim in hac, aliud spectans, Rhodius esse veterum codicum communem hanc inscriptionem ait, *A. Cornelii Celsi;* non secus ac modo vel magis in compendium illam contrahens, esse dixerat in vulgatis Lugdunensibus omnibus *A. C. C.* at certe ad Compositionem illam Scribonii diserte haec scripsit: Celsi

1 Hist. de la Medec. P. 2. l. 4. S. 2. c. 4.

libri *hactenus Aurelii nomen ubique praeferunt: quod initio unica litera A. praenominis nota signatum, diversa ratione exprimi potuit. Inde quidam ad V. C. Caroli Moroni editionem Aldinam Celsi praefixit* Auli *appellationem. — Quis vero ille fuerit, quave id factum auctoritate, incertum est. Aldum Manutium characteris indicio putat multiscius noster Leo Allatius:* cui pariter sic emendandum, ut Iosepho quoque Scaligero, visum esset. Itaque intelligis, quod Celsi librarii primum scripsissent *A.* ex hac litera posteriores fecisse *Aurelii:* nec Manutii editionem a typis, sed ab Aldi manu in illo Moroni exemplo habuisse *Auli.* Hieronymus tamen Rubeus, qui suas in Celsum Adnotationes absolverat anno 1607. hoc earum initium fecit: *Vetus codex Vaticanus manuscriptus inscriptionem libri sexti sic habet:* Auli Cornelii Celsi liber sextus, idemque Medicinae primus. *Quod Auli praenomen, eo magis in Cornelio Celso placet, quod* Aurelii *Romanae familiae nomen fuit,* Aulus *autem Corneliae praenomen:* quod sicuti ex Livio in illustribus quibusdam Corneliis ostendit, sic ex Fastis producto L. Cornelio Celso Consule, ne Celsi quidem cognomen in gente Cornelia fuisse inusitatum, commonstrat. Vides igitur, quot & quales auctores habeas, si *Auli* forte praenomen praeferas. Nam quod nonnulli, praeeunte Viro ceteroquin eruditissimo, legendum putant apud Cassiodorum, [1] non *Coelii Aurelii de medicina,* sed *Celsi Aurelii;* te ibi, credo, cum aliis potius, & nominatim cum Daniele Clerico, [2] *Coelii Aureliani* esse lecturum.

Etsi vero ex Romanis gentibus familiae plures ab Urbe in Colonias migrarunt; ego tamen nihil prohibere, immo pleraque convenire, video, ut Celsum nostrum Romae potius, quam alibi, & natum esse, & vixisse, opiner. Sic autem loquor, propterea quia si alterutrum petas ut ipsius, aut aliorum idoneo testimonio confirmem; non facile possim. At Romanum, id est, non externum fuisse, non Plinii solum alias indicata auctoritate, aut geminata M. Fabii 3 testificatione, sed & Celsi ipsius compluribus locis ostendam, ut ubi 4 *nostri,* inquit, *anginam vocant: apud Graecos nomen, prout species est;* aut ubi, 5 *nostri scutula operta, ὠμοπλάτας Graeci nominant.* Idemque

1 Divin. Lect. c. 31. 2 L. cit. S. 1. c. 5. 3 Instit. Orat. l. 3. c. 1. & l. 10. c. 1. 4 L. 4. c. 4. p. 196. 6. 5 L. 8. c. 1. p. 503. 24.

confirmant quae initio posuit cap. 18. l. 6. atque, ut alios alibi omittam, tres loci uno in capite pariter 18. lib. 7.

Non eodem autem seculo scripsisse quo vivebat Asclepiades (floruit hic aetate Magni Pompeii, 1 & suprema in senecta obiit 2) illa indicant ex cap. 12. lib. 2. *quod ab Asclepiade quoque sic vituperatum, ut tamen servatum sit, video plerumque seculo nostro praeteriri.* Scripsisse tamen, ut tardissime, ante Claudii imperium, ex iis intelliges quae alias 3 de Iulio Graecino attigimus, qui Celsum transscripserat, a Caio autem Caesare interfectus est. Quot autem scripserit ante Claudium annis, coniicere poterunt qui forte sciant, quo anno Gallio pater, sive is ad quem ab L. Seneca fratre liber missus est *de Vita Beata*, sive alius fuerit, sua de eloquentia praecepta emiserit; priorem enim *patre Gallione* sua Celsum edidisse, auctor est M. Fabius; 4 aut certe quo anno Medici nobiles Cassius, & Themison, aut quo non mediocres Chirurgi Tryphon pater, & Evelpistus, & Meges, quos omnes Celsus 5 *nuper* exstitisse aiebat, e vita migraverint. Quod vero Paawius, 6 aliique, & in his aliqui etiam, qui aetate nostra scripserunt, Celsum Neronis quoque temporibus vixisse, non dubitant; ut potuisse, concedam; non tamen, nisi antiquorum auctoritate probatum videam, pro certo affirmabo. Sed quod *maior*, ut est apud Rhodium, 7 *eruditorum pars usque ad Traiani tempora vitam produxisse*, censent; veniam mihi dabunt Viri ceteroquin eruditissimi, qui non plurimis abhinc annis id sine ulla dubitatione acceperunt, si dixero, M. Fabium, 8 qui Domitiano imperante, ut ipsi egregie norunt, scribebat, ne inter aetatis quidem suae auctores, nedum inter *viventes*, quorum se *parcere*, ait, *nominibus*, Celsum posuisse: ut verear, ne plus aequo dederim, cum Celsum potuisse in vivis esse Neronis temporibus, paulo ante non negavi.

Medicusne fuerit, an non fuerit, adhuc apud aliquos dubium esse, video. Qui, si hoc volunt, non ita exercuisse medicinam, ut qui mercedis causa solent, sed tamen ut in gravioribus casibus ab amicis & a pauperibus se pateretur adiri, & consuli; Rubeum 9 secum & Lin-

1 Vid. Plin. Nat. Hist. l. 26. c. 3. 2 Ibid. l. 7. c. 37. 3 Epist. I. p. 8. 4 Cit. c. 1. l. 3. 5 Praef. p. 18. 23. & p. 4. 2. & l. 3. c. 4. p. 119. 18. & l. 7. Praef. p. 406. 7. 6 Ante cit. Comment. initium. 7 In Celsi Vita. 8 Loc. cit. 9 Loc. indic.

denium [1] facientes habebunt, atque adeo, velut ego animadverto, Celsum ipsum. Qui si quaestum secutus, huc illuc cursare consuesset, non facile pronuntiasset, [2] *ab uno medico multos non posse curari, eumque, si artifex est, idoneum esse, qui non multum ab aegro recedit. Sed qui quaestui serviunt, quoniam is maior ex populo est, libenter amplecti ea praecepta, quae sedulitatem non exigunt.* Haec si ponant; vix aliquid invenient cur, Medicum fuisse, non credant. Quod enim tot alia, & tam varii argumenti ediderit; non inde conficitur, *universae naturae*, ut ipsum Columella [3] vocabat, *prudentem virum* Medicinam prae ceteris non adamasse: de qua profecto accurate adeo scripsit, ut cum cetera eius opera aetatem non tulerint, hoc unum sagax posteritas conservarit. Quin ex illa multiplici variaque scriptione visum Rubeo [4] est, responsionem esse petendam adversus grave alterum eorum argumentum, qui Medicum fuisse inficiantur, permoti videlicet Plinii [5] auctoritate, qui in Auctoribus non externis etsi Medicos seorsum non ponit, tamen cum Medici nomen adiungat pluribus, Cornelio Celso nunquam adiungit. Scilicet ideo non adiunxisse Rubeus credidit, quia non de Medicina tantum Celsus scripsisset. Quod ut non contemno, sic illud potissimum addendum censeo, fortassis non tam Plinium spectasse quod quisque scripsisset, quam quod, & quatenus exercuisset. Sic igitur cum [6] Opilium, exempli causa, & Granium, & Caecilium *Medicos* dixit, Celsum autem, iisdem locis nominatum, non magis dixit, quam Catonem Censorium; non ideo fecerit quod hi rogati de medicina non responderent, sed quod eam non, ut illi, vulgo exercerent qui propterea apud omnes Medici erant appellationem consecuti. Sed neque hanc Plinius unquam addit iis, quos saepe adeo simul nominat, [7] Sextio Nigro, & Iulio Basso, quos tamen auctores inter asseclas Asclepiadis memorat Daniel Clericus, [8] qui nihil, quantum memini, habet de aliis illis tribus Medicis scriptoribus Opilio, Granio, & Caecilio. Quod sive Plinius fecit, quia Niger & Bassus non magis, quam Celsus, essent in medendo occupati; rationem veram invenerimus, cur Celsum non appellaverit Medicum: sive casu & incuria quadam fecit; non est

1 Epist. ad Patin. 2 L. 3. c. 4. p. 120. 21. 3 De Re Rust. lib. 2. cap. 2. 4 Loc. cit. 5 Hist. cit. l. 1. 6 Ibid. ad l. 28. & 29. 7 Ibid. ad l. 20. & seqq. 8 Hist. cit. P. 2. l. 3. c. 11.

igitur, cur ex ſimili eius ſilentio Celſum non fuiſſe Medicum inferatur.

Quamquam ſilentium Plinii obſtare non poteſt, cum Celſus, quis ipſe fuerit, per ſe loquatur. Diu eſt cum graviſſimi Viri, & in his Rubeus, 1 animadverterunt, inter discrepantes illuſtrium Medicorum ſententias ſuam, niſi Medicum, non potuiſſe interponere, qui non doctrina modo, ſed uſu & obſervatione excelleret. In eamque rem quosdam Celſi locos produxit Rubeus, quorum aliquo uſus eſt etiam Caſaubonus in Scholiis quae alias laudavimus. Tunc quoque alios addidimus: quorum primum quoniam occupaverat Clericus, 2 cuius Hiſtoria non erat in manibus, cum ſcriberemus; idcirco pro uno apponemus plures. 3 *Itaque iſtud* (de vomitu loquitur) *luxuriae cauſa fieri non oportere, confiteor: interdum valetudinis cauſa recte fieri, experimentis credo. Commoneo tamen, ne quis, qui valere & ſeneſcere volet, hoc quotidianum habeat.* 4 *Neque ignoro, quosdam dicere, omne auxilium neceſſarium eſſe increſcentibus morbis, non cum iam per ſe finiuntur. Quod non ita ſe habet. Poteſt enim &c.* Sic etiam in aliis controverſiis, ubi diſſidentes ceterorum conſuetudines propoſuerat, haec ſubiecit: 5 *Ego tum hoc puto tentandum, cum parum cibus, ſemel & poſt febrem datus, prodeſt.* 6 *Tutius tamen eſt &c.* 7 *Quid igitur eſt? Multa in praecipiti periculo recte fiunt, alias omittenda.* 8 *Sed id ſupprimere ſanguinem poteſt; ulcera ipſa ſanare non poteſt. Melius huic rei licium eſt.* 9 *Ego experimentis quemque in ſe credere debere exiſtimo, calida potius, an frigida utatur.* 10 *Sed nihil melius eſt, quam &c.* Quis ſanus haec, atque alia iſtiusmodi pronuntiaret, quem lecturi ſcirent uſu & obſervatione non pollere? Certe Medici quoque haec ſunt: 11 Alvi lumbricos *interdum latos, qui peiores ſunt, interdum teretes videmus.* 12 *Et plerique quidem* eorum, quibus, ut loqui poſſint, linguae fraenum inciſum eſt, *ubi conſanuerunt, loquuntur. Ego autem cognovi, qui, ſucciſa lingua, cum abunde ſuper dentes eam promeret, non tamen loquendi facultatem conſecutus eſt.* 13 *Si cutis integra eſt, & os laeſum eſſe,*

1 Loc. cit. 2 P. 2. l. 4. S. 2. c. 4. 3 L. 1. c. 3. p. 30. 9. 4 L. 2. c. 14. p. 89. 6. 5 L. 3. c. 11. p. 140. 23. 6 Ibid. c. 14. p. 144. 4. 7 Ibid. c. 18. p. 150. 18. 8 L. 4. c. 4. p. 200. 10. 9 Ibid. c. 19. p. 230. 15. 10 L. 6. c. 4. p. 345. 14. & l. 7. c. 7. p. 437. 32. 11 L. 4. c. 17. p. 227. 21. 12 L. 7. c. 13. p. 446. 17. 13 L. 8. c. 8. p. 528. 22.

ex dolore colligimus, &c. & [1] *maiore cura* in calvaria pertebranda *agendum est, — ut quandocunque os perrumpitur, sentiamus.* Quis enim *sentiamus*, & *colligimus*, & alia eiusdemmodi, nisi Medicus, diceret? aut quis alius an lingua satis succisa esset, ex facili, sed certo, indicio cognovisset? aut latos interdum videre consuesset vermes, quos non pauci Medici, etiam valde exercitati, nunquam viderunt?

Haec, atque alia de eodem genere (ut rerum aptissimum ordinem, [2] & sibi ubique consentaneum scriptorem omittam) non illi, opinor, attenderunt, qui nihil esse hos Celsi libros existimant, nisi praecepta ex Graecis Medicis collecta, & ab ipso, ut loquuntur, consarcinata, decepti fortasse una vocula, qua nonnunquam usus est, ut cum propositurus non omnes, quas posset, Compositiones, [3] *contentus his ero*, inquit, *quas accepi velut nobilissimas*; & alibi, [4] ubi de obscoenarum partium vitiis scripturus, *ut omnia, quae salutaria accepi, comprehenderem*; quasi vero *accipere* nunquam id quod *capere*, id est etiam *eligere*, significare posset, aut qui suum inter varias aliorum sententias interponere iudicium soleret, nihil quidquam ab aliis deberet accipere! Quanto aliter egregii medendi magistri de Celso iudicarunt! quorum plures in eius Vita nominavit Rhodius, initio ducto a Minadoo, qui Celsum, *dedita opera, ab aliis praetermissa proferre ac illustrare voluisse*, censuit. Ad illos omnes, alios adde, in his Paawium, [5] qui *praestantem Medicum* fuisse, *Anatomicum & Chirurgum, hos eius libros testari abunde*, confirmat; Hildanum [6] autem in primis, qui ex ipsis Celsi accuratis & perspicuis descriptionibus satis apparere non dubitat, vel eam, quae manu auxiliatur, medicinam exercuisse; fieri enim non posse, ut tam difficilia ad describendum non ante perfecerit qui sic descripserit. Mihi vero, etsi Celsum Chirurgorum operibus attente interfuisse, & credibilius videatur, & satis sit; ex isto tamen Hildani iudicio mirari subit quandam aliorum de his Celsi libris opinationem, ab ea quidem quam modo reieci, longe diversam, sed non minus a veri similitudine abhorrentem. Cum enim ex iis, quae supra indicata sunt, plane perspexissent, non exscri-

1 Ibid. c. 3. p. 512. 11. 2 Vid. Lommii Praef. in Cels. 3 L. 5. c. 17. p. 248. 27. 4 L. 6. c. 18. p. 393. 5. 5 Loc. cit. 6 Praef. ad Lithotom.

ptoris, sed Medici eximii haec esse volumina; eo animum induxerunt ut dicerent, Graece ab aliquo conscripta, Latine a Celso fuisse reddita, minime animadvertentes, res difficillimas explicatu non nisi ab egregio doctrinae eiusdem magistro, tam proprie ubique, tam dilucide ex una in alteram linguam potuisse converti: ut quam scientiam tribuere Celso nollent, nihilominus in ipso agnoscere cogantur. Quamquam tantus ille Medicus, quem comminisci malunt auctorem, quonam modo uni Celso notus, ceteris incognitus esse potuisset eo tempore? neque enim priscus aliquis, tot Medicorum, qui modo vixerant, instituta sententiasque nominatim commemorasset. Quod pariter adversus illos dictum puta, qui ab Latino quopiam Medico scriptum opus sibi Celsum subiecisse, vel magis illiberaliter existimarent: quam fraudem stylus insuper coarguisset dissimilis eius quo antea editos scripserat libros, ut puta de Re Rustica, quorum quidem fragmenta eundem utrobique ostendunt scriptorem. Denique istas omnes, quas attigimus, opinationes una funditus convellit animadversio, non potuisse videlicet in hominem sanum cadere, ut se eorum, quae facile constare posset non sua esse, auctorem inscriberet, non Medicus praesertim in Re Medica; de qua continuo ab doctis, indoctisque, ut fit, interrogatus, suam simul inscitiam, simul impudentiam retegeret.

Celsum *professione fuisse Scepticum*, idque *dixisse Quintilianum*, Paawius,[1] credidit. Sed Quintilianus eo loco[2] quem Paawius indicat, cum paucissimos illos memoraret, qui Latinis literis eloquenter tractaverant Philosophiam, ibi quidem *scripsisse*, ait, *non parum multa Cornelium Celsum, Scepticos secutum, non sine cultu ac nitore*. Ubi autem quae de Rhetorica ediderat Celsus, attingit, aut ubi hunc, dicit,[3] *rei* quoque *militaris, & rusticae etiam, & medicinae praecepta reliquisse*, hic vero nec quos secutus sit, indicat: & Lindenius[4] vere in hos de Medicina libros meliora quaeque cuiusque Sectae, delectu habito, congessisse; atque, quod consequitur, nec in ceteris illis scriptis fuisse Scepticum, credo, cum rerum, quas in iis tractavit, naturam, & capiendum ex praeceptis fructum attendo, qui nullus in rhetores, aut duces, aut denique agricolas ex perpetua dubi-

1 Loc. cit. 2 Instit. Orat. l. 10. c. 1. 3 Ibid. l. 12. c. 11. 4 In Praef. ad Cels.

tatione provenisset, aut cum librorum Celsi fragmenta relego, qui ad rhetores, aut ad agricolas attinebant; nam in ea quae ad duces spectabant, necdum incidi, legitima quidem & certa. Ut enim legitima sint, quae in suos *de Re Militari* libros retulisse Vegetium non dubito, quippe professum, 1 *fidelissime se dicturum quae Cato — scripsit: quae Cornelius Celsus, quae Frontinus perstringenda duxerunt;* tamen, sicut aliquis hinc coniiciat, summatim illa attigisse Cornelium, ita quisnam possit quae Vegetius ex eo descripserit, pro certo internoscere? Incerta igitur praetermitto. Spuria autem nihil moror. Cuiusmodi in primis erat ille mutilus *de Arte dicendi* libellus, quem non tam miror visum olim Sixto Popmae, aliisque postea, & in his Danieli Clerico 2 opusculum esse Celsi nostri, quam a Viro eruditissimo, qui iterum edidit hoc seculo sub eiusdem Celsi nomine, haud agnitum esse vel ex ipsis primis verbis non modo ad Celsum referri non posse, sed illa eadem esse Iulii Severiani *praecepta artis Rhetoricae*, quae modo ex editione Rhetorum Antiquorum Pithoei, ex aliisque recensuerat. Ea igitur fragmenta dico, qualia ex rhetoricis Celsi libris, exempli gratia, apud Fabium 3 sunt, aut qualia, praeter illud quod a Philargyro 4 servatum videbis, ipse tibi apud Columellam alias 5 indicavi ad rem rusticam pertinentia: cuius *disciplinae totum corpus* Celsum *quinque libris* complexum esse, tunc 6 satis ostendi; ut nihil iam attineat longe aliam Clerici 7 interpretationem discutere. In veris igitur utrorumque Celsi librorum fragmentis nihil quod Scepticum oleat, a me adhuc inventum esse confirmo. Invenio quidem in his *de Medicina* libris, praesertim autem in Praefatione, haud prorsus immemorem eorum, quae, Philosophum agens, docuerat, hactenus a Scepticis stare, ut rerum obscuras caufas scientia comprehendi posse neget: quae res in Quintiliano eam, quam paulo ante produxi, lectionem comprobat adversus illos, 8 qui, mendosis codicibus usi, legerunt ibi *Sextius* pro *Scepticos*. Sed in aliis vel Praefationis eiusdem locis, rationi & sensibus Celsus fidens, adeo non dubitat, ut rerum naturae contemplatione *aptiores* fieri, *maioresque* Medicos, arbitretur, mortuorum autem dissectionem esse ipsis *ne-*

1 L. 1. c. 8. 2 C. 4. cit. 3 Instit. cit. l. 2. c. 15. 4 Ad Virgil. Georg. l. 4. v. 1. 5 Epist. I. p. 7 sq. 6 Ibid. p. 5. 7 C. 4. cit. 8 Vid. apud Burmann. ad eum Fabii locum.

ceſſariam, pronuntiet; quarum utramque Empirici eſſe ſupervacuam dictitabant. Quid autem magis Scepticum decuiſſet, quam illam Empiricorum dubitationem tueri, num interiora videlicet corporis per diſſectionem notiora ſint, *quia poſſit fieri, ut patefacta & detecta mutentur?* Utor autem ipſis apud Ciceronem illorum verbis in eo libro qui inſcribitur *Lucullus:* quamquam & Celſus iſtam eorum, quam repudiavit, opinationem bono in lumine collocaverat, eadem fide, qua Medicos rationales paulo ante induxerat ſummis laudibus Anatomen exornantes: quorum verba qui aetate hac protulit, ut quo in pretio apud Celſum eſſet Facultas noſtra, intelligeretur, is minime attendit, non ibi ſuam a Celſo, ſed in extrema demum Praefatione proponi ſententiam, ut Eclecticum decebat, utrinque ſeligentem ea quae ſibi magis probarentur.

Eandemque rationem ſecutus, univerſam Medicinam, quae ſeu victu, ſeu medicamentis, ſeu manu auxiliatur, primus omnium, quod Vir eruditiſſimus Lindenius 1 ſciret, *redegit in ſyſtema, & corpus methodo conſtitutum*, ſummo veri ſtudio, ſummaque prudentia, & aequitate. Veri amorem ſatis oſtendit laudata ab ipſo 2 in Hippocrate *ſimplex veri erroris confeſſio*, praecipueque in Re medica, *ne qui decipiantur eadem ratione, qua quis ante deceptus eſt:* prudentiam autem & aequitatem cum illa: 3 *veriſimile eſt, id a quoque praetermiſſum, quod ipſe non cognoverat: a nullo id quod non viderat, fictum;* tum haec: 4 *oportet autem neque recentiores viros in his fraudare, quae vel repererunt, vel recte ſecuti ſunt; & tamen ea, quae apud antiquiores aliquos poſita ſunt, auctoribus ſuis reddere.* Omitto de eodem genere alia, ad conformandos cum legentium, tum ſcribentium mores ſpectantia; ne plura contra ac pollicitus ſum, de Celſo, quam de his eius libris, videar ſcribere: quamquam intelligis, quae de illo memoravi, non parva ex parte ad hos quoque pertinere.

Ex quibus cum alias obſervatus ordo poſtulet, ut iam de plurimis locos aliquos indicemus, peculiari ſive mentione, ſive illuſtratione dignos; id eo libentius faciendum eſt, quo minus illorum poenitet quae de duabus tunc 5 ſcripſimus vocibus, *ſilanus*, & *comprehendit.* De illa enim

1 Epiſt. ad Patin. 2 L. 8. c. 4. p. 515. 7. 3 L. 7. c. 14. p. 448. 11. 4 L. 2. c. 14. p. 88. 2. 5 Epiſt. I. p. 12 ſqq. & p. 15 ſq.

poſtea vidimus doctiſſimum etiam virum Petrum Victorium [1] idem vel in Celſo ſtatuiſſe; Marcum autem Ciceronem quid altera non modo in ſtirpibus, ſed in ipſis quoque animalibus interdum ſignificet, ibi ſatis docuiſſe, ubi [2] de ſemine utrorumque ſcripſit, *ſi inciderit in concipientem, comprehendentemque naturam.* Nunc, ſi quis alius, tum mentione, tum illuſtratione dignus occurrit ille Praefationis locus: *aetate noſtra quaedam, ex naturalibus partibus carne prolapſa & arente, intra paucas horas exſpiravit; ſic ut nobiliſſimi medici neque genus mali, neque remedium noverint.* Quid enim memorabilius, quam *morbus*, ut ipſe ait, *novus*, id eſt, quem ſi alii ante Celſum ſcriptores adnotaſſent, novus eiusmodi Medicis non accidiſſet? Quid autem magis declarationem requirat, quam morbus hic, de quo apud Celſi Interpretes, quotquot vidiſſe meminerim, ſi unum excipias Rubeum, altum ſilentium eſt, apud reliquos autem Medicos varia & diſcrepans explicatio? Cui diſſidio anſam fortaſſe dederit ſcriptum in nonnullis editionibus *quidam* pro *quaedam*, & adnotatum a quibusdam in libri ora *haerente* pro *arente*, cum multo plures tamen, & antiquiores ex meis, & cum ipſis membraneus codex Forolivienſis haud aliter habeant atque ex Almeloveenio propoſui. Sed & naturales partes, ſive, ut alibi Celſus loquitur, [3] *naturalia*, aut [4] *naturale*, ipſi quidem id quî feminae ſunt, ſignificant, rarius autem, ſed tamen aliquando [5] etiam viriles partes, nunquam vero, quod meminerim, ea loca per quae non aliud eiicitur, quam alvi excrementa, ut neque Columellae; in avibus enim haec genitalibus quoque communia ſunt; & ſi quando in iumento [6] pro obſtructo Recto inteſtino *obſeſſos naturales exitus* dixit; non aliter, opinor, dixit, ac de obſtructis naribus dicere potuiſſet. Praeterea, ſi per anum, aut per inguen aliqua inteſtini pars ſplendidae illi perſonae procidiſſet; neque novus, neque incognitus fuiſſet morbus. Vides enim, ut alia praetercam, de procidente ano, & de inteſtini devolutione in ipſa inguina, & deorſum, tanquam de pervulgatis morbis, verba ſuo loco [7] a Celſo eſſe facta. Vides

1 Explic. ſuar. in Ciceron. Caſtig. ad Epiſt. l. 3. ad Q. Fr. p. 599.
2 De Nat. Deor. l. 2. 3 L. 4. c. 20. p. 233. 8. l. 5. c. 21. p. 270. 17. l. 7. c. 26. p. 481. 28. ibid. c. 28. p. 488. 26.
4 Ibid. c. 26. p. 474. 22. 5 L. 4. c. 21. p. 235. 5. l. 7. c. 18. p. 455. 21. 6 De Re Ruſt. l. 6. c. 30. 7 L. 6. c. 18. p. 402. 31. l. 7. c. 17. p. 456. 23. & ſeqq.

ſimul, ubi de ano prolapſo, ibi quoque de ore vulvae procidente, & de utriusque fungo eundem ſcripſiſſe; ut neque de ullo ani vitio, neque ita extrorſum prolapſi, ut carnis ſpecie appareret, inteſtini, neque de prolapſu uteri in vulgus cognito, neque de aliqua eius vaginae, ut appellant, excreſcentia propoſitus caſus, praeſertim intra paucas horas funeſtus, poſſe accipi videatur. Quod ultimum Rubeo 1 quoque obiicio, molam fuiſſe cenſenti, multoque illud magis, ut alia ſileam, quod quem morbum ab Hippocrate, nec ſine curatione, ait, fuiſſe deſcriptum, hunc, eiusque remedia prorſus ignorare nec Medici illi nobiliſſimi, nec Celſus potuiſſet, in Hippocratis lectione mirum in modum verſatus. Quid ergo eſt? Aut ego quidem plurimum fallor, aut non aliud fuit, quam uteri inverſio, quemadmodum olim hunc Celſi caſum a me, Anatomen docente, explicatum eſſe memineris. Inverſus enim uterus, ex naturalibus prolapſus, nihil magis, quam carnem, refert: brevique, ob commemoratas ab Ruyſchio 2 cauſas, *gangraenam concipit*. Hoc fuit, cur aruiſſe, Celſus dixerit, qui in gangraena 3 *ſiccam & aridam carnem* deſcripſit. Gangraenam autem inverſi uteri *mors*, ut Ruyſchius ait, *ſtatim ſubſequitur*, id eſt, ut Boerhaavius 4 explicat, *intra tres horas* ab inverſione: quod cum eo convenit quod Celſus dixit, *intra paucas horas*. Remedium, ut noſti, unum eſt, ſi illico uterus ſuam in ſedem blande reponatur: neque ſic tamen omnes ſervantur. Quo magis fortunatam, quae adhuc vivit, Matronam fuiſſe cenſeo, cui ſtatim ab difficili partu cum ſe invertens uterus procidiſſet, Chirurgus autem qui adſtabat, tibi probe notus, incognitae rei novitate perculſus, continuo ad me conſilii cauſa accurriſſet, ego vero ipſi oſtenſam illico Ruyſchianam inverſi uteri praeclaram delineationem 5 audirem ſuo caſui tam ſimilem eſſe; quam ovum ovo; recurre, inquam, ſed quanto ocyus potes, ad mulierem, ſi forte ſervari adhuc poſſit, cauteque ad hunc modum age. Fecit ille, ut ſolet, diligentiſſime, & quamvis horulam circiter extra ſuam ſedem fuerit uterus, femina tamen generoſiſſima perſanata eſt. Non ſic felici eſſe licuit puerperae, ab Lentilio 6 deſcriptae: neque enim dubito,

1 Annot. in hunc Celſi locum. 2 Obſ. Anat. Chir. 10. 3 L. 5. c. 26. p. 301. 8. 4 Praelect. ad Inſtit. Med. n. 685. 5 Obſ. cit. Fig. 12. 6 Eph. N. C. D. 2. A. 2. Obſ. 151.

quin propendens ex naturalibus globosum corpus sanguinolentum uterus fuerit, quippe saccus ex carne spongiosa, sesquipollicem crassa, glabra intus vestitus tunica, id est, membrana secundum naturam exteriore, quacum non miror si annexa uteri vincula non invenit, ut quae in puerpera inferiora tenent, & quod consequitur, inverso utero, superiora, quo usque nec Chirurgi ferrum, nec digiti, prohibentibus mortuae consanguineis, potuerant pervenire. Nec vero mirandum est, quod doctus ille Vir, quamquam rem coniecit, aut quod alii Medici, nedum Chirurgi, ut Ruyschius [1] narrat, id quod erat, continuo non agnoverint, sed pro mola, aut tumore alio acceperint. Adspectus enim inversi uteri nimis est rarus. Quod si haec in tanta Anatomes luce; quid Celsi tempore? Cuius meam interpretationem eo minus a vero alienam esse putaverim, quod non aliam esse video quam nuper attigit Vir illustris Albertus Hallerus. [2]

Quanto longior fui in primo Celsi loco explicando, tanto ero brevior in altero, qui in extremo est capite quarto libri 8. *Omnibusque* pertusae calvariae *locis* cicatrix *commode inducitur, excepta frontis ea parte, quae paulum super id est, quod inter supercilia est. Ibi enim vix fieri potest, ut non per omnem aetatem sit exulceratio: quae linteolo, medicamentum habente, contegenda erit.* Almeloveenius, qui nihil ad superiorem locum, ad hunc adnotavit, post *ut* deesse *non* in editione Pantini. Deest vero & in aliis nostris, etiam antiquioribus. At minime deest in membraneo codice, quem quoties indicabo, tu Forolivienfem intelligito. Neque in illis, opinor, deerat unde accepit Lindenius: quem qui redarguunt, hic nobis commode sine illa particula Celsum interpretentur. Ceterum illam huius observationem Almeloveenius poterat lectoribus explicare, Paawio [3] saltem, quem alioquin saepius nominat, indicato. Causam enim vidissent recte ab hoc conferri in respondentes ei frontis loco Sinus Pituitarios: qui tamen cur id faciant, non recte declarat. Satis autem declaravit postea Verheyenius [4] propter aërem, cum spiritus ducitur, redditurque, illac ultro citroque meantem, aut certe illuc tentendem, praeclaro etiam exemplo addito, quo infelix Celsi praedictio non confirmatur modo, sed augetur.

1 Obs. cit. 2 Ad cit. Boerh. n. not. hh. 3 Comm. in Cels. in fin.
4 Anat. corp. hom. l. 1. tr. 4. c. 16. ad fin.

Facta calvariae & Paawii mentio Celsi quosdam locos, quos Paawius 1 explicavit, in memoriam redigit, & eos primum qui attinent ad suturas. Harum, Celsus ait, 2 *neque certum numerum esse, sicut nec locum quidem.* Et de loco, praeterquam quod Hippocratem 3 secutus est, diserte id docentem, mox quoque suo peculiari exemplo 4 confirmat, Sagittalis videlicet, sic enim vocant, aliquando ad nasum usque productae. De loco autem simul & numero vel ea tantummodo satis ostendunt, quae indicavit Paawius, ossicula prope occiput interdum conspicua, peculiaribus suturis conclusa, Wormiana appellant; sed antiquioribus adeo cognita, ut olim Eustachius 5 delineaverit. Quae cum ita sint, cumque ne varietates quidem suturarum Celsum fugerint; quid fuisse dicemus causae, cur in earum quae ut plurimum sunt, enumeratione & descriptione obviam omnibus suturam Coronalem prorsus omiserit? Ego, si quid iudico, in Paawii sententiam eundum arbitror, existimantis, nonnulla hic periisse. Multo autem facilius fieri potuit, ut perpaucos versus, post quartae suturae descriptionem, quintam proponentes, librarii temere transilierint, quam ut aliquot capita libri IV, ut alias 6 ostendi, tota interciderint iniuria temporum. Sed ut Paawii iudicio, de quo fuerant ab Almeloveenio admonendi lectores, facile in hoc loco assentior; sic in aliis vellem pariter posse assentiri, velut in sutura tertia. Haec, Lambdoides nominata, sic antea apud Celsum legebatur descripta: 7 *tertia ad aures per verticem tendens, occipitium a summo capite diducit.* At Paawius, non *ad aures*, sed *ad latera*, iudicat esse legendum; post Lindenium astipulante Almeloveenio. Ego vero cum in meis reliquis decem editionibus, si unam Caesarii excipias, in qua, errore operarum evidentissimo, legitur *ad nares*, idem inveniam quod in membraneo codice, *ad aures*; assensum sustineo: codex alius proferretur, qui haberet *ad latera*, nihilominus sustinerem. Neque enim alterum illud reiicere necesse est. Tendere enim ad aures sutura dicitur, non pervenire: quemadmodum lata scapularum ossa infra dicentur *ad spinam tendere*, quam certe, ut nosti, non assequuntur: & si tendere non aliud hic, quam per-

1 Comment. ad. c. 1. l. 8. 2 L. 8. c. 1. p. 499. 12. 3 De Cap. Vuln. n. 2. 4 P. 499. 20. 5 Tab. 36. Fig. 3. 6 Epist. II. §. Verum haec. 7 P. 499. 15.

venire, ſignificaret; plura non deeſſent capita, in quibus ea ſutura, ubi ad temporum oſſa ventum eſt, ſe quaſi dividere, & in unguem exterius commiſſa, inter proceſſus Maſtoidis radicem, & os ſyncipitis ad auriculam pergere videatur. Is proceſſus (ut alterum longe aliter, ac Paawius, interpreter Celſi locum) eſt *craſſiſſimum* illud *in capite os* quod *poſt aurem eſt, qua capillus, ut veriſimile eſt, ob id ipſum non gignitur*, craſſitudine videlicet oſſis ſatis muniente eam partem capitis, quae ut iam ad poſteriora accedit, ſic protegi magis debuiſſet, quam anteriora. Verum, utcumque id eſt; ſcio enim, a priſcis etiam aliter, quod & Paawius indicat, potuiſſe explicari; illud, in quo diſſentire ab ipſo cogor, hoc eſt, quod os de quo Celſus loquitur, eam eſſe credit oſſis temporum partem, quae *adeo tenuis eſt, etiam transparens uti ſit;* quaſi Celſus, id quod Paawius miratur, craſſiſſimam non dixiſſet, tum ſine capillis, & poſt aurem.

Non obſcure quoque paulo infra miratur Paawius. Ubi enim Celſus ait: *Foramina, intra caput, maxima oculorum ſunt; deinde narium; tum quae in auribus habemus;* ille ad haec ultima hoc adſcribit: *multo tamen capacius quod occiput oſtendit foramen.* Fateor. Sed Celſus, qui hanc oſſium deſcriptionem non ob aliam cauſam ſuſcepit, niſi *quo facilius accipi poſſent* quae de agendis a Chirurgo circa oſſa erat protinus ſcripturus, alia hic foramina ſibi attendenda, diſerteque memoranda eſſe, non cenſuit: diſerte, inquam: nam ſicuti quae de ſuturis omnibus dixit, ſatis eſſe credidit, ut inde oſſa, quae non ſigillatim nominabat, intelligerentur; ita ex eo quod de *ſpinae medulla cerebro commiſſa* attingere mox debebat, foramen, per quod e capite haec intra vertebras deſcenderet, intellectum iri, non dubitavit. Atque ut perſpicere omnes poſſent, quae foramina praetermitteret, ea ſibi non eſſe incognita; idcirco fortaſſe illa interiecit de *multis & tenuibus* intimorum oſſium capitis *foraminibus*, per quorum alia olfaciendi, per alia autem audiendi facultas eſt, eaque interiecit verborum vi, ut vetuſtius ſubviſorum canalium auris Semicircularium monumentum non habeamus, quemadmodum a me alibi [1] animadverſum eſt.

Sunt in thoracis etiam oſſibus quaedam alia adverſus Paawii ſive accuſationes, ſive dubitationes explicanda.

1 Epiſt. Anat. I. n. 92.

Os pectoris, quod στέρνον, Graecos [1] secuti, vocitamus, & quod Celsus aliis in locis, [2] Graecam vim Latine imitatus, *pectus* dixit; quamquam hanc pectoris significationem necdum in Lexicis adnotatam video: id igitur os cum Celsus [3] aiat *a faucibus incipere;* ibi Paawius, *nisi legamus* a iugulo, *non video*, inquit, *qui erroris excusari possit Celsus: quid enim sterno cum faucibus intercedit? universa colli longitudo intermedia visitur.* Non attendit profecto Paawius, fauces ad imam usque laryngis cartilaginem pervenire: quae cartilago in eo, qui secundum naturam frequentissimus, & prope assiduus est, capitis & colli positu fere summae respondet parti ossis pectoris, aut certe non multo supra est. Non est igitur cur verba, in quibus meae cunctae editiones, & codex omnino consentiunt, propterea mutemus. Consentiunt quoque in proximo loco, ubi legimus *a cervice duo lata ossa utrinque ad scapulas tendunt*, Paawius autem legendum propemodum censet *ad claviculas*, haud animadvertens, scapulas ibi accipi corporis regione: quas autem scapulas nunc vocitant Anatomici, duo illa esse lata ossa, quorum descriptionem Celsus recte incipit a superiore, non, ut Paawius facit, ab inferiore, & reliqua illa parte, qua *velut innatant; quoniam nisi in summo nulli ossi inhaerescunt:* quae Celsi verba eo tibi libentius commemoro, quod peculiarem horum fere dumtaxat ossium proprietatem designant, quae fundamenti instar ex parte iis est, quae de horum ossium motibus scite recentiores exposuere.

Noli tamen credere, me in illis pariter a Paawii sententia recedere, quae in Celso non iniuria notavit, ut cum posteaquam metacarpo *quinque ossa* tribuit *ad digitos tendentia*, continuo ipsos digitos, ab illis ortos, *ex ossibus ternis constare* docuit, *omniumque eandem rationem esse.* Scilicet haec, atque alia eiusmodi, etiam quae Paawius non advertit, ut, exempli causa, cruris os, quod vocamus fibulam, altero quod tibiam dicimus, *brevius* esse, hallucinationes sunt, magno viro, & iis temporibus scribenti, eo facilius condonandae, quod plurima simul recte tradidit, & in iis quaedam, velut obiter indicatum est supra, non iis temporibus exspectanda; ut illud mihi satis cum Cleri-

1 Vid. Ruff. Ephes. de corp. hum. part. Appellat. lib. alter. 1. c. 11. 2 L. 8. c. 7. p. 526. 6. & c. 8. p. 528. 6. 3 Ibid. c. 1. p. 503. 13.

co [1] non conveniat, nihil in hoc Celsi capite primo libri 8. nisi *generalia*, reperiri.

Quod caput tantummodo indicari a quibusdam miror, ut rationem reddant, cur Celsum inter Anatomicos auctores ponant; quasi alterum, de interioribus, caput non scripsisset, & nihil praeterea tradidisset de oculis, nihil de testiculis: quae plerique silent, de anatomica illius scientia verba facientes; qui autem memorant, quo in numero Enarratores quoque sunt, aut non satis explicant, aut quaedam, etiam immerito, ut opinor, redarguunt, velut cum de testium natura scribens, [2] *dependere* hos, ait, *ab inguinibus per singulos nervos, quos κρεμαστῆρας Graeci nominant.* Hic Rubeus [3] *animadvertendum est*, inquit, *nervos non esse, e quibus ab inguinibus testes dependent, sed musculos.* Confirmat Clericus [4] » quem Celsus appellat nervum, esse musculum. « Nempe utrique imposuit Anatomicorum posterior consuetudo, tenuem quandam musculosam expansionem, qua Vaginalis tunica comprehenditur, cremasterem testis musculum appellantium; cum Celsus, temporum suorum morem secutus, non eum musculum, sed, nisi me omnia fallunt, vas indicet semen deferens, quod crassiusculo nervo simile, intra illam tunicam cum arteriis & venis ad testem pertinet. Possum id non una ratione ostendere. Ruffus enim Ephesius, quem sub Traiano vixisse Clericus [5] agnoscit, etiam tum scribebat haec, [6] quae a Crasso nostro in hunc modum Latine reddita sunt: *nervus quoque cum arteria concavus ad testem pervenit, qui Suspensor a nostris dici potest: Cremastera Graeci nuncupant.* Quin Columella, qui ipsis temporibus Celsi floruit, cum memoravit [7] *testium nervos, quos Graeci κρεμαστῆρας ab eo appellant, quod ex illis genitales partes dependent,* nisi id, quod nos diximus, intellexisset, non iussisset certe, in vitulorum castratione *extremam partem* testium *adhaerentem praedictis nervis relinqui;* neque enim testes, ut illis seminis vasis, ita cremasteribus adhaerent musculis. Quid? quod Celsus ipse satis per se docet, quid illo nomine significet. Nam primum, ni vasa haec voluit, quaero abs te, quo ergo alio nomine haec indicavit? omisisse enim haud potuit qui prae-

1 Hist. de la Medec. P. 2. l. 4. S. 2. c. 5. 2 L. 7. c. 18. p. 455. 29. 3 Annot. in hunc loc. 4 Cap. cit. not. 25. 5 Hist. cit. P. 3. l. 2. c. 3. 6 Oper. cit. l. 1. c. 32. 7 De Re Rust. l. 6. c. 26.

ter tunicas, *vel multas* illas *membranulas* diligenter propoſuit, quae *venas, & arterias, eosque nervos comprehendunt.* Deinde ea, quae de his nervis infra dicit, (multa autem dicit, & ſaepenumero, ut tanto magis ſcire interſit de quo loquatur) omnia cum explicatione conveniunt noſtra, plura autem evidentiſſime discrepant ab aliena, ut puta cum *ſub ima*, id eſt, Vaginali, *tunica circa ipſum teſticulum nervumque eius*, aut cum *inter imam tunicam & ipſum teſticulum, nervumque eius, ramicem*, ait, 1 *oriri*, aut denique cum 2 teſticulum, curationis cauſa, tantisper e ſcroto, dum ea perficitur, digito depromptum, mox ubi de tunica & media & ima tantum ſit abſciſſum, quantum eſt opus, eundem, inquam, teſticulum *purgatum* docet *per ipſam plagam cum venis, & arteriis, & nervo ſuo demittendum eſſe* in priſtinam ſedem. De oculorum autem anatome cum quaedam explicare conatus ſim in Epiſtolis Anatomicis, 3 in quibus nonnullos quoque attigi 4 ex iis locis, quibus mox Celſus quae ſentiret de inſanabili aut ſanabili Suffuſione, propoſuit; nihil eorum hic repetam, ſed protinus ad ea transibo, quae de humani corporis interioribus ab eodem tradita ſunt.

Quamquam illud initio dubium eſt, ex humanorum revera corporum, an ex beſtiarum diſſectione haec, quae ſcribit, 5 deprompta ſint. Ex hominum credas, ſi totum relegas, quem in extrema Praefatione indicavimus, locum. *Incidere mortuorum corpora*, inquit, *diſcentibus neceſſarium. Nam poſitum & ordinem noſſe debent. Quae cadavera melius, quam vivus & vulneratus homo, repraeſentant. Sed & cetera, quae in vivis cognoſci modo poſſunt, in ipſis curationibus vulneratorum — uſus ipſe monſtrabit.* Nulla hic certe, neque ſupra, niſi de homine, mentio eſt, ne tum quidem cum de iis pariter ſermo eſt, quae in vivis dumtaxat quaeri poſſunt: adeo illo tempore vereri Medici, quod aliqui hoc noſtro non ſunt veriti, videbantur, ne a diſſimilibus beſtiarum corporibus deciperentur. Sed contra, ubi morum eius & inſequentium diu ſeculorum veniat in mentem, averſorum adeo ab humani cadaveris inciſione; non facile exiſtimabis, quae Celſus tradidit, ſi quidem ab intima non discrepent hominis ſtructura, aliunde quam ex vulneratorum inſpectione, multo autem magis ex Herophili & Era-

1 C. 22. p. 470. 1. 2 C. 19. p. 461. 4. & 27. 3 Epiſt. 17. n. 23. 4 Epiſt. 18. n. 33. & Epiſt. 19. n. 7. 5 L. 4. c. 1.

ſiſtrati librorum, qui tunc exſtabant, lectione fuiſſe deſumpta. Si vero ex ipſis Celſi deſcriptionibus dignoſcere aveas, hominum, an belluarum interiora proponat; rurſus ibi, nec ſemel, haereas. Hominis enim haec, exempli cauſa, videntur: lien *longitudinis craſſitudinisque modicae:* & *vulva in mulieribus, niſi ubi gravidae ſunt, non multo maior, quam ut manu comprehendatur.* At bruti alicuius animantis illa: iecur *in quatuor fibras* dividitur: & *orbes* tenuioris inteſtini *per membranulas ſinguli cum interioribus connectuntur:* neque enim, niſi ex obvia animante aliqua, canis ſimili, meſaraeum ſpectaſſet, *membranulas* dixiſſet, aut certe adipem, unde craſſeſcerent, his innaſci, non ſiluiſſet, qui id in omento non erat taciturus. Apparet igitur, ex beſtiis quaedam eſſe deprompta: quibuscum tamen alia ex homine videntur admixta. Nam ſi eiusdemmodi animalis, cuius propoſuit meſaraeum, lienem quoque propoſuiſſet; certe *modicae* eſſe *longitudinis*, non ſcripſiſſet. Cuiusmodi animal reſpexerit oportet Balduinus Ronſſeus, [1] qui ad eum Celſi locum haec adnotavit: *Vide, ne non hîc mendum ſit, atque legendum* latitudinis craſſitudinisque modicae. *Siquidem cum ſplenis innata figura ſit oblonga, non dixeris eam longitudinis craſſitudinisque modicae.* Longior certe vel in homine eſt lien, quam latus: ſed tanto brevior, ſi cum quadrupedum plerisque compares; ut laudandus, non emendandus, ſit Celſus, qui modicae in homine longitudinis ſcripſit. Quod vero ad alterum attinet, quod produximus, uteri exemplum, etſi Cl. Vir Noortwykius [2] optaret, ut figuram Celſus deſcripſiſſet, quo certius ſciremus, humanum ab eo uterum fuiſſe propoſitum; non tamen, humanum propoſuiſſe, inficiatur. Doctiſſimi autem viri, qui de egregio Noortwykii libro in Eruditorum Actis [3] retulere, ſatis indicii dant, quo eorum inclinet ſententia, in proximis Celſi verbis illa attendentes, vulva *recta tenuataque cervice, quam canalem vocant*, — *ſuper rectum inteſtinum progreſſa.* Quod enim cervix *tenuata* ſit, aiunt, *humanae magis, quam brutorum, vaginae convenire:* multo autem magis quod *ſuper*, non, ut in brutis, ſub recto inteſtino progrediatur: quamquam in brutis quoque idem poſſe dici fateantur, ſi ſupino, ut fit in diſſectionibus, corporis ſitu ſpectentur; & Noortwykius

1 Enarrat. in Celſi libr. 2 Uteri hum. gravid. Anat. P. 1. §. 36.
3 A. 1745. M. Iun. P. 1.

admonuerit, non *tenuataque*, ut ab Almeloveenio editum est, ſed *continuataque* in tribus antiquioribus editionibus ſcriptum eſſe. Sane & in meis omnibus, & in codice ad hunc modum ſcriptum erat; ut is ſit unus ex iis locis, in quibus Lindenium decuiſſet variantem ſcripturam commemorare. Sed etſi mihi totum hoc Celſi caput legenti pleraque videntur potius ut in ſtante homine, quam ut in ſupino, poſſe intelligi, praeſtat tamen ut ab his, de quibus dubitare licet, iam ad certiora transeamus.

Et primum linguam noſtram anatomicam vocibus aliquot augeamus, quae ea ſignificatione, qua apud Celſum in hoc capite, aut alibi ſunt, in meis quidem Latinis Lexicis non reperiuntur. Quam in mulierum genitalibus vaginam appellitamus, eam *canalem* vocatam eſſe, paulo ante viſum eſt. In virilibus autem quam glandis coronam dicimus, haec a Celſo lib. 7. c. 25. *circulus glandis* nominabatur. Quod fraenum ibidem vocitamus, recte a nobis dici, productis ex eodem capite locis, proclive eſt demonſtrare, nec minus recte, incluſum in utero foetum poſſe qui velit, vocare *infantem*, non Poëta, aut Scriptore alio inferioris temporis, ſed Celſo ipſo auctore cap. 21. lib. 5. & toto capite 29. lib. 7.[1] Sed cum utrumque horum in aliquod tandem Lexicon relatum eſſe animadvertam; illud potius addam, quem nos funiculum umbilicalem, Lexica autem quaedam cum Tertulliano umbilicalem nervum appellant, eum a Celſo capite eodem 29. *umbilicum* nominari. *Siniſtra manu*, inquit, mortui in utero infantis extractionem perficiens Medicus *leniter trahere umbilicum debet ita, ne abrumpat, dextraque eum ſequi usque ad ſecundas.* Verum, ne longius te abduci dicas a propoſito capite I. libri quarti; alias voces alio differo, & ad caput illud redeo, ut in eo quasdam conſideremus. Pulmone, corde, iocinore, liene, renibus deſcriptis, *Ac viſcerum quidem hae ſedes ſunt*, inquit. *Stomachus vero &c.* atque hinc incipit ventriculi, inteſtinorum, veſicae, & uteri deſcriptionem. Non igitur haec, ſed illa tantum viſcera ſunt? An poſt *viſcerum* vox aliqua deeſt, ut puta *ſuperiorum?* ſic enim alibi,[2] *ſeptum id, quod transverſum a ſuperioribus viſceribus inteſtina diſcernit.* Sed num renes viſcera ſunt ventriculo ſuperiora? Huc adde, praeter ea, quibus in Prae-

1 P. 490. 3. 31. & 491. 9. 17. 19. 27. & 492. 25. 31. 2 L. 7. c. 4. p. 412. 31.

fatione usus est, verba: *qua parte quodque viscus intestinumve sit*; huc, inquam, adde, quod cum illarum, quas primo loco nominavimus, partium curationes absolvit, [1] *A visceribus ad intestina veniendum est*, inquit, sicque ad reliquarum curationes progreditur. Manifestum est igitur, has reliquas noluisse Celsum accipere viscerum nomine. Cur autem noluit? Id vero est obscurum, nisi forte in ea quis comminiscatur fuisse sententia, quam ex vetere Scholiaste protulit Riolanus, [2] *extra vitalia esse septem, linguam, cor, hepar, lienem, pulmonem, & duos renes.* De praecordiorum autem vocabulo (si nullum, nisi hoc, caput spectemus) satis in Lexicis, superque dictum videri potest. Sin plerosque alios Celsi locos; significatio apud nos frequentissima, & a Plinio Valeriano [3] diserte exposita, hypochondriorum, aut plane desideratur, aut minus dilucidis, quam Celsi, comprobatur exemplis, ut cum ait: [4] *si praecordia eius sine ullo sensu doloris aequaliter mollia in utraque parte sunt: quod si paulo tumidiora sunt, tamen digitis cedunt, & non dolent*: aut cum [5] *ad spinam reducta praecordia*, aut [6] *praecordia sursum contracta*, aut, ne in re apertissima longior sim, cum quae Hippocrates de hypochondriis scripserat, ea ipse non obscure in Latinum sermonem convertens, de praecordiis scribit.

Contra, si plerosque alios Celsi locos attendamus; arterias ab ipso quoque, ut fere a priscis solebant, venarum dumtaxat nomine designatas fuisse, existimabimus: at si hoc, aliaque eiusdem capita, in primisque quintum libri 7. & decimum libri 2. perlegamus; non id ipsi magis, quam Hippocrati, perpetuum fuisse perspiciemus. Nam & in eo, de quo satis vidimus, capite *circa guttur venas grandes* memorat, *itemque arterias*, & in illo quinto magnopere cavendum dicit, *ne nervus, ne vena maior, ne arteria incidatur*, in eo autem, quod novissime indicavimus, decimo, cum de mittendo sanguine verba faciat, *iuncta est*, inquit, *vena arteriis, his nervi.* Continuo autem cum graves ibi indicet noxas, quae compunctos nervos sequuntur: *at arteria incisa*, inquit, *neque coit, neque sanescit.* Quo loco adnotandum est, nec Celsum tamen, nec quos insequentibus libris commendat, tot Medicos, aut Chirurgos, quantum

1 L. 4. c. 11. p. 217. 27. 2 Anthropogr. l. 2. c. 21. 3 De Re Med. l. 2. c. 15. 4 L. 2. c. 3. p. 49. 22. 5 L. 5. c. 26. p. 286. 6. 6 Ibid. p. 288. 3.

ex iisdem libris apparet, aneurysmatis iniecisse mentionem, immo plus, quam ipse, Hippocratem non dixisse, si quidem *venam sanguifluam* libro, quem Almeloveenius hic laudat, I. de Morbis pro arteria accipiamus; nam in iis quos citat, Aphorismis neque de arteria, neque de vena quidquam est. Aretaeus vero, qui idem quod Celsus scripsisse dicitur ab erudito alioquin Medico, Io. Bapt. Silvatico in ea, quam inscripsit de Aneurysmate, Tractatione, non antiquior, ut ipse putat, Celso fuit, neque eo, quod designatur, capite [1] de alia arteria, quam de Aspera, locutus est, cum credere non posset, si in angina incideretur, posse coire. Quantum igitur ex ea Silvatici Tractatione, & ex Ingrassiae, Medici doctissimi, Iatropologia [2] perspici potest, nemo ex iis, qui supersunt, ante Galenum Scriptoribus de aneurysmate verba fecit. Quod vero ad venas attinet, quae Celso auctore, secari possunt, non illo uno loco standum est, quo paulo ante dixerat, *non ubique mitti posse* sanguinem, *sed in temporibus, in brachiis, iuxta talos.* Nam alibi [3] iubet, *ex naribus*, alibi, [4] *ex fronte*, alibi, [5] *ex fronte, vel naribus*, alibi, [6] ex *iis* quoque *venis, quae sub lingua sunt*, sanguinem mitti. Iussisset fortasse, ex podicis etiam venis, si hirudines, sive, ut loqui iam tum coeperant, sanguisugas probasset, quae ut in legitimis Galeni scriptis, sic pariter in Celsi, [7] longe alia de causa, quam ut medicinae instrumentum sint, memorantur: quamquam Themisoni, qui Celsum, nedum Galenum, aetate praecesserat, multo aliter visum esset, ut recte est a Clerico [8] animadversum. Est etiam ubi Celsus docuit [9] *inter verticem ac frontem — venas incidere, & sanguinem mittere:* qui locus ob id etiam erat a me adnotandus, quod antequam id doceret, iam tum probe scire se ostendit, [10] ex venis ad oculos pertinentibus alias esse, *quae inter calvariam & cutem sunt*, alias, *quae inter membranam cerebri & calvariam: superiores* autem illas *per tempora oculos rigare; inferiores, per eas membranas, quae ab oculis ad cerebrum tendunt.* Hanc autem non minus veram, quam subtilem, anatomicam observationem prorsus necessariam

1 C. 7. l. 1. de Acut. morb. curat. 2 L. 1. err. 4. 3 L. 4. c. 2. p. 188. 31. 4 L. 6. c. 6. p. 363. 13. 5 Ibid. p. 367. 28. 6 L. 4. c. 4. p. 197. 8. 7 L. 5. c. 27. p. 314. 5. 8 Hist. de la Medec. P. 2. l. 4. S. 1. c. 1. 9 L. 7. c. 7. p. 437. 22. 10 Ibid. p. 435. 27.

esse censuit ad discrimen intelligendum eorum, quibus utilis, & quibus inutilis futura esset ea curatio, non sine errore quidem aliquo, praesertim nisi hic quoque venarum nomine arterias putes significasse, at exemplo illustri in eo auctore, quem subtilibus dissectionibus adversari credunt, quanti hae contra in exercenda medicina ab illis faciendae sint qui uti sciant.

Habes aliquot, ut scribenti occurrerunt, locos sive mentione, sive explicatione, sive utraque dignos. Nec me fugit, esse alios prope innumeros, qui ad vina, ad aquas, ad edulia, ad medicamenta, ad ferramenta, ad tela, ad morbos, ad auctores, ad alia pertinent, quae in Celsi opere sic memorantur, ut aliquam illustrationem requirerent. Sed ego epistolam, non librum, scribere aggressus sum. Quae quoniam sentio quam praeter opinionem excreverit; cetera, quae ad variantem scripturam, & ad meas de hac dubitationes ac divinationes attinent, in alias literas coniiciam: quas propediem exspectabis, & valebis.

Patavii. MDCCXXXXVIIII. XVIII. Kal. Ianuar.

EPISTOLA QUINTA.

Io. Bapt. Morgagnus Io. Bapt. Vulpio s. p. d.

Quo magis memoria repeto, quot, & quam saepe, & quam aperte in Almeloveeniana Celsi editione minus probaverim Epistolis illis tribus, quas duodetriginta abhinc annis simul cum ea voluisti in publicum prodire, eo magis miror, mi Vulpi, existere aliquem potuisse, qui perinde ac si a me curata, aut omni ex parte laudata esset, quidquid sibi in ea displiceret, id mihi obiiceret non obscure, ne dicam, exprobraret. Ego vero, cum sint illae Epistolae in omnium manibus, minime opus esse duco, singula, in quibus ab Almeloveenio dissensi, numerando percensere, praesertim cum tot sint, ut nihil aliud illae, nisi quaedam fere perpetua ab eo dissensio, esse videantur.

Satis eſt duo, quae univerſe dixi, commemorare, alterum: 1 *recte illud fecit Almeloveenius, quod in hoc loco nihil in Celſi verbis mutavit: quod utinam in pluribus aliis facere, quamvis ipſo praeeunte Lindenio, noluiſſet:* alterum: 2 *ex innumeris prope locis, quorum incertam ſcripturam commemorare poterat Almeloveenius, hos paucos habe.* Quod ſi feciſſet; longe facilius mihi tunc fuiſſet, & nunc eſſet, quas mutationes haud probarem, & quas tamen viciſſim probarem, invenire.

Scripſi enim alias, id quod ſuperioribus etiam Literis confirmavi, loca eſſe in eius editione, quae bene ac ſapienter mutata ſint. Nunc, exempli cauſa, pauca alia proferam ex uno dumtaxat capite libri 8. Locus eſt cap. 1. de Latis ſcapularum oſſibus, quae, ut in meis omnibus editionibus (Lindenianam ſemper excipio, quam eſt ſecutus Almeloveenius) ſummo conſenſu legebatur, ab Romanis *ſcoptula operta* nominabantur; idque nomen, huius unius loci auctoritate, in Latina Lexica invectum fuerat. Sed Caſaubonus, ut in Scholiis habes ad hunc locum, aperte admonuerat, *iſtam lectionem procul dubio mendoſam eſſe, cum nunquam alibi haec vox* ſcoptulum *reperiatur.* Vocem autem *ſcutulum* apud idoneos auctores inveniri, cum vel ex Lexicis ipſis conſtet, cumque duo iſta oſſa & forma ſic ſatis, & officio, ſcapulas videlicet protegendi, referant parva ſcuta ſub tegumentis & muſculis quibusdam quaſi latentia; Lindenius tum rationem quidem certe, tum optimos, quibus non carebat, calamo exaratos libros, ut opinor, ſecutus, *ſcutula operta* repoſuit. Atque ut intelligas, me non temere ſic opinari, in Forolivienſi codice *ſcutula* inveni; ille autem Venetus, quem apud Clericos Regulares noſti a me olim inſpectum eſſe, etſi minus antiqua manu ſcriptum nunc habet *ſcoptula*, ſic tamen habet, ut mihi quidem viſus ſit olim *ſcutula* habuiſſe. A qua voce num quondam ortam vulgarem illam, quam memorat Paawius, 3 horum oſſium appellationem cenſebimus, *ſcutorum cordis*, quippe vitalia a tergo munientium? Recte quoque Paawius, 4 & ante ipſum Conſtantinus 5 admonuerant, cum aliae editiones habeant *in ſinus*, aliae *in ſinu*, legendum eſſe *in ſinum* eo loco primi huius capitis, quem propterea ſic edidit Lindenius, *ex manu duo exigui proceſſus in ſinum radii coniiciuntur.* Neque enim ra-

1 Epiſt. I. p. 23. 2 Ib. p. 16. 3 Comm. in hoc Celſi caput. 4 Ibid. 5 In libri ora ad hunc loc.

dius, quod probe ſcis, niſi unum habet ſinum, quo carpi quidem oſſicula duo excipiat. Nemine autem, quod ſciam, niſi evidentiſſima ratione, & optimo fortaſſe codice, praeeunte, egregie reſcripta a Lindenio ſunt in eodem capite verba haec: *alterum os ab exteriore parte ſurae poſitum eſt: quod ipſum quoque ſura recte nominatur;* cum editiones omnes, quotquot conſului, ſic proponerent: *quod ipſum quoque ſupra*, falſa omnino ſcriptura & inepta; nam neque ſupra huius oſſis nomen poſitum fuerat, nec *recte* a ſe poſitum Celſus ipſe dixiſſet; noxia praeterea & noſtrae anatomicae, & Latinae linguae. Ob hoc enim praeſertim mendum Lexica, quae ad hoc tempus inſpexi, fere omnia carent hoc ſurae ſignificatu, quo ſurae os, fibulam dictum, ipſum quoque recte a Latinis ſuram nominatum fuiſſe, conſtat. Conſtat, inquam: neque enim illa vox *quoque*, eo loco a Celſo poſita, aliud poſſe ibi reponi, quam *ſura*, oſtendit, una literula, quae temere irrepſerat, detracta. Confirmat haec locus alter, minus, ut videtur, animadverſus atque perpenſus, libro eodem, cap. 11. recedit *in brachio, radius a cubito; & in crure, tibia a ſura.*

Vides, ut uno in capite mutationes tres adnotaverim, quae non poſſint, ut opinor, facile reprehendi. Erunt, praeter eas quas ſcio, aliae quoque eiusdemmodi & in eo capite, & in ceteris, ſi quis inquirat: id quod mihi in praeſentia faciendum non putavi, ne forte praeter modum viderer addictus iis; qui potius quae in tam longo tamque difficili opere humanitus exciderunt, ea mihi cum alias, tum modo praeſertim adnotanda hinc illinc ſuſcepi, modeſte tamen, ut hominem decet ſuae conſcium tenuitatis, nec aliud, niſi veri ſtudium & adoleſcentum utilitatem, ſpectantem. Itaque ut magis appareat, & quo animo ad id aggrediar, nec vana dixiſſe paulo ante; dabis veniam, ut unam aliam earum mutationum adiiciam, in qua ſimul pro merito poſſim laudare, ſimul gradum facere ad cetera, quae dixi, adnotanda. Eſt ea mutatio initio ipſo unius ex proximis eiusdem libri octavi capitibus, videlicet quarti: *Igitur, ubi calvaria percuſſa, protinus requirendum eſt, num bilem is homo vomuerit; num oculi &c.* Hic non modo antea legebatur, *ubi calvaria pertuſa:* ſed cum eſſent nonnulli, qui legerent *percuſſa;* Paawius 1 exſtiterat qui repugnaret, propterea quia iſta de quibus Celſus quae-

1 Comm. in hunc loc.

rendum esse dicit, non possunt de eius sententia, ut proxima ostendunt verba, nisi osse fracto, evenire. Sed non attendit Paawius quae paulo inferius subiiciuntur: *At si nihil horum secutum est, & iam potest dubitari, an os fractum sit &c.* quae, si pertusam posuisset esse calvariam, non erat Celsus additurus. Quod cum perpenderet, ut opinor, Lindenius, sciretque, admonente Constantino, 1 haud deesse codicem, qui doceret legendum esse *percussa*; hanc vocem, si quid ego iudico, sapienter reposuit. Almeloveenius autem vel sapientius fecit, qui non solum eandem vocem accepit, sed insuper lectores monuit, cunctas editiones habere *pertusa.* Hoc vero illud est, quod ad mutationes omnes, multoque magis ad eas facere oportuisset, in quibus loci scriptura sic varia esset, ut alii aliter, non improbabili ratione adducti, coniicere possent esse legendum.

Namque, ut ab levioribus incipiamus, suboffendi aliquis fortasse potest, cum apud Celsum legit libro 4. cap. 8. aut lib. 3. cap. 21. *In initio*, aut *In sequentibus diebus*; quae operarum incuria excidisse crederem, nisi utrumque in Lindenii quoque editione esset, hoc vero ad eundem modum etiam postea scriptum viderem capite 23. Si igitur haec non inconsulto sunt facta; admonendus tamen erat lector, in plurimis editionibus scribi *Insequentibus*, in omnibus autem, & in codicibus, quantum mihi licuit videre, *Initio.* Multoque erat magis admonendus, tametsi illa Empiricorum verba in Praefatione sic edantur: *Ob haec, ne mortuorum quidem lacerationem necessariam esse. Quae etsi non crudelis, tamen foeda sit, cum aliter pleraque in mortuis se habeant, &c.* non deesse tamen editiones, in quibus ita istud membrum legitur; *quae etsi non crudelis, tamen foeda sit;* ut inter praecedentia & insequentia interiici, non cum his ultimis coniungi, statim ab omnibus intelligatur. Potest etiam non planissima alioquin, utrolibet legatur modo, ibi magis obscurari sententia iniecto verbo alius apud alios significationis, *dimoveat*, ubi Celsus lib. 1. cap. 5. eum qui gravedini sit opportunus, vitare hanc posse, ad eum modum docens inducitur, *si caput in sole protegit, ne incendatur, neve subitum ex repentino nubilo frigus dimoveat.* Hîc autem & membraneus codex, & omnes, quae apud me sunt, editiones maximo consensu ha-

1 In ora ad hunc loc.

bent *id moveat.* Etsi vero eodem capite paulo superius codex & editiones inter se non consentiunt; & ille tamen, & hae discrepant ab eo quod edidit Almeloveenius, *post cibum aut contentio, aut fatigatio animi.* In codice enim est *agitatio animi;* in editionibus *cogitatio animi.* Quae si indicata essent; credo, non defuturum fuisse qui codicem sequi mallet.

In duobus autem, quos continuo proferam, locis si idem factum esset; tanto magis futurum fuisse qui ab Almeloveenii exemplari discederet, certo scio. Est uterque locus libro 8. Alter cap. 7. *nisi duae partes eius temporis, intra quod quaeque ossa confervent, transierint.* Alter cap. 10. *nonnunquam autem recte quidem ossa conferbuerunt, superincrevit vero nimius callus.* Igitur cum ad primum ego III. ad te Epistola 1 adnotassem, in duobus codicibus pro *confervent* legi *conservantur,* in editionibus autem meis omnibus *conseruntur;* sexto fere post anno exstitit Schulzius, 2 qui actum agens, & vel quandam meam typographorum Constantini emendationem tacitus describens, eo transivit, ut Lindenium acriter damnaret, quod non retinuerit *conseruntur,* quo in verbo *veteres in universum omnes consensissent,* & quo Celsus *sensu non dissimili* usus esset, cum de artubus lib. 4. cap. 22. haec scripsit: *articulis inter se conseruntur.* Ad me non attinet, cui hic nec seritur, nec metitur, illud excutere, an revera omnes veteres in eo verbo consenserint, quando duo, quos inspexi, codices non ita consentiebant, neque an sicuti ossa in artubus recte dixit Celsus inter se articulis conseri, nimirum mutuo se excipientia & subeuntia, sic non minus recte potuerit dicere, ea conseri, cum fracta, quodam interiecto quasi glutine, cohaerent. Si id agerem; quaerere possem, ubinam Celsus, ut hoc significaret, eo verbo usus sit? cum glutinari quidem, coire, & praesertim confervere tunc ossa, dixerit. Quin, ut idem, quod proposito loco scripserat, rursus capite 10. enuntiaret; haec, si codices & editiones, velut tibi eadem III. Epistola 3 exposui, inspiciamus, haec, inquam, habuit verba, *donec duae partes eius temporis, quod quoque os,* vel *quod os quoque conservet, compleantur.* Quae quidem verba si egregie, praemonente Constantino, & Schulzio ipso 4 confitente, si egregie, inquam, sic a Lindenio intel-

1 P. 46. 2 Exercit. de Offib. Conferv. §. 1. & 2. 3 P. 46.
4 Exerc. cit. §. 3.

lecta atque edita sunt, ut nunc legamus *quo os quodque conservet*; quaerere, si viveret, Lindenius posset, collato hoc loco cum superiore, cur si ubi codices habebant *conservet*, recte edidit *conservet*, cur, inquam, ubi habebant *conservantur*, non laude, non excusatione, sed contumelia dignus sit, quod ad eundem modum emendaverit? Sed Lindenium tueri in praesentia, ut dixi, ad me non attinet, qui illud exemplis ostendendum susceperim, quam praestitisset, ut quidquid mutaret, de eo lectores admoneret, quo facilius quisque posset quam lectionem mallet, eam sequi. Itaque non improbo omnino dissensum Schulzii, multoque minus eius laudabilem voluntatem id illustrandi, quod a Celso bis dictum retuli de exspectando donec *duae partes* transeant eius temporis quo os quodque conservet. Quaeri enim posse, duas quintas, an septimas, paucis, quotas voluerit partes? Si igitur est, qui duas tertias significari non intelligat; huic ex Hippocraticis monumentis [1] locum exhibet unde id colligat: qui locus ab Almeloveenio indicari potuisset. Libens quoque laudo, (ut alia, quae infra memorabo, praeteream) lectionem quam scite excogitavit alterius, supra descripti, loci, in quo apud Almeloveenium legitur *ossa conferbuerunt*, nulla adnotata ex editionibus & codicibus varietate. Schulzius autem cum in suis sex editionibus, ad quas meas adde reliquas, & membraneum codicem, animadvertisset, scriptum esse *coeperunt*; ex hoc manifeste vitiato hic verbo effici posse censuit, *coierunt*, verbum a Celso pro *conferbuerunt*, si alios eius attendamus locos, hic verisimiliter usurpatum. *Conferbuerunt* autem non ideo reiicit, quod huc non conveniat; neque enim ignorat, scripsisse Celsum superiore pagina *ossa non conferbuerunt*, & *inter se ossa conferve-re*: immo ob hoc ipsum reiicit; non est enim, inquit, ab elegantia Celsi exspectandum, ut unam eandemque loquendi formulam *tam exiguo intervallo toties repetat*. Mallem, suam nobis lectionem probasset ex levi scripturae dissimilitudine inter *coeperunt*, & *coierunt*, quam ex accuratiori isto formulas variandi studio: quod saepe a Celso, ut magnum decebat & perspicuitatis amantem scriptorem, neglectum est: mirorque, Schulzium, cum exempla illa e decimo ipso capite mox proferret, *os coire*, & *cum ceteris coëant*, non attendisse, quatuor, nec totos, ver-

1 L. de Fract. n. 6.

ſiculos eſſe inter utrumque interiectos, cum ſexdecim & quatuordecim intercedant in exiguo illo, ut ipſi viſum eſt, intervallo: ut ſileam, cum Celſus dixiſſet de oſſibus, quae interdum non recte *inter ſe confervent*, maxime proprium videri poſſe, ut eodem uſus verbo, haec illis opponeret: *nonnunquam autem recte quidem oſſa conferbuerunt.*

Utcunque id eſt, optandum fuerat, ut qua felicitate & perſpicuitate Schulzius ex *coeperunt* fecit *coierunt*, eadem ex *contactum*, quod in cunctis, quibus tunc utebar, editionibus, ſive ex *contractum*, quod in codicibus legi, III. ad te Epiſtola [1] adnotaveram, elicere potuiſſet vocem aliquam Celſo uſitatam, & ad propoſitum facientem, quam in perdifficilem alioquin locum reciperemus. Ipſe autem *confrutum* nobis excogitavit. Intelligis, me de iis verbis dicere, quae, coniectura adductus, quod tunc oſtendi, Roberti Conſtantini, ſic in Praefatione edidit Almeloveenius, *duritiem, mollitiem, laevorem, confractum: proceſſus deinde ſingulorum & receſſus*, videlicet humanorum viſcerum ſecundum naturam ſe habentium. Igitur ut Schulzio [2] demus, quae fortaſſe non omnes continuo darent, ſicuti a deferveo *defrutum*, ita a conferveo potuiſſe fieri *confrutum*: deinde ex iis, quae, ut erat doctiſſimus, e compluribus Graecis ſcriptoribus operoſe congeſſit, illa effici, quae ipſi viſa ſunt, & huc redeunt tandem, ut Latini *confervere* dixerint non de oſſibus modo, ſed *de quavis parte ſolida, quae appulſu fluidarum augetur, vel nutritur*, propterea quod cum ea quoque *ſuccus nutritus conferveat*; ut haec, inquam, omnia demus; non tamen idcirco *omnino*, ut ipſe, *perſuaſum* habebimus, hic a Celſo *confrutum* fuiſſe ſcriptum: quae vox neque apud ullum alium exſtat, quod ſciamus, Latinum ſcriptorem, nedum apud Celſum usquam, neque eo in loco intelligitur quomodo ad rem faceret. Loquitur enim Celſus, quod Schulzius [3] agnoſcit, *non de praeternaturali ſtatu, ſed maxime naturali*: in hoc autem quid ſit iſtud *confrutum*, peculiariter, ut cetera illa, ab Anatomicis adnotandum, neque ipſe declarat, nec ego aſſequor. Nam ſi eſt bona bene nutritorum viſcerum habitudo; ſatis illa ex *colore, magnitudine*, aliiſque ibi a Celſo enumeratis cognoſcitur; ut praetereand quod aliis viſum eſt, eo in loco vocem deſiderari, quae non minus ipſa *laevori*, quam *mollities duritiei*, & *receſſus proceſſibus*, opponatur:

1 P. 38. 2 Exerc. cit. §. 12. & ſeqq. 3 §. 24.

quamquam in nostris, quae recte se habeant, interioribus non facile video quid asperi obvium sit, ubi eam partem, quae in thorace est, excipias arteriae illius quae propterea aspera nominatur.

Verum ut hic locus ob vitiatum fortasse in codicibus verbum, 1 ansam praebuit doctis hominibus aliquid audendi, & inusitatas voces excogitandi, sic alii, in quibus nihil, quod sciam, vitii fuerat, cur Lindenio dederint mutandi occasionem, dicere non possim, qui eius codices non inspexerim: illud possum, multo minus locos istos alios, nisi variantibus lectionibus indicatis, fuisse mutandos. Lib. 8. cap. 4. ubi verba fiunt de asperitate quae in percussa calvaria specillo occurrit, dubitante Chirurgo, a suturis, an a fracto osse illa sit, in meis omnibus editionibus, & membraneo ipso codice legebatur *os aperire tutissimum est.* Ibi Lindenius, quasi veritus, ne hoc quod de nudando osse dicitur, acciperetur, ut Paawius 2 facere inceperat, de terebrando, sic mutavit, *os deoperire.* Idem profecto mox voluerat Celsus, cum, aliquando post vehementiorem ictum, scripsit, *quamvis specillo nihil invenitur, tamen aperire commodius est. At si ne tum quidem rima manifesta est &c.* Hic vero nihil mutavit Lindenius. Quod si primo etiam loco fecisset; in Lexica receptum non esset verbum *deoperio*, ex hac quidem Celsi, si modo Celsi est, auctoritate. Sed illud, si non aeque prisca, aliqua tamen tuetur auctoritas. Vox autem *carpus* ita producitur, ut quae neminem praeter Celsum auctorem habeat, qui lib. 3. cap. 6. scripserit, *eius carpo manum admovere.* Non facile autem illam producturum fuisse credo, qui & codicem, & editiones meas omnes habere sciret, non *carpo*, ut Lindeniana, sed *corpori*, & Constantini esse explicationem, non lectionem, quod in eius libri ora adiectum est *carpo: aut thoraci.* Sane Celsus non carpum, sed primam palmae partem dixit lib. 8. c. 1. *In manu vero prima palmae pars ex multis minutisque ossibus constat:* qui locus illud quoque docet, non *manum* dumtaxat *explicatam aut dilatatam*, ut tradi video, *palmae* vocabulo significari. Etsi vero, pro Latina voce *corpori* non Latinam *carpo* substitui, plerique difficilius patientur; non tamen facillime sinent, in Latinae locum reponi alteram, quamvis Latinam, & a Celso

1 De quo tamen vid. Epist, VIII. infra medium. 2 Comm. in hunc loc.

ipso alibi in usum vocatam, praesertim si illa, quae extrudatur, eiusmodi sit, ut, nisi caveamus, eius interire paulatim memoria queat. Urinae in mulieribus iter Celsus, quod dixerat lib. 4. cap. 1. virili esse *brevius & plenius*, id est, minus angustum, ut libro 7. cap. 26. simul esse *rectius* addit, sic eadem usus diligentia, ne Chirurgi ad lotium manu emoliendum fistulam in illud demissuri, aliquando, ut nostra aetate etiam contigit, turpiter decipiantur, docet non solum ubi semper, sed insuper quem saepe in modum se ostendat illius finis. *Mammulae simile*, inquit, *inter imas oras super naturale positum* est. Et sic quidem codex & editiones omnes habent, quae apud me sunt. Almeloveeniana autem habet *carunculae simile*, eadem certe sententia, & voce non minus Latina. Sed vox *mammula* rursus in periculum adducitur, ne, quemadmodum in Varronis libris [1] expuncta fuerat, ni viri doctissimi ex codicibus antiquis restituissent, ita libris etiam Celsi eliminetur. Eodem quoque in eadem editione sententia redit lib. 8. cap. 10. ubi postquam traditum est, in suppuratione eo demittendum esse ferrum *qua parte maxime tumebit locus*, haec adduntur: *Si nusquam tumor se ostendit; ubi maxime pus subsit, sic intelligemus &c.* Qui tamen noverint, in meis omnibus editionibus, & codice quoque sic legi, *Si nusquam caput se ostendit*, iidem fortasse hoc malent, praesertim si sciant, ad Plinium, [2] docentem, quae furunculos discutiant, *priusquam capita faciant*, sive, ut alibi [3] loquitur, *si nondum caput fecerint*, adnotasse Dalecampium, [4] videlicet *si nondum in acutum fastigium sublati fuerint, si nondum in acuminatum verticem extuberaverint.* Ex qua capitis apud Latinos significatione illa orta apud nostrates videtur consuetudo, ut tumores quibus id accidit, ipsi dicant *venire a capo*. Celsus eodem intellectu alibi [5] scripsit: suppurationes *in exteriorem partem feruntur, & acuuntur.*

Plinii facta mentio cuiusdam me admonet, quem ipse laudavit, [6] loci Cornelii nostri. Is est lib. 2. cap. 33. *herba muralis (parthenium vel perdicium appellant.)* Quae sic, ut Almeloveenius, Editores, qui apud me sunt, ceteri proposuere, uno excepto, viro apprime docto, Ioanne Ruellio. Hic enim Celsi libros, ab se emendatos, typo-

1 De Re Rust. l. 2. c. 3. 2 Nat. Hist. l. 22. c. ult. 3 Ibid. l. 26. c. 12. 4 Ad cap. 12. cit. 5 L. 2. c. 8. p. 67. 7. 6 Hist. cit. l. 21. c. 30.

grapho dedit, qui Parisiis A. 1529. vulgavit simul cum Scribonio, ut gratus in Literis fatetur, huic praepositis, ad ipsum Ruellium scriptis. Ruellius igitur ista herbae muralis nomina, quae Almeloveenius inter uncos inclusit, non Latinis, sed Graecis & literis & terminatione excudenda curavit. Quod cum iudicio adductum suo, tum libris calamo exaratis, quibus abundasse legi, inprimis permotum, fecisse puto, quando ego quoque in membraneo codice non aliter scripta ea nomina animadverti. Accedit ipsius Celsi duplex in eodem capite exemplum: qui Latinis herbae sanguinalis & solani vocabulis cum Graecis literis alia, quae apud Graecos in usu erant, adiecerit; non apparet, cur in herba murali idem facere non debuerit, praesertim cum alibi quoque eandem servaverit consuetudinem, ut capite 25. (ne alia quaeram exempla) libri 5. in *herba solari;* servaturus quoque, ut opinor, libro 6. cap. 10. in *radice ea, quam dulcem appellant,* nisi ut erat unicuique longe notissima, minime opus fuisset Graeco etiam nomine, praesertim quod ipsa significationis vi nihil discreparet a Latino, designare: quapropter ex verbis illis apud Scribonium, [1] *glycyrrhizae succi* (*est autem radix dulcis*) quatuor haec ultima ideo neglexisse Marcellum, quod *glossa esset,* Rhodius [2] non dubitat; *neque enim res adeo facilis,* inquit, *interpretationem postulabat.* Si igitur Graece hic illa nomina adscripsit Celsus; viderint, quo iure faciant, qui *parthenium* & *perdicium* inter Latinas voces referunt ex Celsi quidem auctoritate, cum interea *herbam muralem,* & *solarem,* & *radicem dulcem* eiusdem, ut possent, exemplis non confirment. Id viderint pariter, qui hunc locum ita ediderunt, ut descripsimus: nam praeter Graecas literas & terminationem, vox *Graeci,* quae in proximis exemplis non omittitur, desideratur. Sed altera ex parte obiici potest is, quem indicavi, Plinianus de Celso locus: *Parthenium, alii leucanthen, alii tamnacum vocant. Celsus apud nos, perdicium & muralium.* Non est, mi Vulpi, tempus ut hinc ad Rem Herbariam divertam, neque ut, Plinii verba emendare conatus, actum fortasse agam. Sed quantum ex Dalecampii editione, qua melior, cum hanc Epistolam scriberem, non erat in manibus, & ex iis, quae in eiusdem margine adscripta huc sunt, ego quidem possum coniicere; Plinius potius est ex

1 Compos. Med. 86. 2 Not. ad cit. Compos.

Celso, quam Celsus ex Plinio, emendandus: apud quem alibi quoque [1] cum alter ex hoc Celsi capite profertur locus, *strichnon* Latinis literis descriptum video, quam vocem Celsi editores, nisi si qui forte Graecis carebant typis, Graecis literis scripsere. Quod si ad Plinium, quotiescunque aliquid ex Celso (quod non saepius tamen facit) nominatim producit, huius adnotata fuissent verba ex iis videlicet, qui exstant, libris; interciderunt enim, qui ad Rem Rusticam attinebant, ad quos videntur referenda quae producta sunt lib. 10. cap. 53., aut si ad Celsum indicata semper essent loca, quibus eius sententia a Plinio laudatur; fortasse alter ad alterius scripturam meliorem reddendam opis aliquid afferre potuisset.

Verum ad Almeloveenium ut redeam, vel potius redire videar; neque enim reapse digressus sum, cum haec attigi, quae de vocibus aliter ab Ruellio, aut apud Plinium scriptis, ad Celsum poterat adnotare; debebat certe de mutato primo verbo capitis 1. lib. 7. lectores admonere. Legebant ibi ante Lindenium omnes, quos inspeximus, *Luxata:* quam vocem, ut accipi quidem solet, res ipsa evidenter respuit; agitur enim de sugillatis, & contusis: tum Celsus, an quod vetustatem olere crederet? Catoni, eiusque antiquorum verborum studioso Crispo Sallustio & *luxatum*, & *luxum* reliquit: & quamquam ii, qui mox scripserunt, *luxare*, & *luxatum* rursus in usum revocaverint; ipse tamen fugit studio tanto, ut libro 8. non modo initio capitis 2. sed & capite 11. & quatuordecim quae sequuntur, cum de luxatis ossibus semper ageret, nunquam hoc verbo, sed aliis, & pluribus potius, ne eo uteretur, usus sit. Nam *de loco*, aut *sedibus suis moveri*, *excidere*, *elabi*, *prolabi*, *loco suo non esse*, *expelli*, *propelli*, *procidere*, *delabi*, *incidere*, *recedere*, *promoveri*, *labi*, *prorumpere*, *prodire* ossa dixit, & pleraque horum verborum repetere etiam saepe maluit, idque exiguo intervallo, quam semel, ossa luxari, scribere: ut nisi aliae essent, quae alias [2] proferentur, haec una animadversio satis ostenderet, non esse a Celso inscriptiones istorum capitum *De Ossibus luxatis*, *De Maxilla luxata*, & ceteras eiusdemmodi. Recte igitur videtur fecisse Lindenius, quod primum illud sustulit verbum *Luxata:* fortasse etiam hoc recte, quod pro illo rescripsit *Vexata*, non modo quia levissima mutatione,

1 L. 27. c. 13. 2 Epist. VII. §. Sed ut plenius.

ſed & quia Conſtantino, immo quodam Conſtantini codice non diſſentiente, id fecit. Ille enim huc adſcripſerat: *contuſa ſcriptum inveni: itemque vexata, quod plane non diſplicet, ſi pro contuſis ſumatur, ut apud Gell.* Hic vero loco quodam ſuarum *Noctium*, 1 quem hic deſignari puto, ſic habet: *qui fertur, & raptatur, atque huc atque illuc distrahitur, is vexari proprie dicitur.* Verum hinc ſequitur, vexationem poſſe quidem eſſe ſugillationis cauſam; non ipſam tamen eſſe ſugillationem. Nec quidquam de ſuo, quo hic uteremur, Macrobius 2 addidit, cum haec atque alia ex Gellio innominato deſcripſit. Celſo aequalis auctor, Scribonius 3 rem magis illuſtraſſet, ſi quos *ex ictu, caſu,— contuſione* dolentes memorat, *nec minus arbore alta delapſos, vel ſcalis devolutos, excuſſos a rheda vel curriculo, atque ita tractos,* non illos *manifeſta cauſa vexatos,* ſed ſimpliciter *vexatos* dixiſſet, neque aliis *ex occulta cauſa laborantibus* oppoſuiſſet. Celſus autem ipſe, qui ſugillationem lib. 5. cap. 18. ſic deſignaverat, *ſi facie contuſa livor ſubcruentus eſt,* capite autem 23. *colliſa corpora vel per ictus, vel ubi ex alto deciderunt,* memoraverat, & cap. 26. nec ſemel, eadem ſignificatione *colliſum* ſcripſerat, aut *colliſa,* & lib. 2. c. 10. *ſi ex ſuperiore parte aliquis decidit, ſi contuſus eſt &c.* cur non hic *contuſa,* aut *colliſa* dixit; ſed *vexata?* Ob has igitur, atque alias, quae in aliquorum animis inſidere poſſent, dubitationes, ut ſi forte *luxata* hic crederent Celſo aliud, quam apud alios ſoleat, ſignificare, tum etiam ne priusquam optimi non unius codicis auctoritate res, quae ratione non poſſet, confirmaretur, alii eſſent, qui *vexata* pro contuſis accipi iam poſſe, Celſo auctore, non dubitarent; ob haec, inquam, omnia quid antea ſcriptum eſſet, non videbatur reticendum. Sic etiam admonendi erant lectores, apud omnes, quantum nos quidem vidimus, lib. 4. cap. 2. pro *capillitio* legi *capillo,* aut, ſicut in codice a Conſtantino inſpecto, *capillis,* cum tamen noſter codex *capillo* habeat, in iis verbis, *ſub quo nomine,* capitis, *nunc ſignifico eam partem, quae capillitio tegitur;* ne ad unum, quod ex Apuleio 4 proferri video, exemplum inſuper Celſi addi poſſe, pro certo exiſtimaretur. Sic & inferius illos omnes habere, non *ſpongiam concavam, ſubinde aqua frigida expreſſam,* ſed *in aqua frigi-*

1 L. 2. c. 6. 2 Saturn. l. 6. c. 7. 3 Compoſ. Med. 101.
4 Metam. l. 2.

da expressam, idque melius aliquanto; nam verius fortasse fuit *ex aqua*; sic enim cap. 24. *spongia imposita, quae subinde ex oleo, vel aceto, vel aqua frigida exprimitur:* libro autem 6. cap. 6. non *tanto finis minus expeditior est*, sed *minus expeditus est:* & sane comparativo aliquando *magis* adiunctum legi; *minus* nec legisse memini, nec, si rationem attendas, potui. Utrobique autem codex cum editionibus consentit. Denique in eo loco libri 7. cap. 19. *Neque tamen nimium ex ea* tunica *rursum relinquendum est*, indicandum erat, editum fuisse ab illis omnibus id quod in codice, *sursum relinquendum est.* Nam etsi quae proxime praecedunt, *Sed non a summa inguinis plaga, verum infra paululum ea abscindenda*, utrumlibet legere permittunt, placetque ibi *rursum* dici pro *e contrario;* decebat tamen non ignorari, Celsum fortasse ipsum quoque ita *sursum* posuisse, ut motum non significaret locum versus.

Quin etiam ubi non tanti referebat, quid antea legeretur commemorare, minime id erat praetermittendum, ut libro modo citato 7. cap. 13. in his verbis, *Medio tumor una linea inciditur*, scriptum fuisse in meis omnibus libris (quibus & codicem addes) *Medio tumore*, Pinziano excepto, cuius lectionem *tumor* qui in margine adnotarunt Constantinus & Ronsseus, recte quidem fecerunt, quippe cum Celsus alibi, ut puta libri huius cap. 2. scripserit, *maiores sinus — duabus aut tribus lineis incidendi sunt;* sed idem tamen cap. 9. etiam scripsit, *ab interioribus eius angulis lineas transversas incidere:* Ut cap. 3. cum laudantur, puris iam redditis ulceribus, *cibi potionesque corpori faciendo aptae*, hanc utique lectionem dignam esse quae hic probetur, ubi de carne producenda agitur; nec tamen extra librorum marginem, quos duo iidem viri procurarunt, usque exstare, quod sciam; sed pro ea fuisse *corpori reficiendo:* Ut in Praefatione ad librum eundem hunc 7. ea verba: *sed* Chirurgus *perinde faciet omnia, ac si nullus ex vagitibus alterius affectus oriretur;* apud omnes, si Caesarium & Pantinum excipias, sic legi, *perinde faciat:* & sane his nullo alio interposito verbo, ea praeponuntur, *non ut clamore* aegri *motus, vel magis, quam res desiderat, properet, vel minus, quam necesse est, secet:* Ut lib. 6. cap. 6. ubi nunc scriptum vides, *alvum duci, longioremque inediam induci, necessarium est*, fuisse olim scriptum in meis editionibus cunctis id quod in codice, vel aurium ipsarum iudicio, me-

lius, *inediam indici:* Ut lib. 4. cap. 4. pro illis *caput leniter dolet*, quae Pinzius quoque, & Iunta, & Caesarius habent, reliquos, ut codex, habere *leviter*, quemadmodum & Celsus alibi apud Almeloveenium ipsum loquitur lib. 8. cap. 9. *is locus leviter indolescit:* Denique ut lib. 3. cap. 27. ubi editum nunc est, *quidquid est puris, exeat*, in illis omnibus exemplaribus pro *exeat* fuisse *excedat*, si unum Caesarii demas, in quo erat *excidat*, errore fortasse operarum, facili, nec hic quidem sententiam mutante, ut contra nonnullis aliis locis animadverti, velut extremo capite 9. libri 8. Ubi enim legitur, *si quid ex vertebra excidit, aut aliquo modo fractum est*, quasi ibi ageretur etiam de Spinae luxatione, cum de fractura solum agatur; ibi codex, & Pinzii, Iuntae, & Manutiorum ambae editiones sic habent, *si id quod ex vertebra excedit, aliquo modo fractum est;* in ceteris est *excidit*, in quarum aliquibus, ut Constantini & Ronssei, deest *quod*, tametsi ex libri ora constet, in veteri codice non defuisse. Itaque mutato *excedit* in *excidit*, inepta primum sententia, deinde haud intelligibilis facta est: quae res Lindenium coëgit, ut pro *id quod* ederet *quid*, & particulam *aut* adiiceret; sic autem rursus quidem intelligibilem sententiam reddidit, sed ab auctoris mente, nisi ego fallor, plurimum discrepantem. Hoc enim voluisse Celsum arbitror, si aliquo modo fractus est vertebrae alicuius processus, is videlicet qui magis est iniuriis expositus, nimirum posterior. Processum autem ut designaret, hic dixit *id quod ex vertebra excedit*, quemadmodum ultimo huius libri capite dixit *quod excedit*, ut significaret nudi ossis eminentem partem, primo autem capite os calcis *quadam parte sinuari, quadam excessus*, id est, processus, *habere:* quae hoc libentius adnotavi, quia isto modo & significatione in Lexicis non inveni.

Iam vero in eodem primo capite libri 8. quaedam iuvat animadvertere. Et primum ubi nunc legis, *Sed ea foramina, quae a summis ad intimas nares simplicia sunt*, magno antea probandoque consensu legi consueverat, *a summis ad imas.* Illa autem multo inferius, *Ima vero spina in coxarum osse desinit*, optime fortasse, ex coniectura Constantini, edita sunt, cum scriptum sit *desidit* in cunctis editionibus, si Manutiorum utramque excipias, quae & membraneus codex habent *discedit.* Constantinus tamen

ſic adnotaverat, *deſidet* vel *deſinit*, minus a codice recedens in *deſidet*: quamquam illa vox *diſcedit*, vel potius *deſidit*, ſi quod ſupra dixerat Celſus, *parum deſidentes ſinus*, attendamus, indicare videntur aliquid de Sacri oſſis concavitate, in qua, hactenus extuberans, ſpina repente ſubſidit. Cuius omiſſionem oſſis minus in Celſo notaſſet Paawius, 1 ſi haec ſuſpicatus eſſet, aut etiam ſi in deſcriptione oſſis coxarum Sacrum quoque comprehendi animadvertiſſet; ex dextero enim & ſiniſtro unum, idque transverſum os Celſus non faceret, ſi, ut pectinem, ita Sacrum etiam os excluderet. Superius vero ubi deſcripti ſunt dentes, & recte puto ab Almeloveenio haec ferme omnia eſſe propoſita: *utrinque fere maxillares quini ſunt, praeterquam in iis, in quibus genuini, qui ſero gigni ſolent, non increverunt*, & recte ſimul quae Paawius maluerat, eſſe indicata: qui cum *quaterni*, ut omnes, legeret; mirum non eſt, ſi *non* in *iam* mutaret, haud mutandum amplius, ex quo, antiqui apud Conſtantinum codicis auctoritate, ab Lindenio reſcriptum eſt *quini*. Legebant praeterea omnes *in quibus tres ultimi*, ubi penultimam voculam primus, quod ſciam, expunxit Paawius; egregie quidem, re ipſa videlicet, ac membraneo, quod laudare ſolitus ſum, exemplari conſentientibus; in eo enim ſic inveni, *quibus hi ultimi*: quam poſtremam, quae apud omnes eſt, vocem neſcio cur mutaverit Lindenius. Ad dentes quoque ea pertinent, *cum toto oſſe quod ſuperiores dentes excipit*. Sic enim Lindenius, Conſtantini editionem, & quod in margine alii habent, ſecutus, edidit; nemine admonente, ceteros tamen habere *exigit*, quod in codice etiam video, & Celſum ipſum non uno loco, ut non multo infra, *ab utroque latere proceſſus duos exigunt*, & mox, *deorſum verſus proceſſus exigunt*, & lib. 3. cap. 28. *radices altius exigunt*, vim huius verbi, non ſatis fortaſſe in Lexicis repraeſentatam, expreſſiſſe: & quamvis ad hunc ultimum Celſi locum adnotet in Scholiis Almeloveenius, tribus exceptis editoribus, alios maluiſſe ex codicibus *adigunt*, ſe vero ex Columellae conſuetudine *agunt*, vel *exſerunt*; tamen ſic habeto, praeter illos tres, apud me ſeptem alios eſſe editores, qui *exigunt* retinuere, vix duobus in margine commemorantibus *adigunt*, Columellam 2 autem vites ſcripſiſ-

1 Comment. ad locum prox. ſuper.

2 De Re Ruſt. l. 5. c. 6. & l. 3. c. 2. & 6.

ſe & *materiam*, & *uvas duplices*, & *complures exigere*. Sed quaedam videtur nonnullorum eſſe quaſi coniuratio de verbo iſto *exigo* e Celſi libris exigendo. Nam ecce tibi etiam Paawius, qui in eo quem primum de tribus produximus loco, pro *exigunt*, lego, inquit, *exſerunt*, nullo, quem laudet, codice, nulla, quod ſciam, editione aſſentiente. Sed nimirum cum alter altero in loco retineat *exigunt*; non ſatis apparet, cur in utroque non debeant retinere. Iam vero in iis, quae continuo ſequuntur, quidquid a Paawio, aut ab Lindenio mutatum eſt, videamus. Ea ſunt: *Vertebrae, mediae perforatae, qua ſpinae medulla cerebro commiſſa deſcendit: latera quoque inter duos proceſſus tenuibus cavis pervia, per quae a membrana cerebri ſimiles membranulae deducuntur.* Codex vero, omnesque editiones meae pro *latera quoque inter*, habent *circa quoque per*; pro *pervia* autem, quod ſic mutavit Paawius, habent *perviae*. Sed, ut alia omittam, qui de particula *per* in alias, ut *inter*, aut, ſicuti Conſtantinus & Ronſſeus in libri ora, *ſubter* mutanda cogitarunt, non videntur animadvertiſſe, quemadmodum in cervice praeſertim, per cavos a ſuperiore facie proceſſus meninges & nervi exeant, ut neque, ſi hic ea particula mutanda ſit, capite quoque 14. mutari oportere, ubi ſummo omnium, atque adeo ipſorum etiam conſenſu ſcriptum eſt, vertebras non poſſe excidere, *niſi & medulla, quae per medium, & duabus membranulis, quae per duos a lateribus proceſſus feruntur, & nervis, qui continent, ruptis.* Interea iuvat animadvertere, cum Celſus vincula & tendines, ut ſolet, nervorum nomine hic deſignet, pro veris autem nervis nihil niſi membranas memoret, a cerebri videlicet membrana deductas; utroque loco cum iis facere videri, qui his temporibus vim eorum, quos nervos proprie appellamus, in horum meningibus, non in ſubſtantia ipſa nervea, agnoſcunt, praeſertim cum de oculo quoque verba faciens lib. 7. cap. 7. tunicas quidem ſcleroticam & choroidem aiat *extenuatas & in unum coactas per foramen, quod inter oſſa eſt, ad membranam cerebri pervenire, eique inhaereſcere;* ſubſtantiam autem, quam conveſtiunt, nervi Optici, prorſus negligat. Sed ne eſſe nimius videar in exemplis, ad eam Facultatem, quam profiteor, attinentibus; rurſus ad alia, quae alio pertineant, redeamus.

Utinam quod lib. 7. cap. 30. fecit Almeloveenius, id

ſemper facere potuiſſet. Ibi enim cum ſermo ſit de podicis venis ſanguinem fundentibus, etſi edidit *ut omnia vaſa quaſi capitula conſpicua ſint;* tamen cum monuerit, eſſe qui aliter legant, excitavit ad editiones alias ipſosque codices inſpiciendos. Quarum illae, exceptis Manutianis, in quibus eſt *omnes venae*, cum apud me habeant, non ſine manifeſto errore, *omnia vela*, codex autem *omnia vena;* proclive eſt attendenti, de iisdem venis ſcripſiſſe Celſum cap. 18. ſuperioris libri *ora venarum tanquam capitulis quibusdam turgentia;* proclive eſt, inquam, in Conſtantini inclinare ſententiam, qui pro *vela* adſcripſerat *venarum*, ut legatur *omnia venarum quaſi capitula.* Sed eodem libro 7. cap. 26. ubi poſt ſigna calculi veſicae ſpinoſi in cervicem delapſi, cum Lindenio edidit Almeloveenius, *neque adhibenda manus, niſi id conſiſtit*, nec de varietate lectionis admonuit; quotus quisque erit qui ſuſpicetur, in cunctis iisdem editionibus, Manutianis quoque, & praeterea in membraneo codice, &, quod probe memini, etiam in altero illo Veneto legi *niſi id conſtitit:* quam lectionem illud confirmat quod ſupra inculcatum fuerat, *ne curandum quidem, niſi cum hoc*, nempe calculum deſcendiſſe in cervicem, *indiciis ſuis cognitum eſt.* Quamvis autem infra ubi poſt ſectionem praecipitur, ut ſi quis exiguus ſuperſit calculus, potius relinquatur, haec ſubiiciuntur, quia *longa inquiſitione veſica laeditur, excitatque inflammationes mortiferas; adeo ut quidam non ſecti, cum diu fruſtraque per digitos veſica eſſet agitata, deceſſerint:* quamvis, inquam, noſter codex habeat *quidam non ſecuti;* non reticendum tamen fuerat, editiones, quotquot apud me ſunt, ad unam omnes negantem particulam haud habere: ut ſi qui mallent, id quod a primo poſtulare videtur locus, has ſequi poſſent. Multo autem minus id fuerat ſupra negligendum, cum haec propoſita ſunt, *Manus ſiniſtra calculum compellit deorſum digitis, donec ad cervicem pervenitur. In quam, ſi oblongus eſt, ſic compellendus eſt, ut ne pronus exeat: ſi planus, ſic, ut transverſus ſit: ſi quadratus, ut duobus angulis ſedeat: ſi altera parte plenior, ſic, ut prius ea, qua tenuior ſit, evadat.* Namque ut haec ſint ad eorum normam, quae in libri ora adſcripſerat Conſtantinus; tamen Conſtantinus ipſe edidit, uti plerique, *ſiniſtrae digiti deorſum eum compellunt*, uti omnes autem, *ut pronus exeat:* quae duo ſic etiam in codice leguntur. Nec ratio, quam attulit pro nova ſcriptura

ut ne pronus, ſic placere omnibus videtur poſſe, ut Lindenio placuit. *Iacens ovum oblongum pronum eſt*, inquit Conſtantinus: *ſtans erectum. Pronus* calculus *minime, aut vix extrahi poſſet.* Immo ovi exemplum adverſatur: neque enim per id foramen, per quod iacens traduci poteſt, traduci poterit erectum: itaque Celſus ovi ſimilem calculum, id eſt, altera parte pleniorem, altera tenuiorem, non erectum, ſed pronum, educi voluit, cum dari operam iuſſit, ut prius ea parte, qua tenuior ſit, evadat. In ceteris autem, quae his interiecta deſcripſimus, num recte omnia interpretetur Conſtantinus, alii viderint: res enim ſane digna eſt de qua quaeratur. Nos vero, cum in iis nihil prorſus a communi ſcriptura alienum animadvertamus; ad alios Celſi locos, in quibus ea mutata eſt, transimus.

Libri igitur octavi capite 10. ubi in oſſis artuum fractura, cui carnis quoque vulnus acceſſerit, fragmentum eſſe, manu in ſuam ſedem recondendum, *ac, ſi id manus facere non poteſt, vulſellam, quali fabri utuntur, iniiciendam eſſe acutae oſſis prominentis cuſpidi, ab ea parte, qua ſima eſt; ut ea parte, qua gibba eſt, eminens os in ſuam ſedem compellat;* admonendum omnino fuerat, pro *acutae oſſis prominentis cuſpidi*, quae neſcio ex quo exemplari accepta ſint, longe aliud alios legere conſueviſſe. Codex enim, & Pinziana & Iuntina editio ibi habent *recte ſe habendi capiti*, id eſt, *habenti*, ut plerique poſtea ediderunt; nam aliqui *habenti capite*, unus Caeſarius *habente capite* propoſuerunt. Recte autem ſe habens caput, videtur hic extremum oſſis, cuius oſſis fragmentum prominet, firmum & idoneum ad ſuſtinendum vulſellae illius quaſi vectem, ſignificare: quale non fore, ſi in acutam deſinat cuſpidem, tum ratio docet, tum Hippocrates 1 in re non ita diſſimili, his verbis confirmat: *Si vero ſuperna oſſis pars immutata fuerit, ac confracta, ut vecti adhibendo locus non ſit commodus; ſed acutum quid prominet; tunc oſſe ſcalpendo deraſo, ſecuram vecti ſedem facere oportet.* Acutam autem cuſpidem in fragmento quod reponi debet, intelligi hic non poſſe, ea, quae modo ſcripſerat Celſus, oſtendunt, ſi fragmentum *acutum* eſt, *ante acumen eius, ſi longius eſt, praecidendum; ſi brevius, limandum, & utrumque ſcalpro laevandum.* Libri quoque eiusdem caput 12. quod eſt de maxilla luxata, cum ad comprobandum, quanti referat, poſt eius repoſitionem liquidio-

1 L. de Fractur. n. 35.

re cibo uti, ſic deſinat, *adeo ut ſermo quoque frequens, motu oris temporum nervos laedat;* non tamen ad eundem modum verba haec in libris ceteris leguntur. Omnes enim, & codex pariter ſic habent, *adeo ut ſermo quoque frequenti motu oris per nervos laedat.* Quod qui ſciat, is fortaſſe ſuſpicetur, minus haec eo pertinere quo indicavit Conſtantinus, cum ad marginem reſcripſit *motu, oris nervos perlaedat,* non ſatis, ut videtur, animadvertens, num hoc verbum apud idoneos ſcriptores legatur, aut qui ſint oris nervi, aut denique num eorum laeſionem hic praecipue ſpectare conveniat; minus, inquam, haec verba eo pertinere ſuſpicetur, quam ne articuli maxillae, in ſuam ſedem nuper repoſitae, cum quiete egeant, ſermone laedantur, quippe maxilla, inter loquendum, pro vario oris motu per ſuorum identidem muſculorum tendines coagitata. Sic fuiſſet ſuſpicionibus aliis locus lib. 6. cap. 6. ſi, cum illa de luſcioſis propoſita ſunt, *inungi oportet ſanguine iocinoris (maxime hircini; ſin minus caprini) ubi id aſſum coquitur, excepto;* indicatum ſimul eſſet, Manutios tamen pro *ſanguine* ſcripſiſſe *humore,* plures autem, in quibus Caeſarius, Conſtantinus, Ronſſeus, in libri ora edidiſſe alios *ſanie,* alios *humore,* alios utrumque. Exſtitiſſet enim profecto aliquis, cui alterutra harum vocum magis, quam *ſanguine,* placuiſſet, ſicque Pantinum, a quo Celſus propterea arguitur, eluſiſſet. Pantinus enim in ſua ad hunc locum adnotatione, cum Dioscoridem 1 produxiſſet, a quo adverſus eiusmodi vitium *caprini iecoris aſſi* ἰχὼρ *commendatur,* & Plinium, 2 *qui pro Dioscoridis ichore ſaniem vertit,* (quaſi Dioscoridem ante Plinium ſcripſiſſe conſtaret) *Celſus* vero, inquit, *minus bene, ſanguinem interpretatur.* Et mihi quidem Trallianum 3 quoque, ut Ronſſeus hic in Enarratione admonet, animadvertenti in eodem caſu laudantem, ſi ex hircino iocinore, *dum aſſatur, ichora colligamus, & inde lumina perungamus,* veniſſet in mentem, ut ex *humore,* quod verbum in codice quoque inveni, *ichore* in Celſo reſcriberem, ſi vox *ichor* ut in Lexicis ex eius lib. 5. cap. 26. ſect. 20. producta eſt, ſic ibi Latinis, non Graecis, literis ſcripta haberetur.

Loci duo ſunt libro 4. alter c. 9. alter 11. Ille ad hunc modum ab Almeloveenio proponitur: *oleae ex muria du-*

1 L. 2. c. 39. 2 L. 28. c. 11. 3 De ſingul. corp. part. vitiis &c. l. 1. c. 23.

rae; lactucae intinctae in aceto. Omnia ex Lindenio sunt praeter illud *durae.* Ediderat enim *dura*, ut omnes, qui ex Rei Rusticae Scriptoribus probe scirent, quid esset muria dura. Itaque operarum inscitia id factum crederem; nisi certior fierem, in prima quoque Almeloveenii editione scriptum esse ad eundem modum. Sed & omnes, ut codex pariter, post *dura* habent *tinctae in aceto lactucae:* ut quamvis alibi scriptum esset *oleae albae ex dura muria, eaedem aceto intinctae;* tamen nihil mutandum, non monito lectore, fuisse videatur, praesertim cum Lindenius ipse lib. 8. cap. 4. in Celso retineat, *spongia subinde in aceto tincta.* Locus alter est: *Admovendumque naribus pulegium ex aceto, vel polenta vino adspersa, vel quod secundum naturam est.* Qui minime ignoret, in plerisque editionibus legi *vel mentha, si nondum matura est*, adscribente Constantino *nempe materia*, fortasse hoc malit. Qui vero animadvertat, non fuisse opus hoc addere, cum illa imperata sint, *si adhuc subcruda sunt, quae vomuntur*, simulque sciat, in codice, & in pervetusta Pinzii editione, & Iuntae, & Manutiorum utraque scriptum esse, *vel menta secundum naturam est*, is, fieri potest, ut dictum accipiat de mentha, ut per se est, non ut pulegium ex aceto, neque ut polenta vino adspersa. Ibi etiam ubi gestationum lenissima genera & instrumenta proposuerat Celsus lib. 2. cap. 15. dixeratque: *Si nihil horum est, suspendi lectus debet, & moveri;* quod auxilium erat libro proximo cap. 18. in phreneticis, capite autem 27. in iis qui resolutam haberent partem corporis, laudaturus; cum illa continuo adiiciuntur: *Si ne id quidem est, at certe uni pedi lecti fulcimentum subiiciendum est, atque ita lectus huc & illuc manu impellendus;* ibi igitur si adnotatum esset, ab aliis scribi *uni pedi lecti funiculus subiiciendus est*, tanto consensu, ut ne in codice, neque in editionibus meis omnibus aliter legatur; aliquis fortasse scripturam hanc probare maluisset, tanquam magis post illa, quae praecedere diximus, congruentem, ut cum suspensus omnibus pedibus haberi lectus non posset, at uno haberetur. Ceterum fulcimentum quoque, uni pedi subiectum, cum pariter praeter illum quem secundum lineam diagonalem habet oppositum, reliquos pedes suspensos servet; eundem praestare usum potest, praesertim si eiusmodi sit, quale cunis supponitur, ut manu huc & illuc agitentur. Quod ob lectorum *fulcra* illa *mobilia* dico, quae

ad eundem usum ab Antyllo & Aëtio memorata, ad hunc ipsum modum interpretatur Mercurialis meus: [1] qui cetera gestationum similium genera apud priscos Medicos usitata, omniumque utilitates explicans, hoc quo *uni pedi lecti funiculus subiiciebatur*, ait vir eruditissimus, *primum* (*quod ipse sciat*) *inter Medicos Celsum monstravisse.* Libro etiam 4. cap. 4. cum in gravedinis, aut distillationis initio haec praecipiuntur, *Ambulatione tantum non acri, sed recta utendum est*, haud ab re fuisset monere, hactenus omnes scripsisse *tantum acri, sed tecta*, nisi quod Ruellius & Stephanus *recta* ediderunt. Insuper Rubeus, [2] cur acris & tecta esse debeat, ostendit, & Celsi commemoravit loca, quibus aëris inaequalitate maxime ea ipsa concitari incommoda docuit lib. 1. cap. 2. & 5. Attamen eodem cap. 2. *melior* universe dicitur *esse* ambulatio *sub divo, quam in porticu*, & *recta, quam flexuosa*, & cap. 4. quibus caput infirmum est, iis commendatur *multum ambulare; sed, si licet, neque sub tecto, neque in sole.* Nescio, an quidquam, saltem eiuscemodi, dici possit pro eo loco libri 1. cap. 3. *Si assidua oscitatio urget;* cum ibi nemo, quod sciam, id legerit, sed omnes *fatigatio*, quam vocem ut ea, quae praecedunt ac sequuntur, requirunt, sic Thriverius 3 & Pantinus 4 non nisi ea posita sententiam Celsi explicarunt. Nam quod lib. 2. cap. 7. nunc editum est secus atque in iis, quos vidi, omnibus, *Suppuratio vero pluribus modis excitatur*, pro *pluribus morbis*, quae lectio satis cum proximo utrinque auctoris sermone congruit; tamen Constantinus in margine adscripsit, *legi* etiam *modis.* Et quamvis in iis verbis lib. 6. cap. 18. *Sive autem hoc modo* cutis (de praeputio sermo est) *victa erit, sive nunquam repugnaverit*, legendum potius *unquam* cum Pinzio, Iunta, Caesario, Ruellio videatur, propterea quod supra positum est, *reduci* eam cutem, *aut rursus induci non posse;* tamen de hoc amplius videndum est, cum reliqui, & codex habeat *nunquam.*

At tanto magis discrepant in loco altero eiusdem capitis: *Quod si ex ictu testiculus ali quidem desiit, fere quoque pus increscit;* ut minus oporteat mirari, editum esse ad hunc modum quo repugnantia dici videntur. In codice enim scriptum est, *si ex ictu alii desit*, in editionibus, *si ex ictu*

1 Art. Gymn. l. 3. c. 12. & l. 6. c. 11. 2 Annot. ad hunc loc.
3 & 4 Comment. in hunc loc.

testiculis aliquid desit; sed in horum aliis mox vocula desideratur *pus*, quae in aliis & in codice est. Denique Constantinus, & qui hunc in libri oris plerumque sequitur, nusquam nominat, Ronsseus novam lectionem, nec omnino contemnendam, adnotarunt, *si ex ictu testiculis aliquid haesit, fere quoque pus increscit.* Ad eosdem testiculos, tres attinent loci cap. 18. lib. 7. hic minime praetermittendi. Primus est: *testiculi simile quiddam glandulis habent, nam sanguinem non emittunt, & omni sensu carent: dolent autem in ictibus & inflammationibus tunicarum, quibus hi continentur.* Codex quidem, meique omnes libri pro *glandulis* habent *medullis*, cui lectioni plerique credent ista ipsa favere, quae vidisti continuo sequi. At duo, quos novissime laudavi, in margine adscripserunt *glandulis*, Galeno adstipulantes: cuius etiam gratia Rubeus 1 hanc vocem mavult. Verum mox gravior est dubitatio: nam *si omni sensu carent* testiculi; quomodo in tunicarum ictibus *dolent?* Certe haec dubitatio in eam non cadebat, quam omnes antea sequebantur, scripturam, *dolent autem — tunicae, quibus hi continentur.* Paulo inferius haec alia occurrunt: membranulae *inter duas* testium *tunicas superioribus partibus tenues patulaeque sunt.* Hic vero legebant cuncti *leves parvulaeque sunt.* Quaeres, cur id ita mutatum sit? Locus hoc ostendet tertius, qui, non ita multis interiectis versiculis, ad hunc modum proponitur: rupto in inguinibus peritonaeo, *pondere eo devolvitur aut omentum, aut etiam intestinum: atque ibi reperta via, paulatim ab inguinibus in inferiores quoque partes nisum, subinde nervosas tunicas, & ob id, quod dixi, patentes diducit.* Verum hic quoque, ut Manutii ediderint *nisum*, & Constantinus in margine *ob id* deleverit; ipse tamen & ceteri sic exhibuerunt, *demissum, subinde nervosas tunicas, & ob id eius rei patientes diducit.* At in extremo proximo capite 19. etsi in verbis illis, *Inflammatione* incisi scroti *finita, propter nervos propiore cataplasmate, dein cerato utendum est;* etsi, inquam, antea legebatur *priore cataplasmate*, & sane unum atque alterum paulo superius propositum fuerat; tamen, ne aliud dicam, is saltem, quem tibi saepius nomino, Constantinus monuerat, *propiore* plane *legendum, ut & vetus Codex ostendit.* Sic idem ad eum locum cap. 29. *At si pes alter* intus emortui foetus *iuxta repertus est, alter retro cum corpore est, quidquid prola-*

1 Annot. in hunc loc.

psum est, paulatim abscindendum est, adnotavit, revera in vetere exemplari esse *prolapsum*; cum in omnibus quidem meis sit *protractum*. Pariter ad eiusdem libri 7. caput 3. Constantinus adscripserat, codicem habere *callosae* in his verbis, *si, antequam sinus carne impleatur, orae callosae fiunt*, ubi apud me omnes habent *carnosae*, idque optime, ut puto, cum ea continuo sequantur, *illa quoque ipsa carne hebete, nec firma*. Hinc vero intelligis, quanti retulisset in his etiam locis, quorum alia alicubi occurrebat scriptura, quid a ceteris scribi consuesset, non omisisse. Quanto igitur minus omitti hoc debuit, ubi nusquam quod sciamus, ea quae proponitur, occurrebat? velut proximo superiore capite, *At si nervi iuxta sunt, ignis alienus est; ne distendantur & membrum debilitent*: aut capite 7. *deinde melle inungendum a quarto die, vapore aquae calidae fovendum, inungendumque medicamentis ad cicatricem perducentibus.* Hic enim etsi codex habeat *ut quarto*, alii autem *& quarto*, alii, & melius, ut videtur, *at quarto*; nemo tamen habet *a quarto*. Ibi vero ut alii non re, sed verbis discrepent in eo, quod est etiam in codice, *ignis alienus est*; omnes certe in hoc conveniunt, ut scribant, *ne vel distendantur hi, vel membrum debilitent*; praeclare autem nosti, posse horum alterutrum ita fieri, ut alterum non sequatur.

Et, ne diutius in libro hoc uno 7. haereamus; vide, quaeso, libri 2. caput 12. ubi catharticis, quia stomachum fere laedunt, in febricitante improbatis, haec subiiciuntur: *Plerumque vero alvus lotionibus ducenda est, quod ab Asclepiade quoque sic vituperatum, ut tamen servatum sit &c.* Asclepiadem cathartica quidem vituperasse, (quod & quo in volumine ab eo factum, Celsus quoque supra dixerat) indicatus ab Almeloveenio Plinii locus 1 ostendit, *Arguit & medicamentorum potus stomacho inimicos*; sed clysteres etiam vituperasse, non ostendit. Et quamquam aliqui in Celso hic legunt, *vituperatum*; fere omnes tamen legunt *temperatum*, quod codex quoque habet, & quae mox adduntur, confirmant, *Est autem ea moderatio, quam is secutus videtur, aptissima, ut neque saepe &c.* Confirmat pariter Celsi alter locus, quem huc attinere, adscriptis ad eius oram numeris Almeloveenius significavit: *Asclepiades medicamenta sustulit; alvum non toties, sed fere tamen in omni morbo subduxit.* Alvum autem ducere, aut subducere a Celso hic dici pro

1 Nat. Hist. l. 26. c. 3.

eo, quod eſt per clyſterem exonerare, cum illud indicat quod id oppoſuit, & opponit propinatorum medicamentorum actioni, non ſecus atque ubi ſcripſit, *vel alvi ductione uti, vel lacte purgari;* tum praeſertim Lindenius & Almeloveenius non dubitant, qui a prima memorati capitis parte, quae *de Deiectione* per medicamenta eſt, totam hanc alteram ſeparantes, huic inſcriptionem praepoſuerunt *De Alvi ductione.* Quae altera pars etſi quaedam habet, quae ad clyſteres dumtaxat non videantur attinere, ſi hodiernam ſpectes frequentiorem conſuetudinem, aut eos etiam, quibus interdum vel tunc utebantur, *ex pura aqua;* cur enim tot ſervanda, quae Celſus iubet? tamen tota ad clyſteres pertinere ab Rubeo 1 exiſtimatur, nec minus ab Lindenio & Almeloveenio, ut qui huius partis id quod deſcripſi, initium fecerunt, *Plerumque vero alvus lotionibus ducenda eſt:* quid enim aliud eſſe hic ipſis lotiones poſſunt, niſi clyſteres, quos plures Italorum hodieque, & Galli haud abſimili ſolent nomine ſignificare? Nollem vero, a Graeca vocabuli clyſteris origine, nedum ab hac ſequiorum temporum in eo deſignando conſuetudine, illos fortaſſe adductos fuiſſe, ut huc eam vocem inferrent *lotionibus,* pro qua plures quidem ſcribebant *potionibus,* ea quae paulo ante animadvertimus, non attendentes; ſed Pinzius, Iunta, Ruellius, & in utraque editione Manutii idem quod in codice eſt, *potius,* unde *potionibus* videtur factum, ut hinc tandem ab Lindenio *lotionibus.* Quam ego vocem, minime, quemadmodum oſtendi, apud Lindenium neceſſariam, cum hic antea apud neminem viderim, neque eo quidem ſignificatu, niſi in aliquo forte Lexico, idque ex hac Lindenii & Almeloveenii lectione, offendiſſe meminerim; idcirco potiſſimum hunc locum diligentius conſideravi. Sed quod Aſclepiadis facta mentio ad memoriam redegit ex libro eodem 2. ſub finem capitis 6. *quod Aſclepiades ſciens, funeri obvius inclamavit, eum vivere, qui efferebatur;* ſatis eſt certiorem te facere, neque in ullo meorum librorum exſtare *ſciens,* & in cunctis pro *inclamavit,* eſſe *intellexit;* ut propemodum credam, huc aliquid translatum ex illis Apuleii 2 verbis, *confeſtim exclamavit, vivere hominem,* in eiusdem videlicet caſus narratione, quem neſcio cur duo erudītiſſimi viri pro fabula habere videantur, cum ad illam Apuleii narrationem, hoc Celſi, & ge-

1 Annot. in hoc caput. 2 Florid. l. 4.

minum Plinii,[1] Asclepiadi alioquin parum aequi, testimonium accedat: & ut fraus subesse potuerit, sic nihil repugnet quo minus vel sine ullo dolo id potuerit accidere, praesertim cum Plinius aiat, illi *funeri* Asclepiadem *occurrisse ignoto*; si qua collusionis suspicio fuisset, non omissurus.

Sed ad Celsum ut redeam; capite etiam 10. libri eiusdem constantem hanc inter omnes scripturam invenio: *Quod si vehemens febris urget, in ipso impetu eius sanguinem mittere, hominem iugulare est. Exspectanda ergo remissio est. Si non decrescit, sed crescere desiit, tunc quoque, quamvis peior, sola tamen occasio non omittenda est.* Praeclarus hic ordo, & praeclara sententia; ut mirer, sic mutatam nunc esse, ut legamus, *Exspectanda ergo intermissio est: si non decedit, cum crescere desiit: neque remissio speratur, tunc quoque &c.* quasi remissio non satis opponeretur impetui, & quasi in febre, quae non decedat, non ante videndum esset, an decrescat, quam an saltem crescere desinat. Non displiceret lectio quae proximo libro 3. proponitur cap. 11. *ei* febris *remissioni credendum est, quae etiam immoratur, & iactationem fervoremque corporis, quem ζέσιν Graeci vocant, minuit*; si modo editiones veteres codicesve eandem haberent. Sed quotquot illarum apud me sunt, & codex quoque, hic mire inter se conveniunt, in omnibusque sic legitur, *foetoremque quendam oris, quem ὄζην Graeci vocant, minuit*: quam Graecam vocem ex hoc quidem ipso Celsi loco in Thesaurum suum retulit Henricus Stephanus, in suumque Lexicon Ioannes Scapula: eandemque Rhodius, ut ex iis, quae ad Scribonium adnotavit,[2] manifestum est, procul omni dubitatione in Celso erat editurus. Nec vero minus illa omnia exemplaria conveniunt in verbo *aqua* omittendo, quod lib. 5. cap. 28. nunc legimus in eo loco, *adiiciendusque ei pulvis ex contrita testa, ex aqua, qua faber ferrarius tingere candens ferrum solitus est*, aut in habendo *tum is locus* pro *tumens locus* libro 8. cap. 5. aut denique capite 9. in vocula *sed* praetermittenda, ubi nunc legimus, *sed abunde est eadem, quae supra scripta sunt, facere*; nisi quod codex ab editionibus in eo discrepat, quod omisso *tum*, habet *is locus*, & quod istud *sed* non omittit. Contra autem in eodem codice ne unum quidem est verbum ex his, quae finem faciunt capitis 7. lib. 3. *Si quis autem in huius-*

1 Nat. Hist. l. 7. c. 37. & l. 26. c. 3. 2 Not. ad Compos. 40.

modi febre, ardente, *leniter tuſſit, is neque vehementi ſiti conflictari, neque bibere aquam frigidam debet, ſed eo modo curandus eſt, quo in ceteris febribus praecipitur.* Quod ideo a me adnotandum cenſui, quia Ronſſeus, cum ad hunc locum enarrandum perveniſſet, ſuſpicatus eſt, *periodon hanc a ſciolo quodam aſſutam potius, quam a Celſo ita pronuntiatam; praeſertim quando Pinzianum exemplar eam omittat.* Et certe in eo non eſt, neque in Florentino, ſi probe memini, neque in Iuntino. Suſpicio autem Ronſſei ex illo ipſo Aphoriſmo 1 nata eſt, quem Almeloveenius quaſi cum deſcriptis verbis congruentem, in pagellae ima ora indicavit, *Quibus plurimum ſiccae tuſſes leviter irritantes in febribus ardentibus fiunt, non multum ſiti infeſtantur.* Si igitur hoc verum eſt, ut Galenus quoque 2 explicando confirmat; *fruſtra Celſus moneret*, inquit Ronſſeus, *hoſce non gravandos vehementi ſiti, nec propinandam frigidam, quod per ſe ipſi — ſiticuloſi — non ſint, & fauces affectae frigidam non admittant.* Utcumque id eſt; haec reticere non debebat Almeloveenius, ut neque, eos, qui illa Celſo verba adſcribunt, non ita, ut ipſe edidit, proferre, ſed *leviter tuſſit* pro *leniter*, &, ſi Caeſarium excipias, pro *conflictari* ſcribere *conflictatur*, qua ratione ab Hippocratis aphoriſmo iſta non diſcreparet ſententia.

Non me praeterit, ex his atque aliis, quos producere poſſem, locis non paucos eſſe eiusmodi, ut quemadmodum propoſiti ſunt ab Almeloveenio, ita pluribus ſint placituri. Verum neque ego ideo produxi, quod omnes, ut quidam certe, diſpliceant mihi; ſed tantummodo, ut cognita lectionum varietate intelligeres, quanto melius ille facturus fuiſſet, ſi eam plerumque lectoribus indicaſſet, quorum alii, ut varii ſunt hominum ſenſus, aliter fortaſſe legere maluiſſent. Praeter eos tamen locos, ſunt alii in quibus non video, quomodo Almeloveenii ſcriptura ab ullo facile probari poſſit. Quos, ne haec nimium longa Epiſtola fiat, in alteram differemus. Vale.

Patavii. MDCCXXXVIIII.
XII. Kal. Ianuar.

1 54. Sect. 4. 2 Comment. in eum Aphor.

EPISTOLA SEXTA.

Io. Bapt. Morgagnus Io. Bapt. Vulpio s. p. d.

Accipe iam, quos nudius quintus promisi, locos. Quorum tanto magis referebat variantes lectiones ab Almeloveenio indicari, quanto illa, quam ipse potissimum secutus est, minus ceteris, nisi me fallit opinio, placere potest. Initio autem duo proferam, quae pro fortuitis eius operarum hallucinationibus haberes, nisi ad eundem modum Lindenius utrumque edidisset, secundum vero Caesarius quoque. Libro 2. cap. 8. *Ex vesica dolenti, si purulenta urina processit, inque eo laeve & album subsedit:* & cap. 11. *In aeneum, linamentum ardens coniicitur.* Dixerat autem modo Celsus de cucurbitula *aenea*, & *cornea*, & mox de *cornea* dicturus est iterum; ut manifestum sit, non ad paulo ante positum genus *aeneum*, & *corneum*, sed ad proxima esse respiciendum: & sane, una illa Caesarii editione excepta, decem meae reliquae, & codex habent hic *aeneam*, ut illic omnes *inque ea.* Sed eiusmodi una in literula typographorum errores, ab iis, quas nominavi, editionibus in Almeloveenianam traducti, facile, ut fit, doctissimorum illorum hominum oculos effugere potuerunt. Neque ipse aliam ob causam hic indicavi, nisi ut ab iis ad graviorem, eadem, ut puto, ratione illapsum, transirem. Est in brevi Praefatione, memorato libro 2. anteposita: *Non quod non omni tempestatum genere, omnis aetatis, omnis habitus homines &c.* Duo hic verba *omni tempore*, post tria illa prima collocanda, in Iuntae, deinde in Caesarii editionibus omissa, in Lindeniana pariter & Almeloveeniana desiderantur, sed non in codice, ceterisve meis editionibus. Quin mirum est, Almeloveenium, cum indicatum a Pantino [1] olim & Constantino [2] Hippocratis Aphorismum, [3] quem Celsus hic spectavit, adscriberet, non sensisse, duo ista potissimum requiri hic verba: quamquam

1 Comment. in hunc loc. 2 Adnott. in marg. ad eund. loc. 3 S. III. 19.

ſatis id Celſus ipſe praemonſtraverat, qui cum modo ſcripſiſſet, ſibi exponendum, *quae tempora anni, quae tempeſtatum genera, quae partes aetatis, qualia corpora* quibus morbis ſint, aut non ſint opportuna, idque praeſtet capite continuo inſequente, eadem quadripartita diviſione, eodemque ordine conſervatis; non poterat ſane in propoſitis, quae ei diviſioni & ordini reſpondere debebant, verbis, cum res poſteriores tres poneret, primam omittere. Ad eundem modum, ſed gravius propter obſcuratam ſententiam, peccatum eſt lib. 8. cap. 1. in oſſiculorum carpi deſcriptione: *oblonga omnia, & triangula, ſtructura quadam inter ſe conneƈtuntur, cum invicem ſuperior alterius planities ſit.* Quis, obſecro te, ſex ultima haec verba quid ſibi velint, ſatis intelligat? Pleraeque autem editiones, & codex quoque ſic habebant, *cum invicem ſuperior alterius angulus, alterius planities ſit:* quo quidem modo cum Celſi apertiſſima ſententia fiat; credas facile neminem hic, niſi Almeloveenii typographum, eſſe accuſandum, qui duo neceſſaria verba *alterius angulus* tranſilierit. Sed hunc abſolve, qui ab Lindenii typographo in errorem adduƈtus eſt, iterum hunc etiam, qui a Pantini, & Pantini denique typographum, qui, niſi vetuſtius erratum eſt, a Caeſarii typographo deceptus fuit: hoc unum mirare, tot tamque doƈtos homines non ſenſiſſe.

Quis autem Lindenio & Almeloveenio impoſuerit, neſcio, ut pluribus aliis, quos continuo producam, locis ea praetermitterent, quae minime erant praetermittenda, & in codice utique cunƈtisque meis undecim editionibus leguntur. Lib. 4. cap. 1. renes *& venoſi ſunt, & tunicis ſuper conteguntur.* Poſt tria prima, totidem omiſſa ſunt verba *& ventriculos habent;* quaſi Hippocrates, 1 quem Celſus inferius quoque ſequitur, ubi *a renibus ſingulas venas, colore albas,* ſcribit, *ad veſicam ferri,* non ita eſſet locutus, *etiam ipſi* renes *ventriculos habent,* & mox, *enaſcuntur ex* rene *ipſo venae in veſicam.* Nempe Anatomes parentes Graeci, ut alibi 2 de laryngis ventriculis adnotavi, appellare caveas ſaepenumero ſolebant ventrium aut ventriculorum nomine, quorum conſuetudinem in corde & cerebro adhuc retinemus. Libro eodem cap. 2. Cynicus ſpaſmus *cum acuta febre oritur.* Niſi poſt ſecundam vocem praeterita eſſet vox *fere;* minus a vero diſtaret ſententia.

1 De Oſſ. nat. n. 8. 2 Adverſ. Anat. 5. Animad. 43.

Libro autem 5. c. 26. *malum vulnus est, quodcunque in alis, vel feminibus, vel inanibus locis, vel inter digitos est.* Si post verbum *locis* haec quoque interiicerentur *vel in articulis;* non miraretur lector, omnia perpendens, quae infra [1] de difficultate bene curandi articulos vulneratos traduntur, horum vulnera non fuisse cum ceteris illis commemorata. Nec, nisi quaedam omissa essent, inferius miraretur, in haec incidens: *Hae gravissimorum vulnerum curationes sunt. Sed ne illa quidem negligenda, ubi interior pars collisa est:* quis enim monitore egeat, ut sciat, interiorum partium collisiones haud esse negligendas? At Celsum non viscus aliquod, sed partes, quae proxime cuti subsunt, hic designasse, facillime intellexissent omnes, qui sic legissent, *ubi integra cute, interior pars collisa est.* Et quoniam haec ad Chirurgos spectant; duo quoque alia eiuscemodi loca subiiciamus. Libro 6. cap. 6. ubi oculorum ulcera *aut supercrescentia, aut sordida, aut certe vetera esse consuevisse* dicuntur; post *sordida*, haec desunt *aut cava.* Statim enim quomodo *supercrescentia* reprimantur, *sordida* autem purgentur, Celsus docet: collyriis autem ad id utilibus propositis, antequam dicat, qua ratione *vetustis ulceribus* succurrendum sit, *cava ulcera* quî commodissime impleantur, ostendit. Eodem libro cap. 18. si Celsus praecipit, cum propter colis ulcera *glans excidit, sub eo casu cutem ipsam circumcidendam esse*, & nisi id fiat, quae incommoda & pericula instent, diserte mox docet; apparet certe, inter haec non posse legi, sub eo casu cutem *esse servandam;* immo desiderari particulam *non*, quae sententiam ut in contrarium vertat, sic cum proposito congruentem faciat.

Sed omitti aliquid incuria potest: addi vero, nisi de industria, fere non potest; ut qui addit, nec quae aliorum scriptura esset, ignorare queat, & sciat, quanti referat eam indicare. Quod si fecisset Almeloveenius; haud dubito, quin libro 2. cap. 24. ubi inter ea, quae stomacho apta sunt, ab ipso, cum Lindenio, primum ponuntur *murices, purpurae, cochleae*, quasi vix septem versiculis interiectis haec eadem inter illa non esset iterum positurus, haud, inquam, dubito, quin ii qui scirent, in omnibus quae apud me sunt editionibus, si unam Ruellii excipias, ipsoque in codice, secundo dumtaxat loco ista legi, primum illud supervacuum additamentum repudiarent. Sed nec

1 Sect. 28. huius cap.

Ruellius, nec codex, nec decem reliquae editiones quidquam eorum habent, quae non apparet quid coëgerit his tribus aliis locis adiicere. Libro eodem cap. 8. *Longe optimum est* in tabe, *febrem omnino non esse: secundum est, tantillam esse, ut neque tantulum cibum impediat, neque crebram sitim faciat.* Istud *tantulum*, quod adiectum est, ne Hippocrates quidem indicat in ea Praedictionum parte,[1] quae tota ibi, ipso quoque ordine conservato, a Celso Latine reddita est. Probat enim, in tabescente *febrem non invadere, ut ne a coenis prohibeatur, neque sitiat.* Libro 6. extremo capite 18. *Si hac ratione* ulcus *non tollitur, vel aliis medicamentis similibus, vel vehementioribus; ferro adurendum est.* Legebatur antea *vel medicamentis vehementioribus, vel ferro adurendum est.* Quae interiecta sunt, *aliis similibus*, cum superflua sunt; quid enim tunc a similibus sperandum est? tum auctoris sententiam mutant, qui, cum ei ulceri modo imposuisset medicamenta quaedam ex iis, quae inter *adurentia* commemoraverat;[2] si haec inutilia sint, pergendum porro in adustione praecipit, sed vel medicamentis ex eo genere validioribus, vel ferro candente. Libro 7. cap. 5. postquam traditum est, quatenus plaga aut amplianda sit, aut facienda, ut telum, corpori inhaerens, aut ab ea parte, qua venit, aut ab ea, in quam tetendit, extrahatur, haec sequuntur: *In summa autem utraque parte ista habenda cura est, ne nervus, ne vena maior, ne arteria incidatur.* Sed num summa dumtaxat pars tunc inciditur? aut eiusmodi nervus & vasa num in summa tantum sunt parte? Certe si addita non esset ista particula *In;* neque haec possent obiici, & Celsi hic eadem, ac saepe alibi, locutio foret; *magna cura habita, ne venae, quae iuxta sunt, violentur: magna cura habita, ne qua vena incidatur: summaque cura quod ita sutum est, tuendum &c.*

Verum alia quoque eorum, quae minus bene aut omissa, aut addita videantur, exempla habebis inter ea, ad quae iam transeo, non feliciter mutatorum verborum. Quo in numero haud scio an recenseam, quod libro 5. est cap. 28. *Praeter haec, is, qui tam robustus est.* Nam etsi haec ad verba illa continuo attexuntur, *si lactens puer ita affectus est*, unde patet, quae graviora auxilia sequuntur, requirere ut legamus *is, qui iam robustus est;* tamen literulae unius mutatio non tam consilio, quam casu, ac-

1 L. 2. n. 12. 2 L. 5. c. 8.

cidere potuit, idemque Caesarii quoque & Pantini typographis contigisse. Non aeque facile crediderim, duas alias, quamvis unius pariter literae, mutationes fortuito esse factas libro 7. cap. 19. & 20. Prima est in *confectis* pro *coniectis*: altera in *sinistro* pro *ministro*. Primus locus ita editus est: *tunicam extra collocare* oportet; *deinde eam — incidere sic, ut intrare duo digiti, index & medius possint: his deinde confectis, incidenda reliqua pars tunicae, & inter digitos scalpellus immittendus est.* Vides, ut, nisi antea scriptum sit, *coniectis* digitis, non praecipi, ut inter digitos scalpellus immittatur. Locus alter sic proponitur: *eaque tunica eodem modo duobus hamis excipitur sic, ut a sinistro testiculus eatenus contineatur, ne per vulnus exeat.* Certe autem si inciso inguine, tunica excipienda ibi est duobus hamis eodem modo, id est, si *iuxta ipsas oras* est *apprehendenda*; neuter hamus poterit testiculum in sua sede continere, ne si instrumentum quidem esset ad eam rem idoneum. At Chirurgi ministrum, qui non raro his duobus ultimis libris, & ad aliquid praesertim simile praestandum superiore capite memoratur, quis posse dubitet? Apparet igitur, quanto melius *coniectis*, & *ministro* legatur in codice, meisque omnibus editionibus. In quibus pariter, nisi si quam nominatim excipiam, ea credito scripta esse, quaecunque recentibus mutationibus deinceps opponam. Libro 6. c. 19. *excipiuntur fico pingui leviter cocta & melle.* Legebatur summo consensu, *cocto ex melle.* Non improbo *cocta*: quamquam in re controversa tantum consensum veterum exemplarium indicatum fuisse mallem. *Ex* vero in *&* mutatum non probo: quaeri enim potest, quemadmodum, aut quo ex humore coctam ficum voluerit Celsus, nisi legas *ex melle.*

Haec quae modo notata sunt, si ea quoque casu mutata esse credideris, non valde repugnabo. Utinam vero idem credi posset de iis, quae sequuntur, Libro 1. cap. 2. Exercitatio *semper antecedere cibum debet: in eo qui minus laboravit, & bene concoxit, remissior: in eo, qui assuetus est, & minus concoxit, amplior.* Contra autem antea legebatur, *in eo, qui minus laboravit, & bene concoxit, amplior: in eo, qui fatigatus est, & minus concoxit, remissior.* Utra lectio probanda sit, productis rationibus disputare nihil attinet, quando Celsus paulo ante docuit, *qui parum* concoxit, *quiescere debere.* Celso eodem auctore, non difficile est iudicare in iis, quae scripsit de gravedine lib. 4. cap. 4. num

recte edita sint cum alia, tum haec praesertim: Gravedine levata, *si nares magis pallent, balneo utendum est; — deinde cum cibo pleniore vinum bibendum*. Etsi ad hunc modum & Caesarius, & Ruellius, & codex habent; manifestum est tamen, legendum esse, ut in reliquis editionibus, *si nares magis patent*. His enim mox ea opponit Celsus: *At si nares aeque clausae videntur*. Qui etiam cum *vinum bibendum* praecepit levato vitio, & naribus iam magis patentibus, satis ostendit, in iis, quae paulo ante posita sunt, incipiente gravedine, *protinus abstinere a sole, a balneo, a venere debemus;* post *balneo*, male omissum esse *vino*, quod in codice, cunctisque legitur editionibus. Sed & pluribus aliis locis utra lectio retinenda sit, Celsus ipse commonstrat. Ubi enim lib. 3. cap. 21. nunc editum est, exigua hydropicis potio *optima est, quae urinam movet. Alvum moliri cibo melius est, quam medicamento*, cum scriptum esset olim non *Alvum*, verum *Sed id ipsum;* hoc, videlicet sed urinam movere, ea comprobant quae continuo sequuntur: *Si tamen res coget, ex his aliquid, quae id praestant, erit decoquendum, eaque aqua potui danda. Videntur autem hanc facultatem habere iris, nardum, crocum, cinnamomum, cassia*, id est, casia, *myrrha, balsamum, galbanum*, atque alia, in quibus ut quaedam sint, quae alvum etiam movent; pleraque tamen non eam movent, sed urinam. Libro 5. cap. 26. Gangraenae ulceri *proxima cutis plerumque subnigris pustulis impletur; deinde ei proxima, vel pallida, vel livida, fereque aeruginosa & sine sensu est. Deterior in inflammatione est*. Quanto melius antea legeretur, mitto *rugosa* pro *aeruginosa;* at certe *Ulterior* (nam *Alerior* in Pinziana & Iuntina editione mendum manifestum est) pro *Deterior*, praeclare apparet ex iis, quae auctor ipse statim subiicit, *omniaque ea simul serpunt: ulcus in locum pustulosum: pustulae in eum, qui pallet aut livet: pallor aut livor in id, quod inflammatum est: inflammatio in id, quod integrum est, transit*. Libro 6. cap. 6. Suffusio, *oculi pupillae, qua cernit, se opponit*. Olim vero, si Caesarium & Pantinum excipias, apud quos perperam erat *oculi pituitae*, longe melius scribebant *oculi potentiae*, confirmante Celso lib. 7. cap. 7. ubi suffusionem, ait, *interiori potentiae se opponere:* quod *potentiae* vocabulum, hoc quidem significatu, miror in iis, quae apud me sunt, Lexicis non inveniri. Eodem capite 7. ubi de humorum cursu ad oculos verba fiunt per ea vasa,

quae alia Epiſtola 1 memoravimus, aut *inter calvariam & cutem*, aut *inter membranam cerebri & calvariam repentia*, legimus nunc *Poteſt autem adhiberi remedium his, quae ſupra os fluunt, non poteſt his quae ab oſſe*. At legebant quondam, *non poteſt his quae ſub oſſe*, ut non praecedentia ſolum, quae modo commemorabamus, ſignificant, ſed ea, quae mox addit Celſus, confirmant. Raſo enim capiti adhibitis quae humoris curſum ſuspendunt, *ſi ſicci oculi eſſe coeperunt, apparet*, inquit, *per eas venas, quae ſub cute ſunt, irrigari: ſi nihilominus madent, manifeſtum eſt, ſub oſſe deſcendere*. In his autem, quae continuo ſequuntur: *ſi eſt tumor, ſed levior, duplex vitium eſt*, id eſt, per viam utramque humor fertur, in his, inquam, pro *eſt tumor*, de quo nulla fuerat iniecta mentio, *eſt humor* legebant. Quam vocem infra quoque, uno excepto Caeſario, habebant, ubi viginti interiectis verſiculis, nunc ita ſcriptum eſt, *venas ex quibus ad oculos transiret*: ut niſi ſcias, olim edi conſueviſſe, *ex quibus humor*; quid transiret, nusquam appareat. Vide inſuper eodem capite num placere poſſint, quae in unguis oculi curatione ad hunc modum proponuntur: Caruncula lacrimalis, *ſi vehementius unguis ducitur, ſequitur quoque ac decidit. Si abſciſſa eſt, &c.* Quo enim modo, ſi decidit, abſcindi adhuc poteſt? Erat autem antea haec ſcriptura, *ſequitur. Ideoque decipit: ac ſi abſciſſa eſt, &c.*

Sunt & alia capita huius libri 7. in quibus novae mutationes vel proximis pariter Celſi verbis improbantur. Capite 4. Linum, per ani fiſtulam bipatentem traiectum, & utroque capite ligatum, *bis in die, ſoluto nodo, ducendum eſt ſic, ut ſubeat fiſtulam pars, quae ſuperior fuit.* Sed quidnam cogit bis in die nodum ſolvere? Num quod linum aliter ſic duci non poſſit? At praeceptum modo fuerat, *ut laxe cutem, quae ſuper fiſtulam eſt, teneat.* Num ut antequam putreſcat, recens aliud linum alligari ad vetus poſſit, & pro hoc in fiſtulam trahi? At eius rei cauſa mox ſcribitur, ſatis eſſe, ut *tertio quoque die nodus reſolvatur.* Quid ergo eſt? Nempe olim, non *ſoluto*, ſed *ſalvo nodo* ſcriptum erat vel apud Pinzium & Iuntam, etſi hi, per operarum incuriam, *ſalvo modo* ediderunt. Capite etiam 2. niſi quid me fallit in Celſi ſententia atque ordine intelligendis, mutata ſunt quaedam praeter rationem. Videtur enim haec velle, ut ex incipientibus abſceſſibus ma-

1 IV. p. 72.

teria eo congesta, incisa cute, & cucurbitula ter admota, extrahatur: fieri tamen nonnunquam posse, ut cucurbitula nihil agat, propterea quod eam materiam sua illa tunica concludat, quam Meges quidem (haud multo aliter ac plures hoc tempore de folliculo censent cysticorum tumorum) non proprie tunicam vocari aiebat, quia nervosa non est, sed callus est qui pus vetustius consequitur; verum aliquando esse vel prius quam pus conficiatur, eoque cucurbitulae tunc obstare interiectu suo, ne ex incipiente abscessu materiam educat. Quae si ita sunt, non modo illa (quod quidem manifestius est) perperam sunt posita, *cucurbitulam accommodare oportet; quod quidquid illud malae corruptaeque materiae coiit, extrahat*, pro *quae quidquid illuc*; sed haec insuper, *Neque tamen fas est, nihil a cucurbitula agere. Interdum etiam fit, ut quidquid abscedit, velamento suo includatur*, loco eorum, *Neque tamen fas non est nihil cucurbitula agere. Interdum enim*: itemque haec, *tum pure quoque maturiore, haec* tunica *interdum esse consuevit*, cum antea legerent, *maturior haec*, aut, quod est in codice, *maturius haec*: & quamquam in alio Constantinus adnotet fuisse, ut tres quoque editiones habent, *maturiore*; non hic tamen agitur de pure celerius confecto, sed de materia, ex qua conficeretur, extrahenda, nisi celerius tunica perfecta est qua illa concludatur.

Sed & capite 5. eiusdem libri septimi, & capite 26. alia sunt, quorum mutationes haud facile probes. In hoc, Medicus *sinistrae manus duos digitos, indicem & medium, leniter prius unctos oleo, simul in anum eius demittit*. Scribebant olim, *leniter prius unum, deinde alterum in anum eius demittit*, & longe quidem melius. Agitur enim de puero, cui calculus e vesica excidendus, satis doloribus circa ea loca cruciato, quos cur, duos *simul* digitos immittendo, Medicus plus aequo augeat, nulla causa est. Cum vero ad nimiam sanguinis profusionem, quae evulso calculo interdum accidit, compescendam, si inutilia sint alia, *agglutinanda cucurbitula* proponitur *& in genibus, & coxis, & super pubem*; scire licet, scriptum antea fuisse, non *& in genibus*, sed *& inguinibus*: quin Celsum pariter adversus nimias mulierum purgationes *cucurbitulas*, vel *cute incisa, inguinibus admoveri* voluisse; qua autem ratione, & quatenus, Rorarium 1 & Rubeum 2 explicasse: quae si quis in eo casu

1 Contradict. Cels. V. 2 Annot. ad eum locum.

non probet, (quamquam de ſcriptura, non de ratione hic quaerimus) is neque admotam genibus cucurbitulam in hoc probabit. Capite autem 5. cum legeretur, *Latum vero telum ſi conditum eſt*, eodem videlicet modo quo paulo ante, *Nihil tam facile in corpus, quam ſagitta, conditur;* non apparet unde ſumptum ſit, quod pluribus verbis nunc ita editum videmus, *Latum vero telum ſi aliquis intus in carne habuerit;* niſi forte ex libro aliquo, in quem pro duobus Celſi verbis longum gloſſema e margine in contextum irrepſiſſet. Infra etiam ubi traditum eſt, qua ratione extrahendum ſit telum, quod oſſi inhaeſerit, cum illa adduntur, *ſi* nihilominus *morabitur, excuti quoque cum aliquo ferramento poterit;* non video, cur antiqua lectio mutata ſit, *ictum aliquo ferramento.* Minusque video libro 6. cap. 6. quid ſibi velint ea verba, *poſt haec cibo paulo pleniore, quam ex operum conſuetudine, uti*, cum haec, quae prius erant, praeclare intelligam, *ex eorum dierum conſuetudine.* Proximo capite 7. poſtquam praeceptum eſt, quid agendum ſit, ubi cruſta, qualis ſuper ulcera innaſcitur, intra auris meatum conſpecta eſt, haec modo ſubiiciuntur: *Atque ubi cruſta ex auricula procidit, eluenda eſt aqua tepida; quo facilius ea per ſe diducta oriculario ſpecillo protrahat.* Olim autem erant haec, in quibus nihil displiceat: *Atque ubi cruſta a corpore iam recedit, eluenda auris aqua tepida eſt, quo facilius ea per ſe diducta, oriculario ſpecillo protrahatur.* Capite 18. levis quidem mutatio eſt in iis verbis, *At Eraſiſtrati compoſitio, aut Cratonis, recte ſuper purulenta naturalia imponitur:* una enim litera detracta ex *Aut* factum eſt *At.* Sed tamen cum ea, quae proxime praecedunt, ipſa quoque purulentis naturalibus imponenda proponantur; ſi *Aut* ita displicebat, ut alia particula ſubſtituenda videretur; non quae adverſaretur, ſed quae coniungeret, potius erat ſeligenda, qualem, exempli cauſa, in libri ora Conſtantinus & Ronſſeus indicaverant, *Ac*, & optime quidem, niſi vocalis ſequeretur. Verum in his, quae continuo legimus, *Folia quoque oleae ex novem cyathis coquuntur*, manifeſtum eſt, humoris vocem deſiderari: quam alii omnes habent, *ex novem cyathis vini* ſcribentes, ſi Caeſarium excipias, cuius quoque operae ex incuria, ut opinor, praetermiſerunt.

Sed non ob incuriam factum credo, ut lib. 4. cap. 22. nunc quidem ſic legamus: *Ultimum eſt, & in uteri quoque*

morbis efficacissimum, tribus aut quatuor locis super coxam, cutem candentibus ferramentis exulcerare. Nam etsi non idem modo Caesarius, sed & ante ipsum Pinzius & Iunta hic habeant *uteri;* reliqui tamen, & codex habent *veteribus.* Loquitur autem hic Celsus de coxarum dolore, de quo proximo etiam capite 23. quo agit de dolore genuum, haec videtur docuisse, *Omnes autem eiusmodi dolores, ubi inveteraverunt, vix citra ustionem finiuntur.* Libro 5. cap. 26. inter signa vulnerati cordis hoc ponitur, *sudores frigidi, malique odoris, tanquam in aegroto corpore oriuntur.* Sed vox illa *aegroto*, quae plerisque ibi placere non potest, in nulla alia, quod sciam, editione est. Vix a Constantino & Ronsseo in libri ora adnotatur, sic tamen, ut haec sequantur, *melius irritato, nam in vetusto cod. irrotato.* Unde factum est, quod uterque eorum, & Caesarius antea, & Ruellius, & Pantinus, aliique ediderunt, *in rotato.* Verum illa ipsa vox *irrotato* facile orta est, una haud intellecta literula, ex vera, si quid ego iudico, quae in codice nostro, & Manutiorum utraque, & Stephani editione est, *irrorato*, nisi forte mavis ex duabus, quas Pinziana & Iuntina habent, *in rorato.* Utrolibet autem modo corpus significatur, levi tenuique sudore, quasi rore, adspersum, qualis, ut puto, sudor infra quoque inter notas percussi ventriculi indicatur, *sudores tenues oriuntur, per quos extremae partes frigescunt.* Eiusdem libri caput 28. qua parte abscessuum curationes proponit, non unum habet examine dignum. Sed, ut modus aliquis sit, hic quoque non omnia persequemur. Satis haec esse poterunt, *Eadem aut haec in minoribus quoque abscessibus — recte fiunt. Eademque omnium curatio: tantummodo distat.* Crediderim quidem, typographorum negligentia mutatum esse *autem* in *aut:* eademque crederem ex *tantum modo* factum esse *tantummodo*, nisi duas illas voces in unam pariter coniunctas viderem in Iuntae, Caesarii, Pantini, Constantini, & Ronssei editionibus, nisi quod hi duo ultimi in margine saltem disiunctas exhibuerunt, ut ratio postulat, & Codex, & Pinzii, Manutiorum, Ruellii, Stephani editiones proponunt.

Hic tamen discrepantia erat. Sed in ea lectione, quam mox laudabo, cum quotquot mihi sunt editiones, & codex ipse convenirent; haud sane video, qua causa permoti Lindenius & Almeloveenius in alia omnia abierint. Libro 3. cap. 5. locus est tanto dignior, quem diligenter

confideremus, quod vel ex eo uno intelligi planiffime poteft, Celfum, quamvis non vulgo, medicinam exercuiffe. Diffenfionem proponit Medicorum de tempore alendi aegros, fi febris affidua fit, nec levior unquam fiat. Qui alunt matutino tempore, his illud obiicit, infequi tempus meridianum, a quo omnis aeger fere peior fiat. Transit deinde ad alia tempora his verbis, apud Almeloveenium quidem: quae, etfi plura fint, tamen omnia defcribam neceffe eft. *Igitur alii vefpere tali aegro cibum dant. Sed, cum eo tempore fere peffimi fint, qui aegrotant, verendum eft, ne, fi quid tunc moverimus, fiat aliquid afperius. Ob haec alii differunt ad mediam noctem, decurfo iam graviffimo tempore, eodemque longiffime diftante. Securius vero datur antelucanis horis, quibus omnes fere maxime dormiunt: deinde matutino tempore, quod natura fua leviffimum eft.* Dicet hic aliquis, & iure dicet, cum cibum dare matutino tempore ob infequens meridianum improbaverit paulo fuperius; quomodo nunc probat? Deinde, quomodo antelucanis praefertim horis? quibus cum omnes fere maxime dormiant, expergefaciendi effent importuniffime, nec fine detrimento. Accipe nunc ceterorum lectionem: longe aliam Celfi fuiffe videbis fententiam, quae neque propofitis difficultatibus obnoxia fit, & medicinam ipfum exercuiffe, evidenter oftendat. *Ob haec ad mediam noctem decurro, id eft, finito iam graviffimo tempore, eodemque longiffime diftante, fecuturis vero anteculanis horis, quibus omnes fere maxime dormiunt, deinde matutino tempore, quod natura fua leviffimum eft.* Vides, ut fibi conftet excellens Medicus, qui ea tempeftate cum rarius, quam noftra, cibum caperent fani, multo autem rarius aegri, tempus quidem fpectabat quo cibum daret, fed illa fimul quae datum effent infecutura. Animadverterat enim, ut eius verbis ex fuperiore capite utar, *non diduci tam celeriter* cibum *poffe*, ut tempore proxime fequenti, in aegris praefertim, iam fatis diductus effet. Secundum haec tradit, quid fecus, ac alii, ipfe facere confueviffet. Quo eius luculentiffimo teftimonio, ut Medicum fuiffe oftenderem, in ea, qua id quaerebam, Epiftola [1] non fum ufus, quia necdum, quomodo haec eius verba oporteret legere, demonftraveram. Sed fumma quoque & codicis, & eorum, quos laudavi, aut omnium, aut fere omnium erat confenfio in quibusdam aliis locis, quos

1 IV. p. 56.

mutavit Lindenius. Qui, quoniam ad aegros ſpectant iuxta propoſitam normam alendos, hic indicabuntur. Capite igitur, quod modo deſignabam, quarto libri 3. ſic edidit: *Interdum enim peiores dies pares fiunt; & opportunius poſt febrium acceſſiones cibus datur.* Omnes loco *febrium* habent *eorum*, aut *earum*. Recte habuiſſe, mens Celſi oſtendit improbantis hic priſcorum conſuetudinem, ad hunc modum paucis ante verſiculis propoſitam, *ſic aegros nutriebant, ut dierum imparium acceſſiones exſpectarent: deinde poſtea cibum, quaſi levioribus acceſſionibus inſtantibus, darent:* itaque niſi legamus *poſt eorum*, id eſt, dierum parium, *acceſſiones;* ſententiam Celſi corrumpimus. Infra pariter, ubi eodem capite nunc ſcriptum eſt, *ſatius eſt, principia cibi a decedente febre, quam reliquias ab incipiente excipi. Ita ſi longius tempus ſecuturum eſt, quam integerrimo dandus eſt: ſi etiam breve, antequam ex toto integer fiat*, bene omnes pro *ſecuturum* ſcribebant *ſecundum*, id eſt, felix & opportunum integritatis tempus, &, ſi Iuntam & Caeſarium excipias, *ſi breve, etiam antequam*, pro *ſi etiam breve, antequam.*

Quoniam hactenus vix quidquam notavimus in libro 8; quidquid ex hac Epiſtola reliquum eſt, in eum impendamus. Qui cum maxima ex parte huc redeat, ut oſſa proponat aut vitiata, aut fracta, aut de loco mota; in his ſingulis caſibus pertractandis verba aliqua comperiemus aut aliter, aut alibi fuiſſe ab Almeloveenio ſcribenda. Quod ad vitiata igitur oſſa attinet; ſunt capite 2. & 3. quaedam ita nunc edita, ut dubitare poſſis, an ſint retinenda; nonnulla autem ſic, ut pro certo ſcias, eſſe mutanda. Quae ut dignoſcamus; Celſi ordinem ſervare iuvat. Vitiatum os, docet, *primo fere pingue fieri, deinde vel nigrum, vel carioſum.* Quod autem pingue eſt, ſemel iterumve ſatis eſſe admoto ferramento adurere, *ut ex eo ſquama ſecedat.* Erat in omnibus, quae apud me ſunt, editionibus, *ut ex eo ſtatu ſecedat*: in codice evidenti mendo, pro *ſtatu* erat *ſtava:* Conſtantinus in margine adſcripſerat *recedat.* Lindenius ſic emendavit, ut primo loco poſuimus, multo probabiliore ſcriptura, non tamen certa; nam & *teſta* Celſus (ſic enim etiam ſolet) poterat, non *ſquama*, ſcripſiſſe. Pergit deinde Celſus ad nigredinem & cariem, curationem utriusque in ſummo oſſe tradens, & notas ſubiiciens, per quas ſeorſum tum illius, tum huius finem in oſſe cognoſcamus,

tunc etiam cum *dubium est*, quam alte utralibet descenderit; quo loco, & quidem apud alios quoque, maiori divisionis signo apposito post voculam illam *est*, spatioque insuper relicto, male in duas sententiam videbis fuisse disiectam. Et cariei quidem finem magis minusve profundum monstrari docet a tenui specillo, magis minusve descendente. Cum exspectas, ut de nigredine quoque doceat; ecce continuo quae legis, quasi ad cariem ipsam spectantia: *Colligi idem potest etiam ex dolore, & ex febre, quae ubi mediocria sunt, illa alte descendisse non potest. Manifestior tamen adacta terebra fit: nam finis vitii est, ubi scobis nigra esse desiit.* Sed nonne auctor, cum inferius scribit, *sive autem nigrities, quam terebra detexit, sive caries, quam specillum ostendit &c.* satis indicat, haec de terebra ad nigredinem attinere? Est igitur omnino ea scriptura restituenda, quam in codice video & in cunctis editionibus: *Nigrities colligi quidem potest etiam ex dolore &c.* Hanc in illam mutari iusserat Paawius, 1 *corruptissimam* iudicans, quia nigritiem ex symptomatibus colligere non est opus, quippe quae *conspicitur, neque latere potest*; haud animadvertens, non de nigredine, quae in summo osse est, sed de profunda illa hic quaeri, de qua, ut Celsus dixerat, *dubium est.* Verum ut hoc loco non erat Paawio obtemperandum; sic altero quidem erat. Is in proximo est. *Sin autem nigrities est, aut si caries ad alteram quoque partem ossis transit, oportet excidi. Idem quoque in carie ad alteram partem ossis penetrante fieri potest.* Etsi in his codex, & editiones cunctae (nisi quod habent, *Atque idem in carie quoque*) mire conveniunt; ratio tamen clamat, huc ex libri ora glossema irrepsisse: neque ille tantus & calamo & typis scriptorum librorum consensus aliud ostendit, nisi iam diu esse cum irrepsit. Cur enim continuo, & inutiliter bis idem diceretur? immo cur simul idem praeciperetur, & Medici arbitrio relinqueretur? neque enim, ut libri, ita haec conveniunt inter se *oportet excidi*, & *fieri potest.* Itaque glossema esse non dubitarunt Constantinus & Ronsseus, & post hos Paawius. Sed illi delendas esse quatuor illas voces *est, aut si caries*: hic autem, iis relictis, totam alteram partem, *Idem quoque &c.* tollendam censuit. Ego cum hoc facio. Ceterum non, ut hic, ita etiam altero in loco ratio codici &

1 Comm. in hunc loc.

editionibus repugnabat, ubi ab Almeloveenio de ſpecillo cariem explorante ſcriptum eſt, *depreſſum in id foramen, quod infra ſolidam ſedem habet; & renitens aliquid invenit, & madens exit*, omiſſis ante *renitens* voculis duabus, quas habent omnes, *ob id.* Si cauſam quaeris; nempe Paawio viſae erant *ſenſum turbare*, proptereaque cum praecedente vocula & delendae. Ubi etſi mihi aliter videtur; tamen levius fero, non ſecus ac cum paulo ante in Paawio legendo ſic hallucinatus eſt Almeloveenius, ut pag. 511. quod ille recte admonuerit de *ac ſi* linea 14. ipſe transtulerit ad *At ſi* linea 4. Gravior interea, ut qui ſententiam prorſus vitiet, in una dempta literula error eſt, qui in Caeſarii & Ronſſei editiones, non in ceteras, ne Lindenii quidem, neque in codicem irrepſit. Quem ut errorem planius oſtendam; alter, qui praecedit, indicandus eſt: uterque autem poſtulat, ut hic quoque Celſi ordinem commemoremus. Os, cum altius vitiatum eſt, docuerat, ut vidimus, eſſe excidendum. Excidi autem, ſi vitium poteſt anguſto modioli ambitu comprehendi, circumacto modiolo, docuit. Sin latius eſt; terebra & ſcalpro. Terebra enim, ſecundum Almeloveenii ſcripturam, *foramen fit in ipſo fine vitioſi oſſis atque integri: deinde alterum non ita longe, tertiumque, donec tactus is locus, qui excidendus eſt, his cavis cinctus ſit.* Quaeres hic, quid ſignificet iſta vox *tactus?* Nempe incuriam operarum ſignificat; operarum, inquam, non Almeloveenii, non Lindenii, tametſi hic quoque ſic habet, ſed operarum Caeſarii, in cuius editione anno abhinc ducenteſimo, & quod excurrit, ita ſcriptum eſt pro *totus*, quod & ſententia requirit, & codex habet, & editiones reliquae omnes quae apud me ſunt. *Tum*, pergit mox Almeloveenius, *exciſorius ſcalper ab altero foramine ad alterum malleolo adactus id, quod inter utrumque medium eſt, excidit; ac ſi ambitus ſimilis ei fit, qui in anguſtiorem orbem modiolo imprimitur. Utro modo vero &c.* Quibus verbis ſi literulam addas, & pro *ac ſi* reſcribas *ac ſic*; plana fient omnia atque aperta. Quem errorem ſi typographo pariter imputare velis, facile aſſentiar: nec vero, quamvis ſententiam, ut dixi, omnino pervertat, aut ipſum, aut qui eum praecedit, hic eram memoraturus, niſi ab una in alteram editionem animadvertiſſem aut transiiſſe, aut longo poſt tempore ſeſe iterum intruſiſſe. Haud diſſimile quidpiam accidit paulo ſuperius,

capite eodem 3. ubi nunc legimus, *Si nigrities est, angulo scalpri sinus exiguus fit, qui clavum* modioli *recipiat, ut, eo insistente, circumactus modiolus delabi non possit: deinde his habena, quasi terebra, convertitur.* In his enim verbis non modo per typographorum negligentiam *sit* factum est ex *fit*, quod omnes habebant; sed & *his*, quod in Pinzianam & Iuntinam editionem incuria intruserat, reliquae autem editiones, & in iis Lindeniana quoque, sic emendatum protulerant *is*, modiolus videlicet; *his*, inquam, rursus in Almeloveenianam se retulit. Quae de carie paulo ante attigimus, locum alterum ad memoriam revocant, qui tametsi non ad 8. sed ad 5. attinet librum, non est hic a nobis praetereundus. Ibi igitur cap. 28. ubi de specillo in fistulam demisso, & os iam contingente, verba fiunt, haec sunt: *si dilabitur specillum, nondum caries est: si non dilabitur sede, quae innititur, caries quidem, verum adhuc levis est.* Antea scribebant omnes, *si non labitur, sed aequali innititur*, idque egregie. Nam etsi Constantinus & Ronsseus in margine adscripserint *sede qua;* monstrat tamen Celsus, utra verior scriptura sit, cum ad descripta verba haec continuo attexit, *si inaequale quoque & asperum subest, vehementius os exesum est.* Scilicet voluit secundo loco, cariem quidem esse, sed hactenus, ut specillum labi non sinat, ceterum levem adeo ut os aequale videatur.

Satis de vitiatis ossibus. Nunc, ut pollicitus sum, de fractis. Ad haec pertinent ex libri, ad quem redeo, octavi capite quarto propemodum extremo verba illa de curatione fractae calvariae: *Ubi bene res cedit, incipit ab ipsa membrana, vel si os eo loco duplex est, inde quoque caro increscens id, quod inter ossa vacuum est, replet.* Non dubito, quin pro *caro increscens id, quod,* malis communem lectionem *caro increscere, eaque id quod.* Capite autem 7. ubi legis, *si maxilla transversa fracta est, (sub quo casu fere dens super proximum dentem excidit)* tametsi Caesarii quoque & Ruellii editiones, atque adeo codex habent *excidit;* res tamen ipsa postulat, ut ceteris potius adstipulemur, qui habent *excedit.* Sed hic neutiquam praetermittendus est locus, ad fracta artuum ossa pertinens parte ultima capitis 10. *Solent tamen interdum adversa inter se ossa confervere: eoque & brevius membrum, & indecorum fit.* Hic vero est ubi Schulzius [1] in illos asperius invehitur, qui *temeraria mutatione*

1 Exerc. de Ossib. confervent. §. 4.

(sic enim loquitur) *adversa ossa* ediderunt, ubi veteres *omnes* habebant *diversa*. Omnes autem ii sunt, qui sex, quas laudat, editiones procuraverant. Quinque ego alios addo; nec tamen an reliqui pariter, quibus nunc careo, omnes habeant *diversa* pro certo scio: esse posse, qui non habeat, ex codice apparet, in quo lego *transversa*, quemadmodum & alios, quos non nominat, sed indicat Rubeus, 1 legisse non ignoro. Quid in suis codicibus Lindenius, illius mutationis auctor, legerit, nescio. Attamen Schulzio libens assentior, improbanti istam lectionem *adversa*. Assentior quoque anteferenti alteram illam *diversa*. De ratione autem, qua explicat, cur abiiciat primam, tueatur alteram, magna ex parte dissentio. Nam discere cupientem, quid Celso sint *adversa ossa*, reiicit ad caput 5. libri huius. Ibi autem ossa narium *adversa fracta* illa intelligenda esse patet, quae ab adverso, non ab laterali, ictu fracta sint; itaque ossi opponuntur, quod *a latere fractum ictumve* sit: quae res quantum ad propositum faciant, non video. Scire etiam aventem, quid sint *diversa*, attendere iubet, Celsum proposita parte capitis 10. tradere instituisse *communes curationes, ad humeros, brachia, crura, femina, digitosque confractos pertinentes; respexisse* igitur *ad illos casus, ubi in cubito vel crure utrumque os fractum est, minusque curiose omnia in reponendis ossibus facta sunt: ex quo accidere potest, ut ulna cum radio, vel tibia cum fibula, hoc est, ossa diversa coalescant.* Ego vero illud primum dico, qua parte propositum Celsi est communes etiam humeris & feminibus curationes docere, ea parte peculiares brachii vel cruris, quas superius absolverat, iterum attingi, praesertim nec brachio, nec crure commemorato, non potuisse. Deinde dico, quos Schulzius ponit casus me neque apud Tagaultium, neque apud Paraeum, neque apud Fabricium nostrum, neque, ut alios omittam, apud Cel. Heisterum, ubi consultissimi hi viri, neque minus in Celsi lectione, quam in Chirurgia diutissime versati, de ossium brachii aut cruris fractura agunt, legere meminisse: ut, quamvis ex parte queant contingere, rari sint oporteat, cum Celsus non ita rarum designet suum: *Solent enim*, inquit, *interdum &c.* Quid ergo est? Non 5. huius libri capite, sed prima parte capitis huius 10. qua plura quoque communia Celsus docuit, locus erat, cum eo, quo

1 Annot. ad hunc loc.

de agimus, comparandus, ut ſimul quid ipſi eſſent oſſa *adverſa* & eſſe poſſent *diverſa*, ſimul hic verba eſſe de crebro caſu, nec ſolum ad brachii aut cruris oſſa attinente, perſpiceretur. *Si fracta oſſa non adverſa, ſed obliqua iunguntur, (quod fit ubi loco ſuo non ſunt) membrum id altero latere brevius eſt, & muſculi eius tument.* Loquebatur ibi de oſſibus necdum repoſitis, non modo necdum conferventibus. Si ergo accidat, ut ſic conferveant, quod ſolitum interdum accidere ſive Chirurgi, ſive aegri culpa, vel nimis notum eſt; ſua quoque curatio, oblongis omnibus oſſibus communis, Celſo non erat hic omittenda. Quam ita ſubiicit, ut *frangi rurſus oſſa, & dirigi debere*, dicat; non transferri: quemadmodum mox quoque dicit, *ab ea parte, in quam os ſe inclinat, involutam lana regulam* eſſe *obiiciendam.* Adverſa igitur inter ſe oſſa confervere non aliud Celſo eſt, niſi ita confervere, ut naturalem quodque directionem conſervent, non ut fractarum partium aliam alio inclinent. Non ſcripſit igitur hic *adverſa;* ſed id quod adverſis oppoſitum eſt. Quod ut ſignificaret, *obliqua*, ut vidimus, ſupra dixerat. In codice hic, ut dictum eſt, non ſecus ac alii olim, *transverſa* reperi: quod & obliquitatem interdum non maximam ſignificat, ut cum febricitantes ſues, Columella [1] ſcripſit, *obſtipas transverſa capita ferre*, quod poſtea ſic expreſſit Plinius, [2] *index ſuis invalidae — caput obliquum in inceſſu.* Potuit tamen Lindenius in alio codice invenire *adverſa*, ſive quod inſcitiâ librariorum praecedens negativa vocula deeſſet, ſive quod tenuis quae eam repraeſentaret notula, atramento diffugiente, evanuiſſet: nec prohibet quidquam credere, potuiſſe hic Celſum ſcribere, ut alibi feciſſe vidimus, *non adverſa.* Verumtamen ſi plerique optimi codices inter ſe hic, ut editiones, conveniant, & *diverſa* habeant, hoc potius ita accipiemus, ut in longe aliam ac Schulzius ſententiam euntes, aliam oſſium, quae conferbuerint, partem alio verſam inclinatamque ſignificari, exiſtimemus.

Reſtat, ut de oſſibus loco ſuo motis verba faciamus. Capite 19. huius, a quo non recedimus, libri octavi primum quidem *in* manuum *digitis totidem fere luxationum caſus, eademque ſigna* eſſe dicuntur, *quae in ipſis manibus.* Dictum autem fuerat cap. 17. manum *in omnes quatuor partes prolabi*, id eſt, in priorem, aut in poſteriorem partem,

1 De Re Ruſt. l. 7. c. 10. 2 Nat. Hiſt. l. 8. c. 51.

aut in utrumlibet latus, &, quae his ſingulis conveniant caſibus, curationes adiectae. Cum eadem igitur in digitis quoque exſpectes; de eorum curatione haec ſolum invenis: *Super menſam tantummodo intendi debent, qui vel in priorem vel in poſteriorem partem exciderunt; tumque palma compelli: ut ita in locum, unde lapſus eſt digitus, reſtituatur.* At qui in latus alterutrum prociderunt, ii qua ratione curandi ſunt? Monſtrant editiones omnes meae, quae nimirum ſummo conſenſu pro novem iſtis ultimis verbis, haec habent, *atque id, quod in latus elapſum eſt, digitis reſtitui*, id eſt, Chirurgi digitis, ut opinor, non palma: quamobrem ſuſpicatus ſum aliquando, Celſum non *atque*, ſed *at* ſcripſiſſe; certe in codice ſic eſt, *ad id quod in latus elapſum eſt.* Verum hoc levius. Nunc ad primum, unum atque alterum dumtaxat exemplum addam, utrumque luculentum, utrumque ex capite 20. libri huius; ſed alterum ex initio, ex fine alterum. Primum eſt: *Cum de humeris dixerim; de his quoque, quae in cruribus ſunt, videri poſſum dixiſſe: ſiquidem in hoc caſu quaedam ſimilitudo eſt femori & humero, tibiae & cubito, pedi & manui.* Dixerat Celſus proximis ſuperioribus quinque capitibus de prolapſis humero, cubito, manu, & quae in hac ſunt, palma, & digitis. Cur igitur de humeris aiat dumtaxat ſe dixiſſe? aut quomodo humeris non modo femora, ſed & tibiae, & pedes reſpondeant? haec enim omnia, ut diſerte explicat, *crurum* nomine hic accepit. Num igitur ut nominata hac una parte totos artus inferiores, quod neſcio an alibi uſquam fecerit, hic certe ſignificat; ſic etiam humerorum appellatione totos ſuperiores deſignavit? Sane hoc loco aliquid eiusmodi comminiſceremur neceſſe eſſet; quamquam non ad hunc modum loqui ſolitum ſciremus, ut cum ſupra, cap. 1. *per omnia femur humero, crus vero brachio ſimile eſſe*, ſcripſit; niſi & codex, & editiones, quotquot apud nos ſunt, ſic huius 20. capitis initium proponerent, *Cum de his dixerim; de his quoque*, ſive, ut habet Stephanus, *de iis quoque, quae in cruribus ſunt, videri poſſum dixiſſe.* Qua ratione ut vocula *his* oſſa omnia artuum ſuperiorum, ſic vocula *iis* omnia pariter inferiorum comprehendit. Tandem ut ex capite hoc extremo alterum exemplum proferamus; tres certe ultimi eius verſiculi, *Poteſt tamen conditus articulus medius aut ſummus canaliculo aliquo contineri*, neutiquam poſſunt femoris oſſi conveni-

re, de quo uno in ſuam ſedem reponendo, in eademque continendo, verba facta ſunt eo capite. Et vero neque codex, neque ex meis omnibus editionibus ulla eſt, quae tres eos alibi verſiculos habeat, quam poſt totidem ex quibus caput conſtat 24. quod ad caput, quippe de luxatis digitis pedis, attinere poſſunt verba de articulo medio, aut ſummo. Sed cum digiti, qui in manu ſunt, ſinguli articulos habeant ternos, quot non habent ſinguli qui ſunt in pede, & quod praeſertim attendendum eſt, his longiores ſint, multoque illos crebrius, quam hos movere conſueverimus; mirari aliquis poſſit, cur eum canaliculum Celſus non illis potius quam his continendis propoſuerit capite 19. quod ſi feciſſet; non fuiſſet opus hic iterare, ubi in digitis pedis *nihil ultra fieri* praecipit, *quam quod* praeceperat in manus digitis. Quaerere inſuper aliquis poſſet, quare cum cruri aut femori continendis, ſi fracta quidem, non ſi luxata ſint, canalem adhiberi iuſſerit parte 5. capitis 10; in digito fracto canaliculum non laudaverit particula illa proxima 6. brevi adeo, ut typographi in altera Manutiana editione, prioris alioquin conſimillima, paene accepiſſe videantur pro inſcriptione partis 7. Quod ſi is quaereret, quaſi ad breviſſimam hanc particulam verba illa, quae propoſuimus, ſuſpicaretur eſſe adiicienda; plura eſſent per quae ab eiusmodi ſuſpicione poſſet dimoveri: ſed unum ſatis eſt, quod articulus medius aut ſummus *conditus* dicitur, eadem videlicet ſignificatione, qua capite 23. *condi* dicuntur luxata plantarum oſſa: *iisdem modis, quibus in manibus, prodeunt, iisdemque conduntur*, id eſt, reponuntur: articuli autem nomine hic iunctura non accipitur, ſed os quod iungitur; quae ſignificatio in artu quidem, non in articulo, a Lexicorum ſcriptoribus memoratur. Quae cum ita ſint; coniicere poſſe mihi videor, Lindenium a codice fortaſſe aliquo admonitum, ad caput potius 19. attexenda verba propoſita credidiſſe, eoque a capite 24. disiunxiſſe, eius autem amanuenſium incuria ad caput 20. adiuncta eſſe.

Haec, mi Vulpi, habui, quae duabus Epiſtolis ad te ſcriberem ſuper locis pluribus, quae mihi Almeloveenianam Celſi editionem inter ſcribendum volutanti, & cum libris ſeu typis, ſeu calamo deſcriptis conferenti, hic illic forte occurrebant digna in quibus alia ſcriptura aut indicata eſſet, aut etiam propoſita. Ut haec, ſic alia, opi-

nor, nec pauca fortaſſe, deprehendere potuiſſem, ſi minus fuiſſem aliis ſtudiis & occupationibus distentus. Sed vel ea, quae notavi, ſatis ſuperque eſſe poterunt ſcire aventibus, quid ego de iſta editione ſentiam. Neque tamen in Lindenium hanc culpam confero, quod marte, ut dicitur, ſuo tot mutaverit, multoque etiam minus, quod mutando, plura vitiaverit, quam emendaverit. Me enim illa, quam modo dicebam, collatio docuit, bene multa, quae ab ipſo primum invecta crederes, in quibusdam antea editionibus aut codicibus fuiſſe: plurima autem ne intelligi quidem potuiſſe, niſi emendationibus, quas ratio & facilitas ipſa commendat, ab eo ſaepius, ut videtur, ſelectis, quam excogitatis, feliciter reſtituta haberemus. In eius igitur editione, ut ab Almeloveenio ornata eſt, cum & plurima ſint, ut dico, & in parte etiam oſtendi, bene emendata, & plurima quoque, praeter reſpondentes Celſi locos, numeris ad latus adſcriptis indicatos, tum pagellis plerisque, tum volumini univerſo, non ſine legentium utilitate, ſubiecta: cumque in ceteris editionibus, ſi eadem trutina examinarentur, non pauciora ſaltem, ne dicam multo plura, emendationem requirerent; quis merito arguere te poſſit, quod non aliam nunc Cominianis formis deſcribendam cures, interea dum aliqua tandem melior exiſtat. Et ſane poſtquam ex eadem officina eandem emiſiſti editionem, cum ſemel, iterum, tertio apud exteros Celſus prodierit; ſecundum Almeloveenii editionem ſemper audio prodiiſſe. Utinam viri docti, quibus codicum optimorum copia ſit, ea in medium conferant, unde lumen accendatur ad illam, aliis non temere detractis, aliis adiectis, aliis mutatis, aliquando perficiendam. Nam certe, quo magis conſidero, novae mihi ſubinde oriuntur dubitationes, quae, ſi codicum ſubſidio abundarem, fortaſſe ad verum propius veſtigandum perducerent. Nunc per ſe vix uſui ſunt. Nam ut vitiatum ſuſpicer locum aliquem, faciunt; ut videam, quomodo reſtituere poſſim, non faciunt: & tametſi videre mihi aliquid interdum videar, quod a veri ſimilitudine non abhorreat; id tamen proponere vix audeo coniecturae nomine, aut divinationis, vel potius conatus divinandi. Cuiusmodi igitur futura eſſent, intelligis, quae promiſeram; ut aegre ferre non debeas, ſi iam ſatis longam Epiſtolam nolui facere his, quae melius apud me latebunt, multo longiorem. Vale: & li-

brum quem ad Samonicum, & ad me attinere, dixeras, quam primum mitte.

Patavii. MDCCXXXXVIIII. VII. Kal. Ianuar.

EPISTOLA SEPTIMA.

IO. BAPT. MORGAGNUS IO. BAPT. VULPIO S. P. D.

NEGAS, mi Vulpi, te prius librum, quem eras pollicitus, esse missurum, quam dubitationes acceperis & divinationes, quas promiseram. Accipe, quando ita vis, qualescunque sunt, & quotquot, & quocunque ordine succurrent protinus scribenti. Sed cave, ne tot sint, ut te poeniteat voluisse, neve, si iustae Epistolae tuique desiderii modum forte transivero, tu mussitans, me similem propemodum cantorum censeas: 1

Omnibus hoc vitium est cantoribus, inter amicos
Ut nunquam inducant animum cantare, rogati:
Iniussi, nunquam desistant.

Haereo primum in quodam loco lib. 2. c. 7. *tum in superioribus partibus fit abscessus, ac si inter ipsa initia sanguis e naribus non fluit, circa aures erumpit.* Causa dubitandi est, quia cum ea, quae haec praecedunt, & quae subsequuntur, ex uno eodemque loco Hippocratici Praenotionum libri, 2 ipso rerum conservato ordine, sumpta agnoscam, neque indidem accipi videam, quae illis interiecta hic descripsi, neque satis cum his convenire intelligam, ut putant aliqui, certum quemdam Coacarum Praenotionum 3 locum, in quo de sanguine quidem e naribus, sed post parotidis eruptionem fluente, verba fiunt; quaerendum superest, unde igitur sumpserit Celsus, & cur hoc loco interiecerit; nisi quidem huc temere e sua sede translata sint, quae sententia Ronssei 4 fuit. Verum id dum quaerimus, scriptura ipsa nostrae officit perquisitioni. Verba enim illa, *sanguis e naribus*, neque in nostro codice, neque in ulla

1 Horat. Serm. l. 1. Sat. 3. 2 C. 6. 3 Apud Haller. Sect. 2. l. 1. A. 21. 4 In Enarr. huius loc.

ex his, quae ante oculos sunt, editionibus invenimus: & vix Constantinus & Ronsseus in libri ora scribunt *initia*, aut *viscera*, cum in contextu omnes scribant *ipsa ulcera;* alii autem *non fluit*, alii *non fuit*, quod & vetustior ex meis editionibus, & codex habet, hicque insuper *viscera;* ut mihi aliquando in mentem venerit legere, *ac si inter ipsa viscera non fit, circa aures erumpit*, abscessus videlicet. Quod etsi, quemadmodum postea animadverti, placuerit etiam Pantino; 1 tamen, ut in loco aliter adeo ab aliis scripto, esse amplius perpendendum censeo.

Commemorata sententia Ronssei de eo loco paulo superius transferendo, ad memoriam redigit dubitationem quandam meam, num alius sit forte de sede sua deturbatus. Indicia enumerans Celsus lib. 3. cap. 6. ex quibus Medicus febricitare aegrum cognoscat, non videtur mihi omnium, ut nunc quidem legimus, ultimum illud facere potuisse, *si venae non aequis intervallis moventur;* cum haec continuo esset adiuncturus: *Ob quam causam medicus neque in tenebris, neque a capite aegri debet residere; sed illustri loco adversus eum, ut omnes notas ex vultu quoque cubantis perspiciat.* Quod si illud ex arteriarum ictibus percipiendum signum perpaucis ante versibus scriptum fuisse concipiamus; nempe ultimae erunt illae notae, post quas statim possint illa recte subiici, *Ob quam causam*, & cetera quae descripsimus.

Sed leve hoc prae iis, quae lib. 8. cap. 1. in descriptione articulorum dubito superiorum vertebrarum, sive rei obscuritas tantummodo, sive & vitium quodpiam verborum est. Illustrare conemur locum, non perbrevem, hactenus saltem, ut minus difficile possit intelligi, an a verborum depravatione, id quod credibilius est, oriatur obscuritas. 1. *Omnesque vertebrae (exceptis tribus summis) a superiore parte in ipsis processibus parum desidentes sinus habent; ab inferiore alios deorsum versus processus exigunt.* 2. *Summa igitur protinus caput sustinet, per duos sinus receptis exiguis eius processibus.* 3. *Quo fit, ut caput deorsum parvis tuberibus exasperetur.* 4. *Secunda superioris parti inferiori inseritur.* 5. *Quod ad circuitum pertinet, pars summa angustiore orbe finitur: itaque superior secundae circumdata in latera quoque caput moveri finit.* 6. *Tertia eodem modo secundam excipit;* & perpaucis de cervicis mobilitate interiectis, 7. *Iamque vertebra tertia*

1 Comment. in hunc loc.

tubercula, quae inferiori inserantur, excipit. 8. *Ceterae processibus deorsum spectantibus in inferiores insinuantur, ac per sinus, quos utrinque habent, superiores accipiunt.* Locum omnem cum brevitatis, tum perspicuitatis causa in octo particulas divisi. In prima igitur, quae verba uncis intercepta sunt, num a Celso esse credemus? aut si a Celso, ita prorsus ab eo scripta? Nam si vertebrae tres summae superioribus carent sinibus, itemque processibus inferioribus: quomodo prima vertebra sinus habet, ut in 2. particula est, quibus capitis processus recipiat? & quomodo tertia vertebra tubercula, quae inferiori inserantur, exigit? sic enim ostendam in particula 7. esse legendum. Iam vero particula 3. non ita, uti ex Almeloveeniana descripsi, in ceteris exstat editionibus, sed ad hunc modum: *Quo fit, ut caput sursum deorsum versus tuberibus exasperetur;* nisi quod Iuntae editio, & Manutiorum utraque, & Ruellii habent *versum*, quibuscum & codex, & vetustior editio omnino conveniunt. Paawius, [1] qui *versus* legeret, perperam huc intrusam ratus voculam *sursum*, quia *deorsum versus processus solummodo exserit caput*, hanc sustulit. Sed retinenda est, opinor, legendumque cum vetustioribus *caput sursum deorsum versum*, ut attollendi inclinandive capitis motus intelligatur: quem recte Celsus sine articulis illis fieri non posse indicat, quos proxime 2. particula memoraverat, sicuti motus capitis in gyrum, sive in latera cui structurae debeatur, mox 5. particula est traditurus. Verumtamen in hac, de qua loquimur, 3. num aliquid redundat, aut aliter legendum est? Nam si nihil aliud scripsisset, nisi *Quo fit, ut caput sursum deorsum vertatur*, aut *verti possit;* iam satis omnia exposita essent; *tubera* enim, quibus, additum est, caput *exasperari*, iidem nempe *exigui eius processus* sunt, de quibus proxime dictum erat; ut minime opus fuisset, a Lindenio huc inseri illam insuper vocem *parvis*, quam apud alios non invenio, & quam supervacuam Celsus fecerat, cum *exigui processus* dixerat. Ceterum etsi alii fuerint, ut Constantinus & Ronsseus in libri ora indicant, quibus post *versus* addere verbum placuit *moveatur;* ii tamen continuo *&* quoque addiderunt, & reliqua retinuerunt. Ego praeter ea, quae antiquiores libri mutanda esse docuerunt, nihil muto: quid dubitem, tantum indico. In particula tamen 4. mutare nihil ausim,

1 Ibid.

tametsi & codex & editiones omnes meae magno consensu ab ea discrepent. Habent enim: *Secunda superiori parti inferiore. Quod ad &c.* scriptura, ut vides, aperte adeo mendosa, ut Paawius [1] huc adscripserit, *quis sensus? nullus sane. Lego*, secunda superiori parti inferioris, *ut mens sit, secundam vertebram iungi superiori parti inferioris vertebrae: nulla tum obscuritas.* Nulla utique. Sed neque erat, cur id Celsus traderet, quod omnes haud aliter esse posse, per se intelligerent: neque erat, cur necdum absoluto sermone de vertebris duabus primis, mentionem iniiceret de tertia, praesertim cum haec quomodo secundam excipiat, mox esset 6. particula indicaturus. Praeterea in Paawii lectione verbum deest, neque in iis, quae proxime antecedunt, aut subsequuntur, quidquam est unde illud subaudias. Quamobrem longe melius ab Lindenio videtur factum, qui literulas illas Paawii duas *i*, & *s* seiungens, rescripsit *superioris* parti *inferiori*, verboque *inseritur*, quod Constantinus in codice legi admonuerat, accepto, particulam hanc 4. complevit. Verum hinc oriri potest dubitatio, an quod hac 4. sic dictum est, supervacuum sit propter ea, quae statim subiiciuntur particula 5. de vertebra prima circumdata secundae, &, quod consequitur, de secunda igitur superiori inserta. Nec dissimulare possum, aliquando mihi venisse in mentem suspicari, an non 4. particula, mendose adeo, ut vidimus, scripta, e librorum margine in contextum irrepsisset: cum dici non possit, quam apte post tertiam, quae de capitis inclinatione aut erectione est, statim sequeretur 5. quae ad circumversionem attinet eiusdem capitis, addito uno, haud amplius, verbo, *secundae* videlicet ante *pars summa.* Sed quid de particula dicemus 6? Traditur in 5. modus, quo prima vertebra excipit secundam, nimirum huius summae parti circumdata, quae in angustiorem dentiformem processum finitur. Continuo autem in 6. additur, *Tertia eodem modo secundam excipit.* Num secunda igitur ab ima etiam parte alterum eiusmodi processum exigit, cui tertia ad eundem modum circumdetur vertebra? Multo quam haec aut emendare, aut dilucide explicare, facilius videtur restituere particulam 7. *Iamque vertebra tertia tubercula, quae inferiori inserantur, excipit.* Nam etsi plures, nec contemnendae editiones sic habent; vetustior tamen, & illae pariter, quas

1 Comment. in hunc alterum loc.

ſupra laudavi in particula 3. & praeterea Henrici Stephani editio, & membraneus codex, & rei ipſius natura docent, pro *excipit*, reſcribendum eſſe *exigit*. Quo enim pacto fieri poſſit, ut tubercula inſerenda vertebrae inferiori, id eſt, quartae, excipiantur a tertia, id eſt, tertiae inſerantur? Immo haec a tertia emittuntur in quartam: idque adeo ex Anatome, quod praeclare noſti, manifeſtum eſt, ut quamvis particula 8. quam ob hanc unam tantummodo cauſam protuli, indicare videatur, a quarta vertebra incipere proceſſuum inferiorum in ſubiectas emiſſionem; tamen (niſi etiam diſcrimen forte aliquod Celſo fuiſſet inter proceſſus & tubercula, per quod rem explicare quis poſſet) multo levior mihi repugnantia haec videretur, quam in uno eodemque verſu dicere, eadem tubercula & alio inſeri, & hic excipi.

Expoſui fuſe dubitationes meas, earumque cauſas, in deſcriptione vertebrarum. Nunc illas preſſius indicabo, quae ad clavicularum, ut Paawius ipſe [1] exiſtimat, deſcriptionem ſpectant. Locus eſt eodem capite aliquanto inferius, ubi latorum ſcapularum oſſium figura & adhaeſione propoſitis, haec ſcribuntur: *At a ſumma coſta &c.* Deſcribitur hic os *quod ſustinet iugulum*, ſive *in* quo iugulum *inſidit* exteriore *capite*. Non poteſt igitur eſſe clavicula; hanc enim Celſus non ſolum alibi, ut huius libri 8. capite 8. *iugulum* vocat, ſed & hic, nec deſcribere tamen incipit ante verba illa, *Id ipſum recurvum &c.* Quodnam igitur os eſſe iſtud dicemus, quod primo loco proponit? Exterius certe iuguli caput nullo alio oſſe, niſi eo, quod nunc Scapulae appellant Spinam, ſuſtinetur. Si pergens igitur latum os ſcapularum deſcribere, hic de eius Spina auctor loquitur, cui Spinae quidem pleraque eius verborum conveniunt; quomodo ait, *a ſumma coſta* fere *media* hoc *os excreſcere*, primum tenue, deinde eo plenius latiusque, *quo propius lato ſcapularum oſſi fit?* Ut enim pro *ſumma coſta* non accipias, quam his duabus iisdem vocibus non multo ſuperius deſignavit, duodecim coſtarum ſupremam; ſed unum de tribus ſcapulae lateribus, nam *triangulam* eſſe dixerat; certe a ſummo illorum, quod coſtam ſuperiorem vocamus, Spina non oritur, ſed a baſi, multoque ſuperius, quam ubi haec media eſt. Deinde Spina, quae a ſcapula oritur, & per ipſam pergit, parsque eius

1 Ibid.

est, num propior fieri scapulae ipsi diceretur? Scriptum oportuit, *quo propius vertici lati scapularum ossis sit*, ut veram agnosceremus descriptionem. Sed & descriptio iuguli ipsius cum sic finiatur, *& cum lato osse scapularum, infra caput eius, nervis & cartilagine connectitur*; quid tandem verbis illis designat, *infra caput eius?* Nam sive caput, summum verticem significat scapulae, sive ipsum iuguli exterius caput; vox *infra* quomodo cum vero conveniat, non est facile divinare. Et sunt quidem aliqua in his spinae scapulae & claviculae descriptionibus, quae aliter in Almeloveenii, aliter in ceterorum editionibus, ipsoque codice leguntur. Sed nihil iuvant ad has mihi dubitationes eximendas.

Nec plus iuvant varietates aliae in iis, quae paulo superius, ut modo indicabam, de costis scripta sunt: *Infra cervicem vero summa costa contra humeros sita est. Inde septem inferiores usque ad imum pectus perveniunt.* Equidem video, accipi non posse lectionem hanc, cum, aliquot interiectis versibus, haec sequantur, *Sub costis vero superioribus, quinque &c.* Sic enim costae cum summa illa uno in latere essent tredecim. Verum haud satis video, quomodo sine aliqua haesitatione accipiam id, quod ante Lindenium legebant, *Inde undecim inferiores.* Nam si universae costae ibi continuo describuntur; cur de inferioribus quinque mox scribitur, *ipsae quoque paulatim in cartilaginem versae?* quod profecto supervacuum esset, cum modo de omnibus scriptum esset, *paulatim in cartilaginem degenerant.*

Sed non de ossium fabrica tantum, neque hae tantum dubitationes fuere, quas, vel codice meisque editionibus inspectis, mihi ex animo non potui eximere. De plurimis huc aliquot adiiciam. Libro 3. cap. 22. postquam inter levia phthisis initia, cibi primo acres, deinde lenes, tum invicem modo hi, modo illi propositi sunt; haec sequuntur, *adiiciendaque quaedam ex media materia, praecipue vero ex prima, cerebellum, vel pisciculus, & his similia.* Quo referrem illud *ex prima*, cum minime appareret; quid antea ibi legeretur, quaesivi. Omnes aut *ex apruna*, aut, sicuti Pantinus [1] admonuit, *ex aprugna* habent; codex *ex pruna.* Sed quodnam *ex pruna*, si tamen sic assari voluisset, cerebellum indicasse Cornelium dicas? non aprugnum certe, quando lib. 2. cap. 18. aprum valentissimae materiae esse do-

1 Annot. in hunc loc. qui ipsi est c. 23.

cuit, nec vulgo ea copia aprini cerebri est, quae ceterorum, quos phthisicis laudavit, ciborum. Suis quidem cerebellum minus valentis esse materiae, *ex agno* autem *hoedove totum caput*, dixit, *in media materia poni posse*. Itaque ex quonam horum, aut his similium cerebrum sumendum esset, scripsisse puto; idque nomen in mendo latere; nisi forte malis, revera *ex pruna* scripsisse; cerebellum autem cum ex media materia, quam supra explicaverat, accipiendum esse diceret, animalis nomen adiicere supervacuum existimasse: quamquam & codex, & editiones, cum ita habeant, *praecipueque vel ex*, priori magis coniecturae favere videantur. Libro 7. cap. 2. planissima illa quidem sunt de suppuratis: *Sed cetera etiam subcruda aperiri possunt; inter nervos ultima exspectanda maturitas est, quae cutem extenuet, eique pus iungat, quo propius reperiatur.* Verum quae continuo sequuntur, non item. *Iamque alia rectam plagam desiderant, ut in carne: alia vero vehementer cutem extenuant, in quibus tota ea super pus excidenda est.* Si editiones inspicio, omnes habent *Itemque* pro *Iamque*, & *extenuet* pro *extenuant*: nulla *ut*. Sed pleraeque habent *aliam rectam*, perpaucae *alia rectam*. Codex cum his perpaucis convenit; sed in eo discrepat ab omnibus, quod pro *tota* habet *tuto*. Verum per has lectionum varietates nihil proficere mihi videor, ut neque per Constantini adscriptas in margine coniecturas. Fieri enim posse existimo, ut Celsus, postquam dixit de prorsus maturis, verba fecerit de subcrudis, & quod consequitur, magis de carne, quam de cute incidenda: repetita autem esse per librariorum incuriam, quae de extenuata cute dixerat. De cute vero tota excidenda si hic quidquam praecepisset, non videtur paucis post versibus de eadem re ad hunc modum fuisse scripturus: *Est etiam in rerum natura, ut cutis latius excidenda sit.* Quod si non *tota*, sed *tuto super pus* excidenda, immo forte incidenda scripsit; nimirum hoc quoque ad ultimam illam maturitatem pertinebat. Vides igitur, cuiusmodi sint, quae huc intrusa putem pro illis, quae nequidquam in codice & tot aliis exemplaribus quaesivi.

Nec felicior fui in eiusdem libri 7. capite 26. Namque ubi emoliri manu urinam oportet, cum haec legerem: *Homo tum resupinus eo modo, quo in curatione calculi figuratur, super subsellium aut lectum collocandus est;* non mediocriter miratus sum, probe gnarus, quam molesta, & simul ut

minus hic necessaria ea figura sit, quae in calculi curatione a Celso ipso inferius proponitur. Multo autem magis miratus sum, ubi meis editionibus & codice inspectis, summo consensu in omnibus pro *in curatione calculi* scriptum reperi *in curatione ani*: in qua alienam omnino a proposito requiri figuram, manifestum est, neque eam a Celso usquam fuisse descriptam. Itaque aut nomen alterius curationis hic posuit, aut ab eius manu non sunt ista, *eo modo, quo in curatione ani figuratur.*

Libro etiam 8. cum in extremo capite 7. animadvertissem, iis, quorum maxilla fracta est, non modo humidum cibum diu praescribi, sed haec insuper addi, *etiam, cum tempus processit, in lagano similibusque aliis perseverandum esse, neque quidquam edendum, donec ex toto maxillam callus firmaverit;* alterutrum suspicatus sum, aut Celsum tria ista verba *neque quidquam edendum* non scripsisse, aut, si scripsit, aliud quodpiam interiecisse, quod a librariis praeteritum sit, ut puta *durius*, aut aliud eiuscemodi, nempe ad hunc modum, *neque quidquam durius edendum.* Nam laganum, ut tenue esset, quantum ex Acrone [1] intelligimus, *comedebatur* certe, quod & ipse Acron diserte ait, non potabatur. Quonam igitur modo qui in lagano perseverandum esse diceret, idem negaret, quidquam edendum? Cum quotquot habeo editiones consulerem; nulla omnino fuit, in qua tria illa verba invenirem. Sed codex ita prorsus habet, uti Lindenius; quem commentum non esse, quae addidit, hic quoque locus indicio est. Quamquam igitur eo inclinat animus, quo indicant editiones, praesertim cum Celsi sententia, vel tribus iis verbis demptis, eadem sit; tamen cum scriptoribus liceat interdum aliqua inculcare, verbaque illa non modo in nostro, sed, ut apparet, in aliis etiam, quae Lindenius viderit, scriptis exemplaribus legantur; me potius iuvat pendere animi, quam fortassis contra fidem vetustiorum, quibus careo, meliorumque codicum quidpiam pronuntiare.

Magis autem haereo in eiusdem libri cap. 10. ubi de fracti humeri curatione verba fiunt. Neque enim haec est sine aliqua obscuritate: quae si a depravatis dumtaxat vocibus oriretur, aliquanto minus difficile esset eam discutere; sed vereor, ne praeterea quidpiam desit, ut in fasciae, quae secundo loco ponitur, descriptione, in aliis-

1 In Horat. l. 1. Sat. 6.

que fortaſſe. Fruſtra autem codicem, & libros formis deſcriptos inſpexi. Variat quidem ſcriptura; ſed non ibi, ubi ſperabam. A tergo aegri miniſter ſub ea, de qua modo dicebam, faſcia, *porrecto, ſi dexter humerus ducendus eſt, dextro, ſi ſiniſter, ſiniſtro brachio, demiſſum inter femina eius, qui curatur, baculum tenet: medicus ſuper eam faſciam, de qua tertio loco dixi, plantam iniicit dextram, ſi ſiniſter, ſiniſtram, ſi dexter humerus curatur &c.* medicus enim adverſus, humiliusque ſedet, eaque tertia faſcia, amplexa imum aegri humerum, deorſum pendet capitibus ibi inter ſe vinctis. Pro *porrecto*, pro *plantam*, pro *humerus curatur*, in editionibus cunctis invenio *correpto*, in aliis autem *planam*, in aliis *palmam*, & rurſus in cunctis *humerus ſumatur.* Codex apud Conſtantinum pro hac ultima voce habet *ſinuatur;* noſter magis evidenti mendo *ſuratur.* Sed cum uterque habeat *planam;* noſter, qui manifeſto errore pro *correpto* habet *correcto*, habet contra pro *baculum*, quod ab omnibus ſcribitur, planiſſime *brachium:* quae lectio tanto minus negligenda eſt, quod de baculo nullum antea, aut poſtea in hac curatione verbum eſt; *brachium* autem legi animadvertimus in hoc ipſo Celſi loco in Veſalii Chirurgiam [1] relato. Nec *plantam*, ab Lindenio hic poſitam, facile reiiciendam puto. Idcirco enim videtur tertia faſcia *deorſum* fuiſſe *demiſſa*, ut eam planta iniecta *premat medicus*, ſicuti mox Celſus loquitur; potius, ni fallor, *trahat* dicturus, ſi manu voluiſſet. Manu autem ut poſſet utraque medicus fracti humeri partes in ſuam ſedem compellere, quemadmodum & res exigit, & ſuperius ipſe in univerſum docuerat; propterea planta uti maluerit ad faſciam premendam. Sic etiam cap. 15. ut ambabus manibus reponi luxatus humerus poſſet, medicum iuſſit vel genu uti; ſi modo Lindenius recte illa edidit, *humerum genu ſub ala eius cogere*, quomodo in antiquo libro manu exarato legi docuerat Conſtantinus. Qui tamen dum confirmari hanc lectionem credidit cap. 20. de luxato femore, an hallucinatus ſit, videas ex verbis illis, *rotundum aliquid ſuper inguen ponendum, ſubitoque ſuper id genu adducendum eſt eodem modo eademque de cauſa, qua idem in brachio fit;* neque enim a Celſo ibi deſignari crediderim, ut Conſtantinus ibidem putat, caput hoc 15. de humero, ſed potius caput 16. quod proprie eſt de brachio, & in quo ſane haec ſcripſerat,

1 L. 2. c. 8.

rotundum aliquid a lacerti parte ponendum est, & super id repente cubitus ad humerum impellendus est; ut genu capite 20. aegri sit, non medici, cuius quidem est in quadam repositione humeri apud Hippocratem, 1 in qua medicus, praeter manus, genibus quoque & capite nititur. Verumtamen lectio, a Constantino producta, eiusmodi est saltem ut intelligi facilius possit, quam quae est in nostro codice, ad eundemque prorsus modum in Pinzii, Iuntae, Manutiorum editionibus misere depravata. Sed ad caput 15. ut redeam; etsi quae de quibusdam in eo verbis censeam, non reticui; quae praeterea tamen desiderem, supra indicavi.

Proferam denique ex lib. 5. cap. 19. n. 11. locum illum: *Sunt autem quaedam emplastra, quibus utriusque rei facultas est: quae, nisi singula habenda sit, meliora sunt.* Cum haererem in ea voce *singula*, dubius, an Celsus, sic praesertim, illa uti voluisset; vel magis haesi, dum attentius legens quae sequuntur, eaque cum superioribus & mox adiectis contendens, non invenire visus sum ita presse apteque scripta, ut Celsus solet. Et sane editiones ceteras consulens, deesse illa vidi quae sequuntur; sed tamen & ipsas & codicem vitio non carere. Habent enim, *quae si singula habenda sunt, meliora sunt*, statimque illuc transeunt, *sed in copia &c.* Cui vitio si Constantinus mederi voluit ex ingenio per ea, quae in margine adnotavit, quorum parte usus est postea Lindenius; morbum quidem magis cognovisse mihi videtur, quam sustulisse: sin codice aliquo usi sunt; vereor ut eiusmodi fuerit, qualem ipse versare & scrutari vellem: quamquam vitia interdum adeo antiqua sunt, ut ad ea tollenda satis opis ne a vetustissimis quidem optimisque exemplaribus habere liceat. Quod cum possem tibi non uno exemplo demonstrare, eo, quod sequitur, ostendam.

Cum aestate A. 1742. in patriam secessissem meam, nec horas vellem pomeridianas illas fervidissimas perdere; Celsi codicem, quem alias, ut scis, nonnihil versaveram, petii; ut quidquid a Pinziana editione discreparet, in huius oris perscriberem. Haec editio, A. 1497. Venetiis edita, & qua nunc apud me nulla alia vetustior est, eo gratior in dies mihi fit, quo magis convenire ipsam in plerisque cum principe Florentina intelligo, cum plura, quae

1 L. de artic. n. 2.

ex hac adhuc ſervo, excerpta confero; eſtque eadem *Celſus* ille *Pinzianus*, quem adeo laudabat Schulzius: 1 Celſus autem Forolivienſis calamo in membranis ſcriptus eſt A. 1451. ut quamquam ab editione illa in non paucis differat, non tamen unquam miratus ſim, quod in difficilioribus locis non idem mihi auxilium tulerit, quod a multo antiquioribus libris ſperaſſem; ut neque tunc in quodam Praefationis loco, necdum mihi, ut verum fatear, ſatis perſpicuo, multo autem minus in Almeloveenii editione, in qua ſic legitur: *Nam ne uterum quidem, ut nihilominus aërem contineat, ſpirante homine poſſe diduci.* Certe enim venter, ſpirante animali, (quod vel proxima verba non negant) immo diutius vitam trahente, in experimentis anatomicis aperitur; non ita quidem, ut aërem nihilominus contineat: ſed quis hoc requirat? aut ſic obiiciat, quod per ſe omnibus manifeſtum eſt, fieri nullo pacto poſſe? Itaque in nulla ex meis editionibus ita is locus deſcriptus eſt; ſed in cunctis ad hunc modum: *Nam uterum quidem qui minus ad rem pertineat ſpirante homine poſſe diduci.* Verum ut communis haec lectio neque inſequentibus verbis repugnet, nec vero nec illud requirat, aut obiiciat quod ſic non eſſet obiiciendum; tamen id ponit quaſi minus ad propoſitam disputationem pertinens, quod evidens eſt ad ipſam pariter valde attinere. Ea enim erat disputatio, quae non minus ad haec ſpectaret, quae alvo, quam ad illa quae thorace includantur, vivo animali, examinanda. Cum propterea haeſitarem; fruſtra codicem illum cum Pinziana editione contuli: id enim, quod modo tibi deſcripſi, ut in hac, ita in illo pariter ſcriptum erat. Quid optabilius eſſe poterat, quam videre, quomodo legeretur is locus in eo codice, *quicum nullum inter omnes Italiae membranas aetate vel emendatiori ſcriptione comparandum* eſſe, cenſuerat Io. Rhodius? 2 Huius voti me ultro compotem fecit Vir humaniſſimus, idemque Graece Latineque doctiſſimus Antonius Cocchius Mugellanus in adiectis ad Etruſcam ſuam de Anatome Diſſertationem, ad me perbenigne miſſam. In illis enim, inter egregia cetera, lectiones aliquot proferens ex vetuſto illo Mediceo, quem Rhodius tantopere laudaverat, codice, eam quoque produxit quam prae omnibus optabam. Sed cum ea nihil pror-

1 Epiſt. ad Thomaſium, praefixa Exercit. de Oſſib. conſervent.
2 Praefat. in Scribon. & Diſſert. de Acia c. 6.

ſus discrepet a communi; iam aequum eſſet fortaſſe, ut me tardiorem in percipiendo, aut faſtidioſiorem in accipiendo faterer: quod & facerem libens, niſi animadverterem, plerisque pariter editoribus non planiſſimam eſſe viſam propoſitae ſcripturae ſententiam. Cuius rei indicium eſt, quod legendum credidere *qui minus*, & interrogandi notam in fine appoſuere; quaſi ita aliquanto captu facilior redderetur. Cum vero difficultatem ne ſic quidem tolli exiſtimaret Conſtantinus; eo decurrit, ut in libri ora adſcriberet, *Nam ne uterum*. Quam adnotationem retinuit Ronſſeus, credo ob eandem cauſam, Lindenius autem in contextum recepit, aliaque mutavit ex codice aliquo, an ex ingenio? minus feliciter certe, ut oſtenſum eſt, ſed non obſcura ſignificatione difficultatis, quam offenderet in communi lectione ſatis commode intelligenda.

Cave tamen credas, optimos eiuscemodi codices, etſi non omnibus in locis meliora quaerenti reſpondeant, non magno alibi eſſe uſui ad veram lectionem aut ex quibusdam quaſi veſtigiis indagandam, aut etiam plane aperteque reperiendam. Exemplis utrumque comprobabo, ab eodem Cocchio propoſitis. Legitur, ut in Manutiorum, aliorumque complurium, ſic etiam in Almeloveenii editione lib. 8. cap. 20. *Neque tot genera machinamentorum quoque, ad extendendum in hoc caſu femur, Hippocrates, Andreas, Nileus, Nymphodorus, Protarchus, Heraclides, faber quoque quidam reperiſſent, ſi id fruſtra eſſet.* Quid cogebat Celſum, ut poſt tot, talesque viros, obſcurum fabrum memoraret? Nihil certe. Itaque laudanda videtur editio princeps, & Ruellii, & ante hanc, Pinzii & Iuntae editiones, & ſi quae aliae nihil habent de fabro, cum ceterae meae omnes habeant, & codex Forolivienſis, & quinque alii Florentini, eodem ſeculo ſcripti XV. Sed fuitne in codicibus vetuſtioribus quidquam, ex quo perperam lecto iſtud exſtiterit de fabro commentum? In vetuſtiſſimo illo, inter *Heraclidem* & *reperiſſent* haec ſcripta fuerant, *quid qua vi.* Admonet autem non minus opportune, quam docte, Cocchius, locum hunc Celſi videri ex loco expreſſum Heraclidis Tarentini exſtante adhuc apud Galenum: 1 quod eo facilius credo, quo ſaepius video, Heraclidem illum a Celſo memorari, & quo ſimiliorem utriusque loci ſententiam agnoſco. Heraclides vero cum Medi-

1 In Hippocr. de Artic. Comment. l. 4. n. 42.

cos clarissimos nominet, in iisque Hippocratem, Nileum, & Nymphodorum; de fabro nihil, sed huius loco habet, ut Cocchius vertit, *aliique quidam*. Quibus ex vocibus, a Celso verisimiliter scriptis, neque ut fabrum, sed ut claros alios viros, quos Heraclides nominatim laudaverat, significaret, num illae sint natae *quid qua vi*, Criticorum erit existimare.

Vidisti, ut optimus codex indicia praebeat ad veram, aut certe veri similem scripturam indagandam. Nunc accipe, quemadmodum plane eam aperteque exhibuerit. Libro 7. cap. 26. ubi Celsus docet, quî via ferro facienda sit, per quam calculus e vesica eximatur, haec legebantur: *iuxta anum incidi cutis plaga lunata usque ad cervicem vesicae debet, cornibus ad coxam spectantibus paululum: deinde ea parte, qua strictior ima plaga est, etiamnum sub cute, altera transversa plaga facienda est, qua cervix aperiatur.* Cumque omnia, quae apud me sunt, exemplaria in iis praesertim verbis conveniant, *qua strictior ima plaga est:* horum loco in pervetusto illo codice scriptum fuerat, *qua resima plaga est.* Nosti, qua significatione, non satis fortasse in Lexicis expressa, utatur Celsus voce illa *resima*, cum renes dicit lib. 4. cap. 1. *a parte* altera *resimos, ab altera rotundos.* Hic autem vides de plaga *lunata* verba fieri, novamque hanc, vel potius vetustissimam omnium scripturam aperte docere, transversam plagam ad lunatam illam ab ea parte esse addendam, a qua exstant eiusdem cornua. Versamur, ut vides, in re gravi, & ad eam rationem extrahendi calculi pertinente, quam inter ceteras praestantissimam multis de causis ostendit idoneus, si quis alius, harum rerum existimator, Heisterus: [1] qui praeterea ex eadem ortam esse non dubitat [2] *Methodum*, ut vocant, *Lateralem*, nunc maxime celebratam, confirmatque [3] testimonio Ravii, qui de hac methodo, Raviana etiam dicta, interrogatus, saepe respondit, *legite Celsum.*

Atque utinam Cl. Cocchius, ut has variantes lectiones proposuit, illamque insuper, quam & nos, admoniti a Foroliviensi codice, & cunctis editionibus, & re ipsa, in extrema superiore Epistola attigimus; utinam, inquam, sic etiam reliquas omnes adiungere potuisset, quas Celsum totum cum scriptis libris conferendo, iam diu habet

1 Differt. de Lithot. Celsi praestantia. 2 & 3 Ibid. n. 52.

adnotatas! magno certe beneficio cum omnes politiſſimi utiliſſimique auctoris ſtudioſos, tum me praeſertim, qui iam pridem eius humanitati multum debeo, hoc etiam nomine obſtrinxiſſet. Nam ego uno qualicunque codice uſus, vix audeo ex iis, quae animadverſa habeo, quaepiam proferre; veritus, ne aliter in aliis antiquioribus & praeſtantioribus libris legatur. Exempli enim cauſa, libro 1. cap. 2. ubi ambulatio *melior* eſſe dicitur *in umbra, quam parietes aut viridaria efficiunt, quam quae tecto ſubeſt*, pro illa voce *viridaria*, quae in meis omnibus eſt editionibus, in codice inveni *viridia*. Quod paulo fidentius memoro, quia in alio quoque codice ſic legi, ex mea Pantini editione intelligo, cuius libri duo primi, & tertii priora capita cum olim, a quo neſcio, collata fuerint cum veteri aliquo exemplari, & variantes lectiones inde habeant in oris calamo deſcriptas, inter has hic habent *paries, aut viridia*. Differre autem crediderim viridia a viridariis, quod hac voce non niſi loca herbis & arboribus virentia, illa vero loca eadem aliquando, alias autem arbores plantaeve ipſae virentes videntur ſignificari. Sic Catanaeus [1] in minoris Plinii verbis illis, *ambit hunc ambulatio preſſis varieque tonſis viridibus incluſa*, accipiendum cenſuit *viridibus* pro *arboribus ſemper virentibus*. Nec certe Vitruvium [2] aliter exiſtimes accipere potuiſſe, cum ſcripſit: *Media vero ſpatia, quae erunt ſub divo inter porticus, adornanda viridibus videntur.* Neque enim viridariis dicere voluit, quae ipſa ſunt loca, ſeu ſpatia; ſed arboribus, quibus *hypethrae*, id eſt, ſubdiales, ambulationes includerentur, ut ſic *haberent* etiam a viridibus *ſalubritatem*, & in urbium obſidionibus, ut aliquanto inferius ait, ſuccisis arboribus apertae, lignorum neceſſariam copiam ſufficerent civitati. Quis autem Senecam [3] credat, cum in Africani maioris villa *ciſternam* dixit *aedificiis ac viridibus ſubditam*, viridaria intellexiſſe? cum ciſterna, ut aedificiis & arboribus poſſet, viridariis ſubdita eſſe non poſſet; neque enim haec ſatis convenirent cum ceteris, quae mox ſubiiciuntur, *ſub hoc ille tecto tam ſordido ſtetit, hoc illum pavimentum tam vile ſuſtinuit.* At enim Macrobius, [4] cum *viridia* non pro appoſito, ut in viridibus pratis, ſed pro poſitivo ponitur, ut in illis, *formoſa facies viridiorum*, docuit, & in genitivo

1 Comment. in lib. 5. Epiſt. 6. 2 De Architect. l. 5. c. 9. 3 Epiſt. 86. 4 Saturn. l. 1, c. 4.

casu sic finiri, & *ipsam loci viriditatem significare*. Fateor, qui supra dixerim, non semper arbores virentes designare. At certe non viriditatem ipsam loci apud laudatos auctores significat; id quod proposito meo est satis: ut minime mihi quaerendum sit, qua significatione in Phaedri [1] versiculo ponatur,

Perambulante laeta domino viridia,

quamquam ubi de ambulando per Romanos xystos sermo est, posset alicui in mentem venire, ut secundum Plinii & Vitruvii productos locos explicaret. Multo autem minus hic quaeram, sintne *viridia* ad eundem modum accipienda in scriptis veterum Iurisconsultorum. Qua de re memini multa mecum olim erudite, ut solebat, verba fecisse Herculem Franciscum Dandinum Comitem, (qui huic Gymnasio, mihique in primis, moriens magnum tot eius virtutum desiderium reliquit) cum differre, ipse quoque, sed alia ratione, *viridia* & *viridaria* coniiceret; quamobrem alios fuisse *viridiarios*, alios *topiarios*, existimabat, nec *viridaria* dicta etiam *viridiaria*, nisi ex imperitia librariorum, qui *viridia* non intelligentes, alias in *viridaria*, nonnunquam litera ultima *i* non deleta, in *viridiaria* mutassent: quae in eum, quem ultimum edidit librum, [2] fuse retulisse non dubito. Illud dubito, ne forte etiam in Celso nostro ob eandem causam eiusdemmodi mutatio contigerit, & ex *viridia*, quae, ubi de ambulatione agitur, adeo convenire vidimus, factum sit *viridaria*.

Ex iis, quae in Foroliviensi codice animadverti, hoc quoque est. Libro 2. cap. 12. ubi Almeloveenius haec edidit, *immittenda in alvum est, si levi medicina contenti sumus, pura aqua; si paulo valentiori, mulsa; si leni, aqua, in qua foenum Graecum, vel ptisana, vel malva decocta sit; si reprimendi causa, ex verbenis*; supra illa verba, *si leni, aqua* (quae in eo codice, ut in meis omnibus editionibus, ita sunt, *si leni, ex aqua*) supra illa igitur scriptum est *leniendi causa*, in margine autem *molliendi causa*. Quae an glossemata, an variantes, ut saepenumero in eodem codice, ex aliis descriptae lectiones sint, non facile dixerim; sed tamen dixerim, apte his respondere, quae mox sequuntur *si reprimendi causa, ex verbenis*. Quo loco, si ex me quaeras, quid Celso verbenae sint; noli exspectare, ut cum Almeloveenio respondeam *quaevis herba*, quasi foenum

1 L. 2. Fab. 5. v. 14. 2 Interpret. de Servit. Praedior.

Graecum, vel malva non essent herbae, vel herbae omnes reprimerent; neque, ut cum aliis virgulta semper virentia, & iucundo odore, aut alia denique, magis ad auctores alios, quam ad Celsum explicandum attinentia. Se ipse Celsus interpretatur hoc eodem libro cap. 33. cum inter reprimentia ponit verbenarum contusa cum teneris caulibus folia; *cuius generis*, inquit, *sunt olea*, *cupressus*, *myrtus*, *lentiscus*, *tamarix*, *ligustrum*, *rosa*, *rubus*, *laurus*, *hedera*, *punicum malum* : & uno versu interposito, *aqua calida*, *in qua verbenae coctae sunt*, *quas supra proposui*. Eae autem omnes num semper vireant, aut iucundo odore sint, vides.

Sed, ut plenius desiderio tuo satisfaciam, audendum iam est, & sine cortice natandum, id est, sine ullo codicum adiumento, verae similior scriptura, si non divinanda, coniecturis saltem, aut certe suspicionibus perquirenda. A facilioribus incipiamus. Celsum quidem ipsum libros suos in quaedam capita divisisse, manifestum est illa eius loca attendentibus, [1] quae in extrema sua Praefatione indicavit Lindenius. Ita vero Celsum divisisse, ut nunc videmus, aut eas, quas legimus, inscriptiones capitibus praefixisse, si quis crederet; is, quae ego, scripta exemplaria inspiciendo, eam protinus opinionem deponeret. Longe enim alias, easque haud raro ineptas, & divisiones & inscriptiones animadvertens, a Celso illas esse non posse, statim perspiceret. Huc adde, non easdem esse in cunctis codicibus partitiones. Quarum rerum omnium specimen habebis in II. & III. in Celsum Epistola ad te nostra, si particulam illam Indicis, quam in II. [2] ex Foroliviensi codice descripsi, cum ea contuleris quae in III. [3] est ex Veneto, utramque autem cum ea parte quae illis respondet in libro cuiuscunque editionis quarto. Cum enim editiones apparari coeptae sunt, tunc primum, ut opinor, cogitatum est de aptiore & divisione in capita, & lemmatum his praeponendorum sententia aut seligenda, si quo in codice minus forte inepta erat, aut de integro excogitanda: itaque non in cunctis editionibus eaedem ubique divisiones sunt, eaedemque inscriptiones. Haec attigi, primum ut mecum laudes Lindenium, si quid scite in lemmate aliquo emendavit, velut in eo, quod antepositum capiti 1. libri 8. sic in meis editionibus legebatur, *De positu*

1 Pag. 387. 19. & 531. 14. 2 Pag. 32. 3 Pag. 37.

& figura totius humani corporis, quando non haec eo capite Celſus docuit, ſed eius *oſſium poſitus figurasque*, ut ipſo capitis initio promiſerat. Recte igitur Lindenius fecit, quod a Conſtantino adſcriptam in margine vocem *oſſium* illi addidit inſcriptioni. Deinde illa attigi, ne mireris, ſi fidentius dixero, e lemmate capitis 27. libri 7. *De cancro, qui exciſa veſica naſcitur*, quamvis & codex, & omnes apud me editiones ſic habeant, verbum eſſe tollendum *exciſa*, aliudque, ut, exempli cauſa, *inciſa* ſubſtituendum. Quis enim, niſi mortuo, veſicam excidat, id eſt, ſcalpelli ope detrahat?

Faciles quoque, tametſi non in lemmate aliquo, ſed in ipſo auctoris contextu, eae mutationes videri poſſunt, quae una in literula conſiſtunt, ut ſi libro 6. ſub finem capitis 6. in illis verbis, quae iisdem editionibus, & codici ſunt communia, *recognitis omnibus, quae medici quoque prodiderunt*, pro *quoque* reſcribamus *quique*: neque enim ipſe medicus non erat, nec remedia, quae tam longo capite tot & tam varia propoſuerat, fere omnia a medicis non fuerant prodita.

Ubi vero ſub initium capitis 17. lib. 5. haec edidit Almeloveenius: *In hoc autem volumine eas* compoſitiones *explicabo, quae vel deſiderari in prioribus potuerunt; vel ad eas curationes pertinent, quas protinus hic comprehendam ſic, ut tamen quae magis communia ſunt, ſimul iungam. Si qua ſingulis, vel etiam paucis commodata ſunt, in ipſorum locum differam*; recte quidem fecit, quod in *paucis* ſequi maluit Lindenium, quam ceteros, qui magno conſenſu habent *parvis*, ne Pantino quidem, & Conſtantino, & Ronſſeo exceptis, quorum tamen primus in Adnotationibus, hi autem in libri ora Lindenio praeluxerant; ſed illud haud bene, quod ſcripſerit *commodata*, qua in voce Almeloveenii typographos erraſſe crederem, niſi eandem in Lindenii & Pantini editionibus, immo in huius quoque Adnotationibus offendiſſem, cum reliqui omnes ediderint *accommodata*, codex habeat *accommoda*. Hic tamen, illique omnes cum habeant *in ipſorum locum*; ego, qui haec non videam alio poſſe, quam ad curationes, referri, malim *in ipſarum locum*.

Iam vero ad paulo maioris momenti ſuſpiciones progrediamur. Libro 6. cap. 6. haec legimus. *Ac protinus quidem ſcire* oportet, *non febricitare eum, cuius venae naturaliter ordinatae ſunt, teporque talis eſt, qualis eſſe ſanis ſolet: nec pro-*

tinus etiam ſub calore motuque febrem ſeſe concipere: ſed ita, ſi &c. Et in eo quidem ab Almeloveenio discrepant pleraeque editiones, & codex, quod habent *non protinus autem;* ſed in ceteris mire omnes conveniunt, niſi quod Pantinus, offenſus ultimis verbis, in Adnotationibus credit *ſeſe* in *potuiſſe* mutandum, Conſtantinus autem & Ronſſeus leviori mutatione in margine adſcribunt *poſſe*. Mihi vel hac levior placeret, id eſt, *eſſe*, legeremque *febrem eſſe, concipere*, quomodo Celſus ipſe alibi dixit, *urinam in veſicam deſtillare, concipiunt*, & *ego eundem quidem hominem poſſe omnia iſta praeſtare, concipio &c.*

Libro 2. initium capitis 14. apud Almeloveenium eſt ad hunc modum: *De frictione vero & geſtatione adeo multa Aſclepiades, tanquam inventor eius, poſuit in eo volumine, quod Communium Auxiliorum inſcripſit, ut, cum trium tantum faceret mentionem, huius & vini & geſtationis, tamen maximam partem in hoc conſumſerit*, id eſt, in frictione, ut vel ea demonſtrant, quae de hac una & continuo, & toto capite ſequuntur. Igitur cum Celſus dicat, *in hoc*, & *huius*, & *inventor eius*, nec de geſtatione verba facere incipiat, niſi capite 15.; aut me omnia fallunt, aut duae illae voces *& geſtatione* temere in primum verſum irrepſerunt, idque a longo iam tempore, cum in cunctis meis editionibus & codice legantur. Ronſſeus in libri ora habet *equitatione*, ex eo, credo, quod in pleriſque erat editionibus, *huius, & equi, & geſtationis*, quaſi equitatio ad geſtationem non pertineret, ad quam diſerte retulit Plinius, 1 melius tamen paucis, & in his Manutiis, *aquae* pro *equi* ſcribentibus; ſic enim ediderant, *vini, & aquae, & geſtationis*, ſive ex codicibus quibusdam; nam Forolivienſis ita prorſus habet, ut in margine Ronſſeus, *vini ſ. & aquae, & geſtationis;* ſive etiam Plinium 2 reſpexerunt. Is enim de Aſclepiade haec ſcripſerat, cum propoſito Celſi loco conferenda, *quinque res maxime communium auxiliorum profeſſus, abstinentiam cibi, alias vini, fricationem corporis, ambulationem, geſtationes.* Quibus ex verbis etſi Muretus 3 delenda cenſuerat illa duo, *alias vini*, haud animadvertens, ſic illas res *quinque* non fore; tamen ob hanc ipſam cauſam nihil mutandum eſſe credidit Dalecampius, 4 niſi *alias* in *aliquando;* neque hoc ipſum neceſſario, ut opinor. Nam quod

1 Nat. Hiſt. l. 28. c. 4. 2 Ibid. l. 26. c. 3. 3 Variar. lect. l. 14. c. 16. 4 In marg. ad hunc loc.

Plinius infra ſubiicit: *Trahebat praeterea mentes artificio mirabili, vinum promittendo aegris, dandoque tempeſtive, tum frigidam aquam,* aeque congruit cum ſuperioribus, ſive *alias* legas, ſive *aliquando.* Sed quomodo Plinium *quinque* communia Aſclepiadis auxilia, & Celſum *tria tantum* fuiſſe, dicentem conciliabimus? Fruſtra Plinianam Harduini editionem conſului, quam poſt miſſam ad te V. Epiſtolam nactus, ut libenter vidi pleraque eorum, quae de collatione utriusque auctoris deſideraveram, non omittentem, ita ſperabam huius quoque nodi ſolutionem praebituram. Quae cum me ſpes fruſtrata eſſet, ubi ad ea Plinii verba is, quo de agimus, adnotatur Celſi locus; capita alia inſpexi, in quibus aut de Aſclepiade, aut de frictione & geſtatione ſermo eſt. Sed non modo nihil, quod me iuvaret, inveni; verum inſuper ad caput 4. libri 28. non praetereundam operarum hallucinationem offendi. Graecus enim Hippocratis locus, ut Galeni 1 aetate in libro κατ᾽ ἰητρεῖον legebatur, qui locus ut ad frictionem attinet, ſic omnino erat iis Celſi verbis, quibus expreſſus eſt, ſubiungendus not. 5. Sect. 14.; ad alia Celſi verba, quae de geſtatione ſunt, not. 8. non ſecus ac ſi ille pariter ad geſtationem ſpectaret, adiunctus eſt. Nos vero eam, quam propoſuimus, repugnantiam qua tandem ratione tollemus, ut cum Plinius quinque, Celſus tria tantum communia Aſclepiadis auxilia fuiſſe ſcripſerit? Sic fortaſſe, ut dicamus, Celſum de illis, quae in memorato ab ipſo volumine poſuerat Aſclepiades, Plinium de ceteris quoque eidem uſitatis mentionem feciſſe. Utcunque id eſt; cum Celſus tria dumtaxat memoret, ex quibus unum frictionem fuiſſe demonſtravimus, alterum autem geſtationem fuiſſe ex conſenſu omnium hanc diſerte in tribus illis enumerantium, veri ſimilius eſt; ſatis perſpicue apparet, *huius,* id eſt, frictionis, optimam ſcripturam eſſe, bonam *geſtationis,* dubiam vero auxilii eius, quod inter utramque a Celſo poſitum eſt, ſic tamen ut vox *aquae* praevaleat, ſi codicem, qui hanc habet, & editiones, in quibus aut eandem legimus, aut ex ea corruptam *equi,* attendere velimus; vox autem *vini* ab iis, qui fruſtra eadem, quae a Plinio, a Celſo quoque dicta vellent, in codices aliquos intruſa videatur.

Ut igitur voces illas duas *& geſtatione* in eius capitis initium, ſic totidem ſuſpicor irrepſiſſe in proximum caput 15.

1 Vid. de Sanit. tuen. l. 2. c. 3.

ubi nunc legimus: *Gestationum lenissima est navi, vel in portu, vel in flumine; vel lectica, aut scamno: acrior vehiculo: vehementior, in alto mari navi.* Intelligis, me de istis postremis dicere duabus vocibus, quamquam de *navi*, pridem ab Almeloveenio ipso notata, quin glossema sit, dubium esse non potest. At ego suspicor, non unum esse; neque Celsum, postquam *in alto* scripserat, *mari* adiiciendum censuisse. Suspicionem autem minus improbabis meam, ubi animadverteris, alio ordine in ceteris editionibus, ipsoque codice locum istum proponi consuevisse, ut gestationes quae navi fiunt, minime disiungerentur, sic videlicet: *Gestationum lenissima est navi vel in portu, vel in flumine: vehementior in alto mari navi;* unde haec duo ultima verba auferre non modo licet, sed & iuvat. Non me fugit, quid Lindenium moverit, ut antiquum ordinem mutaret, nimirum ne quae sequebatur gestatio *vel lectica, aut scamno*, ea videretur non minus vehemens dici, quam quae navi in alto. Verum si hoc attendendum; illud quoque attendendum erat, eo, quem ipse maluit, ordine vehementiorem dici gestationem navi in alto, quam vehiculo, quasi vero gestatione in alto tunc utendum fuisset, cum mare ventorum vi maxime esset agitatum: itemque dici lenissimam, ut navi in flumine, quae vel lectica fiebat, vel sella, quarum motus, quippe pluribus gestantibus, creberrime inaequalis sit & dissimilis necesse est. Non tamen negaverim, ut aliquid temere addi, sic & omitti inter *alto*, & *lectica* potuisse. Verum minus mihi facile est coniicere, quod omnino verbum omissum sit, quam quae sint addita, suspicari.

Sic & voces alias duas, & has quidem ex librariorum incuria, redundare crediderim sub initium capitis 29. lib. 7. *Sed ante omnia vulvae natura mirabilis, cum in multis aliis, tum in hac re quoque facile cognoscitur. Oportet autem ante omnia &c.* Quis enim tantam in disertissimo scriptore inopiam verborum fuisse existimet, ut duo illa verba *ante omnia*, nulla adductus ratione, tam brevi intervallo iteraverit? Ut bene illa conveniant secundo loco, ubi ordine praecipere auctor incipit, quidquid fieri oportet ad maturum partum, intus emortuum, manu educendum; certe primo illo non apparet, cur ponantur. Cum enim difficultatem eius operis proposuerit; continuo spem unam dat, eamque in uteri natura mirabili, quae occasionem praebet cauto & perito

Chirurgo primum unum digitum, deinde & alterum, & ſic deinceps totam manum per illas anguſtias inſerendi. Namque ex intervallo ſubinde os uteri dehiſcit: qua occaſione utendum, ut magiſter quisque obſtetricandi ſpectatiſſimus vel nunc praecipit, ſicque deinceps exſpectandum *donec iterum id os aperiatur;* ita enim legere malo, quam cum Lindenio, adſcripta in margine a Conſtantino & Ronſſeo ſequente, *os adaperiatur*, cum ſit in codice *ad os aperiatur*, ut in omnibus quoque mihi notis editionibus, excepta principe Florentina, ex qua a me olim excerpta nunc inſpiciens, gaudeo, in his idem prorſus, quod in mentem venerat, reperire.

Fortaſſe ob eandem veterum ſcribarum indiligentiam quaedam alia iterata ſunt verba in citati libri 7. capite 26. *Cum iam eo* calculus *venit, ut ſuper veſicae cervicem ſit, iuxta anum incidi cutis plaga lunata usque ad cervicem veſicae debet.* Veterum dixi; nam hic quoque tum in codice, tum in meis omnibus editionibus eadem illa repeti video, quamvis cetera paulo aliter, nempe ad hunc modum proponantur, *ut incidi ſuper veſicae cervicem iuxta anum cutis plaga lunata usque ad cervicem veſicae debeat*, niſi quod in codice eſt *debet*, quod in libri ora Conſtantinus & Ronſſeus malunt, *ut* illud delentes, tanto melius haec quidem quam Lindenius, quod ſi calculus ſuper veſicae cervicem ſit, necdum ad eum pervenit locum, ut ſecundum inculcata hoc capite a Celſo praecepta aggredi Medicus ſectionem debeat. Ante hanc enim vel modo praeceperat, ut calculus digitis compellatur deorſum, donec ad cervicem perveniat, in eamque impellatur. Itaque ubi mox dicit, *Cum iam eo venit*, perſpicuum eſt, hoc velle, Cum iam in cervicem venit; ut abſonum ſit addere *ut ſuper veſicae cervicem ſit*, ſupervacuum autem videri poſſit dicere, *ſuper veſicae cervicem* eſſe incidendam cutem, quando plaga lunata iuxta anum debere dicitur *usque ad cervicem veſicae* pervenire, aut ſi illud minus ſupervacuum ſit, vox ſaltem *veſicae* ſecundo hoc loco ſit minime neceſſaria.

Utcunque id eſt; a non abſimili operarum ſocordia cum factum eſſe conieciſſem, ut in cunctis a me verſatis editionibus duo alibi verba eſſent repetita; meam coniecturam poſtea confirmatam vidi non illibenter. Locus eſt lib. 8. ſub initium capitis 7. ubi quaedam de variis caſibus attinguntur, qui oſſi, dum frangitur, poſſunt incidere. *Quin etiam aliquando plura fragmenta a fragmento fiunt. Sed in aliis*

quidem ossibus ex toto saepe fragmentum a fragmento recedit. Vides, quibus de verbis dicam, nempe *a fragmento*, quae ut secundo loco necessaria sunt, sic primo vel tunc redundare mihi viderentur, si *e fragmento* scriptum esset, quod nusquam legi. Et fuisse quidem alios antea, quibus displicuissent, ex Constantini marginibus intelligebam, qui adnotatum habent, *Quidam fragmento;* nec tamen quid isti spectassent, percipiebam. Verum cum denique in Foroliviensi codice duo illa verba prorsus deesse primo quidem loco animadverti; sic enim scriptum est, *plura fragmenta fiunt;* tunc vero ad meae coniecturae pleniorem confirmationem nihil aliud optandum cognovi, nisi ut cum eo codice plures alii, in primisque optimi, consentirent.

Quamobrem etsi alias duas suspiciones meas ab eodem codice demum inveni confirmatas; nolui tamen eas magis quam superiorem ei codici acceptas referre, non modo quia ipsae quoque multo mihi antea in mentem venerant, quam eius varietates codicis omnes adnotarem, verum etiam quia uni codici, neque ei optimo, non multum tribuo, in re praesertim quae minus est in veteribus eiusmodi libris attendenda, velut haec de duabus prima, quae nimirum pendet a distinctionum notulis, inter verba interiectis. Paulo supra finem eiusdem capitis 7. in omnibus, quae apud me sunt, editionibus ad hunc modum scriptum est, *costae, spina coxarum, os tali, calx:* ad eundemque modum iterum paulo supra finem insequentis capitis 8. eadem verba proponuntur, nisi quod eo capite 8. *coxarum* loco, quam vocem retinent Lindenius & Almeloveenius, reliqui habent, codice non discrepante, *costarum.* A quibus hic duo vides posse requiri, costarum spina quid sit? & quare a costis distinguatur? scribunt enim *costae, spina costarum:* cum a duobus illis prioribus unum modo requiri posset, idque reliquis capite quidem 7. commune, spina coxarum quid sit? neque enim Celsus, cum libri huius 8. capite 1. ossa omnia sigillatim proposuit, in iisque costas, & os coxarum; illis, aut huic spinam tribuit; ne quis forte, quia posteri summam huius partem utrinque spinam vocarunt, eam credat capite 7. intellexisse. Quid ergo est? *Coxarum* ego utroque loco scribendum opinor; *spina coxarum* neutro. Sed verba ita distinguenda, *costae, spina, coxarum os, tali, calx;* aut, si mavis, *coxarum os, os tali;* vel *coxarum os, talus;* sic enim

ſingula haec oſſa alibi nominat Celſus. Qui inter cetera oſſa, quae ibi cap. 8. memorat, fere immobilia, id eſt, non aeque mobilia, ac humeri, brachii, femoris, cruris, digitorum oſſa, de quorum curationibus eſt poſtea acturus, coxarum os praetermittere non debuit, nec vertebras; has autem ſpinae nomine, ut ſolet, hic quoque intellexiſſe, initium & finis proximi, quod ſequitur, 9. capitis ſatis oſtendunt. Haec cum eſſem coniectura perſecutus; codice inſpecto, diſtinctionis notas inveni, non inter *coxarum*, & *os*, ſed inter *ſpina*, & *coxarum*, & inter *os*, & *tali*, quemadmodum ſuſpicione praeceperam.

Antequam alias huius generis ſuſpiciones adiiciam; alteram illam indicabo, quam a codice comprobatam vidi. Libro 6. cap. 18. *Anus quoque multa taediique plena mala recipit, nec a ſe multum abhorrentes curationes habet.* Cum haec primum legi; credibile viſum eſt, non ita olim ſcriptum fuiſſe, ſed potius *nec inter ſe multum abhorrentes*, quomodo Livius,[1] exempli cauſa, dixerat *abhorrent inter ſe orationes.* Et veſtigia quidem eius ſcripturae in cunctis meis editionibus deprehendi, in quibus videlicet legitur *nec in ſe;* licet Conſtantinus & Ronſſeus in libri margine adnotaverint *nec non in ſe multum abhorrentes*, lectione minime iis, quae ſequuntur, curationibus conveniente, quas ſi perlegas, pleraſque agnoſcas nullam aſperitatem, multam ſimilitudinem inter ſe habere. Suſpicionem denique codex luculentiſſime confirmavit, in quo perſpicue ſcriptum reperi *inter ſe.*

Redeo nunc ad eos locos, in quibus ſuſpicor, ob pravam verborum diſtinctionem ſententiam eſſe corruptam. Libro 2. cap. 29. inter ea, quae alvum movent, ponuntur *uvae recentes pingues, minutae aves, cochleae &c.* Capite autem inſequente inter ea, quae contra adſtringunt, recenſentur *dura ova; magisque, ſi aſſa ſunt: minutae aves, merula, palumbes; magisque, ſi in poſca decocta eſt.* Num eaedem igitur minutae aves alvum & adſtringunt, & movent? Haec repugnare ſenſit Ronſſeus,[2] commentusque eſt, primo loco teneras & nuper excluſas, elixasque; altero ſiccas, & adultas, & aſſas; quaſi Celſus, ſi ita intellexiſſet, per ſe declarare non conſueſſet. Quod & de Pantino[3] dictum volo, qui teneras, duraſque diſtinxit; cum facilius poſ-

1 Hiſt. l. 38. haud ita procul a fine. 2 Enarrat. in hunc loc.
3 Comment. in primum loc.

ſet, quam Ronſſeus, mutatis primo loco inter verba notulis, tollere, ut mihi videtur, repugnantiam ad hunc modum, *uvae recentes, pingues minutae aves.* Dixi autem facilius, quam Ronſſeus; hic enim ne dubitavit quidem, quin pingues uvae eſſent intelligendae, ſicque in enarratione ſua explicavit. At Pantinus 1 utrum mallemus, optionem dederat, *pingues* de uvis, an de avibus dictum accipere. Ego vero non dubitandum crediderim, quin de avibus ſit accipiendum. Pinguedo enim proprie in animalibus dicitur, & *caro pinguis* mox diſerte a Celſo in iis, quae alvum movent, commemoratur. Ceterum cum alii ſic verba diſtinxerint, ut Almeloveenius, alii ambigue, ut Pantinus; vix tandem unum Conſtantinum animadverti ita, uti ego conieci, diſtincta edidiſſe.

Verum ne hunc quidem inveni qui alia quaedam ita distingueret, quemadmodum mihi diſtinguenda videntur, libro 5. cap. 26. ubi Celſus ſub nomine cancri, vulneribus ſupervenientis, gangraenam fere & ſphacelum deſcribit. Nam quod Almeloveenius, quae Pantinus 2 & Ronſſeus 3 huc adſcripſerant, magis attendens, quam quae Conſtantinus, indicat, quaſi huc attinentes, Galeni locum, & Hildani Obſervationem; nempe uterque horum ibi de tumore verba faciunt, quem hodieque omnes cancrum appellant, non de affectionibus, quas Celſus hoc quidem nomine complecti ſolet, nimiae vulnerum inflammationi, aut conſtrictioni, ut, antequam deſcribat, ipſe ait, ſuccedentibus; ſic enim cum ſaepe alibi, tum praeſertim ibi locutus eſt, ubi generatim vetuit nimis arctas fieri deligationes, *ſiquidem id, quod adſtrictum eſt, alienatur, & cancro opportunum eſt,* & ubi ſpeciatim in oſſis fractura, quacum ſit vulnus coniunctum, tanto laxiores faſcias laudavit, *quanto facilius & alienari & occupari cancro vulnus poteſt.* In illa igitur deſcriptione haec etiam ſunt, *ex nigro ulcere humor pallidus fertur, malique odoris eſt, & caro intus corrupta: interdum etiam nervi ac membranae reſolvuntur, ſpecillumque demiſſum deſcendit &c.* Nemo autem ceterorum eſt, qui vel maioris diſtinctionis notam inter *corrupta* & *interdum* non interponat; ſi Manutios & Stephanum excipias: quamquam nemo ibi *caro intus corrupta* habet; habent vero *caruncuIae corruptae*, vel, ut codex, *carunculaeque corruptae*, quod ego melius exiſtimo, quia ante duos tresve verſicu-

1 Ibid. 2 Annot. in hunc loc. 3 Enarrat. in eund. loc.

los cum de hoc ulcere dictum esset *caro eius corrupta est*, ineptum fuisset idem iterare. Sic igitur rescribendum suspicor, *ex nigro ulcere humor pallidus fertur, malique odoris est: carunculaeque corruptae, interdum etiam nervi ac membranae resolvuntur &c.* id est, putrefactae excidunt.

Est etiam ubi depravatam sententiam credas non tam quod verba non bene distincta sint, quam quia transposita. De quo ut existimare possis, ex lib. 3. cap. 6. non brevem locum describam necesse est, ad tempus attinentem quo potio febricitantibus est concedenda. *Ac ne illud quidem ab Heraclide Tarentino dictum, ratione caret: ubi aut bilis aegrum, aut cruditas male habet, expedire quoque per modicas potiones misceri novam materiam corruptae. Illud videndum est, ut, qualia tempora cibo leguntur, talia potioni quoque: ubi sine illo datur, deligantur, cum aegrum dormire cupiemus, quod fere sitis prohibet. Satis autem convenit, cum omnibus febricitantibus nimius humor alienus sit, tum praecipue esse feminis, quae ex partu in febres inciderunt.* Hic igitur manifestius est, quam ut admonitione mea egeat, non aliam, nisi minoris distinctionis notulam, inter *quoque* & *ubi* fuisse ponendam. Illud aliquam attentionem requirit, ut suspicemur, suo non esse loco ea verba, *cum aegrum dormire cupiemus: quod fere sitis prohibet.* Haec enim, sive ad istum modum legantur, sive ipsis particula *aut*, ut in codice meisque libris omnibus, praeponatur, non bene ibi collocata esse videbuntur iis, qui animadverterint, tempora illa non tunc dumtaxat esse deligenda, cum aegrum dormire cupiemus, sed tunc etiam, cum materiam novam corruptae misceri volemus. Quorum utrumlibet addita quidem ista particula *aut* significabit, sed in alium translata locum simul cum verbis insequentibus. Tantum igitur abest, ut eam particulam, quod Constantinus & Ronsseus in margine indicant, expungendam credam, ut sententiam sic restitui posse existimem: *Ac ne illud quidem, ab Heraclide Tarentino dictum, ratione caret: ubi aut bilis aegrum, aut cruditas male habet, expedire quoque per modicas potiones misceri novam materiam corruptae, aut cum aegrum dormire cupiemus; quod fere sitis prohibet. Illud videndum est &c.* Quod si forte malis, nulla translatione verborum facta, mutare tantummodo *aut* in *ut*; etsi translationem magis probem; non pertinaciter repugnabo: satisque mihi erit, locum, quemadmodum hactenus legebant, vitio non caruisse.

Age nunc veniamus ad alterum, in quo manifestius esse videbitur vitium, neque, ut puto, sine verborum transpositione facile tollendum. Libro 4. sub initium capitis 13. haec sunt: *Sed prior*, morbus videlicet Ileus, *modo supra umbilicum, modo sub umbilico dolorem movet. Fit in alterutro loco inflammatio: nec alvus, nec spiritus infra transmittitur. Si superior pars affecta est, cibus: si inferior, stercus per os redditur: si utralibet, metus est. Adiicitur periculo, si vomitus biliosus, mali odoris, aut varius, aut niger est.* Vides, num ubi stercus per os iam redditur, possit vomitus esse, nisi mali odoris? numve periculum, quod iam summum est, his adiectis augeatur? Certe Aphorismus ipse, 1 quem, tanquam huc attinentem, indicat Almeloveenius; si rationem, & Galeni 2 interpretationem attendamus, periculum in Ileo praenuntiat ex eo vomitu, non qui vomitum stercoris, aut stercori similium excipiat, sed qui hunc praecedat. In Ileis, inquit Galenus, *vomitus non semper adest, sed quando exitiales sunt: & si vehementius distorquentur, stercus eis ascendit:* & mox, *Haec vero mihi fieri videntur ab intestinis, in quibus passio talis existit, a se expellere stercus appetentibus, quando longitudine temporis coepit molestare.* Quam alteram ex Galeno descripsi particulam ob eam etiam caussam, ut intelligeres, quanto melius in producto Celsi loco, ubi nunc legitur, *si utralibet, metus est*, legeretur antea ab omnibus, *si utrumlibet vetus est*, quod & codex habet. Itaque locum sic restitui posse coniicio, si post *transmittitur*, continuo scribamus, *Adiicitur*; vel, quoniam in codice est, *accidit: Accedit periculo, si vomitus biliosus, mali odoris, aut varius, aut niger est. Si superior pars affecta est, cibus: si inferior, stercus per os redditur, si utrumlibet vetus est;* videlicet si in superiore, aut in inferiore parte inveteravit affectio. Ad eundem enim modum Celsus de dysenteria infra loquitur cap. 15. *Si pluribus diebus nihil remedia illa iuverunt, vetusque iam vitium est.* Verum ad alia veniamus, vel potius revertamur.

Cum enim supra mentionem facerem immobilium quorundam, id est, minus inter se, secundum naturam, mobilium ossium, quae Cornelius noster extremo capite 8. libri 8. nominaverat; in memoriam redii, quid essem olim suspicatus in verbis illis, quibus inter initia capitis 11. eiusdem libri, ossium motus praeter naturam, id est, lu-

1 P. 10. Sect. 7. 2 Comment. in hunc Aphor.

xationes, ita diſtinxit: *Moventur* oſſa *ſedibus ſuis duobus modis. Nam modo quae iuncta ſunt, inter ſe dehiſcunt: ut cum latum os ſcapularum ab humero recedit; & in brachio, radius a cubito; & in crure, tibia a ſura: — modo articuli ſuis ſedibus excidunt.* Quem ſecundum modum ſigillatim inſequentibus proponit capitibus, de maxilla luxata, &, quod ad ſusceptum ſermonem maxime attinet, de luxato humero, aliisque eiusmodi. Hinc autem ſuſpicio oritur, in iis, quae produximus, verbis non *ab humero*, ſed *ab iugulo* potius eſſe legendum. Iugulum enim, id eſt, clavicula, ita cum lato ſcapularum oſſe iunctum eſt, ut cum tibia fibula, aut, ſi mavis, cum ulna radius, non ita ut cum lato eodem oſſe humerus, qui & per articulationem iungitur, maximos quosque motus permittentem, & cum recedit ab illo oſſe, ſive, quod eodem redit, cum illud os ab ipſo recedit, non huc res attinet, ſed alio, videlicet ad caput, quod peculiariter exſtare dixi, de luxato humero. Quae animadverſio non tantum ad id valet, ut vitiatam hic eſſe ſcripturam opinemur, (fruſtra explicante Conſtantino de acromio, quod oſſiculum perraro in adultis invenitur, nec inter oſſa a Celſo proponitur) ſed ad illud quoque, ut paulo inferius ab Lindenio egregie emendatam intelligamus. Cum enim & editiones omnes, & codex ipſe, ut *ab humero* habent, ſic perperam quoque haberent *mollibus*, vel etiam, ut in Conſtantini & Ronſſei margine, *molibus*; nihil melius reſcribi potuit, quam *mobilibus* in iis verbis, *Quorum vitandorum cauſa, facienda eadem ſunt, quae in oſſibus mobilibus laeſis.* Quid enim huc *oſſium molibus*, vel *oſſibus mollibus*, aut *mollioribus?* nam hoc malebat Conſtantinus. Hic enim, ut fibulae & radii diſerte propoſita exempla oſtendunt, de oſſibus agitur immobilibus, aut certe minus mobilibus: hisque Celſus laeſis adhibenda eadem eſſe docet, quae laeſis mobilibus.

Simile vitium, ſimilique ratione emendandum, irrepſiſſe in primum caput libri huius 8. ſuſpicaberis, ubi legeris, *Maxilla vero eſt molle os.* Nemo enim hoc dicat, nedum Celſus, qui ſternum, duritie cum maxilla non conferendum, os tamen eſſe *valens ac durum*, iſto eodem capite dicturus eſt. At enim codex, & editiones, quotquot inſpicimus, habent *molle.* Nimirum, credo, ut *mollibus* habebant in loco ſuperiore, notula, quae compendium vocis *mobilibus* ſignificaret, a librariis olim non intellecta, aut

minus animadverſa: cuiusmodi ob cauſam Veterum duo tresve ediderant infra, capite 4. ut Almeloveenius quoque ibi adnotavit, *membrana mollis ac ſui coloris*, ubi edendum fuiſſe *membrana mobilis ac ſui coloris*, ſatis illa oſtendunt, quae continuo his opponuntur, *membrana immobilis, nigra &c.* Unum eſt, quantum video, quod mihi, pro *molle* hic *mobile os* repoſituro, obiici poſſit, nempe tribus, nec totis, interiectis verſiculis, de eadem maxilla haec addi, *ſolaque ea movetur*, ſupervacuis verbis, ſi modo ea mobilis dicta eſſet. Attamen haud plane ſupervacua fortaſſe videbuntur, ſi quid continuo ſequatur, attenderis. Hoc enim ait Celſus, *ſolaque ea movetur. Nam malae cum toto oſſe, quod ſuperiores dentes excipit, immobiles ſunt.* Aliud autem eſt dixiſſe, mobile os maxillam eſſe, ſtatim atque de ea ſermo fieri coeptus eſt, nempe ceteris illis capitis partibus quae omnino immobilibus compinguntur oſſibus, ad eum usque locum deſcriptis: aliud eſt, nonnullis de ea iam dictis, opportune admonere, maxillam, de qua verba fiunt, illam eſſe quae ſola movetur; ne quis forte rerum ignarus, maxillae nomine deceptus, putaret, ſuperiorem quoque a Celſo mobilem dictam fuiſſe. Nam ſuperiorem etiam, a Romanis maxillam fuiſſe appellatam, ipſum malae nomen indicio eſt, quod ex maxilla contractum eſſe, iam diu eſt cum docti homines de M. Tullio 1 didicerunt. Quod nomen etſi Plinius 2 tradidit in homine tantum habere locum; non tamen ſcripſit, haud licitum eſſe in homine quoque ſuperiorem maxillam dicere: immo licere, exemplo docuit ſuo, cum remedia adverſus *maxillarum dolores tumoresve* propoſuit. 3 Celſus igitur, ne quis dubitare poſſet, utram maxillam mobilem eſſe dixiſſet, cum illud addidit; tum ſuperiorem, niſi forte ſimul cum inferiore, nusquam, quod meminerim, alio quam malarum nomine deſignavit: quin a malis aperte, ut hic, maxillam, videlicet inferiorem, diſtinxit, quemadmodum capite 7. huius libri videbis in illa certorum oſſium enumeratione, *maxilla, malae, iugulum &c.* quam conſtantem eius conſuetudinem haud ſcio, an alii ſatis adnotaverint.

Locus eodem capite primo brevis eſt, ſed in quo de pluribus dubitatur. *Super hos quoque muſculos, qui tempora contegunt, os medium, in exteriorem partem inclinatum, po-*

1 In Oratore. 2 Nat. Hiſt. l. 11. c. 37. 3 Ibid. l. 21. c. 20. & l. 23. c. 2. & 7.

ſitum eſt. Sic cum Lindenio Almeloveenius. Sed qui eos praeceſſerant, quotquot inſpexi, & cum his non codex modo, quem memorare ſolitus ſum, ſed & Venetus, ut quaedam, quae olim ex eo excerpſi, mihi adhuc oſtendunt, habent ad hunc modum, *Sub his quoque muſculis, qui tempora connectunt:* in ceteris autem conveniunt codices, non editiones. Nam vel princeps, & Pinziana *inclinatam* habent, nedum reliquae, praeter editionem Ronſſei, in qua tamen aliud diſcrimen animadverto; ſcripſit enim *in interiorem partem inclinatum*, quam lectionem Paawius 1 ſequitur. Quibus de muſculis Celſus loquatur, manifeſtum eſt: quo de oſſe, ambiguum, eoque magis, quod varia adeo profertur ſcriptura. De qua etſi in muſculis minus controverſiae eſt; ea ipſa tamen a vera fortaſſe longius abeſt, quam putant. Qua enim, quaeſo, ſignificatione tempora *connectere* iſti dicuntur muſculi, quos Temporales vocitamus? Difficultas haec, credo, Conſtantinum & Ronſſeum impulit, ut in libri ora adſcriberent *contegunt.* Quam tamen Paawius vocem reſpuit, tanquam *Celſo minus familiarem*, oblitus (ut renum & omenti deſcriptionem, 2 & locos alios praeteream, ab hoc capite diſtantes) huius ipſius initio ſcripſiſſe illum, *cerebri membranam contegit*, in eademque pagella paulo ſupra, *os contegat*, & *erit contegendum;* ut intra duodecim, aut tredecim verſus ter uſus ſit. Eſt igitur Celſo maxime familiaris. Sed tamen dubito, num uſurpaverit hoc loco, an potius, quam *contegunt*, ſcripſerit *continent.* Quo id auctore? inquis. Nempe eodem Celſo, quem animadverti, cum hos muſculos indicaret huius ipſius libri alio loco, qui & in codice, & in editionibus ſine ulla cuiusquam dubitatione uno eodemque modo legitur, ita ſcripſiſſe, *inter muſculos, qui tempora continent.* Utinam Celſi ipſius auctoritate uti poſſem ad cetera pariter, quae in verbis propoſitis dubia ſunt, veri ſimiliori ratione dirimenda, quae ab illo nimirum pendent omnia, quod os intellexerit? Et a primo quidem id eſſe videtur, quod Latine a iugi ſimilitudine ſatis bene vocamus Iugale: quamvis enim hanc iugalis ſignificationem in Lexicis non videamus adnotatam; Celſus tamen *Iugale appellari poſſe ab eadem ſimilitudine, a qua id Graeci ζυγῶδες appellant*, infra docet, ubi id os memorat, ac deſcribit. Quod attendens Paawius, negat, propoſito loco de eo

1 Comment. in hunc loc. 2 L. 4. c. 1. p. 184. 2. & p. 185. 10.

osse Celsum loqui, de quo paulo post ex instituto sit locuturus, & quod praeterea non *sub* his musculis sit, sed ipsis impositum. Cui secundae animadversioni tantum videtur tribuisse Lindenius, qui de Iugali hic dici crederet, ut propterea fortasse pro *sub his* ediderit *super hos*, mutatione libris omnibus, quos viderimus, ut supra indicatum est, repugnante, & minime ipsi necessaria; stante enim homine, est Iugale os infra totos ferme eos musculos. At Paawius processum petrosum opinatus est hoc loco indicari: quam opinationem, cum Celsus nihil usquam attigerit eorum, quae non nisi aperta calvaria possunt de hac conspici, examinare non est operae. De Constantini autem opinione, quam ex libri ora coniicimus, ubi pro *os medium* posuit *os malarum*, satis est, secundum Paawii primam animadversionem, hoc quaerere, quid attinuerit hic scribi quod paulo post nihilominus erat scribendum? Nam si *iuxta* aurem *finiri* Iugale *os* tradetur, *quod transversum a genis tendit;* inde satis intelligi poterat, *sub* Temporalibus *musculis os malarum, in exteriorem partem inclinatum, positum esse.* Quid igitur est? Fortasse, nihil a scriptis libris recedendo, vox illa *medium* (quam quo referamus, si de osse Iugali sermo sit, haud satis apparet) de parte illa calvariae accipienda est, quae sub his musculis latens, contra medium fere ipsorum in exteriorem inclinatur partem. Cum enim hic Celsus calvariae latus describat, suturam videlicet squamosam, & os quod proxime post aurem crassissimum est; a veri similitudine non abhorret, cavere voluisse, ne quis forte, ut aequatum exterius videt ab his musculis capitis latus, sic ob ignorationem eorum crassitudinis putet, subiectam quoque calvariam ipsorum esse superficiei parallelam: itaque illud caventem, ibi os extrorsum inclinari, ubi sedem relinquat maiori eorum crassitudini, docuisse: dixisse autem, *sub* his musculis, quia hisce obtegitur, non secus atque alibi [1] cor, dixit, *sub sinisteriore mamma situm.* Verum ex his omnibus, quae super uno isto loco a me scripta sunt, noli aliud magis attendere, quam quod, Celso auctore, conieci de verbo *continent* pro *connectunt* substituendo.

Eiusdem auctoritate ductus, nonnullas alias suspiciones, dum infra legerem hoc ipsum caput, subortas, mihi iam demere conabor. Humerus, inquit, *extremis utrin-*

1 L. 4. c. 1. p. 183. 11.

que capitibus tumidus, mollis, sine medulla, cartilaginosus. Nulla hic mendi suspicio. Nam quod duas illas voces *sine medulla* Paawius [1] *omnino delendas* esse pronuntiat, quia hoc os, sicuti mox Celsus ipse agnoscit, *medullosum* esse, constat; delendae essent aliae quoque, id est, *mollis*, & *cartilaginosus*, quia durum esse manifestum est, neque id Celsus negat. Sic enim pergit, *medius teres, durus, medullosus.* At vero omnia sunt retinenda; prima, quia de *extremis capitibus*; cetera, quia de *medio* inter extrema osse diserte dicuntur: utraque autem, si eae inter se conferantur ossis partes, satis vera sunt. Suspicio autem oritur ex iis, quae continuo sequuntur, *leniter cavus, in priorem & interiorem, gibbus, in posteriorem & exteriorem partem.* Certe intelligis, haec, sicuti Lindenius & Almeloveenius edidere, cum ipsius ossis figura non convenire. Sed neque conveniunt, quae pro his omnibus meae cunctae habent editiones. In aliis enim sic legas, *leniter gibbus & in priorem & posteriorem, interiorem & exteriorem partem:* in aliis autem, quibuscum Pinziana, & codex ipse consentiunt, *leniter gibbus & in priorem, & in exteriorem partem;* quasi vero aut ab nulla parte esset cavus, quod primae indicant; tunc autem pressius Celsus scripsisset, leniter gibbus in omnem partem: aut praeter priorem & exteriorem, duae partes reliquae non essent hic commemorandae, quod ceterae significant editiones; tunc autem Celsus haec statim non subiecisset, *Prior autem pars est, quae a pectore est: posterior, quae ab scapulis: interior, quae ad latus tendit: exterior, quae ab eo recedit.* Si Celso igitur, & re ipsa ducibus, locus ille a librariorum facillima in eiusmodi praesertim verbis describendis hallucinatione est vindicandus; non inde, opinor, eius initium, unde Lindenius, sed unde omnes reliqui, faciendum est, rescribendumque magna ex parte, ut primi illi, *leniter gibbus in priorem & posteriorem & interiorem; cavus in exteriorem partem.*

Sed etsi tam varia, ut vidimus, apud varios scriptura vitium ipsa in eum locum irrepsisse indicabat; non est tamen cur alteri plurimum fidamus, in quo scribendo mire omnes consentiunt. Est eodem capite primo, ubi femina, id est, femorum ossa, *ab exteriore parte gibba* dicuntur. Sunt autem, idque procul omni dubitatione, a priore, si re ipsa, & verborum paulo ante proposita declara-

[1] Comm. ad hunc loc.

tione ſtandum eſt, quam auctor *ad omnes articulos pertinere*, etiam *in ulterioribus*, diſerte admonuit. Crediderim igitur, ſcripſiſſe *a priore*, aut, ſi minus recedere a communi lectione velis, *ab anteriore:* aut ſi forte *ab exteriore* ſcripſit, non tam quia inde quoque, in nonnullis praeſertim corporibus, nonnihil gibba ſint, quam ut Hippocrati obſequeretur; non omiſiſſe tamen *a priore*, ut ſimul id quod multo evidentius eſt, ſimul ipſum ſequeretur Hippocratem, 1 cuius haec verba ſunt, *conſiderare oportet, quod femur gibboſum magis eſt ad externam partem, quam ad internam, & magis ad anteriorem, quam poſteriorem.*

Mendum quoque alterum mihi eſſe videtur in extrema eorundem feminum deſcriptione: *Atque in eo inferiora quoque capita media ſinuantur, quo facilius excipi a cruribus poſſint.* Scire enim velim, quorſum pertineant duae iſtae voculae *in eo.* Nihil enim ſingulari numero praecedit, quo referas. Noviſſima autem haec fuerant, *tum infra introrſus leviter tendunt, quo aequalius ſuperiora membra ſustineant.* Igitur aut eae voculae inducendae ſunt, ut modus, quo praecedentia iſta dicuntur, in ſubſequentibus ſervetur, aut videndum eſt, an forte ex *ideo* deſcribentes fecerint *in eo*, potueritque Celſus ita ſcribere *ideo, quo*, ut notum eſt eadem mente ſcriptum eſſe a M. Tullio 2 *eo, quo*, & *idcirco, quo.*

Verbum *ſinuantur*, quod iſto ultimo erat loco, locum alterum ad memoriam reduxit eiusdem capitis, ubi oſſa brachii proponuntur. Brachii autem nomine haud accipio humerum quoque, de quo iam vidimus; tametſi, Celſo ipſo auctore, non aliis modo, me poſſe crederem, qui cum ſupra hic ſcripſit, *paululum motu brachii moveri* iugulum, non videtur humerum quoque non intelligere potuiſſe. Accipio, quod ipſe multo ſaepius, eam artus ſuperioris partem, quae inter humerum eſt & manum. Eius igitur partis oſſa deſcribens Celſus, cum radium propoſuiſſet ſuperius tenuem, cubitum autem ibi pleniorem, ampliusque quam radius cum extremo humero commiſſum, deinde radium a cubito paulatim diremptum; *rurſus*, ait, *ad manum coëunt, modo craſſitudinis mutato. Siquidem ibi radius plenior, cubitus admodum tenuis eſt. Dein radius in caput cartilaginoſum conſurgens, in cervicem eius inſinuatur. Cubitus rotundus in extremo, parte altera paululum procedit.* Gravis ſu-

1 L. de Fractur. n. 24. 2 Ad Attic. l. 8. epiſt. 9. & l. 1. epiſt. 16.

ſpicio in ea cadit, *in cervicem eius inſinuatur*. Nam primum quae eſt cubiti cervix? aut ubi a Celſo indicata eſt? Deinde quomodo radius in imum cubitum inſinuatur, ſi cubitus ibi in radium, ut probe noſti, ſe inſinuat? Denique cum ſummam radii partem *leniter cavam* eſſe, a Celſo non fuerit praetermiſſum; quomodo in ima tanto ampliorem omittere ſinum potuiſſet? aut ſi omiſiſſet; quî mox poſſet illum, ubi de manu verba facit, non ſecus ac ſi propoſitus antea eſſet, commemorare? Primam enim manus partem deſcribens, duo eius proceſſus, inquit, *in ſinum radii coniiciuntur*. Augetur ſuſpicio editionibus inſpectis, quae ante Lindenium, a quo notata illa verba accepit Almeloveenius, prodierant. Nam Caeſarius quidem & Pantinus *in cervicem*, at ceteri *in verticem*, (niſi quod Conſtantinus *in vertice*) *in verticem*, inquam, *eius* ediderunt, quod in codice quoque eſt: in eodemque, ut in editionibus, quae apud me ſunt, prorſus omnibus, verbum ſequitur quod quaerebam, nimirum pro *inſinuatur* habent *ſinuatur*. Quid tamen adhuc iſta faciemus voce *cervicem*, aut *verticem*, aut denique *vertice?* De cervice enim diximus, cur hic agnoſcere non poſſimus. Verticem autem ut pro infima radii parte dici potuiſſe non negaremus, exemplo inducti, quod infra animadvertimus in oſſibus digitorum; illa tamen adiecta vox *eius* non digna ibi Celſo videretur, ſive ad radium velles referre, ſive ad radii caput. Satis enim fuiſſet ſcribere, *in vertice ſinuatur*. Si quid ego ſuſpicer, quaeris; a te peto, ut propoſitum locum attente relegas, & Celſi mentem in deſcribenda alterna illa ſuperius atque inferius radii & cubiti mutatione perpendas. Continuo idem, quod ego, ſuſpicaberis, ut radium, quem in ſummo tenuiorem, quam cubitum, dixerat, in imo dicit eſſe craſſiorem; ita quoque eundem, quem illic oſtenderat multo minus, quam cubitum, ad iuncturam pertinere, hic contra, unum ferme cum manu committi, oſtendere debuiſſe, &, quod conſequitur, tradere, cubiti loco radium ipſum ſinuari. Quod praeclare fecerit, ſi, ut puto, ſcripſerit *in vicem eius*, id eſt, cubiti, *ſinuatur*. Ita autem ſcribere potuiſſe, cum aliorum, tum Celſi ipſius commonſtrant exempla. Quorum hoc, propoſito ſimillimum, & maxime geminum, eſt libro 4. cap. 7. *Sed hic vinum ſorbere, ut ſupra praecepimus, morbus ipſe non patitur: in vicem eius, cremor ptiſanae ſumendus eſt.*

Suſpiciones alias, quaſi non nimis multas iam protuliſſem, huc additurum, opportune literae interpellant tuae. Quae quoniam non breves ſunt, & multa, ut video, de Celſo, nec levia, proponunt; cum perlectae fuerint, reſpondebo. Has interim accipe, & quae de Samonico exſpecto, fac mittas, & valeas.

Patavii. Poſtrid. Kal. Ianuar. MDCCL.

EPISTOLA OCTAVA.

IO. BAPT. MORGAGNUS IO. BAPT. VULPIO S. P. D.

LITERAS perlegi tuas, quibus ex me plura quaeris: illud primum, & gravius, quid ſentiam de non ita paucis, quas deſcriptas miſiſti, in Corn. Celſum Adnotationibus. Dicam, ut ſolitus ſum, ingenue. Ab una eademque manu mihi profectae non videntur. Sunt enim plures, ex quibus aut acumen ingenii elucet, aut doctrina multiplex atque eruditio, aut linguarum peritia non vulgaris, ut ſi has a magno quamlibet viro eſſe dicas, non difficile aſſentiar. At ſunt viciſſim aliae ab illis adeo diſcrepantes, ut prope poeniteat legiſſe. Quod ne temere dictum ſuſpiceris, relege quas indicabo.

In Celſi Praefatione haec de Medicis rationalibus verba ſunt, *eum mederi poſſe arbitrantur, qui prius illa ipſa, qualiter eveniant, perceperit.* Pro hoc ultimo verbo ſubſtituitur in Adnotatione *praeceperit*, hoc addito, *Unde praecipere animo, praeſumere;* quaſi Celſus ipſe nec praepoſuiſſet *prius*, neque ita ſatis ſignificaret, qui illa ante didicerit. Lib. 1. cap. 3. *Qui vomere poſt cibum volet, ſi ex facili facit, aquam tantum tepidam ante debet aſſumere.* Adnotantur haec, *Non* tantum, *ut alii, reponendum. Nam hic Graeciſſat, proque ὡς* tanquam *ponit.* Credas fortaſſe, vetuſtiſſimas editiones habuiſſe *tanquam;* noviſſime autem aliquos fuiſſe qui mallent *tantum.* Et tamen, ſi ex inſpectis a me tot editionibus tres excipias; ceterae omnes, & vetuſtiores in primis, & codex habent *tantum*, quae vox an huc ma-

gis conveniat, ostendunt quae continuo sequuntur, *si difficilius; aquae vel salis, vel mellis parum adiicere.* Vides, ut *adiicere* opponatur illi *tantum.* Quin etiam, duobus versiculis interiectis, haec leges, *deinde aquam tepidam, ut supra scriptum est, bibere.* Sed gravius quiddam tentatur in verbis illis ex cap. 15. lib. 3. *dandaque opera est, ne qua cruditas in quotidianum id malum vertat,* quartanam videlicet febrem. Haec enim apponitur Adnotatio, *ne qua cruditas quotidiana in malum vertat,* ut cum dicitur *Hoc tibi vertet in malum:* non *se vertet.* Utrum tandem ista adversus codicis & editionum consensum proposita mutatio est, quod Celsus ita loqui, ut Plautus, Virgilius & Cicero ipse, non posset? an quod ibi non deberet, ubi de quartana in quotidianam facile mutanda verba facit? Haec enim continuo subiicit, *Nam quartana neminem iugulat: sed si ex ea facta quotidiana est, in malis aeger est.* Immo *ne qua cruditas quotidiana* isto loco dicere non debebat, tum ne quis crederet, nisi quotidiana cruditas sit, ex quartana fieri quotidianam non posse, tum quia aegrum supra iusserat *tertio die abstinere,* hic vero quomodo in cibo assumendo se debeat gerere, non quotidie, sed quo die febris exspectatur, ostendit. Libro 7. cap. 26. ubi is minister, qui puerum, iam novem annos, nondum quatuordecim excedentem, sic contineat, ut oportet, dum ei calculus extrahitur e vesica; ubi igitur is minister debere esse dicitur *homo praevalens & peritus,* verbum *praevalens* Adnotatio mutat in *prudens.* Quid ita? *Nam saepe* al *in veteribus codicibus pro* d *legitur.* Fac, saepe ita legi. Num semper, num hic ita lectum esse, credemus? ubi non prudentia modo, quae satis hic quidem voce illa *peritus* significatur, verum etiam vires adeo requiruntur, ut mox admoneat Celsus, si pueri, qui curatur, robustius sit corpus, tum unius loco, ministros esse oportet *duos valentes,* qui contineant, immo semper a lateribus alios *duos valentes,* qui unum illum, aut eos duos *labare non sinant.* Magis sane, quam in his qui puerum continent, in eo ministro prudentia requiritur; cuius manibus altera alteri imposita mulieris venter premitur, ut infantis mortui caput ad os uteri compellatur. Neque tamen a Celso insequente cap. 29. aliis quam his, designatur verbis, *valens homo, non imperitus.*

Aliae autem sunt Adnotationes, nec eae paucae, quibus non tam verba Celsi mutantur, ut in superioribus,

quam per caufam gloffematum omnino tolluntur, velut in ipfa Praefatione. *Nam famem facilius fert adolefcens, quam puer: facilius in denfo coelo, quam in tenui: facilius hieme, quam aeftate: facilius uno cibo, quam prandio quoque affuetus: facilius inexercitatus, quam exercitatus.* Quid hic gloffematis? Nempe in duabus illis vocibus *quoque affuetus*, quae *gloffema effe ineptum* dicuntur. Verum fi tollantur, quae membri illius fententia erit? Sic etiam lib. 3. cap. 5. cum oportere, ait Celfus, *cibum quam maxime femper ab acceffione futura reducere, & hoc falvo, dare quam integerrimo corpore;* illud, *hoc falvo*, non dubitatur quin *fuperfluum fit, & gloffema.* Eft vero adeo neceffarium, ut, fi demas, auctoris praeceptum longe aliud appareat. Neque enim id vult, nec fieri poteft, ut febricitanti cibum femper demus, cum eft integerrimo corpore, verum ut integerrimo quidem demus, fed tunc dumtaxat, cum integritas tot horas manfura eft, quot omnino ad cibi diductionem requiruntur, antequam nova incipiat acceffio. Hoc enim, ut fuperiore capite adverfus Afclepiadem & Themifonem conftituit, non illud, Celfo praecipuum eft: itaque, hoc falvo, illud tunc denique non recufat. Poft haec, duo leviora videbuntur: fed cum in eundem librum cadant; alia hic potius, quam ipfa, omittam. Alterum ad caput attinet 13. alterum ad 18. In primo legimus, *Si res inveteraverit.* In altero, *Si vero confilium infanientem fallit.* Ad primum haec adnotantur, *Abundat* res. *Sic tamen loquebantur Plauti tempore, fed non Celfi.* Ad alterum, *infanientem* pronuntiatur *gloffema effe.* (*Nam elegantiffime dici*, raro hoc fallit.) Non eft nobis quaerendum in primo, num fic amplius non loquerentur Celfi tempore, neque in fecundo, an omiffa voce *infanientem*, haererent lectores, paulisper faltem. Celfus ipfe hoc eodem libro cap. 21. certe fcripfit, *Neque eum res fefellit;* nifi huc quoque, adverfus codicis & editionum fidem in fententia obfirmati, duo contendamus irrepfiffe gloffemata: ficque alia in alios, qui produci poffent, Cornelii noftri locos, ut puta ubi fub operis finem legitur, *cum iam vetus res eft* pro vetus morbus eft, aut alibi, *Ubi bene res cedit*, & *Balneum rarum res amat*, & *neque enim femper concoctionem res exfpectat, &c.* Sed quis tandem erit modus? Si iam fic in alienis fcriptis nimis ingeniofi effe velimus; ad multo pauciora verba redibunt antiquorum libri, eorumque fententiae ex dilu-

cidis saepe obscurae fient, & ex absolutis aliquando imperfectae.

Est vicissim ubi Adnotationum auctorem malles ingenium exercuisse suum, quam Celsum, quem aliqua tueri aequa interpretatione decebat, praepropera festinatione damnavisse, ut libro 4. capite 12. quod de morbo *ventriculi* scripsit, qui *κοιλιακὸς a Graecis nominatur.* Statim decurritur ad notam hanc apponendam: *Commiscuit* colicum *cum κοιλιακῷ Celsus. Facilis enim est lapsus.* Quid? si proximo, quod sequetur, capite diserte non scripsisset, intestini plenioris morbum (de quo est caput 14.) *κολικὸν nominari.* Altera additur nota, *Hallucinans haec scripsit, quia cum alvum nihil reddere dicat in hoc morbo (quod falsum est, & videtur de colico intelligendum) tamen paulo post adstringentia praescribit. Ex quo apparet, medicum non fuisse Celsum.* Ego vero medicum non fuisse opinor, qui hoc ipsi obiecerit. Vidisset enim, postquam ventrem tamdiu *liquaverat*, quamdiu in *longo* morbo opus esset, debuisse tandem sub finem morbi iustum robur ventri ipsi reddere, idque *paulatim facto transitu*, non ad valida adstringentia, sed ad *assam carnem valentem*, & ad *pluviatilem aquam decoctam*, timentem videlicet, nisi ventrem denique confirmaret, *ne vitium contrarium oriretur*, ut loquitur capite 16. Ceterum quo magis omnibus manifestum est, & semper fuit, descriptum hic, & curatum a Celso morbum longe alium esse, ac qui solet a Medicis Coeliaca passio nominari; eo aequius erat, exemplo adductos, quod insequens caput proponit, Ilei, primum inquirere, an forte qui ante Celsum de Medicina scripserant Graeci non eundem, quem posteriores, morbum eodem nomine designassent; aut si eundem, an interdum tamen alium quoque: deinde, si nunquam alium, quam posteri, significassent; tum vero cogitare, an librarii, ut tot alia nomina, Graeca praesertim, in describendo vitiarunt, ita aliud a Celso fortasse scriptum, in *κοιλιακὸς* mutassent. Rubeus [1] est certe laudandus, qui cum alium omnino morbum, ac quem alii hoc nomine solent, a Celso hic proponi videret; tum quis esse posset, quaesivit, tum plerosque redarguit, qui *cum* hoc *non animadvertissent, iniuria Celsum toto hoc fere capite reprehenderunt.* Sed Adnotationum, quas misisti, plures non ea aequitate scriptae sunt. Itaque ad locum lib. 2. cap. 4. quem studuerant

1 Annot. in hoc cap.

Interpretes alii vel explicare, vel restituere, de quibusdam in urina *quasi filis*, hoc adnotatur, *Falsum esse Celsum satius est dicere.* Qua ratione cito quidem nodi inciduntur; non solvuntur. Neque aliter cum Celso agitur ad caput 1. eiusdem libri. Nam quod scripserit, *urinae difficultas, στραγγουρίαν quam appellant*, non quaeritur, num forte in codice vetustissimo cum Graecae vocis prima syllaba δυς, atramento diffugiente intercidisset, sciolus aliquis longe aliam, ac Celsus scripsisset, temere suffecerit. Continuo sic pronuntiatur, *Fallitur Celsus in στραγγουρίας interpretatione*, (*quae proprie Latinis* substillum, *non* stillicidium,) adduntur que in hanc sententiam quae apud Mercurialem [1] & Meursium [2] legeris ex Festo & Catone, qui *omnium, qui nunc exstant, antiquissimus linguae Latinae auctor* dicitur ab Adnotationis scriptore. Quem ego potius oblitum credam addere *prosa oratione*, quam ignorare potuisse, Plautum & Terentium exstare, quorum uterque ante Catonem, & primus quidem lustris non ita paucis est mortuus; ut aequior in eum sim, quam ipse in Celsum fuit. Qui tametsi hic & alibi illud fortasse magis spectasset, stranguriam, quam ibi ex Hippocratis sententia memoraret, sine urinae difficultate non fieri; quamobrem credo, quae in Epidemiis [3] de stranguria posita sententia fuerat, eandem in Aphorismis [4] legi de dysuria; tametsi igitur Celsus id magis spectasset, quam ipsam vim & naturam vocis; hanc tamen vim certe quidem ita expressit aliquando, & praesertim proximo capite septimo, Aphorismum vertens 80. Sect. 4. ut στραγγουρίην sic reddiderit, *si urina paulatim destillat.* Sed magnus vir, & qui multa adeo ex Graecis Latina fecit, tam facile, in re, quam ignorare haud poterat, non fuisset, opinor, damnatus; si qui damnavit, antea, ut bonum interpretem decet, eius libros saepe attenteque perlegisset: quod non fecisse, cum ex iis, quae subinde scripta sunt supra, tum magis ex his, quae sum additurus, intelliges.

Libro 3. cap. 6. *quando* aeger *melior sit*, inquit Celsus. Haec, inter cetera, adnotantur: *Cicero*, meliuscule mihi est. *Celsus diceret*, sum meliusculus. *Vid. cap. XX. p. 159. l. 9.* Ibi vero iterum legitur, *si* aeger *melior est.* Qui magis Celsum versasset, non hunc locum, sed alterum in-

1 Praelect. Patav. l. 3. c. 32. & alibi. 2 Not. in Caton. de Re Rust. c. 156. 3 L. 2. S. 6. 4 S. 6. Aphor. 36.

dicasset ex cap. 22. *Qui meliusculus esse coepit.* Libro 2. cap. 12. *si reprimendi causa, ex verbenis.* Adnotatio sic habet, *Tallos herbarum intelligit Celsus per* verbenas: *ut videbis postea variis locis.* Tu vero an bene, an satis Celsi mens ita explicetur, ex illo uno quidem, sed prae ceteris attendendo, loco scies, quem Literis protuli superioribus. 1 Sic pariter ex alia Epistola 2 intelliges, num probare liceat coniecturam ad verba illa, quae recte olim cap. 28. lib. 5. legebam, *si non labitur* specillum, *sed aequali innititur,* sic adnotatam, *Vel* labitur sede quali. *Coniectura est, quia sedem postea in eo significatu sumit;* quasi non continuo id Celsus opponeret, quod, ut lectionem antiquam confirmat, sic eiusmodi coniecturis refragatur, *si inaequale quoque & asperum subest.* Sed hoc ea Epistola satis explicavimus. Itaque praestat ad alteram Adnotationem transire. Inter alia, quae lib. 4. cap. 8. utilia hepaticis remedia traduntur, *pini flos* legitur. *Pini flos,* scribitur in Adnotatione, *i. e.* chamaepitys, *quia non audet dicere* pinum *simpliciter, ne intelligatur arbor. Propterea Virgilius:* Et semper florida pinus. *Ubi male P. Bembus* πικρὶς *pro* pinus *correxerat in Culice in fine. Adde quod Dioscor. dicit* ἡπατικοῖς *prodesse chamaepityn.* Si alienas lites mihi facere placeret meas; quaererem, ut priusquam ita damnaretur Bembus, quocum modestius olim egerat Petrus Victorius, 3 unde ista Virgilii interpretatio petita est; quaererem, inquam, ut chamaepityn semper florere ostenderetur: nam Bembus quidem Theophrasti, 4 aut certe Plinii 5 testimonio, ostendere poterat, *toto anno florere* picridem suam. Sed tamen si ibi Virgilium, ut in versu quoque illo altero 6

Ipse thymum pinosque ferens de montibus altis,

si Virgilium, inquam, darem, pini vocabulo designasse chamaepityn; quod vel olim inter viros doctissimos controversum, atque adeo a Salmasio 7 pernegatum esse scio; non hinc profecto sequeretur, quam herbam Poëta vocasset pinum, eandem Celsum, non iam pinum, sed *pini florem* vocare potuisse. At enim Celsus non ausus est dicere pinum simpliciter, & humilis ista pinus hepaticis prodest. Audio. Sed mitto quaerere, cur non dixerit potius pinum humilem, aut pinum florentem? Hoc unum quae-

1 Epist. VII. pag. 133 sq. 2 VI. pag. 113. 3 Variar. Lect. l. 25. c. 5. 4 De Hist. Plant. l. 7. c. 11. 5 Nat. Hist. l. 21. c. 17. 6 Georg. l. 4. v. 111. 7 Plinian. Exerc. in Solin. c. 23.

ro, cur non ausus sit dicere chamaepityn? Certe si Adnotationum auctor diligentius Celsum versasset, novisset praeclare, libro 5. cap. 4. non dubitasse scribere, *pyrethrum, chamaepitys, uva taminia*, quam vocem *chamaepitys*, sive eam Latinis, sive Graecis potius, ut tot alias, literis scripserit Celsus, cum omnia habeant apud me exemplaria, ne illo quidem excepto, quod calamo descriptum est; suspicari non oportet, obscuro *pini floris* nomine hic eandem herbam, quam perspicuo poterat, significare voluisse. Nam quod haec hepaticos iuvet, ita verum est, ut tamen ipsa quoque maior pinus iisdem utilis sit, auctore non solum Dioscoride, 1 sed inter alios, hoc vetustiores, apud Caelium Aurelianum 2 Diocle ipso, *quem inter priscos maximosque medicos* Celsus 3 posuit. At hi, inquis, pini folia laudabant, non florem: quem neque laudare poterant, quippe cum pinus nullum ferat; ut propterea Constantinus hic legendum censuerit *lini flos*. Ego vero, qui de lini flore aut foliis nihil eiusmodi invenire adhuc potui literarum memoriae mandatum; si quid hic esset mutandum, multo mallem *pini folia*, quam *lini flos*. Prius autem quam mutemus, cogitandum est, potuisse Celsum cum iis facere, quos ex Theophrasto 4 commemorat Caesalpinus, 5 haec scribens, *praeter fructum, amentum fert* pinus *deciduum, quem aliqui florem putant*. Quin Caesalpinus ipse florem amentaceum ferre non negat: Caelius autem 6 cum veteres Medicos generatim ait *viridis pini decoctionem* hepaticis dedisse; certe amenta ista non excepit. Verum haec tu videris. Interea ad aliquanto graviora veniamus.

Libro 2. cap. 3. *Peior cita alvus est*, inquit Celsus: *sed ne haec quidem terrere protinus debet, si matutinis temporibus coacta magis est, aut si procedente tempore paulatim contrahitur, & rufa est, neque foeditate odoris similem alvum sani hominis excedit.* Nihil huc aliud adnotatur, nisi quod ad vocem *coacta* pertinet. *Coacta. Martialis: Nec* (sic) *desiderio coacta ventris, Gutta pallia non fefellit ulla.* Quid haec de catella, 7 desiderio exonerandi ventris impulsa, attinent ad minus liquida alvi recrementa? Hic enim manifestum est, respexisse Celsum ad locum illum ex Coacis Praenotioni-

1 De Med. Mat. l. 1. c. 74. 2 Morb. Chron. l. 3. c. 4. 3 L. 7. c. 6. p. 418. 4. 4 Vid. Hist. cit. l. 3. c. 6. 5 De Plant. l. 3. c. 52. 6 Cap. cit. 7 Vid. Martial. l. 1. Epigr. 110.

bus haud ita procul a fine, *Alvi egestio optima est mollis, cohaerens ac compacta, subfulva, non valde graveolens*, sive etiam ad alterum consimilem ex libro Praenotionum: 1 nec dubitare quisquam potest, quem non pigeat, quae de iusta copia, horaque consueta egestionis, & de lumbricis simul eiectis in utroque loco subsequuntur, cum iis conferre quae proposita Celsi verba proxime antecedunt aut sequuntur ad tres istas easdem res spectantia, & eadem quidem sententia. Igitur a Celso, nihil hic, nisi quae egeruntur, attendente, *alvus coacta* opponitur *alvo liquidae*. Satisque erat libri 4. caput 10. quod de ventris fluxu est, perlegisse, ut pateret, hic alvum coactam alvum minus liquidam significare: quamquam hoc illis etiam verbis confirmatur, quae continuo sequuntur, *aut si procedente tempore paulatim* alvus *contrahitur*: demonstratur autem evidentissime loco altero ex capite 8. huius libri 2. *Alvus in hac valetudine* (tabe adhuc sanabili) *ea tuta est, quae quotidie coacta, eaque convenientia his, quae assumuntur, reddit.* Quod enim hic dicitur de ipsis recrementis, ibi, ut idem significaretur, de alvo dictum est.

Haec scripseram, cum in aliam incidi Adnotationem, ex qua locum istum ultimum lectum quidem esse, nec melius tamen explicatum cognovi. Neque enim aliter exponitur ac primus ille, nempe ad hunc modum: Coacta *ergo* alvus *erit hic quae* cogitur *excernere*: locus autem qui indicatur, revera de alvo est, quae cogitur excernere in ischiadicis, *alvusque nisi coacta non reddit, idque, quod excernitur, mucosum est.* Sed quid hic ad priorem locum de tabescente? in quo alvus *coacta, eaque convenientia* reddere dicitur. Num *coacta* ad alvum referemus vi apertam? quando *convenientia* non nisi ad egesta referri possunt; interiecta autem *eaque* prohibent alio *coacta* referre, quam quo *convenientia*. Verum quid verbis opus est? Utrumque locum ex libro 2. Praedictionum Celsum descripsisse, cetera ostendunt. Is autem, qui ad tabescentem attinet, eiusmodi est, 2 *Venter autem egerat quotidie, & id, quod egerit, sit durum* (ἔστω σκληρὸν) *copia pro ratione ciborum ingestorum.* At qui de ischiadicis est, 3 *quibus alvus non egerit, nisi ad necessitatem coacta* (εἰ μὴ πρὸς ἀνάγκην), *& prodit ipsis multus stercoraceus mucus.* Celso igitur aliud in alio loco Latine reddendo spectandum fuisse, intelligimus; ideoque alterum

1 N. 9. 2 N. 12. 3 N. 45.

ex altero loco non esse explicandum. Multo autem minus ex loco, qui ad ischiadicos spectat, illum interpretari decet, quem primum ex cap. 3. produximus, & ex Coacis Praenotionibus, aut ex Praenotionum libro acceptum diximus. Nam *coacta* ex *ξυνεστηκὸς*, aut *συνεστηκὸς*, videtur expressum, quod *cohaerens* reddiderunt. Praetereaque manifestum est, Celsum de *cita* iugiter *alvo* loquentem, cum mane *coactam magis* dixit, minus quidem liquidam intelligere potuisse; adeo autem duram factam, ut cogi debeat ad egerendum, non potuisse.

Videamus porro, num alibi hae Adnotationes Celsum felicius interpretentur: & primum in alio loco, ubi ad Hippocratem pariter videtur respexisse. Libro 1. cap. 3. *Ubi amari ructus cum dolore & gravitate praecordiorum sunt; ad hunc* (vomitum) *protinus confugiendum est.* Haec adnotantur, *Amari ructus i. e. acidi, ὀξυρεγμίαν Graeci vocant. Lucil. exhalans acidos e pectore ructus.* Nullum est dubium, quin ructus acidi a Graecis sic appellentur, immo *apud Hippocratem atque alios medicos nihil paene est notius*, ut vere ait Mercurialis, [1] quam sic vocari. Illud dubium est, qua ratione quos Celsus *amaros* dixit, nos *acidos* intelligamus, praesertim si, ut eidem Mercuriali [2] & Almeloveenio visum est, spectaverit hic Aphorismum 17. Sect. 4. quo Hippocrates vomitum praecipit *cordis morsum* & *oris amaritudinem* patienti. Nec vero probabiliorem crediderim interpretationem alterius loci ex libro 3. cap. 20. Cum lethargicos alii excitare identidem studerent admotis iis, quae sternutamenta evocarent, aut foedo moverent acrique odore; exstiterat quidam Tharrias, insequenti etiam capite nominatus, qui contenderet, exspectandum esse dum lethargus cum febrili accessione remitteret; tunc enim, nisi aeger expergisceretur, esse ob has causas excitandum, ut excerneret aliquid, & sumeret: *Itaque eos, qui subinde excitant, sine usu male habere.* Huc ea adscribuntur, *Graecismus est ἀπείρως ἔχειν, imperitos esse.* Mihi vero magis congruens cum iis, quae sequuntur, & minus contumeliosa in ceteros Medicos placet interpretatio, ut intelligam, hoc Tharriam dixisse, qui identidem aegrum excitare conarentur, eos hunc sine utilitate vexare. *Neque enim*, ut ibidem mox legimus, *vigilando melior fit; sed per se, si melior est, vigilat.* Notius est autem, quam ut confirmari a me

1 Praelect. in Aph. 1. S. 6. 2 In Aph. 17. S. 4.

debeat, *usum* persaepe utilitatem significare: nam *male habere* quin idem hic valeat, ac molestia & incommodo afficere, dubitare nemo potest, cui vel Celsi unius non sit ignota consuetudo, tot aliis locis, quos sciens praetereo, non aliter, quam libri eiusdem 3. capite 6. scribentis, *qua mole* (satis multae vestis) *plerique aegros in ipso impetu febris, potissimeque ubi ardens ea est, male habent.*

Est etiam ubi Adnotationes aliquae obscurae mihi videantur, velut ea, quae ad vexatissimum illum Praefationis attinet locum, [1] ubi, inter cetera, ab Anatomicis, spirante etiam tum animali, in huius interioribus animadvertenda, occurrit vox illa *confractum*, sive, ut alii antea ediderant, *contactum*, sive, ut Schulzius sibi persuasit, *confrutum*, sive demum, ut in aliqua editione, & in Constantini erat codice, & in Veneto & Forcliviensi, *contractum:* quae vox cur Rubeo placeret, alias ad te scribens [2] commemoravi. Auctori quoque placet Adnotationum. Sed causam, id est, explicationem haud satis intelligo. Sic enim habet, *Ruell.* contractum. *Σύμπτωσιν vocat Hippocr. Aph.* 3. *lib.* 1. *compressum, contracturam:* contractum *ergo legendum.* Quid enim sibi vult per interiorum *compressum*, & *contracturam*, quod non satis complectantur duae praecedentes, inter ceteras, voces *figuram*, *magnitudinem?* Reddunt quidem Latine, ut nosti, plures Interpretes Graecam illam aphorismi vocem *compressiones*, sed omnes eadem, quam aphorismus requirit, sententia, ut effectum videlicet institutae a Medico evacuationis. Sed quid haec ad Celsi propositum, de eo interiorum statu, qui maxime secundum naturam sit, ibi sermonem habentis? Obscura igitur Adnotatio est. Quod si exemplum aliud aliquod, quam concidentium ab evacuatione vasorum, produxisset; conarer fortasse rem ad eum modum explicare, qui mihi, istam vocem *contractum* in codicibus reperienti, in mentem venerat aliquando, nec forsitan praeter rationem.

Scilicet cum inter ista omnia, quae Celsus, sive potius apud Celsum rationales Medici consideranda esse aiebant in vivi animalis interioribus, nihil de horum motibus inveniamus, cumque de eorundem Medicorum sententia modo ostensum esset, quanti referat scire, an concoctio fiat, quod *atteratur cibus in ventre*, ut docebat Erasi-

1 Vid. Epist. III. p. 38 sq. V. p. 79. 2 Epist. III. p. 39.

ſtratus, an aliter, ut alii; item quae ad *ſpiritum trahendum* attinent, *& emittendum*, ad *venas modo ſubmittentes ſe, modo attollentes*, ad alia eiuscemodi; ob has cauſas non improbabile videri poſſit, *contractum* inter cetera poſitum eſſe ea mente, non ut interiora collapſa, ſed ut alternam eorum contractionem ſignificet, per quam cor ſanguinem in vaſa impellit, ſeptum transverſum ad ducendum ſpiritum iuvat, ventriculus denique & inteſtina, dum periſtaltico motu cientur, ſive, ut loquitur M. Cicero, [1] *tum adſtringuntur, tum relaxantur*, etiam *terendo* ſic *cibo* faciunt, ut *omnia cocta* ſint *atque confecta*. Sed haec obiter. Ad minus obſcuras Adnotationes redeamus.

Apertiſſimae illae ſunt, quibus aliquis redarguitur, ut ea, quam venae, paulo ante pro arteriis poſitae, ad memoriam redegerunt. *Male Conſtantinus pro* venae *reponit* arteriae. Nihil mutavit Conſtantinus, ut qui probe ſciret, priſcis, & in his Celſo, in more fuiſſe, ut ſaepius pro arteriis dicerent venas. Explicat tantum. *Venae hic, i. arteriae.* Si aeque paucis poſſem; inquirerem hic, iure, an iniuria Celſum quoque ipſum modo in remediorum materia, modo in aliis, quae pariter ad Medicum ſpectant, libere aperteque aliae Adnotationes reprehendant. Verum ſatis ſit tibi, quod ſupra in aliqua attigi de eo genere. Sed minus tamen dedecuiſſet, in iis rebus tantum auctorem ab eo notari, qui in iisdem longe excelleret. Quod ne hîc facile credamus, nonnullae ex his faciunt Adnotationes. Libro 5. cap. 18. in Cteſiphontis malagmate partem Celſus ponit *nitri quam ruberrimi.* Hoc adnotatur: *Mirum, qui dicat ruberrimum eſſe nitrum, cum viride ſit, & in ollas indatur, ad caules viridiores efficiendos.* Non mihi opus eſt quaerere, quo colore eſſet nitrum, quocum olera coquebantur, ut *ſmaragdina* fierent, quemadmodum loquitur Apicius, [2] & Columella, [3] Plinius, [4] Martialis [5] indicant: illud certe erat album, quod teneris etiamtum braſſicae plantis, tritum deſuper ſpargebat Palladius, [6] *ut ſpeciem pruinae candentis imitaretur;* ſic enim poſtea, *virore ſervato*, coquebantur. Satis eſt; ut de Plinio [7] nihil dicam, qui nitrum in Aegypto, ſcripſit, *& rufum exire a colore terrae*, aphronitrum autem probari, ut ſit *colore paene purpureo;* ſatis, inquam,

1 De Nat. Deor. l. 2. 2 De Re Culin. l. 3. c. 1. 3 De Re Ruſt. l. 11. c. 3. 4 Nat. Hiſt. l. 31. c. 10. 5 Epigr. l. 13. 17. 6 De Re Ruſt. l. 3. c. 24. 7 Ibid.

eſt quid de nitro ipſo tradiderint Medici tres, inter antiquos nobiliſſimi, & omnium manibus verſatiſſimi, commemorare. Hippocrates igitur libro de Internis Affectionibus 1 mentionem facit *nitri Aegyptii rubri torrefacti; nitri* item *rubri* libro de Natura Muliebri, 2 & libro 2. de Morbis Muliebribus, 3 ne alios perquiram locos, libro etiam de Fiſtulis, 4 ubi *nitrum rubrum aſſari* iubet. Dioscorides de medica Materia libro 5. cap. 89. non id modo, quod Plinius, habet de optimi aphronitri *colore paene purpureo;* ſed quod ad nitrum ipſum attinet, *praeferri* hoc, ait, *leve, roſeo colore, aut candido.* Galenus denique libris de Compoſitione Medicam. ſecund. loc. *nitrum rubrum* memorat in Compoſitionibus Ariſtarchi, 5 Tryphonis Gortyniatae, 6 Critonis, 7 & Andreae. 8 Nec plura quaero ex his tribus, aut ex aliis, qui poſtea floruerunt, Medicis: tametſi Oribaſium 9 memini de nitro eadem quae Dioscorides ſcripſiſſe; Avicennam 10 *album, aut purpureum, aut roſeum* praetuliſſe; auctorem denique Hiſtoriae Simplicium Medicamentorum, 11 quae ſub Serapionis nomine circumfertur, *alibi colore roſeo, rubrove, alibi candido, cineritioque* commemoraſſe: nec recentiores 12 deeſſe, qui etiamnum in Aegypto prope Nilum quasdam nitri *ſtrias* efflorefcere confirment, *nunc rubeſcentes, nunc blande caeruleſcentes,* & 13 *nitrum nativum Alexandrinum roſei coloris eſſe, eiusdem Neapolitanum.* Mirum eſt igitur, non iam apud Celſum memorari nitrum quam ruberrimum; ſed mirari aliquem, quod memoretur. Neque minus admiratione dignum eſt, quod adſcribitur ad initium capitis 21. libri 4. ubi occaſione capta ex *nimia,* de qua Celſus loquitur, *ſeminis profuſione,* ſive gonorrhoea proprie dicta, hoc de altera illa adnotatur, qua ex lue venerea non ſemen, ſed pus, aut aquoſa quaedam emittuntur, *Ea vero me auctore, vocari poteſt fiſtula.* Scilicet effluxus, qui fiſtulae effectus eſt, hoc auctore, fiſtula eſſet: ipſa autem fiſtula, quae gonorrhoeas illas graviores aut neglectas, aut male curatas demum conſequitur aliquando, in omnibus eſſet ex ea lue gonorrhoeis vel leviſſimis ac recentiſſimis.

1 N. 29. 2 N. 29. 3 N. 120. 4 N. 6. 5 L. 5. c. 1. 6 L. 9. c. 2. 7 Ibid. c. 3. 8 L. 10. c. 2. 9 Medic. Coll. l. 13. 10 Canon. l. 2. tr. 2. c. 84. 11 L. 6. c. 53. 12 Vid. apud Ettmull. Not. ad Ludov. Diſſ. 1. de Remed. &c. 13 Apud eund. in Schred. Mineralog. c. 23.

Quae omnia cum ita ſint; reſcribere ad illum poſſes, qui deſcriptas ad te iſtas Adnotationes miſit, quaſi *a viro divino* profectas, bene actum fuiſſe cum Celſo, quod earum auctori, quicunque is tandem ſit, alias eiusdemmodi addere non libuerit. Neque enim, iſta quidem ratione, *huic Augiae ſtabulo expurgando* magis ipſe par fuiſſet, quam ceteri, qui huic operi, ut ſcribis, ſatis licenter pronuntiantur *minime pares*. Duos illos dico, qui, ut ais, nominantur, doctos & acutos viros, quos cum hoc praemium referre video diuturnae operae, ut profeſſi erant, in Celſo poſitae; dicere non poſſim, quam gaudeam, me aliis ſemper occupationibus ab eadem ſuſcipienda provincia fuiſſe avocatum, & dies vix paucos flagitanti tibi tribuere potuiſſe, quibus curſim nonnulla, ut hic illic forte occurrebant inter ſcribendum, attingerem; non ex propoſito, Celſi libros emendarem. Quod ſi mihi propoſuiſſem; alia atque alia, optimorum codicum praeſertim, ſubſidia comparaſſem: atque, ut ceteris caruiſſem; at certe diligentius aliquanto caviſſem, ne quae mutanda non eſſent, mutarem; ne quae demenda non eſſent, demerem; ne Celſum damnarem potius, quam interpretarer, aut ſaltem excuſarem; ne eorum, quae alibi ſcripſit, aut in ſcribendo ſpectavit, oblitus, aliud quam quod praeclare ſenſit, ipſi tribuerem; ne quid mihi vellem, eſſet obſcurum; denique ne Celſum iis in rebus accuſarem, in quibus ipſe quaſi hoſpes videri poſſem: aut ſi forte in horum aliquod prolaberer; ut modeſte id, & dubitanti ſimilis facerem; non praefidenti feſtinatione pronuntiarem. Quae vitia, ut oſtenſum eſt, cum alia in alias, tum ultimum praeſertim in omnes fere cadit, quas perpendimus, Adnotationes. Invenies fortaſſe & alias alia aliqua animadverſione dignas: quamquam mihi feſtinanter, & ne omnes quidem, percurrenti, plures, ut initio dixi, viſae ſunt iſtarum diſſimiles adeo, ut facile poſſint ad longe alium auctorem attinere, eumque Lindenio fortaſſe antiquiorem: certe alteruter ab altero videri poteſt quaedam ſumpſiſſe; cum iidem interdum loci ad eundem modum legantur in illius editione recte emendati. Sunt etiam nonnulla in his Adnotationibus aliam ob cauſam ſupervacua, ſive quia res per ſe clara ſatis eſt, ſive quia ad alios ſcriptores magis, quam ad Celſum, attinent quae adnotantur. Vides igitur, quo delectu eſſet opus, ſi miſſis ad me Adnotationibus uti velles.

Cetera, quae ex me quaeris, brevi possunt responsione expediri. Scire enim aves, num alia praestet ad Celsum addere praeter ea, quae multa de similibus auctorum locis, pauca autem de variantibus lectionibus, paginis subiecit Almeloveenius, aut ex suis aliorumve adnotationibus coniecit in Scholia. Ego vero scire ex te aveo, quot quantisve sit voluminibus Celsi editionem bibliopola adornaturus. Neque enim uno aut altero vel maioris formae ea omnia comprehenderet, quae addi possunt. Noli autem credere, (ut de similibus auctorum locis primum dicam, quae non indicari, sed fuse produci, velles) modico haec posse volumine contineri. At ea saltem, dices, proferantur, quae ex libris Hippocratis, aut qui sub Hippocratis nomine exstant, Celsus videtur accepisse. Cave existimes, non plura esse, quam quae collegit Henricus Stephanus. Ne Aphorismos quidem omnes, huc attinentes, pervidit: itaque alii a viris doctis additi sunt, quos ipse omiserat. Praeter Aphorismos autem quot alios tandem excussit libros? istosque alios quam accurate? Quaere, exempli causa, locos quos supra indicavi; num collegerit, facile intelliges.

De variantibus autem lectionibus sic habeto, vel codices optimos, non modo vetustissimas editiones, crebris, & saepe manifestissimis scatere mendis: esse autem immensi laboris seligere in singulis exemplaribus quae utilia proponas, cum in mendis ipsis indicia nonnunquam lateant verioris scripturae; ut si certa quaedam menda omittas, doctos non satis adiuves; si nulla omittas, immani omnes inutilium verborum copia obruas. Huc adde miras inter se varietates, & codicum numerum, & legendi, ob vetustam literarum formam, & compendia vocum, difficultatem, & itinerum impendia ac molestias; nisi si velles alienis oculis & diligentiae credere, quae in ipsarum, quas in manibus habemus, editionum lectionibus ut saepenumero fallat, periculo a nobis facto, compertum est. Crederes autem non modo in hoc, sed in delectu quoque illo, ut plurimum oporteret, qui infirmissima sis valetudine.

Restat ut dicam de Scholiis. Iam nosti, quae ad Celsum explicandum emendandumve olim scripserint Caesarius, Thriverius, Pantinus, Lommius, Rorarius, Constantinus, Ronsseus, Rubeus, Paawius, Rhodius, alii. Si om-

nia omnium edantur; quae libri moles? nam fusius aliqui scripserunt. Deinde quot inutilia admixta ex inanibus hypothesibus? Seligendum igitur. At quos omittes? Num qui prolixiores fuerunt? At in his quoque sunt sua bona: nec qui brevitatem secuti sunt, idcirco non plura habent praetermittenda, vel quia non bona, vel quia a Lindenio iam in contextum recepta. Itaque intelligis, aut ex omnibus eligenda utiliora, aut omnia, quae omnes ediderunt, esse recudenda. Quorum alterum est longi temporis, gravis laboris, peracris in primis iudicii, quod sine assidua animi contentione adhiberi non potest; alterum inutile magna ex parte, & mole ipsa odiosum ac permolestum.

Quid ergo mei consilii est? Nempe quod initio fuit, ut typographo auctor sis, eandem quam prius Almeloveenii editionem repraesentandi, immo omnia, quae ab Almeloveenio non sunt, omittendi. Num tuas etiam, inquis, Epistolas? Immo illas maxime, ne cui amplius ansam praebeant Patavinas mihi Almeloveenii editiones tribuendi. Satis superque illae Epistolae hîc atque alibi e typographorum officinis prodiere, non ad id scriptae, sed ut privatim postulationi satisfacerem tuae. Neque aliud mihi fuit propositum has quoque alias fundenti potius, quam scribenti: aut si quando aliud fuit; tunc fuit, cum scirem necdum, quot in folia possent excrescere, nec spes deesset recognoscendi, quae nunc vix est relegendi. De prolixitudine ipse quid sentiam, paulo ante dixi. Edentur alias separatim, si tanti esse videbuntur, nec tempus deerit recensendi, & ad pauciora redigendi; nosti enim, nulla re nos fieri in scribendo longiores, quam temporis angustiis. Peto igitur abs te, mi Vulpi, maioremque in modum contendo, ut has quinque Epistolas apud te premas. Quod si in praefatione tamen dicendum censueris, & scriptas esse, & qua impellente iustissima ratione sint scriptae, aut si certo quopiam earum loco, speciminis causa, uti volueris; non repugnabo. Vale.

Patavii. IV. Idus Ianuar. MDCCL.

CAIETANO COGNOLATO

IN SEMINARIO PATAVINO STUDIORUM

PRAEFECTO

LEONARDUS TARGA S. D.

NUNC demum animadverti, & particulam *vel* in his Celsi verbis *qui vel melle* &c. lib. 5. cap. 23. sect. 1. & pronomen *id* in illis *ut id ita fieri possit*, cap. 26. sect. 35. eiusdem lib. deesse in editionibus ann. 1493. 1497. 1524. ac neque Caesarium illius vocis, neque huius omittendae Egnatium auctorem fuisse. Quare si quae ego ad loca illa adnotavi, nondum sunt impressa, cura ut, pro *Quidam cum Caesario omittunt* VEL, reponatur, *Alii omittunt* VEL, *secuti editionem an.* 1493. &, pro *Ita in MSS. Mediceis & in editionibus antiquioribus. Egnatius & Caesarius* ID *expulerunt: quos ceteri editores secuti sunt*, rescribatur, *Ita in MSS. Mediceis & in editione prima. Editio an.* 1493. *omittit* ID; *quam alii omnes secuti sunt*. At ea, quae scripsi ad haec verba lib. 2. cap. 8. *ubi urina quaedam araneis similia subsidentia ostendit*, iamque excusa sunt; etiam si in integro res mihi esset, tamen non edi nollem; quamvis Iosephus Scaliger interpretatione sua omnem ab hoc loco mendi suspicionem removere tentaverit. De hoc ideo volui te certiorem facere, ne, si quid forte de interpretatione ista audieris, clarissimi viri adnotationem meos fugisse oculos putes. Vidi, sed non probavi. Novum, inquies, in literis hominem tanto critico repugnare? Tu igitur pro tua summa Latinae linguae peritia, atque eruditione, de re tota iudicabis. Quod ut rectius facere possis, Scaligerianae adnotationis exemplum ad te mitto. Vale. Pridie Kal. Novembr. MDCCLXVII. Veronae.

subsidentia) *i. e.* supersidentia, *quia est* ἐπίστασις ἀραχνώδης. Subices *dicuntur nubes, & Virgilius Eclog.* X. *v.* 74.

Quantum vere novo viridis se subiicit alnus.

i. e. ſe attollit. *Item* ſubiectare *eſt ſurſum iactare. Virgilius Aen. lib.* XII.

aut corpora ſaltu
Subiectant.

Non mirum igitur, ſi ſubſidentia *hic pro* ſuperſidentiis *&* *ἀντὶ τῆς ἐπιστάσιος ſumit.* Scaliger.

LEONARDO TARGAE M. D.

CAIETANUS COGNOLATUS S.

Quod nunc demum de Caeſario & Egnatio obſervaſti, & in duabus illis adnotationibus emendandum eſſe ſcripſiſti, id ſerius accidit, quam oportebat. Iam enim Typographus proceſſit, ac librum quintum abſolvit. Neque ſane moleſtum hoc tibi eſſe debet: levia enim ſunt illa, nec quidquam laudis tuo labori ſummaeque diligentiae detrahunt. Quin immo magna in hoc ipſo laus eſt, quinque illos priores libros novo ſtudio obſervaſſe, tibique neque alia, neque graviora corrigenda occurriſſe. Nam illud etiam, quod de Scaligero ſcribis, bene eſt; quod eius ſcilicet interpretationem praetermiſeris, ac tacitus improbaveris. Ac ne de hoc ipſo diutius dubites, rem totam, ut ipſe poſtulas, explanabo. Celſus igitur lib. 2. cap. 8. haec habet: *Si quis etiam in eo morbo* (de tabe autem loquitur) *diutius traxit, ubi capilli fluunt; ubi urina quaedam araneis ſimilia ſubſidentia oſtendit, atque in his odor foedus eſt; maximeque ubi poſt haec orta deiectio eſt, protinus moritur*: ita ſcilicet hunc locum ipſe legis, ita edendum eſſe cenſuiſti. Male omnino Ioſephus Scaliger vocem illam *ſubſidentia* a communi ſignificatione detorquet, explicatque *ſuperſidentia. Subices*, inquit, *dicuntur nubes:* at quod coelo, quod Deorum pedibus ſubiiciantur. Gellius ad fin. cap. 17. lib. 4. N. A. *Ennius*, inquit, *in tragoedia, quae Achilles inſcribitur, Subices pro aëre alto ponit, qui coelo ſubiectus eſt, in his verſibus:*

Ergo Deum ſublimes ſubices, humidus
Unde oritur imber, ſonitu ſaevo, & ſpiritu.

Feſtus vero in Fragmento de Verborum Significatione ita

legit & explicat hunc Ennii locum: *Subices Ennius in Achille pro ſubiectis poſuit cum dixit:*

Nubes per ego Deum ſubices humidas,
Unde oritur imber, ſonitu ſaevo ſpiritu.

Vides nullam eſſe in huius vocis explicatione inſolentiam: at eam fortaſſe Scaliger ab ipſa nubium altitudine repetendam putavit; in quo quidem potuit non errare; at dum ſimili exemplo *ſubſidentia* pro iis, quae ſupernatant, explicuit, neque verborum ipſorum poteſtatem, neque Latinam conſuetudinem attendit. Eſt enim *ſubiicere* ſurſum iacere, *gettare di ſotto in ſu, alzare*; at nihil ſimile in eo verbo *ſubſido*, ſive *ſubſideo*. Hinc illa, quae ipſe affert ex Virgil. Ecl. X. v. 74.

Quantum vere novo viridis ſe ſubiicit alnus;

& illa etiam Aeneid. XII. v. 287.

aut corpora ſaltu
Subiiciunt in equos;

ſic enim optimi habent vulgati libri, & ipſe Virgilianus Codex Mediceus, qui nuper Romae praeclara forma, magnoque ſumptu eſt editus. Ita Livius lib. 31. cap. 37. ad fin. (ex recenſ. Drakenborchii) *Pavidum regem in equum ſubiecit.* Quod ſi ſuum illud *ſubiectant* Scaliger velit, ob ipſam vim verbi *iacto*, eandem habebimus ſignificationem, quam ipſe antea Italice reddidi. Promta haec omnia & aperta: at illud ſane difficilius, quod ex ipſa ratione Scaliger ſumit; ea ſcilicet, quae urina araneis ſimilia habet, ſupra eſſe; *ſubſidentia*, inquit, *i. e. ſuperſidentia, quia eſt ἐπίστασις ἀραχνώδης.* Hanc ego rem Hippocratis primum auctoritate, tum ipſis Medicorum obſervationibus explicabo. Saepe apud Hippocratem ὑποστάσιες τῶν οὔρων, ὑπόστημα τῶν οὔρων; at ego allatum Celſi locum reſpiciens, ea tantum afferam, in quibus id quod in urina ſubſidit araneis ſimile dicitur; ac tabem ingraveſcentem, viſcerum diſſolutionem, proximamque mortem ſignificat. In libro igitur Praenotionum Sect. 2. pag. 40. apud Foëſium de urinis quaedam habet Hippocrates, atque haec etiam: τὰς λιπαρότητας δὲ τὰς ἄνω ὑφισταμένας ἀραχνοειδέας μέμφεσθαι· συντήξιος γὰρ σημεῖα· quae verba ita Foëſius Latine reddit: *Quin etiam pinguedines ſupra innatantes* (Lindenius *ſuperne inſtantes*) *araneorum telas referentes damnare oportet; colliquationem namque ſignificant:* in ſuis autem adnotationibus (adnot. 35.) vocem ὑφισταμένας eſſe illam qui-

dem in vulgatis quibusdam libris fatetur, at in aliis, iisque melioribus, legi ἐφισταμένας; hoc esse apud Galenum, hoc sibi probari. Quare cum utraque vox in antiquis Codicibus fuerit, is fortasse, quo usus Celsus est, habebat ὑφισταμένας, potuitque Latinus Hippocrates scribere *subsidentia*, vulgaremque notionem huic verbo tribuere. Nam in Coacis Praenotionibus n. 582. apud eundem Foësium ita legimus: τὸ δὲ πτυαλώδεας ἔχον ὑποστάσιας οὖρον, ἢ ἰλυώδεας, ῥίγεος δηλωτικόν· τὸ δὲ ἀραχνιῶδες, συντήξιος. Foësius vero Latine: *quae vero* (scilicet urina) *sputo similia habet sedimenta, aut limosa, rigorem denuntiat; quae araneorum telis similia quaedam habet, colliquationem*. In duobus hisce casibus urinae ὑποστάσιας intelligit Hippocrates; idque ipse Lindenius agnovit; & aptiore Latina interpretatione significavit: *quae sputo similes subsidentias, aut limosas habet, rigorem indicat: quae aranei telis similes* (scilicet subsidentias) *colliquationem*. Vox igitur *subsidentia* a Celso adhibita (uti Medicei ac Vaticani Codices testantur) ad urinae ὑποστάσιας refertur, eamque habet significationem, quae communis est, quaeque illi alio in loco ab eodem Celso tribuitur; nempe cap. 5. eiusdem libri secundi, ubi haec certissime legimus: *item, si urina modo liquida & pura est, modo habet quaedam subsidentia*. Tandem, ut id afferam, quod praecipuum est, pinguiores istae urinae partes, quae tabe ingravescente apparent, non iam ob ipsam tenuitatem, sed ob eam, quam referunt, figuram, araneis similes dicuntur; neque supra innatant, at subsidunt. Saepe etiam haec veluti aranea inter ea, quae in fundo vasis restiterunt, ipsamque extimam urinae superficiem conspiciuntur, eumque locum obtinent, qui ipsorum gravitati respondet; itaque posita recte adhuc dicuntur *subsidere*. Atque hoc quidem a Medicis observatum illud etiam me docuit, quomodo duae illae voces ἄνω ὑφισταμένας in allato Hippocraticarum Praenotionum loco optime possent cohaerere. Nihil est quod Scaliger quaerat amplius. Habes, Leonarde humanissime, verbosam & insuavem epistolam; at qui veteres Codices iamdudum tractas, qui veterum scriptorum loca saepe colligis, confers, componis, illustras, his iam assuevisti. De iis, quae alias scripsi, te rursus moneo. Da operam, ut nostram fidem citissime liberemus. Quamquam, commota adhuc valetudine, minime tibi properandum existimo: *Non igna-*

ra mali; nosti iam cetera. Nunquam ego neque tibi, neque Celso deero. Gratulor interim omnium primus egregiam laudem, quod laboranti Celso medicas manus adhibueris. Vale.

Patavii. Idib. Novemb. MDCCLXVII.

LEONARDUS TARGA
IOSEPHO TORELLO S. D.

EXPLICA mihi, amabo te, locum Celsi infra descriptum; aut saltem vide, num ego recte intellexerim. Nam Constantinus certe non recte; quod & Morgagnus noster est suspicatus Epist. V. pag. 89. Locus est in lib. 7. cap. 26. sect. 2. *In quam* (vesicae cervicem), *si oblongus* (calculus) *est, sic compellendus est, ut pronus exeat; si planus, sic, ut transversus sit; si quadratus, ut duobus angulis sedeat; si altera parte plenior, sic, ut prius ea, qua tenuior sit, evadat.* Ita in antiquis legitur & Mss. & vulgatis libris: atque haec verba *ut duobus angulis sedeat*, sic interpretatur Constantinus: *Sedet binis angulis, immo quaternis, cum per totam planam superficiem iacet, nec in latus procumbens carinatur.* Ego vero, ut primum de lectione dicam, vitiatos Codices omnes existimo: ac tum *sedeat*, tum *sit* aliena esse & insititia; verbaque *exeat* & *evadat* totam periodum regere. Quod ad sensum attinet, contrarium plane intelligo atque Constantinus. Habes paucis sententiam meam, quam a te probari cupio, & posse etiam confido. Et quia tui conveniendi potestas mihi, propter maximas occupationes, multis diebus non erit, pergratum facies, si, quamprimum poteris, per literas respondebis. Vale.

IOSEPHUS TORELLUS
LEONARDO TARGAE S. P. D.

EGO ne, mi Leonarde, si quid in Celso subobscurum est, explicare audeam? praesertim tibi, qui longo illum trivisti usu, atque in tuum prope succum & sanguinem

convertisti. Bene igitur habet, quod de re explorata quaeris, tuamque potius sententiam aperis, quam exquiris meam; hoc opinor consilio, ut eam firmius teneas, si mihi placuisse cognoveris. Ita enim a natura comparati sumus, ut ea ipsa, quae dubia nobis non sunt, certiora ducamus, cum aliis quoque, qui minime blandiri solent, probari videmus. Utcunque sit, de Celsi loco, quem mihi affers ex libri VII. capite 26. ubi de curatione agitur calculosis adhibenda, ita sentio, illum te, cum paullo corruptior sit, ita uti fieri debet, deque vera eiusdem sententia recte coniicere. Neque enim aliud sibi vult scriptor diligentissimus, quam docere quomodo calculus in vesicae cervicem compellendus sit, ut inde minore negotio extrahatur. Cum vero non una eademque sit calculorum omnium figura, de quadrato praecipit, ita illuc esse compellendum, *ut duobus angulis exeat.* Quod cuiusmodi sit, haud sane pronum est intelligere. Mihi hoc videtur significari, calculum, quem diximus, contra plagam, quae mox in vesicae cervice facienda est, constituendum esse secundum lineam, quae proxima duo eiusdem calculi latera dirimit. Tunc vero ille figuram quandam referre videtur ex duobus quasi cuneis constantem, communem habentibus basim, contrarioque modo inter se invicem positis. Ita fiet, ut si anterior cuneus medici manu in vulnus adigatur, huius orae ad illius usque basim magis magisque diducantur; cumque eo ventum sit, succedente posteriore cuneo, eaedem rursus committantur & coëant. Quoniam vero hi duo cunei, qua parte simul iunguntur, duos angulos utrinque efficiunt, quos per vulnus transmitti necesse est, facile apparet, quid sit apud Celsum *duobus angulis exire.* Quare nemo satis miretur Constantinum, qui optime, si quis alius, videre potuit quinam esset horum verborum sensus; quippe indicat; tamen illum reiicere, aliumque sequi, a vero longissime abhorret. Nec enim vult cunei, quem diximus, aciem in vulnus adigi, sed potius eiusdem latus; quod sane qui fieri possit, quin vesicae cervix rumpatur, ne satis quidem intelligo. Nisi forte dicere volumus verbum *sedeat,* quod in Codicibus omnibus legitur tum manuscriptis, tum editis, viro docto obfuisse ad intelligendum; cum insuper animadverteret vulnus priore illo modo latius aliquanto fieri, quam hoc postremo. Verum & verbum *sedeat* insititium est, ut ipse mones, aut in *exeat* mutandum; &

parum refert, quam magnum ſibi iter calculus faciat, modo rite faciat, id eſt, ſenſim pedetentimque, atque ita ut vulneris orae ne laedantur. Itaque calculum altera parte pleniorem ita vult Celſus in veſicae cervicem compelli, *ut prius ea, qua tenuior ſit, evadat.* Haec habui, mi Leonarde, quae tuae epiſtolae breviter, & quantum potui perſpicue reſponderem: quae ſi tibi, ut ſpero, probabuntur, erit cur mihi gratuler, quod in re ſi non valde difficili, certe non mea, aliquid viderim. Cave igitur ad tua haec ſtudia ſaepius nos revoces, ne dum eadem retracto, ipſe quoque, quaſi aliud agens, medicus fiam, & in tuam poſſeſſionem furtim irrumpam. Vale. Ex bibliotheca domeſtica. IV. Non. Iul. MDCCLXVII.

LEONARDUS TARGA
IACOBO FACCIOLATO S. P. D.

A clariſſimo medicinae profeſſore Ioanne Bona, qui hisce diebus Veronae fuit, magno cum dolore cognovi, te ſuperiori menſe torminibus graviter laboraſſe: quibus liberatum te nunc, ut ille affirmavit, recte valere gaudeo laetorque. Velint Superi hanc laetitiam mihi eſſe diuturnam; teque literis nobisque, quicunque eas colimus, longo tempore ſervent incolumem. Interea ſpero, te non ſolum tibi, verum, ut conſueviſti, etiam illis valere; ac ſtudiis mutuis & poſſe iam, &, qui tuus in me eſt amor, libenter velle. Peto igitur a te, ut plane aperteque ad me ſcribas, quid tibi videatur de verbis *adigo* & *adiicio*, quae iaciendi ſignificatione ab idoneis ſcriptoribus promiſcue uſurpata, Critici plerique omnes putant. Tu quidem, cum *adiicietur* alii legerent in loco illo Celſi lib. 7. cap. 27. qui ita a Lindenio Almeloveenioque editus eſt: *idemque humor clyſtere intus adigetur;* merito dubitaſſe videris, num *adiicere intus* Latine diceretur. At tamen in animadverſione quadam in Lexicon Danetii hanc ſignificationem verbo *adiicio* tribuis, auctore Caeſare lib. 2. B. G. cap. 21. & lib. 4. cap. 23. Quid ſi Caeſaris auctoritas duobus his locis incerta eſt? Loca, inquies, alia inveniemus fidei non dubiae. Vide tamen, quid praeſtare poſſis. Nam quod at-

tinet ad locum primum, *Non longius hostes aberant quam quo telum adiici posset;* nosti ex Oudendorpio, ut aliter atque aliter legatur in manuscriptis, nec desint Codices in quibus sit *adigi.* Altero autem loco, *Ut ex locis superioribus in litus telum adiici posset,* multi Codices & quidem meliores exhibent *adigi;* idque ex eorum fide magis probat Oudendorpius ipse, qui *adiici* primo loco probaverat. Eadem varietas occurrit tum lib. 2. B. C. cap. 34. *Prius, quam telum adiici posset, aut nostri propius accederent;* tum lib. 3. B. G. cap. 13. *Neque propter altitudinem facile telum adiiciebatur.* Iam cur haec duo verba fere varient in veteribus libris, causam viri docti aperuerunt; quod scilicet *ADICERE* per simplex *I* scriberetur, & *C* ac *G* inter se facile commutarentur. Quae cum ita sint, quis, vel in summo Codicum consensu, incerta illa non existimet? *Ut neque ex inferiore loco satis commode tela adiici possent,* lib. 3. B. G. cap. 14. *Brachiis perfectis, promotisque usque eo, quo telum ex oppido adiici non posset,* de B. Afric. cap. 56. *Tantum aberat a nostro castello, ut telum tormentumve missum adigi non posset,* lib. 3. B. C. cap. 51. & *Tantumque a vallo eius prima acies aberat, uti ne in eam telum tormentumve adigi posset,* cap. 56. Quis porro *adigetur* legere non malit in allato Celsi loco, quamvis in Codice Mediceo omnium vetustissimo sit *adicietur?* Nam in plerisque aliis mendose est *adietur.* Sed quo magis suspicere *adicietur* ex *adigetur* esse corruptum, ecce tibi ex septem Codicibus Mediceis sex habent *adicienda* lib. 8. cap. 5. ubi cum legeretur, *in longitudinem implicata linamenta, & molli pellicula cincta circumsutaque intus adiicienda sunt,* Lindenius reposuit *iniicienda,* quemadmodum Constantino placuerat. Unus omnino Codex, ille scilicet pervetustus, habet *adigenda;* quem ego hic sequendum puto. Verum in utroque Celsi loco *adigere* non aliud est quam *impellere,* Italice *spingere, cacciare:* apud Caesarem vero id verbum iaciendi significationem habet, Ital. *lanciare.* Quidni? inquit Oudendorpius. Quemadmodum *telum* & *agere* & *iacere* Latine dicitur; sic & *adigere* & *adiicere.* Ego vero ex Facciolato quaero, *adiicere* an *adigere* ipse libentius dixerit, an utrumque pariter. Si utrumque probas, nihil est quod de Codicum inconstantia laboremus: si alterutrum displicet, poterit illud, Codicibus non invitis, inter dubia censeri. Exspecto tuas literas. Vale.

IACOBUS FACCIOLATUS

LEONARDO TARGAE S. P. D.

Quid de re tantula, mi Targa, tantopere laboras? Recte animadvertisti, controversias omnes de verbis *adigo* & *adiicio* promiscue usurparis ex duarum literarum similitudine C & G ortas esse. Pro certo habendum, verbum *adigo* ex *ad* & *ago* compositum esse, *adiicio* ex *ad* & *iacio*, neutrum autem a suarum partium significatione discedere. Codices Mss. variant. Quidni? Scilicet ab hominibus scripti sunt, & quidem ab hominibus fere mercede conductis. Vide, quid sensa poscant. Ubi de re agitur, quae maiorem quandam vim motumque requirit, retinendum est *adigo*, motus iners requirit *adiicio*. Ceterum loca multa sunt, in quibus utrumque ferri potest, praesertim si reputes, pronuntiationem quoque ipsam literarum C & G non valde absimilem apud veteres Romanos fuisse. De mea valetudine recte noster Bona, nisi pedes mihi ante menses duos torpere coepissent, caputque ipsum surditate quadam laboraret. Caremus febri, & amicis etiam scripto respondemus, sed breviter, & satis spurce, ut vides. Vale.

LEONARDUS TARGA

IO. BAPTISTAE MORGAGNO S. P. D.

Quo magis Celsianae emendationis opus ad finem perducere festinamus, eo plures maioresque difficultates offendimus, quae nos longius, quam sperabamus, morantur. Nam ceteris quidem in libris multa erant expedita: at in primo libri octavi capite mihi tertio fere quoque versu haerendum est. Praeter tot illa a te iam notata loca vel mendi suspicione laborantia, vel manifeste corrupta, alia occurrunt, quorum non minus dubia est fides. Ex pluribus duo tantum tibi proponam. Alter est de coronoide

maxillae processu, qui iugale os subire dicitur, & *super id* temporum musculis illigari. Atqui iugale os processus ille non fere superat. Fortasse igitur, quoniam in pervetusto Mediceo Codice non exstat particula *super*, sed tantummodo *id*, legendum *ibi*. Nisi forte *id* quoque adventitium est. Locus alter, ad iugulum pertinens, ita legitur in omnibus antiquis libris tum editis, tum Mss. *Id ipsum recurvum, ac neque inter durissima ossa numerandum* &c. Sed particulae illae *ac neque* ita stare posse non videntur. Paawius *neque* extrudendum censet; *quod*, inquit, *dura solidaque sit clavicularum substantia*. Attamen inter laxa (χαῦνα) ossa iugulum repositum fuit ab Hippocrate de Artic. sect. 12. *Iugulum vero, ut & reliqua ossa, quae laxa sunt, prompte coalescit*. Lindenius Paawium sequitur. Ego ab utroque dissentio, & aliquid deesse suspicor. Id cuiusmodi sit, divinare non ausim: verumtamen ut causa non fuit, cur aliquis *neque* huc intruderet, sic facile fieri potuit, ut, cum duo essent incisa, quae utraque per eandem particulam *neque* inchoarentur hoc modo: *ac neque...... neque inter durissima ossa numerandum*; librarius prius omiserit. Ita lib. 7. cap. 23. ex verbis illis *curari res neque manu, neque medicamento potest*, haec *neque manu* in Codice Mediceo supra allato desiderantur. Si vero non praetermittendo aliquid, sed addendo librarius peccavit, ego quidem coniunctionem *ac* inconsulto addidisse existimaverim. Omnino haec verba *neque intet durissima ossa numerandum* videntur recte habere. In hac enim lectione & ab Hippocrate, cui libenter adstipulari solet, minus recedit noster Cornelius, & ratio cum humero femoreque duritie comparandum. Vides me in tua provincia versari: itaque certum auxilium a te peto, id est, ut ad me scribas, quid de duobus his locis ipse sentias. Neque tamen sum adeo imprudens, ut tibi homini occupatissimo nimium oneris imponere audeam. Abunde mihi erit satisfactum, si, quae tu me scire oportere existimabis, summatim perscribes. Verum de hoc ut voles. Illud te oro, ut me, quemadmodum facis, amare pergas; si te in parentis loco haberi, atque omni pietate coli intelligis. Vale. Veronae. Nonis Iuniis MDCCLXVI.

IO. BAPTISTA MORGAGNUS
LEONARDO TARGAE S. P. D.

Utinam, mi Leonarde, aliter ac ſcribis, res ſe haberet, neque caput praeſertim iſtud, quod primum eſt in Cornelii noſtri libro octavo, incuteret attentis emendatoribus adeo crebram tum vitiati loci ſuſpicionem, tum ita vitiati, ut & numero deterriti, ex ſuis dubitationibus plures omittere, & difficultate haud raro victi verae excogitandae emendationis, probabilem, ut primum videtur, ſed de qua vel ipſi mox dubitent, coniecturam proferre interdum cogantur. Haec eo libentius dico, quod in me potius cadere, quam in alios, non modo ſentio, ſed veri amore percitus, ultro etiam fateor, qui Celſi hic illic emendandi curam ſemel atque iterum olim ſuscepi, ut ſimul Vulpio meo ſatisfacerem, ſimul alios excitarem, qui multo eſſent ad id aptiores cum ingenio & doctrina, quod facile eſt, tum copia antiquorum Codicum, quae nec omnibus eſt, nec ubique. Cuius voti me factum per te compotem eo demum tempore intellexi, quo tua te valetudo huc paulisper ſecedere coëgit, mecumque colloqui. Equidem iam ante hos viginti annos, qua eſſes ingenii praeſtantia, & qua diligentia noveram, cum ab nobiliſſimo cive tuo mihi commendatus, vix uno aut altero anno hic in optimis ſtudiis exacto, eam, priusquam huc domo redires, ad me epiſtolam dediſti, qua lecta, nihil poſtea miratus ſum, quod apud tuos in aegrorum curatione verſatus, alias, conſulendi cauſa, miſeris ita ſcriptas, ut quae feceras, & quae mox facere in animo habebas, non magis probare iure ac merito deberem, quam doctrinam & eruditionem ſuſpicere. Sed poſtquam in ultimis illis colloquiis certiorem me feciſti, te cum vetuſta Celſi exemplaria Romae & Florentiae, tum vetuſtiſſimum omnium Mediceum annis ſuperioribus verſaſſe, attentiſſimeque non alienis, at tuis ipſis oculis perlegiſſe, & quae adnotanda viderentur, cuncta adnotaſſe, & in nova, quam parares, Celſi editione cum omnibus eſſe communicaturum; tunc vero quanto me gaudio affeceris, cognoſcere potuiſti, praeſertim cum certa quaedam exempla, quae ego, ut fit

in colloquiis, a te petebam, referres, & quomodo aut ſcripta inveniſſes, aut ex primae ſcripturae veſtigiis reſcribenda ſagaciter cenſeres. Quod igitur etiam alia ſubinde per literas addideris, & duo inſuper nunc mittas; potius miſſa reor, ut me ante alios cumulares novo gaudio, quam ut exquireres ſententiam hominis tot iam annos aſſiduis longe alia ſcribendi docendique occupationibus a verborum Celſi examine prorſus avocati. Certe enim de locis duobus nunc quaeris, de quorum a te propoſita emendatione dubitare vix poſſis. Nam quod acutus maxillae inferioris proceſſus alte adeo aſcendat, ſub oſſe iugali ſubiens, ut *ſuper id* temporum muſculis illigetur, quisnam, Anatomes non ignarus, malit ſic legere, poſtquam non *ſuper id* in antiquiſſimo illo Mediceo Codice exſtare cognoverit, ſed *id* tantummodo; quae ſi vocula ipſa pariter (quae altera hic tua coniectura eſt) adventitia ſit, eoque tollenda; illico planiſſima ſententia exiſtat, & quae nullam mendi ſuſpicionem relinquat. Cum tamen de iſta emendatione ipſe dubites; aliunde ac ex Anatome petitam cauſam ſubeſſe ſuſpicor: qua de re infra videbimus. Iam vero quod ad ſecundum, nempe de clavicula, attinet locum; aut ipſe plurimum fallor, aut quicunque eſt in librorum veterum, qui calamo ſcripti ſunt, emendatione exercitatus, ut ſuſpicionem probabit tuam de iis, quae facile ibi potuerit librarius tranſilire; ſic tecum procul dubio eſſe retinendam cenſebit particulam iſtam *neque:* cuius expungendae (quod a pluribus factum nollem) contra librorum omnium fidem, qui ad initia usque ſuperioris ſeculi exſtabant, quis auctor fuerit, & cur nec ei ſit nec eius imitatoribus aſſentiendum, praeclare doces. Aliud enim eſſet iugulum dicere non eſſe os durum, aliud eſt *neque inter oſſa duriſſima numerandum.* Hoc autem Celſus ait; non illud. Et certe ut poterat extremas iuguli partes eadem fortaſſe ratione, qua proximi humeri capita, molles dicere; non poterat tamen medium quoque iugulum inter mollia oſſa recenſere. Itaque ne forte aeque durum, ac humerum medium eſſe docet, crederemus; ſcite admonuit, non eſſe inter duriſſima oſſa numerandum. Huc autem Celſum ſpectaſſe, & tu vides, recte anatomicas claviculae meliores deſcriptiones ſecutus. Inſuper feciſſe, addis, ut ab Hippocraticis dogmatibus, quae prae ceteris ſectari ſolebat, quanto minus poterat,

ibi recederet. Quam rationem si magis ego attendissem; nunc cuiusdam meae in Celso emendando coniecturae non poeniteret. Ea quae sit coniectura, volebam tibi exponere, & simul quod supra pollicitus sum, his literis praestare. Sed quando hae iam satis sunt longae, ne aequo longiores fiant, utrumque proximis literulis exspectabis, & me interea, ut facis, amabis. Valetudinem tuam, mi Leonarde, cura diligenter; quo gratius mihi facere nihil potes.

Patavii. IV. Idus Iun. MDCCLXVI.

IO. BAPTISTA MORGAGNUS

LEONARDO TARGAE S. P. D.

IGNOSCES, mi Targa, homini aliis atque aliis occupationibus iugiter distento, & gravissimae aetatis incommodis nonnunquam impedito, si tandem post tam longum tempus tam longam epistolam mittit, quasi satis spatii non habuisset, ut scribenda, ad te praesertim, & de huiusmodi argumento, contraheret in pauciora. Huc enim res tota redit, ut tibi, facile assensuro, comprobem, in Celsi libris germanae scripturae restituendis, praeter cetera opus esse attendere, quem saepius auctorem sequi consuevisset; hunc autem Hippocratem fuisse, inter omnes constat. Cuius utinam mihi tunc etiam venisset in mentem, cum inferiorem maxillam os *molle* dici a Cornelio nostro miratus, coniecturam, quam modo nollem, proposui, sperans videlicet, in vetustiore aliquo Codice pro *molle* fortasse *mobile* repertum iri. Sed dubitare postea coepi, ex quo animadverti, patellam quoque & humeri capita ossa *mollia* a Celso dici. Spe autem omnino excidi, cum te nullo in exemplari audivi *mobile*, in cunctis vero *molle* os maxillae scriptum vidisse. Tunc denique cuius exemplo atque auctoritate, & quid intelligens Celsus id scripsisset, suspicatus, Hippocratem in manus sumpsi, ab eoque traditum legi, fractam maxillam cito confervere *quemadmodum etiam alia ossa rara*, idque eodem in libro *de Articulis*: in quo cum fractam quoque claviculam, *itemque alia ossa laxa*, cito coalescere legamus; recte coniiciebas, Cel-

ſum ideo negaſſe, claviculam inter duriſſima oſſa numerandam, ut minus recederet ab Hippocratis auctoritate. Optandum ſane eſſet, ne ab Hippocrate longe adeo disceſſiſſet, ut os pectoris *durum* eſſe traderet; quando in eo libro, qui inſcribitur *Mochlicus*, *laxum* eſſe, olim docuerat, & vere docuerat Hippocrates. Certe enim cum recens virilis cadaveris ſternum qua parte videbatur craſſius, ſimulque haud procul a mento inferiorem maxillam, itemque patellam ſcalpro diſcidiſſem; nullum ex hisce oſſibus fuit, quod intus ex oſſeis non conſtaret lamellis, cellulas cancellosve efformantibus, non ſecus ac in extremis oblongorum oſſium partibus videmus. Et erant quidem in patella cellulae ut minores, ita confertiores; cortex autem oſſeus in maxilla craſſior, in patella ſternoque tenuior; ut proclive eſſet intelligere, quae *rara* aut *laxa* Hippocrates vocaſſet oſſa, eadem, ſi ſternum excipias, *mollia* a Celſo ob eam celluloſam ſtructuram eſſe dicta, *durorum* appellatione iis ſervata, quae, ut medius humerus mediumque femur, ſub craſſiſſimo pariete plenum medulla tubum, cellularum loco, habent. Noviſſime autem propter ea, quae ab utroque de clavicula ſcripta memoraveras, cum huius quoque oſſis, ex viro, pariter ac ille prior, conſiſtentis aetatis, ſumpti, ſtructuram vellem attentius recognoſcere; ſic vidi. Capita quidem multo pauciores continebant cellulas, quam exſpectarem, & clavicula reliqua tubum habebat ab uno capite ad alterum pertinentem, quem medulla implere videbatur, & paries cingebat oſſeus, nec ſane tenuis. Attamen & hic paries, ſi cum proximi humeri pariete conferres, partem vix tertiam craſſitudinis alicubi aequabat, & tubus quantus quantus erat, non continuato, ut paſſim in humero videmus, complebatur medullae corpore, ſed ubique interciſo adeo crebris & inter ſe implicitis lamellis fibrisve oſſeis, ut viam per eas ſi immiſſo ſtylo quaereres, expeditam nusquam invenires, & propter hunc ſaltem ſtructurae modum cenſeres, potuiſſe claviculam ab Hippocrate inter dura oſſa non reponi, a Cornelio autem noſtro vel meliori iure inter duriſſima non admitti. Cur haec tibi, mi Leonarde, volui commemorare? Nimirum ut altero huc addito Hippocratis loco experiar, an forte praeſtare id valeam, quod promiſeram literis ſuperioribus. Locus in eodem, quem ſupra ſemel iterumque laudavi, libro

de Articulis, quo loco affirmat Hippocrates, acutum maxillae inferioris processum, quem *cornicem* vocat, *supra iugale os excedere*, contra atque priore epistola videbar sentire. Scilicet Anatomen dumtaxat spectando, fore aiebam, ut Facultatis huius cultores mallent, ubi apud Celsum de eodem maxillae processu haec legimus, *sub osse iugali subit, & super id temporum musculis illigatur*, verba illa *super id* prorsus tolli, quando in vetustissimo Mediceo Codice ex parte iam desunt. Sic enim omnis auferetur mendosae suspicio scripturae, si quod verum postularet, attenderemus. Quid erat igitur, cur de eiusmodi emendatione ipse tamen dubitares? Num fallor, putans ob locum Hippocratis, quem modo producebam? Ab eo quidem auctore supra vidimus nonnunquam Celsum recessisse. Saepius tamen atque adeo plerumque secutum esse, constat: idque, si vera fateri volumus, eo quoque loco videtur fecisse, quo de agitur. Nam & acutum maxillae inferioris processum *longius procedere* scripsit, & *iugalis* ossis vocabulo non idem, quod nunc solent, os designavit, id est, orbitam ab latere exteriori efficiens, sed, ut Hippocrates, eius tantummodo processum ossis, qui *transversus* inde ad posteriora tendens, iugi similitudinem referre iam incipit. Huius autem iugi, non ossis a quo venit, altitudinem ab acuto maxillae processu in simia praesertim superari, in nonnullis ossium huius bestiae, quam veteres potissimum dissecabant, imaginibus vidisse memini; σκελετὸν enim, quem olim parare institueram, canis improba, necdum rite colligatis ossibus, omnino pessumdedit. Huc si Codicum ceterorum addas consensum, in quorum nullo, sicut in illo, quamvis antiquissimo, uno tamen, istam, quae casu potius fugisse ibi librarium videtur, particulam *super* praetermissam vidisti; continuo intelligetur, causam tibi non defuisse cur dubitares, aliudque esse scripturam quae planius cum vero nunc conveniret, aliud quae prisci auctoris germana fuerit, constituere. Sed tu haec melius. Interea fac, certius sciam, quod summopere cupio, te minus minusque in dies incommoda uti valetudine, & me redamantem, mi Targa, ama.

Patavii. Pridie Idus Sextiles MDCCLXVI.

IO. BAPTISTAE MORGAGNO IOSEPHUS TORELLUS S. P. D.

Proximis diebus cum Celsum evolverem, quo ego auctore ob singularem Latini sermonis puritatem & elegantiam mirum in modum delector, forte incidi in libri octavi caput undevicesimum, quod est de digitis luxatis, ubi haec leguntur: *super mensam tantummodo* digiti *intendi debent, qui vel in priorem, vel in posteriorem partem exciderunt, tum iam palma compelli.* Quibus postremis in verbis cum haec duo *tum iam* mihi paulo durius coniungi viderentur, statim Lindenianam editionem consului, cupiens nimirum cognoscere, num ipsa, quae omnium fertur emendatissima, aliter haberet. Ego enim utebar Aldina, quam an. MDXXVIII. Venetiis procuravit Ioannes Baptista Egnatius, quacum ceterae omnes consentiunt. Ibi vero *tum iam* in *tumque* mutatum inveni. Satis quidem apte, nisi Codices omnes, quos Romae & Florentiae Targa meus, vel potius noster, consuluit, repugnarent, qui miro consensu vulgatam lectionem tuentur. Quid ergo agendum? Sequemurne antiquos codices? At id Latinae aures vix permittunt. Anne potius Lindenianam editionem? Huius vero auctoritas tanta non est, ut unam tot codicibus praeponamus; in hoc praesertim capite, ut tu prae ceteris optime nosti. Audendum in loco est. Quid si, pro *tum iam*, legamus *tum in eam?* ut hoc Celsus docere voluerit, digitos, de quibus dixit, super mensam tantummodo intendi debere, tum in eam, id est, CONTRA EAM, palma compelli. Ita enim fiet, ut illi in suam sedem restituantur. Certe sententia perspicua est, locoque apta; similitudo autem tanta inter *iam* & *in eam*, quod fortasse etiam in Codd. Mss. scriptum erat hoc modo, *ĩeam*, ut facile librarius errare potuerit. Nosti hominum genus, quam sit incuriosum, & quam saepe in longe clarioribus caecutiat. Habes coniecturam sane probabilem, nec fortasse aspernandam, si de re esset non adeo levi. Ideo tecum communicare volui, cui nihil est leve, quod ad Celsi tui emendationem pertineat; simul sperans fore, ut, ipse quid sentias, libere, ut soles, candideque perscribas. Hoc tam

mihi erit gratum, quam quod gratiſſimum. Vale tibi tuoque ſeculo, quod praeclaris ingenii tui monumentis illuſtrare perges. Veronae. III. Idus Iul. MDCCLXVIII.

IOSEPHO TORELLO
IO. BAPTISTA MORGAGNUS S. P. D.

QUOD de loco iſto Cornelii Celſi ita ſentias, ut ad me ſcribis, tuum, Vir eruditiſſime, non minus in Criticis, quam in Poëticis, & in Mathematicis ſtudiis ſagax ingenium perſpicio: quod vero ſcire aveas de eodem loco ipſe quid ſentiam, tuam erga me ſingularem benevolentiam agnoſco. Duae illae particulae *tum iam* coniungi, inquis, paulo durius videntur, quam a Celſo eſſe poſſe credamus. Sunt autem duae illae ipſae, eundemque in modum coniunctae particulae ad Lindenium usque ſervatae ſummo conſenſu in Celſi libris, qui calamo exſtant typisve deſcripti. Nihilo tamen minus, ut tot aliis in locis, & merito quidem, Criticis non obſtitit eiusmodi conſenſus, quo minus mutandum aliquid cogitarent, ſic neque hoc in loco obſtare debet. Nempe vera dicis, eoque ab nemine horum ſtudiorum non imperito facile neganda. Illud ſequebatur, ut de Lindenii mutatione iudicium ferres. Non iniuria tuliſti. Scilicet ab antiquiſſima illa ſcriptura *iam* nimis diſtat particula, quam ſubſtituit, *que*, pro *tum iam* reſcribens *tumque*. Longe propiorem ipſe excogitaſti emendationem *tum in eam*, videlicet *menſam*. Sic enim Celſi locum coniicis eſſe legendum: *Super menſam tantummodo* digiti *intendi debent, qui vel in priorem, vel in poſteriorem partem exciderunt, tum in eam palma compelli.* Unum fortaſſe moroſus aliquis in coniectura tua deſiderare poſſet, id eſt, ut verbum *menſam* propius abeſſet, quam *partem* ab duobus iſtis *in eam*, minime attendens, digitos non in eam, in quam exciderint, partem, ſed in diverſam omnino eſſe compellendos. Moroſus vero alter (ſaepius enim, ut noſti, in difficiles, quam in faciles incidimus homines) qui tum id ipſum, quod modo dicebam, attenderit, tum Celſum meminerit in iſtis, quae de oſſibus ſuo loco motis conſcripſit capitibus, cum eiuscemodi uſus eſt loquendi

forma, compellenda praecepiſſe non in durum, & renitens, ut menſa eſt, ſed in id, quod excipiat, & in ſe compulſa admittat, nimirum in ſuam ſedem, aut in diverſam partem; hic igitur alter moroſus, ne prorſus taceat, fieri poteſt, ut inquirendum amplius in ſcriptis Codicibus aiat, an veſtigia forte ſuperſint aliqua vetuſtioris alterius ſcripturae, exempli cauſa *in aliam*, oppoſitam videlicet partem, quod poſtremum verbum, ut diximus, & propius eſt, & Celſo non inſolitum, cum os compellere in hanc aut in illam partem imperaret. Certe autem dicere interea poterit, vocis huius *aliam* plus quam dimidium in particula illa *iam* libros & ſcriptos & impreſſos retinere. Verum de eiusmodi veſtigiis, atque adeo de quibuscunque Celſi locis non ex homine quaerendum eſt, qui olim tantummodo, velut ego, ſic ſatis fuerit in eius lectione verſatus; ſed ex noſtro potiſſimum Targa, quem meis verbis ſalvere iube. Vale, & Celſum, cuius illuſtrationem iuvare coepiſti, non dico magis quam Archimedem, aut Plautum, & Virgilium, at non ſecus ac ceteros idoneos Latinos ſcriptores amare atque ornare perge.

Datum Patavii XIV. Kal. Sextiles MDCCLXVIII.

LEONARDI TARGAE
IN CELSUM
NOTAE.

IN LIBRUM I.

Pag. I. *l.* I. *A. Corn. Celsi Medicinae Liber Primus*) Lindenius addit, *Praefatio;* quae vox non exstat in antiquis libris. In Codicibus Vaticanis II. & VII. habetur: *Aurelii Cornelii Celsi proemium;* in I. *Cornelii Celsi Medicinae Liber incipit;* in VI. *Cornelii Celsi Medicinae Libri VIII.* In Mediceo I. *CorneliI Celsi Artium Lib. VI. Item Medicinae Primus;* in aliis, *Artium Aurelii Cornelii Celsi Lib. VI. quae ratio Medicinae potissima sit, & quemadmodum sanos agere conveniat. Liber Primus Incipit Feliciter.* Sed Codex Med. I. qui in inscriptione lib. 5. & 6. & 8. solum habet cognomen *Celsi*, in lib. 4. autem ne id quidem; in lib. 2. & 3. & 7. habet *A. CornelI Celsi.* Itaque praenomen *A.* cum Lindenio repono (Almeloveenius habet *Aur.*) & cum Criticis explico *Auli*, non, ut librarii fecerunt, *Aurelii.* Et quidem Hieronymus Rubeus in veteri Cod. Vaticano hanc libri sexti inscriptionem reperit: *Auli Cornelii Celsi liber sextus, idemque Medicinae primus.* Ego Codicem istum non vidi. Vaticanus tamen VII. in fine lib. 6. habet: *Auli Cornelii Celsi liber sextus finit, & eiusdem liber septimus incipit feliciter;* sed idem Codex aliis in locis habet *Aurelii.* Vide clarissimi viri Ioan. Baptistae Morgagni Epistolas in Celsum I. & IV.

Pag. 2. *l.* 3. *Tentatas*) Constantinus in libri margine habet ex quodam Codice *probatas:* & ita est in Mediceis Codicibus quoque, praeterquam in primo.

ibid. Eodemque) In Codice Medic. I. & in editione principe Florentina: *Eodem vero.*

ead. l. 6. Inter nulla auxilia) Ita ex Mss. Mediceis; licet in I. & alia manu in IV. & VII. ſupra vocem *nulla* poſita ſit particula *non:* unde vulgo *nonnulla.* Lindenius reponit *non multa.*

ead. l. 9. *Vitiarant*) Scaliger putat melius legi in quibusdam libris *tentarant.* Sic ſane eſt in editione Aldina an. 1528. Codices Medicei alii habent *vitiarant;* alii *vitiaverant;* aliqui *vitiaverat.*

ead. l. 11. *Neque olim*) Egnatius & Stephanus addunt *apud Graecos:* quas ego duas voces in nullo Ms. inveni.

ead. l. 13. *Aliquos ex nobis*) Codices Mss. alii habent *ex nobis;* alii, quos inter Mediceus vetuſtior, *ex bonis.* Cum his ceterae edd. faciunt; cum illis Lindeniana, ſed habet *aliquot* pro *aliquos.*

ead. l. 15. *Nulli clari viri*) Lindenii lectionem probavi, quam Codd. Medicei confirmant. Vulgata lectio *nonnulli* orta eſt ex eo, quod tum in primo eorum Codicum, tum in IV. & VII. hic quoque ſupra vocem *nulli* poſita eſt particula *non.* Sed ſatis conſtat, particulam iſtam & cum Celſi ſententia, & cum vero pugnare. Plinius initio lib. 29. Hiſt. Natur. *Sequentia* (tempora, poſt Troiana) *eius* (Medicinae) *mirum dictu in nocte denſiſſima latuerunt; tunc eam revocavit in lucem Hippocrates.*

ead. l. 23. *Quieta cogitatione*) Alii leg. *in quieta;* alii *inquieta.* Ego ſecutus ſum edit. Aldinam, & Cod. Medic. I.

ead. l. 28. *Quidem ex omnibus memoria dignis*) in Codice modo allato omittitur *quidem;* in ceteris Mediceis omittitur *ex omnibus.* Pro *dignis* autem omnes ii Codices itemque editiones antiquiſſimae, princeps Florentina, & duae ann. 1493. 1497. & Iuntina, & Aldina quoque habent *dignus.*

ead. l. 30. *Vir & arte & facundia inſignis*) Primo excepto, Codd. ceteri Medicei habent: *vir clarus & facundia inſignis.*

Pag. 3. *l.* 3. *Iisdemque*) Lindenii edit. & Codices quidam Mss. *Iisdem.*

ead. l. 15. *In uſu tantum*) *Tantum* quod ab edd. plerisque abeſſe video, exſtat in Mss. omnibus & Mediceis & Vaticanis, atque in edit. I.

ead. l. 18. *Et alii quoque*) Ita in Lindeniana. In aliis edd. & in Cod. Medic. I. *& aliqui;* in Codd. ceteris Mediceis, *alii quoque*, omiſſo *&.*

ead. l. ult. Quae morbis medetur) Quae victu, non, ut Constantinus interpretatur, quae medicamentis curat. Simili loquendi forma ad hanc partem significandam Celsus utitur in Praefat. lib. 7. *Siquidem in morbis &c.* ut cuique locum illum attente consideranti manifestum erit.

Pag. 4. l. 2. In eo) Sic reposui ex edit. Ruellii. Al. leg. *in ea.*

ead. l. 5. Rerumque ratione comperta) Lindenius leg. *rerumque naturalium &c.* deceptus a Constantino, qui *Naturalium* margini adscripsit ad explicationem.

ead. l. 8. Igitur ii, qui) Pronomen *ii* abest a Mss. Mediceis, praeterquam a primo.

ead. l. 20. Aliquod) Ita ex Cod. Medic. I. Alii leg. *aliquid.*

Pag. 5. l. 8. Quo ante coniectura aliqua duxisset) In edd. antiquioribus legitur: *quod ante coniectura aliqua duxisset.* Constantinus, qui *duxissent* habet cum aliis quibusdam, mallet *didicissent:* Lindenius leg. *ad quod ante coniectura aliqua ducti essent.* Ego reposui *quo*, ut est in plerisque; & *duxisset*, quod est in omnibus Mss. Hanc lectionem Scaliger quoque habet ex veteri quodam Codice. In Medic. I. est: *an quod ante coniectura aliqua duxisset;* sed *an* cum recenti litura. Unde in Vatican. VI. *quod ante coniectura &c.* In aliis autem quibusdam legitur: *ante coniecturam aliqua* vel *aliquam:* quo mendo deceptus aliquis margini adscripsit *credo ratio deest;* ut in Medic. II. atque in VII. videre licet. Adnotationem istam librarius totam in contextum recepit in III. IV. & VI. Vaticanus III. habet *quo ante coniecturam aliqua ratio duxisset.*

ead. l. 9. An nunc iam pleraque) Verba haec respiciunt illam Empiricorum sententiam, quae infra habetur: *Primo tamen remedia exploranda summa cura fuisse; nunc vero iam explorata esse.* Sed librarii tres voces *an nunc iam* in unam contrahendo, multis varietatibus erroribusque viam aperuerunt; ut in Mss. video & Mediceis & Vaticanis. Ex. gr. in Vaticano II. est *annutia;* in III. *annunciam*, & alia manu *initia in plerisque.* Neque aliunde profectam puto, aut Egnatii lectionem *an initia*, aut Lindenii *an initio.*

ead. l. 14. Sine quo) Linden. *ceu sine quo.*

ead. l. 20. Vitio) *Initio* legit Lindenius. Non deesse Codices depravatos, in quibus ita scriptum sit, Vaticanus V. testatur.

ead. l. ult. Quia maxime) Locus hic ita legitur in Cod. Medic. I. & edd. vetuſtioribus: *Ex quibus quam maxime pertinere ad rem concoctio videtur. Huic &c.* At in III. aliisque item Mediceis Codicibus: *Ex quibus quia maxime &c.* ut Scaliger invenit in ſuo Codice. Hos ego ſecutus ſum. Aldina editio habet: *Ex quibus quia quam maxime &c.* Eam ſecuti ſunt Stephanus & Lindenius.

Pag. 6. l. 2. Teri cibum) Ita ex Cod. Mediceo vetuſtiori. Antea legebatur *atteri.* Infra legitur & *teri* librorum omnium conſenſu. Cicero quoque ſimplici verbo *terere* uſus eſt in eadem re lib. 2. de Nat. Deor. cap. 54. ut quidem legunt Manutius & Lambinus: nam alii, pro *& terendo cibo*, habent *exterendo cibo.*

ead. l. 15. Calorem movet) Vulgo legitur *moveat;* quo modo eſt in Cod. Medic. I. Sed quia ſequens particula *at* abeſt ab eo Codice, *moveat* mendoſum eſſe ſuſpicor, pro *movet: at.* Ita enim habent Codices ceteri Medicei; quos ego ſecutus ſum. Lindenius leg. *foveat;* ut habet in editionis ſuae margine Conſtantinus.

ead. l. 24. Qui ipſas) Hoc eſt interiores partes. Ut ita legatur poſcunt ſententia & recta conſtructionis ratio. Neque magna mutatio eſt; ſiquidem Cod. Medic. I. habet *qui ipſa.* Alii leg. *quae ipſe;* Lindenius, *quas ipſe.*

ead. l. ult. Poſitum) *Poſituram* communiter legitur. Scaliger in exemplaris ſui margine adſcripſit *poſitum*, ex veteri aliquo Codice, ut opinor. Sic certe habet Mediceus I. atque haec vox occurrit pluribus in locis: iterum ac tertio in hac ipſa Praefat. & in lib. 5. c. 26. & initio lib. 8. *Poſitura* alibi apud Celſum non invenitur.

Pag. 7. l. 2. Contactum) Ruellius habet *contractum;* Lindenius ex coniectura Conſtantini *confractum.* Vide quae ad hunc locum ſcripſerunt viri clariſſimi Facciolatus & Morgagnus. Ego hoc unum addo: Codices & Mediceos & Vaticanos habere *contactum.* In Medic. VI. qui ex III. deſcriptus eſt, cum *contractum* librarius ſcripſiſſet, erraſſe ſe vidit: itaque literam *r* expunxit. Infra pro *ita ne ſuccurrere quidem*, Lindenius leg. *ideo nec ſuccurrere quidem.*

ead. l. 25. Non comprehenſibilis) Ita in Mss. Mediceis I. III. aliisque. Vulgo legitur *incomprehenſibilis.*

Pag. 8. l. 7. Hoc faceret) Non improbo *hos faceret;* quo modo Lindenius edidit: nam eadem loquendi forma infra habetur: *quamvis non faciat medicum, aptiorem tamen medicinae*

reddit. Malui tamen veterem lectionem retinere, quia Mss. omnibus confirmari video.

ead. l. 11. *Eae causae facerent, quae ubique eaedem essent*) Causae, quas abditas vocant, ubique eaedem sunt. Igitur si morbos causae istae facerent, aiunt remedia quoque ubique eadem esse debuisse. Sententiae huius vim non satis expresseris, si cum Egnatio, ut non pauci, legas: *eaedem causae facerent ubique, remedia quoque &c.* Sic tamen habetur in Mss. Mediceis omnibus, excepto primo, & in quibusdam Vaticanis.

ead. l. 18. *Incomprehensibilis*) Alii cum Egnatio leg. *incomprehensibilisque.* Sed *que* non est in Mss. Mediceis, neque in edd. vetustioribus; & potest abesse.

Pag. 9. *l.* 4 *sq. Morbum esse*) *Esse* non est in Mss. Mediceis, nisi in primo. Lindenius leg. *fuisse.*

ead. l. 16. *Repertis deinde iam remediis*) Ita in Mss. Mediceis & in edit. I. Editio an. 1493. habet: *Repertis deinde miãe rediis;* duabus videlicet literis in locum non suum traductis. Nam prima atque ultima vocis *miãe,* ipsa est syllaba *me* deficiens in *rediis.* In edit. an. 1497. ex mendosa illa voce factum est *medicinae,* & syllaba *me* in *rediis* suppleta. Hinc: *Repertis deinde medicinae remediis;* quam lectionem omnes postea retinuerunt, sed addita, si Egnatium & Lindenium excipias, particula *iam.*

ead. l. 21. *Ratio idem doceat*) Libri antiqui habent *si ratio.* Particulam sustulit Lindenius.

ead. l. 25. *Neque aut nova*) Ita in Cod. Medic. I. Vulgo legitur: *neque ulla aut nova;* ut est in aliis Mss.

ead. l. 27. *Si iam incidat*) Codices Medicei omnes praeter primum omittunt *iam.*

Pag. 10. *l.* 7. *Ad rem pertineat*) In Cod. Medic. VII. & in edit. Lindenii, & in margine Constantianae: *ad rem pertinere.*

ibid. Sed quid optime digeratur) Ruellius edidit: *sed quam id optime digeratur;* ut Caesarius margini adscripserat ex coniectura. Sed nihil mutandum; licet in multis Mss. pro *quid,* sit *quam.* Veterem lectionem comprobat Mediceus I.

ead. l. 8. *Incidat*) Lindenius aliique quidam, Caesarii editionem secuti, habent *intercidat.* Sed mendum fortasse subest in edit. Caesarii. Editiones vetustiores & Codd. Medicei habent *incidat.*

ead. l. ult. Quia cum, corporibus inviolatis) In edit. Linde-

nii: *Tum quia, corporibus inviolatis, haec tamen metu, dolore, inedia, cruditate, lassitudine, & mille aliis mediocribus affectibus saepe mutantur. Unde multo magis verisimile, interiora, quibus maior mollities, & lux ipsa nova est &c.* Sed quaecunque Lindenio causa fuerit hunc locum immutandi; mihi quidem nulla est, cur non malim veterem lectionem ex Mss. fide retinere. Mediceus I. tamen & Vaticanus VI. habent *inviolata sunt*, pro *inviolatis*, atque *& mille* pro *mille*; omnesque praeter Vaticanum II. *verisimile esse*, pro *verisimile est*.

Pag. 11. *l.* 9. *Qui minus ad rem pertineat*) Id non usquequaque verum est; sed Empirici serviunt causae, quam agunt. Simili autem dicendi forma Celsus supra usus est, *maxime pertinere ad rem concoctio videtur*; & alibi quoque. Locus tamen non caret difficultate, ut Morgagno videtur; idque ex eo quoque colligit, quod quidam interrogationis notam ponunt post sequens verbum *diduci*; alii leg. *quî minus*: scilicet ad sensum expediendum, ut ipsi putant. Nonnulli etiam variare conati sunt; ut Constantinus, qui sic legendum censet, *Nam ne uterum quidem, qui minus &c.* & longe gravius Lindenius, qui habet: *Nam ne uterum quidem, ut nihilominus aërem contineat.* Sed non variant Mss. Codices neque Medicei, neque Vaticani; vixque mihi persuadeo, Lindenium aliud huc attulisse, praeter coniecturam, atque eam haud sane probabilem, ut Morgagnus ostendit.

ead. l. 10 *sq. Simulatque vero ferrum*) Cod. Medic. II. *simulatque non ferrum*; I. *simul atqui ut ferrum*; & in margine *certe* ad explicandum *atqui*, quod evidens est perperam esse scriptum pro *atque*. Particula *ut*, nisi forte corrupta est ex *vero*, addita videtur ab aliquo, qui *atqui* pro *certe* usurpatum fuisse existimavit. Num igitur legendum *simul atque ferrum?* Sed vulgata lectio proba est, & multorum Codicum testimonio comprobatur.

ead. l. 15. *Ita mortui demum*) Linden. *itaque demum mortui.*

ead. l. 17. *Dari necesse est tale, quale*) Ita ex Cod. Medic. I. Alii leg. *dari; quod necesse sit tale esse, quale*: Lindenius, *necesse est.*

ead. l. 20. *Vivi*) Non est vox haec in Cod. Medic. I.

ead. l. 25. *Et in alio alia: ita*) Pro *ita* in Aldina editione mendose est, ut in Medic. I. & aliquo alio Ms. Codice, *sita.* Quidam cum Ruellio leg. *& in alio alia sita; ita*; Lindenius, *pars, & in alio alia aperiatur; atque ita.*

ead. l. 27. *Similiaque alia*) Ita in Codicibus Mss. & in editione Aldina. In ceteris edd. omittitur *alia.*

Pag. 12. *l.* 7. *Poſſint. Ea neque addicta* &c.) Lindenius ita leg. *poſſint, neque addicta alterutri opinioni, neque ab utraque nimium abhorrentia, ſed medio quodammodo inter diverſas ſententias, quod in plurimis contentionibus deprehendere licet, ſine ambitione verum ſcrutantibus, perinde ut in hac ipſa re.*

ead. l. 15. *Trahatur*) Celſus paulo ſupra: *Naturales vero corporis actiones appellant, per quas ſpiritum trahimus & emittimus.* Ita autem repoſui ex Codice Mediceo I. Vaticanus II. habet *detrahant:* Codices alii & editiones antiquae *detrahatur:* Lindenii editio & quidam Conſtantini Codex *deferatur.* Alii legendum putant *diſtrahatur.*

ead. l. 17. *Perſequuntur*) Liden. *proſequuntur.*

ead. l. 26. *Reddit. Verique ſimile* &c.) Codex Mediceus I. ita habet: *reddit profectumque Veriſimile* &c. a Palavicino autem emendatum, *reddit profectum. Verique ſimile* &c. atque ita legitur in editione principe Florentina, duabus antiquiſſimis ann. 1493. 1497. Iuntina, & Caeſariana. Superiora autem verba in iisdem editionibus ſic interpunguntur: *quamvis non faciat medicum aptiorem: tamen medicinae* &c. At Egnatius & Stephanus leg. *quamvis non faciat medicum aptiorem, tamen medicinae reddit perfectum. Verique ſimile* &c. Conſtantinus, *quamvis non faciat medicum: aptiorem tamen medicinae reddit, atque perfectum. Verique ſimile* &c. ut eſt in margine editionis Gryphianae. Denique Lindenius, *quamvis non faciat medicum, aptiorem tamen medicinae reddit. Profecto veriſimile* &c. Ego Scaligero accedo recte coniicienti, *perfectum* gloſſema eſſe, quod ex margine in contextum migravit. Et ſane *profectumque*, quod omnes iſtas varietates peperit, abeſt a ceteris Mediceis Codicibus. Paulo infra Mediceus I. habet *aliqua parte*, omiſſa praepoſitione *ex.*

Pag. 13. *l.* 1. *Etſi non inter obſcuras cauſas*) Medicina tametſi obſcuras cauſas & naturales actiones non perſequitur, tamen cum coniecturalis ars ſit, ſaepe ratione opus habet; quia ſcilicet non ſolum coniectura, ſed ne experientia quidem ei plerumque reſpondet. Celſi ſententiam Conſtantinus aſſecutus non videtur, qui ita reponendum putat, *etſi non ſemper inter obſcuras cauſas, atque inter* &c. Idem de Lindenio dicendum: is enim ita leg. *ſi non ſemper inter obſcuras cauſas, neque inter* &c.

ead. l. 9. *Quaedam*) Perperam Caeſarius, Gryphius &

Pantinus leg. *quidam.* Codices Mss. habent *quaedam;* nisi quod in Mediceo 1. mendose est *quae.*

ead. l. 10. *Arente*) Constantinus margini adscripsit *haerente*, ut habent plerique Mss. Codices. Sed legendum *arente;* itaque est in Mediceo 1. Carnem hanc ex naturalibus feminae prolapsam arentemque Morgagnus & Hallerus uterum fuisse existimant, inversum & gangraena affectum.

ead. l. 12. *Quos ego nihil tentasse iudico, quia* &c.) Pro *ego*, *eo* reponendum videtur. Ita enim constructioni minima mutatione consulitur. Egnatius aliique eum secuti leg. *Quos ego nihil ideo tentasse iudico, quia* &c. Caesarius, *quos ergo nihil tentasse iudico, quia* &c. Lindenius, *quos ideo nihil tentasse iudico, quia* &c.

ead. l. 16. *Cogitare*) Lindenius reposuit *excogitare.* Sed *cogitare*, quod habent antiqui libri, idem valet. Nepos in Datam. cap. 6. *quod ad perniciem fuerat cogitatum, id ad salutem convertit.*

ead. l. 21. *Inter multa similia genera*) Cod. Mediceus 1. non habet vocem *multa.*

ead. l. 26. *Novum quoque consilium*) Cod. Mediceus 1. habet, *novum quodque consilium.*

Pag. 14. *l.* 14. *Et quidam medici*) Lindenius, abrupta sententia, leg. *Et quidam Methodici.* Hinc vox *Methodicus* a quibusdam inter latinas refertur: sed perperam. Lindenius enim id in textum recepit, quod a Constantino additum margini fuerat ad explicationem. Libri antiqui tum manuscripti, tum editi habent *medici:* alii vero *quidam;* alii mendose *quidem.*

ead. l. 18. *Siquidem*) Lindenius leg. *Et quidem.*

ead. l. 24. *Modo minui*) Alii addunt *consueverunt:* sed perperam, quia constructio, cum regatur a verbo *contendunt*, infinitum postulat. Itaque Lindenius, ex Constantini emendatione, legit *consuevisse:* quod verbum ego sustuli ex fide Codicis Medicei 1.

ead. l. ult. Inclinatis) Ita ex Codice Mediceo 1. Alii leg. *inclinantibus.*

Pag. 15. *l.* 2. *Graeci nominant*) Vox *Graeci* abest a Codice Mediceo 1. & fortasse recte.

ead. l. 21. *Quam temere Medici sibi vindicant*) Rerum naturae contemplationem ad medicos proprie pertinere non existimat; idque supra quoque ostendit his verbis: *Quamquam igitur multa sint ad ipsas artes proprie non pertinentia,*

tamen eas adiuvant excitando artificis ingenium. Itaque ista quoque naturae rerum contemplatio, quamvis non faciat medicum, aptiorem tamen medicinae reddit. Et sub huius Praefat. finem: *rationalem quidem puto medicinam esse debere: instrui vero ab evidentibus causis; obscuris omnibus non a cogitatione artificis, sed ab ipsa arte reiectis.* Et lib. 2. cap. 14. *Quas tamen species si quis curiosius aestimet, (quod iam ad medicum non pertinet) facile intelliget, omnes ex una causa pendere, quae demit.* Lindenius tamen, antiquis libris invitis, leg. *quam non temere* &c.

ead. l. ult. Incideret) Alii omnes *inciderit*, & postea *vacarit*. Ego sic lego ex Cod. Medic. I.

Pag. 16. *l.* 1. *Fieri apparet*) Secutus sum & Codicem modo allatum, & Lindenii editionem. Al. post *apparet*, addunt *non discreverit*, & verba, quae antecedunt, sic distinguunt: *incidere reperit, cur* &c.

ead. l. 6. *Quam ulli*) In edit. Lindenii & in aliquo Cod. Ms. legitur *quam illi.*

ead. l. 13. *Idem sunt*) Lindenius aliique quidam, Aldinam editionem secuti, habent: *iidem sunt.*

ead. l. 14. *Compresserit aliquem morbus, an fuderit*) Ita ex Cod. Medic. I. Alii leg. *si compresserit:* Lindenius, *si compresserit;* & deinde, *aut fuderit;* ut malebat Constantinus.

ead. l. 20. *Empiricus. Ita*) Secutus sum Codicem Ms. modo allatum, in quo est: *Empericus. Ita.* Alii leg. *Empiricus est. Ita:* Lindenius, *Empiricus. Et ita.*

ead. l. 26. *Ex mutis animalibus*) Plerique leg. *multis*, ut est in Cod. Medic. I. Sed recte Codices alii, *mutis;* & ita Stephanus & Lindenius ediderunt.

ead. l. 30. *Qui ampla valetudinaria nutriunt*) Qui multos curant, ut fit in amplis valetudinariis. Sic restitui ex Cod. Medic. I. Communiter legebatur: *qui ample valetudinarios nutriunt;* ut est in eodem illo Codice ex mutatione inducta a Palavicino; quem alii Codices decepisse videntur in quibus habetur, *ampla valetudinarios.* Ceterum *nutrire* pro *curare* apud Celsum frequens est. Lib. 3. cap. 9. *eiusmodi medici melius alienos aegros, quam suos, nutriunt;* lib. 6. cap. 6. sect. 16. *Hactenus oculorum morbi lenibus medicamentis nutriuntur;* & sect. 27. *Satisque constat, hoc collyrium adversus omne genus oculorum valetudinis idoneum esse, exceptis iis, quae lenibus nutriuntur:* quo loco quid valeat *nutrire*, praeclare explicat alius similis locus sect. 31. *Verum in basilico*

quoque collyrio convenit, ad omnes affectus oculorum id esse idoneum, qui non lenibus medicamentis curantur.

Pag. 17. *l.* 2. *Istud antiqui medici nescierunt*) Ita in edit. Lindenii, itemque in Cod. Medic. III. & aliquo alio. In primo & in edd. ceteris: *istud & antiqui &c.*

ead. l. 25. *Idem*) Constantinus invenit *id* in quodam Codice: in Mediceis est *idem*, ut vulgo legitur.

ead. l. ult. Cognosset) Ita scriptum fuerat in Cod. Medic. I. quod adhuc cognosci potest. Librarius postea sic mutavit, ut legatur, quomodo in aliis Mss. & vulgo quoque legitur, *cognosceret.*

Pag. 18. *l.* 4. *Adstrictum*) *Strictum* legunt alii omnes, sed in editione prima, ut in Mss. Mediceis, legitur *adstrictum.*

ead. l. 12. *Iisdem locis*) Communiter legitur, *iisdem aut locis;* ut in plerisque Mss. inveni. Ego secutus sum Medic. I.

ead. l. 26. *Facilius adolescens*) *Facilius fert adolescens* habent editiones omnes; sed Lindenius tollit *sustinet*, quod est in fine periodi: quod verbum cum praecedenti voce *homo* glossema esse Scaliger putat. Contra ego ex fide Codicis Medic. I. expuli *fert.* Sic loquitur Celsus etiam lib. I. c. 2. *Omnem etiam laborem facilius vel puer vel senex, quam insuetus homo sustinet.*

Pag. 19. *l.* 2. *Coniicio*) Codices Mss. alii habent *competit;* alii, inter quos Medic. I. *coniicio;* quod est etiam in edd. Ruellii, Stephani & Lindenii. Fortasse legendum *concipio;* cum eadem significatione adhibeatur verbum hoc lib. 3. cap. 6. & lib. 4. cap. I. Atque id ego omnino malim.

ead. l. 13. *Mortuorum*) Alii leg. *mortuorum corpora;* ut est in Mss. quoque fere omnibus; sed procul dubio ab explanatore. Codex Medic. I. non habet *corpora.* Pro voce ista Lindenius reposuit *vero.*

ead. l. 25. *Iatralipta*) Et scriptio huius vocis apud alios editores alia est, & vox ipsa variat. Sic scribitur a Ruellio, Gryphio, Constantino & Ronsseo; *iatraleipta* a Stephano; *iatrolipta* ab Aldo; a Lindenio denique *iatroalipta.* At editio Florentina princeps habet *alipta*, ex Cod. Medic. IV. ut ego suspicor. Cum enim primus habeat *iatroaliptae;* quartus, sic ut ceteri, *hiatro alipta;* in hoc vox *hiatro* expungitur. Cum edit. Florentina faciunt duae antiquissimae ann. 1493. 1497. Iuntina, Caesariana & Pantiniana.

ead. l. 28. *Frequentius*) Lindenius, *frequenter.*

Pag. 20. *l.* 4. *Convictu*) Alii leg. *convivio.* Ego secutus sum editionem Lindenii, cum qua consentit Cod. Medic. I. Et sane verisimilius est, *convivium* esse interpretationem *convictus*, quam *convictum*, *convivii.* Reperitur vox haec eadem significatione etiam apud Plinium lib. 14. cap. 14. lib. 25. cap. 9. & apud Velleium Paterculum lib. 2. cap. 33. quem locum frustra sollicitat Manutius.

ead. l. 17. *Sed natura, ratione aetatis & corporis*) i. e. sed natura, pro aetate & corpore; Ital. *ma di sua natura, secondo l'età ed il corpo.* Ita legitur in vulgatis libris & in Cod. Mediceo I. Codices Medicei ceteri non habent vocem *natura.*

ead. l. 25. *At imbecillis*) Imbecillos firmis opponit, ut ex contextu ipso apparet. Alii legunt, quo modo est in omnibus fere Mss. *imbecillis stomacho;* quod ex mala alicuius interpretatione ortum est. Nam de iis, quibus stomachus infirmus est, postea dicetur cap. 8. Vox *stomacho* non est in Cod. Medic. I. eaque a Lindenio recte expulsa fuit.

ead. l. 30. *Surget*) In III. aliisque quibusdam Mediceis Mss. *surgit.*

Pag. 21. *l.* 2. *Negotiis*) Ita ex Cod. Medic. I. Alii leg. *negotio.*

ead. l. 29. *Amplior; in eo, qui fatigatus est*) Hunc locum Lindenius ita mutat: *remissior: in eo, qui assuetus est, & minus concoxit, amplior;* sed perperam, ut Morgagnus ostendit cum ratione, tum veterum librorum testimonio. Libris, quibus Morgagnus usus est, adde Codices Mediceos, &, cum editione principe, antiquissimam an. 1493.

Pag. 22. *l.* 3. *Moveat*) Malim legere *movet*, quod mallet Constantinus quoque.

ead. l. 7. *Viridia*) Sic restituo ex Mss. Porro Medicei non modo, ut duo illi quos Morgagnus memorat, hanc lectionem confirmant, verum etiam vulgaris, *viridaria*, originem aperiunt; quam vir iste clarissimus coniectura attigerat. Nimirum in IV. supra extremas literas vocis *viridia* posita est alia manu syllaba *ar.* In I. est, *paries aut viride.*

ead. l. 14. *Immodicus labor*) Alii leg. *immodicus esse labor.* Sed *esse* redundat. Itaque sustuli ex fide Cod. Medic. I.

ead. l. 16. *Conclavi*) Caesarius, *in conclavi.* Hunc Lindenius aliique secuti sunt. Praepositio non est in Mss. Me-

diceis, nisi in I. sed posita supra vocem *conclavi*, ut insititiam esse credibile sit.

ead. l. 18. *Semper*) Sic reposuit Lindenius pro *saepe*. In Mss. quoque est *semper*: sed in Medic. IV. expunctis alia manu literis *m* & *r*, factum est *saepe*; ut est in margine Vaticani III.

ead. l. 21. *Nunquam utilis est nimia satietas*) Ruellius & Stephanus, *saepe inutilis nimia satietas*.

ead. l. 22. *Si qua intemperantia subest, tutior est*) His verbis alii omnes praemittunt *saepe*. Magis probanda videtur absolute posita sententia; quo modo est in Cod. Medic. I. quem ego secutus sum. Pro *tutior*, quod Mss. habent, & item edit. I. quidam leg. *durior*; ut est in ed. an. 1493. sed perperam. Nam Celsus videtur exprimere Aphor. Hippocr. II. sect. 2.

ead. l. 28. *Quod modo par est*) Quod nimium non est. *Modo* adverbium non est, ut quidam existimant, sed sextus casus nominis substantivi. In Cod. Medic. I. legitur: *quod modo parum est*; in magine edit. Constantinianae: *quod modo parvum est*. Infra *inani corpori* habet allatus Codex Mediceus pro *inani corpore*.

Pag. 23. *l.* 15. *Et sexus*) De hac re nihil postea. Itaque suspicari licet, vel addititia haec duo verba esse, vel, ut Constantinus existimat, desiderari infra quae his respondebant.

ead. l. 30. *Nimis otiosa vita*) In edit. I. & in duabus vetustissimis ann. 1493. & 1497. & in Iuntina quoque, *minus otiosa*; sed perperam. Infra in Mss. legitur, *aut si multo plus quam solet, etiam si qui &c.* Editores veteres omiserunt particulam *si*, quae est post *aut*; Ruellius mutavit praeterea *si qui* in *is qui*. Hunc omnes secuti sunt. Ego hactenus sequor, ut *is qui* cum eo legam; sed retineo *aut si multo*, ex veterum Codd. fide.

Pag. 24. *l.* 6. *Permanendum*) Lindenius, *ita permanendum*. Ego particulam *ita* in nullo Ms. Codice inveni.

ead. l. 11. *Aliquid*) Id est aliquantum. Immo istud ipsum adverbium est in edit. Lindenii, fortasse ex margine Constantinianae in contextum receptum. Sed *aliquid* hac significatione Celsus saepe usurpat, velut lib. 3. cap. 16. Itaque hic quoque retinendum est ex fide Codicum Mediceorum.

ead. l. 16. *Sedere*) Ita in Cod. Medic. I. In III. aliisque

resedere; in libris impressis *residere*, ut est in eodem Cod. I. a Palavicino. Infra quoque simplici verbo utitur: *opus est in balneo primum involuto sedere.*

ead. l. 20 *sq. Idoneum non est*) In Cod. Medic. I. desunt duae voces *non est.*

Pag. 25. *l.* 1. *Frigida potio*) Cap. 8. *frigidis potionibus*, deinde *frigida potione*; & alibi saepe frigidam potionem habet. Pro *frigida*, Lindenius reposuit *frigidae*; hoc est, aquae. Fortasse pravus codex eum fefellit. Vulgatam lectionem non solum Codices Mss. & Medicei & Vaticani, verum etiam ratio confirmat. Nam ut aquae, sic & vini & alia quaevis potio, si frigida sit, ex labore sudanti perniciosa est. Vidi ego, vino frigido a multa vehementique ambulatione statim epoto, quendam intestinorum inflammatione perire, alium, spiritu repente intercluso, paene suffocari. Verba, quae haec praecedunt, ita se habent in Cod. Medic. I. *quod ex labore sudant*; mendose, pro *sudanti*. Sed supra *quod* ex veteri emendatione est *hisq.* id est, *his qui*; ut legatur *quod his qui.*

ead. l. 8. *Aestuantem stomachum refrigerari*) Duo verba *frigentem calefieri*, quae vulgo, ut in Mss. quoque fere omnibus, ad haec attexuntur, ego expuli ex fide Medic. I. Nequeunt hic locum habere, ubi de iis agitur, qui a balneo aestuant, ideoque frigidam potionem concupiscunt.

ead. l. 10. *Frigidum bibendum*) Lindenius leg. *frigidam bibendam*; ut est in margine edit. Constantinianae.

ead. l. 14. *Fatigatio*) In edit. Lindenii est *oscitatio*. Omnino retinenda est vetus lectio. Habet nostrorum Codicum auctoritatem: confirmatur praeterea verbis illis periodi sequentis, *Levatque lassitudinem etiam laboris mutatio*; ut animadvertit Morgagnus.

ead. l. 18. *Eiusdem*) Hanc vocem inveni etiam in Mss. Supervacua est, & vix ferri potest. Lindenius habet *cuiusdam*; ut mallet Constantinus.

ead. l. 20. *Tutissimum est. Lassat enim &c.*) Variant hoc loco antiqui Codices non uno modo. Ego secutus sum Medic. I. Quae in aliis leguntur, ab explanatoribus addita videntur, ut ex varietate ipsa colligitur. Nam sic habetur: *tutissimum est; insolitum contra lassat. Et enim*: sed in Mediceis II. & VII. *quod contra consuetudinem est seu molle*; in III. & VI. *quod contra consuetudinem est, nocet seu molle*; in IV. & V. *quod contra consuetudinem nocet est seu molle.*

In IV. ex *Et enim quod*, ab emendatore factum est *quod enim.* Hinc vulgaris lectio: *tutissimum est; insolitum contra lassat. Quod enim contra consuetudinem est, nocet seu molle &c.*

ead. l. 25. *In balneo magis superiores partes, quam inferiores*) Magnam superiore loco, at hic nullam in Mss. Codicibus varietatem deprehendimus. Perversa tamen haec verba Thriverio & Constantino videntur, & sic restituenda: *magis inferiores partes, quam superiores.* Immo sic a Lindenio restituta sunt. Verum si haec apud istos mendi suspicione non carent, illud *in balneo* certe carere debet; siquidem recte legitur, *saepe in balneo multa calida aqua fovendum caput*, in lib. 6. cap. 6. sect. 15. Quod eo dico, quia Lindenius leg. *aut balneo*; Constantinus, *tum balneo*, legendum putat.

Pag. 26. *l.* 1. *In balneo*) Lindenius reposuit *in laconico*; quam vocem si ille in Codice aliquo invenit, factum erit, quod saepe alibi, ut alicuius interpretationem librarius in contextum receperit, Celsi verbis expulsis. Codices Medicei habent *in balneum*; sed primus, *in balneo*; & postea *ungui*, ut fere ubique in eo scribitur, pro *ungi.*

ead. l. 8. *Nausea fuit*) Lindenius *nauseavit*; neque aliter Celsum scripsisse Scaliger putat. Ego veterem lectionem non facile improbaverim; praesertim cum omnes nostri Codices eam confirment, & infra, ubi de vomitu, haec legantur: *prodest ei cui pectus aestuat, & frequens saliva, vel nausea est.*

ead. l. 17. *Norit quisque naturam sui corporis*) In edit. Lindenii legitur: *scire convenit naturam corporis*; quasi haec non illis scriberentur sanis hominibus, quos, quemadmodum ipsi se gererent, docendos sibi Celsus in hoc libro proposuit. Recte se habet locus hic in edd. vetustis, & in Mss. & Mediceis & Vaticanis; quos sequor. Cicero lib. 2. de Offic. c. 24. *Valetudo sustentatur notitia sui corporis.* Atque hunc Tullii locum citare debebat Almeloveenius, non alium quemdam ex lib. 2. de Orat. qui parum ad rem facit.

ead. l. 19. *Sicci*) Lindenius, *siccioris.*

ead. l. ult. Non nimis longus) Lindenius leg. *non multum nimis longus*; sed perperam, ut monet Facciolatus. Vid. Epist. III. Morgagni. Pro *non nimis*, in Codd. Mediceis III. & VI. mendose est *nimis.*

Pag. 27. *l.* 3. *Et quantus plenissimus potest concoqui*) In I. item ut in ceteris Mediceis Codd. est *quantus*; sed in eo

librarius, expuncta *s*, repoſuit literam *m*. Hinc in quibusdam Vaticanis *quantum* pro *quantus*. Lindenius leg. *frequentior cibus, & quantum pleniſſime poteſt digerere.*

ead. l. 4. *Extenuat corpus*) Vox *corpus* fortaſſe ex gloſſemate inſerta eſt.

ead. l. 7 *ſq. Lectus, per aeſtatem, terra; hieme, durum cubile*) Modus dicendi durior, & Cod. Medic. I. a quo abſunt tres voces *lectus, terra, hieme*, mihi ſuſpicionem iniiciunt, ne quaedam aliena huc inſerta ſint. Auctor libri de Salub. vict. rat. inter extenuantia poſuit σκληροκοιτέειν, nullo addito diſcrimine pro anni tempore. Si inde, ut cetera pleraque huius loci, hoc item Celſus habet, ipſius ne illa quidem fortaſſe verba ſunt, *per aeſtatem.*

ead. l. 11. *Aſſumtae*) Adiunctum hoc refertur ad *res*; planiſſimaque conſtructio eſt. Sic autem lego ex fide ceterorum Codicum Mediceorum. Primus ſtat pro vulgari lectione, *aſſumtae epulae.* Sed vox *epulae* addita videtur ex gloſſemate.

ead. l. 16. *Eiectum*) In edit. Lindenii, *Reiectum*; ut eſt in margine Conſtantinianae. Sed & in edd. vetuſtis, & in Mss. inveni *eiectum.*

Pag. 28. *l.* 4. *Utilis plenis*) Alii legunt, *utilis eſt plenis.* Ego ſuſtuli verbum *eſt* ex fide Medic. I. aliorumque Mss. Lommius leg. *utilis eſt vero plenis*; Lindenius, *utilis vera plenis.*

ead. l. 8. *Si vero corruptum eſt*) Lege: *ſive corruptum eſt.* Mendum enim in antiquis libris rarum non eſt *vero* pro *ve.* Sic in lib. 8. cap. 3. *Sive autem nigrities, quam terebra detexit, ſive caries &c.* Codex Medic. I. habet *ſi vero caries.* Itaque libenter Facciolato accedo coniicienti, ſic legendum eſſe locum illum Ciceronis: *quidve miſerius, aut acerbius uſu venire*; pro Quinct. cap. 15. ubi communiter legitur, *quid vero miſerius.* Pro *ſi vero*, Lindenius leg. *ſive iam.* Infra Cod. Medic. I. *conſonant* (ex emendatione *cui ſonant*, & ita plerique vulgo legunt) *aures*, pro *ſonant aures*, ut alii Codd. habent & Lindenii editio. Libro 4. cap. 2. ſect. 4. *ſonant aures*; & lib. 6. cap. 7. ſect. 8. *ubi aures intra ſe ipſae ſonant.*

ead. l. 30. *Hyſſopum, aut eſſe radiculum*) Ita omnino legendum ex fide Mss. Codicum, non, ut Lindenius mutavit: *hyſſopum eſſe, aut radiculam.* Eſtur radicula, hyſſopum bibitur; ut colligitur ex lib. 3. cap. 16. lib. 4. c. 2. ſect. 3,

c. 4. sect. 4. c. 5. & 7. Supra autem pro *commoneo tamen*, ut antea legebatur & habetur in Cod. Medic. 1. ego ex aliis Codicibus reposui *cum eo tamen*; qui modus dicendi Celso usitatior. Sic lib. 2. cap. 17. *cum eo tamen, ne praecordia dura sint.*

Pag. 29. *l.* 5. *Nisi tamen vomitus fauces exasperavit*) Alii leg. *Si* (vel *Sin*) *autem vomitus fauces exasperavit, qui vomuit &c.* ut hinc incipiat proxima periodus. Sed in edit. Lindenii recte incipit a verbis illis, *Qui vomuit.* In eadem editione *siquidem* est pro *si autem.* Melius, ut mihi quidem videtur, in Cod. Medic. 1. legitur *nisi tamen:* videlicet ne aqua frigida magis fauces exasperet. Ita igitur reposui. Deinde in allato Codice est: *fauces vomitus exasperarint* pro *exasperarit*, vel *exasperavit.*

ead. l. 15 *sq. Medicamento quoque petenda est*) Constructio haec similis est illius, *salutem fuga petivit*, apud Caesarem in lib. 2. de B. G. cap. 32. & Nepotem in Hannib. cap. 11. Lommius & Lindenius leg. *a medicamento.* Sed praepositio abest ab edd. priscis, & a Mss. Mediceis.

ead. l. 17. *Inflationes*) Al. *inflammationes*, sed perperam.

ead. l. 20. *Per quae illa*) Sic legendum cum Lindenio, non *quae per illas.* In Cod. Medic. 1. est *quae pelillas.*

ead. l. 21. *Deiicere*) Legebatur *eiicere.* Lindenius reposuit *deiicere*, coniecturam Constantini, & fortasse Codicem aliquem secutus. Ita enim habet Medic. 1.

ead. l. 22. *Dein*) Ego sic reposui ex Cod. modo allato, pro *dehinc.*

ead. l. 26. *Non ali corpus*) Vulgo additur: *& ob hoc infirmum erit:* quod membrum in Mss. quoque invenitur plerisque omnibus; videtur autem explicatio quaedam esse prioris membri, in contextum intrusa. Itaque ex fide Codicis Medic. 1. illud eieci.

ead. l. 27. *Calefacit autem*) In edit. Lindenii: *Calefaciunt unctio, aqua salsa, magisque si calida est; omnia salsa, vinum austerum. Contra refrigerant, in ieiuno, amara, carnosa, si post cibum est, balneum &c.* sed minus bene. Ut omittam, magnam factam esse mutationem contra veteres libros, sententia ista quomodo defendi potest? cum etiam auctor lib. 2. de vict. rat. quem fere sequitur Celsus, doceat, amara, carnosa, post cibum balneum calefacere.

Pag. 30. *l.* 2. *Si aqua miscetur*) Ita in edit. Lindenii; ita etiam in Cod. Medic. 1. Alii leg. *si aquae misceatur.* At duas

voces *& lotus*, quae in allata editione adduntur, neque Medic. I. neque alius habet five Ms. five impreffus Codex.

ibid. Humidum autem corpus efficit) Lindenius edidit: *Humidant autem corpus.* Inde *humidare* inter Latina verba haberi coeptum eft. Huic verbo, ut Latii finibus depelleret, Facciolatus femel atque iterum bellum intulit, quod bellum nunc confectum videri poteft auxilio Codicum Mediceorum Vaticanorumque, in quibus, ut in edd. omnibus eft: *Humidum autem corpus efficit.*

ead. l. 3. *Labor maior*) Non labor magnus, fed maior quam ex confuetudine; neque ipfe per fe, fed cum pleniore cibo, multaque potione. Sic fortaffe fuftineri poteft vetus lectio, quam malui retinere ex fide Mss. omnium. Caefarius, atque hunc fecuti Conftantinus & Lindenius & in enarratione Pantinus variare non dubitarunt. Itaque pro *maior*, leg. *minor;* haud animadvertentes adverfari verba illa, *ambulatio multa & vehemens;* quae poftea fequuntur. Iidem infra quoque variant, legentes *immodica exercitatio* pro *modica exercitatio;* & *fol immodicus* pro *fol modicus;* Lindenius *fal* pro *fol.* Sed & exercitatio & fol videri poffunt vel modica corpus ficcare, cum fames accedit: vehementiora, extenuant. Modicus autem hic non fignificat parvum, fed cum modo.

ead. l. 4. *Poft haec ambulatio & vigilia*) Id eft ambulatio & vigilia poft cibum & potionem: ut declarat illud *per fe*, quod confequitur. Aldina edit. cum vetuftioribus, prima excepta, habet *poft hac;* Lindeniana, ut Codices plerique Mss. non tamen Mediceus I. *poft hanc.*

ead. l. 6. *Et vehemens, & matutinae exercitationi non protinus*) Secutus fum edit. Lindenii, ad quam proxime accedit Codex Medic. I. in quo eft: *& matutina & vehemens* (ab emendatione *vehementi*) *exercitationi non protinus &c.* In aliis Mss. ut & in edd. ceteris: *& vehemens & matutina exercitatio & protinus.* Sed in edd. *& non protinus*, ut in Cod. Medic. IV. ubi fupra *protinus* alia manu pofita eft particula *non.*

ead. l. 8. *Et irriguis*) Lindenius, *& riguis. Contra ficcant &c.*

ead. l. 10. *Unctio fine aqua, calor*) Lindenius, *unctio, fine aqua calor.*

ead. l. 13. *Creta figularis*) *Figuralis* eft in edd. Ruellii, Caefarii an. 1538. Gryphii, Pantini & Conftantini, fed mendofe; quamvis ita legendum effe, non *figularis*, Scaliger contendat. De creta figulari meminerunt etiam Plinius

lib. 31. H. N. c. 3. Columella lib. 6. R. R. c. 17. lib. 8. c. 2.

ead. l. 18. *Motus qui post cibum est*) Ante Lindenium legebatur: *post motus qui post cibum est*; quo modo est in Mss. Mediceis.

Pag. 31. *l.* 8. *Elixa*) Magna pars interpretum, ne Celsus cum auctoribus pugnet, quos fere in his sequitur, auctorem scilicet lib. de salub. vict. rat. eumque cuius est liber tertius de vict. rat. *assa* legendum putant, & infra *ad elixa ab assis* pro *ad assa ab elixis*; deinde *caro elixa*, pro *caro assa*. Sed nemo unus ausus est verba in textu movere. Ita se habet hic locus in Mss. quoque & Mediceis & Vaticanis. Lindenius infra leg. *ab elixis ad assa*; si quid ad rem pertinet id adnotare.

ead. l. 9. *Nisi si nimis*) Lommius leg. *nisi si minus*; sed perperam.

ead. l. 30. *Nocte*) Lindenius *noctu*; sed in Mss. est *nocte*, ut alii legunt.

Pag. 32. *l.* 6. *Noxae est*) Lindenius *noxa est*; & supra, *ut ne quid.*

ead. l. 11. *In totum*) In Aldina edit. *vero & toto* pro *vero ex toto*, ut est in Mss. Mediceis, excepto primo. Mendum istud me admonuit, *ex toto*, vel *& ex toto* fortasse legendum esse apud Ciceronem Epist. 4. lib. 15. ad Famil. *& toto ab iis qui novari aliquid volebant*; ubi Petrus Victorius legit *& omnino*: alii *& animo*. Sed de Cicerone alii viderint. Hic plerique leg. *in totum*; & ita est in Cod. Medic. 1. Pantinus, Constantinus & Ronsseus praemittunt *vero*.

ead. l. 15. *Leniter perfricare*) *Lente perfricare* habent Codices Medicei, excepto primo.

ead. l. 17. *Ad cutem tonderi*) Ita in 1. in ceteris vero Mediceis Codicibus, *aut cutem tonderi*. Vulgaris lectio, *aut ad cutem tonderi*, orta est ex eo, quod Palavicinus *aut* addidit in 1. Quidam legunt cum Caesario *tondere* pro *tonderi*.

ead. l. 19. *Sed nusquam post cibum*) Deest aliquid; vel haec non sunt loco suo posita. Non enim oratio satis apte cohaeret cum praecedentibus, sive *nusquam* legatur, ut est in primo; sive *nunquam*, ut in ceteris Mediceis Codd. sive etiam, ut in impressis libris, *sed nusquam post cibum progredi*. Vulgarem tamen lectionem ea potissimum de causa non probavi, quia cum *progredi* sit ex Codice Medic. 1. Codex is non in contextu habet verbum istud, sed in versuum intercapedine supra vocem *cibum*. Alienum illud esse, cum

ex hoc ſuſpicari licet, tum ex eo apparet, quod non eſt in alio Mediceorum Mss. niſi alia manu in IV. poſitum, ut in I. ſupra *cibum*. Sed quid ſentiendum ſit de aliquibus vocibus a librario adſcriptis in Codice primo, alio loco mihi dictum eſt.

ead. l. 30. *Tum tepida*) In Aldi & Stephani editione, *tum tepida uti*. Supra alii leg. *ſudabit*, al. *ſudavit*, ut eſt in Cod. Medic. I. Lindenius repoſuit *ſudarit*, quem ſequor; cum *ſudaverit* invenerim in Medic. III. aliisque nonnullis Codicibus.

Pag. 33. *l.* 11. *Ad hoc regerere*) Pro *regerere*, editiones aliquae, & Codices Mss. Mediceus I. aliique quidam habent *regere*; omnes autem *ad os* pro *ad hoc*, quod Conſtantinus ex Codice quodam adſcripſit margini ſuae editionis, & caput interpretatus eſt; Lindenius vero in contextum recepit.

ead. l. 15. *Vinum dilutum, lene*) *Lene* repoſuit Lindenius, ut eſt in margine edit. Conſtantini, & exemplaris ſui margini adſcripſerat Scaliger. Apud Catonem quoque de R. R. cap. 157. legitur: *vinum lene dilutum*. In Cod. Medic. I. aliisque eſt *leve*. Sed hae voces *leve* & *lene*, *leviter* & *leniter* facile variant in Codicibus Mss.

Pag. 34. *l.* 2. *Agitatio*) Ita Morgagnus ex ſuo Codice legendum putat, & ita ego in edit. I. & in omnibus fere Mss. inveni. In Medic. I. eſt *acogitatio*; in Vaticano VI. *cogitatio*, ut pleraeque edd. habent. Lindenius edidit *fatigatio*.

ead. l. 6 *ſq. Qui his opportuntus eſt, loca &c.*) Opportunus pro obnoxius, ut explicat Caſaubonus in Scholiis apud Almeloveenium, & exemplis confirmat ex Praefat. lib. 2. ex lib. 2. cap. 10. lib. 3. cap. 3. lib. 4. cap. 4. ſect. 3. quibus alia addi poſſunt. Sic autem hunc locum reſtitui fide Cod. Medic. I. Alii leg. *eum, qui his opportunus eſt, aërem vel loca*; Lindenius pro *eum* reponit *is*. Nunquam *aërem mutare*, ſemper *coelum mutare* apud Celſum invenias, ut in hoc ipſo libro cap. 3. lib. 3. c. 22. lib. 4. c. 25. & alibi.

ead. l. 9. *Frigus id moveat*) Ne caput frigore tentetur, perturbetur. Lidenius leg. *frigus dimoveat*. Ego veterem lectionem retineo, Mss. fide addita. Sic ſupra cap. 2. *ne modo calor, modo frigus moveat*; ubi etiam conſtructio advertenda eſt: ſubauditur enim corpus.

ead. l. 12. *Cita alvus*) *Citata* legit Egnatius, & qui hunc ſecuti ſunt Gryphius, Conſtantinus, Stephanus & Ronſ-

ſeus; cui lectioni ſuffragantur Codices Medicei plerique omnes. Primus habet *cita.*

ead. l. 14. *Vitare ſolem*) Ego ita repoſui ex Cod. Medic. I. Antea legebatur, ut eſt in aliis Codicibus, *vitare ſolis nimium ardorem;* quae videtur eſſe alicuius explicatio.

ead. l. 18. *Sumere*) Verba, quae ſequuntur, *venatio durique piſces &c.* declarant *fugere* perperam legi in antiquis libris, pro *ſumere*, ut correxit Lindenius. Nam duri piſces difficulter concoquuntur, quod & ex lib. 2. cap. 28. lib. 4. c. 5. colligi poteſt.

ead. l. 29. *Adiecta uva ex olla*) Quae ſtomacho apta eſt, ex lib. 4. cap. 24. Plerique alii leg. *adiecta uva, vel olea;* ut eſt in margine Codicis Vatic. III. & ab recenti emendatione in Medic. IV. ubi antea erat *adiecta ova vel ex oleo;* quo modo habent quinque alii Medicei, & aliqui Vaticani. Horum alii: *adiecta uva vel ex oleo.* Lindenius leg. *aut ova fricta ex oleo.* Ego ſic reſtitui ex Codice Mediceo vetuſtiori. Revera habet *ex ollea*, & expungitur altera *l;* ſed *e* potius videtur expungenda. Ita legit & Rhodius, ut apparet ex quadam eius adnotatione ad Scribonium Largum Compoſit. 104. Neque tamen fortaſſe ſanus locus eſt. Num legendum: *adiecta uva ex olla, vel olea &c.* ut *ollea* perperam concreverit ex duabus vocibus *olla* & *olea?* Oleae certe in defruto ſervatae, ſtomacho aptae dicuntur in modo allato capite lib. 4. Uvas in ſapa conditas neque Plinius, neque Dioſcorides ſtomacho utiles putant.

Pag. 35. *l.* 4. *Quod colum nominant*) Verba haec Celſi eſſe non puto; quamvis in omnibus Mss. invenerim. Explicatio quaedam eſt olim margini adſcripta. Nam maior Plinius, Sammonicus, aliique *colum* nominant inteſtinum hoc, quod Celſus hic laxioris, alibi maioris, aut craſſioris, aut plenioris nomine appellat. Quidam Graecum verbum, quo inteſtinum hoc appellatur, hic reponunt pro *colum*, aliique cum Aldo leg. *κῶλον*, Lindenius *κόλον*. Sed fruſtra repetunt quod eſt in lib. 2. cap. 12.

ead. l. 6. *Aliisque*) Alii leg. *& aliis;* & infra *evitet.* Ego utrobique ſecutus ſum Cod. Medic. I.

ead. l. 15. *Cibum bis die aſſumere*) Alii habent, *tum cibum &c.* Particula *tum* non eſt in Cod. Medic. I. eamque Lindenius iure expulit.

Pag. 36. *l.* 1 *ſq. Et poſt cibum, magnam potionem*) Poſt

haec verba Ruellius, Conſtantinus, & Stephanus addunt *ſumere.*

ead. l. 6. *At ſi cui*) Al. *At is cui.*

ead. l. 9 *ſq. Quod in podagra chiragrave eſſe conſuevit*) Hoc totum, quod etiam in Mss. exſtat, tamen ex margine inſertum ſuſpicor. Si Celſi haec verba eſſent, inter nervorum & articulorum dolorem diſcrimen nullum eſſe videretur. Sed parum Celſus ſibi conſtaret. Vid. Animadv. ad lib. 3. cap. 27. ſect. 2.

ead. l. 13. *Sub quo*) Ita in edit. Lindenii, & in margine Conſtantinianae: omnino recte. Alii leg. ut eſt in Mss. Mediceis, *ſub divo* vel *dio.*

Pag. 37. *l.* 8. *Aut frigus aut calor*) In Codice Mediceo vetuſtiore ita legitur: *frigus & calor.*

ead. l. 21. *Multoque magis ſe continere, ſi qua gravitas*) Locus hic in plerisque Mss. & in edit. Lindenii pravis interpunctionibus deformatus eſt: *multoque magis ſe continere. Si qua gravitas in corpore eſt, tum &c.* Poſtrema vero huius capitis verba ita leguntur in Cod. Medic. I. *utique retineri debebit a vino ad aquam, ab hac ad vinum qui ſupra poſitus eſt transitus.* Palavicinus corrigit: *utique abſtinere debebit, atque ita ab vino ad aquam, ab hac ad vinum eo qui ſupra poſitus eſt transitus.* Sed neque *modo* ante *transitus* addit, neque poſt, *ei eſſe;* quae verba omnino neceſſaria ſunt, atque in aliis omnibus Mediceis Codicibus habentur. Porro in iisdem Codicibus eſt, non *poſitus*, ſed *propoſitus;* quae varietas, cum frequens ſit in Mss. maxime tamen occurrit, ubi particula *ſupra* praecedit. In eo quoque ceteri Medicei Codd. diſcrepant a vetuſtiore, quod habent *ab vino;* ut in antiquiſſimis ann. 1478. 1493. 1497. aliisque quibusdam editionibus legitur. Pro *ita* vero quartus, quintus, ſextus mendoſe habent *itaque;* ſed *que* obliteratur in quarto.

IN LIBRUM II.

Pag. 39. *l.* 4. *Adverſae valetudinis*) Caeſarius & Lindenius omittunt *adverſae.* Sed & lib. 3. c. 2. hunc locum ſignificans Celſus dixit: *cum ab iis coeperim, quae notas quasdam futurae adverſae valetudinis exhibent &c.*

ead. l. 7. *Cum recentiores medici, quamvis quaedam in cu-*

rationibus mutarint) Ita in Cod. Medic. I. Alii leg. *cum recentiores quoque medici, quamvis quaedam in curationibus mutarint;* Lindenius, *cum recentiores quoque medici, quamvis in curationibus mutarint.* Idem Cod. Mediceus, pro *illum optime praeſagiſſe*, habet *illos optime praeſagiſſe;* quod minus placet.

ead. l. 10. *Quibus praecedentibus*) In Codic. Medic. I. additur *ſignis;* quod gloſſema eſſe eo facilius crediderim, quia poſitum eſt ſupra *praecedentibus.*

ead. l. 16. *Omni tempore, in &c.*) Tria haec verba in edd. Iuntae, utraque Caeſarii & Lindenii omittuntur magno ſententiae damno; ut egregie monet Morgagnus.

ead. l. 20. *Ideoque utile ſit*) Sic repoſui ex Codice Mediceo primo. Alii leg. *ideoque utile eſt;* Lindenius, *ideo utile eſt.*

Pag. 40. *l.* 2. *Periculoſior aeſtas*) Hoc membrum in Cod. Medic. I. ita legitur: *periculoſior quam prior aeſtas;* ex gloſſemate nimirum, cuiusmodi aliqua in Livio quoque invenias. In membro praecedenti *proxime*, & quidem recte, habent edit. Lindenii, & Cod. Medic. I. ſed in hoc Palavicinus correxit, *proxima;* & ita olim vulgo legebatur. Alii Codices Mss. habent *proximum.*

ead. l. 13. *Tamen ſaluberrimi*) Particula *tamen* hoc modo adhibetur ab optimis ſcriptoribus; nec a Lindenio expelli debuit. Exſtat in omnibus meis Mss.

ead. l. 18. *Sic tamen haec, ut*) Ita in Cod. Mediceo primo, & editione Lindeniana. Alii leg. *ſic tamen, ut haec;* & fortaſſe rectius: al. *ſic tamen, ut in haec.*

ead. l. 23. *Sed priores morbi quoque*) Pro *priores*, Lindenius leg. *peiores.* Codex Mediceus I. ita habet: *ſed prior. Morbi quoque.* Mihi tollenda videtur vox *priores.* Nam ſenſus eſt, in bono tempeſtatum habitu leviores morbos eſſe, & promtius finiri; ex Hippocrate Sect. 3. Aphor. 8.

ead. l. 25. *Peſſimum aegro*) Ita in edit. Lindenii, & in Codicibus Mediceis, excepto primo, & in alio Codice apud Conſtantinum. Alii leg. *Peſſimum ergo;* quo modo eſt in Cod. Medic. I.

ead. l. 27. *At aetas media tutiſſima eſt, quae*) Conſtantinus & Lindenius omittunt *At;* Lindeniusque, pro *quae*, leg. *quia.*

Pag. 41. *l.* 15. *Vel continuas*) Hoc inciſum deeſt in edit. Lindenii. Habent non modo editiones omnes ceterae, ſed etiam Codices Mss. & Medicei & Vaticani. Et revera in

Aphoriſ. 21. ſect. 3. unde reliqua omnia huius periodi ſumpta ſunt, continuas quoque febres Hippocrates poſuit.

ead. l. 17. Et in ceteris quidem partibus, ſed maxime) Linden. *cum in ceteris quidem partibus, tum maxime.*

ead. l. 20. Sed oriuntur quoque eo tempore) In omnibus impreſſis libris particula *quoque* perperam poſita eſt poſt vocem *eo*. Ego ſic reſtitui ex quibusdam Mss.

ead. l. 25. Laevitas inteſtinorum) Antea legebatur: *Fit item laevitas.* al. *lenitas inteſtinorum.* Ego ſuſtuli duas voces *Fit item*, ex fide Cod. Medic. I.

ead. l. 27. ſq. Et ab aeſtate tantum proxima preſſos) Et quos non diuturnus aliquis morbus, ſed tantummodo aeſtas proxima preſſit. Pro *tantum*, ut eſt in aliis editionibus & in Mss. Mediceis, Lindenius leg. *etiam*, ad eosdem haec referens, quos nominavit, id eſt *diutinis malis fatigatos*. Caeſarius habet *tum iam;* Conſtantinus in margine *ante;* atque adiicit, eſſe qui legant *tantum non.*

ead. l. 29. Alios) Al. leg. *aliis.*

Pag. 42. l. 14. Denique omnis calor) Locum hunc Conſtantinus ita legendum putat: *Calor omnis & iecur & lienem inflammat, denique mentem &c.* Lindenius edidit: *Calor omnis*, omiſſo *denique*. Pro *inflammat* Cod. Medic. I. & Ruellii edit. *inflat.*

ead. l. 19. Nigritiem) Vox Celſiana, ut apparet maxime ex lib. 7. cap. 2. & 3. Lindenius repoſuit *nigrorem*, fortaſſe quia apud Conſtantinum invenerat non deeſſe qui ſic legant. Codices Medicei habent *nigritiem.*

ibid. Horrores in febribus) Ita in Codicibus Mediceis I. VII. aliisque. In III. deſunt tria haec verba. Vulgo alii leg. *horrorem;* Linden. *& horrorem.*

ead. l. 24. Παράλυσιν) Vulgo, *quam* παράλυσιν. In Cod. Medic. I. revera eſt *quam*, ſed poſitum ſupra παράλυσιν extra ceterorum verborum ſeriem, ut adſcriptitia alia non pauca. In ceteris Mediceis non eſt relativum iſtud, niſi in IV. & VII. alia manu adiectum.

ead. l. 30. Ideoque praecipue in muliebribus) Lindenius omittit *ideoque*. In Cod. Medic. I. eſt *muliebribus* ſine praepoſitione, & expungitur litera *b*, ut legatur *mulieribus*. In aliis Mss. eſt *in mulieribus*, ut vulgo ante Lindenium legebatur.

Pag. 43. l. 9. Φρένησιν) Egnatius, Caeſarius, & poſteriores editores omnes, Ruellio excepto, habent φρενῖτιν. Ego non modo in editionibus vetuſtioribus, verum etiam

in Mss. Mediceis *phrenesin* vel ΦΡΕΝΕCΙΝ inveni, tum hic, tum lib. 3. cap. 18. In Medic. I. est *prenesin celerrime rapiunt.*

Pag. 44. *l.* 2. *Inflammationes*) Codex Medic. I. *inflationes.*

ibid. Propriae etiam dentientium) In aliis Codicibus Mss. habetur, ut in edd. plerisque, *Proprio;* in aliis *Propriae;* in aliis *Proprieque.* Aliqui Codices habent etiam *dentium* pro *dentientium;* quos inter duo vetustiores, id est Medicei primus ac tertius; quibuscum editiones consentiunt Iuntina & utraque Caesarii. Egnatius & Lindenius leg. *Propria.* Ego libenter legerem, *Proprie etiam dentientes*, infantes scilicet vel pueros; ut quartus hic casus regatur a verbo *male habent*, quod est in fine periodi. Nihil tamen mutare ausim. Pro *gingivarum*, in Aldina edit. est *gingivarumque.*

ead. l. 4. *Febriculae*) Gryphius & recentiores editores omnes ad Lindenium usque legunt cum Egnatio, *febriculae interdum.* Lindenius expulit *interdum*, quod neque in Ruelli, Caesarii, Iuntae, vetustioribusque editionibus, neque in Mss. Mediceis habetur, praeterquam in primo, in quo hic locus ita legitur: *febricule interdum nervorum distentiones.* Si Celsus consentire debet cum Hippocrate Aphor. 25. sect. 3. *interdum* locum hic habere non potest.

ibid. Maximeque) Aldina editio, & Stephani perperam habent *maxillaeque.*

ead. l. 9. *Aliquae*) Lindenius leg. *aliquo.*

ead. l. 13. *Multa*) Sic legendum cum Lindenio ex fide Medic. III. aliorumque Mss. Alii leg. *multae*, ut est in Medic. I. sed mendose.

ead. l. 21. *Saepius tamen morbi pueriles*) Lindenius leg. *saepius tamen his morbi pueriles &c.* Sed *his* neque in antiquis editionibus, neque in Mss. nostris reperitur.

ead. l. 27. *Per quaedam velut ora venarum*) Vulgo legitur, *per quaedam etiam velut ora venarum.* Celsus respicit Aphor. 30. sect. 3. ubi non aliam sanguinis profusionem nominat Hippocrates, quam quae fit per αἱμοῤῥοΐδας. Itaque libenter secutus sum Cod. Medic. I. qui *etiam* non habet: qua particula sententia pervertitur.

Pag. 46. *l.* 2. *Si corpus torpet*) *Torquet* mendose legebatur & in edit. I. & in duabus vetustissimis ann. 1493. 1497. & in Iuntina quoque. Egnatius restituit *torpet;* ut ego in Mediceo I. aliisque Mss. inveni.

ead. l. 3. *Aut, qui in plurimis evenit, capitis*) Hic quo-

que locus restitutus est ab Egnatio; & valde miror, Stephanum, qui illum pluribus in locis secutus est, hic Ruellii potius, aut Caesarii, aut editionem sequi ex vetustioribus aliquam voluisse, in quibus verba haec ita leguntur: *aut in plurimis venis capitis;* quo modo habentur in Cod. Mediceo primo. Sed revera in eo Codice est *venit;* aliquis autem, litera *t* expuncta, *s* supra illam posuit, ut legatur *venis.*

ead. l. 12. *Num cui saepius horum aliquid eveniat, neque ideo*) Locus hic correctus est a Lindenio, cui suffragatur Cod. Medic. 1. Antea sic legebatur: *numquid saepius horum aliquid eveniat, ac neque ideo* (al. *ac ideo neque.*)

ead. l. 19. *Tuta*) Linden. *tuto;* quo modo in Codice quodam se invenisse scribit Constantinus. In Mediceis est *tuta.*

ead. l. 20. *Occupavit*) Ita in Mss. Mediceis. Vulgo, *occupat.*

ead. l. 22. *Ut ipsi visum est*) His verbis significat facilitatem in utrumvis latus cubandi, quae res inter bona indicia est. Lindenius leg. *ut ipsi in usu est;* minus bene, cum illa sequantur: *qui fere sani quoque iacentis habitus est.* Locus quidam hic exprimitur ex Hippocratis Prognostico.

ead. l. 25. *Interdiu vigilat*) Ita reposui ex Cod. Medic. 1. Communiter legebatur, *si interdiu vigilat.*

ead. l. 27. *Cutis plena est*) *Plana* ab aliis legitur. Pantinus tamen & post eum Constantinus *plena* legendum esse probant ex Hippocrate in Prognost. & Aphorismo 35. sect. 2. Hanc vocem ego reposui tum ratione, tum ex fide Codicis Medic. 1. Ac plenae huic cuti macra illa opponitur capitis proximi: *mali etiam morbi testimonium est .... habere .... cutem circa umbilicum & pubem macram.*

ead. l. 29. *Quod si paulo tumidiora sunt, sed tamen*) Locum hunc Lindenius, non tam quod expulit *sed*, corrupit, quam quia verba perperam interpunxit hoc modo: *sunt: quod si paulo tumidiora sunt, tamen digitis cedunt, & non dolent. Haec valetudo &c.*

Pag. 47. *l.* 3. *Securitatem pollicetur*) Vulgo & in omnibus fere Mss. haec verba adduntur: *quando iam ad sanitatem venit corpus;* quod membrum Lindenius in periodum sequentem reiecit. Sed utrovis referas, ineptus illorum verborum sensus est; ut mihi quidem videtur. Ea verba neque habentur in Cod. Medic. 1. neque Celsi esse puto.

ead. l. 5. *A primo*) Edit. Lindenii, *a principio.* In aliis omnibus editionibus, & in Mss. Mediceis est *a primo.*

ead. l. 8. *Longiore tempore evanuit*) Tardius desiit. Ego hanc dicendi formam non facile improbaverim; cum praesertim Mss. Codices nihil varient. Videtur improbasse Lindenius, qui *tenuit* reposuit pro *evanuit.*

ead. l. 11 *sq. Mixtus esse & bile & pituita*) Lindenius, aliique, Caesario duce, leg. *ex bile* pro *& bile*, quod est in edd. vetustioribus, & in Mss. Mediceis. Et quidem verbum *mixtum* solet fere Celsus construere cum ablativo sine praepositione.

ead. l. 16. *Reddit mollia*) Ita recte edidit Lindenius, coniecturam Constantini, an Codicem aliquem secutus? Ita certe est in Medic. I. Alii leg. *reddit modo mollia.*

ead. l. 17. *Modo*) Lindenius, *modoque*, ut malebat Constantinus. Sed allatus Codex cum reliquis Mediceis habet *modo.*

ead. l. 23. *Ac lumbricos quoque aliquos*) Pro *aliquos* Codex Medic. III. aliique, sed non primus, habent *albos.*

ead. l. 25. *Si inflatio*) *Inflammatio* olim legebatur; quod ferri non potest propter ea, quae in hanc sententiam scribit Hippocrates in Prognostico; ex quo Rubeus *inflatio* legendum existimat. Et quidem hae voces *inflatio* & *inflammatio* in Mss. saepe variant. Hic *inflammatio* inveni in omnibus praeter Vaticanum VII. quem secutus sum. Lindenius quoque leg. *inflatio*, sed addit *sine inflammatione*, quod non est necesse. Non desunt tamen Codices, qui ei suffragentur, ut ex adnotationibus Constantini & Foesii intelligi potest. Sed eos Codices ego minus fideles puto.

ead. l. 26. *Sonus ventris*) Lindenius leg. *sonitus* pro *sonus;* & infra, *devolutus* pro *evolutus;* quo modo se in Codice quodam invenisse notat Constantinus. Codici illi ego & Mediceos & Vaticanos omnes oppono.

Pag. 48. *l.* 4. *Matutino tempore*) Codex Medic. I. & Lindeniana edit. *a matutino tempore.* Editiones ceterae, cerique Codices Medicei non habent praepositionem. Hos ego secutus sum. In verbis antecedentibus, *inter quartam horam & noctem est*, ab aliis omittitur *est;* quod verbum & edd. Ruellii ac Stephani & Mss. Codices habent.

ead. l. 7. *Sine continuo dolore*) Mali autem morbi testimonium est dolorem habere continuum; ut est paulo infra. Constantinus *delirio* legendum putat, pro *dolore*, parum attendens quod Pantinus monuerat, reliquam sententiae partem ex Prognost. in qua Hippocrates de delirio lo-

quitur, huc non pertinere. Eam partem, ſcilicet de inſania, quae ex vigilia oritur, Celſus reddit cap. 7. *nullo dolore ſubſtante ſomnus ereptus, continuataque nocte & die vigilia &c. inſaniae ſigna ſunt.* Itaque unde unde ſit lectio iſta *delirio*, quam ſequitur Lindenius, ego veterem ſequi malui ex fide Codicum noſtrorum omnium.

ead. l. 8. *Aeque vero ſignum malum eſt, etiam &c.*) In Cod. Medic. I. & in edit. Linden. *Neque vero ſignum bonum eſt, etiam &c.* Sed Lindenius omittit *etiam*; & in altera parte periodi *ſe*; quod pronomen Conſtantinus quoque alienum cenſet. Latina tamen eſt haec conſtructio, *ſe ſopor continuat*; ideoque *ſe* retinendum eſt ex fide Mſs. Mediceorum; itemque *etiam*: exſtat enim haec particula in omnibus. Sed primus recte habet *etiam ſomno*; al. *etiam ſomnum*, non item recte.

ead. l. 23. *Manusque frigidas habere, ventre & lateribus calentibus*) Bis hanc ſententiam Hippocrates habet in Prognoſtico. Sic autem Lindenius edidit. Alii omnes leg. *manusque calidas habere, ventre & lateribus frigentibus*; & ita revera eſt in Mſs. & Mediceis & Vaticanis.

ead. l. ult. Et eas febres) Pro *eas* Pantinus mallet *eae*; variata conſtructione. Sed in Mſs. quoque *eas* inveni. Lindenius leg. *Malae etiam febres.*

Pag. 49. *l.* 3. *Quaeve ſic continuent, ut &c.*) Ita legitur in editione Lindenii, ad quam proxime accedunt Aldina & Codd. Mſs. ſed non habent *ſic*, & pro *deceſſiones* habent *disceſſiones*: Mediceus I. autem *deſceſſiones*, & ex veteri correctione *disceſſiones*; idemque *quaeque* pro *quaeve*. Alii leg. *quaeve continuent, vel* (in editione principe & aliis nonnullis eſt *ve*) *per acceſſiones increſcant, per disceſſiones tantum molliantur.*

ead. l. 10. *Ac dolentibus iis, nulla &c.*) Ego ſic reſtitui ex Cod. Medic. I. Sententia eſt Hippocratis in Aphor. 65. ſect. 4. Antea legebatur, *dura manſerunt, ac* (in edit. Lindenii & in margine Conſtantinianae *aut*) *dolentibus iis, laeva. Nulla &c.*

ead. l. 18 *ſq. Sincerae pituitae, vel bilis*) Haec eſt vulgata lectio. In Codice Medic. I. legitur, *ſi ſincere pituita vel bilis eſt mixta*, in aliis, *ſincerus pituitae vel bilis.*

ead. l. 20 *ſq. Rubra & laevia*) Alii leg. *ſubrubra aut livida*; Egnatius, ut Codices Mſs. habent plerique omnes, *vel rubra, aut livida.* Ego ſic repoſui ex Mediceo primo; atque

ex eodem illo Prognostici loco haec sumta existimo, unde & reliqua huius periodi sumta sunt.

ead. l. 21. *Quasi folia quaedam*) Ita legitur in omnibus fere Mss. Et sane Graecam Hippocratis vocem πεταλώδεες, *quasi folia* aliquanto melius exprimit, quam *quasi fila*, quod Codex Medic. 1. & omnes impressi libri habent. Nobiscum facit etiam Codex a Constantino allatus.

ead. l. 25. *Phreneticis*) Iidem illi qui supra cap. 1. leg. φρενῖτιν, hic legunt *phreniticis*. Ego secutus sum editiones vetustiores & Codd. Mediceos.

Pag. 50. *l.* 5. *Votum est, longum morbum fieri*) Optandum est, ut longus morbus fiat &c. *Votum est*, quod ex quibusdam Codicibus reposui, hac significatione duobus aliis locis reperitur; lib. 3. cap. 4. sub initium, & lib. 6. cap. 6. sect. 1. Antea legebatur *notum est*, ut est in Mediceo 1. In his enim vocibus *votum* & *notum* Mss. Codices facile variant: itaque & lib. 3. cap. 4. aliqui habent *notum* pro *votum*. Sed *notum*, tum hic, tum ibi, ineptum est, nimisque frigidum. Infra, pro *sic enim*, Codex Mediceus 1. habet *sit enim*; Codices Medicei ceteri *sed &*.

ead. l. 6 *sq. Neque vitae alia spes in magnis malis est*) Ita in Cod. Mediceo 1. & antiquis editionibus. Alii Codices habent, *Neque ulla alia spes in malis magnis est*; editio Lindeniana, *Neque ulla alia spes in magnis est.*

ead. l. 21. *Quaedam subsidentia; si laevia atque alba rubrave sunt*) In Codice Mediceo 1. ita legitur: *quaēdam subsidentia laevia atque alba rubrave.* Ceteri Medicei Codices, & editiones vetustissimae addunt verbum *sunt*; sed non habent particulam *si*. Habent hanc tamen editio Aldina, & recentiores pleraeque.

ead. l. 23. *Miculas*) Sic restituit Lindenius ex Scaligeri coniectura. Antea legebatur *maculas*; quod est etiam in Mss. Mediceis. Apud Hippocratem, cuius est sententia haec, legitur κριμνώδεες ὑποστάσιες in Prognostico.

ead. l. 29. *Leniter versae*) Cod. Medic. 1. habet *leviter adversae.*

Pag. 51. *l.* 12. *Perque somnum*) Codex modo allatus habet *perque somnium*; & *in* supra vocem *somnium*, ut legatur *insomnium.*

ead. l. 20. *Aeger supinus cubat, eique &c.*) Ante Caesarium legebatur, ut est in Mss. Mediceis, *aegri supini cubant, hisque &c.*

Pag. 52. *l.* 2 *sq. Si qua minuta eminent, carpit*) *Capit* est in primo, non *carpit:* in ceteris Codicibus Mediceis legitur *si quae minutiae eminent carpit.*

ead. l. 10. *Convertitur*) Lindenius leg. *invertitur.* Sed nihil obstat, quo minus legamus *convertitur,* ut est in antiquis editionibus & in Mss. Mediceis. Graeca Hippocratis vox haec est, ἐπιστραφῇ, in sect. 4. Aphor. 35. in Coacis autem Praenotion. 278. ubi tamen sententia aliquantum diversa est, ἐπιστραφῆναι.

ead. l. 15. *Febre aeque non quiescente*) Adverbium *aeque* non est in duobus Mss. vetustioribus, neque in aliis quibusdam; minimeque necessarium est.

ead. l. 18. *Fere nervorum distentione*) Ita ex coniectura Constantini & Rubei, & ex edit. Lindenii. Alii leg. *febre adiecta nervorum distentione;* ut habetur in Manuscriptis Mediceo I. & Vaticanis VI. & VII. Caesarius tollit duas voces *febre adiecta.* Et sane vox *febre* retineri non potest, quin cum Hippocrate, atque adeo ipse secum Cornelius pugnet. Nam deinde dicit, *nisi febris accessit.* Possem fortasse aliquid certi de hoc loco constituere, nisi deficientes hac parte ceteros Mss. Codices invenissem; cum librarius a verbis illis praecedentibus, *exceptus distentione,* continuo transierit ad *consumitur.*

ead. l. 26. *Et affectum*) Linden. *& confectum.*

ead. l. 30. *Proximum*) Codices Medicei habent *in proximum.*

ead. l. ult. Meliora) In Manuscriptis Mediceo I. & Vatic. VI. atque in editione Lindenii & in margine Constantinianae legitur *mitiora.*

Pag. 53. *l.* 8. *Rubra*) Pro *rubra,* Pantinus & Constantinus putant, invitis libris, legendum esse *fulva;* quod πυῤῥὸν habeat Hippocrates in Prognostico. Haec ratio non tanti apud me valet, ut possim Lindenio assentiri mutationem istam in textum inducenti. Vix enim puto, id eum fecisse cum librorum auctoritate.

ead. l. 16. *Quae strigmentum*) Linden. *& quae strigmentum;* sed recte edidit verba sequentia, *bilem, viride aliquid,* ex sola fortasse Pantini & Constantini coniectura. Sic autem habet Codex Medic. I. Alii leg. *bilem viridem, aliquid.*

ead. l. ult. Adversus quos &c.) Linden. *Adversus quod ne illud quidem dicam.*

Pag. 54. *l.* 3. *Quod Asclepiades funeri obvius intellexit, eum*

&c.) Recte monet Morgagnus, aliena quaedam huc inserta esse in editione Lindenii, in qua legitur: *quod Asclepiades sciens, funeri obvius inclamavit, eum vivere &c.* cum & in omnibus suis libris ipse non *inclamavit*, sed *intellexit*, neque in ullo *sciens* invenerit. Adde iis libris editionem I. & vetustissimam an. 1493. & Codices Mss. tum Mediceos, tum Vaticanos. Pro *eum* Mediceus I. & Vatican. VI. habent *quemdam*, ut est in edit. Ruellii.

ead. l. 5. *Nec protinus crimen artis esse*) Al. *nc protinus crimen artis esset;* quod ferri non potest. Locum correxit Constantinus; quem Lindenius secutus est, Codice Medic. I. minime invito. Neque tamen silentio praeteribo, in Codice illo post vocem *crimen* esse *fecerit*, non tamen in contextu.

ead. l. 9 *sq. Non itaque, si quid*) Ita in editione Lindenii; & nisi quod *si quid* transfertur ante *itaque* (vel *ita*, ut aliqui habent) in Mss. quoque Mediceis, primo excepto. In illo enim, ut in vetustis editionibus, legitur, *nos. Si quid itaque;* deinde, *id notam non habet*, pro *fidem non habet*, ut est in aliis Codicibus, & in editione Lindenii; sed in hac, *id fidem &c.* In verbis proximis vero variat haec editio ab aliis libris omnibus, cum sic habeat: *vix millesimo in corpore aliquem decipit.*

ead. l. 17 *sq. Alicui convertunt*) Alii legunt, ut habet Cod. Medic. I. *aliquid convertunt;* Lindenius, *aliquibus vertunt.* Ego sic reposui ex reliquis Mediceis Mss. Revera habent *aliqui;* sed quis nescit in hoc saepe errasse librarios, ut *qui* describerent pro *cui?* Ceterum hoc modo locutus est etiam Cicero in Bruto cap. 38. *quod vitium huic uni in bonum convertebat.* Sic enim legunt locum illum Victorius, Manutius & Gruterus.

ead. l. 26. *Eo quoque transibo*) Sic restitui ex Cod. Medic. I. Ita lib. 4. cap. ultimo: *eo transire, ut arbitrio suo vivat.* Alii legunt, *ea quoque transibo;* & in Codice modo allato ex *eo* a Palavicino factum est *ea.* Lindenius habet *ad ea &c.* ut est in margine editionis Constantini. In Codice quoque Vatic. VI. exstat particula *ad*, posita alia manu supra vocem *ea.* Sed quis constructionem istam probabit? *transibo ad ea signa, ut notas indicem &c.*

Pag. 55. *l.* 6. *Recidat*) Lindenius, *decidat.*

ead. l. 7. *Inflatio*) Al. *Inflammatio.*

ibid. Aut toto die non concocta) Lindenio, ita restituenti

locum hunc, ſuffragatur Cod. Medic. I. in quo tamen particula *non* punctis notata eſt, tanquam mendoſa, ſed perperam. Alii leg. *aut non toto die concocta.*

ead. l. 20 *ſq. Longae deiectiones ſunt, ubi dolor*) Locus hic ita legitur in omnibus fere impreſſis libris: *longae deiectiones ſunt. Ubi dolor.* In editione Conſtantini habetur, *& longae deiectiones ſunt, ubi dolor.* Sed rectius fortaſſe tollatur *ubi*, quam *&* addatur. Nam in Mss. reliquis Mediceis eſt: *longae deiectiones ſunt. Dolor ſi;* in primo: *longa deiectio. Ubi dolor.* Lindenius addit *&*, ut Conſtantinus, ſed *ubi* mutat in *aut*, & in inciſo praecedenti *turgent* in *tument.*

ead. l. 24. *Quibus voluntas deſidendi eſt*) Pantinus & omnes fere interpretes contendunt, invitis tamen libris, quantum video, pro *deſidendi, tuſſiendi* reponendum eſſe ex Hippocrate in Prognoſt. unde ſumta eſt ſententia haec. Ronſſeus *cupiditas* praeterea mallet pro *voluntas.* Graeca Hippocratis verba haec ſunt: βῆχές τε καὶ θυμὸς τούτοισιν ἐγγίνεται; ut in recentioribus Codicibus habetur. Sed ita fuiſſe in antiquis quoque, ex Galeni lectione apparet. Igitur etiam Foeſius, pro *deſidendi, tuſſiendi* apud Celſum legendum putat. Attamen Lindenius retinet *deſidendi*, atque hunc locum ita leg. *quibus, cum voluntas deſidendi eſt, venter nihil reddit, niſi & aegre & durum. Cum tumor; &c.* deinde *finitur, a iocinore &c.* Porro *iocinoris, iocinori, iocinore,* Lindenius ſcribit Stephanum ſecutus: Stephanus tamen hoc loco habet *iecinore.* A Ruellio ſcribitur *iecinoris, iecinori, iecinore;* in editionibus vetuſtioribus, & in Med. I. aliisque Mss. Codicibus *iocineris, iocineri, iocinere.*

ead. l. 30. Στρόφους *Graeci nominant*) ΣΤΡΟΦΟΥΣ habet Cod. Medic. I. quae vox, ſicut ſententia quoque loci huius, ſumta eſt ex Hippocrate Sectione 4. Aphor. 11. In Codice IV. quoque eſt στρόφους, interſcriptum alia manu. In III. VII. aliisque habetur, *Alias* BACANICMON *Graeci nominant.* Vulgo legebatur στρόφον. Sed hoc membrum fortaſſe explicatio quaedam eſt, varia pro interpretum varietate.

ead. l. ult. Eaque) Linden. *qui.*

Pag. 56. *l.* 1. *Dolor*) Scribit Conſtantinus ſe inveniſſe in Codice quodam Ms. *Calor* pro *Dolor.* Adde Codici illi Mediceum I. & Vaticanum VI. & Ruellii editionem.

ead. l. 16. *Vitia, dolores tumoresque*) Si Celſus ſcripſit *dolores tumoresque*, vox *vitia* ſupervacua eſt. Vitia enim ar-

ticulorum non alia, quam dolores ac tumores, memorat auctor lib. 2. Praedict. quo Celsum respexisse Foesius animadvertit. Et sane haec vox, quae in omnibus est impressis libris, non est in Mss. Mediceis, nisi in I. & ex hoc in IV. & VII. alia manu adscripta. Vix tamen credibile est, ex interpretatione aliqua huc pervenisse: res siquidem clara & aperta per aliam minus apertam explicaretur. Celsus autem *articulorum vitia* alibi dixit ad eorum dolorem tumoremque significandum; in capite proximo bis, & in lib. 4. c. 24. Verisimilius igitur est, *dolores tumoresque* interpretationem esse, primum margini adscriptam ex loc. cit. Praedict. deinde in textum coniectam. Nihil autem mirum, si vox *vitia* deest in plerisque Codicibus, cum hoc saepe factum videamus, ut explicationes, extrusis iis quae explicantur, ipsorum locum occupent. Lindenius leg. *vitia, ut dolores &c.* ut in Ms. quodam se invenisse testatur Constantinus. Ego *ut* nullo in Codice inveni.

ead. l. 19. *Si frons prurit*) Ita haec sententia a praecedenti dividitur in Medic. I. aliisque Mss. In impressis libris coniungitur membrum hoc cum superiori; neque absolvitur periodus, nisi post verba *metus est;* sed incipit ab *Utique.* Quin etiam Caesarius, & post hunc alii fere omnes omittunt particulam *si*, atque hunc locum ita legunt: *& desinunt. Utique si saepe tempora iisdem dolent, noctuque corpora insudant, frons prurit, lippitudinis metus est.* Recte Stephanus, *& desinunt: utique.*

ead. l. 21. *Neque alia praeterea*) Vocem *alia* ab Egnatio restitutam, & a me in Mss. inventam, omittunt Caesarius & Lindenius; qui *partibus* item tollunt in inciso ultimo. Ceterum, cum hac periodo exprimi videatur locus ille in Prognostico: *Capitis dolores vehementes & continui cum febre &c.* sed verba praecedentia, *Si mulier a partu*, Hippocratis sententiae non respondeant, Pantinus ea mendosa putat, & sic corrigenda: *Similiter caput, si.* Eandem emendationem proponit Constantinus, sed dubitanter, quod Codicem suum Ms. repugnantem invenerit. Repugnant & Medicei.

ead. l. 25. *Is alterutra ratione eum finiet*) Constantinus vocem *eum* tollendam putat. Lindenius & hanc tollit, & *is* mutat in *ei.* Ego veteres libros libentius sequor. Vaticanus I. deterioris notae Codex, solus non habet *eum.* Mediceus VI. pro *eum* habet *cum.* Ad sententiam quod attinet,

quae eſt ex eodem Prognoſtici loco, unde ſuperior, Pantinus & Conſtantinus *recentem* reponendum arbitrantur pro *ingentem*, quod Hippocrates ibi habeat νεαρὰν. Sed veterum librorum fidem vindicat Foeſius ex Coac. Praenot. 160. & ex quadam Hippocraticae ſententiae interpretatione, quam Galenus affert.

ead. l. 27. *Per ſuppurationem*) Codices Medicei, *ſuppuratione*, primum excipio. In VI. *ſuſpiratione*, mendoſe.

Pag. 57. *l.* 3. *Inguen & febricula*) Ita eſt, & quidem recte, in edit. Lindenii, & in quodam Codice, quem Foeſius inſpexit; & ita alia manu adſcribitur in Mediceo ſeptimo; ex primo, ut videtur. Sed in I. cum eſſet *inguenet*, perperam literam *t* aliquis eraſit, fortaſſe Palavicinus ipſe, qui correxit *ex inguine:* quae lectio manavit in vulgus, &, neſcio quomodo, Almeloveenio quoque placuit prae Lindeniana. In aliis Mss. Mediceis habetur *inguine* pro *inguen &*.

ead. l. 6. *Deſidit*) Ita in edit. Lindenii. In aliis edd. & in Mss. Mediceis, *deſidet*.

ead. l. 13. *Quaſi capillos*) Linden. *aut quaſi capillos;* fortaſſe ex coniectura Pantini, cui ſic legendum videtur ex Hippocratis Aphoriſmo 75. ſect. 4. Sed mihi, tum ex Aphoriſmo illo, ut in vetuſtis Codicibus Galenus quoque invenit, tum ex alio loco Hippocratis de Nat. Hom. contrarium apparere videtur. Adde huc, veterem lectionem Mss. noſtris confirmari. Duo autem haec inciſa: *& male olet, & interdum &c.* ſic leguntur in edit. Ald. *aut ſi male olet: & interdum &c.* in margine Conſtantin. ex quodam Cod. *& ſi male olet, aut ſi interdum &c.* in edit. Ronſſei: *aut male olet, & interdum &c.* in Lindeniana: *aut male olet, aut interdum &c.*

ead. l. 27. *Interiores*) Ita in Codice quodam Ms. ut Conſtantinus affirmat, & in editione Lindenii. Al. leg. *inferiores*.

ibid. In eadem veſica) Pantinus mallet *in ipſa veſica*, vel *circa ipſam veſicam;* Ronſſeus, *in eisdem, aut veſica;* Rubeus, *in eadem* (id eſt pube) *aut veſica.* Et ſane in periodo praecedenti nihil eſt de veſica, quo vox *eadem* referri poſſit. Addita ea fuit, ut ego ſuſpicor, fortaſſe ab illo ipſo, qui cap. 3. prioris libri addidit *eiusdem* in verbis illis: *quem novum genus eiusdem laboris preſſit.*

ead. l. ult. Aut ſanguis) Particula *aut* abeſt a Cod. Mediceo primo.

Pag. 58. *l.* 7. *Augentur*) Ea mala augentur. Caesarius, Pantinus & Lindenius leg. *augetur;* id est gravitas. Codices Medicei habent *augentur.*

ead. l. 10. *Scabere crebro*) Adverbium *crebro* deest in primo; in Codicibus ceteris Mediceis & in edit. Aldina est *scalpere* pro *scabere.*

ead. l. 15. *Elidere*) Codex Medic. 1. *excutere.*

ead. l. 20. *Ulcera*) In Codice modo allato, *viscera.*

Pag. 59. *l.* 15. *Et calore*) Ita in Cod. Medic. 1. & in edit. Lindenii. Al. leg. *aut calore.* Supra autem pro *ibi in pus vertitur,* ut alii Codices habent, Mediceus 1. *ibi intus in pus vertitur.* Vox *intus* ex mendo est, quemadmodum infra, *dum is affectus intus versatur* pro *in pus vertatur.* Videtur igitur emendatio *in pus,* quae adscripta fuerat, in textum recepta esse, non sublato mendo.

ead. l. 16. *Urina quoque, quae in homine sano parum liquida est*) Codices Medicei, praeter 1. ita habent: *Urina quoque in homine sano si parum liquida est.* Constantinus ex quodam Ms. *Urina quoque* (*quae in homine sano parum*) *si liquida est.* Lindenius, *Urina quoque, quae in homine parum sano liquida est.*

Pag. 60. *l.* 4. *Et antequam suppuraret*) Cum apud Hippocratem in Prognost. ita sit: *si vero dispareant abscessus & intro recurrant, sputo non prodeunte & detinente febre, gravis morbi periculum & delirii & mortis aegro imminet;* Pantinus & Constantinus arbitrati sunt apud Celsum quoque legendum esse *sputum prodiret,* pro *suppuraret.* Lindenius eorum coniecturam in textum recepit; sed invitis libris, opinor; nostris quidem omnibus. Verba sequentia, *manente adhuc febre,* ita ego restitui ex Cod. Mediceo primo, & ex Vaticano item primo. Communiter legebatur: *manente adhuc corpore in solita* (vel *insolita*) *febre.*

ead. l. 12. *In pus vertatur*) In libris antiquis: *intus versatur;* mendose. Pantinus opem his verbis attulit sua coniectura, quam probavit Constantinus, Lindenius in textum induxit. Haec quoque sententia sumta est ex Hippocrate in Prognost.

ead. l. 17. *Illiditur*) Ita in Mss. Mediceis, & in editionibus principe Florentina & Lindeniana. Al. *eliditur.*

ead. l. 21. *Deinde*) Linden. *Denique;* atque ita se in Ms. quodam invenisse Constantinus testatur. In Mediceis est *Deinde.*

ead. l. 28 *sq.* *Super ulcera*) Lindenius cum aliis quibusdam, *supra ulcera.* Sed in Mss. est *super.*

ead. l. 29. *Sanguinis profluvium*) Supple *oritur*, ex superioribus. Vulgo & in Mss. fere omnibus additur *erit;* quod verbum ego omisi secutus Codicem Medic. I.

ead. l. 30. *Morbis*) In editione Lindenii, ut in Manuscriptis plerisque, *modis.* In Mediceo I. est *morbis*, ut alii legunt.

Pag. 61. *l.* 2. *In iunioribus tamen*) Al. cum Caesario habent *tantum*, pro *tamen;* Lindenius leg. *sed in iunioribus tantum.* In Mss. quibusdam deest hic praepositio *in;* at in duobus vetustioribus Mediceis aliisque deest in verbis sequentibus: *nam in senioribus.*

ead. l. 4. *Dura, dolentia*) Lindenius interiicit *&*, fortasse recte. Attamen ea particula abest etiam a Mss. Mediceis.

ead. l. 8 *sq.* *Sed tum in inferioribus &c.*) Hic vero praepositio *in* deest in omnibus Mss. Mediceis; & in primo *abscedit*, in ceteris est *abscessit;* in IV. & V. *cum*, pro *tum;* unde vulgo, exceptis editionibus Caesarii an. 1528. & Lindeniana, *cum in inferioribus &c.* al. *cum inferioribus;* & *abscessit.*

ead. l. 9 *sq.* *Aut si praecordia*) Sensus pendet a verbis illis quae praecedunt: *Eadem suppuratio fit.* In editione Caesarii & recentioribus fere omnibus legitur: *At si praecordia;* & postea, *tum in superioribus*, sublata particula *sed.*

ead. l. 11. *Intra sexaginta dies*) In multis Mss. *intra XL. dies.*

ead. l. 13. *Inter ipsa viscera non fit*) Ita ex Pantini & Morgagni coniectura, & ex manuscriptis pluribus, duobus inprimis vetustioribus: sed *fit* ex coniectura dumtaxat. Nam Codices habent *fuit;* Vaticanus IV. litera *l.* alia manu inserta, *fluit.* Porro *fluit* legunt Gryphius, Pantinus, Constantinus, Stephanus, Ronsseus, secuti non Caesarium; nam prior editio habet *fuit;* sed editionem an. 1538. Iidemque cum editionibus vetustioribus, pro *viscera*, habent *ulcera*, ut ego in aliquibus Mss. inveni. In Vaticanis III. & V. est, *viscera ulcera;* sed in III. expungitur *ulcera.* Constantinus *initia* in alio invenit. Lindenius leg. *inter ipsa initia sanguis e naribus non fluit.* Ceterum sententia loci huius explicanda est ex duobus illis Hippocratis locis in Prognostico: *Molles autem tumores & doloris expertes &c.* Et postea: *Quibus ex morbis pulmonis ad aures abscessus oriuntur &c.*

ead. l. 16 *sq. Quam is, qui in ventre est; is, qui supra umbilicum*) Totum hoc deest in impressis libris omnibus, praeter Aldi, Ruellii & Lindenii. Sed Aldus & Lindenius in secundo membro praemittunt *&*; quae particula non est in Mss. Mediceis.

ead. l. 22 *sq. Quod διάφραγμα Graeci vocant*) Suspicor haec verba addita esse ab aliquo interprete. Cur enim Celsus hic repetat quod semel dixit in Praefatione libri primi? Auget suspicionem lectionis varietas: nam Codices Medicei III. V. VI. VII. ita habent: *quod* CΤΡΕΒΛΩCΙΝ *Al.* ΔΙΑΦΡΑΓΜΑ *graeci vocant.*

ead. l. 23. *Dolor etiam pulmonis*) Ita ex Mss. Editiones antiquae habent, *Dolor autem pulmonis*: Lindenius leg. *Dolor pulmonis.*

ead. l. 24. *Neque per sputa*) Incisum illud, *neque per cucurbitulas*, quod huic vulgo adiungebatur, ego sustuli tamquam adulterinum, & ex adnotatione ortum. Nam in Codice Medic. I. nihil est prorsus; in ceteris Mediceis est *cucurbitulas*; quae vox contra verba illa, *per sanguinis detractionem*, quae statim consequuntur, ab aliquo adscripta fuisse videtur, posteaque ex margine in contextum traducta. Vulgaris lectio manavit ex Cod. Mediceo IV. cuius in margine alia manu additum habetur *neque per*; quod tamen expunctum est. Reperitur autem sententia haec & in Coacis Praenot. 394. unde Celsus sumsisse videtur; & in Prognostico, ubi Hippocrates etiam medicamenta nominat. Sed neutro loco mentio fit cucurbitularum.

ead. l. 26. *Interdum excitat*) Ita in Cod. Mediceo I. & plerisque editionibus. Hippocrates l. c. absolute loquitur; nec particula *interdum* cum eius verbis congruere videtur. Itaque libentius fortasse alii cum Egnatio & Constantino legent *intus excitat*; ut est in ceteris Codicibus Mediceis.

ead. l. 27. *Aut circa tricesimum, aut circa quadragesimum*) Codices Mss. alii, ut Mediceus I. habent *aut circa quadragesimum*; alii *aut circa tricesimum.* Incertum est, utrum haec varietas orta sit ex notis numerorum perperam descriptis, an ex eo, quod de duobus incisis alterum vitio sit omissum; quod frequenter fieri a librariis solet. Sed illa quidem lectio, *aut circa quadragesimum*, a plerisque editoribus probata, sustineri potest; ut sententia sumta sit ex Coac. Praenot. 402. ubi diei tricesimi mentio non fit: haec vero, *aut circa tricesimum*, quam Egnatius secutus est, fus-

tineri non poteſt, niſi alio addito inciſo *aut circa quadrageſimum;* ut eſt apud Lindenium. Nec aliter ſcripſit Hippocrates in Prognoſtico.

Pag. 62. *l.* 1. *A contraria parte*) Id eſt a coſtis, quae contra pulmonem ſitae ſunt. Non erat cur Pantinus & Conſtantinus lectionem hanc, omnibus antiquis libris confirmatam, improbarent; multoque minus cur Lindenius in contextum induceret *a coſtarum parte,* quod illi reponendum cenſebant.

ead. l. 2. *Ab ea parte*) Lindenius tollit praepoſitionem *ab:* ſed ego in omnibus Mss. inveni.

ead. l. 3. *Inflammationemque*) Codices Medicei, excepto primo, *inflationemque.*

ead. l. 13. *Calent*) Ita repoſuerunt Caeſarius, Pantinus & Lindenius. Et ſane apud Hippocratem in Prognoſt. unde tota fere haec ſententia eſt, itemque in Coac. Praenot. 402. legitur θερμαίνονται. In Mss. tamen & Mediceis & Vaticanis habetur *pallent,* ut alii ediderunt.

ead. l. 20. *Affecerint*) Lindenius leg. *adfuerint.*

ead. l. 23. *Invaluit*) Verbo huic Celſi auctoritatem plane detrahere tentavit Lindenius, qui & hic leg. *convaluit,* & lib. 4. cap. ultimo *convaleſcit.* Sed ibi quidem Mss. Codices variant: nam Mediceus I. habet, ſicut impreſſi, *invaleſcit;* Medicei ceteri *convaleſcit.* Hic omnes habent *invaluit.*

ead. l. 27. *Dolenti*) Ita in Codice Mediceo I. & in edit. Lindenii. Al. *dolente.*

ead. l. 30. *Ipſo*) In Cod. Mediceo I. ſupra extremam literam huius vocis poſita eſt *e,* ut legatur *ipſe;* ſicut in aliis Mss. legitur, atque in libris omnibus editis ante Lindenium.

Pag. 63. *l.* 4. *Rufo quodam & ſanguine*) Lege Hippocratis Prognoſt. & Coac. Praenotion. 390. Conſtantinus exiſtimat tollendam eſſe particulam *&;* neque ſane exſtat in Mss. Mediceis III. & VI. Omittitur etiam a Lindenio; ſed cum Hippocraticae ſententiae & veri detrimento, ut mihi quidem videtur.

ead. l. 5. *Edatur*) Lindenius leg. *ſedetur;* ut eſt in quodam Conſtantini Codice, & in Mediceis omnibus, praeter primum, in quo *edatur.*

ead. l. 8. *Salus ei facilis*) Cod. Medic. I. habet *ſalus facilis eſt.*

ead. l. 11. *At*) Al. *&*.

ead. l. 12 *sq.* *Quae contra se cutem non afficiunt*) Hippocrates in Prognost. *quae nihil cum externa sede communicant.* Quod ad formam dicendi attinet, saepe Celsus praepositionem *contra* similiter usurpat, modo casu adiecto, modo sine illo. Lib. 4. c. 8. *contra id scalpello aperiunt;* & cap. 3. *animadvertere oportet quo loco malum sit: solet enim contra id tumere;* lib. 8. cap. 8. *Si acuta fragmenta sunt, incidi contra cutis debet.* Quare locum hunc sine causa Critici pertentant, existimantes Celsum illam quoque Hippocraticae sententiae partem attigisse, *in sese contrahuntur.* Itaque Pantinus & Constantinus *contractae* legendum putant, pro *contra se;* Lindenius leg. *conclusae;* quod est a Scaligero. Mss. nostri omnes habent *contra se.*

ead. l. 16. *Et unius coloris*) Expressit vocem ὁμόχροον; qua Hippocrates usus est in Prognostico. Codices Medicei nihil variant, praeterquam quod primus omittit particulam *&*. Lindenius leg. *& unius modi.*

ead. l. 27. *Tantulam*) Ita in Mediceo 1. nonnullisque Vaticanis Codicibus, & in edd. Caesarii & Pantini. Al. leg. *tantulum;* Lindenius, ut malebat Constantinus, *tantillam.*

ibid. Neque cibum) Lindenius interiicit *tantulum:* sed praeter rem, ut notat Morgagnus.

Pag. 64. *l.* 3. *Suppressa quoque*) Ita ex Cod. Medic. 1. Codices alii Mss. habent *quoque oppressa;* libri omnes vulgati *quoque suppressa.*

ead. l. 6. *Febricula*) Alii omnes leg. *febriculae.* Ego ita reposui ex Cod. Medic. 1.

ead. l. 18. *Si extenuatur*) Scilicet venter. De corpore quod alitur, intelligere videtur Lindenius, qui leg. *si non extenuatur:* sed sequendus non est. Nam Codd. Medicei & Vaticani non habent particulam *non;* aptaque haec sententia est, planeque idonea. *Id enim, quod extenuatur, medicinam sentit;* ut est in lib. 3. cap. 21.

ead. l. 21. *Morbum facile sustinet*) Ex lib. 2. Praedict. Non improbat Pantinus vulgatam lectionem; attamen dubitat, num *morbum* perperam descriptum sit, pro *motum;* quod ταλαιπωρίην habeat Graecus auctor; id est *laborem, fatigationem,* ut Interpretes reddunt. Atque ista mendi suspicio, Constantino satis firma, Lindenio autem adeo certa visa est, ut *motum* in contextum induxerit. Ego *morbum,* quod etiam in Mss. & Mediceis & Vaticanis inveni,

omnino retinendum puto. Nam qui facile morbum sustinet, laborem quoque videtur non difficulter sustinere posse.

ead. l. 27. *Et quocunque modo*) Ita in edit. Constantini & in Mss. fere omnibus. Mediceus I. habet *& ex quocunque modo;* ut al. legunt. Lindenius edidit, *& si quocunque modo.*

Pag. 65. *l.* 5. *Contrectato*) In Mss. Mediceis & in editionibus antiquis *contracto.* Lindenius reposuit *contrectato;* quemadmodum Pantinus & Constantinus corrigendum monuerant.

ead. l. 7. *Ac ne tormina quidem*) Locus hic egregie a Lindenio restitutus est. Nam antea sic legebatur: *Acria tormina quidem periculosa non sunt.* In Mss. Mediceis ceteris habetur: *Acria tormina quidem periculosa sunt;* in primo autem non *Acria*, sed *Agne;* scilicet *Ac ne.* Nam harum literarum *C* & *G.* altera pro altera saepe invenitur in antiquis Codicibus, ut iampridem Critici animadverterunt.

ead. l. 8. *Strigmenta*) Codices Medicei alii *strigmata;* al. *stigmata:* & deinde *dum febris.* Primus *stricmenta*, & *cum febris.*

ead. l. 10. *Reservari*) Constantinus mallet *servari;* Lindenius leg. *conservari.* Ego veterum Codicum auctoritatem sequor.

ead. l. 28. *Sternutamento*) *Sternumento* tum hic, tum infra habet Codex Medic. I. in quo haec varietas alibi quoque reperitur, neque tamen ubique. Id semel adnotasse satis sit. Atque alicubi habet *sternutamentum*, sed syllaba *ta* expungitur. Quod illorum sententiae favet, qui *sternumentum* rectius dici putant.

Pag. 66. *l.* 8. *Iocinoris dolori*) Lib. 2. cap. 11. *nec posse vehementi malo, nisi aeque vehemens auxilium succurrere;* lib. 4. c. 11. *neque tamen ulli morbo minori momento succurritur.* Et omnino Celso familiaris est constructio haec. Al. omnes leg. *in iocinoris dolore.* Ego ita reposui ex Cod. Medic. I. in quo tamen supra extremam literam vocis *dolori* ponitur litera *s*, ut legatur *doloris.*

ead. l. 19. Καυσώδη) Al. *καύσονα;* al. *καῦσον.* Editio I. & aliae vetustissimae *causoden.* In Cod. Med. I. ΚΑΥϹΩΔΗΝ; in alits ΚΑΥϹΩΘΕΝ; in aliis ΚΑΥΩΘΕΝ. Ego secutus sum Ruellium, Stephanum & Lindenium.

ead. l. 24. *Minuti abscessus*) Ante Lindenium legebatur,

uti minuti abscessus; & ita est in Cod. Medic. 1. Particula *uti* a Lindenio expulsa est, neque habetur in reliquis Mediceis Codicibus. Sed in iis & in Aldina edit. est *apices*, pro *abscessus*. Deinde editiones vetustiores cum Codice Medic. 1. habent ΘΥΝΑΤΑ, vel *thynata*, pro φύματα: abest autem a Codice vox *Graeci*, quae consequitur. Verum haec explicatio, *quos φύματα Graeci vocant*, etsi inde petita, unde haec sententia sumta est, id est ex Hippocrate Sect. 4. Aphor. 81. fortasse tamen Celsi non est. Nam ex iis, quae ad lib. 5. cap. 18. Sect. 19. & alibi adnotabo, facile erit intelligere, fuisse aliquem, qui pluribus in locis huiusmodi interpretationem margini adscripsit, ubi in textu latinam vocem *tuberculum* apud Celsum invenit.

ead. l. 28. *Inter ea quoque*) Lindenius omittit *quoque*; quod exstat in Mss. Codicibus.

ead. l. 30. *Si caput febre continenti dolet*) Verbum *reddit*, quod postea sequitur, ut habent omnes libri veteres, ostendit vitium aliquod hic subesse. Lindenius pro *reddit* reponit *remittit*. Ego Pantino accedo, qui putat *vesica* reponendum esse pro *caput*. Coniecturam suam confirmat ex ordine, quo Celsus morbos digessit in priore capitis parte, quem ordinem fere servat etiam in posteriore, quae hic incipit: prior autem pars incipit his verbis, *Ex vesica dolenti*. Deinde ex eo probat, quod & haec & quae in prima parte his respondent, manifesto deprehenduntur esse ex uno eodemque Hippocratis loco; videlicet ex illo Prognostici: *Vesicae tum durae, tum dolentes &c.* aut ex Coac. Praenot. 475. His ego tertium argumentum addo a Mss. petitum, in quibus omnibus est: *Contra sive caput febre continenti dolet.* Vides syllabam *si* dumtaxat deesse, quae inter ultimam syllabam vocis *sive*, & priorem vocis *caput* interiecta, *vesica* cum iis conficiat. Ea syllaba, cum diffugiente atramento, vel alia de causa, minus appareret, ex *ca* aliquis fecit *caput*. Omnino legendum: *Contra si vesica febre continenti dolet*, vel, quo modo Lindenius edidit: *in febre continenti dolet.* Vox etiam *neque*, quae continuo sequitur, corrupta fortasse videatur ex *nec venter*: ita enim exprimeretur illud ex Coacis loc. cit. *alvus his nihil admodum reddit.* Sustineri tamen potest communis lectio, Mss. nihil variantibus.

Pag. 67. *l.* 20. *Prorumpunt, quae maximae*) Editiones prin-

ceps Florentina, & duae vetustissimae ann. 1493. 1497. & Iuntina habent *prorumpit* pro *prorumpunt:* quibuscum utraque Caesarii facit, & Lindeniana quoque. Sed in hac in erratis locus hic corrigitur inserta particula *tum*, ante *quae;* quam lectionem secutus est Almeloveenius. In Mss. Mediceis & in quibusdam Vaticanis post *prorumpunt* additur ex glossemate *eae pessimae* (in Medic. 1. *heae sepissime.*)

Pag. 68. *l.* 2. *Testantur*) Ita ex Cod. Medic. primo. Al. *testatur.*

ead. l. 4. *Subsidentia*) Celsus videtur legisse, ut habent etiam vulgati libri, ὑφισταμένας apud Hippocratem in Prognost. ubi alii cum Galeno legunt ἐφισταμένας; & ideo, pro *subsidentia*, quidam malunt, ut scribit Constantinus, *insidentia.* Lindenius leg. *supersidentia:* sed contra veteres libros, quos ego quidem viderim.

ead. l. 5. *Atque in his odor foedus est*) Hoc Pantinus non urinae, sed sputo congruere existimat, propter Aphorismum Hippocratis 11. Sect. 5. Itaque pro *in his* fortasse legendum *in sputis*, ut Constantinus malebat, & ut edidit Lindenius. Haesitabit tamen quicunque considerabit locum illum lib. 3. cap. 22. *quidquid exscreatum est, si in ignem impositum, mali odoris est: itaque qui de morbo dubitant, hac nota utuntur.* Videtur enim Celsus pro mortis indicio tale sputum non habere, cum id notari dicat, etiam cum adhuc de morbo dubitari potest: ideoque re nondum desperata. Sed nimirum exitiale signum evadit, ubi alia, quae hic exponuntur, accedunt. Cum tamen *his* invenerim in omnibus Mss. non ausim verba in textu mutare.

ead. l. 10. *Solent etiam in adolescentibus &c.*) Lindenius leg. *Solet etiam in adolescentibus is morbus, ex vomica fistulave oriri: qui &c.* fortasse rectius: certe in sententiam auctoris lib. 2. Praedict. Nititur Lindenii lectio coniectura Constantini: vellem probato aliquo codice. Nostri aliter habent.

ead. l. 15. *Quibus super tabem*) Eodem modo loquitur in prima huius capitis parte: *super tabem si mulieri suppressa quoque menstrua fuerunt;* ut animadvertit Ronsseus. Lindenius leg. *quibus supervenit tabes, quod menstrua suppressa sint*, cui non veteres libros favere video, sed Constantini coniecturam, ductam ex modo citato Praedict. libro.

ead. l. 19. *Cum alvus cita non antecesserit, si palpebrae*)

Al. *si eum alvus cita &c.* ut legitur in Cod. Medic. I. in quo tamen apparet primo fuisse *cum;* id postea mutatum in *eum.* Lindenius leg. *si, cum alvus cita non antecesserit, palpebrae;* quemadmodum Constantinus corrigendum putabat. Ego ita reposui ex reliquis Mediceis Codicibus.

ead. l. 20. *Sed album*) Sic in edit. Lindenii. Antea legebatur *si album.*

ead. l. 27. *Deorsumque*) Lindenius, *deorsumve.*

ead. l. ult. Attendunt) Edit. Constantini *attenditur;* at in margine *attendunt.* Ita edidit Lindenius, & ego in multis Mss. inveni. Alii legunt *attenduntur,* ut est in Medic. I.

Pag. 69. *l.* 8. *Cui sic dolent*) Ita ex Cod. Med. I. atque ex edit. Lindenii. Alii leg. *qui sic dolent.*

ead. l. 29. *Vetera*) Vox haec vacare videtur, & ab aliquo inducta esse, qui sensum horum verborum non attigit. Mihi talis esse videtur: si cum ceteris malis tormina quoque deiectionibus accedant. Lib. 4. cap. 19. de deiectione: *uno die fluere alvum saepe pro valetudine est; atque etiam pluribus, dum febris absit, & intra septimum diem id conquiescat &c. Verum spatium periculosum est: interdum enim tormina ac febriculas excitat.* Huic autem dicendi formae, *tormina esse coeperunt,* similis est quae supra in hoc ipso capite habetur: *In fistula urinae minuti abscessus esse coeperunt.*

Pag. 70. *l.* 7. *Cum sono*) Olim legebatur *cum somno;* mendose, ut ostendunt Graeca verba ξὺν ψόφοισι auctoris lib. 2. Praedict. Locum restituit Lindenius, praeeuntibus coniectura sua Pantino & Constantino.

ead. l. 13. *Rubet facies*) Vulgo *si rubet facies.* Sed particula *si* non est in Mss. Mediceis, nisi alia manu in I. & IV.

ead. l. 18. *Longum*) Caesar. & Linden. *in longinquum.*

ead. l. 19. *Maxime etiam si*) Ego & Lindenius priscas editiones secuti sumus. Al. leg. *maximeque si etiam,* ut est in Mss. Mediceis, praeterquam in primo, qui habet: *id maxime etiam si.*

ead. l. 24. *Versa*) Ita in editione Aldina, & in Codicibus manuscriptis, exceptis Medic. I. & Vatic. qui habent, ut alii leg. *inversa.* Lindenius leg. *conversa,* ut malebat Constantinus.

ead. l. 27. *Nisi resolutus est*) Hippocratis sententiam Aphor. 44. sect. 6. integram habebis, ut monet Foesius, si haec cum iis coniunges, quae Celsus scribit in priore parte huius capitis: *ex difficultate urinae morbum tenuioris in-*

teſtini ortum, ſi urinam per calorem movet, levat; ſcilicet febris. Lindenius multa hic inſerſit, pleraque ex coniectura Conſtantini: *ex urinae difficultate, niſi febre reſolutus eſt.*

Pag. 71. l. 6. Sic ut pus extuſſirctur) Lindenius leg. *ſic ut pus extuſſiatur;* ſupra autem *excitat;* infra *prorumpit.*

ead. l. 8. Porrigo) Sic legendum cum Lindenio ex auctore lib. 2. Praedict. & ex fide Cod. Medic. I. Alii leg. *prurigo;* quod ortum videtur ex mendo in quibusdam Mss. inſidente, ut in Medic. III. qui habet *prorigo.*

ead. l. 10 ſq. Modo per totum caput) Totum hoc deeſt in Cod. Medic. I.

ead. l. 13. In iisdem abſceſſibus) Quibus & in longo dolore capitis. Sic recte explicat Conſtantinus. Aliter Lindenius, qui leg. *in iisdem ex abſceſſibus.*

ead. l. 17. Alvus) Al. Aldinam edit. ſecuti, *alvusque.*

ead. l. 19. Quadrageſimum annum) Cod. Medic. I. *quadraginta annos.*

ead. l. 20. Minimumque) Sic in edit. Lindenii, & in margine Conſtantinianae, tum hic, tum lib. 3. cap. 4. *minimum pars dimidia.* Alii leg. *minimeque*, & *minime;* ut in Mss. quoque Mediceis inveni.

ead. l. 25. Levatur) Scilicet dolor. Lindenius *levata eſt;* quod quidem in Mss. fere omnibus habetur; ſed minus probandum eſt. In Medic. I. & Vatic. VI. *levatur.*

Pag. 72. l. 4. Patet) Lindenius, *paret;* & ita in quodam Codice invenit Conſtantinus. Ego in Mediceis inveni *patet;* ut alii omnes legunt. Etiam lib. 7. cap. 7. ſect. 15. *Lata etiam capita vix medicinae patent:* Conſtantinus in margine habet *parent*, ſed ſine Codicis teſtimonio. Ubi notanda eſt Lindenii inconſtantia: nam veterem lectionem retinet. Ceterum *patere medicinae* dictum eſt, ut *patere morbis* lib. 2. cap. 1.

ead. l. 8. Quartana autumnalis) Communiter legitur: *Quartana aeſtiva brevis, autumnalis &c.* Sed Lindenius tollit illud membrum, *Aeſtiva quartana fere brevis eſt*, in priore huius capitis parte: ne idem hic fruſtra repetatur. Ego duo verba *aeſtiva brevis* hinc ſuſtuli ex fide Codicis Medic. I. membrum vero a Lindenio eiectum, ex eodem Codice & Mediceis ceteris retineo; ut inter notas, quae bonam in morbis ſpem oſtendunt, ea quoque locum obtineat.

ead. l. 18. Sine hac eſt) Quidam cum Egnatio omittunt *eſt.*

Pag. 73. l. 16. In his) Al. *ex his.* Ego ſic repoſui ex Cod. Medic. I.

ead. l. 23. Mittitur) *Emittitur* omnes legunt praeter Lindenium.

ibid. Si qua ſupererat, hoc modo erepta) Ita in Cod. Med. I. Pro *ſi qua*, Lindenius habet *ſi quae.* Al. *ſi quae ſupererat hoc modo erepta eſt.* Al. *ſi quae his ſupererat & hoc modo erepta eſt.*

ead. l. 25. Curatur) In libris impreſſis *curantur.* In edit. Lindenii *ſic curantur.* Ego ſecutus ſum Codices Mss. In Mediceo I. *curantur* eſt a Palavicino.

ead. l. 30. Non quidquid autem &c.) Sic reſtitui locum hunc ex Cod. Medic. I. Alii leg. *Non quidquid autem* (quidam cum Caeſario *aut*) *intentionem animi aut prudentiam exigit, protinus faciendum eſt:* Lindenius, *Non, quidquid aut intentionem animi, aut prudentiam exigit, protinus eiiciendum eſt.*

Pag. 74. l. 10 ſq. Si nimium eſt pinguis, aliquis) Al. omittunt *aliquis;* Egnatius habet *quis;* Lindenius leg. *qui nimium eſt pinguis, affligitur.*

ead. l. 13. Neque ſolum) Ita in Cod. Med. I. & in editione Lindenii; & recte quidem. Al. *Neque enim ſolum.*

Pag. 75. l. 4. Nulla ſpes ſit) Vulgo verbum *ſit* transponitur poſt vocem *detractione;* non item in Cod. Medic. I.

ead. l. 5. In hac ipſa) Vulgo additur *re;* quam ego vocem ſustuli ex fide Codicis modo allati.

ead. l. 13. Eam) Legitur *eamdem* in omnibus libris, praeterquam in edit. Lindenii & in Mss. Medic. I. & Vatic. VI.

ead. l. 29. Et exhauſta eſt, & corpus corrupit) In editione Lindenii & in margine Conſtantinianae: *vel exhauſta eſt, vel corpus corrupit.* Al. omnes leg. *& exhauſta eſt & corpus corrumpit;* ut Codices Mss. habent.

Pag. 76. l. 2. Exſpectanda ergo remiſſio eſt) Locus hic ita legitur in edit. Lindenii: *exſpectanda ergo intermiſſio eſt: ſi non decedit, cum creſcere deſiit: ſi neque remiſſio ſperatur, tunc quoque &c.* reclamantibus Mss. & Mediceis & Vaticanis, & ratione ipſa, ut Morgagnus oſtendit.

ead. l. 7. Primum) Ante Caeſarium legebatur *in primum,* ut & in Codicibus Mediceis legitur; ſed in vetuſtiori *in primo.*

ead. l. 9. In pure quoque aquaque) Haec verba reſpiciunt locum illum cap. 8. *ſive aqua inter cutem quem implevit, ſive in magno abſceſſu multum puris coiit, ſimul id omne effu-*

diſſe, aeque mortiferum eſt, ac ſi quis ſani corporis vulnere factus exſanguis eſt. Locum ego reſtitui ex Codice Medic. I. in quo eſt: *in pure quoq. aqua queq. inter &c.* Communiter legebatur: *in cura quoque aquae.* Itaque Rhodius aliique advertendum cenſebant locum hunc, ubi Celſus *curam*, ſi Diis placet, adhibuiſſet pro *curatione.*

ead. l. 10. *Ita reſpondet*) Al. *iſta reſpondet.*

ead. l. 19. *Quod gravat*) Ita omnes libri antiqui. Lindenius leg. *quod gravatur.*

ibid. Id falſum eſt) Al. *id ipſum falſum eſt.* Ego ſic reſtitui ex Mss. Mediceis & ex edit. I.

ead. l. 28. *Quae iam male habent*) Senſus eſt: magis iniuriam ſentiunt eae partes, *quae iam male habent.* Sic enim lego ex Codice Mediceo I. & edd. vetuſtioribus. Alii, vi vocis *opportuniores* non intellecta, leg. *quam quae iam male habent.* In Mss. quibusdam habetur: *quamquam iam male habent.*

ead l. 30. *Nolumus*) Ita ex Medic. I. & aliquo alio Ms. Codice; ut legit Lindenius quoque. Al. *volumus.*

Pag. 77. *l.* 4. *Attingit, ſequitur*) Ex Cod. Medic. I. Alii vulgo leg. *attigit;* & pro *ſequitur*, Lindenius, *ſequetur.*

ead. l. 24. *Primo die*) Ante Lindenium legebatur *ac primo:* ſed perperam.

ead. l. 29. *Adverſo medio digito*) In editionibus Aldi & Ruellii haec verba adduntur: *non autem ſcalpello;* quae explicatio Celſi non eſt. Pro *adverſo*, quidam cum editione Aldina, & plerisque Mss. ipſoque Medic. I. habent *averſo.*

ead. l. 30. *Ferienda*) Lindenius, *fricanda.*

Pag. 78. *l.* 12. *Ac ſic*) Almeloveeniana editio & aliqui Mss. Codices mendoſe habent *ac ſi.*

ead. l. 20. *Aut pultarius*) Putat Scaliger vocem *pultarius* adiectam fuiſſe ſubſtantivae voci *caliculus*, ideoque particulam *aut* tolli oportere. Ego, invitis Mss. nihil mutare auſim.

Pag. 79. *l.* 3 *ſq. Opus etiam eſſe*) Caeſarius & Lindenius omittunt particulam *etiam.*

ead. l. 5. *Quamvis & iis iam &c.*) Ita in editione Caeſarii, quam poſtea omnes fere ſecuti ſunt. Editiones antiquiores & Codices multi Mss. ita habent: *quamvis etiam &c.* Cod. Medic. I. & Ruell. edit. *quamvis iam & his* (Ruell. *iis.*) Fortaſſe legendum, *quamvis iam iis*, ſublata particula *&.*

ead. l. 14. *Aut ſi in parte corporis etiam vitium eſt*) Ita in antiquis libris: & quidem recte. Nam haec ad illa referuntur, quae paulo ſupra habentur: *ubi non in toto corpore, ſed in parte aliqua vitium eſt.* Lindenius leg. *aut ſi in nobili parte corporis*, ut eſt in margine edit. Conſtantinianae: deinde vero, *vitium eſt, etiam huc* &c.

ead. l. 21. *Paene*) Libri omnes editi habent *fere.* Ego *paene* repoſui ex Mss.

ead. l. 29. *Sed medicamenta ſtomachum fere laedunt*) Vulgo omnes addunt: *ideoque omnibus catharticis aloë miſcenda eſt:* quae verba ego Celſi eſſe non arbitror. Nam primum id concludunt, quod ex praemiſſis non oritur: nihil enim de aloë dictum fuit, unde inferri poſſit, ſtomachum a medicamentis, quibus ea mixta fuerit, laeſum non iri. Deinde ſententiam turbant, quae huiusmodi eſſe videtur: medicamenta ſtomachum laedunt, alvumque vehementius purgando hominem infirmant: ergo ad ea veniendum non eſt, niſi &c. Monitum quoque ipſum ab ea medendi ratione abhorret, quam Celſus ſecutus videtur. Is enim non ſolum nigro veratro, ſed ne ſcammoniae quidem, quam omnium eorum, quae alvum purgant, ſtomacho inimiciſſimam eſſe antiqui medici exiſtimarunt, aloën adiecit; ut ex 18. & 20. & 23. ſequentis libri capite colligitur. Huc accedit, quod *catharticum* Graeca vox eſt: Celſus autem Graecas voces, niſi ubi id neceſſitas poſcit, quae certe hic nulla eſt, fere non adhibet. Itaque *philoſophiam* ipſam, quo verbo conſuetudo, ut ait Cicero, pro Latino iam utebatur, *ſtudium ſapientiae* vocavit, ut in Praefat. lib. 1. videre licet. Qui *alvum,* aut *ventrem purgare, liquare, ſolvere, movere,* pluribus locis, alicubi *purgationem* habet eadem ſignificatione, poterat hoc loco dicere, *alvum purgantia*, aut, *quae alvum purgant.* Cur enim malit *cathartica?* quam vocem neque ipſe alibi, nec ullus fortaſſe Latinus ſcriptor uſurpavit ante Tertullianum in lib. de Pallio. Haec fere momenta me impellebant, ut membrum iſtud adulterinum eſſe ſuſpicarer, formatumque ex Dioscoride lib. 3. cap. 25. ubi ait: *aliis catharticis admixta* (aloë) *praeſtat, ut minus ſtomachum infeſtent;* aut ex Avicenna lib. 2. tract. 2. cap. 66. ubi haec habet inter cetera: *aloë cum ponitur in medicinis ſolutivis, expellit nocumentum earum a ſtomacho.* Quam ego ſuſpicionem cum viro doctiſſimo Angelo Mariae Bandinio Laurentianae Biblio-

thecae Praefecto aperuissem, Codice ullo nondum inspecto, mox comperimus in vetustiore ea verba deesse. Itaque illa ex ipsius fide tollenda esse iudicavi.

Pag. 80. *l.* 10. *Alvus potius ducenda est*) Quam medicamentis solvenda. Illa enim stomachum fere laedunt; quemadmodum supra dixit. Pro *potius*, Caesarius & alii eum secuti leg. *potionibus*; Lindenius *lotionibus*. Sed neutra mutatio admittenda est. Nam, ut Morgagnus animadvertit, praeterquam quod nulla veterum librorum auctoritate nituntur, altera sententiae officit, altera omnino non est necessaria. Quippe Celsus alvi ductionem a purgatione, quae fit per medicamenta, non solum distinguit, sed etiam opponit; & haec verba, *alvus ducenda est*, si *lotionibus* addatur, tantundem significant.

ead. l. 11. *Temperatum*) Quidam leg. *vituperatum*: atque ita est in omnibus Codicibus Mediceis, praeterquam in primo.

ead. l. 14. *Ea medicina*) Lindenius omittit *ea*. Omnes tamen Codices habent vocem hanc: atque in Mediceo I. quidem legitur, *ea medicina*; in aliis vero, *medicina ea*.

Pag. 81. *l.* 3. *In adversa valetudine*) Egnatius tollit praepositionem *in*. Fortasse recte.

ead. l. 8. *Abstineri*) Ita in Mss. Codicibus; nisi quod in Mediceo primo *i* mutatum fuit in *e*, ut legatur *abstinere*; quo modo Lindenius & alii quidam ediderunt.

ead. l. 11. *Immittenda in alvum* &c.) Alii leg. *iniicienda alvus*; alii ex Caesario, *deiicienda alvus*: sed perperam. Ego secutus sum Codicem Mediceum I. editionesque Aldinam & Lindenianam. Ex hoc autem loco intelligitur, quid sit alvum ducere.

ead. l. 13. *Si leni, ea in qua* &c.) Lindenius leg. *si leni, aqua, in qua* &c. alii omnes, *si leni, ex aqua in qua* &c. Ego ita reposui ex Cod. Medic. I. Pro *leni*, aliqui Codices habent *levi*; nullus, quem ego viderim, *leniendi causa*, quemadmodum in Foroliviensi Morgagnus supra vocem *leni* scriptum invenit.

ead. l. 18. *Vel melle: quoque acrior est* &c.) Hunc quoque locum ego restitui ex Codice Mediceo I. Nam antea ita legebatur: *vel melle quoque. Si acrior est* &c. Infra, pro *Idque quod*, Lindenius habet *Id quod*: & postea Cod. Medic. I. *lecticulo* pro *lectulo*.

ead. l. ult. An exiguus sit dandus) Vox *dandus* deest in Codice Mediceo I.

Pag. 82. *l.* 10 *sq. Ut inter horrores*) Lindenius tollit particulam *ut*, &, pro *horrores*, legit, ut eſt in margine editionis Conſtantinianae, *rigores*. Ego ſecutus ſum editiones antiquas & Codices Mss. quamvis ſuſpicer, tria haec verba Celſi non eſſe.

ead. l. 16. *Aut inſania*) In Codice Mediceo I. legitur, *ut inſania*.

ead. l. 23. *De frictione vero*) Vulgo additur *& geſtatione;* ſed temere, ut Morgagnus docet, & Codex Medic. I. qui duo illa verba non habet.

ead. l. 26. *Ut, cum trium*) Ita ex edit. Lindenii. Alii non habent *ut*, ſed ſupra addunt *quod* ante verba illa, *in eo volumine*. In Codice Medic. I. non eſt neque *quod*, neque *ut*.

ibid. Huius & aquae) Pro *aquae* alii legunt *equi;* quam vocem in ſex inveni Mediceis Codd. & in Vaticanis III. V. VII. Sed ex *aquae* corrupta eſt vox illa; ut recte monet Morgagnus. Ego lego *aquae* ex Codicibus Mediceo I. Vaticanis II. IV. VI. & ex editione Aldina; quam lectionem videtur is quoque, quem modo nominavi, praeſtantiſſimus vir ex ſuo Codice magis probare. Lindenius habet *vini:* ſic enim Conſtantinus legendum putat ex Plinio lib. 26. H. N. cap. 3. Sed ex Plinii verbis prorſus contrarium colligitur. Nam vini abstinentiam inter quinque res communium auxiliorum Aſclepiadem profeſſum ſcribit. In voce *huius* quoque ab aliquibus variatur. Aldina edit. habet *vinis. s.* hoc eſt *vini ſcilicet;* quo modo Morgagnus invenit in ſuo Codice. In tribus Vaticanis eſt *viri ſcilicet*. In Mediceo I. erat, quantum ex litura cognoſci poteſt, *huius*, litera *s* poſita ſupra extremam vocis *huiu*. Poſtea ex *huiu* factum eſt *viri*, additumque *cilicet* literae *s*, ut ſit *ſcilicet*. Sed niſi legatur *huius*, ut reliqui Codices habent, quomodo ſententia conſtabit? Ex tribus enim auxiliis, frictio praecipuum eſt.

ead. l. 28. *In hac*) Ita ex Cod. Medic. I. Alii leg. *in hoc*.

Pag. 83. *l.* 4. *Repererit*) Lindenius, *reperit*.

ead. l. 9. *Hebes*) Laxum. Ego ſic repoſui ex Codice modo allato, atque hac voce alibi Celſus utitur eadem ſignificatione, ut poſtea apparebit. Communiter legebatur *fluens*.

ead. l. 11. *Quod copia nocet*) Materia, quae copia ſui laedit. Lindenius pro *quod* legit *cui*, minus recte.

Pag. 84. *l.* 3. *Citius*) In Cod. Mediceo 1. *celerius*, & poftea *pelli*, pro *tolli.*

ead. l. 7. *Poteft morbus*) Vulgo interiicitur *enim*, quam particulam ego expuli ex Mss. fide.

ead. l. 9. *Reliquiis*) In Cod. Medic. 1. & in Ruellii editione, itemque in Cominiana an. 1750. *reliquis.*

ead. l. 10. *Discutit*) Lindenius, *discutiat.*

ead. l. 14. *Sin minus*) Ita in edit. Lindenii, ita in margine Conftantinianae, & in Cod. Medic. 1. fed is habet *fi minus.* In aliis editionibus, itemque in Mss. Mediceis reliquis deeft *fin*, vel *fi.*

ead. l. 15. *Eadem autem modo in totis corporibus*) Legebatur, ut in Codice Medic. 1. *Eodem autem modo in tutis corporibus;* & infra, *modo eft in partibus.* Codex tamen revera habet *totis;* quod a Palavicino mutatum eft in *tutis.* In ceteris Codicibus Mediceis habetur: *Eadem autem modo in partibus*, priori membro ab errante librario omiffo. Locus hic a Conftantino iam antea ex Ms. quodam reftitutus, recte legitur in editione Lindenii. Hanc ego fecutus fum.

ead. l. 17. *Ipfius eius*) Alii cum Aldo omittunt *eius;* Pantinus & Lindenius cum Caefario leg. *ipfa eius.*

ead. l. 27. *Et fi is*) Linden. *Ut fi quis.*

ead. l. 29. *Effe faciendum*) Hoc gloffema effe puto. Nam his verbis depravatur conftructio. Infra pro *frictione*, Pantinus & Lindenius legunt, ut eft in editione Caefarii an. 1538. *fricatione.* Alibi quoque, pro *frictio*, in edit. Lindenii, & aliis quibusdam eft *fricatio;* alicubi etiam in Cod. Medic. 1.

Pag. 85. *l.* 12. *Aegrum effe*) Ego hunc locum fuae fidei reftitui ex Mss. Mediceis. Nam communiter legebatur, *aegrum effe teftatur;* & poftea, *ut fupra pofui.* In Codice quidem primo legitur, *ut fupra pofui;* fed particula *ut* abeft a reliquis. Verbum autem *teftatur* nullus habet, nifi quartus in margine alia manu, qui & particulam *ut* ante *fupra pofui* additam habet. Scilicet qui particulam iftam ex Codice 1. addidit, verbo *teftatur* conftructioni mederi voluit.

ead. l. 15. *In cutem evocavit*) Lindenius omittit duas voces *in cutem;* deceptus fortaffe ab editione Caefarii an. 1538. Sed habentur & in Caefarii priore & in aliorum editionibus, & in Mss. noftris omnibus.

ead. l. 24. *Utendum*) Al. *utendum effe.*

ead. l. 25. *Quiete*) Lindenius, *in quiete.*

ead. l. 29. *Et ex toto*) In edit. Lindenii & in margine Conſtantinianae: *At ex toto.*

Pag. 86. *l.* 2 *ſq. Plura ſunt: quae adhibenda*) Ita in editione Lindenii. In aliis editionibus & in Mss. Mediceis ſic: *plura ſunt adhibenda; quae ſunt.* Fortaſſe legendum: *plura ſunt; adhibendaque ſunt.*

ead. l. 5. *Humili deſint*) Alii leg. *humili obſint.* Melius Lindenius, quem ego ſecutus ſum. Mendoſa ſunt haec verba in Codice Medic. I. ſic tamen ut probam lectionem oſtendant. Nam legitur *humidae ſint.*

ibid. Leniſſima) Communiter praemittitur *Geſtationum.* Ego ſuſtuli tamquam gloſſema; & quidem ex fide Codicis Medic. I.

ead. l. 6. *Vehementior vel in alto mari nave &c.*) Ita haec verba edidi ex modo allato vetuſto Codice. Alii leg. *vehementior in alto mari navi, vel lectica, aut ſcamno* (al. *ſcanno*) *acior vehiculo. Atque haec ipſa;* Lindenius, *vel lectica, aut ſcamno: acrior vehiculo: vehementior in alto mari navi. Atque hae ipſae.* Almeloveenius vocem *navi;* Morgagnus & hanc, & alteram *mari* ex gloſſemate irrepſiſſe putat. Quibus ego facile aſſentior.

ead. l. 11. *Uni pedi ſubiiciendum fulmentum*) Alii habent: *uni pedi lecti funiculus ſubiiciendus;* Lindenius, pro *funiculus ſubiiciendus*, repoſuit *fulmentum ſubiiciendum*, ut & Scaliger in quodam Codice, & ego, ſed translatis vocibus, in Medic. I. inveni. Almeloveenius Lindenium ſequitur, ſed habet *fulcimentum*, quod idem eſt. Ex fide vero allati Medicei Codicis ego delevi vocem *lecti*, quae ex gloſſemate irrepſerat.

ead. l. 13. *Exercitationis infirmis*) Vox *exercitationis* fortaſſe eiicienda eſt, tamquam a malo interprete invecta; aut mutanda in *geſtationis*, de qua Celſus loquitur. Si *exercitationis* ſcripſiſſet, non addidiſſet, opinor, periodum illam, quae eſt in fine capitis. Pro *infirmis*, ut habet Codex Medic. I. alii legunt *infirmiſſimis.*

ead. l. 14. *Qui iam pluribus diebus febre liberati ſunt: aut iis*) Verba haec, quae in prioribus editionibus deſiderantur, reſtituta ſunt ab Egnatio. Habentur etiam in Mss. Mediceis.

ead. l. 24. *Gererent*) Lindenius leg. *gerere debent.*

Pag. 87. *l.* 3. *In corpore etiam aegro*) Lindenius leg. *infirmo, nedum aegro.* In Codice Medic. I. *etiam in corpore aegro.* Pro *aegro* Conſtantinus habet *aegroto.*

ead. l. 5. *Ipſi cibi tempora curantibus dant*) Praecipiunt curantibus, quando ſibi cibum dari velint. In quibusdam Codicibus Mss. deeſt vox *ipſi:* in Medic. I. eſt *dantur* pro *dant.* In editione Lindenii ſic habetur: *ſibi cibi tempora, modum curantibus dant.* Sed veterem Codicem requiro, qui lectionem iſtam confirmet. Infra, pro *ſibi ipſis,* in multis Mss. eſt *ſibi ipſi.*

ead. l. 8. *Qui cetera illorum arbitrio relinquunt*) In Cod. Medic. I. *qui cum cetera illorum arbitrio relinquant.*

ead. l. 14. *Etiam*) Non eſt otioſa haec particula, ut Caeſarius & Lindenius exiſtimarunt, ſed reſpondet verbis illis initio capitis ſuperioris, *duo genera ſunt.*

ead. l. 17. *Terra*) Alii *e terra;* Lindenius *a terra.* In Codice Medic. I. legitur ſine praepoſitione.

ead. l. 18. *Super Baias in myrtetis*) Al. *murtetis;* & ita ſcribitur in Cod. Medic. I. In editione Caeſarii anni 1538. & in Lindeniana, pro *Baias* eſt *Batas;* in Mss. praeterquam in Medic. I. & Vatic. VI. *vias.* Etiam lib. 3. cap. 21. *quales ſuper Baias in myrtetis habemus,* Codices Medicei praeter primum habent *vias;* Mediceus primus & quinque Vaticani *Bahias;* editio Lindenii *Batas.*

ead. l. 20. *Movetur*) Alii omnes praemittunt *is;* quod pronomen ego omiſi ex fide Codicis Medic. I.

ead. l. 25. *Inter initia morborum*) Ab aliis legitur *initio morbi;* ſed alterum, quod ego ex Codice Medic. I. repoſui, Celſo magis uſitatum. In margine editionis Conſtantin. *inter initia morbi.*

ead. l. 26. *Gravibus morbis*) Qualis aqua inter cutem eſt. Et quot morbi ſunt omnino graves, ſed ſine febre, in quibus Celſus exercitatione utendum dicit? Vide lib. 3. & 4. Cave igitur a Lindenio, qui edidit, *non gravibus morbis;* & a Conſtantino item, qui locum hunc ita legendum putat: *vel etiam cum non amplius gravibus morbis.*

Pag. 88. *l.* 5. *Ante tempus*) Al. *& ante tempus;* Lindenius, *at ante tempus.* Ego ſecutus ſum Cod. Medic. I.

ead. l. 12. *Lenesque iamdiu male habent*) Locus hic ita legitur in Codice Medic. I. *ſi heae ſuntque lentae lenesque iamdiu male habent;* ex quo ego *lenesque* repoſui. Nam *lienesque,* ut communiter legebatur, ferendum non videtur, cum illa ſubiiciantur: *cum eo tamen, ne praecordia dura ſint, neve ea tumeant.* Enimvero & dura ſunt & tument praecordia, ubi lienis affectus eſt; ut ex lib. 4. cap. 9. apparet.

Adhuc tamen aliquid vitii in his verbis inesse suspicor. Fortasse tolli potest delendo vocem *lenesque*, quae quia praecedit *lentae*, redundare videtur; reponendoque particulam *&*. Nisi quis malit eam particulam addere post *lenesque*, & hanc vocem retinere, quod similiter Cicero ad Atticum scribens, *levius* & *lenius* coniunxerit lib. 13. epist. 21. *De Attica optime, quod levius ac lenius, & quod fert εὐκόλως.* Sed *ac lenius*, Lambinus non sine causa tollendum putat.

ead. l. 27. *Resistere*) *Residere* quidam legunt, Caesarium secuti. Sed stant contra Caesarium editiones vetustiores & Codices Mss.

ead. l. 30. *Perungendusque is leniter, & auferendus est*) Codex Mediceus primus habet: *perunguendusque his leniter referendus est;* reliqui, ut a plerisque vulgo legitur: *perungendus est is leniter & auferendus est.* Alii, duce Caesario, pro *auferendus*, leg. *referendus;* Lindenius, *& perungendus est is leniter & referendus.* In Codice Medic. I. *referendus* mendosum videtur pro *& auferendus;* quemadmodum infra quoque Celsus loquitur: *sed maturius is auferendus.*

Pag. 89. *l.* 6. *Vix tamen fieri potest*) Particula *tamen* non est in Codice Mediceo vetustiori.

ibid. Recte cesserunt) Ita ex Cod. Medic. I. atque ex editionibus Aldina, aliisque quibusdam. Alii leg. *recte accesserunt.* Codex modo allatus non habet *id* in verbis proximis, *certum id autem;* sive, ut Lindenius leg. *certum autem id.*

ead. l. 8. *Ante vero, quam in aquam calidam &c.*) Ita in edit. Lindenii & in margine Constantinianae. Alii habent, ut Codex Medic. I. *Ante vero, an postea quam in aquam calidam se demittat;* reliqui Codices Medicei: *Ante vero, an posteaquam se in calidam dimittit.* Verba, *quam in aquam calidam se demittat*, mihi suspecta sunt. Si tollantur, perspicuus nihilo minus sensus erit.

ead. l. 11. *Praecipietur*) Alii omnes praemittunt *id*, quod pronomen non est in Cod. Mediceo I. In aliis Codd. leg. *id praecipitur.*

ead. l. 22. *Exstincti titiones, involutique panniculis*) In Mss. Mediceis & edd. priscis *extinctiones;* in Mediceo primo Palavicinus expungit literam *s* in voce *panniculis.* Hinc vulgo ante Ruellium *panniculi.* Ruellius leg. *exstincti involutique panniculis;* Egnatius, *exstincti titiones involutique panniculi.* Recte demum Gryphius, *exstincti titiones involutique*

panniculis; quam lectionem recentiores editores omnes probarunt.

ead. l. 25. *A similitudine quas lenticulas vocant*) Sic legitur locus hic in margine editionis Constantini, & in Codice Mediceo I. sed in Codice eadem litera quae absolvit vocem *fictilia*, etiam proximae praepositioni inservit, ut saepe fit in Mss. Lindenius leg. *quas a similitudine &c.* Alii, *ad similitudinem quas &c.* Relativum *quas* abest a Medic. III. aliisque Mss. recte fortasse.

ead. l. 26. *Sacco linteo*) Codices Mss. *linteo;* sed alii, ut Mediceus vetustior, *sacco;* alii *sicco.* Vulgo plerique cum posterioribus faciunt; Lindenius cum prioribus, sed habet *lineo.*

ead. l. 29. *Ferramenta duo*) Lindenius addit *ignita*, quod est supervacaneum, & Mss. nostrorum testimonio refellitur.

ead. l. 30. *In eum salem*) In editione Lindenii, *in siccum salem;* quae lectio minime probanda est. Primum enim siccus esse non potest, qui in aquam bene calidam iam demissus fuerit: deinde nihil refert siccum esse, quia aqua super leviter aspergenda est.

Pag. 90. *l.* 2. *Inter quae*) Lindenius, *intereaque;* ut in libri margine habet Constantinus.

ead. l. 10. *Quae alunt*) Antea legebatur, *quae nos alunt.* Melius in Codice Medic. I. quem ego secutus sum.

ead. l. 17. *Assumendae erunt*) Hunc quoque locum sic restitui ex Codice modo allato. Alii leg. *assidue necessariae erunt.* Lindenius, *assumendae necessario erunt*, ut est in margine edit. Constantini. Sed vox *necessario* minime necessaria est.

ead. l. 21. *Valentissimum*) Al. *Id valentissimum.*

Pag. 91. *l.* 3. *Salem non patiuntur*) Vulgarem hanc lectionem Codex Medic. I. confirmat; in reliquis sex deest particula negativa *non.*

ead. l. 4. *Omnem caulem oleris*) Nam bulbi & radices in media materia sunt. Ex quo intelligitur, *omne olus*, ut communiter legebatur, retineri non posse. Ego sic reposui ex Cod. Mediceo I. ut deinde *in caule*, cum antea legeretur *in cauliculo.*

ead. l. 11. *In pane, quam in ullo alio*) h. e. Quam in ulla alia re. Huius loquendi formae duo exempla occurrunt in uno capite 17. lib. 5. *neque huius ullus modus est*, pro

huius rei: deinde *alicui molliori*, pro rei alicui molliori. Antea legebatur *carne;* & ita Codices habent Mediceus I. & Vaticani II. & VII. Lindenius repoſuit *pane*, quod ceteri Codices habent. Sed & ipſe Lindenius, & alii omnes, praeter unum Stephanum, haec verba a ſequentibus ita dividunt: *alio. Firmius eſt triticum &c.* minus bene: nam Celſus ſententiam continuat, explicans ex variis frumentis, ex quibus panis fit, quae firmiora, quaeque infirmiora ſint. Non poteſt igitur legi *carne;* quod cum ſuperioribus proximisque nullo modo cohaereat. Diſcrimina enim proponuntur, non quae, exempli gratia, inter carnes & frumenta, inter frumenta & olera intercedunt; ſed quae inter carnem, inter frumentum & frumentum, inter olus & olus.

ead. l. 20 *ſq. Quae ſpecialiter*) In Codice Medic. I. deeſt *quae.* Vox *ſpecialiter* mihi ſuſpecta eſt. Nam & recte legas, *quae radicula appellatur*, ut apud Plinium lib. 19. H. N. cap. 3. *At quae vocatur radicula;* & Celſus *proprie* uſurpare ſolet hac ſignificatione; quod in eius ſcriptis frequenter occurrit. *Specialiter* fortaſſe ab illo eſt, qui haec verba, *& id quod ſpecialiter ſic vocatur*, addidit in lib. 5. cap. 24. ſect. 4. Adverte radiculam a Celſo appellari, quam alii radicem Syriacam, vel radicem ſimpliciter, alii raphanum nominant. Plinio vero l. c. radicula eſt radix lanaria; στρούθιον Graeci vocant.

ead. l. 23. *Fructibus*) Codices Medicei, praeter primum, *frugibus.*

ead. l. 25. *Quam quae poma proprie nominantur*) Pomum modo commune nomen eſt, ut ſupra, *poma omnia;* ubi etiam uvas, ficus, nuces, palmulasque Celſus intelligit: modo proprium; ut hoc loco. Atque hoc diſcrimen, ab idoneis auctoribus poſitum inter poma proprie dicta, atque uvas, ficus, nuces, Macrobius iam adnotavit lib. 2. Saturn. cap. 15. Pro *quam quae* Lindenius leg. *quaeque;* ſed perperam.

ead. l. 26. *Fragilia*) Ita ex Mss. & ex edd. Aldina & Lindeniana. Alii leg. *frigida.*

ead. l. 28. *Valentiores eae, quae pedibus*) In Mss. *valentiora ea quae pedibus.* In Mediceo I. *valentiora ea &c.* deinde *nititur;* ex emendatione autem Palavicini *valentior:* unde & in Vatic. VI. & vulgo quoque leg. *valentior ea quae pedibus;* & *nititur.* Ego ſecutus ſum Lindenii lectionem,

cum in ceteris Mss. invenerim, non *nititur*, ſed *nituntur*. Libentius tamen legerim, *valentiores, quae pedibus*. Nam in Manuſcriptis *valentiora ea* videtur corruptum eſſe ex *valentiores*.

ead. l. 30. *Firmiores quae grandiores aves, quam &c.*) Vox *aves* gloſſema ſapit. Locus hic ita habetur in Mss. Mediceis, ſi primum excipias: *& ex his quae volant media ſpecie ſunt valentiores. Quae grandiores aves quam quae minutae ſunt.* Ex hoc librarii errore colligitur, *valentiores* ſupra legendum eſſe. In Lindeniana edit. habetur: *firmiores ſunt grandiores aves, quam minutae, ut &c.*

Pag. 92. *l.* 7 *ſq. Tamen graviſſimi ſunt ex quibus*) h. e. Graviſſimi ſunt ii, ex quibus &c. Male Lindenius: *tamen graviſſimi ſunt: tum ex quibus &c.* Idem ſupra leg. *quamvis maxime utimur*, pro *quibus maxime utimur.*

ead. l. 9. *Deinde qui*) Linden. *deinde hi, qui.* In Codice quoque primo eſt *hii;* ſed a reliquis Mediceis abeſt pronomen.

ead. l. 11. *Sparus*) Sic legendum cum Lindenio, ſuffragante Codice Mediceo vetuſtiori. Alii leg. *ſcarus.*

ibid. Etiamnum) Antea legebatur *etiam:* non male quidem: ego tamen ex Cod. Medic. I. repoſui *etiamnum*, quod ſic alibi a Noſtro uſurpatur; velut lib. 5. cap. 28. ſect. 17. lib. 6. c. 6. ſect. 1. lib. 7. c. 7. ſect. 15. Lindenius leg. *etiam leviores ſunt.*

ead. l. 16. *Quadrupes omne animal, ſi lactens eſt*) Lindenius ſic mutavit: *quadrupes vel omne animal, ſi lactens eſt.* Ego praeter quadrupedia, non aliud brutorum genus novi, quod lactet. Alii leg. *lactans.*

ead. l. 19. *Aetas, quae nondum ſummam*) In edit. Lindenii: *aetas, quaeque nondum ſummam;* in Cod. Medic. I. *aetas quae non ſummam.*

ead. l. 24. *Infirmiſſimis*) Alii leg. *infirmis*, ut eſt in Cod. Medic. I. & in Vatic. VI. In ceteris eſt *infirmiſſimis*, ut Lindenius edidit.

ead. l. 26. *Frumentum quoque*) Legendum opinor *quodque*, pro *quoque.*

ead. l. ult. Vixit) Lindenius *vivit.*

Pag. 93. *l.* 2. *Eadem omnia*) In Cod. Medic. I. *etiam omnia.*

ead. l. 6. *Elixa*) Ita in Manuſcriptis Medic. I. & Vatic. VI. & in editionibus Aldi & Ruellii. Alii habent *frixa;* quod non eſt probandum.

ead. l. 18. *Pingue*) Alii leg. *lene ;* fortaſſe ab interpretatione. Ruellius & Lindenius, *pingue ;* & ita habent Codices Mss. Medic. I. & Vatic. VI. Pinguis vini mentio fit lib. 3. cap. 6. & lib. 6. c. 6. ſect. 15. Plinius quoque lib. 3. H. N. cap. 1. memorat vinum pingue, nigrum; & tenui, auſtero opponit. Attamen & *vinum lene* Celſus habet non uno loco; ſed ſine controverſia lib. 4. cap. 5. & 6.

ead. l. 19. *Nunquam generis alterius dari debet*) Lindenius leg. *nunquam eius generis dari debet.* Cuius igitur generis dabitur? valentiſſimi, opinor. Quaſi Celſus ſub finem capitis haec non addiderit: *imbecillis hominibus rebus infirmiſſimis opus eſt; mediocriter firmos media materia optime ſustinet; & robuſtis apta validiſſima eſt.* Itaque retinenda eſt vetus lectio, Mss. omnibus confirmantibus. Senſus eſt: ubi vinum infirmis dandum eſt, non aliud dari debet, quam quod ex media materia eſt.

ead. l. 27. *Incoctum*) Lindenius leg. *decoctum ;* Conſtantini editio in margine *excoctum.* Sed Codices Medicei I. III. aliique utique habent *incoctum.*

Pag. 94. *l.* 9. *Modusque omnium*) Rerum. Sic autem habetur in Cod. Medic. I. & in margine edit. Conſtantini. Alii ad perſonas transferunt, & leg. *modusque omnibus;* ſed minus probandi ſunt.

ead. l. 18. Εὐχύλους *vel* κακοχύλους) Ita in Codice Medic. I. & in editionibus Ruellii & Stephani. Fortaſſe adnotatio eſt ſumta ex margine, ut & ex varietate lectionis ſuſpicari licet. Nam alii leg. εὔχυλας *vel* κακόχυλας; Conſtantinus εὔχυλα *&* κακόχυλα ; Lindenius *quae* εὔχυμα, *&* κακόχυμα. In Mss. Mediceis tertio, ſeptimo, aliisque eſt ΧΥΧΟΤΡΟΦΑC (in al. ΧΥΛΟΤΡΟΦΑC, fortaſſe καλότροφας) *vel* ΚΑΚΟΤΡΟΦΑC.

ead. l. 26. *Aliae tardant*) Non apparet ex ſequentibus, quae res urinam tardent. Earum uſus ſi unquam, maxime neceſſarius eſſet, cum urina ſupra potionum modum perfluens periculum facit. Sed lib. 4. cap. 20. ſect. 2. nihil eiusmodi reperitur; vitanda dumtaxat dicuntur *omnia, quae urinam movere conſuerunt.*

ead. l. ult. Amylum) *Amulum* hic & fere ubique ſcribitur in Codice Medic. I. Exceptis autem eo Codice, & editione Lindenii, in aliis adduntur haec verba, huc temere traducta, opinor, ex margine: *item & lenes ſunt & ſtomacho aptae, & calefaciunt.*

Pag. 95. *l.* 3. *Nominavi*) Ita ex Codice Medic. 1. Al. *nominavimus.* In allato Codice infra: *ut mullus, ut lupus.*

ead. l. 4. *Verna lactuca*) Alia aestiva est, somno aptior. Vid. cap. 32. Pro *verna*, Lindenius reposuit *olera.*

ead. l. 5. *Cucumis, cucurbita, ovum sorbile*) Credibile est, in hoc & capitibus proximis multa peccasse librarios, ut in his rebus proclive est, alia omittendo, alia repetendo, alia loco movendo, quaedam ex margine sumendo. *Cucumis* & hic, & in capite sequenti habetur, ut notat Constantinus. Alterutro ex loco tollenda est vox haec, & quidem hinc potius, si Galeni, aliorumque veterum Medicorum sententia sequenda est. Sed neque *cucurbita* ferenda esset, ut isti putant. *Ovum sorbile* in edit. Lindenii transfertur post *iecur* in fine capitis; in Codice Medic. 1. non exstat. Fortasse ab aliquo additum est ex Oribasio lib. 3. Collect. cap. 15. vel ex Aëtio Tetrab. 1. serm. 2. cap. 52. vel ex aliquo alio Graecae disciplinae.

ead. l. 8 *sq. Oleae, quae ex his duobus &c.*) Oleae ex passo defrutove servatae. Lindenius legit *oleae, quaeve ex his duobus &c.*

ead. l. 10. *Trunculique suum*) Alii leg. *trunculique. In summa.* Locum restituit Lindenius; pro cuius lectione testimonium affero Codicis Medicei vetustioris.

ead. l. 24. *Aut qui rursus*) Sic leguntur in allato Codice, tum haec, tum illa infra: *limosique rivi ferunt, quique &c.* Alii leg. *aut hi, qui rursus;* & *limosive rivi ferunt, quive &c.*

ead. l. 28. *Sorbitio*) Al. *sorbitiones.*

ead. l. 30. *In omni domestica fit*) Ita ex Codice Medic. 1. Alii leg. *in omni quae domestica fit;* Ruellius & Constantinus *sit.*

Pag. 96. *l.* 3. *Item qui proprie bulbi nominantur*) Hac dicendi ratione allium & cepam excipit, quae cap. 18. bulbis adnumerat, postea capite 19. ab illis distinguit. Alii leg. *item si qui* &c. ut habent Mss. Codices, praeter Mediceum 1. Ego secutus sum Constantinum. Et particula quidem *si* abest etiam a Codice Mediceo modo memorato, reliqua autem verba in eo sic se habent: *Item quod porr dulce nominatur;* supra extremam vero literam vocis *porr* additur *i*, ut legatur *porri.* Sed ex litura apparet antea fuisse *proprie.* Lindenius similem Codicem fortasse nactus leg. *Item lac & quae proprie dulcia nominantur; defrutum.*

ead. l. 13. *Atque acida*) Ita in Cod. Medic. 1. Al. *& acida.*

ead. l. 15. *Etiam quae acida sunt*) Linden. *& quae acida*; & supra *apta*, pro *aptissima.* Postea, *contacta sale modice sunt*, ego lego ex Mss. Mediceis; *modico*, ut vulgo legitur, est in vetustiore a Palavicino.

ead. l. 22. *Intubus*) Lindenius, *intuba*; & infra, *ponuntur*, pro *reponuntur.*

ead. l. 28. *Vel Punicum*) In Codice Medic. 1. & in edd. Ruellii & Lindenii haec adduntur: *absinthium, murices, purpurae, cochleae*; quae Codices reliqui Medicei non habent. Videntur insititia. De duobus, *murices, purpurae*, dubitari non potest. Vid. VI. Morgagni Epist. & quae ego infra sum adnotaturus.

ead. l. ult. Bene permaturuerunt) *Bene maturuerunt* habet Codex Medic. 1.

Pag. 97. *l.* 1. *Servatae*) Almeloveenii editio, *versatae.* Sed fortasse operarum error est. Legendum *servatae*, ut aliae edd. habent, & Codices Mss. confirmant, & eadem loquendi forma iam usurpata cap. 20. Deinde, *licet etiam asperum sit*, lego ex Codice Medic. 1. pro *licet iam asperum sit*, ut vulgo legebatur.

ead. l. 3 *sq. Murices, purpurae, cochleae*) Ita ab omnibus communiter legitur. Et duas quidem voces, *murices, purpurae*, omnes quoque Medicei Codices habent; vocem vero *cochleae* nullus habet, nisi quartus alia manu margini adscriptam. In primo vox haec, ut dixi, supra legitur. Ceterum si retinenda est, hoc, quam illo loco malim. Porro quemadmodum *murices, purpurae*; ita *nuclei pinei* bis ponitur in Cod. Medic. 1. semel supra, ut in aliis; iterum hic post *turtures*: sic enim is mendose habet, pro *purpurae.*

ead. l. 5. *Absinthium*) In aliis editionibus & in Codd. Mediceis ceteris huc transfertur vox haec; quam primus & Lindenii editio habet post verba illa *vel Punicum*, quae supra sunt. Ruellii editio habet utroque loco. Pro praecedenti voce *ferventes*, Lindenius reponit *fervidae.* Oribasius lib. 3. Collect. cap. 19. absinthium ponit inter ea, quae stomacho apta sunt, sed ad medicamenta refert cum aloë, non vero ad cibos. Attamen infra quoque cap. 31. cum aliis, quae urinam movent, habetur *absinthium.*

ead. l. 7. *Omnia praedulcia*) Editores omnes, praeter Lindenium, omittunt *omnia*; neque ex Mediceis Mss. alius habet vocem hanc, praeter primum. Postea, pro *omnia*

pinguia, ut communiter legitur, Codices Medicei, excipe ibi quoque primum, habent *omnia dulcia.*

ead. l. 12 *sq. Et viridis & arida*) Codex Medic. I. *& virides & aridae.*

ead. l. 15. *Lapathum, lapſana, iuglandes*) Duae voces poſteriores deſiderantur in Codicibus Mediceis, ſi primum excipias. Sed habet *lapſanum*, ut vulgo legebatur ante Caeſarium: capite vero 31. *labſanum*, ubi ſex reliqui *lapſanum.* Lindenius utrobique *lampſana.* Apud Varronem & Columellam in edit. Gesneri, & apud Plinium in edit. Harduini ſcribitur *lapſana.* Pro *lapathum*, ut recentiores editores legunt cum Caeſario, alii cum Codice Mediceo I. habent *lapatium.* Codex Medic. III. *lapatum.*

ead. l. 21. *Dulcia*) Lindenius, *praedulcia.*

ead. l. 27. *Deinde*) Pro *deinde*, Lindenii editio habet *denique*, tum hic, tum infra cap. 28.

Pag. 98. *l.* 5. *Item*) In Cod. Medic. I. *& item*; in edit. Lindenii *itemque.*

ead. l. 6. *Ceraſa*) Ante edit. an. 1538. quam omnes poſtea ſecuti ſunt, legebatur *ceraſia*, ut ego in Mss. Mediceis inveni, tum hic, tum infra cap. 29. ubi editiones Conſtant. & Linden. ſolae habent *ceraſa.* Capite quoque 24. pro *ceraſum* omnes fere ſcribunt *ceraſium.*

ead. l. 11. *Ideoque etiam lactentia, atque omne piſtorium opus*) Quia mel adhibetur ad opus piſtorium, lac ad lactentia conficienda. Lactentia videntur a Celſo vocari cibi ex lacte facti; eoque verbo fortaſſe animalia quoque lactentia ſignificantur. Porro *lactentia*, ut Lindenius edidit, Codex habet Medic. primus; ſex reliqui & editiones priſcae, *lactantia.* Capite autem proximo omnes Medicei Codices, *lactantia.* Lindenii edit. *lactentia.* Caeſarius, quem multi ſecuti ſunt, utrobique leg. *lactaria*; neque aliter Caſaubonus legendum putat. Sed ego allatos veteres Codices non deſeram, niſi aliquis oſtendat, Caeſarium, non ex ingenio, ſed ex aliis probatis Codicibus illo modo emendaſſe. Nam quod apud Latinos quosdam ſcriptores *lactaria* reperiatur, itemque *lactarii*, h. e. qui eiusmodi cibos conficiunt; id non probat, *lactentia* eadem ſignificatione dici non poſſe. Ego *ideoque etiam lactentia* reſtitui ex Cod. Medic. I. nam alii non habent particulam *etiam.* Lindenius verba aliter collocat, & quaedam mutat: *& omne piſto-*

rium opus, lac, mel; itemque lactentia atque teneri pifces. Is animalia lactentia fignificari putat.

ead. l. 18. *Aurata puta, aut fcarus*) Pro *puta*, quod eft in Codice Medic. 1. in edit. Lindenii & in margine Conftantinianae, (valet autem *exempli gratia*) alii leg. *pura*, ut eft in allato Codice a Palavicino. In Mediceis ceteris eft *tuta*. Sed, pro *fcarus*, omnino legendum *fparus*, qui etiam cap. 18. cum aurata inter duros pifces refertur. Scarus eft ex faxatilibus, quod genus omnium leviffimum eft, ut eft in eodem cap. 18.

ead. l. 29. *Poma omnia mitia*) Ita in edit. Lindenii. In Mss. non *poma*, fed *uva* inveni. Itaque alii leg. *uva, omnia mitia;* quos refellunt haec verba, *uvae recentes, pingues minutae aves*, quae poftea fequuntur. (Sic interpungendum: *recentes, pingues minutae aves*, ex Morgagno; ut eft in editione Conftantini, & in Codicibus quibusdam Mss. cum alii habeant: *recentes pingues, minutae aves.*) Pro *uva*, Ronffeus *vina* legendum putat.

Pag. 99. *l.* 7. *Aqua, tenera omnia, tepida, dulcia*) Alii, duce Caefario, haec verba ita diftinguunt: *aqua tenera, omnia tepida, dulcia;* ut *aqua tenera* opponatur *durae*. Sed fortaffe non eft neceffe; quia difcrimen fatis apparet ex ipfa *aqua dura* capitis proximi. Ita *mulfum* hic ponitur nullo expreffo difcrimine: quod nimirum exprimatur in capite fequenti his verbis, *mulfum quod inferbuit:* quo in capite legitur etiam *minutae aves*, fine exceptione; fed *pingues minutae aves* iam pofitum eft in hoc capite. Igitur *tenera omnia*, vel, ut Lindenius edidit, *omnia tenera*, fortaffe refpondent his, *omnia dura*, capitis proximi; quemadmodum *dulcia pinguia*, refpondent his, *macra, auftera, afpera.* Sane in lib. 4. cap. 20. fect. 2. tenerorum ciborum mentionem facit, ac cibo comprimenti eos opponit. Ceterum, fi quidquam fidei Codices Mss. habent in eiusmodi rebus, haec verba ita collocantur & diftinguuntur in Medic. 1. *aqua, tenera omnia, dulcia tepida;* in aliis, *aqua, tenera omnia, tepida dulcia.*

ead. l. 12. *Uftus*) Lindenius ex Conftantini emendatione leg. *toftus*. Et fane in lib. 3. cap. 6. eft *panis toftus*. Hic tamen veteres editiones omnes cum Codicibus Mss. habent *uftus;* quam lectionem, quamvis Lindeniana arrideat, reiicere non aufim. Nam Plinius quoque uftum panem dixit in lib. 33. cap. 1. ubi de aceto loquitur: *cibos quidem & fapores*

non alius magis ſuccus commendat: in quo uſu mitigatur uſto pane, aut cum vino; vel accenditur pipere ac laſere: utique ſale compeſcitur. Niſi *uſto pane* ipſius carbo ſignificatur. Quod minus veriſimile eſt, quia carbone ſapores corrumpi videntur; & alioquin aceti vehementia pane bene toſto nonnihil mitigatur. Celſus autem ita panem uſtum fortaſſe dixit, quemadmodum papaveris lacrimam combuſtam, quae fricta i. e. toſta eſt, lib. 6. cap. 6. ſect. 4. Galli dicunt *du pain brulé.*

ead. l. 18. *Vel ex plantagine, vel ambubeia fricta*) Conſtantinus arbitratur legendum *plantago;* in quo ego ei aſſentior. Vox *fricta* quoque mihi valde ſuſpecta eſt. In Mss. eſt, non *fricta*, ſed *facta;* quod gloſſema puto. Itaque fortaſſe legendum: *vel plantago, vel ambubeia;* ut ſenſus ſit, lenticulam, cui vel intubus, vel ambubeia, vel plantago adiecta eſt, alvum ſiſtere, magisque ſi ante fricta eſt: ſed intubum quoque & plantaginem & ambubeiam per ſe ſine lenticula, idem praeſtare.

ead. l. 21. *Palumbus*) Lindenius, *palumbes;* deinde, *decocta.*

ead. l. 22. *Grus, omnes aves*) Ita in Mss. Mediceis, praeterquam in 1. & in editionibus vetuſtioribus; quibus utraque Caeſarii accedit, & Lindeniana quoque; ſed haec habet *omnesque* pro *omnes.* Aldina editio, *graves quoque aves.* Alii leg. *graves omnes aves*, ut eſt in Codice Medic. 1. & ut malebat Caeſarius.

ead. l. 26. *In eo transmarino*) Ita editio Lindenii cum primo; aliae cum ceteris Manuſcriptis Mediceis, *in caſeo transmarino.* Ego ſive *eo*, ſive *caſeo*, ex gloſſemate inſertum reor.

ead. l. 29. *Vocantur*) Codex Medic. 1. *nominantur.*

ead. l. 30. *Cotonea*) Al. *cydonia*, tum hic, tum alibi; & ita habetur in quibusdam Mss. vel, quod idem eſt, *cydonea.* In aliis eſt *citonia;* in Medic. 1. & Lindenii edit. *cotonea*, ut ſupra quoque cap. 24. & infra cap. 33. Scaliger tamen vocem *cotoneum* barbaram & ex Syriaca *Keton* ortam iudicat; ideoque melius dici *cydonium.* Variat ſane haec vox in antiquis libris; quod allata exempla ſignificant: ſed Latinos & *cotoneum* dixiſſe, ex Plinii verbis apparet; ubi lectionis varietatem nemo, quod ſciam, commentus eſt. Plinius igitur lib. 15. cap. 11. ita ſcribit: *mala, quae vocamus cotonea, & Graeci cydonia.*

ibid. Permaturae) Caesarius & Lindenius, *praematurae.* Vox autem proxima *murta* per *u* scribitur in Cod. Medic. I. Sic & infra cap. 33. *murti foliis*, & alibi.

Pag. 100. *l.* 2. *Item defrutum*) Lindenius leg. *asperum item defrutum;* sed minime probandus videtur.

ead. l. 4. *Pluvia*) *Pluviatilis* habet Lindenii editio, neque alius praeterea impressus aut manuscriptus liber, quem ego viderim.

ead. l. 6. *Et in eadem*) Tres hae voces desunt in Codice Medic. I.

ead. l. 16. *Nuclei pinei*) In Codice Medic. I. haec adduntur: *& quae tertio libro hydropi enumerantur titulo XV.* quae nemo negabit, temere ex margine descripta esse. Medicei ceteri ista non habent.

ead. l. 18. *Cauliculus*) Cod. Medic. I. *coliculus;* & cap. proximo *colibus*, pro *caulibus.*

ead. l. 19. *Morum, porrum*) Pro *porrum* Codex Medic. I. *porrus.* Ceterum locus hic non est sine suspicione vitii alicuius; ut alii ante me animadverterunt. Infra, pro *excitant*, modo allatus Codex habet *excitat.*

ead. l. 23. *Cum ex peregrinis medicamentis maxime constent*) Ita in edit. Lindenii, & in Codice quoque Mediceo I. Alii leg. *quae ex peregrinis medicamentis maxime constant;* & deinde, *opitulantur.* Isti non videntur intellexisse, distingui a Celso quae materiam evocant, ab iis quae corpus rodendo eandem extrahunt.

ead. l. 28. *Et sic eo*) Alii Caesarium sequuntur, & leg. *ex eo, quod &c.* Sed praepositio *ex* abest ab editionibus vetustis, & a Codicibus Mss. Lindenius leg. *ex eo, quidquid mali est.* Ego veterem lectionem Mss. confirmatam reiicere non ausim.

Pag. 101. *l.* 2. *Lana succida ex aceto vel vino, cui oleum*) Ita legunt cum Caesario Lindenius aliique. In editionibus vetustioribus habetur: *lana succida vel aceto vel vino, quo oleum;* ut Palavicinus correxit in Codice Medic. I. cum esset: *lana succida quo cum aceto vel vino oleum.* Codices ceteri Medicei habent: *lana succida vel aceto & vino* (aliqui *vel vino*) *oleum.* Fortasse retinendum est *quo:* cum ita Celsus etiam alibi loquatur. Vid. Adnotat. ad lib. 4. cap. 9.

ead. l. 4. *Decocti*) *Decoctae* habent cum Codicibus Mediceis editio Aldina & vetustiores omnes.

ead. l. 5. *Παρθένιον vel περδίκιον*) His duabus vocibus edi-

tores vulgo Latinitatem tribuerunt ſcribentes: *parthenium vel perdicium*; praeter unum Ruellium, ut animadvertit Morgagnus. Et ipſe Morgagnus in ſuo & ego in Mediceis Codicibus Graece & ſcriptas & elatas invenimus.

ead. l. 6. *Serpyllum*) Cod. Medic. 1: *ſerpullum*; ut aliis plerisque in locis.

ead. l. 9. *Coriandri folia, hyoſcyamum*) Hyoſcyamum hoc loco eſt generis neutrius, ut quidem editores communi conſenſu habent. Sed turbant Mss. Codices. Nam plerique habent ΥΩΣΚΥΑΜΙ. In Mediceo 1. eſt *hyoſcyamum*; at non *coriandri folia*, ſed *coriandrum folia*. Itaque non deerit fortaſſe qui legere malit: *coriadrum, folia hyoſcyami*. Ceterum haec vox neutro genere ſaepius uſurpatur a Plinio. En loca duo, de quibus dubitare non licet: lib. 25. cap. 9. *Hyoſcyamum contuſum cum foliis ex vino datur &c.* lib. 28. cap. 10. *ſi hyoſcyamum potum ſit.* Immo generis masculini fortaſſe non invenitur apud illum auctorem niſi in lib. 25. cap. 4. *apud Graecos vero hyoſcyamus appellatur.* Sed ibi reponendum videtur ὑοσκύαμος. Et ſane in edit. antiquiſſima an. 1469. eſt *hyoſtyamos*; in pervetuſto Ms. Codice Florentiae apud Riccardos *hyoſcyamos*.

ead. l. 14. *Et horum aliquo madens*) Ego ſic repoſui ex Codice Medic. 1. niſi quod *aliquod* habet mendoſe, pro *aliquo*. Ita Celſus ſolet conſtruere verbum *madeo*; ſupra cap. 18. *aqua madens panis*; lib. 5. c. 26. ſect. 33. *linteolum frigida aqua madens*; lib. 8. c. 7. *linteolum duplex madens & vino & oleo.* Alii omnes legunt cum praepoſitione, ut eſt in ceteris Mss. Mediceis, *& ex horum aliquo magis madens*; ſed Lindenius tollit *magis*. Fortaſſe tamen retinenda eſt haec particula, quam Codices plerique habent poſt vocem *madens*, ſed, ut mihi videtur, loco non ſuo; transferendaque eſt ante *horum*, ut ſenſus ſit: magis reprimit & refrigerat horum aliquo madens vel panis &c.

ead. l. 15. *Cinis*) Lindenius, *lacinia*. Cur non *cinis*? cum lib. 7. cap. 1. inter reprimentia ponatur *cinis . . . . ex aceto vel etiam ex aqua*.

ead. l. 22. *Mala cotonea*) Vox *mala* omittitur in editione Caeſarii an. 1538. in Pantiniana & Lindenii.

ead. l. 24. *Poſui*) Ita in Cod. Medic. 1. Alii leg. *propoſui*.

ead. l. 29. *Vel lini*) Haec duo verba deſunt in Codice modo allato. In eodem infra eſt *tam ex mulſo*, pro *ex mulſo*; ſed perperam.

Pag. 102. *l.* 1. *Adeps ex fele*) Calefacit & suillus, ut cum Plinio lib. 15. H. N. cap. 9. antiqui medici sentiunt: immo non alio magis utebantur. De felis adipe nihil apud illos invenio, quamobrem credendum sit, solum eum a Celso esse positum. Nisi tollendae sunt duae voces *ex fele*, ut ego suspicor, licet in Mss. Codicibus invenerim; malim legere *ex sale:* nam salsus adeps impensius calefacit, ut est apud Plinium loc. cit. Legitur *ex fele* & in editione Lindenii, & in margine Constantinianae, & in Mediceo primo, multisque aliis Mss. Codicibus. In nonnullis est *ex felle;* atque ita veteres omnes editiones habent. Sed neque id probandum videtur. Fel enim, quamvis calefaciat, ut est apud Dioscoridem lib. 2. cap. 96. & apud Galenum lib. 10. de simpl. medic. facult. cap. 2. miscere adipi, quo ad frictiones utebantur, moris non fuit antiquorum medicorum.

ead. l. 2. *Oleum, magisque si vetus est, iunctaque oleo sal &c.*) Sic restitui locum hunc ex Codice Mediceo vetustiori. Antea legebatur: *adeps ex fele* (vel *felle*) *iuncta oleo, magisque si vetus est, sal &c.* Oleum utique calefacit, & quo vetustius est, eo magis. Itaque de hoc convenit. Quanto autem melior lectio sit, *iunctaque oleo sal &c.* ii facile intelligunt, qui norunt, oleo ad frictiones saepe adiici sal, nitrum, & alia calefacentia. Sic lib. 3. cap. 9. *frictio ex oleo & sale:* & cap. 11. *perfricandae partes manibus unctis ex vetere oleo, eique adiiciendum aliquid ex calefacientibus:* & cap. 16. *oleo ad frictiones adiicere calefacientia:* & cap. 21. *quotidie ter quaterve opus est uti frictione vehementi, cum oleo & quibusdam calefacientibus:* & lib. 4. cap. 12. *perfricari ter aut quater die sic, ut nitrum oleo adiiciatur.* Pro *sal, nitrum*, quidam leg. *sal nitrum;* Egnatius, *sal nigrum.*

ead. l. 4. *Quae vehementer & reprimunt & refrigerant*) Quae supra iam posita sunt. Codex Mediceus 1. non habet particulam *&* ante *reprimunt.*

ibid. Et refrigerant, durant; quae calefaciunt &c.) Alii leg. *& refrigerant. Durant quae calefaciunt &c.* & supra, *quinquefolium, fereque quae vehementer &c.* In primo sic habetur: *& refrigerant, durantque calfaciunt &c.* in Codicibus Mediceis ceteris, *& refrigerant dura quae* (vel *que*) *calfaciunt.&c.* Verba recte interpunxit Lindenius, in quo ei praeiverat Ronsseus in suis enarrationibus. Hos ego secutus sum. Sed Lindenius leg. *& refrigerant, durant: quae autem calefaciunt* &c.

ead. l. 5. *Digerunt & emolliunt*) Ita in primo; in aliis Mss. Mediceis, ut plerique omnes vulgo leg. *& digerunt & emolliunt* (vel *molliunt.*) Lindenius leg. *& digerunt, ea emolliunt.*

IN LIBRUM III.

Pag. 103. *l.* 4. *Provifis*) Editio Conftantini in margine, *Praevifis.* Etiam lib. 5. cap. 27. fect. 2. *remedium eft nec opinantem in pifcinam non ante ei provifam proiicere;* Conftantinus mallet, *praevifam.* Lindenius, qui ibi retinet *provifam*, hic recipit *Praevifis.* Sed veterem lectionem Codices Medicei confirmant.

ead. l. 12. *Acutique*) Alii leg. *utique*, neque aliter habent Codices Medicei. Mihi magis probatur lectio Lindenii, five potius Conftantini. Is enim *acutique* legendum effe, multo ante coniecerat.

Pag. 104. *l.* 5. *Minus fortuna fibi vindicare, quam ars, poteft*) *Siquidem in morbis, cum multum fortuna conferat &c.* inquit in Praefat. lib. 7. Lindenius, fortaffe exiftimans, haec non cohaerere cum proximis verbis, *utpote cum repugnante natura nihil medicina proficiat*, quaedam addit, alia mutat, & fic legit: *plus fortuna fibi vendicare quam ars, ars quam natura poteft.* Sed voci *fortuna* fatis refpondet vox *natura;* ut ex allato quoque loco lib. 7. colligitur, ubi voci *fortuna* refpondent haec verba, *corporis beneficio.* Eft enim in fortuna pofitum, repugnet, nec ne natura. Hic tamen, pro *repugnante natura*, Egnatius leg. *repugnante fortuna*, ut omnes, praeter primum, Medicei Codices habent. Mihi probatur *natura.* Ceterum duo verba, *fibi vindicare*, conftructionem aliquanto duriorem faciunt, & fi tollantur, fenfus idem remanet. Verumtamen fequemur libros antiquos. Pro *vindicare* Caefarius leg. *vendicat:* in qua conftructione verbum *poteft* melius omitteretur.

ead. l. 10. *Si auxilium*) Ita ex Cod. Medic. 1. cum antea legeretur, *fi quod auxilium;* quod minus placet.

ead. l. 21. *Vindicaverint*) Hoc fenfu, eademque fere in re Plinius dixit: *Durabat tamen antiquitas firma, magnasque confeffae rei vindicabat reliquias*, lib. 26. cap. 3. Fortaffe tamen legendum eft *venditaverint*, ut Lindenius edidit. Ego meo inftituto utar, & veteres Codices temere non defe-

ram. Porro Codices Mss. alii habent *vendicaverint*, ut editiones pleraeque; alii *vendicarint*, ut editio Aldina, vel *vindicarint*; Mediceus I. & aliquis alius *vindicaverint*. Nonnulli apud Conſtantinum malebant, *indicaverint*: quibus minime aſſentiendum.

ead. l. 23. *Reſpondet*) Al. *reſpondit*; Almeloveen. *reſpondet*; ut & Ruellii edit. & Cod. Medic. I. habet.

Pag. 105. *l.* 2. *Solum*) Ita in edit. Lindenii; in aliis edd. & in Mss. Mediceis, *ſolis*.

ead. l. 4. *Acceſſiones & dolores graves urgent*) Ruellii edit. *acceſſionum dolore gravi urgentur*; ut aliqui Mss. Codices habent.

ead. l. 12. *Creſcentibus*) In edd. antiquis, ut & in Mss. Mediceis, *decreſcentibus*; ſed perperam. In edit. Lindenii, itemque in margine Conſtantinianae eſt *creſcentibus*. Ego malim, *increſcentibus*; quod Celſus hac voce conſtanter utatur: ceterum etiam *creſcentibus* recte dicitur.

ead. l. 20. *Foediores*) Lindenius reponit *foetidiores*, ut habet in margine Conſtantinus. Sed in Mss. Mediceis eſt *foediores*; ut alii legunt. Vox tamen *foedus* pro *foetido* alibi non facile invenietur, niſi coniuncta cum voce *odor*; ut cap. 20. huius libri; lib. 2. cap. 8. lib. 4. cap. 20.

ead. l. 26. *Ut primo*) Ita in ceteris editionibus; in Lindeniana, *ut inedia*. Cum prioribus faciunt Codices noſtri Mss.

ead. l. 28. *Affecturi*) Editiones Aldin. & Henr. Steph. *adventuri*; ut Codices Medicei habent omnes, praeter primum.

ibid. Ac ſi quando is &c.) Haec mihi ex ſuperioribus verbis, *maturius alendus eſt*, pendere videntur, eademque ſententia continuari, ideoque ſic interpungendum: *poſſit, ac ſi quando is non in toto corpore, ſed in parte eſt, magis tamen &c.* Lindenius, pro *Ac*, legit *At*, ut malebat Conſtantinus. Fortaſſe, pro *is*, legendum *id*, ut referatur ad malum.

ead. l. 30. *Moliri*) Ita legunt, & recte, Conſtantinus & Lindenius, Codicibus paene omnibus ſuffragantibus. Mediceus I. habet, ut alii legunt, *molliri*.

ibid. Quam proprie partes aegrae ſanentur) Haec verba mihi ſuſpecta ſunt, quod & conſtructio laboret, &, iis ſublatis, ſententia conſtet. Ceterum conſtructioni opem tulerit, qui addiderit particulam *ut* pro *quam*: niſi legere malit, *partes aegras ſanari*. Pro *proprie*, alii leg. *propriae*, ut eſt in Cod. Medic. I. qui & *partis* habet, pro *partes*, &, quo

modo quidam legunt, *aegre*, pro *aegrae.* Constantinus, *per quam propriae &c.* Lindenius, *quam partis, cum per eam partes aegrae sanentur.*

ead. l. ult. Multum etiam &c.) Non facile intelligitur, quomodo haec cum antecedentibus cohaereant. Omnia plana erunt, si ad primum caput referantur, & caput alterum, non supra ab illis verbis *Protinus autem inter initia*, sed infra ab iis inchoetur, *Sed cum ab iis coeperim.* Totum autem hoc caput conflatum est ex monitis quibusdam inter se distinctis; atque haec illa sunt, quae Celsus de omnibus morbis se praefaturum, paulo ante dixit.

Pag. 106. *l.* 17. *Omnis causae metus finiatur*) Caesarius & Lindenius leg. *omnis causa metus finiatur.* Sed Mss. Codices habent *causae*, non *causa.* Ita cap. proximo, *causam metuentibus:* ubi tamen Cod. Mediceus I. *cum causa metuentibus.* Infra in Codd. Mediceis & antiquis edd. legitur, *non quo .... sed quo &c.* Lindenius reposuit, *non quod .... sed quod &c.* fortasse non sine aliquo Codicum testimonio. Constantinus autem in secundo membro legere malebat *quod;* in primo *quo* retinebat. Alibi tamen ipse quoque Lindenius & Constantinus leg. *non quo .... sed quo.*

ead. l. 23. *Aut non decipiat*) Tres hae voces fortasse tollendae sunt. Nam quae tandem est locutio ista? *Non quod non interdum id incidat, aut non decipiat; sed quod saepius fallat.* Nisi quis putat legendum, *aut omnino decipiat.* Constantinus ita restituendum putat: *aut non deinceps fiat.* In Codice Mediceo I. legitur, *aut non deciperet;* & omittitur *id* ante *incidat.*

ead. l. 29. *Quid dematur*) Ita cum Mediceis I. III. aliisque Mss. habet Aldina editio: ceterae editiones *aliquid dematur.*

ead l. 30. *Facile fit*) Ita in Mss. & edd. plerisque omnibus. Egnatius & Lindenius leg. *satis fit.*

Pag. 107. *l.* 2. *Contentum*) Cod. Medic. I. *contentos.*

ead. l. 12. *Altera quartana*) Primum excipe, ceteri Codices Medicei habent, ut est in edit. Ruellii, *tertia quartana:* infra vero, ut & vulgo legitur, *raro evenit;* ubi ego *raro fit* reposui ex primo. Deinde ex eodem Codice lego, *Et quartanae.* Al. *At quartanae;* Linden. *Ac quartanae.*

Pag. 108. *l.* 7. *Remittant, sed ita ut continuent*) Legendum opinor, *remittunt*, ceteraque tollenda, tanquam ex glossemate inserta. Nisi cui forte, cum in Codice Medic. I.

ſit *remittant, ſed continent*, non diſplicet *remittunt, ſed continuant.* Palavicinus *ita ut* addit in allato Codice, & mutat *ſed* in *ſe*, ut ita legatur: *remittant ſe; ita ut continuent.* Lindenius edidit, *remittunt, ſed ita, ut coepere, continuant.*

ead. l. 28. *Sed quod*) Liden. *Nam quod.*

Pag. 109. *l.* 8. *Aliquos*) Alii cum Aldo leg. *aliqui*; contra quos ſtant editiones vetuſtiores & Codices Medicei.

ead. l. 10. *Votum*) Egnatius & alii quidam leg. *notum*; ſed minus recte; quamvis non deſint depravati Codices, qui iis ſuffragentur.

ibid. Nimia) Plerique leg. *nimium.*

ead. l. 22. *Subduxit*) In Codice quoque Medic. I. eſt *ſubduxit*; ſed *ſub* expungitur. Itaque *duxit* fortaſſe legendum eſt ex more loquendi Celſiano. Significatur enim proprie alvi ductio, de qua lib. 2. cap. 12. ſect. 2. ubi etiam de hac Aſclepiadis conſuetudine mentio fit.

ead. l. 23. *Ad remedium*) *Eius* addunt alii, Aldinam editionem ſecuti; quae vox in Mss. quoque reperitur, ſed minime neceſſaria eſt. Sic infra his verbis, *Optimum vero medicamentum*, in Codice Medic. I. non bene additur *eius.*

ead. l. 24. *Enim*) Linden. *etiam.*

ead. l. 28. *Is enim*) In edit. Aldina, & in Mss. plerisque, *Et is enim*; in Lindeniana, *Etenim*; in aliis quibusdam, ut in Cod. Medic. I. *His enim.*

Pag. 110. *l.* 1. *Et id non ideo tamen*) In Cod. Medic. I. *non ideo tamen id.*

ead. l. 5. *Digeritur*) In lib. 2. cap. 14. *opus eſt quam plurimum materiae digeri.* Alii leg. *detrahatur*, ut in Mss. omnibus inveni, praeterquam in Medic. I. & Vatic. VI.

ead. l. 6 *ſq. Primis diebus eſt, in luce &c.*) Lege, *primis diebus, & in luce.* Lindenius ſic mutavit: *primis diebus eſt, & in luce habendus aeger (niſi infirmus) interdiu, quoniam &c.*

ead. l. 12. *Si fieri poteſt*) Quidam omittunt *fieri.*

ead. l. 25 *ſq. Quarto die cibo deſtinabat*) Scilicet aegrum. Hanc lectionem Mss. omnes confirmant. Conſtantinus mallet, *quartum diem cibo deſtinabat*; & ita legit Lindenius; ſed operarum errore habet *die*, pro *diem*; quod mendum Almeloveenius ſuſtulit.

ead. l. ult. Certe ſi ſe inclinaverat) Alii leg. *ſi certe ſe inclinaverat.* Ego ſic repoſui ex Cod. Medic. vetuſtiori; ſed legendum, *certe ſeſe inclinaverat.* Pendet enim hoc inciſum ab antecedenti particula *ubi.*

Pag. 111. *l.* 8 *ſq. Inter ſe differentibus*) Quidam cum Egnatio addunt, *quod intermittendum non eſt;* ſcilicet ex adnotatione.

ead. l. 12. *Quod magis digerit*) Ita ex coniectura Conſtantini. Alii omnes, *quo magis digerit;* quod ferendum non eſt. Coelum enim eſt, quod aegrum digerit. Ita ſupra: *corpus iſta quoque* (lux) *digerit.*

ead. l. 15. *Unum illud eſt, quod ſemper, quod ubique*) *Unum illud eſt ſemper quod ubique*, legitur in editionibus vetuſtiſſimis, & in Mss. Mediceis reliquis. Ego ſic reſtitui ex primo. Egnatius leg. *Unum illud eſt, quod ſemper ubique;* alii cum Caeſario, *Unum illud & ſemper & ubique.*

ead. l. 21. *Imbecillitatem fame prodat*) Id eſt, hominem imbecillum fame perdat. Ita habent Codex Mediceus I. atque editiones vetuſtiſſimae 1478. 1493. 1497. & Iuntina quoque. Caeſarius aliique reponunt *perdat:* Egnatius & Stephanus leg. *imbecillitatem fami prodat;* eadem loquendi forma, qua Salluſtius de B. I. dixit: *antequam arcem proderent hoſtibus.* Sed neque prior lectio, neque aliae placent: atque *imbecillitatem* vix ferri poteſt, quia accuſativus verbi *prodat* & verbi *oneret* unus idemque eſt, id eſt, *aegrum.* In Mediceo III. & quibusdam aliis Codicibus eſt, *imbecillitate fami prodat.* Fortaſſe legendum, *imbecillitati fame prodat;* quod omnem difficultatem tollit. Alii vocem *imbecillitatem* eiiciendam, & *fame perdat*, vel *fami prodat* legendum putabant; alii contra, *fame* explodentes, *imbecillitate perdat*, vel *imbecillitati prodat;* alii aliter. Sed coniecturae ſunt, ex quibus nihil certi erui poteſt. Coniectura item eſt, ut opinor, & *imbecillum* apud Conſtantinum in libri margine, & *imbecilliorem fame perdat* in editione Lindenii.

Pag. 112. *l.* 20. *Adeo ut Hippocrates*) Haec usque ad finem periodi ex margine addita videntur, & ex adnotatione orta. Neque enim cum antecedentibus cohaerent. Qui haec verba retinere vult, transferet ante periodum ſuperiorem, *Hi erant dies tertius &c.*

ead. l. 23. *Neque in ullo die*) Codex Medic. I. *atque in nullo die.*

ead. l. 24. *Iis*) Linden. *aegris.*

ead. l. 26. *Eorum*) Dierum parium, ut recte explicat Morgagnus; qui neque *earum* cum Plantino, Stephano & Ronſſeo, neque cum Lindenio *febrium* legi poſſe docet.

Ex quo etiam apparet, verba antecedentia perperam ſic legi in editione Stephani: *peiores dies impares fiunt.*

Pag. 113. *l.* 1. *Septenarius*) In Mss. Mediceis, & in editionibus ceteris additur vox ſubſtantiva *numerus;* ſed melius ſabauditur, ut in edit. Lindenii; quam ſequor. Sic *verſus* ſubauditur in verbis illis Ciceronis lib. 1. Tuſcul. cap. 44. *cum tam bonos ſeptenarios fundat ad tibiam.*

ead. l. 14 *ſq. Quartumdecimum, decimumſeptimum*) Haec deſunt in Codice Medic. 1. Verba autem proxima in illo ita leguntur: *in quo & ab imparis & paris rationem.* Itaque, pro *impari*, ut alii legunt, ego repoſui *imparis.* Lindenius omittit particulam *&*, quae eſt ante *ab.*

ead. l. 16. *Tranſit, & ne hoc*) Linden. *tranſit. Et ne in hoc.*

ead. l. 20. *Reſpexerimus*) Ita Lindenius. Al. *reſpeximus*, ut & in Mss. inveni.

ead. l. 26. *Tum*) Egnatius leg. *num;* alii cum Caeſario, *tum ne;* Lindenius, *cibum ne:* ſed infra omnes, *aut etiamnum.* Codices Medicei habent *tum:* deinde alii *aut etiamnum;* primus, quem ego ſecutus ſum, *an etiamnum.*

ead. l. ult. Adhuc) Cod. Med. *etiam nunc.*

Pag. 114. *l.* 3. *Quam ſaniſſimo*) Sano, quam maxime eſſe poteſt. Ita paulo ante: *quam integerrimis corporibus alimentum offerebant.* Lindenius leg. *non niſi quam ſaniſſimo;* quod minus probandum videtur, neque ego in ullo Ms. Codice inveni.

ead. l. 5 *ſq. Verum eſt*) *Vanum eſt* habet Egnatius; ſed perperam.

ead. l. 13. *Tempus ſecundum*) Integritatis tempus intelligit. Hunc locum ex editionibus antiquis, & ex ſuo Codice, quocum Medicei quoque Codd. conſentiunt, reſtituit Morgagnus; cum Lindenius edidiſſet, *tempus ſecuturum;* & poſtea, ut mendoſe habent Iunta & Caeſarius, *ſi etiam breve*, pro *ſi breve, etiam.*

ead. l. 16. *Quae maxima*) Sic repoſui ex editione prima. Editiones aliae habent *quae maxime*, ut eſt in Codice Mediceo primo; Aldina *ſi qua maxime*, ut in aliis Codicibus; Conſtantiniana in margine *quanta maxima.*

ead. l. 17. *Atque hoc*) Alii leg. *Atque hic;* al. *At hic;* Linden. *At hoc.* Ego ſic repoſui ex Cod. Mediceo vetuſtiore.

ead. l. 20. *Ut aegris iucundius inſidat, quibus interdum non vacat*) *Mitius corpori inſidere* ſimiliter dixit aciam qua futura ſit, lib. 5. cap. 26. ſect. 23. Conſtantinus, pro *inſi-*

dat, accidat legendum putat. Sed eandem fere loquendi formam adhibuit Horatius lib. 2. Satyr. 2.

— — nam variae res
Ut noceant homini, credas, memor illius eſcae,
Quae ſimplex olim tibi ſederit. —

In Codice Mediceo 1. ita legitur: *quod aegriys iucundius inſidit, ſi interdum non vacat.*

Pag. 115. *l.* 3. *Moverit*) Ita ex Aldina aliisque editionibus. Alii leg. *moveret*, quemadmodum & Codex Mediceus 1. habet.

ead. l. 11. *Et*) Linden. *At.*

ead. l. 15 *ſq. Circuitus eſt, & finis integer*) Poſt *integer* alii addunt *eſt*, quod quia Codex Mediceus 1. non habet, ego omittere malui. Lindenius leg. *circuitus, & finis integer.* Deinde, pro *& liberaliter*, ut eſt in Cod. Medic. 1. & in edit. Lindeniana, alii perperam leg. *& quia liberaliter.*

ead. l. ult. Nox) In Cod. Medic. 1. deeſt vox haec; itemque duae voces, *altero levior*, quae ſupra habentur.

Pag. 116. *l.* 6. *Remiſſio eſt aegris*) Ita repoſuit Caeſarius, quem Lindenius aliique plures ſecuti ſunt. In editionibus antiquioribus & in Codicibus Mss. legitur, *remiſſior eſt aeger.* Ego hactenus Caeſario aſſentior, ut *remiſſio eſt* Celſum ſcripſiſſe exiſtimem; ſed vocem *aeger* ab interpretibus additam fuiſſe ſuſpicor, cum Codices mendoſe haberent, *remiſſior eſt.*

ead. l. 7. *Hoc ipſo &c.*) Hac ipſa de cauſa; ſcilicet quia ne tunc quidem ulla requies aegris eſt. Ita habent Mss. Codices & antiquae editiones. Lindenius leg. *quia hoc ipſo*: qua particula tota periodi huius conſtructio, atque adeo ſententia ipſa turbatur.

ead. l. 16. *Ob haec ad mediam noctem decurro &c.*) Periodum hanc Morgagnus ex Msto. Codice multisque antiquis editionibus reſtituit, cum Lindenius perperam ita immutaſſet: *Ob haec alii differunt ad mediam noctem, decurſo iam graviſſimo tempore, eodemque longiſſime diſtante. Securius vero datur antelucanis horis* &c. Cum libris, quos Morgagnus adhibuit, tum editiones ann. 1478. 1493. tum omnes noſtri Mss. Codices conſentiunt; niſi quod horum plerique mendoſe habent *id* pro *id eſt*, & *ſecuturi* pro *ſecuturis.*

ead. l. 24. *Tunc*) Aldina editio, & Codices Medicei omnes, praeter primum, habent *hunc.*

Pag. 117. *l.* 22. *Quanto magis*) Lindenius leg. *quantoque*

magis; atque ita Palavicini manu ſcriptum eſt in Codice Mediceo I.

Pag. 118. *l.* 13 *ſq. Quidam alii affectus interveniunt*) Infra cap. 18. *Superſunt vero alii corporis affectus, qui huic* (id eſt, febri) *ſuperveniunt.* Ita ego repoſui ex Codice Mediceo I. Alii omnes leg. *quidam mali affectus interveniunt.*

ead. l. 19. *Ea, dum aegrotant, eorum notitiae* &c.) Alii leg. *eadem aegrotantium notitiae* &c.

ead. l. 20. *Si id*) Vox *id* in Codice Mediceo I. expungitur.

ibid. Poſt cibum usque ſomni tempus) Conſtantinus in libri margine habet *ad usque.* Sed nihil eſt opus particula *ad*, cum Celſus praepoſitionem *usque* eodem modo alibi uſurpet. Lindenius leg. *poſt cibum, poſtque ſomni tempus;* veritus, opinor, ne, ſi *usque* retinuiſſet, ſomni tempus excluderetur. Verumtamen illud quoque comprehendi, ſatis declarat Celſus hisce verbis, *& cum experrecti ſunt, tum exponere.* Ita lib. 8. cap. 4. *vulnus deligare, & quotidie reſolvere, ſimiliterque curare usque ad diem quintum:* id eſt usque ad diei quinti finem. Sequitur enim, *A ſexto die etiam vapore aquae calidae per ſpongiam fovere* &c.

ead. l. 23. *Sed de cibo quidem facilior .... quorum* &c.) Ita ex Cod. Medic. I. Alii leg. *Sed de cibo facilior quidem .... quorum* &c. Linden. *Sed de cibo facilior quidem .... quoniam* &c.

ead. l. 29. *Quieverit*) Al. *conquieverit.*

Pag. 119. *l.* 12. *Modicas*) Al. *medicas;* ſed perperam.

ead. l. 16. *Aut cum aegrum dormire cupiemus*) Ubi potio ſine cibo datur, vel tale ei tempus deligendum eſt, quale cibo deligitur; vel tempus illud, quo aegrum dormire cupiemus. Ita fortaſſe ſenſus expediendus eſt. Niſi potius Morgagno ſit accedendum, qui vel *ut* pro *aut* reponendum, vel his & proximis quatuor vocibus ante hanc periodum translatis, ſententiam ſic reſtituendam putat: *ubi aut bilis aegrum, aut cruditas male habet, expedire quoque per modicas potiones miſceri novam materiam corruptae, aut cum aegrum dormire cupiemus; quod fere ſitis prohibet. Illud videndum eſt* &c. Lindenius tollit *aut*, Conſtantinum, opinor, ſecutus, cui particula haec viſa eſt ſententiae officere.

ead. l. 26. *Leniores*) Lindenius leg. *lentiores*, ut eſt in margine edit. Conſtantinianae. Sed cum omnes Codices habeant *leniores*, mutandum non puto. Similiter Iuſtinus

lib. 44. cap. 3. lenes amnium curſus torrentibus rapidisque opponit: & Caeſar lib. 1. de B. G. cap. 12. dixit: *Flumen eſt Arar, quod per fines Aeduorum & Sequanorum in Rhodanum influit, incredibili lenitate, ita ut oculis, in utram partem fluat, iudicari non poſſit.*

Pag. 120. *l.* 1. *Concitat & reſolvit ſol, & balneum*) *Reſolvit* idem eſt atque explicat, id eſt, promptas ad motum atque expeditas reddit. Cohaeret enim ſenſu verbum hoc cum verbo *concitat;* utrumque autem opponitur duobus praecedentibus *ſubeunt & quieſcunt.* Locus tamen ſuſpicione non caret, quippe in Codice Mediceo 1. ita legitur, *concitare ſolet balneum.* Fortaſſe corrigendum, *concitat & ſol, & balneum.* Fieri enim poteſt, ut *concitat &* in *concitare* ab aliquo mutatum ſit, qui exiſtimaverit *ſolet,* quod pro *ſol &* ſcriptum eſſet, tertiam eſſe perſonam indicativi verbi *ſoleo.* Porro cum haec varietas in Codice aliquo deſcripta fuiſſet, qui haberet *concitat & ſol, & balneum,* poſito *re* ſupra poſtremam literam verbi *concitat, ſolet* ſupra *ſol &,* primum *reſolet* ortum eſt, deinde *reſolvit,* quod in ceteris Mediceis Codicibus legitur.

ead. l. 10. *Corpori*) Lindenius leg. *carpo,* ut eſt in margine editionis Conſtantinianae. Conſtantinus vero explanationis gratia vocem illam addiderat, ut Morgagnus monet.

ead. l. 15. *Igitur*) Haec particula omittitur in Codice Mediceo 1.

ead. l. 17. *Scire*) In Codice Mediceo 1. legitur *ſcire eſt.*

ead. l. 20 *ſq. Febrem eſſe concipere*) Ita ex Codice Mediceo 1. & Morgagni coniectura. Alii leg. *febrem ſeſe concipere.* Supra vero Lindenius, *nec protinus etiam ſub calore motuque,* pro *non protinus autem* &c.

ead. l. 23. *Ex imis*) Alii *intimis;* alii *ex intimis.*

ead. l. 27. *Sudor cum fit*) Mediceus 1. aliique Mss. Codices & editio 1. *ſudor cum ſit.* Infra, pro *aequis intervallis,* Codex Mediceus 1. *equalibus intervallis.*

ead. l. ult. Perſpiciat) In Codice Mediceo 1. in editione Ruelliana, & in margine Conſtantinianae legitur *percipiat:* in quibusdam aliis Codicibus *proſpiciat.*

Pag. 121. *l.* 1. *Exſpectare*) Ita in Codice Mediceo 1. in editione Stephani, & in margine Conſtantinianae, vel *expectare.* In editione Lindeniana *ſpectare:* & fortaſſe rectius. Alii leg. *expectari.*

ead. l. 4. *Ac si qua nota est*) Lindenius leg. *ac si qua eius nota est.* Sed vox *eius* abest ab omnibus Mss.

ead. l. 9 *sq. Qua mole plerique aegros in ipso febris impetu, potissimeque* &c.) Ita ex Lindenio; nisi quod ego *febris impetu* reposui pro *impetu febris.* Fortasse etiam non *potissimeque*, sed *maximeque*, vel *praecipueque*, quorum utrumque Celsianum est, legendum. Editiones antiquae & Codices Mss. ita habent: *qua male plerique aegros in ipso impetu febris*, (Codex Mediceus 1. *febris impetu*) *pessimeque ubi ardens ea est*, (Codices plerique Vaticani, & Medicei omnes, praeter primum *ardens est*) *male habent.* Pantinus autem, & hunc secutus Constantinus, corrigendum putabant: *qua male plerique aegros in ipso impetu febris, pessimeque ubi ardens ea est, habent.*

ead. l. 14 *sq. Ubi quam maxime potuit, idoneus esse cibo aeger videtur*) Verbum *potuit* redundat; sed ita Latini eleganter loqui solent. Non erat igitur, cur Constantinus legere mallet, *quam maxime tepuit;* multoque minus, cur Lindenius Constantini coniecturam in textum induceret, ac legeret, *ubi quam maxime tepuit, & idoneus esse cibo aeger videtur.*

ead. l. 17. *Is autem*) Vulgo plerique omnes leg. *Cibus autem;* ut est in Codice Mediceo primo. Alii Codices habent *His autem;* nec aliter Ruellii editio. Ego reposui *Is autem.*

ead. l. 21. *Fuerint*) Ita ex Codice Mediceo 1. Alii leg. *fuerunt.*

ead. l. 29. *Id satis est*) Ita Codex Mediceus 1. & Aldina editio. Al. *ita satis est.*

Pag. 122. *l.* 6. *Ponendi*) In editione Lindenii, & in margine Constantinianae *Apponendi.* Sed in antiquis libris *Ponendi.* Sic apud Catonem R. R. cap. 79. & 81. *ponito*, non *apponito.* Et apud Horatium lib. 2. Satyr. 6. v. 64.

Uncta satis pingui ponentur oluscula lardo.

ead. l. 14. *Enim*) Linden. *quidem.*

ead. l. 20. *Quoque*) Ita in Codicibus Mss. & editionibus antiquis. Lindenius leg. *quidem*, ut malebat Pantinus: sed minus recte.

ead. l. 21. *Adstrictum*) Antea legebatur, *an adstrictum.* Ego expuli *an*, ex fide Codicis Medicei 1. Videtur haec particula ex mendosis quibusdam Codicibus fluxisse, qui, pro *adstrictum*, habent *an strictum.* Infra, post verbum *stran-*

gulat, alii addunt *quod continet;* quod ego omisi, eundem veterem Codicem & Lindenii editionem secutus.

ead. l. 25 *sq. Sanguinem etiam misisse*) In Cod. Medic. I. *emisisse sanguinem:* deinde, *concussisse vehementius gestationibus corpus.*

ead. l. 30. *Iterum*) Al. *item.*

Pag. 123. *l.* 9. *Pinguius*) Ita cum Codicibus Mediceis Vaticanisque vetustiores editiones habent: Lindeniana *pingue ius:* Constantiniana in margine *ius pingue.* Sed Celsus ius inter cibos refert; ut ex iis verbis colligi potest, quae supra habentur: *iure etiam concharum* &c. Hic vero de potione loquitur: & vinum pingue iam nominavit lib. 2. cap. 18. ut ipsemet Lindenius edidit.

ead. l. 11. *Profluet*) Ita in omnibus libris editis. In Mediceo I. aliisque Mss. Codicibus *profluit.* Infra in eodem Codice Mediceo I. *requies habenda erit.*

ead. l. 20. *Nitro*) Alii leg. *vel nitro:* deinde, *At si levius:* & postea, *unguendum est.* Ego ita reposui ex Codice Mediceo I.

ead. l. ult. Austerum) Hic quoque secutus sum Codicem Mediceum supra allatum, & cum eo Lindenii editionem. Alii habent *asperum.* Sed Lindenius supra, pro *is valens*, leg. *his valens*, ut malebat Constantinus; infra addit particulam *&* ante *si venter.*

Pag. 124. *l.* 7. *Cum dolore*) Nam dolor ipse per se, si magnus est, sanguinis detractionem requirit; ut est in lib. 2. cap. 10. Pro *dolore*, Codices Medicei III. & VI. habent *sudore;* Lindenii edit. *ardore.*

ead. l. 8. *Ubi febris levata est*) Ita habent omnes Medicei Codices, praeter primum: nec aliter legendum est, quamvis vulgo aliter legatur; videlicet *ubi febris aut tenuata est, aut levata est*, ut est in Cod. Medic. I. Ruellius omittit *est* post *tenuata*, Constantinus & Lindenius, post *levata.* Significatio vocis *levata* apertissima est in his verbis cap. 4. *Themison nuper, non quando coepisset febris, sed quando desisset, aut certe levata esset, considerabat:* ideoque nulla hic opus erat explanatione. Nam ad explanationem margini adscripta fuit vox *tenuata;* quae postea in contextum irrepsit. Celsus autem *febrem levari* saepe dixit, *tenuari* nunquam dixit, quod ego sciam.

ead. l. 17. *Ut sanguis*) In Cod. Medic. I. *ut ei sanguis.*

ibid. Cucurbitulis ei utendum est) Sic reposuit Lindenius,

cum antea legeretur, *siti ei utendum est;* ut habent etiam Medicei Codices.

ead. l. 19. *Tum demum levibus*) Communiter post *demum* additur *is*. In Cod. Medic. I. habetur, *tum deinde*, & fortasse recte: ante *levibus* autem erat alia vocula, qua deleta, Palavicinus reposuit *is*. In Codicibus Mediceis reliquis legitur: *tum demum levibus;* sed IV. habet *is* insertum alia manu.

ead. l. 25. *Non vino curare*) Duas voces *satis convenit*, quae hic vulgo addebantur, Lindenius non sine ratione sustulit. Hunc ego secutus sum; licet in Mss. Mediceis voces illas invenerim. Videntur ex margine irrepsisse. Pro *curare*, Codices illi, excepto primo, habent *curari*. Egnatius hoc totum omittit, & *convenit* addit voci praecedenti *siti*.

ead. l. 27. *Posteroque*) Ita in Cod. Medic. I. Alii leg. *postero quoque*. Lindenius, *postero;* deinde, *abstineat*.

ead. l. 30. *Cibosque opportunos*) *Cibo opportuno*, edidit Lindenius contra priores editiones, atque adeo contra Codices Mediceos. Sed longe a vero aberravit. Verbum enim *nutriatur*, quod consequitur, non significat *alere*, quemadmodum ipse existimasse videtur, sed *curare*, ut alibi quoque. Vid. Adnotat. ad Praefat. lib. I. pag. 16. l. 30.

Pag. 125. *l.* I. *Extorret*) Caesarius *exterret;* Pantinus mallet *exercet*, quod placet etiam Scaligero, sed a Ronsseo improbatur. Ego, tametsi non suppetunt exempla verbi *extorrere* pro *torrere*, tamen reiicere non ausim. Habet enim significationem maxime idoneam, ubi de febre ardenti sermo est; & omnium Mss. testimonio comprobatur. In Vaticano VI. mendum est *extollet*.

ead. l. 4. *Eo conclavi*) Medic. I. & Vatican. VI. *& conclavi;* ut olim vulgo legebatur. Lindenius sic mutavit: *etiam amplo conclavi*. Ego secutus sum Codices ceteros Mss.

Pag. 126. *l.* I. *Tamen*) In edit. Lindenii, *tantum*.

ead. l. 3. *Vel in thorace*) Lindenius tollit tria haec verba. Ego in Mss. Mediceis inveni; & congruunt cum loco illo capitis superioris: *nisi aut fauces, aut praecordia, aut latus dolet;* ubi *latus* similiter ponitur, atque hic *thorax*.

ead. l. 4. *Non deiectio, non profluvium alvi*) Ita in Mss. fere omnibus, & in editionibus, Aldina, Gryphiana, aliisque. Sed *profluvium alvi* explicatio quaedam videtur, ex margine inconsulto descripta: nam idem est ac *deiectio*. *De-*

iectio autem frequenter occurrit apud Celſum: *profluvium alvi* ne ſemel quidem; quamvis *alvus profluxit*, & *venter profluit* ſit in lib. 2. cap. 8. Lindenius leg. *non defectio, non profluvium alvi*, ut in veteri Cod. ſcriptum invenit Conſtantinus, qui primus lectionem iſtam probavit, *animi* ſubaudiri exiſtimans. Sed addendum omnino eſſet *animae:* ita enim loquitur Celſus lib. 2. cap. 7. & 11. & 17. lib. 4. cap. 1. ſect. 1. & cap. 11. lib. 5. cap. 28. ſect. 2. lib. 7. cap. 3. & cap. ultimo. Ego potius crediderim, vocem *defectio* quoque in contextum irrepſiſſe ex alicuius coniectura, qui *deiectio* ferendum non putavit, quia proxime ſequitur *profluvium alvi*. Quod etiam Cod. Mediceus 1. & vetuſtiores edd. indicare videntur, in quibus eſt, *non defectio, non profluvium alvi.*

ead. l. 6. *Neque vehementi ſiti conflictatur*) Non intelligo cur ſcribat Ronſſeus, cum Hippocrates ſect. 4. Aphor. 45. prodiderit, in eo qui leviter tuſſit, magnam ſitim non accendi, fruſtra Celſum monere, hunc nimia ſiti vexandum non eſſe. Neque enim talis eſt horum verborum ſenſus. Erit quidem, ſi, ut Lindenius, cum Caeſario legas *conflictari*. Sed & alii, & ipſe quoque Ronſſeus habet *conflictatur*. Itaque idem Celſus dicit quod Hippocrates; ut Morgagnus animadvertit. Ceterum, quando hanc periodum ſuſpectam habebat Ronſſeus, omittere poterat ex fide, non modo editionis Pinzianae, ſed & Iuntinae, & vetuſtioris an. 1493. & principis Florentinae: nam ab his omnibus abeſt. Immo neque in Codice ſuo Ms. Morgagnus eam invenit. Exſtat tamen in Mediceis, & Vaticanis omnibus; & in aliis quidem recte legitur *conflictatur*; in aliis *confligatur;* in Vatic. VI. *eſt flictatus*.

ead. l. 8. *Quo*) In multis Mss. Codicibus *qui*. Mediceus tamen vetuſtior habet *quo*, ut vulgo legitur.

ead. l. 10. *Ἡμιτριταῖον medici appellant*) Vox *medici* videri poteſt inſititia. Sed fortaſſe ita ſcripſit Cornelius: *ἡμιτριταῖον quidam medici appellant*. Cap. 3. huius libri: *Id genus plerique medici ἡμιτριταῖον appellant.*

ead. l. 14. *Porrigiturque*) Ita in editionibus Caeſarii, Pantini & Lindenii. Alii leg. *porrigitque*, ut eſt in Codicibus Mediceis; niſi quod in primo *porrigique*, qui ſupra quoque cap. 2. habet, *ſpatia inter acceſſiones porrigunt*, pro *porriguntur*.

ibid. Inter horas) Haec eſt antiqua lectio, eaque Mss.

Codicibus confirmatur. Lindenius habet *in horas*, ut Pantinus legendum putabat.

ead. l. 25. *Neque cibo*) Voces has duas omisit librarius in Cod. Mediceo 1. deceptus a subsequenti particula *neque.* Infra in eodem Codice legitur, *salubris videtur;* atque ita habent editiones omnes, praeter Ruellianam, in qua est, ut in Codicibus aliis, *utilis videtur.* Sed ante Ruellium Caesarius exhibuit lectionem istam in libri margine.

Pag. 127. *l.* 15. *Petro*) Caesarius & Lindenius habent *Petron:* sed hic Latinis, ille Graecis literis scribit. Ego secutus sum Codices Mss. & editiones vetustiores. Ut enim Agamemno, Milo, Plato, Zeno recte dicitur, ita & *Petro.*

ead. l. 26. *Movendo ventrem purgaret*) Editiones Constantini & Lindenii, *vomendo ventrem purgaret.*

ead. l. 30. *Expedierunt*) Cod. Medic. 1. *adiuverunt:* infra vero, *interemit*, ut etiam vulgo legitur, pro *interimit.* Sic autem & in Codice illo, & in aliis scribitur: ut supra cap. 1. *peremit*, & lib. 2. cap. 1. *& diutinis malis fatigatos interemit;* ubi libri editi *perimit*, & *interimit.* Itaque hic quoque sic reposui.

Pag. 128. *l.* 14. *In id*) In caput. Lindenius tollit *in*, ut *id* referatur ad rosam cum aceto mixtam. Scaliger putat haec verba, *& in id ingerere*, glossema esse ineptissimi hominis: ego non puto. Idem Celsus hic significat, quod infra cap. 18. *rosa caput naresque implere;* & lib. 4. cap. 2. sect. 1. *caput vehementer perfricare; deinde calido oleo implere, & veste velare.* Sic lib. 8. cap. 10. sect. 7. *fasciis opus est: ingerendumque subinde in eas est calidum oleum & vinum.*

Pag. 129. *l.* 5. *Qui febrem*) Cod. Mediceus 1. habet *cum febrem.*

ead. l. 7. *Solvet*) Al. *solvit.*

ead. l. 23. *Sic, ne*) Linden. *sic, ut ne.*

ead. l. 29. *Tres aut quatuor*) Linden. *tres quatuor.*

ead. l. 30. *Etiamnum*) Ita in Cod. Mediceo 1. & in edit. 1. & in Lindeniana. Perperam alii leg. *etiamnum ultra;* Ruellius, *etiam nunc non.*

Pag. 130. *l.* 1. *Levi*) Al. *leni.*

ead. l. 7. *Immoratur*) Cod. Medic. 1. *moratur.*

ead. l. 8. *Foetoremque quendam oris, quem ὄζην*) Ita in suo Codice Morgagnus, nec aliter ego in Mediceis inveni; nisi quod plerique habent *quam* pro *quem;* omnesque *ozen* literis Latinis. De Codicum fide si quis hoc loco du-

bitat, cum ratione dubitat. Lindenius leg. *fervoremque corporis, quem ζέσιν*. Sed Morgagno assentior: est non sine probabili specie Lindenii lectio; at veterum librorum testimonio caret. Nam editiones ceterae cum allatis Mss. faciunt.

ead. l. 22. *Sit inventum*) Linden. *fuit inventum.*

ead. l. 23. *Abstineatur*) Al. cum Caesario *abstineat.*

ead. l. 26. *Magis*) Ita in Codice Mediceo vetustiori; & infra, ut pridem adnotavit Rhodius in Lexico Scriboniano, *inveteraverunt*. Vulgo *facilius*, & *veteraverunt*. Sed Rittershusius quoque ex coniectura, quam laudat Almeloveenius, malebat *inveteraverunt.*

Pag. 131. *l.* 14. *Is discutitur*) Ante Lindenium legebatur non *is*, sed *id*. Fortasse tollendum est. Supra his verbis, *dandaque opera*, alii addunt *est*, quod ego omisi ex fide Codicis Medic. 1.

ead. l. 20. *Sed protinus validioribus*) Particula adversativa *sed*, quam ego restitui ex Codice Mediceo vetustiori (in ceteris, ut in edit. Ruellii, est *se*) non vacat. Refertur ad locum illum capitis superioris: *sicca & calida fomenta, sic, ne statim vehementissimi calores incipiant, sed paulatim increscant*. Pro *validioribus*, Lindenius reponit *calidioribus*; sed non est necesse. Ita in lib. 4. cap. 14. *admovere sicca & calida fomenta oportet, sed primo lenta, deinde validiora.*

ead. l. 21. *Circumdare convenit*) In Cod. Medic. 1. *circumdet*. Fortasse *circumdetur.*

ead. l. 27. *Pedibus*) Codex Medic. 1. *cruribus*; & ita habet in margine Constantini editio. Infra idem Codex, *horret*, pro *horror est*; Lindenius, *horror redit.*

Pag. 132. *l.* 3. *Quiescet*) Aldina edit. *quiescit.*

ead. l. 4. *Ultimaque post haec auxilia sunt*) Alii leg. *Ultima quoque*; Lindenius, *Ultima*. Ego sic reposui ex Cod. Medic. 1. qui etiam *auxilia* habet, ut vulgo legitur. Nam reliqui sex habent *auxilio.*

ead. l. 5. *Frictio*) Constantinus, quod frictio posita iam sit, mallet *vectatio*: quasi haec non comprehendatur sub voce antecedenti *gestatio*. Lindenius leg. *ambulatio*; ut & ab aliis legi, Constantinus scribit. In Mss. nostris est *frictio*, vel *fricatio.*

ead. l. 7. *Caro &c.*) In edit. Lindenii: *ac caro glutinosa. Vinum cum dabitur, austerum sit.*

ead. l. 12. *Abstinere*) In Codice Mediceo primo *abstineri*. Cap. 15. quoque in eodem Codice, *postero tertioque die abstineri*. Celsus adhibet utramque formam.

ead. l. 19. *Antiquioribus*) Codex Medic. I. *antiquis*.

ead. l. 21. *Per caput aegrum &c.*) Antea legebatur: *caput aegri &c.* Quae lectio orta est ex quodam mendo, quod in aliquibus Mss. deprehendi: in III. enim IV. V. VI. legitur, *per caput aegri*. Itaque *per* editores sustulerunt. Ego locum restitui ex tribus reliquis Mediceis Codicibus. Ita cap. 20. *corpus &c. totum per caput perfundendum est* (aqua frigida) & cap. 23. *per caput multa aqua frigida perfundatur*. Ita enim ibi legendum ex antiquis Codicibus, non, ut est in edit. Lindenii, *super caput multa &c.*

ead. l. 29. *Dare*) In Cod. Medic. I. *dari*.

Pag. 133. *l.* 1. *Ut hoc ipso ordine utamur*) Lindenius tollit *ut* & *utamur*. Caesarius haec verba parenthesi includit, & tollit *hoc*. Sed melius fortasse tollantur omnia; quamvis inveniuntur in Mss. Pro *utamur*, Vaticanus VI. habet *nitamur*, quod ita sit in Medic. I. a Palavicino.

ead. l. 2. *Vini*) Communiter legitur, *vini potus*; ex glossemate, ut ego puto. Vox *potus* non est in Codice Mediceo vetustiore.

ead. l. 4. *Nec*) Codex modo allatus *ne*; deinde, ut alii quoque, *bibat*, non, ut Lindenius mutavit, *bibere*.

ead. l. 9 *sq. Qui vacat, ab exercitatione unctioneque*) Postero die, qui dies febre vacat (*vacuum tempus* appellat cap. 16.) post exercitationem & unctionem conquiescat, neque aliud assumat, praeter aquam. Ita hunc locum restitui ex fide Codicis Medicei I. Alii leg. *quo cibo* (Lindenius, ut habet in margine Constantinus, *quo a cibo*) *vacat*, *& ab exercitatione unctioneque &c.* Quae lectio falsum quid, & dissentaneum continet.

ead. l. 23. *Si quarto die*) In edit. Lindenii: *quarto die, si.*

ead. l. 28. *Si sitis est*) Ita Lindenius, cui Mss. Codices plerique omnes suffragantur. In Medic. I. tamen est *sitiet;* ut alii legunt.

ibid. Septimo die balneo frigus praevenire; si febris redierit) Ita in Codice Mediceo primo legitur locus hic, qui in aliis corruptus est, cum quaedam librarii addiderint ex superioribus temere repetita. Cum Codice illo faciunt Vaticani duo, III. & V. nisi quod habent *octava*, pro *septimo*. In Vaticano VI. quod Palavicinus sic reposuerit in Me-

dic. 1. legitur, *Septimo die balneo frigus praevenire, abstinere, continere se debet, si febris redierit;* & ita habent editiones Caesarii, Iuntae, & cum principe Florentina duae vetustissimae an. 1493. & 1497. Aliae, ut & Codices ceteri Mss. habent: *Septimo* (Mss. *VIII.* vel *octava*) *die balneo frigus praevenire, abstinere, continere se debet, & aqua tantummodo calida si sitiet* (Linden. *si sitis est*) *uti, ac tum ita septimo* (Egnat. Stephan. & Linden. *nono*) *die balneo frigus praevenire, si* (Linden. *&, si*) *febris redierit.* Plura lectione ista turbantur, sed in primis dierum ratio. Itaque postea, pro *decimo die*, Lindenius reponit *decimo tertio die;* sed perperam; ut ostendunt etiam verba illa, *si tertio decimo die morbus remanebit*, quae infra sunt.

ead. l. 30. *In unctione)* Alii *inunctione*, ut est in Cod. Medic. 1.

ead. l. ult. Eodem modo sumere cibum & vinum) Id est, modicum cibum sumere, vini quadrantem; quemadmodum quarto die. Lindenius leg. *eodem modo sumere cibum, & vino biduo proximo se abstinere:* sed perperam.

Pag. 134. *l.* 4. *Ac sic &c.*) Ita hic locus in margine editionis Constantini ab eo restitutus legitur; itemque in editione Lindenii. Alii leg. *ac si proximum est quies tot dierum, ut abstinentia;* quemadmodum a Palavicino correctum est in Codice Mediceo 1. Is enim Codex ita habet: *Ac proximum est tot dierum ut abstinentia.* Codices alii: *Ac si proximum est quies tot dierum & abstinentia.*

ead. l. 13. *In septimum diem*) Ita ex Codice Mediceo 1. & editione Lindeniana. Alii leg. *usque in septimum diem.*

ead. l. 17. *Manebit*) Al. *remanebit.*

ead. l. 19. *Per ea, quae supra scripta sunt*) Ita ex Codice Mediceo 1. Alii leg. *per eadem, quae supra praescripta sunt.*

ead. l. 23. *Quantum*) Linden. *quanto.*

ead. l. 25. *Capere*) Ita ex Codice Mediceo 1. Al. *accipere.* Lib. 1. cap. 3. *semel die cibum capere;* lib. 4. cap. 19. *paulum cibi capere.* Legitur & *accipere* cap. 19. huius libri; sed alia significatione: *si cibum non accipit*, id est, si respuit, fastidit, aversatur; quemadmodum cap. 18. *idque* (veratrum) *si in potione non accipit, pani adiiciendum est.* Haud tamen contendo, *cibum accipere* pro *cibum capere* dici non posse.

ead. l. 27. *Dareque operam*) Alii addunt *non oportet;* & sententiam pervertunt. Lindenius leg. *dareque operam opor-*

tet. Sed nihil opus eſt verbo *oportet*, cum ſupra ſit *oportebit.* Ego ſecutus ſum Codicem Mediceum I. atque ita Scaliger quoque legendum putabat.

Pag. 135. *l.* 6 *ſq. Siſtendum*) Lindenius reponit *conſiſtendum.* Ego veterem lectionem retineo, quae Codicis Medicei I. teſtimonio comprobatur. Fortaſſe tamen legendum eſt *ſubſiſtendum*, quia alii Codices habent *ſuſtinendum.* Cap. 20. huius libri, *in iisdem ſorbitionibus ſubſiſtendum.*

ead. l. 12. *Neque eae*) Caeſarius & Lindenius omittunt *eae.*

ead. l. 15. *Conſidere*) In editione Lindenii, & in margine Conſtantinianae legitur, *hinc conſidere:* & paulo infra, pro *moveri aliquid, moveri aliquantum.*

Pag. 136. *l.* 11. *Vitio*) Culpa vel aegri, vel curantis; ut dixit cap. 15. Lindenius leg. *initio*, ut eſt in margine editionis Conſtantinianae: ſed perperam. Codices noſtri omnes habent *vitio.*

ead. l. 12. *Et frictione uti*) Ita in Codice Mediceo I. Alii omittunt particulam *&*. Lindenius leg. *veſpere frictione uti.*

ibid. Aquam tantummodo veſpere potui dare) In Codice Mediceo I. ita legitur: *veſpere tantummodo aquam potui dare:* in edit. Linden. *& aquam tantummodo potui dare.*

ead. l. 15. *Et ſi manet*) Ita ex Lindenio. Cum tamen antiqui Codices habeant *at ſi manet*, fortaſſe legendum *ac ſi manet.* Nam *at* in iisdem ſaepe ſcriptum eſt pro *ac.* Infra, pro *quanta maxima*, quidam leg. *quanta maxime.*

ead. l. 19. *Curatio*) Ita Conſtantinus ex coniectura, & Lindenius. Antiqui libri habent *ratio;* ſed, ut videtur, mendoſe. Haec enim iis reſpondere debent, quae ſub initium 3. capitis leguntur: *Sequitur vero curatio febrium.*

ead. l. 22. *Non poſſunt*) Lindenius leg. *poſſunt*, ſublata negatione; quod Conſtantino placebat. Verum Morgagnus, qui in omnibus ſuis libris, quibuscum & noſtri conſentiunt, eam particulam invenit, ipſius Celſi teſtimonio retinendam eſſe oſtendit, ita de his morbis initio libri proximi ſcribentis: *Hactenus reperiuntur ea genera morborum, quae in totis corporibus ita ſunt, ut iis certae ſedes aſſignari non poſſint.*

ead. l. 24. *Φρένησιν*) Ita ex antiquis libris. Al. *φρενῖτιν*; & infra *Phrenitis.*

Pag. 137. *l.* 9. *Conſurgunt*) Linden. *inſurgunt.*

ead. l. 17. *Vero*) Codex Mediceus I. non habet particulam hanc.

ead. l. 20. *Dum levari vinculis cupit, quamvis &c.*) *Quamvis* pro *quantumvis*. In libris editis ita legitur: *dum levari vinculis cupit, ſanum iam ſe fingat, quamvis* &c. infra vero *loquatur*. Ego, quamquam quatuor illa verba in plerisque Mss. inveni, malui tamen vetuſtiſſimo Mediceo credere, qui ea omittit. Porro *loquitur* Codex is habet, non *loquatur*.

ead. l. 27. *Eos dixit*) Ita ex Mediceo I. aliisque Mss. Codicibus, & Lindenii editione. Alii leg. *eſſe dixit*, ut eſt in Mediceo IV. & in V.

ead. l. 28. *Autem*) Ita ex Cod. Medic. I. Al. *tamen*.

Pag. 138. *l.* 12. *Febre*) Lindenius leg. *cum febre*.

ead. l. 13. *Sed ipſe &c.*) Lindenius ita leg. *Ipſe in his ſomnum multa frictione quaeſivit. Sed cum & intentio febris ſomnum impediat; & frictio non, niſi in remiſſione eius, utilis ſit: hoc quoque auxilium debuit praeterire.*

ead. l. 19. *Continua*) *Continuata* legitur in Mss. & in editionibus omnibus, praeter Lindenianam.

ead. l. 21. *Ut non optimum, ſic tamen ſecundum &c.*) Hoc tempus, quamvis non optimum, tamen idoneum remediis eſt. Illuſtrant hunc locum, quae de ſanguinis miſſione Celſus ſcripſit lib. 2. cap. 10. *Quod ſi vehemens febris urget, in ipſo impetu eius ſanguinem mittere, hominem iugulare eſt. Exſpectanda ergo remiſſio eſt; ſi non decreſcit, ſed creſcere deſiit, neque ſperatur remiſſio, tum quoque, quamvis peior, ſola tamen occaſio non omittenda eſt.* Ceterum, cum *ut* hoc loco ſit pro *quamvis*, eique *tamen* reſpondeat, particula *ſic* vacare videtur. Neque tamen tollere auſim: nam eadem conſtructio occurrit in lib. 8. cap. 14. *Ex eiusmodi caſibus, ut tardius, quam ex capitis, ſic tamen intra triduum homo moritur.* Lindenius leg. *ut non optimum, ſic ſatis tamen ſecundum &c.* Sed adverbium *ſatis* neque inveni in Codicibus Mss. neque neceſſarium puto.

ead. l. 22. *Remediis tempus*) Al. *remedii tempus*; quidam, *remedii genus*.

ead. l. 23. *Minus deliberari*) Sic reſtitui ex Mss. Vulgo praemittitur *Nec*, ut habet Vaticanus VI. quod nempe Palavicinus particulam iſtam addiderit in Mediceo I. ex quo aliquis eandem in IV. poſuit ſupra *minus*. Pro *deliberari*, Lindenius leg. *dubitari*.

ead. l. 27. *Ex reprimentibus*) Olim legebatur, *vel ex reprimentibus*; ut eſt in Mss. Lindenius ſuſtulit *vel*; Conſtantinus, *vel aliud ex reprimentibus*, legendum exiſtimavit. Ego

a Lindenio ſtandum puto. Nam & lib. 4. cap. 24. legitur: *aqua egelida, in qua lentiſcus, aliave ex reprimentibus verbena decocta ſit.*

ead. l. 28. *Tondere*) *Radere* eſt in Cod. Mediceo 1. & in margine edit. Conſtantini.

ead. l. ult. In id) Conſtantinus mallet *ad id*, immo ita edidit Lindenius. Attamen editiones vetuſtae, & Codex Medic. 1. aliique habent *in id.* Ita Columella lib. 7. R. R. cap. 8. *cratibus in hoc factis*, id eſt, ad hoc.

Pag. 139. *l.* 6. *Si ſimul*) Particula *ſi*, quae in edd. vetuſtis & in Medic. 1. aliisque Codicibus deeſt, additur in Lindeniana; & recte quidem.

ead. l. 7. *Impletur*) Ita in Cod. Medic. 1. Alii leg. *impleatur.*

ead. l. 13. *Incidit*) Quidam cum Caeſario leg. *accidit.*

ead. l. 18. *Finiendus*) Antea legebatur, *prohibendus eſt.* Mihi magis placet *finiendus*, quo modo legitur in Cod. Medic. vetuſtiori: in quo *eſt* additur in verſuum intercapedine; ideoque alienum iudico.

ead. l. 23. *Mens adducenda*) *Adducenda* legendum ex Codice Mediceo modo allato, non *abducenda*, ut omnes vulgo. Alii interiiciunt *eius:* quam vocem habent etiam Codices Medicei, ſed Lindenius recte omittit, ut & *eſt*, quod alii addunt.

ead. l. 27. *Convertere animum*) In editione Linden. *advertere*, pro *convertere*, quod eſt in editionibus vetuſtis & in Mss. Mediceis.

Pag. 140. *l.* 4. *Datum*) Codex Medic. 1. *additum.*

ead. l. 5. *Vigilant, quidam*) Ita Lindenius. Alii leg. *vigilant ii* (vel *hi*) *quidam.* In Codice modo allato eſt, *vigilat quidam.*

ead. l. 7. *Hyoſcyamus decocta ſit*) Alii leg. *hyoſcyamos* Graeca terminatione, ut eſt in Mss. Mediceis reliquis. In primo eſt *hyoſcyamon;* ſed in omnibus *decocta ſit.* Ab Egnatio ὑοσκύαμος Graecis literis ſcribitur. In lib. 2. cap. 33. legitur *hyoſcyamum* neutro genere & Latina terminatione; ſed locus omnino certus non eſt. Latine effertur ſine controverſia lib. 5. cap. 27. ſect. 14. ſed in quarto caſu, ut cuius generis ſit, non appareat. Sexies praeterea haec vox occurrit apud Celſum, ſed ubique in ſecundo caſu; ut de genere aeque nihil conſtet. Lindenius ex Conſtantini emendatione hic leg. *hyoſcyamus decocta ſint.* Sed *ſit* retinere quid

vetat? Ut enim pluribus in locis *hyssopum* genere neutro invenitur, sed tamen & *hyssopus cocta* invenitur in lib. 4. sect. 2. sic fortasse & *hyoscyamum* neutro genere dicitur, & *hyoscyamus* feminino.

ead. l. 11. Συκάμινον) Haec vox Latinis literis scribitur in Codice Medic. I. & in edd. priscis: in edit. Caesarii est *Sycaminum*. In Lindeniana hic locus ita legitur: *Sed cur Graeci morum συκάμινον appellant, cum mori nulla lacryma sit? Sic vero &c.* Ego antiquis Codicibus standum puto: malim tamen legere, *appellent*.

ead. l. 13. Μοροσύκον) Graecis literis scripsi vocem hanc, secutus editionem Aldinam; in qua tamen est μωρύσυκον. Editiones priscae aliaeque plures habent literis Latinis, ut & Codices Mss. atque alii quidem cum vetustiori, *morosycon*, alii mendose, *moronscyon*. Stephanus & Lindenius leg. συκόμορον; quod est etiam, sed Latinis literis, in margine editionis Constantinianae. Hi Ruellium secuti sunt. Videndum est, quid secutus sit Ruellius ipse: quia, si ex coniectura sic reposuit, ea non ita certa videtur, ut optimorum Codicum auctoritati anteferenda sit. Nam Dioscorides quidem, & Galenus hanc arborem συκόμορον appellant, nomine ex συκῆ & μορέα conflato, (quamvis quidam συκομῶρον apud Dioscoridem scribendum putant) hinc tamen non sequitur, alios μοροσύκον inversis vocibus appellare non potuisse. Fortasse Ruellii lectionem comprobarent verba illa lib. 5. cap. 18. sect. 7. *sycamini, quam alias sycomorum vocant, lacrimae &c.* nisi suspectus locus esset.

ead. l. 14. *Spongia*) Linden. *cum spongia*.

ead. l. 16. *Converterent*) Linden. *convertunt*. Sed in Medic. I. & Vatic. VI. est *converterent*; in Mss. ceteris, ut & quaedam editiones habent, *compellerent*. Neque imperfectum hoc prorsus improbandum est: non deerit fortasse tamen, qui suspicetur corruptum esse ex praeterito *converterunt* vel *converterint*.

ead. l. 17. *Praecepit*) In multis Mss. *praecipit*.

ead. l. 19 *sq. Ut ne manum quidem, qui perfricaret*) Antea legebatur: *ita ut ne manum quidem, qui fricaret*. Ego sic reposui ex Codice Medic. vetustiori.

ead. l. 22. *Sorbitio & aqua*) *Sorbitio ex aqua* nonnulli legunt cum Caesario: sed sequendi non sunt.

ead. l. ult. Silanus) Corrupta est vox haec in Codicibus

multis. *Silanus* recte legitur in Mediceo I. & aliis nonnullis. De hac voce Morgagnus, pro sua multiplici eruditione, pluribus scripsit Epist. I. in Celsum; quam omnino vide. Ceterum vocabuli origo non est fortasse ex Arabo *silan*, ut Erpenius & Vossius existimarunt; sed ex Graeco σωλὴν, quod canalem sive tubum significat: mutato a Latinis ω in *i*, &, quod in aliis quoque vocibus, Doricorum more, factitarunt, η in α.

Pag. 141. *l.* 6. *Etiam somnum*) Lindenius non recte omittit *etiam*, quod ego in Mss. omnibus inveni. Idem infra legit: *nam neque aeger est implendus ne insaniat: neque ieiunio utique vexandus est.* Sed & alii omnes addunt *est*, post *vexandus.* Ego illud expuli, fidem secutus Codicis Medicei I.

ead. l. 10. *Opus est*) Ita in Cod. Medic. I. Al. addunt *autem.* Deinde lego *potione*, ut alii omnes, praeter Lindenium, qui habet *& potione.*

ead. l. 12. *Ternos cyathos bis hieme, quater aestate*) Terni cyathi dandi sunt, quotiescunque potio dari debet; bis autem hieme, quater aestate dedisse satis est. Lindenius contra editiones vetustas, a quibus nihil variant Medicei Codices, sic mutavit: *ternos cyathos hieme, aestate vero quatuor &c.*

ead. l. 16. *Consistit*) Antea legebatur: *& consistit.* Ego & omisi ex fide Codicis Medic. I.

ead. l. 26. *Valentissima*) Haec lectio proba est, & Mss. Mediceis confirmatur. Sic lib. 2. cap. 18. sub finem, *quae valentissima sunt.* Lindenius legit, *valentissimam*, deinde, *removendam;* ut est in margine edit. Constantinianae. Supra, pro *scire licet*, in Codice Mediceo I. legitur *scire licebit.*

Pag. 142. *l.* 3. *Cur non potius*) In Codice Medic. I. omittitur *non*, sine sententiae detrimento; & supra, pro *quibus maxime*, translatis verbis, habetur, *maxime quibus.*

ead. l. 9. *Ipsius*) Vox haec deest in edit. Lindenii, & in quibusdam. Mss.

ead. l. 10. *Falluntur*) Lindenius, *fallunt;* sed perperam, ut & verba ostendunt, *si imagines fallunt;* quae mox sequuntur.

ibid. Quales insanientem Aiacem vel Orestem percepisse poëtae ferunt) Sic restitui ex Codice Mediceo vetustiori. Communiter legebatur: *qualem insanientem Aiacem vel Orestem poëtarum fabulae ferunt;* ut est in ceteris Codicibus Mediceis.

Pag. 143. *l.* 3. *Perturbat*) *Turbat* eſt in Cod. Medic. 1.
ead. l. 5. *Is ipſe*) Antea legebatur, *ſi ipſe;* ut eſt in Cod. modo allato. Ego ſic repoſui ex aliis Codicibus.
ead. l. 7. *Demens hilaritas*) Lindenius aliique, Caeſarium ſecuti, reponunt *dementis*, pro *demens*. Sed non eſt neceſſe mutare, antiquis Codicibus invitis.
ead. l. 10. *Per caput*) Ita in omnibus Mss. & in edd. vetuſtis; ut Lindenii lectio, *ſuper caput*, minus probanda ſit.
ead. l. 21. *ſq. Specie ſimile, ſimilique*) Locum hunc, qui in edd. vetuſtis & in Mss. Mediceis ita legitur, *ſpecie ſimilique*, Conſtantinus, vocem *ſimile* interiiciendo, in integrum reſtituere conatus eſt, eiusque coniecturam Lindenius in contextum recepit. Sed locus fortaſſe adhuc integer non eſt.
ead. l. 25. *His morbis*) Al. *Huic morbo*.
ead. l. 28. *Labat*) Huic verbo reſpondet *conſtat*, quod ſequitur. Igitur *labat* legendum, tum hic, tum lib. 2. cap. 7. *his mens labat*, ex fide omnium noſtrorum Codicum; non *laborat*, ut utrobique habet Lindenii editio. Neque particula *vero*, quam hic praemittit Lindenius, invenitur in iis Codicibus.
Pag. 144. *l.* 5. *Frigentibus*) Linden. *frigidis*.
ibid. Acutique) Ego ſic repoſui ex Codice Mediceo vetuſtiori, pro *Acuti id*, ut eſt in edit. Lindenii. Alii leg. *At ubi id morbi genus eſt, curatio &c.* ſed male.
ead. l. 7. *Reprimant*) Lindenius leg. *reprimunt;* poſtea, *cohibere*, pro *prohibere*.
ead. l. 14. *Vel etiam*) Lindenius omittit *etiam*.
ead. l. 15. *Aridi*) Lindenius leg. *aridae*. Ego *aridi* inveni in Mss. ſed videtur legendum *aridis*. Sic lib. 5. cap. 23 ſect. 3. *aridorum roſae foliorum;* lib. 6. cap. 18. ſect. 9. *malicorium cum aridis roſae foliis contritum*.
ead. l. 20. *Loco*) In edit. Linden. *poſitusque loco*. Sed Lindenium fortaſſe minus fidelis Codex fefellit. Noſtri non habent *poſitusque*.
ead. l. 26. *ſq. Niſi ſi neceſſe eſt*) Ita ex Cod. Medic. 1. Alii leg. *Niſi autem neceſſe eſt*.
ead. l. 30. *Meraculum*) Ita in edit. Lindenii & in Codice modo allato. Al. *meracum*.
Pag. 145. *l.* 3. *Vel tres*) Scilicet etiam tres. Hanc lectionem Codd. Medicei confirmant. In edit. Lindenii & in margine Conſtantinianae, *duas vel tres*.

ead. l. 9. *Ne id quidem*) Ita in editionibus vetuſtis, & in Codicibus Mss. Lindenius leg. *ne is quidem*. Sed non eſt opus mutatione iſta.

ead. l. 11. *Alterum*) Cyathum. Lindenius, pro *alterum*, reponit *iterum;* quod minus probandum eſt, neque in ullo Codice inveni.

ead. l. 17. *Indere*) Codices Medicei, praeter primum, *inicere*, ut habent Aldina, & Ruellii editio: neque eſt in Codicibus illis vox antecedens, *partibus*.

ead. l. 20. *Id eſt, roſam*) In edit. Lindenii, & in margine Conſtantinianae, *ut eſt roſa;* in Cod. Medic. 1. *id eſt roſa;* in quo deinde omittitur *&* ante *ſi qua*.

ead. l. 25. *Ne*) Linden. *ut ne*.

ead. l. 27. *Tantum*) Codex Medic. 1. *tantummodo*.

ead. l. ult. In hoc) Alii praemittunt *at;* quam particulam Cod. Medic. 1. non habet, & omittit Lindenius. Is ſupra cum eodem Codice habet *In eo*, pro *In illo;* ut alii legunt.

Pag. 146. *l.* 2. *Nominant. Atque id*) *Nominarunt. Id;* deinde, *Proinde ex eo aegros quidam excitare*, pro *aegros quidam ſubinde excitare*. Codices noſtri utroque loco faciunt contra Lindenium, ut & infra, ubi ille habet *pix uſta*, pro *pix cruda*, & ubi omittit *aut pilos*.

ead. l. 5. *Per quae*) Al. *quae per:* ſed perperam; quod nemo non videt.

ead. l. 8. *Allium, cepa. Iuxta etiam*) Quatuor haec verba non ſunt in Cod. Medic. 1.

ead. l. 10. *Si id non eſt*) Alii omittunt *id*.

ead. l. 11. *Haec enim cum comburuntur, odorem foedum movent*) Hoc membrum mihi videtur inſititium, atque explicatio quaedam membri antecedentis. Conſtantinus ex verbis illis, *odore foedo movent*, quae ſupra ſunt, hic quoque *odore foedo movent* legendum coniecit, atque ita Lindenius edidit.

ead. l. 16. *Cum febris non levetur*) Cum febris continuetur, neque levior unquam fiat. Lindenius contra priores editiones, cum quibus Mss. Codices conſentientes inveni, leg. *cum febris levatur*.

ead. l. 24. *Infuſa. Poſt remiſſionem itaque*) Al. *infuſa poſt remiſſionem. Itaque;* Lindenius, *ſuperinfuſa. Poſt &c.* Sed Codices Mss. *infuſa*, non *ſuperinfuſa*.

ead. l. 25. *Corpus*) Linden. *totum corpus*, minus recte;

cum *totum*, quod postea sequitur, & ipse retineat, & omnino retinendum sit ex fide Codicum Mss.

Pag. 147. *l.* 1. *Deinde posca fovendum est, in qua &c.*) Ita Lindenius. Alii leg. *deinde postea fovendum est aqua, in qua &c.* Nec facile est statuere, isti sequendi sint, an ille. Nam vetus lectio Codicum paene omnium testimonio comprobatur; & *deinde postea* alibi reperitur apud Celsum (cap. 4. huius libri; lib. 5. cap. 28. sect. 1.) verique similius est, vocem *aqua* librarii errore omissam esse in aliquo Codice, quam additam in aliis. At Lindenio suffragatur Codex Mediceus vetustior; in quo ita scriptum fuit: *deinde pos ca &c.* quamvis, *t* inserto, versoque *c* in *e*, factum sit *postea*; Palavicino sic mutante, eodemque vocem *aqua* addente, ut legatur, *fovendum est aqua, in qua &c.* Pro Lindenio illud quoque afferri potest, Heraclidem Tarentinum, quem multis in locis Celsus sequitur, poscam ad id ipsum adhibuisse, non aquam. Ita de illo Caelius Aurelianus refert in lib. 2. Acut. Morb. cap. 9. *caput posca fovet, in qua laurus fuerit decocta & ruta: rasis quoque capillis ungit castoreo, vel spondylio & aceto.*

ead. l. 2. *Aut ruta*) Ex allato Caelii Aureliani loco aliquis fortasse legere malit, *& ruta*, ut habent Mss. Codices; exceptis Mediceo I. & Vatic. VI. in quibus est *aut ruta*, ut vulgo legitur.

ibid. Altero die) Lindenius, *Altero vero die.*

ead. l. 12. *Sic, ut si quotidie*) Hac ratione, ut si quotidie &c. Sic legitur in Mss. quoque. Lindenius leg. *Si autem quotidie.* Verba, *gravis accessio est, haec quotidie*, quae continuo sequuntur, in multis Mss. desiderantur.

ead. l. 17. *Torpor accessit*) Alii interiiciunt *corpori*; quam vocem non habent neque Lindenii editio, neque Codex Mediceus vetustior.

ead. l. 19. *Castoreum, si venter &c.*) Locus hic ita legitur in edit. Lindenii: *si venter astrictus est, dandum est castoreum cum scammonea; si non est, per se ipsum castoreum cum aqua dandum est.* Minus recte, & Mss. nostris repugnantibus.

ead. l. 29. *Atque eius*) Lindenius omittit *Atque*: idemque periodum superiorem, quae in editionibus vetustis & in Mss. nostris recte habet, verba quaedam addendo ita depravat, ut inde idonea sententia elici nequeat. Nam sic legit: *Longus vero fieri potest eorum, quos aqua inter cutem*

male habet; nisi enim primis diebus succurritur, in ὕδρωπα quam Graeci vocant, incidunt. Dic sodes, Lindeni, inter morbum, quem Celsus aquam inter cutem nominat, atque eum, quem ὕδρωπα Graeci appellant, quidnam interesse putas? Ut mihi quidem videtur, nihil interest. Nam quae Celsus de aqua inter cutem scribit in lib. 2. cap. 7. & 8. prorsus conveniunt cum iis, quae de hydrope habent Hippocrates & auctor libri secundi Praedict.

Pag. 148. *l.* 3. *In uterum*) Sic infra, *in uterum multa aqua contrahitur.* Porro *in uterum* Lindenius edidit, & Constantinus invenit in veteri Codice. Alii leg. *in unum*, ut est in Mediceis.

ead. l. 6. Ὑπὸ σάρκα) Ita in editione Stephani, & in Aldina quoque (in hac ὑπό σαρκα) & ita Rhodius legendum putat etiam apud Scribonium Compos. 134. Alii & hic & apud Scribonium leg. ὑποσάρκα. In Cod. Medic. 1. est ΥΠΟCΑΡΚΑ; in aliis *hyposarca*, ut priscae editiones habent. Lindeniana ὑπὸ τὴν σάρκα. Sed haec verba, *vel* ὑπὸ σάρκα, fortasse ex adnotatione aliqua inserta sunt.

ead. l. 7. *Nominarunt*) Al. *nominant.*

ead. l. 13. *Mille alia*) Lindenius, *& mille alia.* Vox *alia* abest a multis Mss. sed est in Medic. 1.

ead. l. 30. *Non difficillima*) Codex Medic. 1. *non difficilis*; deinde *requies*, pro *quies.*

Pag. 149. *l.* 1. *Non nisi magna mole*) Ita ex Codice modo allato. Lindenius leg. *non sine magna mole*; al. *non sine magna molestia.* Infra, pro *ferunt*, ut ego ex eodem Codice reposui, alii omnes leg. *referunt.*

ead. l. 4. *Necessariam sitim sustineret*) Vulgo omnes leg. *ferret necessariam sitim*, praeter Lindenium, cuius ego lectionem secutus sum ex fide Cod. Medic. 1.

ead. l. 16. *Aliquid est*) Alii cum Caesario leg. *aliquando est.* Lindenius, *aliquando, &.* In Mss. habetur, *aliquid est*; id est, aliquantum.

ead. l. 17. *Ut spiritum*) Linden. *ut calorem in cutem evocet: inter quae spiritum &c.* quorum verborum primum dumtaxat atque ultimum inveni in Codicibus Mss.

ead. l. 18. *Per exercitationem tantum*) Ita in edit. Lindenii & in Manuscriptis Mediceo 1. & Vatic. VI. Alii leg. *exercitatione tantummodo.* Et sane constructio cum sexto casu sine praepositione Celso familiaris est. Ita cap. 26. huius libri: *sudor primum labore ipsius corporis, deinde etiam*

ſiccis ſudationibus evocandus. Cap. 26. ſect. 2. *non medicamentis urinam movere, non exercitatione ſudorem.* Ex verbis autem ſequentibus, *ſed etiam in arena calida,* fortaſſe tollenda eſt praepoſitio *in.*

ead. l. 28. *Sed id ipſum tamen moliri*) Plerique vulgo leg. *molliri;* ut eſt in Codice vetuſtiori, ſed mendoſe. Codices ceteri Medicei habent, *ſed id tamen moliri.* Lindenius leg. *Alvum moliri* (fortaſſe *molliri*) *cibo melius eſt, quam medicamento.* Sed, ut animadvertit Morgagnus, apparet ex ſequentibus, de urina movenda Celſum loqui; ideoque legendum eſſe, *Sed id ipſum,* non *Alvum.*

Pag. 150. *l.* 2. *Cinnamum, amomum*) Amomum quoque inter aromata affertur, & urinam movet. Vid. Galen. lib. 6. de ſimpl. medic. facult. çap. 1. Itaque vetuſtas editiones ſequor, & Codices ceteros Mediceos. Nam in vetuſtiori hae duae voces coaluiſſe videntur in unam *cinnamomum;* & ita habet etiam Lindenii editio.

ead. l. 4. *Panaces*) Ita edidit Lindenius ex Rhodii emendatione, & fortaſſe ex aliquo Codice. Neque enim verum eſt, quod Rhodius affirmat, in omnibus libris & manuſcriptis & impreſſis eſſe *panace.* Nam in Medic. 1. ut ipſe videre poterat, eſt *panaces.*

ead. l. 5. *Σταφίδα ἀγρίαν*) Vulgo praemittitur *quam.* Ego omiſi ex fide Codicis Medicei 1.

ead. l. 8. *Semen*) Lindenius leg. *flos,* fortaſſe quod Conſtantinus monuerit, alterius iunci radicem, alterius florem & paleas, neutrius autem ſemen in uſu eſſe. Ad alvum tamen & feminarum menſes ſiſtendos, iunci quadrati ſemen adhibitum video apud Plinium lib. 21. H. N. cap. 18. A Lindenio autem quaeri poſſet, num quemadmodum rotundi, ita quadrati quoque iunci flos in uſu ſit? Omnino *ſemen* eſt in Mss. Mediceis; deinde in 1. *illud cyperon hoc cκoinon;* in aliis *illum* ΚΥΠΕΡΟΝ: *σχοινον* (*eχoinon,* vel *εκοινον* mendoſe ſcribitur) *hunc* (in III. & IV. *hanc.*) In edd. antiquioribus legitur: *illud cypiron, ecinon hoc;* in Aldina, *illud κύπυρον, κοῖνον hoc;* in aliis *cyperon,* in aliis *κύπειρον;* in Lindeniana, *illum κύπειρον, hunc σχοῖνον.*

ead. l. 12. *Leviſſima*) Linden. *leniſſima;* ut eſt in margine edit. Conſtantinianae.

ead. l. 17. *Poſteroque*) Al. *poſtero,* ut habetur in Mss. pleriſque; Lindenius, *poſtero quoque.* Ego ſecutus ſum Codicem Medic. 1.

ead. l. 18. *Plenius corpus sit, an &c.*) Alii leg. *si plenius corpus sit, an &c.* Sed particula *si* abest a Codice Medic. I. & recte omissa est a Lindenio. Omnino apparet, in eiusmodi constructione, in qua *utrum* in primo membro eleganter omittitur, interdum particulam *si* ab indoctis Grammaticis additam fuisse. Vid. Adnot. ad Praefat. lib. I.

ead. l. 19. *Extenuatur*) Al. *tenuatur.*

ead. l. 27. *Praecipi potest*) Olim legebatur, *dici potest.* Sed magis placet Lindenii lectio, *praecipi potest*, quam Cod. Medic. I. confirmare videtur, quamvis verba mendosa sint. Habet enim, *decipi potest;* vetus autem emendator apponit *quae*, ut legatur, *quae decipi potest.*

ead. l. 29. *Inflatio*) Al. *inflammatio*, sed perperam.

ead. l. ult. Fomentis) Linden. *Fomentis deinde.*

Pag. 151. *l.* 14. *Scilla cocta delingitur*) Sic restitui ex Cod. Mediceo vetustiori. Lib. 4. cap. 4. sect. 4. *scillam delingere.* Lindenius reponit, *scilla cocta deligatur super cutim*, cum antea legeretur, *scilla cocta delinitur cutis;* ut in ceteris Mss. inveni.

ead. l. 19. *Ne febriculam incendat*) Lindenii lectionem magis probo, eamque retineo, quia in Codice Medic. I. inveni, *ne frigulam incendat.* Alii leg. *ne febricula incidat.*

ead. l. 22. *Et nitrum*) Lib. 8. cap. 18. sect. 7. *perfricandum est ex oleo & sale & nitro.* In multis Codicibus est *vel nitrum;* quae varietas non est de nihilo.

ead. l. 30. *Qua*) Ex qua parte. Lindenius leg. *quo.*

Pag. 152. *l.* 5. *Habitum*) Lindenius habet *statum*, ut ego in Mss. inveni Medic. I. & Vaticanis III. V. VI. sed ut puto ex interpretatione. Itaque ceteros Codices sequor. Lib. 4. cap. 4. sect. I. *donec fauces ad pristinum habitum revertantur.* Lib. 2. cap. 8. membrum resolutum, *si neque movetur, & emacrescit, in pristinum habitum non revertitur.*

ead. l. 11. *Si valens*) Linden. *Quod si valens.* Sed *quod* nostri Codices non habent.

ibid. & sq. Et scilla cocta, sicut supra dixi, delingitur) Paulo supra: *utiliter etiam scilla cocta delingitur.* Atque hunc quoque locum ego restitui ex fide Codicis Medicei I. quocum facit Vaticanus VI. Rhodius ex eodem Cod. Mediceo, & ex emendatione Ioannis Caii & Pauli Aicardi, ut ipse scribit, ad Scribonium Compos. 126. legit, *& scilla cocta delingitur*, omissis tribus vocibus, *sicut supra dixi.* Sed in illo quidem Codice eae voces exstant. Lindenius leg. *ei*

ſcilla cocta ſimul ſuper ventrem deligatur. Ante ipſum legebatur, non *ſimul ſuper ventrem deligatur*, ſed *ſicut ſupra dixi, delinitur*, ut Palavicinus mutavit in allato Mediceo Codice, & ut in IV. quoque mutatum eſt, in quo erat, ſicut in reliquis quinque & in multis Vaticanis, *detinguitur* (in Vaticanis quibusdam *detinguntur*) *ſicut ſupra delinitur ſicut dixi.*

ead. l. 29. *Ita*) Lindenius, *ideoque*; al. *ideoque ita.* Ego ſic repoſui ex Codice Mediceo I.

ead. l. 30. *Naſcatur*) *Renaſcatur* in alio libro non inveni, praeterquam in editione Lindenii.

Pag. 153. *l.* 1. *Nam & liene*) Ita in Cod. Medic. I. Lindenius leg. *nam & ſplene*; al. *nam ſplene*, ut ceteri Medicei Codices habent.

ead. l. 18. *Et is, & vinum*) Et cibus, & vinum. Ego ſic repoſui ex primo, pro *& his vinum*, ut eſt in reliquis Codicibus Mediceis, & ut vulgo legitur. Revera tamen primus quoque habet *his*, pro *is*; quod mendum & in illo & in aliis Codicibus paſſim occurrit.

ead. l. 20. *Evocandus.*) Lindenius, *revocandus.* Qui ſequuntur veterem lectionem, *evocandus*, Mediceorum Codicum teſtimonio uti poſſunt.

ead. l. 21. *Fatigationes*) Labores. Sed ſuſpecta mihi eſt vox haec: primum, quia redundare videtur, cum *exercitationes* praecedat; deinde, quia Celſus ea alibi uſus non eſt, hac quidem ſignificatione. Quid ipſe intelligat per fatigationem, apparet ex his verbis lib. I. cap. 2. *Exercitationis autem plerumque finis eſſe debet ſudor, aut certe laſſitudo, quae citra fatigationem ſit.* Itaque etiamſi dicamus, effectum pro cauſa poſitum eſſe, tamen vox *fatigationes* vix hoc loco convenire videtur, quia nequit aegris utilis eſſe fatigatio. Hippocrates de vehementi hydropicorum, aliorumque quorundam aegrorum exercitatione ſcribens, vocem ταλαιπωρίην ſaepe uſurpat; interpretes autem reddunt *laborem*, *defatigationem*; ut alio loco dixi. Hinc fortaſſe aliquis apud Celſum *fatigationes*, ſive adnotando, ſive vocem *exercitationes* explicando addidit. Porro duas voces *exercitationem* & *laborem* alteram pro altera ſumi, manifeſtum eſt ex duobus locis, quae continuo afferam. Lib. 2. cap. 17. *Sudor etiam duobus modis elicitur: aut ſicco calore, aut balneo. Siccus calor eſt & arenae calidae, & laconici, & clibani, & quarundam naturalium ſudationum &c. Praeter haec ſole*

quoque & exercitatione movetur. Cap. 25. huius libri: *utendum est exercitatione, praecipueque cursu; sudor primum labore ipsius corporis, deinde etiam siccis sudationibus evocandus.* Pluribus exemplis opus non est. Cicero tamen defatigationem pro labore, ex quo defatigatio oritur, usurpasse videtur de Senect. 11. *Et corpora quidem defatigatione & exercitatione ingravescunt: animi autem exercendo levantur.* Sed Facciolatus duas voces, *defatigatione &*, tollendas censet. Cuius viri iudicio ita moveor, ut in Celsianos Codices quoque hanc vocem ex margine irrepsisse suspicer. Nisi quis pro *fatigationes*, quod est in Cod. Medic. I. & in Vatic. VI. & in editione Lindenii, & in margine Constantinianae, *navigationes*, ut est in aliis & Mss. & impressis libris, legendum putat. Nam & Celsus in nonnullis morbis utilem navigationem esse dixit, ut cap. 5. libri proximi; & Caelius Aurelianus lib. 3. Chron. cap. 8. de hydrope ita scribit: *locorum & aquarum mutatio adhibenda, & peregrinatio; magis maritima;* deinde, *perfecta humoris detractione* (hoc est, post paracentesin, quam ipse vocat) *aegrotantes praeterea navicula exerceri hortamur, & paulatim recorporativae subiicimus curationi.* Verum utralibet lectio probetur; vix haec varietas ex mendo orta esse videtur, sed fortasse aliquis, cui *fatigationes* ineptum visum est, in *navigationes* mutavit.

ead. l. 26. *Usus est*) Linden. *usus sit.*

Pag. 154. *l.* 21. *Huic exulceratio accedit; ex hac febricula levis*) Lindenius leg. *Ex hoc exulceratio accidit, & febricula lenis.* In qua mutatione nihil est, quod non sit contra Codices nostros, praeter *lenis*, quod in aliquibus inveni, pro *levis.*

ead. l. 23. *Frequens tussis est; pus*) Linden. *In ea quoque frequens tussis est, & pus.* Huic quoque mutationi & Medicei & Vaticani Codices repugnant.

ead. l. 29. *Quo laboretur*) Ita ex Codice Medic. I. Communiter legebatur, *in quo laboratur.*

ead. l. ult. Aliquis, quam debet, assumsit, adiicere) Pro *assumsit*, alii habent *assumit.* Ego sic reposui ex Codice Mediceo modo allato. Lindenius leg. *assumsit aliquis quam debuit, adiicere oportet.* Sed infinitum *adiicere* pendet a verbo *oportet*, quod ante positum est.

Pag. 155. *l.* 3. *Concoctionem impediat*) Quae his praemit-

xit Lindenius, videlicet *stomachus gravetur, &*, omnium meorum Codicum indicio damnantur, ut adulterina.

ead. l. 7. Quam minime) Non videtur additurus fuisse Celsus, *sole vitato*, si scripsisset *quam maxime*, ut cum Caesario Lindenius legit. Ambulandum est loco calido, sed non in sole. Negant ratio nostrique Codices mutandum esse.

ead. l. 20. Qui maxime) Linden. *maximeque*. Vetus lectio proba est, & Mss. confirmatur.

ead. l. 21. Usus est. Movenda urina) In edit. Lindenii sic legitur: *usus est, movendae urinae*. Sed vini austeri usus non ad movendam urinam, sed ad corpus alendum necessarius est, ut particula *Ergo* significat. Quae vero urinam movent, minimum alunt; immo corpus extenuant: ut ideo in hoc tabis genere urinam moventibus uti non expediat. Omnino duae voces *movenda urina* mihi suspectae sunt.

ead. l. 27. Usque sudorem) Alii post *usque* addunt *ad*, Caesarium secuti; sed abest ea particula a Mss. atque edd. priscis. Sic lib. 5. cap. 26. sect. 34. *quidquid aridum est, & intentione quadam proximum quoque locum male habet, usque sanum corpus concidere*; lib. 4. cap. 19. *idque usque quintum diem facere*. Quidam haec quoque duo loca pertentarunt.

Pag. 156. l. 5. Inveteraverit) In Codice Mediceo 1. legitur *inveteravit*.

ead. l. 12. Duodevicesimo) Sic reposuit Lindenius, atque ita in veteri Codice Constantinus invenit, pro *duodecimo*, ut alii legunt ex Codice Mediceo 1. In Codicibus Mediceis reliquis est *XXII*. fortasse mendose, pro *XIIX*. Cum sit ab Hippocrate sententia haec, Sect. 5. Aphor. 9. omnino retinenda videtur Lindenii lectio. Sed minime retinenda particula *usque*, quam ille praemittit verbis proximis, *ad annum &c.* cum in vetustis editionibus, & in allatis Mss. non exstet.

ead. l. 14. Non longe gestari) Lindenius leg. *sed non longe, vectari*. Nos vero, qui eam quoque, quae navi fit, gestationem appellari videmus in lib. 2. cap. 15. antiquam lectionem Mss. omnium testimonio comprobatam retinere non dubitavimus.

ead. l. 16. Movendum) Ita in edit. Lindenii & in Codice Mediceo 1. & in Vaticano VI. In aliis & Mss. & impressis libris, *dimovendum*; quod verbum alioquin Celso familiare est.

ead. l. 30. *Febriculis*) Quidam leg. *febribus.*

Pag. 157. *l.* 6. *Ut ſorbitio*) Lindenius omittit *ut;* ſed perperam.

ead. l. 11. *Praecipueque vel ex prima cerebellum*) Ita in Codicibus Vaticanis II. & III. Pro *prima*, Vaticanus I. habet *aprima;* Vaticani IV. V. VI. & Medicei I. & II. *pruna;* Vaticanus VII. & Medicei III. IV. VI. *apruna;* Medicei V. & VII. *a pruna.* Vulgo alii leg. *apruna;* alii, Gryphii editionem ſecuti, *aprugna;* Lindenius, *praecipue vero ex prima cerebellum.* Locus eſt corruptus, ut Morgagnus iampridem monuit. Liceat, quid ego ſuſpicer, exponere. Tres voces *vel ex prima* (*pruna* librarii error eſſe videtur, in Mss. valde frequens, ubi literae *i*, *m* concurrunt) has igitur tres voces olim margini adſcriptas fuiſſe ſuſpicor contra illas, *ex media materia;* ſive quod ſuam aliquis ſententiam adnotarit, ſive quod deeſſe illas, ſive quod *ex prima*, pro *ex media*, legendum putarit. Lege, *praecipueque cerebellum*, plana ſententia erit, omniaque recte habebunt. Fruſtra vero Celſus addidiſſet, quodnam cerebellum eſſe deberet, qui iam praemiſiſſet, *ex media materia;* in qua, ut egregie animadvertit Morgagnus, ſuis & agni hoedive cerebellum eſſe dixit lib. 2. cap. 18.

ead. l. 18. *Exulcerandum*) Antea legebatur, *Exulcerandus.* Ego ſic repoſui ex Cod. Medic. I.

ead. l. 22. *Ὠμοπλάτας*) Ruellii edit. *ὠμοτίδας;* Iuntina cum vetuſtioribus 1478. 1493. 1497. *omotidas* literis Latinis, ut eſt in Codice Mediceo IV. In I. ΩΜΟΠΛΑΤC; in reliquis Mediceis, ΩΜΟΠΛΑΤΑC. Hoc totum, *quas ὠμοπλάτας Graeci vocant*, fortaſſe Celſi non eſt; ſumtum tamen eſt ex Celſo lib. 8. cap. 1.

ead. l. 23. *Ulcera ſinamus, niſi tuſſi finita*) Ita in vetuſtis libris, niſi quod Codex Medic. I. *ſinas* habet, pro *ſinamus.* Lindenius leg. *ſinas ulcera, niſi tuſſis finita fuerit.*

ead. l. 30. *Tum vinum*) Al. *tum & vinum.* Particula *&* omittitur a Lindenio, neque eſt in Cod. Medic. I.

Pag. 158. *l.* 1. *Si eſt, egelidum*) Alii leg. *ſi aeſtus eſt, egelidum;* male omnino: Lindenius, *ſi vero eſt, egelidum.* Ego hic quoque ſecutus ſum Codicem Mediceum modo allatum.

ead. l. 3. *Eadem aeria*) Videlicet quae ſupra poſita ſunt; id eſt, allium, porrum &c. Lindenius omittit has duas voces, ut *ſumere* referatur ad *herbam ſanguinalem;* in quo

minime ſequendus videtur. Exſtant autem hae duae voces in omnibus Mss.

ead. l. 6. *Vel marrubii cum melle incoctus*) In editionibus vetuſtis & in Codd. ceteris Mediceis, *vel marrubium ex melle concoctum.* Ego ſic repoſui ex Codice vetuſtiori. Lindenius leg. *vel marrubii, ſi cum melle ſit incoctus.*

ead. l. 7. *Sorbeatur*) Aldina edit. *ſorbillo ſumatur;* ut in quibusdam Codicibus legitur, ſine dubio ab interprete.

ead. l. 12. *Vehiculum*) Vox haec, quam omnes habent libri impreſſi, non eſt in Mss. Mediceis, praeterquam in primo: neque id geſtationis genus ſupra nominatim poſitum eſt. Sed tota periodus mihi ſuſpecta eſt, ut ſupervacua & cum ſuperiori oratione minime congruens, neque ad Celſi ingenium expreſſa. Vox *victus* fere cetera quoque comprehendit. Si hoc loco ad cibos potionesque dumtaxat refertur, *ſorbitio* vacat; quin etiam quodammodo pugnat cum prioribus. Nam victus is propoſitus eſt, in quo modo lenes cibi, modo acres ſumendi ſint; nec ſorbitio aliter ſupra memoratur, quam ut unus de lenibus.

ead. l. 14. *Frequens*) Al. *ſi frequens eſt.*

ead. l. 22. *Per ſe ipſe*) Al. *per ſeipſum.* Ego ſic repoſui ex Cod. Medic. 1.

ead. l. 29. *Cum diſtentione nervorum*) Sic reſtitui ex fide ceterorum Mediceorum Codicum. Nam primus habet, ut vulgo legitur, *cum diſtentione membrorum aut nervorum;* ex aliqua adnotatione. Quid enim membrorum diſtentio aliud ſignificat, niſi quod σπασμὸν Graeci nominant? Σπασμὸς autem diſtentio nervorum a Celſo appellatur. Exempla paſſim occurrunt, ut cuilibet facile ſit multa invenire. In lib. 4. cap. 2. ſect. 2. habetur *diſtentio oris.* Ecce membri diſtentionem. Sed cave credas, a nervorum diſtentione differre: nam idem eſt ac ſi dixiſſet, *diſtentio nervorum oris;* quia & os, & omne aliud membrum per nervos diſtenditur. Quare duae voces *membrorum aut* locum hic habere nequeunt; praeſertim cum infra, ubi traditur huius morbi curatio, ita ſit: *Ubi concidit aliquis, ſi nulla nervorum diſtentio acceſſit, utique ſangis mitti debet: ſi acceſſit, non utique mittendus eſt;* neque de diſtentione membrorum mentio fiat.

ead. l. 30. *Sine illa. Quidam hos*) Secutus ſum Codicem

Medic. I. atque editionem Lindenii. Ita est etiam in margine Constantinianae. Alii leg. *sine illa quidem. Hos &c.*

Pag. 159. *l.* 6. *Sanguis mitti debet*) Non aliter legi posse, ex ipso verborum contextu apparet. Suspicionem aliquam mihi iniecerat Codex Mediceus I. in quo ita est, *sanguis mitti non debet*; quod & apud Caelium Aurelianum lib. I. Chronic. cap. 4. haec legissem: *Asclepiades ...... eos qui corporis raptu afficiuntur, solos imperat phlebotomari*; & alioquin Asclepiades *multarum rerum, quas ipsi quoque secuti sumus, auctor bonus* dicatur a Celso lib. 4. cap. 4. sect. 3. Ceterum ab Aureliano quoque ponuntur hae duae species, eorum, qui cum raptu, ut ipse loquitur, i. e. nervorum distentione, atque eorum, qui sine illo prolabuntur.

ead. l. 12. *Simul*) Ita ex Cod. Medic. I. In editionibus vetustis est *simul cum*; ut reliqui Codices Medicei habent, procul dubio ab aliquo barbaro, qui ignoravit hunc usum adverbii *simul*, Celso aliisque item probatis Latinitatis auctoribus familiarem. Lindenius reposuit *simul ac.*

ead. l. 13. *Neque sorbitiones autem his, aliique*) *Neque* cum *autem* coniunctum rarum est; invenitur tamen apud Ciceronem quoque: itaque nihil mutandum. Lindenius leg. *Neque sorbitiones his aut alioqui.* Idem infra habet, *& ubi tertio die*, ut est in margine edit. Constantini; cum alii particulam *&* non habeant.

ead. l. 25. *Ac*) Ita ex quibusdam Codicibus. Antea legebatur *at*; ut Palavicinus corrigit in Medic. I. in quo est *ad.*

ead. l. 27. *Id*) Lindenius leg. *is.* Deinde verbis illis, *ei traditus est*, praemittit *post*, secutus Constantinum, qui ita habet in margine suae editionis. Sed Constantinus & Lindenius vim verbi *consuevit* cepisse non videntur. *Is, qui cadere consuevit, ei traditus est*, hoc significat: is, qui saepe iam cecidit, ei traditus est. Porro autem Constantino & Lindenio Codices nostri adversantur.

Pag. 160. *l.* 12. *Vetere*) Vox haec non est in Codice Medic. I.

ead. l. 17. *Per caput*) Linden. *super caput*; Manuscriptis nostris abnuentibus. In Vaticanis III. & V. hae duae voces desunt.

ead. l. 24. *Radat*) Ita legebatur ante Caesarium; atque ita in Mss. inveni. Alii cum Caesario leg. *radatur.*

ead. l. 30. *Ad medicum*) *Ad medicinam* edidit Lindenius

contra priores editiones. Sed cum his conveniunt Codices Medicei; ideoque veterem lectionem retinendam puto.

Pag. 161. *l.* 8. *Multa, frictione*) Lindenius omittit has duas voces, quas ego in omnibus Mss. inveni. In Codice Medic. I. non est pronomen *iis* post proximam vocem *cibisque.*

ead. l. 20. *Dolor capitis*) In Codice Medic. I. est *facilis*, pro *capitis*; & infra omittitur vox *difficultas.*

Pag. 162. *l.* 5. *Utique*) In edd. vetustis & in Mss. Mediceis, *ubique.* Lindenius reponit *utique*; quem sequor.

ead. l. 6. *Imbecilliora*) Plerique cum edit. an. 1493. habent *imbecillia.* In edit. I. & in Lindeniana est *imbecilliora*, ut & in Mediceo I. aliisque Mss.

ead. l. 10. *Resolutio ventris maneat*) Lindenius leg. *solutio ventris remaneat*; & postea, *intraque*, pro *intra.* Sed *ventris resolutio* habetur etiam in lib. 2. cap. 6. Praeterea vetus lectio confirmatur Codicibus Mediceis.

ead. l. 14. *Integrum*) Haec quoque lectio Mss. Codicibus comprobatur. Vinum integrum autem hoc loco opponitur vino Graeco salso, quod velut corruptum est marina aqua, vel sale. Vide Catonem R. R. cap. 24. & Columell. lib. 12. cap. 37. Lindenius leg. *nigrum.*

ead. l. 15. *sq. Interdum acres quoque cibos interponat*) Desunt haec verba in Codice Medic. I.

ead. l. 20. *Lusu, ioco, ludis*) Haec verba in Mss. Mediceis corrupta sunt. Sic, parva usus licentia, restituo ex vetustiori, in quo est *lusui coludis.* Fortasse aliqua ex tribus hisce vocibus supervacua videbitur; cum satis sit *lusu, ioco*, vel *ioco, ludis*, dicere. Attamen differunt eae inter se; estque sua unicuique earum peculiaris & propria significatio: proindeque omnes retinendae. In Codicibus reliquis, & in editionibus vetustis sic habetur: *clauso loco uti, ludis*; quod ferri non potest. Apparet, nisi fallor, *clauso* ex *lusu* corruptum esse, *loco*, ex *ioco.* Lindenius leg. *usu, loco, ludis*; sed quis unquam sic locutus est, & quid hoc significat, *utendum est usu?* Constantinus, *clauso loco, ut & ludis*, legendum putabat.

ibid. Lascivia) Lindenius addit, *aliis*; quae vox non est in Mss. Mediceis.

ead. l. 24. *Imposita*) Codex Medic. I. *super imposita.*

ead. l. 28. Ἐλεφαντίασιν) Ita legitur in editionibus Stephani, Ronssei, & Lindenii, inque Mediceis Mss. omni-

bus, praeter quartum; in quo ab alia manu (deerat enim Graecum vocabulum) est Ελεφαντιαν; & ita alii vulgo legunt, vel *elephantiam.*

ead. l. 29. *Totum*) Linden. *Quo totum.*

Pag. 163. *l.* 9. *Per biduum*) Constantinus scribit, *triduum* se invenisse in Codice quodam. Medicei & Vaticani habent *biduum*, ut vulgo legitur.

ead. l. 10. *Adhibenda tum*) Lindenius reponit, *Adhibenda triduum.* Sed neque hoc loco Codices modo allati variant ab editionibus vetustis.

ead. l. 23. *Stupet. Fit interdum*) In Cod. Medic. I. *stupesit. Interdum.*

ead. l. 24. Ἀποπληξίαν) Hanc vocem inveni in Mss. quoque. Verisimile tamen est, non alium morbum significari, quam quem κατάληψιν recentiores medici nominarunt, ut recte coniiciunt Viri gravissimi Morgagnus Epist. Anatomico-Medica II. & Switenius Comment. in Aphor. Boerhaav. §. 1007. Alii putant significari quam nunc apoplexiam vocant. Sed de illo morbo Celsus loquitur capite proximo, eundemque nervorum resolutionem appellat. Neque enim dubitari potest, quin non modo παράλυσιν, sed etiam ipsam ἀποπληξίαν ibi significet, si diligenter attendimus, quemadmodum Aphorismum Hippocratis 42. Sect. 2. & alium quendam locum ex lib. 2. Praedict. ipse expresserit in lib. 2. cap. 8. sub finem: *Omnique resolutioni nervorum ad medicinam non idonea tempora sunt hiems & autumnus: aliquid sperari potest vere & aestate. Isque morbus mediocris vix sanatur, vehemens sanari non potest.* Loquitur autem Hippocrates in Aphorismo illo de apoplexia, & quidem vehementi, id est, ut Celsi verbis ex proximo cap. 27. utar, de nervorum resolutione, quae *tota corpora infestat*, sive de iis, *qui per omnia membra vehementer resoluti sunt.*

ead. l. 29. *Et a vino.*) Particula *&* neque est in Codice Mediceo vetustiori, neque necessaria est.

ead. l. ult. Sed interdum tota corpora) Hoc totum deest in Codice modo allato.

Pag. 164. *l.* 4. *Vehementer*) Neque hoc adverbium habet Codex ille.

ead. l. 5. *Si correpti non sunt*) Rapti, morte sublati. Sic autem lego cum Lindenio; & ita est in Mss. Mediceis III. VI. VII. & in Vaticanis II. III. VII. In vetustis editionibus legitur *correcti*, ut Mediceus I. aliique Mss. Codices habent.

ead. l. 7. Et plerumque) *Et* fortaſſe recte omittitur in Cod. Mediceo 1.

ead. l. 9. Nunquam acutus, ſaepe longus) Poteſt eſſe non longus, ſic tamen, ut nunquam acutus ſit; ſed ſaepe longus eſt, id eſt, interdum ad quartum, ſaepe ad ſecundum pertinet morborum genus ex quatuor illis, quae cap. 1. huius libri propoſuit. Pro *nunquam*, Lindenius leg. *nonnunquam*; a quo ego diſſentio, tum Mss. Mediceorum auctoritate, tum ratione fretus. Nunquam enim homo celeriter moritur, ubi pars tantum, brachium puta, aut crus, per ſe ſine alio morbo reſoluta eſt; de quo caſu loquitur Celſus.

ibid. Fere ſanabilis) Ita omnino legendum ex Codicum Mediceorum & editionum vetuſtarum fide, non, ut Conſtantinus mallet, & Lindenius edidit, *fere inſanabilis*; quidquid pro nova lectione alii afferant ex Bartholino de Paralyt. Nov. Teſtamen. Res ipſa clamat. Multi enim ad ſanitatem perveniunt. Et cum in periodo antecedenti dixerit, eos, qui per omnia membra vehementer reſoluti ſunt, raro ad ſanitatem pervenire; hic uſurpaverit coniunctionem adverſativam *vero*: vox *ſanabilis* cum ceteris melius cohaeret. Pro veteri lectione pugnant etiam quae ſunt in lib. 2. cap. 8. *Reſolutumque membrum, ſi nihilo minus alitur, fieri ſanum poteſt. Oris reſolutio etiam alvo cita finitur.*

ead. l. 17. Pro vi & malo corporis &c.) Ita habet in libri margine Conſtantinus, quem Lindenius ſecutus eſt. Recte. Ita eſt in Codice Mediceo quoque, illum dico vetuſtiſſimum; niſi quod, pro *malo*, habet *mali*, unde aliquis fortaſſe ſuſpicari poſſet legendum eſſe, *pro vi & mali & corporis*. Ego lectionem iam receptam probo. Lindenius addit *eſt* poſt *mittendus*. Alii leg. *providet malo corporis, vel ſanguis miſſus, vel alvus ducta*; alii cum Caeſario, *proderit*, pro *providet*.

ead. l. 24. Deficit) Ante Lindenium legebatur, *deficiet*, quod & in Mss. inveni.

ead. l. 26. Ad conſuetudinem ſuam redeat) Vox *ſuam* non eſt in Codice Mediceo vetuſtiore; neque neceſſaria eſt.

ead. l. 27. Torpentis &c.) In Codice modo allato ita habetur: *torpentibus membris ſummam cutem exaſperare.* Infra vero alii verba ſic dividunt: *vellere: pluribus etiam locis, aliquando ſine ferro cucurbitulas admovere.* Propius ad veram

rationem acceſſiſſe videntur Ruellius, Gryphius, Conſtantinus, & Stephanus: *vellere, pluribus etiam locis, aliquando ſine ferro cucurbitulas admovere.* Quod ad ſententiam attinet, Celſus ſimiliter ſcripſit cap. 23. huius libri: *Prodeſtque ieiuno prehendere per multas partes cutem, & attrahere, ut relaxetur; aut, impoſita reſina, & abducta, ſubinde idem facere.*

Pag. 165. *l.* 18. *Non vomere*) *Non oportet vomere*, olim legebatur, ut eſt in omnibus fere Mss. Lindenius recte omittit *oportet*; quod ego quoque omiſi ex fide Cod. Medicei I.

ead. l. 19. *Non exercitatione ſudorem*) Alii leg. *non ſine exercitatione ſudores*; neque aliter habent Codices Medicei. Sed omnino a Lindenio ſtandum eſt, qui ſuſtulit *ſine*, ut Conſtantinus praeceperat. Ego, pro *ſudores*, repoſui *ſudorem*, ut eſt in Codice vetuſtiori. Porro ex hoc loco colligitur, dolorem nervorum a podagra chiragraque, ideoque ab articulorum dolore differre; quam meam coniecturam propoſui lib. I. cap. 9. Nam in podagra & chiragra, neque vomitum, neque quae urinam movent, inimica eſſe, apparet ex lib. 4. cap. 24. Et cum a viceſimo ſecundo ad ultimum eius libri caput, de articulorum dolore in coxis, genibus, humeris, manibus, pedibus, aliis partibus dicat, ibi proprie de arthritide, hic de morbo ab illo diverſo loqui videtur. Qui igitur Celſo morbus eſt nervorum dolor? Ille, niſi plurimum fallor, quem nunc Rheumatiſmum appellant; in quo muſculos tendineſque, vel horum tunicas dolere concipiunt. Notum eſt autem tendines a Celſo nervos nominari. At enim Rheumatiſmus idem paene morbus eſt, qui arthritis. Sit ſane: ſed recentiores quoque Medici inter utrumque diſtinguunt. Plinius quoque multis locis H. N. loquitur de dolore nervorum, & alium morbum ab articulorum dolore intelligere videtur. Plura adderem, ſi locus pateretur.

ead. l. 21 *ſq. Perfricandum eſt, deinde retento ſpiritu: ab ipſa*) Ita locum interpunxi ex Facciolato & Morgagno. Alii ſic diſtinguunt: *perfricandum eſt: deinde retento ſpiritu ab ipſa &c.* tria verba, *deinde retento ſpiritu*, ad exercitationem referentes. Quo referantur a Caeſario, Conſtantino & Ronſſeo, ad frictionemne, an ad exercitationem, incertum eſt, ut Morgagnus notat. Illi enim ſic diſtinguunt: *perfricandum eſt, deinde retento ſpiritu, ab ipſa &c.* Pro *ab*

ipſa, ut eſt in Mss. quoque, Lindenius leg. *in ipſa*. Sed veterem lectionem retinendam cenſet aptiſſimus harum rerum iudex Facciolatus, ſubſcribente Morgagno.

ead. l. 26. *Perungenda eſt; deinde involvenda*) Codex Mediceus vetuſtior non habet tres voces, *eſt; deinde involvenda*. Poſtea, pro *lenis*, habet, *levis*, & *ita diu*, pro *ita id*.

Pag. 166. *l.* 2. *Hyoſcyami*) In Mss. Mediceis II. & IV. itemque in Vaticanis, I. II. III. V. lacuna eſt huius vocis loco. In aliis Mss. habetur, ΙΟΥϹΚΥΑΜΟΙ. In Vaticano VI. in Medic. I. & alia manu in IV. *hyoſcyami*; ut omnes vulgo habent, praeter Egnatium & Lindenium. Nam Egnatius Graecis literis ſcribit; Lindenius variat, cum habeat *cumini*. Ego veterem lectionem cur reiiciam non video. Nam hyoſcyami ſemen & aſſumtum & extrinſecus impoſitum dolorem levat, ut eſt apud Dioſcoridem lib. 4. cap. 69.

ead. l. 7. *Mixtum*) Cod. Medic. I. *iactum*.

ead. l. 11. *Intenditur*) Aldina editio & multi Mss. Codices, *impeditur*; male omnino.

ead. l. 16. *Dummodo*) Cod. Medic. I. *dum*.

ead. l. 21. *Potius, quam virilibus*) A Codice Mediceo modo allato abeſt *potius*; & fortaſſe recte. Nam in eiusmodi conſtructionibus adverbia *potius* & *magis* interdum ab idoneis ſcriptoribus omittuntur. Plautus Menech. Act. 5. Sc. 1. *Quin vidua vivam, quam tuos mores perferam*; Livius lib. 3. *Claudii oratio fuit precibus, quam iurgio ſimilis*; Gellius Noct. Attic. lib. 2. cap. 2. *Declinanda ſenſim, quam reſpuenda*.

ead. l. 23. *Ubi notae fuerint*) Ubi cognitae ſunt. Nam interdum ita latent, ut vix deprehendi poſſint. Sed mendum fortaſſe ſubeſt, ut Lindenius exiſtimavit. Verum ille *ortae*, ego, una mutata litera, malim *natae*, pro *notae*, quod in Mss. inveni. Ab hac dicendi forma, *quae oriuntur, ubi natae fuerint*, non abludunt illae: *Carbunculus autem ibi natus, ut primum apparet*, lib. 6. cap. 18. ſect. 5. *Condyloma autem eſt tuberculum, quod ex quadam inflammatione naſci ſolet. Id ubi ortum eſt &c.* ſect. 8. Caput autem hoc ad ſuppurationes attinens, ſi quidem Celſi volumina in capita dividenda ſunt, a ſuperiori prorſus disiungi debet; ut recte monent Caſaubonus & Morgagnus.

ead. l. 27. *Ut diſſipetur*) Particulam *ut* repoſui ex quibusdam Mss. in quibus legitur, *ut diſſipentur*. Ea particula de-

est in Medic. I. & in omnibus impressis libris, ubi item legitur, *dissipentur*. Excipienda est Lindenii editio, quae habet *dissipetur*, videlicet materia; & quidem recte, ut mihi videtur. Neque deest in ea editione particula *ut;* sed ponitur ante illa verba, *per ea malagmata;* quo modo vulgatam lectionem corrigendam Constantinus indicaverat.

Pag. 167. *l.* 1. *Excedat*) Linden. *exeat;* quod neque in suis Morgagnus, neque ego in meis Codicibus inveni, sed in omnibus *excedat*. Non solum autem in editione Caesarii an. 1538. quam Morgagnus inspexit, verum etiam in editione eiusdem Caesarii an. 1528. est, *excidat*.

ead. l. 2. *Ferri*) Qui cum Gryphio leg. *fieri*, minus probandi videntur.

ead. l. 7. *Avellanae*) Codex Mediceus I. *abellanae* per *b;* ut alibi quoque.

ead. l. 12. *Afficiuntur*) Ante Lindenium legebatur *afficientur;* ut ego inveni in Codicibus Mss. Vide similem lectionis varietatem ad pag. 164. l. 24.

IN LIBRUM IV.

Pag. 168. *l.* 11. *Terminantur*) Hoc verbum non est in Cod. Medic. I.

ead. l. 15. Καρωτίδας) Editiones omnes, praeter Ruellii & Lindenii, habent, ut Codex Medic. I. *parotidas*. In reliquis Mediceis Codicibus est, *cariatides*.

ead. l. 16. *At*) Ita ex Cod. Mediceo vetustiori. Antea legebatur, *Atque*.

ead. l. ult. Recipit) Mediceus I. consentit cum libris impressis. Alii Mss. habent, *accipit*.

Pag. 169. *l.* 2. *Lingua*) Linden. *lingula;* sed in edd. vetustis & in Mss. Medicis est *lingua*.

ead. l. 5. *Residit*) Al. *residet;* ut est in Cod. Medic. I. Non desunt tamen alii Codices, qui hanc Lindenii, sive potius Constantini, lectionem confirment.

ead. l. 18. *Idque nervosum*) Sic restitui ex Cod. Mediceo I. pro *aeque nervosum*, ut communiter legitur, sed minus recte; quandoquidem *aeque* ad cor referendum est; cor autem, non nervosum, sed musculosum esse, Celsus dixit. Quid autem per vocem *nervosum*, quid per *musculo-*

ſum ſignificet, illa ſatis declarant, quae infra habet: *veſica autem in ipſo ſinu nervoſa & duplex, cervice plena atque carnoſa &c.* Videtur autem ideo ſeptum hoc nervoſum dicere, quod nervoſa ſit illa eius pars, quam centrum appellant. Ceterum, ut nunc omnes norunt, natura muſculoſum eſt, ſicut cor.

ead. l. 21. *Proxime*) Ante Lindenium legebatur *proxima.*

ead. l. 24. *Orſum*) Al. *ortum.*

ibid. Gibbum) Lindenius leg. *gibberum*, & addit *eſt.* Editiones veteres cum Mss. Mediceis habent *gibbum.* Ita lib. 8. cap. 1. *extrinſecus gibba*, de calvaria.

ead. l. 27. *Ei fel*) Utraque haec vox deeſt in Cod. Mediceo I. at in IV. itemque in editionibus Iuntina & vetuſtiſſimis ann. 1478. 1493. 1497. prior tantum; quam Egnatius demum reſtituit. Mediceus III. & alii Codices habent utramque vocem.

ibid. Lienis ſiniſtra) Lindenius leg. *lien in ſiniſtra*, & infra, *annexus*, pro *innexus.* Vetus lectio, quam ego utroque loco ſecutus ſum, Codicibus Mediceis confirmatur.

Pag. 170. *l.* 2. *Diverſi*) Hanc lectionem ex vetuſtis libris Morgagnus ſibi probari non obſcure ſignificat. Probatur mihi vel magis, quod ita invenerim etiam in Mediceis Mss. Revera omnes, praeter primum, habent *diverſis;* ſed hoc nihil ad id quod quaerimus, utram lectionem ſequamur; hanc, an Lindenii, *diviſi.*

ibid. Sub imis coſtis) Ita ex Egnatio & Morgagno. Alii leg. *ſub imis coxis*, ut habet Codex vetuſtior. In reliquis Mediceis Codicibus eſt, *ſummis coxis.*

ead. l. 3. *A parte earum rotundi, ab altera reſimi*) Sic legendum ex Morgagni emendatione, quamvis veteres Codices repugnent; ne, dum facilis erroris librarios abſolvimus, Celſum graviſſimi damnemus. Libri omnes tum manuſcripti, tum impreſſi, duabus vocibus altera in alterius locum traductis habent, *a parte earum reſimi, ab altera rotundi;* contra veram rationem.

ead. l. 4. *Et ventriculos habent*) Morgagnus notat, haec tria verba perperam omiſſa eſſe a Lindenio. Habentur in Mss. omnibus.

ead. l. 5. *Conteguntur*) In aliquibus Mss. *teguntur;* immo in Mediceis omnibus, praeterquam in primo.

ead. l. 8. *Circa*) Non arbitror neceſſe eſſe praemittere particulam *ac*, quam omnes quidem impreſſi libri habent,

Medicei vero Mss. non habent. Invenitur in primo & in quarto; in illo addita a Palavicino, in hoc ab alio, qui ex Palavicino eam sumsit. Si coniunctio addenda sit, malim addere *&*; quae fortasse coaluit cum extrema syllaba vocis praecedentis, *incipit*.

ead. l. 14. *Tria*) In edd. Ald. Ruell. & Steph. *omnia*.

ead. l. 22. *Accipit*) Linden. *accepit*.

ead. l. 26. *Interioribus*) Ita legit Lindenius, & rectius; quamvis in Mss. sit *inferioribus*, ut alii legunt.

Pag. 171. *l.* 6. *Tenens*) Communis huius lectionis testimonium in libris Mss. non aliud inveni, praeterquam Palavicini, a quo adscripta vox haec reperitur in Mediceo primo, ubi nulla erat. Ceteri Medicei Codices habent, non *tenens*, sed *tenet*; quod tamen minus placet.

ead. l. 8 *sq.* *Atque hinc dextra*) Legendum opinor, *atque in dextra* vel *dextram*; quo modo loquitur lib. 8. cap. 1. *rectius in viris, recurvatum magis in exteriora in feminis.* Lindenius leg. *atque hinc ad dextra*.

ead. l. 9. *In imo dirigitur*) In infima sui parte rectum fit. Sic lib. 8. cap. 1. *in imo cartilaginosa*; cui opponit *in summo*. Pro *imo*, Lindenius reponit *ima*, ut habet in margine Constantinus. Sed Codices Medicei habent *imo*; neque mutandum est.

ead. l. 12. *Inferiore*) Ita est in editionibus Lindenii & Constantini, & in margine Gryphianae. Alii habent *interiore*, ut etiam vetustior Codex. Deinde in vetustis editionibus est, *& strictum*: neque variant Medicei Codices; nisi quod hae duae voces desunt in III. & VI. Variat vetus quidam, ut Constantinus scribit, habetque *adstrictum*; atque ita Lindenius edidit.

ead. l. 19. *Carnosa*) In Codice vetustiore legitur *nervosa*. Sed retinenda est communis lectio, tum ex fide Codicum reliquorum, tum etiam ratione. Nam revera carnosa, id est, musculosa, vesicae cervix est.

ead. l. 25. *Sita est, supraque lapsa*) Vulgo leg. *posita*, ut habetur in Codice aliquo Ms. in plerisque tamen, ut in duobus vetustioribus, est *sita*. Ac *supraque* inveni in omnibus Mediceis, & in edit. 1. non *superque*, ut alii legunt, neque, ut Lindenius, *& superne*. At *lapsa*, quod Lindenius reposuit pro *elapsa*, mihi magis probatur. In margine editionis Constantini est *illapsa*.

Pag. 172. *l.* 2. *Tenuataque*) Vellent viri docti hanc Lin-

denii lectionem Codice aliquo confirmari; cum in vetustis editionibus, & in Mss. plerisque, legatur *continuataque.* Habeo ego unde illis satisfaciam, Codicem scilicet Mediceum vetustiorem. In eo est *tenuataque.*

ead. l. 16. *Capillo*) Lindenius habet *capillitio;* Codex Mediceus 1. & quidam alius a Constantino citatus, *capillis.* In vetustis autem editionibus, & in Codicibus Mediceis reliquis, & in eo quo Morgagnus usus est, habetur *capillo.* Atque hos libros ego sequor, quod Celsus fere singulari numero hanc vocem usurpet; ut in lib. 6. cap. 2. ac ter in cap. 1. lib. 8.

ead. l. 19. Κεφαλαίαν) Ita plerique cum Caesario. In editionibus vetustioribus est κεφαλέαν (vel *cephaleam*) ut in Mss. Mediceis; sed primus habet, ΚΕφαλαΝ, ex κεφαλέαν corruptum, an ex κεφαλαίαν?

Pag. 173. *l.* 6. Ὑδροκέφαλον) Haec est communis lectio, quae comprobatur testimonio sex Codicum Mediceorum. Horum tamen fidem dubiam reddit vetustior Codex, in quo est ΥΔρωΚΕφΑΙΑΝ; ut fortasse legendum sic ὑδροκεφαλαίαν. Verba autem illa, *etiamnum invenitur genus*, quae ego ita edidi ex fide Codicum plerorumque, nonnulli Aldinam edit. secuti ita legunt, *etiam unum invenitur genus:* alii sic, *etiam invenitur genus;* ut Codex Medic. 1. habet.

ead. l. 26. *Tonderi*) Lindenius leg. *tondere*, ut est in edit. an. 1538. Sed in Mss. nostris atque in aliis editionibus est *tonderi.* Postea vero, pro *deinde*, Codex Mediceus vetustior habet *dein.*

ead. l. 30. *In aqua*) Praepositio *in* omittitur a Lindenio; sed ego in Mss. omnibus inveni. Morgagnus suspicatur, *ex aqua* fortasse legendum esse; quod Celsus ita soleat construere verbum *exprimo.* Exempla habentur in cap. 24. huius libri, in lib. 5. cap. 26. sect. 21. & 23. in lib. 6. cap. 6. sect. 1. in lib. 7. cap. 2. & cap. 7. sect. 8. & cap. 16. praeter alia multa. Ad confirmandam constructionem cum praepositione *in* exempla nondum inveni.

Pag. 174. *l.* 18. *Detrahere*) In Codice Mediceo 1. *extrahere;* & postea *revellere*, pro *pervellere.*

ead. l. 21. *Arrodat*) Tum hic, tum in sect. sequenti Codices Medicei & veteres editiones habent *arrodat;* quod ego retinebo, donec sciam, ex quo Codice Lindenius utrobique reposuerit *erodat.* Nam ita quidem editionis

ſuae margini adſcripſit Conſtantinus, ſed nullo allato veteris Codicis teſtimonio.

ead. l. 23. *Permodicum*) Inveni ego quoque in Codicibus Mss. & quidem in plerisque, *ſemper modicum;* ut ediderunt Ruellius, Lindenius, & in libri margine Conſtantinus; ſed non probavi. Secutus ſum Cod. Mediceum I. cum quo Vatican. II. & VI. & aliae editiones conſentiunt.

ead. l. 25. *Per caput*) Lindenius tollit *per;* Mss. tamen noſtris reclamantibus.

Pag. 175. *l.* 2. *Ut exerceatur*) Non habet Cod. Medic. I. coniunctionem *ut.*

ead. l. 6. *Is cum acuta fere febre oritur*) Monet Morgagnus, ſi omittatur *fere*, ut Lindenius fecit, ſententiam minus veram eſſe. Et ſane *raptus caninus etiam tarda paſſio eſt,* ut eſt apud Caelium Aurelianum lib. 2. Chronic. cap. 2. Omittitur hoc adverbium in Cod. Medic. VII. ſed additur in margine. Pro *Is*, Cod. I. habet *Iſque.*

ead. l. 7. *Cum motu quodam*) Vox *motu* cohaeret ſenſu cum ſequentibus, *distentio oris;* ut & *ideoque* oſtendit. Nam in nervorum distentione motus quidam eſt, quo diſtinguitur a nervorum rigore. Mss. Codices nihil variant; variat Lindenii editio, quae, pro *motu*, habet *rictu;* & *diſtorſio*, pro *distentio.*

ead. l. 15. *Si discuſſum his non eſt*) Aliqui cum Egnatio praemittunt *Sed,* quod eſt in multis Mss. non tamen in Medic. I. Alii, pro *his,* legunt *id;* quidam, *id his.*

ead. l. 24. *Idem*) Lindenius, & in margine Conſtantinus, *item.*

Pag. 176. *l.* 2. *Linere*) Ita cum Aldina editiones recentiores omnes. Vetuſtae *linire*, ut & Codex Medic. I. habet, & hic, & fere ubique. In quibusdam Codd. eſt *lenire*, quod ex *linere* corruptum videtur.

ead. l. 9. *Leve*) Al. *lene.*

ead. l. 11. *Deſtillavit*) Lindenii edit. *diſtillaverit;* vetuſtiores *diſtillat*, ut aliquis Codex habet, & Palavicinus mutat in Medic. I. in quo eſt, ut in reliquis ſex, *deſtillavit.* Fortaſſe legendum *deſtillarit.*

ead. l. 12. *Leviter*) Al. *leniter.* Poſtea, pro *gravitas eius*, Lindenius leg. *gravitas in eo.*

ead. l. 20. *Sub eadem ſalſa*) Linden. *Sub eadem vero ſalſa.*

ead. l. 24. *Deſtillationem*) Alii Caeſarium ſecuti leg. *diſtillationes* in plurali, quod ſequatur καταστaγμοὺς, ut qui-

dem vulgo habetur. Ego *καταςαγμὸν* repoſui ex Mediceo primo; *deſtillationem*, & ex hoc & ex reliquis Mss. & ex editionibus priſcis.

ead. l. 25. *Haec autem & brevia*) Si adhibeatur curatio. Codices Mss. nihil variant. Conſtantinus *&* delendum cenſet, ſed ſine cauſa; nam ſervit distributioni, quemadmodum *neque* in his verbis cap. 4. ſect. 3. *Hoc genus neque acutum eſt, & poteſt eſſe non longum.* Lindenius leg. *Haec communia & brevia; ſed ſi &c.* minus recte.

ead. l. 27. *Exulceravit*) Lindenius legit *exulcerat.* Idem infra habet *ſentimus*, pro *ſenſimus*.

ead. l. 29. *Vino*) Morgagnus hanc vocem a Lindenio perperam omitti notat: & ſane eam ego inveni in omnibus Mss.

ead. l ult. Tantum acri, ſed tecta) Hic quoque Morgagnus animadvertit in mutationem a Ruellio partim, partim a Lindenio inductam. Ruellius enim, cui Stephanus & Lindenius aſſenſi ſunt, repoſuit *recta*, pro *tecta*; Lindenius, *tantum non acri*, pro *tantum acri.* Ruellii lectio Codice aliquo ſe tuetur; ſiquidem *recta* habetur in Medic. VI. Fortaſſe is Codex corruptus eſt, cum in III. ex quo deſcriptus videtur, ſit, ut in aliis quatuor, *tecta:* varietas tamen eſt eiusmodi, ut nullo modo contemni debeat. Nam, ut idem Morgagnus notat, de ambulatione in univerſum ita Celſus ſcribit lib. 2. cap. 2. *Melior autem eſt ſub divo, quam in porticu, & recta, quam flexuoſa;* deinde cap. 4. docet, eum, cui caput infirmum eſt, *multum ambulare debere, ſed, ſi licet, neque ſub tecto, neque in ſole.* Neque tamen idcirco veteri lectioni lectionem illam anteferendam Morgagnus cenſet; quin etiam multum videtur rationi tribuere, ob quam Rubeus putat praecepiſſe hic Celſum, tecta ambulatione utendum eſſe. Codex quoque Mediceus vetuſtior, quamvis corrupta verba ſint, hanc lectionem confirmat; nam habet, *tantum aegris detecta.* Minus dubia lectio eſſe debet, *tantum acri:* neque enim Codicem ullum inveni, qui habeat, *tantum non*, ac Lindenio ſuffragetur. Senſus eſt: abſtinendum eſſe a ſole &c. vehementi dumtaxat, ſed tecta ambulatione utendum &c.

Pag. 177. *l.* 5. *Nares magis patent*) Ex his verbis periodi proximae, *nares aeque clauſae videntur*, manifeſtum eſt, ut Morgagnus monet, hic legendum eſſe *patent:* atque ita ſane & plerique legunt, & Codex Mediceus I. habet.

Caesarius deceptus pravis aliquibus Codicibus, in quibus est *pallent*, ipse deinde nonnullos decepit.

ead. l. 11. *Deinde*) Codex Medic. I. *dein.*

ead l. 13. *Illis ipsis diebus*) Lindenius omittit *illis.*

ead. l. 22 *sq. Adhibenda thoraci erit, levior capiti*) Verbum *erit* fortasse tollendum, ut cuncta haec participia pendeant ab *est*, quod antecedit. Locum illi dedisse suspicor mendnm quorundam Codicum, ubi legitur, *adhibenda thoraciori capiti.* Ita in Mediceo I. habetur. Fortasse aliquis ex *thoraciori* fecit *thoraci erit*; indeque *erit* pervenit in eos quoque Codices, qui recte habebant *thoraci, levior.*

ead. l. 26. *Siti contra, quanta maxima*) Adverbium *contra*, quod non est in ullo impresso libro, ego restitui ex Codice Ms. vetustiori. Ita cap. 19. *contra siti, fame, vomitu niti.* In allato Codice est, *quantum*, pro *quanta*; in reliquis sex *maxime*, ut in plerisque editionibus, pro *maxima.*

ead. l. 27. *Pugnandum*) Antea legebatur, *pugnandum est.* Codex Medic. I. non habet *est*; quem sequor.

Pag. 178. *l.* 1 *sq. Frictione opus est; eademque &c.*) Locum hunc sic interpungit Lindenius, ut ex correctionibus, quas in fine libri addidit, apparet: *frictione opus est, eademque adhibita ratione in cibis. Si non satis &c.* Ita fere Constantinus quoque. Uterque minus recte.

ead. l. 6. *Balneum tentandum*) Vox *balneum*, quae deest in prioribus editionibus, restituta est in Aldina, aliisque, sed praemisso *&*, ut in multis Mss. habetur. Lindeniana non habet eam particulam. In Codice Mediceo I. est: *balneo temperandum.*

ead. l. 9. *Abstinere*) Communiter legitur, *diu abstinere.* Sed consideranti facile apparebit, *diu* locum hic non habere. Sensus est, secundo die quoque abstinendum esse a potione: nam sequitur, *tertio die .... aquam bibere.* Itaque eieci adverbium istud ex fide Codicis Medicei vetustioris.

ead. l. 11. *Non ita multum*) Pro *ita* editio I. & aliae quaedam pervetustae habent *tam*, ut Codex Medic. I. habet. Postea, pro *levi carne*, alii leg. *leni carne.*

ead. l. 29. *Priorem .... insequentem*) Cap. 23. huius libri: *Prior acutus est, insequens esse longus potest.* In Cod. Medic. I. & in edit. Lindenii est, *Primum .... sequentem.*

Pag. 179. *l.* 3. *Sed Asclepiades*) Lindenius omittit *Sed*;

quae particula etiam in Cod. Medic. VI. omittitur, sed librarii errore: est enim in III. ex quo ille, ut saepe dixi, descriptus est.

ead. l. 5. *Quod quidam utique*) In Cod. Medic. I. deest *quod*; in ceteris, & in vetustis editionibus habetur *quod*, sed non *utique*. Lindenius edidit: *id quidam utique*. Adverbium *utique*, hac ratione repetitum, sententiae vim addit; ut in verbis illis lib. 3. cap. 23. *si nulla nervorum distentio accessit, utique sanguis mitti debet; si accessit, non utique mittendus est.*

ead. l. 7. *In sanguine. Verum hoc quidem &c.*) Similem formam habet in lib. 7. cap. 2. *Verum hoc quidem promtum est.* Lindenius legit, ut est in Cod. Medic. I. *in sanguine venarum. Hoc quidem;* quod fortasse ex mendo ortum est. Omnino mihi non probatur; & vetustas editiones sequor, cum quibus reliqui Medicei Codices omnesque Vaticani consentiunt.

ead. l. 8. *Ut utique*) In Cod. Medic. I. non est *ut*.

ead. l. 10. *Hic*) Al. *is*.

ead. l. 16. *Levat*) Variat Lindenii editio, in qua est *allevat;* sed non variant Codices Mss.

ead. l. 22. *Rotundum*) Hanc vocem omittit Lindenius; quam ab interprete aliquo non esse quis praestet? Invenitur tamen in Mss. nostris omnibus, & Celsus alibi hac adiectione usus est: cum alioquin & longi piperis mentionem faciat.

ead. l. 24. *Fieret*) Lindenius leg. *fieri debeat*; & infra, *omnibus vertebris hominum*, pro *omnibus in homine vertebris*; nullo tamen nostrorum Codicum suffragante.

Pag. 180. *l.* 2. *Dum intermittitur*) Alii interiiciunt *id*, quod pronomen non est in edit. Lindenii, neque in Cod. Medic. I.

ead. l. 4. *Praecipue*) Lindenius leg. *& praecipue*; deinde *curatur*, pro *cubabit*, & *debet*, pro *debebit*. In primo loco atque in ultimo Codicem nullum variantem inveni: in secundo variant Mediceus I. & Vatican. VI. & favent Lindenio. Mihi tamen magis placet *cubabit*, quod alii Codices habent. In lib. 5. cap. 26. *Locus in quo cubabit, tepidus esse debebit.*

ead. l. 21. *Aut mollibus; ius &c.*) Ita hunc locum restitui ex Cod. Medic. vetustiori, & Victorii coniectura lib. 29. Variar. lect. cap. 3. Reliqui sex Codices Medicei ha-

bent, *aut apalis mollibus, ius &c.* Vulgata lectio, *aut a pullis mollibus ius*, non plus fidei habere debet, quam quod Palavicinus tribuere potest, qui in Mediceo I. supra vocem *mollibus* posuit *a pullis*, cum in suo illo vetusto Codice, quo ad hunc emendandum usus est, *apalis*, ut videtur, invenisset, neque intellexisset, Graecam vocem esse, additam ab aliquo ad explanationem Latinae *mollibus.* Inde in Vaticanum VI. &, deleta voce *apalis*, in Medic. IV. & in vulgus quoque manavit *a pullis.* Lindenius leg. *aut e pullis mollibusve ius &c.*

ead. l. 22. *Id*) Ante Aldinam edit. legebatur *At*, ut est in Cod. Medic. I. Alii Codices habent *Id*, ut multi ediderunt, allatam editionem secuti.

ead. l. 29. *Ut hoc autem*) Lindenius omittit *hoc*: in quo eum Almeloveenius non sequitur.

Pag. 181. *l.* 7 *sq. Id κυνάγχη*) Editio I. & duae vetustissimae 1493. 1497. & Iuntina, *uti synanche*; Aldina, *id συνάγχη.* Caesarius, vim magis veteris lectionis *uti*, quam Codicum fidem spectans, supposuit ὡς, atque edidit ὡς συνάγχη. Hunc alii postea secuti sunt; sed omnes, praeter Lindenium, praemiserunt pronomen *id.* In Cod. Medic. I. habetur, *uti* CYNANXHIN; sed *uti* corruptum videtur ex *id*, quod est in aliis Codicibus. In IV. est *sinanchin*; in reliquis, KYNANXHN per κ, non per σ. Legendum igitur puto, *id κυνάγχη.* Nam veteres Medici, ut notum est, inter κυνάγχην & συνάγχην, discrimen, licet non omnes idem, statuerunt. Speciem hanc Valentem quoque quendam physicum ita appellasse scribit Caelius Aurelianus lib. 3. Acut. cap. I.

ead. l. 10. *Intercluditur*) Ante Lindenium legebatur, ut est in Mss. Mediceis, *includitur*; sed perperam.

ead. l. 13. *Si non abundat*) Pro *abundat* in Codd. Mediceis, praeterquam in I. est, *habundant.* Locus autem, unde horum verborum explicatio peti possit, non alius est apud Celsum, praeter illum de sanguinis missione lib. 2. cap. 10. *Interest etiam inter valens corpus, & obesum; inter tenue, & infirmum: tenuioribus magis sanguis, plenioribus magis caro abundat. Facilius itaque illi detractionem eiusmodi sustinent; celeriusque ea, si nimium est pinguis, aliquis affligitur. Ideoque vis corporis melius ex venis, quam ex ipsa specie aestimatur.* Deinde: *Neque solum haec consideranda sunt, sed etiam morbi genus quod sit: utrum superans, an deficiens ma-*

teria laeſerit; corruptum corpus ſit, an integrum. Nam ſi materia vel deeſt, vel integra eſt, iſtud alienum eſt: at ſi vel copia ſui male habet, vel corrupta eſt, nullo modo melius ſuccurritur. Igitur haec verba, *ſi non abundat*, duplicem ex allato loco explicationem habere poſſunt. Nam ex ſanguinis abundantia vel corporis vis, vel materiae laedentis copia aeſtimanda eſt: itaque vel illud ſignificant, ſi corpus infirmum eſt; vel id, ſi materia non ſupereſt. In priori ſenſu forma loquendi obſcura eſt planeque inſolens: neque hoc inciſum neceſſarium eſt. Celſus enim ita loqui ſolet: lib. 3. cap. 7. *ſi vires ſinunt, ſanguinem mittere optimum eſt &c. ſi id parum tutum eſt &c.* cap. 18. *ſi vires aegri patiuntur, ſanguis quoque mitti debet;* lib. 4. cap. 7. *oportet, ſi ſatis validae vires ſunt, ſanguinem mittere: ſin minores, cucurbitulas &c.* cap. 20. *ſi ſatis virium eſt, ſanguis miſſus adiuvat: ſi parum eſt, cucurbitulae &c.* lib. 5. cap. 26. ſect. 33. *oportet, ſi vires patiuntur, ſanguinem mittere: deinde &c.* lib. 6. cap. 6. *ſanguis mittendus eſt; utique ſi in fronte venae tument, ſi firmo corpore materia ſupereſt;* lib. 8. cap. 9. *ſi vires patiuntur, ab eo brachio, quod ſuper eam coſtam eſt, ſanguis mittendus eſt: ſi non patiuntur, alvus tamen ſine ullo acri ducenda eſt.* Altera autem explicatio ponit quod eſſe non poteſt, ut materia non ſuperſit: cum in lib. 2. cap. 10. affirmetur, ſuperantem materiam utique laedere in angina, eoque nomine hunc morbum ſanguinis detractionem ſemper requirere. Obſtant praeterea huic explicationi verba praecedentia, *ſi vires patiuntur;* quod Celſus non dixiſſet, ſi ſanguinem, tametſi vires paterentur, tamen niſi abundaret, mitti noluiſſet. Neutra igitur explicatio admittenda eſt. Lindenius, mutatis verbis & ſententia, leg. *etſi non abundat;* ſed ex his anguſtiis ſe expedire nequit, utravis ex allatis explicationibus utatur. Nam ſi explicat hoc modo: etſi materia non ſupereſt; eadem difficultas eſt atque in veteri lectione; ſi illo modo: etſi corpus infirmum eſt; haec aperte pugnant cum praecedentibus, *ſi vires patiuntur.* Quaecunque alia huius loci interpretatio afferatur, a ratione, quam Celſus conſtantiſſime ſecutus eſt, aliena invenietur. Sed fortaſſe, *ſi non abundat*, adnotatio quaedam eſt olim margini adſcripta. Totus certe hic locus melius legitur, tribus iis verbis ſublatis.

ead. l. 21. *Salis calidus ſuccus*) *Salſus & calidus ſuccus*,

dixit de eodem loquens lib. 2. cap. 17. Alii leg. *falis calidi fuccus*, ut omnes fere habent Mss. Codices: ego repofui *calidus* ex Medic. I. Lindenius totum locum ita mutat: *Efficaciffimumque eft hic quoque, falem calidis cum faccellis fuperponere.* Qua in lectione duo minus probanda videntur; alterum, quod Celfo tribuitur vox *faccellus*, qua alibi non utitur; alterum, quod hic ficcus fal fignificari videtur, cum fupra ficca fomenta damnentur.

ead. l. 24. *Cum mulfa aqua*) Ita in editione Lindenii, fed omittitur *aqua*. Aliae edd. ut omnes Mss. Codices, habent *aut mulfam aquam*.

ead. l. 27. *Id recte refpergitur*) Lindenius omittit *id*.

ead. l. 30. *In palato circa uvam*) Pro *circa*, in vetuftis editionibus, itemque in Codicibus Mediceis eft *citra*. Sed cum uva in extrema palati ora pofita fit, quacunque parte in palato plagae fiant, neceffario confequitur, fieri citra uvam. Videtur igitur *citra* mendum effe, & rectius in edit. Lindenii, ut in margine Conftantinianae, legi *circa*; quemadmodum paulo antea dixit, *cucurbitula quoque recte fub mento, & circa fauces admovetur.* Codex quoque Medic. VI. habet *circa uvam*: qui, fi ad lectionem Lindenii comprobandum non fufficit, quia in III. unde ille defcriptus eft, habetur *citra*; fufficit tamen ad oftendendum, in his particulis, *circa* & *citra*, a librariis facile variari. Variatur porro & lib. 8. cap. 10. fect. I.

Pag. 182. *l.* 2. *Malo*) Linden. *a malo*. Sed fine praepofitione legitur etiam in Mss. Mediceis.

ead. l. 3 *fq. Et fpiritum*) Haec verba referuntur ad fuperiora, *fpiritus eius intercluditur*; & ita in omnibus Mss. habentur. Lindenius leg. *& potum*.

ead. l. 10. *Aqua mulfa decocta*) Lindenius expellit vocem *decocta*; fed ego eam retineo, quod in Codicibus Mediceis invenerim. A tertio & fexto abeft vox *aqua*. Porro mulfa aqua & cruda, & decocta veteres Medicos ufos, manifeftum eft ex Dioscoride lib. 5. cap. 17.

ead. l. 13. *Pullum hirundinis*) In editione Lindenii, & in Cod. Medic. I. *pullum hirundinum*; quod fortaffe corruptum eft ex *hirundininum*.

ead. l. 16. *Infriari*) Olim vulgo legebatur *infricari*. Sed cum Lindenio legendum *infriari*, ut & Codex Mediceus I. habet.

ead. l. 22. *Aliud aliudque*) Sic lib. 3. cap. 21. *aliter ali-*

terque; lib. 5. cap. 26. sect. 31. *aliis aliisque*. Hic tamen variatur. Nam excepta Lindeniana & Codicibus Medic. I. & Vatic. VI. alii Codd. & edd. habent, *aliud atque aliud*.

ead. l. 29. *Potest diutius trahi*) Lindenius leg. *potest diu aliquem trahere*. Veterem tamen lectionem Codices Mss. confirmant; nisi quod in Medic. I. est *diu*, pro *diutius*. Ac *trahi* eadem forma usurpatur in lib. 7. cap. 26. sect. 2. *si tantum mali subest, ut neque medicamentis vinci possit, neque etiam trahi posse videatur, quo minus interposito aliquo spatio interimat*. Activa positione & significatione verbum *traho* adhibetur cap. 16. huius libri. Saepius tamen neutrorum more construitur; ac tum rei, tum personae accommodatur: lib. 2. cap. 6. & cap. 8.

Pag. 183. *l.* 1. *Sibilum edit*) Ita ex Morgagni coniectura: cui non parum favent Codices Medicei I. & II. licet in iis quoque corrupta haec verba sint. Pro *edit*, primus habet *exit*; secundus *edidit*; alii, ut communiter legebatur, *elidit*.

ead. l. 4. *Auxilium est*) Lindenius leg. *Auxilium vero est*.

ead. l. 5. *Sed lacte quoque &c.*) Veteres edd. & Mss. Codices nihil variant; praeterquam quod in Medic. I. *quoque* iteratur hoc modo: *sed lacte quoque venter quoque &c.* In edit. Stephani est *resolvendus*, pro *solvendus*. Sed tria verba, *venter solvendus est*, mihi videntur margini adscripta fuisse ad interpretationem duorum proximorum, *liquanda alvus*. Nam alvum liquare, idem est atque ventrem solvere, purgare. Porro dicitur, lacte alvum seu ventrem liquare, purgare. Cap. 12. huius libri, *ventrem ipsum liquare dato lacte, & vino salso frigido*; & cap. 20. sect. 2. *alvus quoque vel ducenda, vel lacte purganda est*; & cap. 24. *vel alvi ductione uti, vel lacte purgari*. Itaque hunc locum sic legendum opinor: *sed lacte quoque liquanda alvus; interdum etiam ducenda*. Lindenius leg. *sed lac caprinum calidum ieiuno dandum; &, si non febrit, venter solvendus est. Liquanda alvus &c.* Qui vitium auxisse potius mihi videtur, quam sustulisse.

ead. l. 12. *Vel certe ceratum*) Lindenius tollit *certe*. Recte fortasse; invenitur tamen in Mss. Mediceis.

ead. l. 14. *Potui mulsa aqua, cum qua vel hyssopus cocta*) Lindenius leg. *in potum mulsa vel aqua &c.* in Mss. est, *potui mulsa aqua*, ut alii legunt; quae constructio improbanda non est, cum etiam lib. 6. cap. 6. habeatur: *ut*

nihil salsum, nihil acre, nihil ex iis, quae extenuant, sumatur, nihil potui praeter aquam. Notanda potius vox *hyssopus* femineo genere; neque enim alia exempla apud hunc auctorem occurrunt. Usurpatur passim neutro genere. Tres voces, *sumenda deinde ieiuno*, quae hasce antecedunt, desunt in Mss. Mediceis omnibus, excepto primo. Rursus in hoc desunt proximae duae, *cum qua*; in reliquis est *cum aqua*, pro *cum qua.*

ead. l. 16. *Delingitur*) In editione Lindenii & in Codice Medic. I. & in Vatic. VI. *deligitur.* Ego unius literulae additione mihi videor Celsi verba restituisse. Frequenter autem verbum *delingo* apud eum occurrit, ut adnotavi ad lib. 3. cap. 21. Ignoscent autem mihi, ut spero, vel severiores Critici, quod in re clara parvam mutationem in textum induxerim ex coniectura. Alii leg. *Datur.*

ibid. Aut nasturtium album frictum) Ita in Codice Medic. I. & in edd. ann. 1478. 1493. 1497. Iuntina, & Ruellii. Egnatius leg. *aut nasturcium, frictum allium;* alii, Caesario duce, *aut nasturtium allium frictum;* Constantinus *aut* addendum putat & legendum, *aut allium frictum.* Lindenius reponit, *alliumve frictum.* Et quidem allium crudum aut coctum suspiriosis tritum dari Plinius scribit lib. 20. cap. 6. Sed varietatis causa in Mss. Codicibus videtur fuisse, quod aliquis non intellexerit, quid valeret hoc loco vox *album:* itaque ex ea *allium* fecit, & transtulit post vocem proximam, ut cum *deinde* cohaereret, aliamque sententiam inchoaret. Id mihi videntur indicare Codices Medic. II. III. VI. VII. in quibus hic locus ita legitur: *aut nasturcium frictum. Allium deinde &c.* In IV. & V. duae voces, *Allium deinde*, cum aliquot ex sequentibus desunt. Porro nasturtii duae species sunt, album & nigrum, ut colligitur ex his Plinii verbis lib. cit. cap. 12. *Duo eius genera: Alvum purgat, detrahit bilem potum in aqua x. pondere. Cum lomento strumis illitum, opertumque brassica, praeclare medetur. Alterum est nigrius &c.* Ubi Hermolaus Barbarus *Album* legendum putat, pro *Alvum.* Quod si quis miratur, hic nasturtii albi mentionem fieri a Celso, qui antea nasturtium saepe nominans, nihil de duplici illius genere significaverit, non magis mirari debet, quam cum idem in *beta alba* factum videt lib. 3. cap. 24.

ead. l. 19. *Et ubi*) Lindenius, *ubi autem.*

ead. l. 22. *P.* X =.) Id est, pondo denarii sextans. Vi-

de quae adnotantur ad lib. 5. cap. 17. sect. 1. & cap. 18. sect. 10. Sic autem habetur in Cod. Medic. I. In Codicibus reliquis sex, *p.* ♓. *quadras.* Vulgo legitur *p.* ♓. *& quadrans.* Sed is sulphuris modus, pro illorum temporum consuetudine, nimius est. Quis igitur ferat, *pondo & quadrans*, ut quidam cum Egnatio legunt? id est, libra cum quadrante. Ceterum Scribonius Largus Composit. 78. sulphuri & abrotono nitrum adiicit, ac non ex vino, sed ex aceto dat suspiriosis.

ead. l. 25. *Polentamque*) *Polentamque*, aut *pulentamque* habent Codices Medicei. Lindenius reponit *pollinemque*, ut est in margine edit. Constantini. Sed nihil mutandum.

ead. l. 30 *sq. Quaecunque urinam movent*) Ita edidit Lindenius; & ita quidem Celsus loqui solet. Veteres tamen editiones cum Codicibus Mss. habent, non *movent*, sed *augent.* Constantinus *agunt* legendum putat; alii, ut ipse scribit, leg. *urgent.*

Pag. 184. *l.* 9. *Per quae*) Lindenius, *per quem.*

ead. l. 11. *Vitari frigus potest*) Sic hunc locum restitui ex Codice Mediceo vetustiori. Antea legebatur, *sic vitari morbus potest;* sed minus recte. Non enim agitur, quemadmodum aliquis ab hoc morbo cavere, sed quomodo ab illo iam haerente se liberare possit.

ead. l. 14. *Quae urinae movendae sunt*) Vulgo additur *apta;* ex glossemate, ut ego opinor. Itaque eam vocem sustuli ex fide Codicis Medicei modo allati. Ita Celsus locutus est cap. 9. huius libri, *omniaque in cibis & potionibus, quae urinae movendae sunt;* & alibi quoque.

ead. l. 20. *Supprimere sanguinem potest*) In Cod. Mediceo I. non est verbum *potest;* neque deinde adverbium *aeque.*

ead. l. 24 *sq. Et cum passo mixtae*) Hoc totum deest in allato Codice.

ead. l. ult. Pinguis caro) Quidam cum Egnatio legunt, ut est in multis Mss. *pinguis quoque caro.* In Codicibus Medic. I. & Vatic. VI. non est *quoque;* in Mediceis III. & VI. legitur, *pinguisque caro.*

Pag. 185. *l.* 10. *Molesta*) Haec vox deest in Cod. Medic. I.

ibid. Quae multis modis contrahitur) Haec verba Celsi esse non videntur. Neque enim cohaeret oratio, & sententia quamvis vera sit, tamen huc non facit; cum Celsus de ea tussi loquatur, quae fit propter faucium exulcerationem;

ideoque membrum proximum, *itaque*, cum antecedentibus verbis, *molesta est*, coniungendum est, ne sententia abrumpatur. Deinde quinam sunt multi isti modi, quibus tussis contrahitur? cur non explicantur, si quidem ad rem pertinebat id commemorare?

ead. l. 14. *Pituitam citat*) Movet; quemadmodum Casaubonus explicat ex his verbis cap. 6. huius libri: *peius id genus esse tussis quod nihil, quam quod pituitam moveret:* recteque monet, Celsum eodem modo dicere *pus citet* lib. 5. cap. 26. sect. 27. Lindenius leg. *pituitam facit vel citat;* ex glossemate procul dubio, si ita in Codice aliquo invenit. Codices nostri ab antiquis edd. non variant.

ibid. Oportet) In edit. Lindenii, *Oportet autem.*

ead. l. 23. *Caput quoque simul*) Ante Lindenium legebatur, *caput quoque siccum;* ut est in Mss. Mediceis. Sed vox *siccum* fortasse orta est ex duabus praecedentibus, *sic ut*, perperam repetitis. Nisi eam retinere volumus, atque ita locum explicare: caput, non calefacientibus inunctum, sed siccum vehementer perfricetur.

ead. l. 29. *Ea*) Abest haec vox a Cod. Medic. 1. a ceteris non abest.

Pag. 186. *l.* 4. *Acre*) Contra vox haec abest a Codicibus Mediceis ceteris; non abest a primo. Est autem ita necessaria, ut duae praecedentes, *vel certe*, sine hac stare non possint. Sensus est: vel acetum ex scilla, quod acerrimum est, sorbendum esse, vel aliud quod acre sit.

ead. l. 10. *Ovum sorbile &c.*) Lindenius leg. *Ovum quoque sorbile, sulphure adiecto, sorbeatur. In potum vero primum aqua calida, deinde invicem aliis diebus haec, aliis vero vinum.* Vetus lectio comprobatur testimonio tum Mediceorum, tum Vaticanorum Codicum. Si lectio Lindenii Codicem aliquem auctorem habet, facile quisque intelligit, haud magni faciendum esse Codicem illum.

ead. l. 14 *sq. Periculi habet. Exit modo*) Post *Exit* vulgo additur *enim;* quod non est in Mss. Mediceis, nisi in primo a Palavicino, & inde in quarto. Sed in primo haec verba recte habent; non item in aliis, in quibus est *periculi habuit exitu. Et modo.*

ead. l. 18. *Ut ex naribus aliquando, sic ex ore*) Alii leg. *ut ex naribus, sic aliquando ex ore.* Ego secutus sum Codicem Mediceum primum.

ead. l. 25. *Exque his*) Ita emendavi, cum in Cod.

Medic. I. invenerim *ex quibus his.* Alii leg. *ex his.* Lindenius *ex hisque*, ut eſt in margine edit. Conſtantinianae.

Pag. 187. *l.* 2. *Auctoresque medici ſunt*) Alii leg. *Auctoresque medici fuerunt;* Lindenius, *ferunt;* ut malebat Conſtantinus, qui etiam *veteresque*, pro *auctoresque*, legendum putabat. Codices Medicei ceteri habent *hi ſunt;* Codex primus & editio prima *ſunt*, & quidem recte. Ita lib. 3. cap. 21. *Auctoresque multi ſunt, inflatis veſicis pulſandos tumores eſſe;* i. e. proponunt.

ibid. Exeſa) In Mss. Mediceis, & in edd. Caeſariana, Iuntina, & tribus vetuſtiſſimis 1478. 1493. 1497. legitur, *ex ea.* Sed recte alii ex Aldina leg. *exeſa.*

ead. l. 5. Ῥῆξιν Sic repoſui ex Mss. Mediceis; quorum quinque habent PHZIN, primus et quartus PHΞINCXOCMON; ſed quartus ab alia manu. Vocem autem CXOCMON adſcitam ex margine exiſtimo, ubi aliquis eam adſcripſerat, & fortaſſe non contra ῥῆξιν, ſed contra proximam vocem ἀναστόμωσιν. In editionibus priſcis eſt, rheſinochaſmum. Alii cum Egnatio & Caeſario leg. ῥηγμοχασμόν· unde haec vox in Stephani & Scapulae Lexica recepta eſt. Sed certiore auctoritate indiget.

ead. l. 11. *Sunt*) Lindenius, *fiunt.*

ead. l. 20 *ſq. Nihil novavit*) Ita in Cod. Medic. I. Alii leg. *nihil novabit;* Pantinus & Lindenius, *nihil aliud novabit*, ut eſt in edit. an. 1538.

Pag. 188. *l.* 9. *Vel cum thure*) Alii omnes leg. *vel etiam cum thure.* Ego ſecutus ſum Codicem Mediceum primum & hic, & infra in his verbis, *etiam inimicum eſſe*, quae communiter ſic leguntur: *ut etiam inimicum eſſet.*

ead. l. ult. Acria) *Aqua* habet Cod. Medic. I. pro *acria*, quod alii Codices habent. Aliqui cum Caeſario leg. *acriora.*

Pag. 189. *l.* 2 *ſq. Etiam frictiones. Ubi bene ſanguis conquievit, tum vero*) Sic locum hunc mutata interpunctione reſtitui. Nam alii ita verba diſtinguunt: *etiam frictiones ubi bene etiam ſanguis conquievit. Tum vero.* Quod ad ipſa verba attinet, Codices Medicei III. & VI. habent, *ubi vero ſanguis conquievit;* II. IV. V. VII. *ubi bene ſanguis conquievit;* quae lectio ſatis proba eſt. Sed cum in Codice vetuſtiori ſit, *ubi bene etiam ſanguis conquievit*, ſi particula *etiam* perperam repetita non eſt ex verbis antecedentibus, fortaſſe legendum eſt, *Ubi bene iam ſanguis conquievit;* quemadmodum cap. 13. huius libri: *facile id malum . . . . . niſi bene*

iam confirmatis inteſtinis, revertitur. Lindenius leg. *etiam fricationes, niſi ubi bene ſanguis conquievit. Tum vero.*

ead. l. 9. *Hunc, modo inflammatio*) Hae tres voces deſunt in nonnullis Mss.

ead. l. 11. *Oritur*) Lindenius leg. *adoritur.* Sed *oritur* recte habent editiones vetuſtae, & Codices Mss. Infra vero Codex Medic. 1. *Diverſa autem, ut vitia eius;* melius quam, ut alii Codices & omnes editiones, *Ut diverſa autem vitia eius.*

ead. l. 18. *Emolliunt*) Ita in Cod. Medic. 1. ut & paulo infra. Alii utrobique, *molliunt.* Celſus modo *mollire* adhibet, modo *emollire*, ut apparet ex cap. 23. lib. 2.

Pag. 190. *l.* 3. *Eo*) In vetuſtis edd. & in Cod. Mediceo 1. eſt, *eo ut;* mendoſe. Lindenius reponit *eodem;* ego *eo*, ut in multis Mss. inveni. Niſi quis putat, *ut* corruptum eſſe ex *&* vel *etiam;* legendumque, *eo etiam ſanus utatur.*

ead. l. 7. *Et abstinentia*) Particula *&* abeſt a Cod. Mediceo 1.

ead. l. 15. *Si exulceratio ſtomachum infeſtat*) In Cod. Mediceo 1. legitur: *ſi ulcera ſtomachum infeſtant;* & fortaſſe rectius.

Pag. 191. *l.* 2. *Navigatio eſt; ſi fieri poteſt*) Al. *navigatio, & ſi fieri poteſt.*

ead. l. 10. *His*) Editio Caeſarii an. 1528. habet *hinc vel ab iis;* Ruellii, aliaeque, *hinc.* Sed editiones vetuſtiſſimae & omnes Codices Mss. *his*, vel *iis.*

ead. l. 15. *Sumbruinarumque*) Quidam Caeſarium ſecuti leg. *Subcutiliarumque.* Lindenius reſtituit *Sumbruinarumque*, ut habent cum Codicibus Mediceis editio prima & aliae pervetuſtae.

Pag. 192. *l.* 6. *Et protinus*) Particulam *&* reſtitui ex Cod. Medic. 1.

ead. l. 16. *Id enim plus quam vinum ad comprimendum ſtomachum poteſt*) Non video, quorſum haec addantur, & quomodo cum praecedentibus cohaereant. Fortaſſe inſititia ſunt.

ead. l. 19. *Etſi nauſea eſt*) Editiones vetuſtae & Codices Mss. habent, *ſic ſi nauſea eſt.* Num igitur, ſi nauſea non eſt, ſupprimendus vomitus non erit? Quid abſurdius dici poteſt? Pro *ſic ſi*, Lindenius accedens Conſtantino, qui *ſic etſi* legendum coniecerat, repoſuit, *etſi;* ac ſententia vi-

detur talis esse: vomitus, qui per se venit (*nolentium vomitus* dicitur in lib. 1. cap. 8.) medicamentis supprimendus est, etiamsi cibus, qui per illa continetur, nauseam parit: sed si coacuit intus cibus, aut computruit, eiiciendus est. Attamen est in hac quoque sententia, quod non omnino probemus: &, ut libere dicam quod sentio, ne sic quidem Celsi verba restituta existimo. Ita fortasse legendus est hic locus: *Supprimendus autem vomitus est, qui per se venit* (id est, sine nausea, ut fere evenit in hoc morbi genere;) *sed si nausea est, & si coacuit intus cibus aut computruit, quorum utrumlibet ructus ostendit, eiiciendus est.* Sed sine Codicum auctoritate nihil affirmare ausim.

ead. l. 26. *Et initium*) Fortasse tollenda est particula *Et;* sed tamen ferri potest, atque invenitur in edd. vetustis & in Mss. Mediceis. Pro *Et*, Lindenius reponit, *Eorum.*

Pag. 193. *l.* 14. *Latus hapso lanae sulphuratae*) Aliqui cum Caesario leg. *latus ipsum lana sulphurata.* Sed retinenda est vetus lectio, a Lindenio iam revocata; quam & quidam Constantini Codex & Medicei omnes confirmant. Medicei hoc quidem loco habent *abso:* libro autem 7. cap. 26. sect. 4. recte *hapsus* cum adspiratione; ad quem locum vide animadversionem Casauboni apud Almeloveenium.

ead. l. 23. *Quae a medicis praecipiuntur, ut tamen &c.*) Haec constructio videtur displicuisse Lindenio, qui sic mutavit: *Quae ita a medicis praecipiuntur. Attamen &c.* sed libris antiquis repugnantibus. Hoc loco *ut* valet *ita ut.* Idem Lindenius reliqua huius periodi verba ita edidit: *sine his rusticos nostros epota ex aqua trixago satis adiuvare dicitur.* Alii habent, *herba trixago, & adiuvet;* ut ego in Mss. inveni. In aliquibus scribitur *trixaquo*, ut in Mediceo 1. in aliis *trixaco;* in aliis, quos inter est Mediceus tertius, *trixago;* sed omnes habent vocem *herba.* Sic lib. 6. cap. 9. *agrestium experimento cognitum est, cum dens dolet, herbam mentastrum cum suis radicibus evelli debere &c.* Neque tamen negaverim, *herba* potuisse irrepere ab interpretatione. Fortasse legendum: *Quae a medicis praecipiuntur. Attamen ..... ex aqua trixago satis adiuvat.*

Pag. 194. *l.* 1. *Non nisi tertio quoque die detur*) Cap. proximo: *haec autem altero quoque die, increscente morbo, dari satis est.* Lindenius leg. *non nisi tertio die detur;* deceptus fortasse aliquo deteriore Codice; quandoquidem & Vaticanus 1. habet, *non nisi terno die detur.*

ead. l. 12. *Hic*) In hoc morbo. *his* in edit. Almeloveen. mendum librarium eſt, ut opinor.

ead. l. 19. *Fauces aſperet*) Fortaſſe legendum *exaſperet;* huiusque verbi prima ſyllaba latet ſub ſimili extrema vocis antecedentis *fauces;* quemadmodum in his vocibus capitis ſuperioris, *potiones ex abſinthio dantur* (ut ego aliique quidam legunt cum Caeſario) praepoſitio *ex*, quae in Mss. Mediceis & in editionibus antiquiſſimis non exſtat, latere videtur ſub ultima ſyllaba vocis *potiones*. Profecto verbum *aſperare* alibi non invenitur apud Celſum; quamvis adiectivum *aſperatus* ſit in lib. 6. cap. 6. ſect. 26. At *exaſperare* paſſim occurrit: ac fauces exaſperare, utique & vomitum dixit lib. 1. cap. 3. & Aquilonem lib. 2. cap. 1. & humorem de capite deſtillantem lib. 4. cap. 2. ſect. 4.

ibid. Quoque) Lindenius, *vero.*

ead. l. 22. *Atque incipiente quoque tuſſi*) Non ſolum cum cibo aſſumendum vinum, verum etiam huius cyathi ſorbendi, cum urget. Tuſſis enim non continenter, ſed idemtidem urget & moleſta fit. Ita explicandus hic locus videtur ex verbis ſequentibus, *ut ſupra quoque poſitum eſt;* quibus indicatur locus quidam huius libri cap. 4. ſect. 4. ubi Celſus ita ſcribit: *ſi ſicca tuſſis eſt, cum ea vehementiſſime urget, adiuvat vini auſteri cyathus aſſumptus, dum ne amplius id, interpoſito tempore aliquo, quam ter aut quater fiat.* Atque eum locum indicari, illud etiam aperte ſignificat, quod cum ibi vinum auſterum ſumendum praecipiatur, hic ſubiicitur: *ſed in hoc genere valetudinis dulce, vel certe lene commodius eſt.* Eundem locum Celſus reſpexit, cum paulo ſupra in hoc capite ſcripſit: *Sed hic vinum ſorbere, ut ſupra praecepimus, morbus ipſe non patitur &c.* Igitur *incipiente* hic ſignificare videtur, non morbi initium, ſed tuſſis velut acceſſionem. Lindenius vero mendoſa verba putat, & ſic corrigenda: *At, invaleſcente quoque tuſſi.* Sed Codices Mss. pro veteri lectione ſtare video.

ead. l. 30. Περιπνευμονικὸν) Secutus ſum editiones Aldinam & Henrici Stephani, quibuscum plerique Mss. Codices conſentiunt. Sic capite ſuperiori, πλευριτικὸς *a Graecis nominatur;* & capite proximo, ἡπατικὸν *Graeci vocant.* Quidam hanc vocem Latinis literis ſcribunt; alii leg. *peripneumaticon*, ut eſt in Cod. Mediceo 1. vel περιπνευματικὸν; Lindenius, περιπνευμονίαν, ut habent in margine Caeſarius & Conſtantinus.

Pag. 195. *l.* 8. *Tum, ſi*) Lindenius leg. *Quod ſi;* & infra cum Caeſario, *tantum dimovere*, pro *tamen dimovere*, ut ego in Manuſcriptis inveni. In Vaticanis II. & VII. deeſt *tamen.*

ead. l. 10. *Potionem autem hyſſopi dare, cum quo &c.*) Locus dubiae fidei. Verbum *dare* abeſt a Mediceo I. & plerisque aliis Mss. invenitur tamen in Mediceis II. III. & VI. & in omnibus impreſſis libris. Deinde alii leg. *cui:* Lindenius vero, *cum quo;* itaque erat in Medic. I. nunc eſt in litura, legiturque, ut in aliis Codicibus, *cui.* In eo omnes veteres libri conſentiunt, quod habent *potionem autem hyſſopi*, non, ut Lindenius edidit, *in potionem autem hyſſopum.* Fortaſſe ille haec mutavit, ne in membro ſequenti mutandum eſſet *aquam mulſam* in *aquae mulſae.* Sed neque neceſſe & legere *aquae mulſae*, & has duas voces ad *potionem* referre, ſicut vox *hyſſopi* refertur; neque *aquam mulſam* lectio eſt omnino certa. Nam aliqui Codices habent *aqua mulſa*, fortaſſe pro *aquae mulſae.* Ceterum ſi *utilis in ieiuno potio eſt abſinthii aut hyſſopi*, ſi *potiones ex abſinthio dantur* Celſus dixit cap. 5. huius libri, *potionem hyſſopi dare* eadem ratione dicere potuit,

ead. l. 21. *Nuclei pinei ex melle, panis*) Lindenius verba ſic diſtinguit: *nuclei pinei: ex melle, panis;* ſed minus recte. Lib. 3. cap. 27. ſect. 4. *primoque cum melle quaedam edenda, ut nuclei pinei.*

ead. l. 22. *Potui deinde*) Lindenius leg. *Potui danda deinde.* Sed vox *danda*, ſi ille in libro aliquo invenit, (nam ego in meis non inveni) ex gloſſemate eſt.

ead. l. 26. *Ubi in incremento conſtitit*) Caeſarius addidit particulam *in*, quae deeſt in editionibus antiquioribus. Deeſt etiam in Cod. Medic. I. Lindenius leg. *ubi incrementum conſtitit.*

Pag. 196. *l.* 1. *Prodeſt*) Lindenius addit *etiam.*

ead. l. 3. *Quo*) Idem leg. *qui.*

ead. l. 8. *Aliquantum*) Ita eſt in editione Lindenii; in aliis, *aliquanto;* ut in manuſcriptis Codicibus, ſed in Medic. I. *aliquis.*

ibid. Parvum aërem) Lindenius leg. *purum aërem;* ut in margine, ſed ſine ullo Codicum teſtimonio, habet Conſtantini editio. Omnino legendum, *parvum aërem*, ex fide Codicum Mediceorum; niſi quod in V. eſt *paurum*, & expungitur *u*, ut legatur *parum.* Ita lib. 3. cap. 11. *parvum*

cibum dandum. Scaliger quoque, &, ut Almeloveenius iam adnotavit, Rhodius leg. *parvum aërem.*

ead. l. 13 *sq. Nihil nisi molle & lene*) Sive ex sola Pantini coniectura, quam & Constantinus affert, sive etiam ex aliquo Codice particulam *nisi* Lindenius addiderit, recte certe addidit; cum vetus lectio *nihil molle* ferenda non sit; quamvis ita habeant Codices & Medicei & Vaticani.

ead. l. 20. *Nonnunquam manus quoque dextra torquetur*) Cum revera in iocinoris morbo interdum ad manum quoque dextram dolor perveniat; tum ratione, tum ex Mss. nostrorum fide retinendum *torquetur;* nec temere assentiendum Lindenio, qui legit *torpet.*

ead. l. 23. *Et haec quidem acuti morbi sunt*) Alii cum Caesario leg. *signa sunt;* sed vox *signa* glossema est, neque in Mss. reperitur.

ead. l. 27. *Spiritus difficultas*) Vox *spiritus* non est in Mss. neque in antiquis editionibus. Eam Lindenius addidit: & sane necessaria videtur. Nisi forte gravius vitium subest in vetustis Codicibus.

ead. l. ult. Initio) Quidam Codices Mss. cum Medic. I. habent *Initium.* Lindenius leg. *In initio.*

Pag. 197. *l.* 11. *Amylum*) Mendum esse suspicor in edd. antiquis & in Codd. Mss. *amylum*, vel, ut alii habent cum Medic. I. *amulum.* Sensit hoc iampridem Lindenius, & reposuit *amaracum;* quod si est ex aliquo veteri Codice, improbandum non est. At si coniectura ducimur, rectius fortasse legatur *anisum* vel *anethum;* & quod levior mutatio fiat, & quod inter ea, quae urinam movent, sint *anisum* quoque & *anethum* in lib. 2. cap. 31.

ead. l. 12. *Pini flos*) Vide VIII. Morgagni Epistolam. Codices Medicei nihil variant ab impressis libris; & omnes habent *pini flos.*

ead. l. 24. *Ictus*) Ictus nullo in morbo non est inimicus; ac ne sano quidem homini utilis creditur. Accipiendum videtur de ictu quantumvis levi, & qui alioquin nocere vix possit, qui tamen in hoc morbo maxime inimicus est. Nisi forte *ictus* hoc loco ponitur pro icendi actu: quo sensu idem valeret ac *iactus*, quod reponit Lindenius. Nam significatur contentio illa corporis, quam adhibet, tum qui icit, tum qui iacit. Si quis *iactus* magis probat, veterem quidem Codicem apud Constantinum habebit au-

ctorem lectionis huius; sed fortasse unicum. Medicei certe & Vaticani omnes favent antiquae, *ictus*.

ibid. Inimica sunt) Lindenius leg. *in hoc inimica sunt*. Sed duae primae voces non sunt in antiquis libris; nec video cur esse debeant.

ead. l. 30. *Contra id scalpello aperiunt*) Pronomen *id* non pertinet ad verbum *aperiunt*, sed ad praepositionem *contra*, i. e. ex adversum: quem usum huius particulae cum in Adnot. ad cap. 8. lib. 2. exemplis confirmare vellem a Celso petitis, hoc ipso loco usus sum. Sed quia aliter ab aliis legitur, certius exemplum affero ex lib. 8. cap. 4. *contra id dolor est*; praeter alia iam allata. Igitur in Codd. Vaticanis II. & VII. deest *contra*; Lindenius leg. *ultra id*; quod quamvis Constantinus reperit in quodam Codice, minus tamen probandum est. Idem Constantinus scribit, reliqua huius capitis verba ita legi in Codice illo: *scalpello aperiunt ipsam vomicam, vel adurunt.* Quae varietas orta ex eo videtur, quod in quibusdam Mss. ut in Mediceo III. omittitur & post *aperiunt*. Ac vulgo quoque multi cum Egnatio eam particulam omittunt; sed perperam.

Pag. 198. *l.* 2. *Eaque dura est*) Lindenius leg. *quae & dura est*; & infra, *venterque intentus est*; deinde, *vel cursu*.

ead. l. 7. *Quaedam difficultas*) Num legendum *quaedam spiritus difficultas?* Sane vox *spiritus* etiam cap. praecedenti deest in vetustis Codicibus. Caelius Aurelianus lib. 3. Chronic. cap. 4. *quaedam communia iecorosis atque lienosis, quaedam specialiter propria: sed communia, gravedo, spirationis difficultas, & magis in itinere & ambulationibus clivosis &c.* Sed hoc loco *difficultas* apud Celsum fortasse idem significat atque *gravedo* apud Aurelianum; gravitatem videlicet quandam membrorum, propter quam minus promtus ad ambulationem cursumque aeger est.

ead. l. 9. *Ne febrem ista*) Ante Lindenium legebatur, *ne febre mixta* vel *mista*: mendose.

ibid. & seq. Si nimium processerint, excitent) *Processerint* omnino legendum est, ut quisque videt, non, ut antea legebatur, *processerit*. Alii leg. *excitetur*; sed & in editione Lindenii & in Codicibus Mediceis I. & VII. & in Vaticano I. est *excitent*.

ead. l. 15. *Oleae ex muria dura*) Almeloveenii editio habet, *oleae ex muria durae*; sed perperam, ut Morgagnus animadvertit. Cominiana altera ad Almeloveenianam ex-

preſſa eſt; prior autem habet *dura*, ut Lindeniana ceteraeque omnes & Mss. Codices habent.

ead. l. 16. *Tinctae in aceto lactucae, intubique ex eodem; betae ex ſinapi &c.*) Ita hunc locum reſtitui ex multis Codicibus, inter quos eſt etiam Mediceus vetuſtior; niſi quod in eo ita interpungitur: *tinctae in aceto lactucae, intubique ex eodem betae, ex ſinapi aſparagus &c.* Plinius lib. 19. cap. 8. ſcribit, uſum betae praecipuum eum eſſe, *ut lenitas excitetur acrimonia ſinapis:* & Aëtius Tetrab. 1. ſerm. 1. betam in lienis morbo & ex aceto, & ex ſinapi utiliter edi. Codices Vaticani ſecundus & ſeptimus habent, non *ex ſinapi*, ſed *& ſinapi;* primus, *ſinapi.* Vulgo ante Lindenium legebatur, ut eſt in Mss. Mediceis II. III. VI. *tinctae in aceto lactucae, intubique & betae ex eodem; ex ſinapi aſparagus.* Lindenius ita mutavit: *lactucae intinctae in aceto, intubi quoque & betae ex eodem; & ſinapi, armoraciae, & paſtinacae: de carnibus vero ungulae, roſtra, aves macrae, eiusdemque generis venatio.*

ead. l. 20. *Abſinthium incoctum*) Vox *incoctum* neceſſaria non eſt. Supra cap. 5. huius lib. *Utilis in ieiuno potio eſt abſinthii; aut hyſſopi, aut rutae.* Si tamen retinenda eſt vox haec, quae exſtat etiam in Mss. Mediceis, neceſſarium certe non eſt praemittere *aquae;* quod Lindenius fecit. Nam eodem fere modo legitur, *idemque etiam decocta lentiſcus praeſtat*, cap. 20. huius libri.

ead. l. 22. *Tinctum ſit*) Lindenius leg. *extinctum ſit.* In Mss. Mediceis eſt *tinctum;* ut alii legunt, & ut Celſus loquitur lib. 5. cap. 28. ſect. 2. *pulvis ex contrita teſta, ex qua faber ferrarius tingere candens ferrum ſolitus eſt.*

ead. l. 29. *Vel portulaca vel nepeta*) Hae quatuor voces, quas ego in Mss. omnibus inveni, omittuntur in edit. Lindenii.

Pag. 199. *l.* 4. *Fit ex unguento & palmulis, quod μυροβάλανον*) Locus & mihi ſuſpectus, & item aliis. Sed Lindenio, Pantini coniecturam in textum inducenti, nullo modo aſſentior; quamvis eam coniecturam Conſtantinus quoque approbarit. Legunt, *fit ex unguentariis glandibus* (Lindenius, *glandulis*) *quas μυροβαλάνους &c.* Sed oſtendant, veteres medicos ad lienis morbum palmulas non impoſuiſſe, oſtendant *unguentariam glandem* alicubi Celſum dixiſſe pro myrobalano; fortaſſe eorum coniectura minus improbabilis videbitur. Nam quod libro proximo cap. 18.

sect. 4. habetur, *glandis quam βάλανον μυρεψικὸν Graeci vocant;* id ad Latinam linguam non pertinet. Quod autem cap. 26. sect. 36. eiusdem libri in edit. Lindenii legitur: *glandis unguentariae pondo IV.**. ibi quoque veteres Codices contra Lindenium faciunt, atque adeo contra Constantinum, cuius ille coniecturam recepit. In ceteris editionibus, ut & in Mss. Codicibus, est, *unguenti p.* X. *IIII.* Dubitari quidem potest, num aliquod adiunctum vocis *unguenti*, tum ibi, tum hic desit in iis libris. Attamen, quemadmodum ceratum simpliciter & absolute alicubi Celsus dixit, quamvis cerati plures species sint, ita fortasse utroque hoc loco unguentum. Iam vero de *palmulis*, quam vocem in omnibus Codicibus inveni, dubitari non potest, quin eae lieni dolenti olim imponerentur, cum apud Galenum lib. 8. de C. M. S. L. cap. 8. proponatur cataplasma ex palmulis mixtis cum cerato ex rosa facto & cum rosa ipsa, quod & ad iocinoris morbum adhibebatur, &, ut colligitur ex eodem Galeno lib. 9. cap. 2. ad lienis quoque. Suspicio igitur nostra cadit, non tam in haec verba, *fit ex unguento & palmulis*, quam in illa, *quod μυροβάλανον Graeci vocant.* Nam mihi adnotatio esse videtur ex margine traducta. Nisi quis putet ita corrigendum: *quas φοινικοβαλάνους &c.* ut Celsus intellexerit Aegyptiam palmulam, quae cum maturuit φοινικοβάλανος appellatur. Vid. Plinium lib. 12. cap. 22. Dioscoridem lib. 1. cap. 148. Haec palmula etiam *myrobalanus* vocata fuisse videtur; siquidem Plinius lib. 23. cap. 5. de ea ita scribit: *Palma quae fert myrobalanum;* quamvis nonnulli illum errasse existiment. Plinius Valerianus quoque, Historicum secutus, haec prodidit lib. 2. cap. 23. *Myrobolanus genus caryotae nascens in Aegypto.* Itaque non deerit fortasse, qui apud Celsum sic legere malit: *quas μυροβαλάνους Graeci vocant.* Sed ego quidem insititia facilius crediderim haec esse, quam corrupta. Si quis retinenda censebit, ita, opinor, explicabit: medicamentum, quod levet, fit ex unguento & palmulis, idque μυροβάλανον Graeci vocant.

ead. l. 6. *Quo*) Ruellius & Stephanus leg. *cui.* Ego in Mss. inveni *quo;* ut plerique legunt, & ut alii quoque probati scriptores locuti sunt.

ead. l. 9. *Sole*) Ante Lindenium legebatur *sale;* sed Constantinus iam monuerat legendum *sole.*

ead. l. 18. *Peius est*) Lindenius, *Peius vero est.*

ead. l. 23. *Acribus, acidis, pomis*) Al. *acribus, acidis pomis.* Cod. Medic. I. transpositis vocibus, *acidis, acribus, pomis;* quocum & quintus & septimus consentiunt.

ead. l. 29. *Duodecim*) Lindenius, *quindecim.*

Pag. 200. *l.* 4. *Ac super*) *Super malagmata iniicere* per tmesin pro *superiniicere malagmata.* Al. *At super,* ut est in Mss. Alii cum Caesario, *ac insuper.* Ego secutus sum editionem Constantini.

ead. l. 25. *Sic non vomitus sequitur*) Necessitate coactus hanc mutationem in textum induxi ex coniectura; cum locus hic in antiquis libris manifesto vitio laboret, & remedium a Lindenio adhibitum minus idoneum videatur. In editionibus antiquis habetur, *sine vomitu sequitur;* ut Palavicinus emendat in Codice Medic. I. in quo, sicut in aliis quibusdam, est, *sine vomitus sequatur.* In II. III. IV. *sine vomitu sequatur.* In V. *sine vomitus sequiatur;* sed expungitur *s* in *vomitus,* & *a* in *sequiatur,* ut legatur *sine vomitu sequitur.* Lindenius ita reponit: *ea sine vomitu sumitur.*

ead. l. 26. *Non incidit*) In Medic. I. & aliquo alio Ms. Codice deest *non.* Verba proxima ita leguntur in edit. Lindenii: *tamen corruptae miscuisse novam materiam prodest.*

Pag. 201. *l.* 8. *Secundum naturam est*) Id est, non ex aceto, neque ex vino, sed per se. Ita hic locus legitur in Mss. & in editionibus vetustioribus; ita eum Morgagnus interpretatur; & recte quidem. Sed *est* vacat. Et cur Celsus suo more non dixit *per se?* Mihi suspecta haec verba sunt, & fortasse aliquis margini adscripsit, *secundum naturam,* ut moneret aliud alii convenire, pro varia corporis natura. Hac fere sententia Lindenius leg. *vel quod secundum naturam est.* Quidam vero ex Caesarii editione leg. *si nondum matura est;* h. e. materia, ut explicat Constantinus. Sed Morgagnus animadvertit, hanc ipsam esse sententiam verborum praecedentium, *si &c. adhuc subcruda sunt, quae vomuntur;* eiusdemque repetendae nullam causam fuisse.

ead. l. 11. *Cum aqua*) Lindenius, *& cum aqua.*

ead. l. 12. *Vel melle quoque assumere expedit*) Fortasse legendum, *& polenta adiecta, vel melle quoque &c.* In Codicibus Vaticanis II. & VII. & in Medic. VII. non est vox *melle,* sed parva lacuna: quam cum aliquis in suo Codice invenisset, reposuit *infracto pane:* ita enim legitur in Vaticano I. Simili Codice, & nova coniectura usus Lindenius reposuit, *vel infracto pane; quem ipsum quoque assumere expedit.*

ead. l. 18. *Et ab initio*) Lindenius tollit *&*, ut malebat Conſtantinus: quae tamen particula habetur in Mss.

ibid. Et metum cruditatis ſecutus eſt) Et ob metum cruditatis tam parce dedit. Lindenius leg. *metus*, ut habet in libri margine Conſtantinus; ſed & minus recte, ut facile eſt intelligere; & Mss. noſtris repugnantibus.

ead. l. ult. Somno quisquis facile adquieſcit) Mihi videtur deeſſe aliquid. Conſtantinus ita legendum putat: *ſomnoque qui facilis acquieſcit: vitataque laſſitudine & frigore.* Lindenius leg. *ſomnoque quisquis facile adquieſcit; vitetque laſſitudinem & frigora.* In Cod. Vatic. I. eſt *quisque*, pro *quisquis.*

Pag. 202. *l.* 7. *In ipſius*) Antea hinc inchoabatur caput.

ead. l. 8. Κοιλιακὸς) In Codicibus Mediceis VI. & VII. ΚΟΙΛΙΑΚΟΥϹ; in edit. Lindenii, *&* κοιλιακός.

ead. l. 22. *Sumere*) Lindenius, *aſſumere.*

ead. l. 24. *Inflantes & acres*) Mirum fortaſſe alicui videbitur, inflantes cibos utiles his aegris eſſe; isque cum Lindenio mendum ſubeſſe ſuſpicabitur. Lindenius igitur leg. *calentes & acres.* Sed animadvertendum eſt, inflantia & acria revera eſſe, quae mox proponuntur, videlicet allium contritum lacti adiectum; ut colligitur ex lib. 2. cap. 22. & 26. & lib. 4. cap. 4. ſect. 4. Ex eodem lib. 2. cap. 26. apparet, etiam virides ficus, quibus venter liquandus eſt, inflare. Quare, niſi meliores Codices aliter iubeant, *inflantes* retinendum ex noſtrorum omnium fide.

ead. l. 29. *Adiiciatur*) Alii leg. *miſceatur;* ut habent aliqui Vaticani Codices & omnes Medicei, excepto primo. Is & Vatic. VI. & Lindenii edit. *adiiciatur.* Vaticani II. & VII. *permiſceatur*, & *vinum*, pro *nitrum.*

ead. l. ult. Arrodatur & rubeat) Subaudi corpus ex ſequentibus. Lindenius leg. *arrodantur & rubeant;* ut mavult Conſtantinus. Ceterum, cum verbum *arrodor* uterque hic retineat; poterant etiam cap. 2. ſect. 1. & 2. huius libri, ubi repoſuerunt *erodat*, retinere *arrodat*, ut eſt in vetuſtis editionibus, &, quantum ego video, in Mss.

Pag. 203. *l.* 4. *Potui vero, pluvialis*) Linden. *in potum vero, pluviatilis.*

ead. l. 14. *Quorum alter*) Idem, *quorum unus.*

ibid. In pleniore) Edd. Ald. Gryph. Pantin. & Ronſſ. addunt *inteſtino;* ut eſt in Mss. plerisque. Immo vero hic locus ita legitur in Mss. excepto Medic. I. & aliquo alio: *alter eſt in tenuiore inteſtino, alter in pleniore inteſtino. Prior &c.*

ead. l. 17. Χόρδαψον) Κωλικὸν habent Codices Medicei omnes, praeter vetuſtiorem.

ead. l. 19. Κολικὸν) Cod. Medic. I. ΚΟΝΔΙΟΝ; libri impreſſi, al. *chordion*, al. *κόρδιον*, al. *κόρδεον*. Aldinam & Conſtantinianam editionem excipio, itemque Stephani & Lindenii, quae habent *κολικόν*.

ibid. Modo ſupra umbilicum) Hoc inciſum deeſt in Cod. Medic. I.

ead. l. 20 *ſq. Fit alterutro loco &c.*) In Medic. I. legitur: *fit alterutra inflammatione*, pro *fit alterutro loco inflammatio; nec*: ex cuius Codicis fide ſuſtuli praepoſitionem *ex*. Nam alii legunt, ut eſt in reliquis Codicibus Mediceis, *fit ex alterutro loco inflammatio; nec &c.* Lindenius, *fit in alterutro loco inflammatio: nec &c.* ut eſt in margine editionis Conſtantinianae.

ead. l. 24. *Si utrumlibet vetus eſt &c.*) Si, utralibet parte affecta, res inveteravit; ut recte explicat Morgagnus. Alii haec verba ad ſequentia referunt, & ita leg. *ſi utrumlibet vetus eſt, adiicitur periculo vomitus &c.* In Mss. Mediceis ceteris eſt *adicitur*; in vetuſtiori, *accidit*; unde *adiicit* legendum exiſtimavi. In III. & VI. omittitur verbum *eſt*. Morgagnus hoc membrum *Adiicit*, ante *ſi ſuperior* transferendum putat. Lindenius leg. *ſi utralibet, metus eſt. Adiicitur periculo, ſi vomitus bilioſus, mali odoris, aut varius, aut niger eſt.*

ead. l. ult. Contra id tumere) Edit. Stephani, *contra is tumere.*

Pag. 204. *l.* 2. *Alvum ducere, ut Eraſiſtrato placuit*) Ita plerique omnes vulgo legunt: atque ita eſt in Codice Mediceo vetuſtiori, & in quibusdam Vaticanis: & quidem recte. In aliis Codicibus ſic habetur: *alvum ducere. Eraſiſtrato* (in aliquibus, *Eraſiſtratus*) *placuit &c.* In nonnullis Vaticanis: *alvum ducere interdum. Eraſiſtratus placuit &c.* Ex quo intelligi poteſt, Lindenio Codicem non defuiſſe, unde legerit, *alvum ducere interdum, ut Eraſiſtrato placuit.* Fortaſſe neque infra defuit, ubi leg. *id auxilii in his partibus magnum remedium eſt.* In Medic. I. eſt, *id auxiliis partis eſt*; ſed *auxiliis partis* corruptum videtur ex *auxilii ſatis*, ut plerique Codices habent, atque olim communiter legebatur.

ead. l. 6. *Duas manus imponere*) Poſt haec verba in Cod. Mediceo vetuſtiori continuo ſequuntur illa: *coëuntia. Id faciunt &c.* capitis 20. Quae deerant, addita poſtea fuerunt

ſeculo XV. praeter illa, quae in ceteris quoque Codicibus deſunt. Hoc meminerit lector, quoties ego eum Codicem citabo, tum in his, tum in illis, quae eadem manu in eo reſtituta ſunt lib. 5. a cap. 27. ſect. 11. ad cap. 28. ſect. 12. ut ibi adnotabo.

ead. l. 9. *Ex eo deliberari*) Alii leg. *ex eodem deliberari*; ut eſt in Codice Mediceo 1. Ego ſic repoſui, cum in reliquis Mediceis Codicibus invenerim, *ex eodem liberari.* Lindenius leg. *ex eo demum deliberari.*

ead. l. 14. *In calidum oleum*) Ita multi legunt ex editione Caeſarii. In editionibus priſcis & in Codicibus Mediceis eſt, *in calido oleo*: quin etiam in margine Codicis primi haec adnotantur: *in calido oleo pro in calidum oleum.* Neque vero eiusmodi conſtructio latina non eſt: ſi quidem vera docent Critici, ſcribentes, praepoſitionem *in* interdum ablativum habere, quamvis cum verbis motus coniuncta ſit. Celſus tamen praepoſitionem hanc cum accuſativo adhibet, quoties cum verbo *demittere* eam coniungit: quam rationem ipſe aliis in locis ita conſtanter ſervat, ut omnino verendum ſit, ne veteres Codices hic mendum contineant.

ead. l. 17. *Iam*) Caeſarius & Lindenius omittunt particulam hanc.

ead. l. 23. *Neque duro*) Duae haec voces deſunt in edit. Lindenii.

ead. l. 24. *Potui vero nihil, praeterquam puram aquam*) Subaudi *dare*, vel potius, quod ſupra habetur, *offerre.* Id verbum Conſtantinus deeſſe putat.

ead. l. 30. *Et ſive cum frigus ſubit*) Lindenius omittit *ſive.*

Pag. 205. *l.* 2. *Quam caecam*) Ante Caeſarium legebatur, *quam certam*; Lindenius leg. *qua caecum.*

ead. l. 3. *Fit*) Deeſt verbum hoc in editionibus plerisque. Habet id Lindenii editio, habet editio prima, habent Codices Medicei.

ead. l. 4 *ſq. Inteſtinum, quod verti videtur, prope*) Lindenius leg. *inteſtinum verti videtur, quod prope &c.*

ead. l. 10. *Lenta*) Linden. *lenia*; quam lectionem veterum Codicum teſtimonio nondum confirmare potui. Interea dum aliquis teſtimonium iſtud inveniat, ego *lenta* retinebo ex fide meorum Codicum; quamvis non diffitear, ex *lenia* facile corrumpi potuiſſe. Attamen ſi *lentus ignis*, *lentus calor* a probatis ſcriptoribus dicitur, etiam *lenta calida fomenta* a Celſo recte dici videtur.

ead. l. 21. *Confectio medicamenti &c.*) Haec usque ad finem capitis conflata ſunt, multis cum erroribus, ex iis, quae habentur in lib. 5. cap. 25. ſect. 12. & ab aliquo huc inſerta. Lindenius ea corrigere conatur ex citato loco libri 5. quod ego tanto minus expedire puto, quanto magis evidens eſt, haec Celſi non eſſe; ne corrigendo commendari videantur, quae prorſus repudianda ſunt. Nam primum Celſus nusquam adhibuit vocem *confectio*, ſed ubique *compoſitio*: deinde haud ſcio, an alicui probari poſſit haec dicendi forma, *confectio medicamenti conſtat ex his*; quamvis recte dicitur, *colice Caſſii* (vel medicamentum, vel malagma, vel aliquod ſimile) *ex his conſtat.* Verum alienum hoc totum eſſe, Celſus ipſe indicat in lib. 5. cap. 17. his verbis: *in hoc autem volumine eas* (compoſitiones) *explicabo, quae vel deſiderari in prioribus potuerunt, vel ad eas curationes pertinent, quas protinus hic comprehendam.* Non igitur hanc compoſitionem rurſus ibi explicaret, ſi hic explicaſſet. Niſi quis contra putat, deſcriptam eſſe ex hoc loco, atque ibi intruſam. Quod mihi quidem, ea, quae modo dixi, & alia quaedam conſideranti, non fit veriſimile.

ead. l. 23. *Petroſelini p. den. III.*) In edit. Lindenii, *petroſelini p.* *. *IV.*

ead. l. 24 *ſq. Singulorum p.* ♓. *II.*) In edit. modo allata, *ſingulorum p.* *. *V.* Haec & verba ſequentia, *papaveris lacrimae, iunci rotundi*, deſunt in edd. Ruellii, & Caeſarii an. 1538.

ead. l. 27. *Id autem & devorari poteſt, & ex aqua calida ſumi*) Eadem haec verba habentur in lib. 5. loco citato. Hic vero quodammodo redundant; cum illa antecedant, *magis prodeſt potui datum &c.* Omnino ſi Celſus medicamenti compoſitionem hic adiicere voluiſſet, videtur verba, *conſtat ex his &c.* additurus fuiſſe poſt illa, *quod κολικὸν nominatur*, aut poſt illa, *dolorem levat*, quae ſupra ſunt.

ead. l. 30. *Vocatur*) In Cod. Medic. I. *vocantur.*

Pag. 206. *l.* 17. *Deſidit*) Lindenius leg. *deſedit*; & capite proximo *deſideat*, ut & cap. 17. Sed veteres Codices habent *deſidit*, & poſtea utroque loco *deſidat.* Hac igitur ſignificatione ſedendi ad ventrem exonerandum, adhibet Celſus, non *deſideo*, ſed *deſido.* Si verum eſt, quod plerique docent, verbum hoc praeteritum ſumere ex *deſideo*, hic *deſidit* erit temporis praeſentis.

ead. l. 19. *Cibos potionesque eas, quae adſtringunt alvum*)

Haec mihi suspecta sunt. Nam infra quoque habetur, *Cibi vero esse debent, qui leniter ventrum adstringant;* deinde, *potui, si febricula est, aqua pura calida, vel ea, quae ipsa quoque adstringat.* Constantinus omittit vocem *eas.*

ead. l. ult. Quam asperrima) Hoc Scaliger explodendum putat, quod vox *dura* idem significet. Habetur tamen in Mss. & retineri potest, ut mihi videtur.

Pag. 207. *l.* 2. *Adstringant. At ea, quae urinam movent, si id &c.*) Ita ex Constantini emendatione, quam Lindenius iam recepit: sed is habet *moveant.* Alii legunt, ut est in Mss. Mediceis, *destringant* (vel *distringant*) *& ea quae urinam movent.* (Caesarius & alii quidam, *moveant*). *Si ea &c.*

ead. l. 9. *Leve*) Alii *lene;* quam vocem Scaliger coniungit cum sequenti, ut *leneausterum* sit, quod lene simul & austerum gustu sentitur. Ego, si *lene* retinendum esset, potius ad vini vires referrem, atque intelligerem, non quod austero contrarium est, sed quod vehementi. Celsus tamen vinum lene austero opponit cap. 5. huius libri, & manifestius cap. 6. ut eo loco demonstravi. Rectius igitur *leve* hoc loco Lindenius legit, ut quidam Codices habent: in qua voce saepe variari, & ego, & alii antea adnotarunt. Sic lib. 6. cap. 6. sect. 8. Codices alii, *vinum leve, subausterum,* alii *lene* habent; & lib. 3. cap. 22. nonnulli Aldinam editionem secuti leg. *Vinum assumi debet lene, austerum;* alii cum edd. priscis, *leve, austerum;* & ita est in Cod. Medic. 1. Capite autem 18. huius libri Constantinus margini adscripsit *lene,* cum *leve &* (Stephanus, *aut*) *austerum vinum* communiter legeretur. Apud Ciceronem quoque lib. 5. Tuscul. cap. 5. *levia quaedam vina nihil valent in aqua;* alii leg. *lenia.* Ceterum *leve* de vino eadem significatione dici videtur, qua de cibo & potione in universum dicitur lib. 2. cap. 18. id est, infirmum & facile ad concoquendum. Hac notione adhibet & Plinius lib. 23. cap. 1. *Levissimum* (vinum) *est, quod celerrime inveteratur.* Nos Itali quoque dicimus *vino leggiero.*

ead. l. 10. *Alia*) Lindenius leg. *illa,* ut est in margine edit. Constantinianae. Sed in Mss. nostris est *alia.*

ead. l. 16. *Solet*) Lindenius addit, *& interdum:* Constantini vero editio ita habet in margine: *solet & purus sanguis interdum profluere.*

ead. l. 17. *Duci*) Lindenius leg. *delui.* In Cod. Vaticano

II. eſt *dulci* mendoſe; itaque litera *l* expungitur. Infra vero omnes Codices habent *eadem infundi*, non, ut editio an. 1538. & Lindenius, *etiam infundi;* neque, ut Pantinus, Stephanus, & Ronſſeus, *eodem infundi.*

ead. l. 19. *Cancerem*) Ita ediderunt Ruellius & Lindenius; & ita in uno Ms. Codice Conſtantinus, in uno Scaliger, in tribus Rhodius, in Mediceis, excepto primo, & in Vaticanis ego inveni. Vaticani II. & VII. mendoſe habent *carterem*, Medicus VI. *canterem*. Significatur ulcus putridum ac ſerpens, quod interdum in inteſtinis fieri, cum aliquem tormina prehenderunt, Galenus quoque & alii prodidere. Neque dubium eſt, quin illud Celſus ratione quadam cancrum appellare potuerit; ut Scribonius Largus item appellat cap. 28. n. 114. Illud dubium, num *cancerem* dixerit: ſolet enim *cancrum*. Nam quod Scaliger ſcribit: *alibi coniungit cancerem cum inteſtinorum gangraena: unde dyſenteria ſaepe cancer inteſtinorum ab eo nuncupatur;* non puto loca me invenire poſſe, niſi ipſe oſtenderit. Quare, cum alibi ſemper *cancer*, *cancri*, non *canceris*, Celſus efferat, hic efferrendi modus haud facile ex hoc uno loco ei attribui poteſt; praeſertim cum lectio variet. Quod niſi & Medicei I. in hac parte, qua ſuppletus eſt, & IV. qui ad illius fidem hic quoque caſtigatus eſt, parum firma eſſet auctoritas, minus dubitarem *ulcera* ex iis Codicibus retinere, ut alii legunt. Generalis enim vox eſt, quae cancrum quoque, ut ſpeciem, comprehendit.

ead. l. 21. *Si mixta his aqua in alvum datur*) Antea legebatur: *ſi* (in editione Lindenii & in margine Conſtantinianae, *ſin*) *minus*, *mixta his aqua &c.* ut eſt in Codice Mediceo I. Ego ſic repoſui ex aliis Codicibus; neque aliter legendum videtur.

ead. l. 25. *Qua*) Haec Lindenii emendatio mihi valde probatur. Antea legebatur *quae.*

ead. l. 26. *Imperfectum*) Lindenius leg. *inconfectum.* Sed ſi vox *inconfectus* Facciolato dubia eſt, quod neque alibi occurrat, ut ipſe affirmat, & hic quinque editiones apud eum, ut aliae item & duo Mſs. Codices apud Morgagnum, aliter habeant; eo magis mihi dubia eſſe debet, qui *imperfectum* invenerim etiam in Codicibus Mediceis & in editione principe & in vetuſtiſſima an. 1493.

ead. l. 30. *Ponatur*) *Ponetur* omnes legunt, praeter Lin-

denium; & infra praeter eundem Lindenium & Constantinum, *utetur.*

Pag. 208. *l.* 1. *Ex verbenis decocta in aqua*) Sic Lindenius ex emendatione Constantini, qui suam coniecturam confirmat ex loco illo cap. 27. *fovere inferiores partes aqua decocta ex verbenis comprimentibus.* Confirmare poterat aliis duobus similibus locis lib. 6. cap. 18. sect. 8. & 9. Antea legebatur, ut habent Codices Medicei, *ex verbenis decoctis aqua.*

ead. l. 10. *Haec ipsa mora*) Stephanus legit *hac ipsa mora.*

ead. l. 26. *Modo foedius*) Lindenius legit *modo, quod foedius.*

ead. l. ult. Vel scammoniae) Caesarius, Ruellius, & Lindenius omittunt *vel;* quam particulam, cum in priscis quoque editionibus deesset, restituit Egnatius, & ego inveni in Codice Medic. I. Hic locus ita legitur in aliis Mss. *vel hysopum, vel piperis acetabulum, vel hysopum scamoniae &c.* Hinc error. Quidam enim duas voces, *vel hysopum,* ante *scammoniae,* tollendas putarunt, cum *hysopum* dumtaxat tollenda sit.

Pag. 209. *l.* 4. *Eas contusas*) Ita ex Mss. In Medic. I. additur *que* alia manu: unde vulgo, *easque contusas.*

ead. l. 5. *Huc adiiciat*) Forma loquendi similis illius, *quo vinum & oleum adiicitur,* cap. 9. huius libri. Lindenius leg. *huic,* ut malebat Constantinus.

ead. l. 7. *Duas potiones sumat, aut aquae, vel muriae durae sit adiecta*) Locus hic multis modis depravatus est. In Codice Medic. I. & in editionibus priscis ita legitur: *duas potiones sumat, aut aquae vel muriae durae sic adiectae.* Lindenius reponit *talis,* pro *aut,* & *huic,* ut placebat Constantino, pro *sic.* Sed Constantinus *ut* legendum putabat, pro *aut.* Alii Medicei Codices ita habent: *duas potiones sumat. At aquae* (III. & VI. *eque*) *vel muriae durae sit* (II. *sic*) *adiecta.* Ac recte illud quidem, *sit adiecta,* ut ego existimo: cetera non item. Omnino videtur quidpiam deesse, vel post vocem *durae,* vel ante *aquae.* Atque *at* fortasse ortum est ex geminatione postremae syllabae verbi *sumat,* exque *at* postea factum est *aut.* Itaque fortasse legendum: *duas potiones sumat aquae vel muriae durae, cui* res quaedam *sit adiecta.* Sed sine meliorum Codicum auxilio nihil certi constitui potest.

ead. l. 13. *Cum eadem*) Has duas voces alii omittunt.

ead. l. 16. *In alvum oleum &c.*) Alii leg. *malvae oleum*, ut habet Codex Mediceus 1. In Codicibus reliquis sex est *malvum*, manifesto mendo, pro *in alvum*, ut correxit Egnatius; quem Constantinus, Stephanus, & Lindenius secuti sunt.

ead. l. 19. Τεινεσμὸν) In edd. priscis est, *tenesmon*. Quidam cum Caesario scribunt τηνεσμόν. In Cod. Medic. 1. TENECMON.

ead. l. 21. *Cum & facile*) In edit. an. 1538. & in Lindeniana deest *&*.

ead. l. 28. *Coacta*) Lindenius, *cocta*; ut Constantinus legendum putat. Ego retineo *coacta*, quod in Mss. inveni: nam eadem significatione usurpatur in lib. 2. cap. 8. *Alvus in hac valetudine ea tuta est, quae quotidie coacta, eaque convenientia iis, quae assumentur, reddit.* Vide Morgagnum ad locum illum lib. 2. cap. 3. *Peior cita alvus est &c.*

ead. l. 29. *Ipsum anum*) Alii leg. *ipsum manu*, ut est in Mss. Mediceis. Ita hunc locum Constantinus correxit, atque ita Lindenius edidit. Idem Lindenius postea legit *cui rei plura &c.* Sed vox *rei* non est in antiquis libris, neque necessaria est; quandoquidem Celsus alibi sic loquitur. Vide Adnot. ad pag. 91. l. 11.

Pag. 210. *l.* 1. *Lana*) Lindenius leg. *lanae*.

ead. l. 7. *Egelida & frigidae propior; ratio &c.*) Ante Lindenium legebatur: *egelida & frigida. Proprior ratio &c.* ut est in Medic. 1. aliisque Mss.

ead. l. 8. *Ad tormina*) Ita Lindenius cum Caesario. Alii legunt, ut Codices Medicei habent, *in tormina*; id est, contra tormina. Constantinus ex coniectura, *in torminibus.* Sic cap. 5. huius libri: *eadem fere facienda sunt, quae in faucibus exulceratis praecepta sunt;* lib. 5. cap. 28. sect. 11. *conveniunt quae in vulneribus exposita sunt;* lib. 7. cap. 33. *Cetera postea sic facienda, ut in vulneribus, in quibus pus moveri debet, praeceptum est;* lib. 8. cap. 6. *vapore, ut in naribus posui, fovenda.* Itaque Constantino magis accedendum videtur. Nisi forte duae voces, *in tormina*, interpretis alicuius sunt, & Celsus scripsit, *qualem supra praecepimus;* caput decimum quintum non magis, quam decimum sextum, respiciens; cum utrobique eandem victus rationem proponat, *cibos* videlicet *potionesque, quae alvum adstringunt.*

ead. l. 10. *Deiectio est*) Lindenius omittit *est*, & postea leg.

In qua interdum, pro *atque interdum*, ut & alii legunt, & legendum eſt ex Mss. Mediceis.

ead. l. 30 *ſq. Sed vomere etiam. Ex toto &c.*) Locus hic olim ſic interpungebatur: *ſed vomere etiam ex toto, donec conquieſcat. Contra ſiti &c.* Et, quia error errorem parit, *Contra ſitim* eſt in editione an. 1493. quam plerique ſecuti ſunt. Lindenius, recte interpungendo, ita locum reſtituit. Fortaſſe tamen legendum: *ſed vomere. Et ex toto, donec conquieſcat, contra ſiti &c.* ſicut lib. 2. cap. 15. *Et ex toto nunquam geſtari corpus dolens debet;* lib. 3. cap. 7. ſect. 1. *Et ex toto, non ſic pueri, ut viri, curari debent.* Niſi eiicienda ſit particula *etiam;* quae porro omittitur in editione Conſtantini. Invenitur tamen in Codicibus Mediceis.

Pag. 211. *l.* 4. *In lecto*) Praepoſitionem *in* non habet Lindenius; ut neque editio an. 1538.

ead. l. 9. *Usque quintum diem*) Quidam cum Caeſario leg. *usque ad quintum diem.*

ead. l. 15. *Id*) Linden. *id malum.*

ead. l. 17. *Loco*) Egnatius, Conſtantinus, & Stephanus leg. *oleo.*

ead. l. 25. *Id, quod*) Lindenius tollit *id.*

ead. l. 29. *Myrapia*) Al. cum Caeſario ſcribunt *myrrhapia.* Niſi vox haec poſita eſt loco non ſuo, praeter pira myrapia, de quibus apud Plinium & Columellam mentio eſt, malorum quoque genus fuiſſe dicendum eſt, quod veteres eodem nomine appellarint.

Pag. 212. *l.* 8. *Myrti*) In Cod. Medic. 1. & in aliis quoque, *murtae.*

ead. l. 14. *Rudiculaque*) Ante Egnatium legebatur *tudiculaque*, ut eſt in Mss. Mediceis. Lib. 6. cap. 19. *rudicula miſcere.* Sed ibi quoque plerique Codices depravati ſunt.

ead. l. 19. *Aliquibus*) Lindenius leg. *Hoc aliquibus.*

ead. l. 21 *ſq. Eſt quid ex his edendum eſt. Pulticula &c.*) Locus vitiatus, & fortaſſe mutilus. Mihi neque Lindenii lectio, *eſturque ex his. Edenda eſt pulticula &c.* ſatis placet; neque, *quod ab his edendum eſt: pulticula &c.* ut habet in libri margine Conſtantinus; neque, *atque ex his edendum eſt. Pulticula &c.* vel, *eſtque ex his edendum. Pulticula &c.* ut alicui fortaſſe legendum videbitur. In eo Conſtantino aſſentior, quod poſt *edendum eſt* diſtinctionis notam ponit. Alii haec verba ſic diſtinguunt: *eſt quid ex his edendum, eſt pulticula &c.* In Codice Medic. 1. habetur, *eſt quid*

ex his edendum est pulticulae. Pro *quid*, in Vatic. I. est *quis*, in V. *quod*.

ead. l. 26. *Atque ea aqua*) Linden. *ut & ea aqua.*

ead. l. 28. *Potata*) Glossema est, ut ego puto.

Pag. 213. *l.* 2. *Medicamentis*) Non est vox haec in Cod. Medic. I.

ead. l. 16. *Idque*) Lindenius leg. *Id vitium*; deinde, *perpetuum evadit*, pro *perpetuum est.*

ead. l. 24. *Aquae quoque frigidae*) *Quoque* vulgo ab omnibus omittitur, praeterquam a Ruellio & Stephano; sed habetur in Mss.

ead. l. ult. In totum annum) Per integrum annum. Infra cap. 24. *Quidam, cum toto anno a vino, mulso, venere sibi temperassent, securitatem totius vitae consecuti sunt.* Rittershusius ad Phaedrum lib. 4. fab. 20. ut notat Almeloveenius, vocem *annum* delendam putat, ut legatur *in totum*, id est, omnino; velut lib. 6. cap. 9. *vinum ex toto circumcidendum est.* Exstat tamen vox illa in Mss. omnibus.

Pag. 214. *l.* 5. *Si durities manet*) Non apparet, de qua duritie loquatur. Aliqua fortasse desunt ad alios vulvae morbos attinentia, praesertim ad eius inflammationem, de qua mentio est in lib. 5. cap. 21. sect. 4. & cap. 25. sect. 3.

ead. l. 13. *Fiat, &c.*) Lindenius leg. *fiat: etiam:* supra vero, *purgetur;* cum *fiet; &* antea legeretur, & *purgatur*, ut est in Mss. Mediceis. Si verbum *fiet* retinendum est, omnino lego *fiat;* sed fortasse tollendum est, legendumque, *ceratum ex rosa, & recens &c.* Sive autem id verbum tollatur, sive non tollatur, sensus est: ceratum ex rosa, suillam adipem, & album ex ovis simul miscenda esse, atque apponenda.

ead. l. 17. *Ea*) Invenitur pronomen hoc in omnibus Mss. sed fortasse ex glossemate. Lindenius reponit *vulva.*

ead. l. 20 *sq. Subiicienda sunt*) Multa hic desiderari Morgagnus ostendit: quae vero ea sint, ex capitum titulis colligit, quorum index cuilibet libro praemittitur in duobus Mss. Codicibus, quibus usus est. Eiusmodi indices habentur etiam in Mediceis II. III. IV. V. VI. & VII. titulique ad hunc locum pertinentes ita se habent in illis Codicibus:

Vulva (al. *Volva*) *exulcerata est.*
De vesica.
De calculis in vesica.
In omni dolore vesicae.

Atque in IV. & V. numerus quoque capitum adſcribitur; in quarto *CII. CIII. CIV. CV.* in quinto *CV. CVI. CVII. CVIII.* In Codice autem vetuſtiori argumentum huius lib. ita proponitur: *De capitis doloribus, de distentione oris, linguae reſolutione, diſtillatione, gravedine, rigore cervicis, angina, difficultate ſpirandi, faucium exulceratione, ſanguinis ore redditi, de adfectibus ſtomachi, laterum, pulmonis, iocineris, lienis, renum; cholere, coeliaco, ileo, colo, torminibus, dyſenteria, lumbricis, teneſmo, deiectione, vulvae & veſicae vitiis, profuſione ſeminis, coxis, genibus, umeris, pedibus, manibus dolentibus.* Porro lacunam hoc loco plerique Codd. habent, alii magnam, alii parvam. In aliquibus, praeter ea, quae dixi, deſunt, cum parte reliqua huius capitis, etiam duo proxima capita XXI. & XXII.

ead. l. 22. *Coëuntia*) Ita in Mss. omnibus. Quidam cum Caeſario leg. *coërcentia;* in his Lindenius.

ibid. Olivae, & nigrum &c.) Hic quoque Caeſariana, & aliae quaedam editiones, ab antiquis Codicibus nonnihil variant, quod non habent particulam *&*. Lindeniana neque *&* habet, &, ut notat Morgagnus, habet *violae*, pro *olivae.*

ead. l. 25. *Veſicae*) Lindenius leg. *vulvae:* quae fuit Conſtantini coniectura, haud perſpicientis, quomodo a vulvae morbis ad morbos veſicae ſermo converſus ſit. Neque enim noverat, quam multa ſupra deſiderarentur.

ead. l. 27. *Cinnamo*) Al. cum Egnatio, *cinnamomo.*

Pag. 215. *l.* 5. *Super*) In Mss. Codicibus *ſuper* & *ſupra* ſaepe variant. Fortaſſe hic legendum *ſupra.*

ibid. & ſq. Etiam ſine dolore profluens) Etiamſi dolor non eſt &c. Haec autem verba reſpiciunt locum ſuperiorem, ubi agitur de urina cum dolore reddita; ut ſignificant verba illa, *in omnibus veſicae doloribus.* Lindenius hunc locum ita leg. *urina ſuper potionum modum mingitur, & iam ſine dolore profluens &c.* ſed reclamant Mss. Codices & Medicei & Vaticani. Editio an. 1497. habet *ſudore,* pro *dolore;* ſed mendoſe.

ead. l. 12 *ſq. Infima alvus quoque vel ducenda*) Alii leg. *In finita,* vel *Infinita,* ut eſt in Cod. Medic. I. In III. aliisque habetur *Infima;* & ita reſtituit Egnatius, cui cum aliis multis adſtipulatur etiam Lindenius. Sed vox haec, ut mihi videtur, addita eſt ab interprete. Neque enim ita loquitur Celſus. Lib. 2. cap. 12. ſect. 2. *Plerumque vero al-*

vus potius ducenda est; lib. 3. cap. 7. *ducenda alvus vel aqua vel ptisanae cremore*; & cap. 12. *praeter haec ducenda alvus est*; & cap. 14. *dicit* (Asclepiades) *alvum duci oportere*; & cap. 15. *ducere alvum.* Plura similia loca sunt, quae declarant vocem *infima* redundare, atque alienam esse.

ead. l. 16. *Teneris*) Constantinus mallet *tenuibus*. In Cod. Mediceo vetustiori est *teneribus.*

ead. l. 25. *Vitare autem oportet*) Lindenius leg. *Oportet autem vitare*; deinde, *nihilque*, pro *nihil.*

Pag. 216. *l.* 2 *sq. Praecipueque ex aceto rutam : vitare & ne &c.*) Pro *& ne*, ut habent etiam Codices Medicei, quidam, Pantinum secuti, leg. *etiam ne.* Sic autem interpungendus est hic locus cum Constantino, Ronsseo, & Morgagno. Al. *praecipueque ex aceto rutam vitare*, *& ne* &c. Lindenius leg. *praecipueque ex aceto. Vitare autem oportet rutam & ne* &c.

ead. l. 3. *Obdormiat*) Lindenius, *dormiat.*

ead. l. 10. *Vis pestifera*) Idem, *vi pestifera*; deinde, *quod ut*, pro *quae ut.*

ead. l. 11. *Alias partes*) Ita in edit. Lindenii, in margine Constantinianae, & in Cod. Vatic. 1. Alii habent, *illas partes.*

ibid. Ipsam) In Cod. Medic. 1. *iam ipsam.*

ead. l. 13. *Cataplasmatis*) Cod. Medic. 1. & hic & cap. sequenti, *cataplasmatibus.*

ead. l. 17. *Arida*) *Acida* legebatur ante Lindenium, & infra, *& ex vino austero postea cocta*; ut est in Cod. Medic. 1. atque in aliis quoque.

ead. l. 26. *In veteribus quoque morbis*) Pro *veteribus*, editiones Pinzii, Iuntae, Caesarii & Lindenii habent *uteri*; ut iam adnotavit Morgagnus. Ortus est error ex eo, quod in editione principe Florentina, & in Veneta an. 1493. mendose est *uteribus*. Sed omnes Medicei Codices plane habent *veteribus.*

ead. l. ult. Digerantur) In Mss. & Mediceis & Vaticanis, inque editionibus priscis, *dirigantur.* Ego cum Pantino & Lindenio secutus sum editionem Caesarii. Constantinus quoque in margine habet *digerantur* ex veteri quodam libro.

Pag. 217. *l.* 2. *Si est, ceteris &c.*) Alii leg. *sicut & ceteris.* In Cod. Medic. 1. est, *sic & ceteris :* quod non longe abest a Lindenii lectione, quam ego probavi.

ead. l. 7. *Opitulamur*) Plerique cum editione an. 1493. habent *opitulantur.* Sed in edit. 1. & in Lindeniana, & in Mss. legitur *opitulamur.*

ead. l. 18 *ſq. Sunt; quae in podagris chiragrisve eſſe conſuerunt. Ea &c.*) Haec verba ita legit & diſtinguit Lindenius: *ſunt. Quae in podagricis chiragricisve eſſe conſuerunt, ea, &c.* Sed perperam: quia Celſus hoc loco non loquitur, niſi de podagra chiragraque. Ego valde dubito, ne hoc totum, *quae in podagris chiragrisve eſſe conſuerunt*, ex margine ſit aſſumtum. Videtur enim eſſe explicatio quaedam membri praecedentis, ab eodem adſcripta, a quo illa, *quod in podagra chiragrave eſſe conſuevit*, in lib. 1. c. 19.

ead. l. 24 *ſq. Perpetuam valetudinem bonam praeſtat*) Editiones priſcae vocem *bonam* non habent; ut neque Cod. Mediceus 1. Sed cum Egnatius aliique nonnulli legerent, *perpetuam valetudinem totam praeſtat;* Conſtantinus *bonam* pro *totam* reponendum exiſtimavit; itaque Lindenius repoſuit. Hanc lectionem illud maxime firmat, quod eadem loquendi forma occurrit lib. 6. cap. 19. *annuam valetudinem bonam praeſtat;* ut communiter legitur, & legendum eſt; quamvis quidam Mss. Codices aliter habeant. Cum igitur vox *totam* ſit in multis Mss. quam mendoſam eſſe nemo non videt, emendationem a Celſo ipſo habemus. Adiunctum autem *bonam*, non ſolum allato in loco adhibet, ſed & in aliis multis. Lib. 2. cap. 14. *ut quamprimum bona valetudo contingat;* lib. 4. cap. 4. ſect. 1. *facilis ad bonam valetudinem recurſus eſt;* & cap. 5. *redit huic imbecillitas ſua, niſi iisdem defenditur bona valetudo, quibus reddita eſt.* Etiam in praefatione lib. 1. *praeſtare valetudinem* dixit, & *ſecundam*, id eſt, bonam, adiunxit: *Nam quae demum cauſae, vel ſecundam valetudinem praeſtent, vel morbos excitent &c.*

ead. l. 25 *ſq. Aſinino lacte epoto ſeſe eluiſſent*) In Codicibus Mediceis plerisque, & in nonnullis Vaticanis habetur, *aſinino lotio ſe eluiſſent.* Egnatius aliique quidam leg. *aſinino lotio epoto ſe eluiſſent.* Lindenius, *aſinino lacte poto ex toto ſe eluiſſent.* Ego ſecutus ſum editiones priſcas & Codicem Mediceum 1. aliosque ex Vaticanis; ſed libri Mss. habent *ſeſe*, impreſſi *ſe.*

Pag. 218. *l.* 3. *Debet iis*) Antea legebatur, *debent ii*, vel *hi;* nec aliter in Mss. inveni. Sed *iis*, id eſt, temporibus, legendum eſſe Morgagnus oſtendit. Ita igitur reſti-

tui: praeterea, ut omne vitium tolleretur, pro *debent* reposui *debet;* quod verbum regitur ab *aliquis.* Facile autem perspicitur, quae fuerit erroris causa: *debet* constare non poterat, cum esset *ii;* ideo *debent* legendum putarunt.

ead. l. 4. *Cum vero dolor urget*) Aldinam & vetustiores editiones sequor, cum quibus consentit Cod. Medic. I. Haec autem verba opponuntur praecedentibus, *iis temporibus, quibus dolor se remisit;* ac tempus significant, quo aeger laborat ex dolore: ut & illa ostendunt, quae infra sunt, *Ubi dolor & inflammatio se remiserunt.* Caesarius, & post eum omnes leg. *non urget;* & ita Mediceus III. aliique Codices habent. Verum ex ista lectione illud sequitur, ut Celsus, quae victus ratio in ipso dolore servanda sit, explicare omiserit. Atqui id praecipuum erat, quod explicare debebat. Nam hoc vitium ex iis est, *quibus victus ratio maxime subvenit;* ut dicitur initio libri proximi.

ead. l. 5. *Mane gestari debet; deinde ferri, inambulatione leni se dimovere*) Omnia recte habebunt, si tollatur *ferri;* quod idem significat atque *gestari.* Cum autem in plerisque Mss. sit non *mane gestari,* sed *manu gestari,* fortasse aliquis interpres margini adscripsit *ferri:* nam, ut est apud Caium Ictum l. 235. ff. de V. S. *ferri proprie dicimus, quae quis suo corpore baiulat.* In Codice Mediceo I. est *magestrari,* &, supra hanc vocem, *ne,* ut legatur *mane gestari.* Palavicinus vero *ne* in *nu* vertit, fecitque *manu gestari.* Cetera ita leguntur in Codice illo: *debet deinde ferri in ambulationem ibi se dimovere.* Codices alii habent, *manu gestari debet, deinde ferri in ambulatione levi se dimovere* (al. *movere:*) atque ita paene ab omnibus vulgo legitur; nisi quod plerique, duabus vocibus in unam contractis, habent *inambulatione.* Lindenius leg. *aut in ambulatione leni.* In editione prima, & in duabus pervetustis ann. 1493. 1497. & in Iuntina, pro *ferri,* mendose est *fieri.*

ead. l. 8. *Ingredi*) In multis Mss. Codicibus, *ambulare.*

ead. l. 14 *sq. An tumor iam etiam obcalluerit*) Libri Mss. habent *obcaluerint;* vulgati *obcaluerit.* Ego reposui *obcalluerit.* Fortasse tamen legendum, *an tumores iam etiam obcalluerint.* Nam in Cod. Mediceo I. est *an tumore sint etiam obcaluerint.* Ita paulo infra: *Si vero tumores etiam obcalluerunt.*

ead. l. 18. *Et, cum iam homo pati potest*) In quibusdam Codicibus Mss. deest particula *&.*

ead. l. 25. *Utiliora sunt*) Lindenius leg. *utilioraque sunt*; quo modo est in editione Caesarii an. 1538. sed, ut videtur, mendose; cum in editione eiusdem Caesarii an. 1528. non exstet *que*.

ead. l. 27. *Neque diu*) Alii omnes addunt *fit*; Lindenius, *fiat*: quod verbum ego sustuli ex fide Codicis Medicei 1.

ead. l. 28. *Laedantur*) Editiones priscae & Lindeniana cum Codice modo allato, *indurescant*. Sed, ut ego opinor, explanatio quaedam est verbi *laedantur*, quod ceteri Medicei Codices, atque Aldina & multae aliae editiones habent. Post proxima verba, *Imponendum vero est*, Ruellius addit *eruca plantago*, ex depravato Codice. In pluribus enim legitur, *imponendum eruca plantago, ut refrigeret*, pro *imponendum vero est cataplasma, quod refrigeret*, ut est in Mediceo 1.

ead. l. 29. *In hoc ipso diu*) Quidam, secuti edit. an. 1538. omittunt *diu*. Egnatius leg. *in hoc cotidie*; ut habent aliqui Codices: Ruellius, *in hoc cotidie diu*.

Pag. 219. *l.* 9. *Et aceto*) Antea communiter legebatur *vel aceto*, ut habet Cod. Medic. 1. Ego sic reposui ex aliis Codicibus; nec aliter legendum videtur. Nam mixta oleum & acetum, aut oleum & frigida aqua, leniter simul & reprimunt & molliunt, ut est in lib. 2. cap. 33. ideoque hic utilia sunt: siquidem proximum quoque medicamentum ex pice, cera, alumine, facultatem habet simul reprimendi & molliendi. Quod si legatur *vel aceto*, pugnantia Celsus scripserit. Nam si acetum & aqua frigida, quae reprimunt & refrigerant, apta sunt; oleum, quod calefacit & emollit, aptum esse non potest. Ceterum in lib. 5. quoque cap. 26. sect. 23. legitur, *circumdare lanam succidam ex aceto & oleo*.

ead. l. 12. *Dolor patitur*) Vox *dolor* omittitur in editionibus ann. 1493. 1497. sed, ut opinor, librariorum culpa; cum exstet in editione prima. Hoc mendum tamen Constantinum quoque cum aliis multis decepit. Porro Constantinus subaudit *aeger*. Lindenius tandem restituit *dolor*; quod & in Codicibus Mediceis habetur.

ead. l. 15. *Cortices*) Ita ex Cod. Medic. 1. Alii leg. *cortex*; Egnatius *corticis*, ut plures Mss. Codices habent.

ead. l. 18. *Egelida*) Quidam cum Caesario leg. *calida*. Sed in Mediceo 1. aliisque Mss. Codicibus est *egelida*. Quod vel ideo notandum fuit, ut omnes intelligerent, *congelida*,

quod habet Ruellii editio, mendum esse; nec vocem *congelidus* ex lectione illa referendam esse inter Latinas; ut recte monet Facciolatus in Animadversionibus Criticis in Danetii Lexicon.

ead. l. 23. *Exedit*) Lindenii edit. & Cod. Medic. 1. *edit.*

ead. l. 26. *Ex quo in Asia lapidi Asio gratia est*) Nascitur lapis hic in Asso Troadis; hinc Galenus lib. 9. de S. M. F. cap. 2. Ἄσσιον nominat. Attamen apud eundem Galenum πέτρας Ἀσίας ἄνθος legitur l. c. & apud Dioscoridem lib. 5. cap. 14. Ἄσιος δὲ λίθος per simplex σ; ut quidem Saracenus edidit. In Celsi quoque Codicibus scribitur *Asius* tum hic, tum alibi. Ita est in Mediceis, excepto primo, & in aliquibus Vaticanis: *Ex quo in Asia lapidi tasio faciunt gratia est ad iuvandum.* Sed *ad iuvandum* glossema est. *Rei alicui gratiam esse*, loquendi forma est Latina, & maiori Plinio familiaris. Codex alius apud Constantinum ita habet: *Ex quo in Asso sepulchra faciunt. Et lapidi Asio gratia est ad iuvandum:* quam lectionem Lindenius probavit. Ego secutus sum editiones antiquas, & Codicem Mediceum 1. Sed editio 1. & aliae omnes ad Aldinam usque habent *tasio* pro *Asio*.

ead. l. 28. *Quadraginta*) Lindenius leg. *triginta*. Sed *quadraginta* legendum cum aliis, tum ex fide Codicum Mediceorum, tum ratione. Nam sententia sumta est ex Hippocrate Sect. 6. Aphor. 49.

ead. l. 30. *Acopo*) Cod. Medic. 1. *cum acopo*, quocum nonnulli Vaticani consentiunt, & Lindenii editio.

Pag. 220. *l.* 16 *sq. Negotiosa actione*) Alii leg. *negotiosa cogitatione vel actione*. Sed recte Lindenius, *negotiosa actione*; quem ego secutus sum, ex fide Codicis Medicei vetustioris.

ead. l. 22. *Vires*) Cod. Mediceus modo allatus, *vias*; sed perperam.

IN LIBRUM V.

Pag. 221. *l.* 6 *sq. Medicamentis pugnat*) Pro *pugnat*, quidam cum Caesario habent *purgat*, tum hic, tum infra.

ead. l. 14. *Mys*) Lindenii edit. *Mus*. Sed in Codicibus

Mediceis ſcribitur *Mys* per *y* (in II. *Mis*) ut apud Caelium Aurelianum lib. 2. Acut. Morb. cap. 13.

Pag. 222. *l.* 2. *Convenit*) Aliqui Codices, *oportet;* Mediceus I. *convenit,* ut vulgo legitur.

ead. l. 3. *Innexae*) Ita in Mss. & in editionibus vetuſtis. Lindeniana habet *connexae*, ut eſt in margine Conſtantinianae: quam vocem Scribonius adhibuit in eadem ſententia cap. 68. *Implicitas Medicinae partes inter ſe & ita connexas eſſe conſtat, ut nullo modo diduci ſine totius profeſſionis detrimento poſſint.*

ead. l. 5. *Ergo & illa .... & illa &c.*) Ita in Cod. Mediceo primo. Alii Codices habent *Ergo ut illa .... ita & illa &c.* alii *Ergo ut illa ..... ita illa &c.* Editiones antiquae *Ergo ut illa .... & illa &c.* Lindeniana *Ergo ut illa .... ſic illa &c.*

ead. l. 13 *ſq. Ipſas curationes exſequentibus*) Alii leg. *ipſius curationis ex ſequentibus;* Lindenius, *ipſam curationem exſequentibus.* Ego ſic reſtitui ex Codice Mediceo vetuſtiori. Re vera habet, *ipſius curationes*, & in voce *curationes* expungitur litera *s*, ſupraque ponitur *m*, ut ſit, *curationem.* Sed nemo non videt, *ipſius* ex *ipſas* corruptum eſſe, & omnino retinendum *curationes.*

ead. l. 19. *Figularis*) Quaedam edd. habent *figuralis.*

ibid. Miſy) In antiquis Codicibus ſcribitur tum *miſi*, tum *myſi*, tum *miſy;* quae poſtrema ſcribendi ratio recta eſt. Nam Graeca vox eſt, eaque ita ſcribitur, *μίσυ.*

ead. l. 21. *Ferri*) Rubeus affirmat, ſe *utriusque ferri* ſcriptum inveniſſe in Codicibus Vaticanis. Ubi lateant Codices illi, ignoro. Septem certe, quos videre mihi datum eſt in Vaticana Bibliotheca, vocem *utriusque* non habent: cum quibus Medicei conſentiunt.

ead. l. 24. *Myrrha*) In Cod. Medic. I. fere ubique ſcribitur *murra*, ſine adſpiratione.

ead. l. ult. Reprimunt, alumen) Verbum *reprimunt*, quod eſt in Cod. Med. I. & in nonnullis Vaticanis, reſtituit Egnatius; ſed legit, *araneum reprimunt, alumen.* Eum Stephanus ſecutus eſt. Ego ſequor Lindenium, & aliquos alios, verba haec rectius diſtinguentes. Ruellius & Caeſarius omittunt *reprimunt*, quod neque in priſcis editionibus, neque in reliquis ſex Mediceis Codicibus habetur: itaque *alumen* & reliqua addunt poſt *aranea*, atque haec quoque ad illa referunt, quae glutinandi vim habent.

Pag. 223. *l.* 5. *Costum*) Vulgo, *costus*, ut est in Cod. Medic. 1. Ego *costum* reposui ex aliis Codicibus: & ita habetur & cap. 6. huius libri, & cap. 27. sect. 7. & lib. 3. cap. 21.

ead. l. 6. *Styrax, thuris*) In Cod. Medic. 1. *storax turis*; deinde, *sebum* per *b*, ut multis aliis in locis. *Tus* fere ubique sine adspiratione scribitur in eo Codice.

ead. l. 8. *Aperiunt tanquam ora in corporibus*) Alii leg. *Vulnera aperiunt &c.* Ego ex fide Cod. Medic. vetustioris expuli vocem *Vulnera*, quam ex prava interpretatione intrusam esse apparet. Galenus quoque lib. 5. de simplic. medic. facult. cap. 5. scribens de medicamentis, quae aperiendi vim habent, ἀναστομωτικὰ appellat.

ibid. & seq. Quod στόμα Graece dicitur) Ita in omnibus antiquis Codicibus; nisi quod aliqui cum Mediceo 1. habent *stoma* literis Latinis. Constantinus ita legendum putat: *quae ἀναστομωτικὰ Graece dicuntur.* Lindenius leg. *quod ἀναστομοῦν Graece dicitur.* Quo levior mutatio sit, qui Constantino assentiuntur, legant στομωτικά; qui Lindenio, στομοῦν. Mihi haec verba Celsi esse non videntur, sed alicuius interpretis; ideoque explodenda.

ead. l. 11. *Bdellium*) Cod. Medic. 1. *bdella*, ut in aliquibus aliis locis: sed capite proximo & cap. 12. habet *bdellium*; cap. 15. *bdellion.* Hoc loco autem in aliis Codd. quoque & in edd. priscis est *bdella*: primus Caesarius *bdellium* reposuit. Porro *vidella*, quod pro *bdellium* Gesnerus invenit in quodam Ms. Vegetii Codice, corruptum videtur ex *bdella*.

ead. l. 13. *Taminia*) Aldina edit. *aminia*: editiones vetustiores, *timinia*, ut & hic & alibi Codex Medic. 1.

ead. l. 17. *Validior est*) *squama aeris*) Arsenici scilicet vis maior est, quam sandarachae. Lindenius leg. *validius est*) *squama aeris*; editiones vetustae habent, *validior est squama aeris*; Constantiniana vero in margine, *validior est sandarachae, squama aeris*, sententia minus probanda. In quibusdam Mss. ita legitur: *validior est, quam aeris spuma ex iris, balsamum &c.* Sed hoc membrum, *huic autem & sandarachae in omnia eadem vis, sed validior est*, fortasse Celsi non est, & conflatum est ex iis, quae de arsenico habet Plinius lib. 34. cap. 56. *vis eadem, ut supra* (i. e. eadem atque sandarachae) *sed acrior.*

ead. l. 22. *Quod in omnia idem, quod ammoniacum, potest*;

ſed valentius eſt) Adnotatio ſimilis praecedenti. Adverte dicendi formam, *in omnia;* quae, ab eodem auctore utrasque eſſe, declarat. Haec forma alibi non reperitur in Celſo. Pro *ſed valentius eſt*, Lindenius legit, *ſed hoc valentius eſt*, ut eſt in margine editionis Conſtantinianae.

ead. l. 26. *Cui eadem, quae ceteris coagulis, facultas, ſed utique validior eſt*) Alii habent *ubique;* Lindenius *utique*, ut in veteri Codice ſe inveniſſe Conſtantinus ſcribit. Mihi hoc membrum praeter rem addi videtur, quia duabus particulis, *ſed maxime*, ſententiam ſuam Celſus ſatis expreſſit. Nec aliter ipſe loqui ſolet. Cap. 2. huius lib. *gummi, praecipueque acanthinum;* lib. 2. cap. 31. *paſtinaca, magisque agreſtis;* & cap. 32. *lactuca, maximeque aeſtiva.* Igitur haec quoque videtur adnotatio ex margine inconſulto deſcripta, ſicut ſuperiores duae. Nequaquam ſunt moris Celſiani; nec ſimile quidquam invenitur in capitibus ſuperioribus, aut in proximis, in quibus res eadem tractatur.

ead. l. 28. *Gluten taurinum*) Abſtergendi facultatem habere, Paulus quoque Aegineta ſcribit lib. 7. cap. 3. Lindenius *taurinum* hinc tollit, & addit voci *fel;* ut habet vetus Codex a Conſtantino allatus. Aliter Codices Medicei, ex quorum fide veterem lectionem retinere malui. Ac Plinius quoque Maior pluribus locis, & Scribonius Largus Compoſit. 254. adhibet *gluten*, vel *glutinum* cum hoc adiuncto. Celſus tamen cap. 2. huius libri, ut obſervat Rhodius in Lexico Scriboniano, habet ſine adiuncto: quem locum illuſtrant haec Plinii verba in lib. 28. cap. 18. *Recentes vero plagas ferro illatas* ſanat *glutinum taurinum &c.* In proximo Celſi capite habetur *fel taurinum;* at cap. 7. & 12. abſolute, *fel.*

ead. l. 30. *Uva taminia*) In libris antiquis additur *abrotonum*, ſive, ut in aliis ſcribitur, *abrotanum;* (vulgo *abrotonum* ſcribitur a Stephano & Lindenio, neque tamen ubique; ab aliis, *abrotanum;*) quod cum ſemel poſitum ſit, Caeſarius, quem Pantinus & Lindenius ſecuti ſunt, hoc loco delevit. *Squama aeris* quoque infra delenda eſt, quod perperam bis legatur in hoc capite. Et ſane omittitur in quibusdam Mss. in quibus tamen & illa omittuntur: *ſpuma argenti, galla, lapis haematites, minium.*

Pag. 224. *l.* 6. *Galla*) Lindenius leg. *caſia.* Et ſane in ceteris Codicibus Mediceis eſt *caſſia.* Primus tamen habet *galla*, ut alii legunt.

ead. l. 7. Thus) Alii omnes omittunt hanc vocem, quae deest in Mss. plerisque. Eam ego addidi ex Medic. I.

ibid. Resina terebinthina humida) In Mss. est *humida*, vel *umida*. Si quis non probat, *liquida* reponat ex editione Lindenii & ex margine Constantinianae: quod saepius a Celso usurpatur. Attamen cap. 28. huius libri sect. 16. Constantino & Lindenio consentientibus, legitur *resinae humidae*.

ead. l. 14. Cicutae semen) In Mss. Codicibus additur, *omphacium, apii semen*. Hoc, ex superioribus perperam repetitum, omisit ille quicunque fuit, qui duas priores voces, *cicutae semen*, atque alias multas ex praecedentibus, quae deerant in Cod. Medic. IV. eius margini adscripsit. Itaque neque in principe Florentina, neque in editionibus aliis sunt tres illae voces, *omphacium, apii semen*. Ceterum negant fere Interpretes cicutae semen rodendi facultatem habere; sed aliqui, veterem lectionem retinentes, myrrhidem significari putant, quam quidam ex recentioribus Medicis *cicutariam* appellarunt. Ego neque hanc interpretationem probo, neque contra meos Codices accedere ausim Lindenio, qui verba mutat & leg. *rutae* pro *cicutae*. Pro veteri lectione facere videtur locus Plinii in lib. 30. cap. 13. *Vespertilionum sanguis psilothri vim habet: sed malis puerorum illitus non satis proficit, nisi aerugo vel cicutae semen postea inducatur*. Nam sive *aerugo* cum Harduino, sive cum aliis *erucae* legas, vides profecto, cicutae semen facultatem habere ei similem, quam habet sive erucae semen, sive aerugo: quae sine dubio rodunt. Illud quoque animadvertendum est, cum multa ex his, quae tanquam rodentia in hoc capite proponuntur, in cap. 15. tanquam mollientia proponantur, inter alia etiam *cicutae semen* ibi occurrere.

ead. l. 15. Resina) Quae? plures enim eius species sunt. Num omnes sub generali nomine comprehendere voluit? Frustra igitur supra posuit, *resinam terebinthinam humidam*. Idem dicendum de voce *fel*, quae mox sequitur, cum praecedat *fel taurinum*. Celsus scripsisset, opinor, suo more: *fel, maximeque taurinum*. Si non, ut alia multa, *fel* quoque vel librarii culpa iteratum, vel ab aliquo insertum fuit, rectius fortasse legatur *sal*; ut, cum ita a quibusdam legi monuisset Constantinus, Lindenius edidit. Dicam tamen, quae res me ab hac mutatione dehortetur.

Non ſolet Celſus repetere quod ſemel dixit. Hanc cauſam fuiſſe puto, quamobrem in hoc capite non erucae & naſturtii & radiculae ſeminum, non ſinapis, non fici mentionem fecerit; quod nimirum de his, tanquam erodentibus, dixerit in lib. 2. cap. 33. Cum ibi ſalem quoque poſuerit, videri poteſt eadem de cauſa hoc loco omiſiſſe. Si quis hoc argumentum parvi facit, huic videndum eſt, num etiam *reſina* corruptum ſit ex *ſinapi*, & *cicutae ſemen*, ex *erucae ſemen*. Atque hoc poſtremum ſuſpicioſius eſſet, ſi *rutae* ſemen, ut edidit, Lindenius invenit in aliquo Codice ſatis fideli. Nam *rutae* fortaſſe ortum eſt ex *erutae*, quod erat mendoſe, pro *erucae*; quemadmodum *eruta*, pro *eruca*, habet Cod. Medic. VI. paulo infra.

ead. l. 16. *Oleumque earum*) En oleum quoque ex amaris nucibus bis poſitum in eodem capite; quod ante alios Pantinus adnotavit. Quidam, teſte Conſtantino, non ineptam hanc repetitionem putant, ſi hic legatur, *ut oleumque earum;* quibus adſtipulatur Lindenius, ſed reponit, *ut oleum earum.* Mihi haec verba explodenda videntur, & retinenda ſuperiora, *oleum ex amaris nucibus;* quia conſtructio cum ſexto caſu & praepoſitione *ex* Celſo magis familiaris eſt, quam cum ſecundo caſu.

ead. l. 17. *Veratrum, cinis*) Lindenius leg. *concharum cinis;* ſed rectius alii, ut eſt in Codicibus Mediceis, *veratrum, cinis.* Nam Aëtius quoque Tetrab. I. ſerm. 2. cap. 219. nigrum veratrum rodentibus annumerat.

ead. l. 19 *ſq. Cinis Cyprius*) Qui ſit cinis Cyprius, mihi quidem non conſtat. Neque enim arridet Conſtantini interpretatio, qui cinerem eſſe dicit ex Cypria arundine, de qua Plinius in lib. 24. cap. 11. Fortaſſe inter has duas voces interpungendum eſt, ut in antiquis quibusdam libris factum video; & in voce *Cyprius* mendum ſubeſt. Num reponendum *cyprus*, ut in capite undecimo? Amplius videndum.

ead. l. 22. *Cicuta*) Refrigerat & reprimit, ſicut lenticula, quae ſimiliter refertur inter rodentia, ut Pantinus animadvertit. Lindenius mutat in *eruca;* ſed mei Codices adverſantur.

ead. l. 24. *Acetum*) Tolle hinc, quod iterum ſit in fine capitis; ut eſt ab aliis animadverſum.

ead. l. 26. *Nominatur*) Poſt hoc verbum in antiquis libris ſequitur *alcyonium;* quod Lindenius recte ſustulit: eſt enim ſupra. Pro *nominatur*, Cod. Med. I. habet *appellatur.*

ead. l. 27. *Marrubium*) Codex modo allatus, *marruvium*, & cap. 16. *marruvio* per *v*.

Pag. 225. *l.* 7. *Thus*) Idem Codex omittit vocem hanc. Infra habet, non *eruca*, ſed *urucea*. In VI. eſt *eruta*.

ead. l. 10. *Ulceribus*) Quidam Codices Mss. habent *vulneribus*.

ead. l. 13. *Id quoque magis coctum*) Ita in editionibus Ruellii, Stephani, Lindenii, & in margine Conſtantinianae; itemque in Codd. Mediceis III. & VI. Codex ſecundus aliique habent *id quaeque &c.* primus *id quo &c.* ut olim vulgo legebatur. Sed adverbium *quo* ſententia non fert; *quoque* reſpondet verbis praecedentibus, *chalcitis, utique ſi cocta eſt.*

ead. l. 20. *Sampſucus Cyprius*) Caeſarius, Gryphius & Lindenius ſcribunt *ſanſucus*, ut eſt in Codicibus plerisque. In Mediceo I. eſt, *ſamſycus*; in IV. *ſanſucus*, ſed corrigitur *ſampſucus*; & ita habent editiones ceterae. Sed videtur ſcribendum *ſampſuchus* per *ch*; quia Graeca vox eſt, quae a Dioscoride & Galeno ita ſcribitur, *σάμψυχον*. Ceterum *ſampſuchus* ſequiori genere invenitur apud Plinium in lib. 13. H. N. cap. 1. *Optimum hoc* (unguentum ſampſuchinum) *in Cypro & Mitylenis, ubi plurima ſampſuchus*: & neutro genere *ſampſuchum* in lib. 21. cap. 22. *Sampſuchum ſive amaracum in Cypro laudatiſſimum & odoratiſſimum, ſcorpionibus adverſatur &c. Sampſucus* vero genere masculino, ut habet Celſus, non facile apud alium auctorem invenietur. Sed ipſius Celſi auctoritas dubia eſt; nam lectio variat. In editione Ruellii *Cyprius* eſt adiunctum vocis *ſampſucus*; quam lectionem ſequi, tutius mihi viſum eſt. In editionibus priſcis, & in Mss. quoque fere omnibus inter duas hasce voces interpungitur. Caeſarius, haud intelligens quid ſignificaret vox ſubſtantiva *cyprius*, repoſuit *cyperus*. Caeſario adſtipulatus eſt Lindenius cum plerisque editoribus; quamvis Ronſſeus monuerat, ferendam non eſſe mutationem iſtam, quod infra ſit *iuncus quadratus*, qui idem eſt ac *κύπειρος*; ut apparet ex lib. 3. cap. 21. Ego & in hoc plane aſſentior Ronſſeo, & propemodum in illo quoque, quod *cyprus* reponendum putat. Eſt autem cyprus arbor, cuius folia & ſurculos diſcutiendi facultatem habere ſcribit Galenus lib. 7. de Simplic. Medic. facult. cap. 10. Paul. Aegin. lib. 7. cap. 3. Aëtius Tetrab. 1. Serm. 1. *Cyprus* legitur cap. 24. ſect. 3. huius libri; ſed ibi cyprinum

ſignificat. Ceterum manifeſtum eſt, Celſum cum iis facere, qui ſampſuchum ab amaraco diſtinguunt. Nam amaracum iam poſuit. Niſi forte quis ſuſpicetur, *amaracus* interpretationem eſſe vocis *ſampſucus*, ex margine temere deſcriptam.

ibid. Sertula Campana, ſerpyllum) Cod. Medic. I. *ſerpula campana, ſerpullum.* Ac *ſerpullum* per *u* aliis quoque in locis ſcribitur in hoc Codice.

ead. l. 22. *Paſſum*) Lindenius legit *praſium;* ſed ſi intelligit marrubium, hoc ipſo nomine id Celſus appellat & ſupra cap. 7. & alibi.

Pag. 226. *l.* 4. *Laevat*) Al. *Levat;* al. cum Caeſario, *Levant;* Lindenius, *Laevant.* Etiam in capite proximo Caeſarius, quem omnes poſtea ſecuti ſunt, leg. *alunt* & *implent*, pro *alit* & *implet*, ut habent editiones vetuſtiores & Codd. Medicei.

ead. l. 8. *Attice*) Alii leg. *actice;* al. *actica.* Quidam ante hanc vocem interpungunt. Cap. 18. huius lib. ſect. 19. *ochra, quae Attice nominatur:* ubi fortaſſe Ἀττικὴ Graecis literis ſcribendum eſt.

ibid. Vel aſterace) Qui monſtrabit, quid ſit *aſterace*, ut habent editiones vetuſtiores, vel, ut Aldina, *aſterica*, vel, ut Stephanus legit, *aſteriaca*, vel, ut Lindenius aliique cum Caeſario, *aſteriace;* erit mihi magnus Apollo. Conſtantinus non probat quod dicit, aſteriacen eſſe aſterem Samium. Nam Celſus, non *aſteriacen*, ſed *terram Samiam* appellat lib. 6. cap. 6. ſect. 12. *terram Samiam, quae* ἀστὴρ *vocatur.* In Cod. Medic. I. eſt *vel aſtyrice;* in III. & IV. *vel aſtrace;* in reliquis, *vel aſtirace.* Pro *vel* Caeſarius repoſuit *mel*, addita diſtinctionis nota: quem omnes poſtea ſecuti ſunt. Quidam, ut Conſtantinus affirmat, legendum putant, *ochra, Atticum mel, aut ericaeum.* Ego magis feror ad ſuſpicandum, has voces, *vel aſterace*, ex varianti lectione ortas eſſe. Aliquis enim, qui non bene intellexit quid eſſet *ochra Attice*, ſupra vocem *Attice* poſuit *vel aſterace*, aut *aſterice*, aut *aſteriace*, aut potius *aſtera*, ſic, ut huic voci ſyllaba *ce* poſtea adhaeſerit ex duplicatione primae ſyllabae vocis ſequentis. Significavit autem ille, quicunque fuit, terram, quae ἀστὴρ vocatur. Niſi forte *aſter* poſitum fuit ſupra vocem *ochra*, ad ſignificandum *aſterem Atticum*, id eſt herbam, quae etiam *bubonion* appellatur, ut eſt apud Plinium lib. 25. cap. 5.

ead. l. 14. *Medulla omnis*) Cod. Medic. 1. *medullae omnes.*

ibid. Stibi) Ita legit Egnatius, quem ceteri editores secuti sunt usque ad Lindenium. Is reposuit *stimmi*, a στίμμι· ac *stimmi*, vel *stibium*, Constantinus quoque legendum putarat. In Cod. Medic. 1. vox haec coaluit cum proxima *pix*, & formavit *stimpix*: Palavicinus correxit *stimbi pix*. In Codicibus aliis legitur *stilmi pix*. Mss. igitur Codices videntur favere Lindenianae lectioni *stimmi*; cum omnes habeant literam *m*. Attamen verisimile non est, Celsum, qui postea medicamenti huius mentionem saepe facturus esset, aliter hic extulisse atque alibi extulit: praesertim cum varietas eiusmodi sit, ut negotium facessere possit minus gnaris. Adhibet enim deinde vocem hanc in genitivo, ac non *stimmi* vel *stimmis* vel *stimmios*, sed *stibis* constanter effert, quod est a στίβι. Quare Egnatio magis accedendum videtur. Nisi quis malit *stibis* etiam recto casu; ut est in edit. 1. & in duabus vetustissimis ann. 1493. 1497. & in Iuntina. Sic & *sinapi* & *sinapis* dicitur. Celsus *sinapis* secundo casu, *sinapi* primo & quarto ubique usurpat. Eadem fortasse ratione *stibi* usurpare maluit primo casu, *stibis* secundo. Plinius habet ablativum *stibi* in lib. 29. cap. 6. Obiter moneo, *stibi*, *stibis* apud Celsum non esse femineo genere, ut in quibusdam Lexicis traditur: nam lib. 6. cap. 6. sect. 12. legitur, *stibis cocti*; & sect. 13. *stibis combusti & eloti*.

ibid. Cochlea cocta) In Cod. Mediceo 1. non est vox *cochlea*: qua ratione *pix cocta* dicta esset ad *crudae* differentiam, de qua Celsus non semel.

ead. l. 15. *Recrementum*) Lindenius aliique, Caesarium secuti, reponunt *retrimentum*; & ita habent Codd. Medicei omnes, praeter primum; ex cuius fide ego retineo *recrementum*; quod bis habetur cap. 19. id est, sect. 26. & 28. ceteris quoque Codicibus & veteribus editionibus consentientibus. Lindenius ibi quoque reponit *retrimentum*. Idem tamen cum aliis omnibus habet *recrementum*, lib. 6. cap. 8.

ead. l. 18. *Sulphur*) Codex Medic. 1. *sulpur*; quam tamen scribendi rationem ubique non servat.

ead. l. 25. *Quaeque*) Plerique alii, *quae*.

ead. l. 26 *sq. Neque huius ullus modus est*) *Huius* pro *huius rei*. Hoc loco alibi usus sum pro exemplo. En huius locutionis exempla alia. Lib. 4. cap. 18. *Desidere oportet*

in aqua calida; saepiusque ipsum anum nutrire: cui plura medicamenta idonea sunt; lib. 7. cap. 26. sect. 3. *Si quando autem is* (calculus) *maior non videtur, nisi rupta cervice, extrahi posse, findendus est: cuius repertor Ammonius, ob id λιθοτόμος cognominatus est.* Pro *ullus*, Constantinus mallet *unus.*

ead. l. 27. *Simplicibus*) Lindenius leg. *similibus;* ut habent Codd. Medicei, excepto primo, & Constantini editio in margine.

ead. l. 29. *Itaque*) Al. *Ita.* Deinde, pro *facultatum*, Cod. Medic. I. *facultatium.*

Pag. 227. *l.* 2. *Intra*) Nonnulli, secuti editionem Caesarii an. 1538. legunt *inter:* quod ex mendo est. Nam editio eiusdem Caesarii an. 1528. habet *intra.*

ead. l. 10. *Paucis accommodata*) Patinus & Lindenius leg. *commodata;* decepti a modo allata editione an. 1538. quae habet *parvis commodata.* Editiones aliae & Codices Mss. habent *parvis accommodata.* Sed idem Pantinus & Lindenius rectius leg. *paucis*, ut Morgagnus animadvertit: atque hanc mutationem Lindenius in contextum iam induxit.

ead. l. 11. *Ipsarum*) Videlicet curationum. Sic reposui ex Morgagno. Alii leg. *ipsorum*, ut habent Mss. Codices.

ead. l. 12. *Denariorum*) In Codice Medic. I. est *denario*, & supra extremam huius vocis literam ponitur *rum*, ut sit *denariorum.* In ceteris sex, *denarii;* & deinde *dividam*, pro *dividi a me*, quod primus habet.

ead. l. 14. *Sextantes; ut idem in sextante &c.*) Ita ediderunt Caesarius & Lindenius, nec aliter legi posse Ronsseus, Rubeus, aliique Critici contendunt. In aliis editionibus, ut & in Mss. Mediceis, habetur, *sex uncias; ut idem in uncia &c.* Error fortasse ortus est ex non bene intellecta nota, per quam vox *sextantes* scripta fuerat. Rhodius (de Ponderibus & mensur. &c.) hunc locum ita corrigendum putabat: *6. sextantes, ut idem in uncia &c.* Sed sequentia repugnant. Nam in denario pondus plus sex scripulorum esset. Cumque in uncia pondus sit denariorum septem, ut supra positum est; sequeretur, in eadem pondus esse plus duorum & quadraginta scripulorum. Atqui uncia quatuor & viginti scripulis completur. Vide Volus. Maecian. & Balbum de Asse.

ead. l. 16. *Id ad nostra pondera relatum*) Lindenius leg. *Is ad nostra pondera relatus.*

ead. l. 17. *Paulo plus dimidio ſcripulo facit*) Nam ſcripula XXIV. in uncia continentur; ut paulo ſupra dictum eſt. Alii leg. *ſcrupulo*, ut habent Codices Medicei II. III. & VI.

ead. l. 21. *Odoribus*) Aromatibus. In lib. 4. cap. 20. *potiones ſunt, quae ex odoribus fiunt, id eſt, ſpica nardi, croco &c.* Sic autem lego ex Codice Mediceo I. & editionibus quatuor vetuſtioribus. Alii cum Egnatio leg. *floribus*; ut habent Codices reliqui Medicei & omnes fere Vaticani.

Pag. 228. *l.* 2. *Alius non pinguis*) Codex Mediceus I. *alius pinguis.*

ead. l. 10. *Ut vino*) Ita in editione Lindenii & in Codice Mediceo primo. Alii leg. *aut vino.* Deinde, *coguntur, & rurſus coacta*, lego ex iiſdem libris. Alii habent *coquuntur, & rurſus cocta*; Conſtantinus *decocta.*

ead. l. 14. *Ut cerato*) Al. *aut cerato.* Ego repoſui *ut* ex Medic. I. aliiſque Mss. Codicibus; atque ex Caſauboni coniectura, ut eſt in Scholiis apud Almeloveenium.

ead. l. 16. *Primum malagmata ſubiiciam*) Nonnulla tamen medicamenta ſunt in hoc capite, quae malagmata vocari vix poſſunt, ut ſuo loco adnotabo. Itaque videndum eſt, ſintne a Celſo medicamenta illa, an ab alio.

ead. l. 19. *Poſſit*) Al. *poteſt.*

ead. l. 21. *Lacrimae aridae*) Quae lacrima? Quidpiam deeſſe puto. Fortaſſe *papaveris* praemitti debet; vel legendum, *reſinae aridae.* Facile autem in eiusmodi rebus errare librarii ſolent, & vocem aliquam omittere: idque cum in prima huius libri parte, quae ſimplicia medicamenta, tum vero in hac, quae eorum mixturas comprehendit, ſaepe contigiſſe exiſtimo.

ead. l. 23. *Reliqua fere*) In aliquibus Codicibus legitur *Reliqua vero.*

ead. l. 26. *Certis magis partibus*) Lindenius omittit *magis.*

ead. l. ult. Aridae) Haec vox non eſt in Cod. Medic. I. & expungitur in IV.

Pag. 229. *l.* 1. *Pondo, cerae pondo*) Ita in Cod. Mediceo I. & in editionibus priſcis. In aliis Codicibus eſt, *pars, cerae pars*; ex notis videlicet *p. cerae p.* perperam explicatis. Caeſarius, quem omnes poſtea ſecuti ſunt, utrobique addidit notam denarii X. ut *pondo* ſignificet *pondus.* Nam ubi nihil additur, ut hoc ipſo loco, libram ſignificat. Ac ſaepe & apud Celſum, & apud Scribo-

nium Largum invenitur *p. I.* pro *pondo libra*, vel *librae.* Nisi quis forte contendat, deesse denarii notam; vel *p. I.* corruptum esse ex *p. l.* h. e. pondo libra. Illud quoque animadvertendum est, in hac compositione, quae simplicium singulorum libram habet, *cerae pondo*, quod Celsus, sicut brevitatis & elegantiae causa solet, cum ceteris coniungere, & ante vocem *singulorum* collocare poterat, separatim positum esse. Idem & in Apollophanis compositione sect. 6. & in aliis nonnullis notari potest. Quae forma in veterum auctorum scriptis, Galeni inprimis, frequentissima, cum rarius apud Celsum occurrat, eiusque ingenio minus apta videatur, suspicari licet, eiusmodi in locis ponderum notas mendosas esse. Nimirum in hac parte, in qua medicamentorum compositiones explicantur, magnas varietates, & menda plurima inveni in libris vetustis. Sed quia emendatio difficilis, ne dicam impossibilis, tum etiam prope inutilis futura erat, quod nostra aetate hae compositiones paene omnes in usu esse desierint; reliquum fuit, ut in ipsis varietatibus notandis diligentem me praeberem.

ead. l. 3. *P.* ✠. *II.*) Aldina editio, *p.* ✠. Editiones vetustiores, *p. X. II.* quia in his ubique, pro ✠. est *X:* itaque, ubi *X.* duo vel plura sunt, prius denarium denotat, reliqua, denariorum numerum; ut alii pridem monuerunt. In editione Aldina, ut & in Mss. Codicibus, denarii nota est haec, ✠. Editores alii istam adhibent, *: aliique ante numeri notam collocant; alii vero post; in his Lindenius.

ead. l. 4. *P.* ✠. *VIII. resinae aridae p.* ✠. *XII.*) Aldina edit. *p. VIII. resinae aridae p. VII.* Infra quoque usque ad sect. 9. denarii nota in editione illa omittitur.

ead. l. 6. *Et melle*) Ita in Mss. Mediceis & in edit. I. Sed cum in editione illa post duas voces, *& melle*, quae sunt in extrema pagina, sequatur nota *p. i i.* quae ex iis est, quibus ad paginarum ordinem indicandum Typographi uti solent; (& sane pagina praecedens notatur per *p. i.* proxima per *p. i i i.*); notam illam paginae alii pro ponderis nota acceperunt, & ita ediderunt: *& melle p. II.* Quin etiam denarii nota addita est a Caesario, aliisque. Ceterum familiaris quidem Celso est hic modus, *idem praestat &c.* hic tamen, constructionem variando, orationem non parum turbat; cum verba sequentia, *Si*

iecur dolet, id in quo est, cohaereant cum superioribus, *Si materia extrahenda est &c. aptum est id, quod habet &c.* Itaque, si cui forte hoc incisum in suspicionem venit, non est id sine causa.

ead. l. 11. *Nardinum*) Ita multi legunt, Aldinam editionem secuti. Al. *nardum*, ut & Medic. 1. & alii Codices habent.

ead. l. 15. *Tum eo miscentur*) Haec verba Constantino addititia videntur: & sane absunt a multis libris. Necessaria tamen sunt, ut consideranti manifestum erit; atque habentur in Cod. Mediceo 1. Lindenius leg. *& cum eo miscentur.* Sed nihil opus est mutatione ista. *Eo miscere* dictum est, ut *eo adiicere* cap. 25. sect. 17. huius libri, & lib. 6. cap. 6. sect. 1.

ead. l. 16. *Quam βάλανον μυρεψικὴν*) Sic reposui ex Mss. Mediceis. In 1. & IV. est, *quam balanon* ΥΡΕΨΙΚΗΝ; in reliquis, *quam balano* ΜΥΡΙΨΙΚΕΝ (in VII. ΜΥΡΕΨΙΚΕΝ) Lindenius legit *quam μυροβάλανον*; ut habet in margine Constantini editio. In aliis editionibus habetur, *quam balanon Graeci &c.* sed in quibusdam *βάλανον*, Graecis literis.

ead. l. 28. *Concoctioni ventris*) Vox *ventris* videtur glossema esse. Nam Celsus *concoctionem* simpliciter adhibet, ut ex uno capite 9. lib. 1. satis apparet.

ead. l. 29. *Ex his: opopanacis*) Alii leg. *ex hyssopi, panacis:* quem errorem veteres quidam Codices pepererunt, in quibus tres priores literae vocis *opopanacis* voci praecedenti *his* adhaeserunt. Igitur in sex Codicibus Mediceis habetur *ex hysopo panacis.* Ego secutus sum Codicem vetustiorem & Lindenii editionem. Proxima vox *styracis* abest ab ea editione.

Pag. 230. *l.* 6. *Vitulini*) Linden. *aut vitulini.*

ibid. A renibus, visci) Ita legit Lindenius; & ita est in margine editionis Constantinianae. Al. *a renibus sicci*; ut in Mss. habetur.

ead. l. 7. *Haec autem eadem*) Lindenius omittit *eadem*; deinde leg. *levat, & emollit, & calefacit.*

ead. l. 10. *Ad idem*) Id est, ad dolorem levandum &c. Nam Lindenio assentior, qui, cum legeretur *Ad idem latus*, sustulit vocem *latus*. Proxima tamen verba ita lego ex veterum librorum fide: *Andreae quoque malagma est;* quae verba idem Lindenius ita mutat: *valet Andreae quoque malagma.*

ead. l. 15. *Ideoque & coxis*) Lindenius omittit *ideoque.*
ibid. Item) Fortasse, *idem.*
ead. l. 19. *P.* ✠. *XI.*) Ita Lindenius aliique, editionem Caesarii secuti. In editionibus vetustioribus, & in Mss. Mediceis est *p.* ✠. *I.* quod mendosum videtur. Fortasse tollenda est denarii nota, & legendum *p. I.*
ibid. & seq. Quam alias sycomorum vocant.) Haec explicatio fortasse Celsi non est, qui rem satis iam declaravit in lib. 3. cap. 18. In Codicibus Mediceis scribitur *sycamorum* per *a.*
ead. l. 21. *P.* ✠. *I.*) Aldina edit. *p. XI.*
ead. l. 22. *Cardamomi, amomi*) Lindenius omittit *amomi*; quae vox habetur in cunctis Mediceis Codicibus. Duo Andreae malagmata ex Asclepiade describit Galenus lib. 10. de C. M. S. L. cap. 2. Utrumque amomum habet; alterum, quod magis convenit cum hoc, quod Celsus proponit, & cardamomum. Variantes tamen Asclepiadis Codices idem Galenus reperit; in aliis enim & cardamomum & amomum & xylobalsamum omissa fuerant.
ead. l. 25. *Aristolochiae*) Lindenius habet, *radicis aristolochiae.* Sed *radicis* abest ab omnibus nostris Codicibus, neque legitur apud Galenum l. c.
ead. l. 26. *Radicis ex cucumere agresti*) Linden. *cucumeris agrestis radicis.*
Pag. 231. *l.* 5. *Crocomagmatis*) Ante Egnatium legebatur, *croci magmatis.* Et sane in Mediceo I. est, *crocimagmatis.* Codices tamen plerique Egnatii lectionem comprobare videntur, quamvis mendo non careant: siquidem habent *croco malagmatis.* Sed rursus & sectione 16. huius capitis, & lib. 6. cap. 6. sect. 25. Codex Mediceus primus habet *crocimagmatis*; ceteri sex, ut olim vulgo legebatur, *croci magmatis.* Eodemque lib. 6. cap. 6. sect. 32. primus *crocimagmatae*; Codices alii, *croci magmate*: ut omnino *croci magma* scribendum esse per voces duas alicui videri possit; quemadmodum *myrobalani magma* habetur lib. 6. cap. 5. Nec desunt exempla istius scriptionis; siquidem Marcellus Empiricus, qualiscunque eius auctoritas sit, cap. 8. dixit: *magmatis croci* ✠. *XII.* Vox *crocomagma* occurrit in Plinii lib. 21. cap. 20. *Faex quoque expressi* (croci) *unguento crocino, quod crocomagna appellant &c.* nisi forte Graecis literis scribenda est. In Scribonio autem invenitur secundo & tertio casu: Composit. 5.

crocomagmatis pondo sextans; Composit. 259. *admixto croco-magmate.* Atque ego ab iis libenter sto, qui apud Celsum quoque leg. *crocomagma.* Credibile enim est, Latinos & medicamentum & vocabulum a Graecis sumsisse.

ead. l. 6. *Quod quasi recrementum eius est*) Hanc interpretationem Rhodius ex margine irrepsisse existimat; nec falli videtur. Erit fortasse tamen, qui censeat, haec verba, quae in omnibus Mss. reperiuntur, commodius retineri posse, si supra legatur *croci magmatis.*

ead. l. 7. *P.* ✠. *XX. ex quibus*) In edit. Lindenii, *p.* ✠. *XXX. ex quibus.* In Cod. Mediceo I. *p.* ✠. *XX. quibus.*

ead. l. 10. *Emollit* Ita ex Cod. Mediceo I. Al. *mollit.*

ead. l. 12. *P.* =.) Pondo sextantem; id est, duas uncias. Sic interpretanda est ex Volusio Maeciano & Rhodio de Ponderibus & Mens. &c. nota haec, =. quae multis locis occurrit, ut in Cod. Mediceo I. exaratur, vel Z. ut in aliis Codicibus & in editionibus priscis. Huic notae saepe praemittitur denarii nota, ut postea apparebit; & significatur denarii sextans, de quo in capite superiori. Caesarii autem editio, ubi in vetustioribus est *p. Z.* habet alias, *p.* 3. (quod a Ruellio, quem fere Lindenius aliique sequuntur, redditur per *p.* ✠. *III.*) alias vero, *p.* ✠. *II.* alias, *p.* 2. Quod cum ad multa loca pertineat, semel hic diserte adscribendum fuit.

ead. l. 13. *P. II.*) Lindenius aliique, Aldinam editionem secuti, addunt denarii notam.

ead. l. 15. *Medio*) Ita ex Mss. atque ita Almeloveenius legendum coniecerat in Scholiis. Vulgo, *Medo.*

ibid. P. =.) Caesarius *p.* 3. Lindenius, aliique quidam, *p.* ✠. *III.*

ead. l. 16. *P.* ✠. *s.*) Al. *p. s.*

ead. l. 17. *P.* ✠. *I.*) Al. *p. I.* deinde, *p. I. s.* pro *p. p.* ✠. *I. s.* Sed utrovis modo legatur, aliquid in hoc malagmate desiderari videtur, vel sebum, vel oleum, vel alius non pinguis humor.

ead. l. 20. *P. s.*) Al. *p.* ✠. *semis*; deinde, *p.* ✠. *I.* pro *p. I.*

ead. l. 21. *P. II. s.*) Alii leg. *p.* ✠. *II. & semis.* In Codicibus Mediceis est: *p. II. s. In alio semel.* Sed tres voces *in alio semel*, quibus significatur, pro *s.* in alio exemplari esse *semel*, in Cod. IV. expunguntur.

ead. l. ult. Quod ἄπυρον *vocatur*) Lindenius addit, *pares*

portiones; & ea, quae ſequuntur, in compoſitionem aliam confert hoc modo: 14. *Hoc autem Miconis eſt: faecis aridae, aceti &c.*

Pag. 232. *l.* 2. *Ex cucumere ſilveſtri*) Lindenius & alii quidam, *cucumeris ſilveſtris.*

ead. l. 3. *Reſinae, ſingulorum p.* ✕. *VIII.*) Cum in hac compoſitione iam ſit *reſina arida*, & *reſina liquida*, vox *reſinae* videtur hic ſtare non poſſe, niſi fortaſſe cum aliquo adiuncto. Pro *p.* ✕. *VIII.* Aldina edit. habet, *p.* ✕. *V.* Stephan. *p.* ✕. *VII.* Linden. *p.* ✕. *IV.*

ead. l. 5 *ſq. Viſci ſeminis, ſtercoris*) Ita Conſtantinus invenit in quodam Codice, a quo minimum abeſt Mediceus I. in quo, pro *ſeminis*, eſt *ſemini*. Reliqui ſex habent *ſimini*. In edit. I. & in duabus vetuſtiſſimis ann. 1493. 1497. & in Iuntina atque Aldina quoque, eſt *ſemeni*. Videtur ſub corrupta hac voce latere adiunctum vocis proximae *ſtercoris*; fortaſſe, *columbini*. Nam *felini*, quod, pro *ſeminis*, Caeſariana & editiones omnes Caeſariana poſteriores habent, mihi non probatur; cum ob alias rationes, tum etiam quia Facciolatus in Animadverſionibus in Danetii Lexicon ſcribit, alium Latinum ſcriptorem non ſuccurrere, qui vocem iſtam uſurpaverit. Caeſarius ipſe, quamvis ita edidit, probare non videtur; cum adnotet, fortaſſe legendum eſſe *caprini*, vel *bovilli*. Celſus *caprini* quidem ſtercoris meminit cap. 27. ſect. 8. huius libri; *lacerti* ſtercoris, inter ea, quae purgant, cap. 5. eiusdem *lacerti*, & *columbae*, & *palumbi*, & *hirundinis*, & *ovilli*, inter ea, quae adurunt, cap. 8. *columbae* inter ea, quae evocant, & educunt, cap. 12. ſtercoris *felini*, aut *bovilli*, nunquam meminit.

ead. l. 13. *Orientia tubercula, quae φύματα vocantur*) Orientia tubercula ea, quae φύματα vocantur. Sed fortaſſe de omni tuberculorum genere Celſus loquitur; & tres voces, *quae φύματα vocantur*, ſunt ab aliquo interprete. Vide infra ad pag. 233. l. 2.

ead. l. 18. *P.* ✕. *II.*) Al. *p. II.*

ead. l. 20. *Difficiliter*) Linden. *difficulter.*

ead. l. 23. *P. s. ſalis*) Ita in editionibus priſcis. Al. leg. *p.* ✕. *ſemis, ſalis.* In Codice Medic. I. eſt, *p. e. ſalis*, & ſupra *e*, a Palavicino, *x.*

ead. l. 24. *P.* =.) Caeſarius, *p.* 3. Al. *p.* ✕. *III.* Deinde, pro *p. I.* alii cum Caeſario, *p.* ✕. *I.*

ead. l. 25. *Eaque*) Lindenius leg. *atque.*

ead. l. 26. Μελικήρια) In Mss. Mediceis atque in editionibus vetustioribus est *melicera*. Ego Aldinam sequor. Caesarius, Gryphius, Pantinus, Constantinus, & Ronsseus leg. *meliceriae*; Stephanus, & Lindenius, μελικηρίδες. Celsus vitium illud intelligit, quod κήριον a Graecis appellari scribit cap. 28. sect. 13. huius libri; ubi etiam hunc, de quo loquimur, locum indicat his verbis: *emplastra ac malagmata materiam educentia, aut quae proprie huc pertinentia supra posui.* Si igitur hoc malagma proprie eo pertinet, ex loco illo fortasse hic, pro μελικήρια, legendum est, κηρία. Ita haec ulcera appellant Dioscorides & Plinius multis in locis. Aëtius tamen Tetrab. 2. serm. 2. cap. 68. & serm. 4. cap. 15. etiam μελικηρίδας nominari tradit. Verba autem, *id est favi*, quae proxime sequuntur, fortasse addita sunt ab interprete aliquo. In eandem suspicionem cadunt illa quoque, *vel* φύματα. Nisi forte legendum est, *eaque, quae* φύματα.

Pag. 233. *l.* 1. *Panem*) Ita in Codicibus Mediceis I. II. III. & VII. In tribus reliquis, ut in libris impressis, est *panum*. Vide adnotationem ad cap. 28. sect. 10. huius libri, pag. 294. l. 10.

ead. l. 2 *sq. Omne tuberculum, quod* φῦμα *nominatur*) Φῦμα apud Hippocratem tuburculum omne significat: apud Celsum vero, quoddam genus dumtaxat; ut est in cap. 28. sect. 9. huius libri. Sensus igitur est: omne tuberculum ex iis, quae φύματα nominantur. Ego tamen per eas voces, *omne tuberculum*, omnia in universum tubercula Celsum significasse existimo; neque eius esse voces illas, *quod* φῦμα *nominatur*, ut neque illas, *quod* φῦμα *vocatur*, sequenti sectione. Maximum argumentum peto ex cap. 28. sect. 8. huius libri, ubi loquitur de furunculo, quem *tuberculum &c.* esse docet: *Proprium*, inquit, *eius medicamentum galbanum est: sed alia quoque supra comprehensa sunt;* hoc scilicet capite, atque haec medicamenta, quae ad omne tuberculum proponuntur. Nam nec ullibi medicamenta habet furunculi propria; neque communia omnium tuberculorum alibi, quam hoc capite. Cum igitur φῦμα non possit apud Celsum de toto genere, aut hic de specie tantum intelligi; apparet, quid iudicandum sit de iis vocibus *quod* φῦμα *nominatur.*

ead. l. 5. *Hisque, dum contunduntur*) Ita Lindenius. Alii

leg. *hisque contunditur.* In margine editionis Constantinianae ita habetur: *hisque cum tunduntur.* In editione Stephani, *iisque contunduntur*, ut in Codice quoque Mediceo I. sed in hoc *hisque.* Ego sto a Lindenio, quod etiam in malagmate ultimo habeatur, *quibus dum contunduntur &c.* Si quis tamen, pro *dum*, legere malit *cum*, non repugnabo.

ead. l. 13. *Supprimitque*) Lindenius, *Supprimit quoque.*

ead. l. 16. *Satisque*) Hoc medicamentum malagmatis speciem vix habet.

ead. l. 19. *Si satis sanguis subit*) Huic compositioni in editione Lindenii praemittitur titulus, *Ad sanguinem supprimendum*; in aliis libris, *Ad sanguinem supprimendum, & phymata.* Si haec est sententia loci huius, *subit* est pro *subiit*, antiquo scribendi more: neque necessaria est Constantini emendatio, quam Lindenius recepit, *si plus satis sanguis subit.* Sic in lib. 2. cap. 15. *cum aqua cutem subit* habet Cod. Medic. I. ubi alii, *subiit.* Verum *subiit* pro *effluxit*, durum, atque, ut opinor, sine exemplo est. Neque vero intelligere satis queo, cur sanguinis profusionis mentio fiat inter ea, quae ad tubercula atque omnes abscessus digerendos proponuntur; nec, quomodo, quae ad digerendum valent, ad sanguinem supprimendum item valere possint; praesertim cum in hac compositione, praeter thus, aliud non sit ex iis, quae sanguinem supprimere dicta sunt cap. I. Ronsseus existimat, Celsum loqui de sanguine, qui in sugillatione sub cute coit; quod aptius certe hic caderet, eaque ratione verbum *subeo* a propria significatione non discederet. Ita loco supra citato dicitur, *aqua cutem subiit.* Hic tamen, nisi aliis quibusdam vocibus circumscribatur verbum hoc, quamvis *satis*, quod sensui officit, vel expellatur, ut in edit. Caesarii an. 1538. vel mutetur in *cutem*; tamen forma loquendi coacta nimis & obscura est. Celsus infra sect. 24. hac forma utitur: *Si facie contusa livor subcruentus est.* Omnino locus hic recte se habere non videtur. Adverbium *satis* errore omissum puto in allata Caesarii editione, cum sit in editione eiusdem Caesarii an. 1528.

ead. l. 22. *Et liquidae pineae, item ex lentisco*) I. e. liquidae & pineae & ex lentisco. Sic autem legendum ex Mss. mutata interpunctione. Ita habent: *& liquidae pineae. Item ex lentisco &c.* In Mediceo I. pro *ex lentisco thuris*, est, *ex lectis coturis.* Vulgo legitur, *& liquidae pineae; item ex*

lentiſci: ſed perperam. Reſina liquida ex lentiſco memoratur etiam infra, ſectione 24.

ead. l. 24. *Καρκινώδη vero phymata*) Ita ex Codicibus Mediceis: ſed in his eſt *Carcinode*, literis Latinis. In IV. ſupra vocem *phymata* ponitur particula *&*, ſcribiturque, ut in II. & V. non *Carcinode*, ſed *Carcinodae* cum diphthongo. Unde vulgo, *Carcinodae* (Aldina editio, *καρκινόδαι*) *vero & phymata* (eadem edit. *φύματα*.) Pro *Carcinodae*, Lindenius repoſuit *Carcinomata*. Sed Καρκινώδη vox adiectiva eſt, ut ſupra ſect. 17. *in iis* (tuberibus) *quae καρκινώδη vocantur*. Hic vero *tubercula* ex praecedentibus ſubaudiri videtur; & *phymata* fortaſſe irrepſit ex gloſſemate. Suſpicor igitur, Celſum ita ſcripſiſſe: *Καρκινώδη vero commode his leniuntur*. Qui vero inter *καρκινώδη* & *phymata*, particulam *&* poſuerunt, vim verbi *leniuntur* intellexiſſe non videntur. Conſideranti verba illa cap. 28. ſect. 2. huius lib. *lenia medicamenta, quae quaſi blandiantur*, facile apparebit, *καρκινώδη leniuntur* recte dici; *phymata leniuntur*, non item.

ead. l. 26. *P. s.*) Al. *p.* ✕. *s.*

Pag. 234. *l.* 4. *Idem &c.*) Alii cum Caeſario leg. *Item*; quod adverbium ſequens particula *quoque* non patitur. Lindenius, *Eidem*. In Mss. Mediceis & in Codd. vetuſtioribus eſt *Idem*. Aliquis fortaſſe malit *Ad idem*. Mihi hoc inciſum ſuſpectum eſt, cum propter duriorem dicendi modum, tum quia, non malagma, ſed ne compoſitum quidem medicamentum exhibet.

ead. l. 6. *Στομωτικὰ*) Alii leg. *ſtomachica*, ut eſt in Medic. I. & aliis quibuſdam Codicibus; al. *στοματικὰ*, ut eſt, ſed literis Latinis, in III. & VI. In II. legitur, *thomatica*. Apparet legendum eſſe *στομωτικὰ*; & ſic ego repoſui. Lindenius habet *ἀναστομωτικὰ*; ſecutus eſt autem Conſtantinum, qui ita reponendum adnotaverat, pro *στοματικά*.

ead. l. 11. *Id, quod*) Lindenius omittit *id*. Infra, pro *p.* ✕. *x*. in aliquibus Codicibus eſt, *p.* ✕. *XII*.

ead. l. 13. *P.* =.) Caeſarius, *p.* 3. Al. *p.* ✕. *III*.

ead. l. 14. *Miconis*) Aldina & vetuſtiores edd. *Niconis*; ut eſt in quibuſdam Mss. Caeſarius ſuſpicatur legendum *Myctionis*, ex Plinio. Sed Plinii quoque Codices aliqui lib. 20. cap. 23. habent *Miccon*, alii *Mycon*; ut adnotat Harduinus, qui tamen legit *Micton*.

ead. l. 16. *Paribus portionibus*) Hic modus adeo familiaris est Celso, ut mirer, Lindenium contra priores editiones, cum quibus consentiunt Codd. Medicei, maluisse *pari pondere*; & sect. 29. *par pondus*, pro *pares portiones*, ut iidem veteres libri habent.

ead. l. 21. *Ficus aridae*) Ante haec verba Codices Medicei habent, *in alio exemplari frans*: quae verba in IV. expunguntur; in I. sic a Palavicino mutantur, ut legatur, *in alio exemplari stat*; sed supra scribitur, *glosa est.*

ead. l. 23. *P.* 𐆖. *XII.*) Ita Lindenii edit. & Codices Medicei reliqui. Primus habet, ut editiones vetustae, *p.* 𐆖. *XI.*

ead. l. 25. *Maximeque nervis &c.*) Maxime autem nervis & articulis utilia malagmata sunt. Alii omnes periodo superiori addunt membrum hoc, ut sententia sit: Aristogenis malagma maxime convenit nervis & articulis. Quin etiam Lindenius ad sensum expediendum voci *malagma* addit *hoc*; & alia item mutat. Totum hunc locum ita legit: *maximeque nervis & articulis malagma hoc convenit. Euthyclei quod est, & ad articulos &c. Graeci nominant, conveniens, habet &c.* Alii quoque legunt, *& ad articulos.* Cod. Medic. I. non habet particulam *&*.

ead. l. 27. *Et ad vesicae*) Fortasse legendum, *etiam vesicae*, vel *& ad vesicam.* Mihi tamen haec tria verba suspecta sunt; atque alia quoque fortasse ex margine irrepserunt. Rectius, ut arbitror, legeretur: *Igitur Euthyclei est ad omnem dolorem* (subaudi ex membro praecedenti, *nervorum & articulorum*) *& ad recenti cicatrice contractos articulos, quas ἀγκύλας &c.*

Pag. 235. *l.* 1. *Singulorum p.* =. *cerae p. s.*) In Mss. Mediceis habetur, *p.* 𐆖. *III. sing. p. z.* (in I. *p.* =.) *cerae* (in al. *caera*) *p. s.* Sed *p.* 𐆖. *III.* expungitur in IV. In editionibus vetustioribus, *singulorum p. z. caerae p. semis*; in Aldina, *singulorum p.* 𐆖. *III. cerae p. semis*; in Caesariana, *singulorum p.* 3. *caerae p.* 𐆖. *semis*; in aliis, *singulorum p.* 𐆖. 3. (vel *III.*) *caerae p.* 𐆖. *semis*; in Linden. *singulorum p.* 𐆖. *cerae p.* 𐆖. *semis.*

ibid. & sq. Ad eosdem digitos: iridis &c.) Lego, *Ad eosdem: iridis*; & subaudio *articulos.* Nam *digitos* irrepsit, opinor, in contextum a malo interprete. Nisi forte haec vox sub mendo nomen continet auctoris, cuius haec compositio est. In Mss. Mediceis, excepto primo, in quo, ut alio loco dixi, sine eiusmodi sectionibus continens scriptura

eſt, ex tribus verbis, *Ad eosdem digitos*, titulus conficitur hoc modo:

Ad eosdem digitos.

Hyridis &c. Vulgo legitur: *Aliud autem fit, quod habet iridis;* quae videntur addita ex ingenio.

ead. l. 5. *Ad dolores articulorum*) Verba haec fortaſſe margini adſcripta fuerant, unde in contextum immigrarunt.

ead. l. 9. *Chryſippi*) Lindenius, *Eſt & Chryſippi.*

ead. l. 13 *ſq. P. s.*) Al. *p.* ⚹. *ſemis;* male.

ead. l. 17. *Poteſt*) Sic lib. 6. cap. 6. ſect. 28. collyrium, *quod Hieracis nominatur, ad aſpritudinem poteſt;* & alibi quoque. Lindenius leg. *Prodeſt.*

ead. l. 20. *Ad articulos, fici quoque aridi &c.*) Conſtructio haec, *imponere ad articulos*, mihi non probatur. Itaque ſuſpicor duas voces, *Ad articulos*, ex gloſſemate additas eſſe. Quid ſi tota periodus inſititia eſt? Certe duo haec medicamenta vix pertinere videntur ad id genus compoſitionum, quod hic Celſus perſequitur. Lindenius leg. *aridae.* In Codicibus tamen Mediceis eſt *aridi.*

ead. l. 23. *Praeſidio ſunt*) In Mss. Mediceis, *praeſidia ſunt;* quod minus placet. Palavicinus correxit *praeſidio;* & ita legitur in libris vulgatis.

Pag. 236. *l.* 9. *P. III.*) Alii apponunt denarii notam.

ead. l. 10. *Cedri*) Pro cedria; ut roſa pro oleo roſaceo, cyprus pro cyprino. Lindenius leg. *cedriae*, quemadmodum Conſtantinus habet in margine: deinde, ut Caeſarius aliique, *laurini*, pro *laurei*, quod eſt in editionibus vetuſtioribus & in Mss. Mediceis, exceptis III. & VI. in quibus *lauri.* Laureum oleum ſaepius habetur lib. 6. cap. 7. & apud Plinium lib. 20. cap. 13.

ead. l. 15. *P.* =.) Al. cum Caeſario, *p.* ⚹. *II.*

ead. l. 21. *Atque illius*) Lindenius, *atque tum illius:* deinde *& glutinant*, pro *tum glutinant.*

ead. l. 22. *Quae id patiuntur*) Non omnia enim vulnera glutinari poſſunt; ut ex cap. 26. ſect. 23. & 27. intelligitur. Ex quo apparet, Lindenium perperam legere, *quae id non patiuntur.* Idem Lindenius proximae voci, *cicatricem*, praemittit *&.*

ead. l. 24. Ἀλίπαινη) In Codicibus Mss. & in editionibus antiquis habetur *alipene;* in quibusdam, *alipenae.* Ego hanc vocem Graecis literis ſcripſi, Egnatium ſecutus: ſed ille, ἀλιπένη per ε; ego, ἀλίπαινη per αι, ut ſit a λι-

παίνω. Constantinus mallet *ἀλίπαινα.* Stephanus leg. *ἀλιπῆ*; Lindenius, ex Pantini coniectura, *ἀλίπαντα*; & addit, *a Graecis.* Caesarius habet *alipenae*; in margine autem, *aliparae.*

ead. l. 26. Barbarum vocatur. Habet &c.) Lindenius leg. *Barbarum nominatur. Habet enim &c.*

ead. l. 30. Heminae) Post hanc vocem in Mss. additur litera *K*; quae apud Graecos heminae nota est; sed hic vacat.

ead. l. ult. Coacon) Ita in Mss. quibusdam; quod & Caesario probatur. Sed Graecis literis scribendum videtur. Dictum est *κωακὸν*, ut & *κωακαὶ προγνώσεις*, fortasse a Coo insula; quemadmodum infra Ephesium emplastrum ab Epheso urbe, Alexandrinum ab Alexandria. Alii leg. *χόακον*, vel *choacon.* Constantinus mallet *κοακόν.*

Pag. 237. l. 1. P. Ӿ. c.) Lindenius, *p. Ӿ. x.*

ead l. 4. At) Lindenius, *ut.*

ead. l. 10. Panacis) Idem, *opopanacis.*

ead. l. 13. At quod) Ita in vulgatis. In Mediceo I. aliisque Mss. *At quia.*

ead. l. 14. Cerae p. Ӿ. I.) Videtur legendum, *cerae p. I.* si quidem sequentes ponderum notae recte habent.

ead. l. 15. Thuris fuliginis) Pro *fuliginis*, Lindenius legit *pollinis*; & deinde, *pollen*, pro *fuligo*: ut malebat Constantinus, negans smaragdinum fore, in quo esset thuris fuligo. Attamen advertendum, aeruginis, unde viridis color, multo maiorem modum, quam fuliginis adhiberi. Omnino contra veteres Codices nihil mutare ausim. Apud Constantinum autem, ut & apud Caesarium aliosque, variatur in ponderum notis. Habetur enim, *p. Ӿ. II.* pro *p.* =. & *aeruginis p. Ӿ. semis*, pro *aeruginis p. s.*

ead. l. 16. Aceti, quo) Aceti tantum, quo &c. Lindenius & alii cum Caesario leg. *& aceti, quo.*

ead. l. 20. P. Ӿ. IV.) Hic quoque alii Caesarium sequuntur, qui legit *p. Ӿ. III.*

ead. l. 23. Quam παρακολλητικὴν) Ita Aldina: editiones autem vetustiores *paracolleticam*, Latinis literis ac terminatione. Alii cum Caesario leg. *quod παρακολλητικὸν*; quia subauditur *emplastrum.* Sed vide adnotat. ad sect. 25. huius cap. Ceterum haec vox formata ab aliquo videtur ex titulo, qui huic compositioni praemittitur in quibusdam libris: *Colliticen* (vel *Colleticen*) *ad glutinandum.* Nam in tex-

tu Codices Medicei habent ΠΑΓΙΤΟΥCΑΜ; primus, *pasisoycam*; quartus, *pasisoican*. Videndum aliis relinquo, num forte Celsus scripserit, *quam παγιοῦσαν*, a verbo *παγιόω*.

ead. l. 25. P. ※. XL. olei &c.) In Mss. Mediceis legitur: *p. ※. XL. olei veteris heminam* (in I. *eminam.*) Sed in IV. supra notam numeralem *XL.* posita est particula *&*, correctumque *hemina*. Hinc in editione I. & in aliis pervetustis: *p. X. & olei veteris hemina*: recepta videlicet in textum particula *&*, eiectaque nota *XL.* Egnatius reposuit *p. X. XL.* sed particulam *&* retinuit. Lindenius aliique leg. *p. X. IV. & olei hemina*, cum Caesario.

ead. l. ult. Singulorum p. ※. X. ichthyocollae p. ※. VI.) Plerique omnes omittunt *singulorum*; sed libri vulgati ante Caesarium, itemque Codices Mss. habent eam vocem post *ichthyocollae*. Hinc suspicio oritur, tollendum esse *p. ※. X.* quod fortasse ex varia lectione sequentis notae, *p. ※. VI.* huc insertum fuit; ut legatur, *aeris combusti, ichthyocollae, singulorum p. ※. VI.* Porro Codices alii, sicut Medic. I. habent, *p. ※. VI.* alii, *p. ※. XVI.*

Pag. 238. l. 2. Misy) Hoc nomen apud Celsum indeclinabile est; si quidem antiquis Codicibus standum est. Cur autem standum non sit? Attamen Caesarius aliique quidam *misyos* efferunt generandi casu; quod semel monuisse sufficiat.

ead. l. 3. P. ※. X.) Caesarius & alii, *p. ※. XX.* & postea, *cerae p. ※. I.* pro *cerae p. I.*

ead. l. 7. Aeris) Lindenius praemittit *Habet*; & in fine leg. *heminam*, pro *hemina*.

ead. l. 11. P. ※. I.) In multis Mss. numeri nota magis ad *L.* quam ad *I.* accedere videtur: ideoque fortasse legendum, *p. ※. L.* Nisi quis denarii notam tollere malit, & legere *p. I.* Alii cum Caesario leg. *p. ※. VI.* alii cum Pantino, *p. ※. VII.*

ead. l. 13. Τετραφάρμακον) Lindenius praemittit particulam *&*.

ead. l. 17. Ἐννεαφάρμακον) Al. *enneapharmacum*, literis Latinis; Cod. Medic. I. *ennepharmacum*.

ead. l. 20. Oesypo) Ita Lindenius ex Pantini coniectura; quam & ego probavi. Alii leg. *hyssopo*. In Cod. Medic. I. est, *ysopo*. In verbis proximis Lindenius omittit *ipsorum*.

ead. l. 24. Quae si singula habenda sunt, meliora sunt &c.)

Huius loci, in quo Codices Mss. nihil variant, haec sententia est: si copia deest, atque unum dumtaxat emplastrum habere licet, expedit ex hoc genere habere, quod simul & glutinandi & pus movendi facultatem habet: si copia est, hoc reiiciendum est, & prout opus est, vel illud adhibendum, quod glutinat tantum, vel illud, quod tantum pus movet. *Singula* significat *unica;* ut cap. 17. huius libri sect. 1. *si qua singulis vel etiam paucis accommodata sunt;* & cap. 27. sect. 10. *Adversus quos satis proficit herba Vettonica, vel Cantabrica, vel centaurion .... singulae binaeve tritae, & cum vino potui datae.* Sic Cicero lib. 2. de Divinit. cap. 2. *Id enim ipsum a Platone, philosophiaque didiceram, naturales esse quasdam conversiones rerum publicarum, ut eae tum a principibus tenerentur, tum a populis, aliquando a singulis.* Constantinus & Lindenius Celsi sententiam assecuti non sunt. Nam Constantinus ita habet in libri margine: *cui si singula addenda sunt, meliora sunt; alias deteriora, nec nisi cum utraque opus est, aut in singulis singulorum inopia, utenda venit. Sed in copia &c.* Unde multa sumsit Lindenius, & ita edidit: *quae, nisi singula habenda sint, meliora sunt; alias deteriora, nec nisi cum utraque opus est, aut in singulis singulorum inopia, utenda veniunt: sed in copia &c.* Quae quantum a Celsi sententia, & a Latinae linguae consuetudine abhorreant, dici vix potest. Vide etiam Morgagni Epist. VII. in Celsum.

ead. l. 29. *P.* ✠. *XVI.*) Egnatius & alii, *p.* ✠. *VI.*

ibid. Thuris fuliginis) Vocem *thuris*, quae deest in antiquis libris, & Mss. & impressis, quotquot ego vidi, restituit Lindenius; sed fortasse ex sola Constantini coniectura.

Pag. 239. *l.* 5. *Rubri, aeris*) Hae duae voces desunt in Cod. Medic. 1.

ead. l. 7. *P.* ✠. *XVI.*) Ita in Mss. Libri impressi habent, *p.* ✠. *VI.* Postea, pro *Colophoniacae*, Lindenius leg. *Colophoniae*, ut in margine habet Caesarii editio. *Colophoniacae* habetur iterum sect. 17. huius capitis; sed Lindenius ibi quoque leg. *Colophoniae.*

ead. l. 9. *Aceti sesquicyatho*) Sic reposui, poscente constructione. Nisi forte Lindenius est sequendus, qui legit, *additur aceti sesquicyathus.* In Codd. Mss. & in edd. vetustis habetur *aceti sequicyathum*, vel *sexquicyathum.* Deinde *minus cyatho* recte edidit Lindenius, pro *minus cya-*

thum, quod iidem illi habent veteres libri. Sic infra cap. 21. sect. 4. recte legitur, *rosae minus cyatho*: ut adnotavit Rhodius de Ponderib. & Mensur.

ead. l. 10. *Τεθεραπευμένα Graeci appellant, quae curata vocant*) In Codicibus Mediceis est ΘΕΡΑΠΕΜΕΝΑ. Pro *vocant*, Constantinus mallet *vocamus*, vel *vocantur*. Lindenius sic reposuit: *Quae τεθεραπευμένα Graeci appellant, nos curata vocamus*. Mihi vox *nostri* deesse videtur post *quae*. Nisi dicere malimus, haec verba, *τεθεραπευμένα Graeci appellant*, esse ab interprete aliquo; quibus temere a librario in textum traductis, interpolatores addiderint relativum *quae* ad omnia connectenda.

ead. l. 12. *Ex alio medicamento*) Haec quoque ex margine immigrasse suspicor. Qui illa addidit, non videtur intellexisse vim verbi *puta*, quod cum adverbialiter adhibetur, rem aliquam determinatam ad exemplum postulat, ut sebum, ut adipem. At medicamentum indeterminata res est. Ceterum haec non cohaerent cum praecedentibus, nisi *aut* praemittatur; ut in Aldina editione, quam multi secuti sunt. Sed particula ista non reperitur in Mss.

ead. l. 20. *Quoties aut*) Lindenius leg. *Quoties autem*.

ead. l. 23. *Eodem nomine*) Ante Lindenium legebatur *eo nomine*. Codex Mediceus I. habet, *eo nominedem*; & ex Palavicini emendatione, *eodem nomine appellatur*.

ead. l. 28. *Praeter haec*) Ita Lindenius; cum antea legeretur *Praeter has*; quod ferri non potest.

ead. l. ult. P. ✕. *XXXII.*) Quidam secuti Caesarium, *p.* ✕. *LII.*

Pag. 240. *l.* 1. *P.* ✕. *IV. & galbani*) Lindenius, *p.* ✕. *III. galbani*.

ead. l. 7. *Chalcitidis*) *Chalcitis* vel *calchitis* secundo casu hic & multis aliis in locis habent Mss. Codices atque editiones priscae; sed mendum videtur. Alibi recte, *chalcitidis*.

ead. l. 8. *Panacis*) Lindenius leg. *opopanacis*.

ead. l. 20. *P.* ✕. *VIII.* =.) Al. *p.* ✕. *VIII.* 3. Ruell. *p.* ✕. *VIII. III.* Linden. *p.* ✕. *VII.*

ead. l. 23. *P.* ✕. *CC.*) Caesarius, & alii, *p.* ✕. *CXC.*

ead. l. 25. *Σηπτὰ*) In Codicibus Mediceis atque editionibus antiquioribus vox haec Latinis literis scribitur, in Aldina & Ruelliana, Graecis. Caesarius, quem ceteri postea secuti sunt, reposuit *σηπτικὰ*. Sed antiqua lectio & ipsa proba est.

ead. l. 27. *P.* =.) Caesarius, *p.* 3. Al. *p.* ✕. 3. ut est in edit. an. 1538. Ruell. *p.* ✕. *III.* Linden. *p.* ✕. *II.*

ead. l. 30. *Exest etiam*) Particula *etiam* non est in Cod. Medic. I. Alii quidam Codices habent *Est etiam*; alii, *Es est etiam.*

Pag. 241. *l.* 9. *Diogeni nigrum*) Ita in Codd. Mss. & in edit. I. aliisque nonnullis, vetusto more, pro *Diogenis*; quemadmodum *Aristoteli*, pro *Aristotelis*, apud Ciceronem lib. 13. ad Atticum epist. 28. & *Themistocli*, pro *Themistoclis* lib. 5. ad famil. epist. 12. Vide ibi Victorii adnot. Alii cum Egnatio legunt *Diogenis*; & fortasse rectius. Codex Medic. I. habet *Diogenigrum.* Idem Codex habet *Dioge* etiam cap. 27. sect. 1. ubi alii Codices & quaedam editiones, *Diogenis*; editiones priscae, *Diogesi.*

ead. l. 16. *Aut in quo sunt*) Vehementer dubito, num haec compositio eadem sit ac superior, variaque in variis Codicibus lectio descriptionis geminandae causam dederit. Certe ab ea parum differt.

ead. l. 19. *P.* ✕. *XXXV.*) Ita in Codicibus Mediceis & in alio Codice apud Constantinum. Vulgo alii, *p.* ✕. *LV.* alii, *p.* ✕. *XLV.*

ibid. Spuma argenti concoquitur) Caesarius, ut manifesto vitio mederetur, leg. *ex quibus spuma &c.* & ita deinceps editores ceteri. Sed id auxilii satis non est. Primum spuma argenti, quae hic nominatur, non est in ipsa compositione: deinde, quo refertur illud *ex quibus?* Ad ceram puto & resinam. At spuma argenti ex his non coquitur, sed ex oleo fere, vel ex aqua, ut apparet ex sect. 24. huius capitis. Itaque videntur aliqua deesse. Pro *concoquitur*, malim *coquitur*; ut infra sect. 23. Si divinare licet, fortasse, cum ad hunc modum esset: *spumae argenti p.* ✕. *c. olei sextarium; ex quo spuma argenti coquitur*; librarius in describendo, a *spumae argenti* transiit ad *spuma argenti.* Nisi potius, quia cerussa quoque, ubi oleum adiicitur, ex eo coquenda est, ut mox docebitur, Celsus ita scripsit: *spumae argenti p.* ✕. *c. olei sextarium; ex quo cerussa & spuma argenti coquitur.* Sed fortasse haec verba, *ex quo cerussa & spuma argenti coquitur*, addenda sunt post illa, *olei sextarium*, quae supra sunt, & cetera tollenda. Vid. adnotat. ad l. 16.

ead. l. 21. *Ephesium*) *Ethesium* habent editiones vetustiores cum Cod. Medic. I. In Aldina est ἔμφιον; in quibusdam Mss. *& ephium.* Caesarius reposuit *Ephesium*; ut, om-

nibus antiquis libris consentientibus, legitur cap. 27. huius libri sect. 3.

ead. l. 25. *P.* ✗. *XXXVI.*) In libris vulgatis, *p.* ✗. *LXVI.* Ego Mss. sequor.

ead. l. 29. *P.* ✗. *VI. salis Ammoniaci*) Hoc totum deest in Mss. Medic. omnibus praeterquam in primo. In quarto & septimo margini adscriptum est alia manu.

ibid. P. ✗. *XII.* =.) Al. *p.* ✗. *XII.* 3. Ruell. *p.* ✗. *XII. III.*

Pag. 242. *l.* 4. *P.* ✗. *XXXII.*) Al. cum Caesario, *p.* ✗. *LII.* Stephan. *p.* ✗. *LI.*

ead. l. 5. *P.* ✗. *XLVIII.*) Ita in Mss. Vulgo legitur, *p.* ✗. *LVIII.*

ead. l. 6. *Cerussa*) Legebatur *ea cerussa*, ut est in Codice I. Ego pronomen sustuli ex fide ceterorum Codicum Mediceorum.

ead. l. 7. *P.* ✗. *XX.*) Al. *p.* ✗. Constantin. *p.* ✗. *Z. X.*

ead. l. 8. *P.* ✗. *XXXV.*) Al. *p.* ✗. *LV.*

ead. l. 11. *Quae supra posita est*) Haec verba redundant, & ab explanatore aliquo addita videntur.

ead. l. 12. Ἐλεφαντίνη) In Cod. Medic. I. *elephantinae*; in aliis *elephantine* inveni. Ego Graecis literis scripsi. Vulgo legebatur *elephantina.*

ead. l. 14. *Quas* λιπαρὰς) Lindenius leg. *quae* λιπαρὰ, quia praecedit *emplastra.* Sed Celsus Graecam vocem retinuit, sicut cap. 26. sect. 35. Graeci autem efferunt λιπαρὰς ἐμπλάστρους femineo genere.

ead. l. 16. *P.* ✗. *XXXVII.*) Ita in Mss. Sed revera in plerisque est, non *II.* sed *u*; quae tamen litera alibi quoque invenitur pro *II.* Vulgo alii leg. *p.* ✗. *XXVII.* Linden. *p.* ✗. *XXXV.* idemque, post *vitellos*, addit *ovorum*; quae vox neque necessaria est, neque invenitur in meis Mss.

ead. l. 19. *P.* ✗. *VI.*) Linden. *p.* ✗. *V.*

ead. l. 21. Σκωρίαν μολύβδου *Graeci vocant*) Verba haec inserta videntur, ex interpretatione sumta ex cap. 15.

ead. l. 22. *P.* ✗. *XX.*) Multi omittunt denarii notam, secuti edit. an. 1538. Lindenius leg. *p.* ✗. *X.* Deinde alii leg. *myrti.* Ego sequor Lindenium, qui reposuit *myrtei.* In Mss. Mediceis est *murti*; in III. *mirti*; in VI. mendose, *mixti.*

ibid. Singulorum heminae) Legendum puto *singulae heminae*; ut supra sect. 7. *olei & aceti singulae heminae.* Sic sect. 19. *spumae argenti, squamae aeris uncias singulas.* Fortasse *singul.* vel *singl.* compendio scriptum erat, quem-

admodum *ſingul.* vel *ſingl.* pro *ſingulorum* paſſim invenitur in vetuſtis Codicibus. Hinc error. Niſi fortaſſe quis legere malit *ſingulorum hemina.* Minus recte Lindenius, *ſingulorum heminae tertia;* ſumta videlicet voce *tertia* ex periodo proxima, ibique *Alia* ei ſuffecta. Nam deinde leg. *Alia, quae ad authorem Archagathum &c.*

ead. l. 30. *Vitelli cocti quatuor*) Gryphius, Pantinus, & Lindenius, ſecuti edit. an. 1538. omittunt *quatuor;* ſed perperam. Deinde, pro *Aut, cerati,* Lindenius leg. *Aut compoſitio haec: cerati;* itemque infra, *Aut haec compoſitio: ſpumae,* pro *Aut, ſpumae;* & in fine capitis, *Aut haec: pares portiones,* pro *Aut, pares portiones.*

Pag. 243. *l.* 5. *Stibis*) Lindenius tum hic, tum alibi repoſuit *ſtibii,* a *ſtibium;* quemadmodum Conſtantinus malebat. Cod. Mediceus 1. ſemel habet *ſtibii* lib. 6. cap. 6. ſect. 16. *ſtibiis* ſect. 8. eiusdem capitis: alii tamen Codices utrobique *ſtibis.* Contra ſect. 12. ubi alii Codices habent *ſtibii;* ille, *ſtibis.* Verum tot loca ſunt, in quibus *ſtibis,* ſine ulla Codicum varietate legitur, ut is modus efferendi vocem hanc, extra omnem dubitationem poni debeat.

ead. l. 13 *ſq. Ac ſic, ubi &c.*) Ita in edit. Lindenii. Sed particulam *ac* ego neque in Mss. neque in ceteris editionibus inveni. In margine Conſtantinianae dumtaxat eſt *ac ubi.* Poſtea, pro *illinere,* ut Lindenius aliique legunt cum Egnatio, in Mss. eſt *inlinire,* vel *illinire;* quod capite proximo ſect. 1. Lindenius retinet, quamvis Egnatius & Ruellius ibi quoque repoſuerint *illinere.*

ead. l. 21. *Polybi*) Pantinus, cui alii quoque Interpretes adſtipulantur, legendum putavit *Polyidae,* ex Galeno lib. 5. de C. M. S. G. cap. 12. & ex Paulo Aegineta lib. 7. cap. 12. Conſtantinus adnotavit, Polyidae ſphragidem ab Aëtio quoque memorari Tetrab. 3. Serm. 1. cap. 49. (mihi 48.) Sed de alia compoſitione ibi loquitur Aëtius. Paſtillus hic, ſeu ſphragis Polyidae apud eum habetur Tetrab. 4. Serm. 2. cap. 50. His addi poteſt & Caelius Aurelianus lib. 3. Acut. morb. cap. 3. & 4. & Nicolaus Myrepſus ſect. 41. cap. 44. qui hanc compoſitionem ipſi quoque ad Polyidam referunt. Igitur Lindenius, *Polyidae,* hic repoſuit. Cuius quidem iudicium aliqui fortaſſe probabunt; inconſtantiam nemo probare poterit. Nam idem cap. 26. huius libri ſect. 23. & libr. 6. cap. 7. ſect. 3. retinuit *Polybi.* Ego & hic *Polybi,* vel *Polibi,* inveni in

Mss. & infra cap. 26. sect. 23. *Polybi sphragidem* in Medic. 1. & nonnullis aliis: nam in plerisque multa eo loco desiderantur. Itemque libr. 6. cap. 7. sect. 3. *Polybi sphragis* legitur in quibusdam, ut in Mediceo 1. in aliis vero *Polybii* (vel *Polibii*) *phagis*. Videndum est apud utrum error sit, Celsum, an Galenum; ac sitne error auctoris, an librariorum. Caesarius & alii quidam leg. *Polybii.*

ead. l. 23. *P.* ✗. *I.* =.) Alii cum Caesario, *p.* ✗. *I.* 3. Ruell. *p.* ✗. *I. III.* Linden. *p.* ✗. *IV.*

Pag. 244. *l.* 1. *Et coguntur*) Lindenius omittit *&.*

ead. l. 6. *P.* ✗. *I.*) In Aldina edit. *p.* ✗. *ij.*

ead. l. 7. *Capitulorum &c.*) Sic legendum cum Caesario & aliis multis. Nisi quis *capitula*, ut est in edd. vetustioribus & in Mss. retinere malit, & legere, *capitula Punici mali XXV.* Sed in editionibus omnibus, omnibusque Mss. habetur *p.* ✗. *XXV.* Postea in Mss. & in editionibus priscis, *coacta* & *diluta.* Alii cum eodem Caesario leg. *coactorum* & *dilutorum.*

ead. l. 12. *Vel cancrum*) Lindenius addit, *valet.*

ibid. & seq. Aeruginis p. ✗. *II. myrrhae p.* ✗. *XII.*) *p.* ✗. *II. myrrhae*, non est in Mss. Mediceis, nisi in primo. Lindenius ita habet: *aeruginis p.* ✗. *II. myrrhae p.* ✗. *IV. gummi p.* ✗. *VIII. thuris p.* ✗. *XII.*

ead. l. 21. *P.* ✗. =.) Al. *p.* ✗. 3. Ruell. *p.* ✗. *III.* Linden. *p.* ✗. *I.*

ead. l. 27. *Subiiciuntur*) Lindenius leg. *subiiciunt*, ut est in edit. an. 1538. sed, ut opinor, ex mendo.

Pag. 245. *l.* 1. *P.* ✗. *I.*) Ita plerique ediderunt, omniumque primus Caesarius. In editione Aldina habetur, *p.* ✗. *II.* in Cod. Medic. 1. *p.* ✗. in reliquis sex, *p.* ✗. ⲧ. quae nota occurrit etiam capite proximo sect. 8. in omnibus Codicibus, sed in primo paulo aliter expressa. De qua mihi facile non est iudicare, num vitio careat, quidve significet. In editionibus priscis representatur per litteram *r.*

ead. l. 7. *P.* ✗. =.) Al. *p.* ✗. 3. Lindenius aliique quidam cum Ruellio, *p.* ✗. *III.*

ead. l. 9. *Aut Boetho auctore*) Lindenius leg. *Aliud Boetho authore: quod habet.*

ead. l. 10. *P.* ✗. = =.) Alii ex Caesario, *p.* ✗. 3. Alii ex Ruellio, *p. x. III.*

ead. l. 11. *P.* ✗. *I.* =.) Alii, *p.* ✗. 3. Alii, *p.* ✗. *III.*

quibus Almeloveenius assensus est. Nam Lindenius denarii notam omittit, & leg. *p. III.* In Codice Medic. I. desunt illa: *p.* ꭓ. *I. sevi vitulini p.* ꭓ. *I.* =. *cerae.*

ead. l. 15. *P.* ꭓ. =.) Al. *p.* ꭓ. 3. Al. *p.* ꭓ. *III.*

ibid. Anserinae) Al. *anserini*, ut est in Mss. Sed cum paulo post sequatur *adeps leonina*, ego Almeloveenio accedo, qui legit *anserinae.*

ead. l. 18. *Intus*) Codex Mediceus v. *in vulva*; quod Rhodius, qui ita in duobus Codicibus reperit, recte censet ex interpretatione ortum esse. Ita erat etiam in Mediceo IV. sed correctum est *intus*, ut ceteri habent.

ead. l. 19. *Malicorium*) *Malocorium* habent edd. vetustiores; & ita plerumque & in Mediceo I. & in aliis Codicibus scribitur.

ead. l. 23. *Adiiciendum est*) Almeloveenius non habet *est.*

ead. l. 26. *Quaedam autem*) Nonnulli cum Caesario omittunt *autem.*

ead. l. 30. *Squamae aeris*) Ita ex Lindenio. Vox *aeris* non est in veteribus libris; necessaria tamen videtur.

Pag. 246. *l.* 2. *Cum cera*) Lindenius leg. *& cum cera.*

ead. l. 17. *P.* ꭓ. *II. aluminis scissilis, thuris, singulorum*) Hoc totum deest in Codice Mediceo I.

ead. l. 26 *sq. Cantharides* ꭓ. *I.*) Ita in Mss. Mediceis omnibus, praeter VI. in quo est, *cantharides p.* ꭓ. *I.* ut cum Egnatio plerique legunt. Lindenius, *cantharidum, sulphuris, singulorum p.* ꭓ. *I.* aptius ille quidem, sed, ut opinor, ex coniectura. Videtur omnino mendum hic subesse. Fortasse ꭓ. est pro *x.* legendumque, *cantharides XI.* vel potius, *cantharides X.* sublata unitatis nota, quam suspicari licet, postea ab aliquo additam fuisse notae denarii ꭓ. Sic apud Scribonium in compositione 231. quae facultate huic similis est, cantharides sunt, non pondere, sed numero: *Allii candidi spicae capitis tritae cum cantharidibus viginti Alexandrinis* (*sunt autem variae & oblongae*) *sulphuris vivi* ꭓ. *p. I. & victoriati &c.*

Pag. 247. *l.* 3. *P.* ꭓ. = =.) Al. *p.* ꭓ. 33. Al. *p.* ꭓ. *XXXIII.* Linden. *p. I.* Constantin. in margine, *p.* ꭓ. & 3.

ead. l. 4. *P.* ꭓ. *I.*) Al. *p.* ꭓ.

ead. l. 6. *Herae*) Alii leg. *Hierae.* In Codice Mediceo I. est *Serae.* Multas compositiones ex hoc auctore describit Galenus, qui eum *Heram* nominat, ut Ronsseus

animadvertit; cuius fortasse coniecturam secutus Lindenius reposuit *Herae.*

ead. l. 10. *P.* ✗ *x.*) Al. *p.* ✗. *xx.*

ead. l. 11. *Est Iudaei*) Ita in Mss. & in edit. 1. & in Aldina. Cum alii legerent, *Et si Iudaei*, ut est in edit. anni 1493. Caesarius correxit *Et est Iudaei;* Ruellius, quem multi secuti sunt, *Est & Iudaei.*

ead. l. 17. *P.* ✗. *II.*) Quidam cum Gryphio, *p. II.* Linden. *p. II. p.*

ead. l. 21. *Si alio loco*) Lindenius leg. *si ex alio loco.*

ead. l. 24. *Inspergi debet*) Pro *debet*, Caesarius reposuit *debent.* Hunc multi secuti sunt. Sed fortasse haec duo verba in contextum irrepsere ex glossemate; cum sint ex superioribus intelligenda.

ead. l. 27. *P.* ✗. *IV.*) Ita Caesarius aliique non pauci. Egnatius, *p.* ℔. *IV.* ut Codices aliqui habent. Sed Codices alii cum Medic. 1. *p.* ℔. *III.* alii, *p.* ℔. *IV.* alii, notis *p.* ℔. haud intellectis, *prop. III.* vel *pro p. III.* Porro & in reliqua huius capitis parte & in capitibus proximis 23. 24. & 25. haec nota *p.* ℔. saepius occurrit in Codicibus Mss. & in edit. Aldina. Non raro autem, ubi Codex Mediceus 1. habet *p.* ℔. alii habent *p. p.* Sed si *p.* & ℔. idem significant, id est, *pondo*, ut docet Rhodius; ex duabus hisce notis, *p.* ℔. altera redundat; satisque est scribere, ex. gr. *p. IV.* ut & ipse Celsus alibi scribit, & ratio poscit, ut scribatur. Nam quid hoc constructionis est, *pondo pondo quatuor?* Satis est, *pondo quatuor;* nec aliter Latini loqui solent. Accedit huc, quod in multis compositionibus, ubi est, *p.* ℔. non potest accipi pro *pondo libra:* quia ponderis istius ratio pro ceterorum ratione nimia esset; ut hoc ipso, de quo loquimur, loco. Nam cerae pondus librarum quatuor immane est, cum squamae aeris & thuris fuliginis singulorum pondus sit duum tantum denariorum. Igitur vel *p.* ℔. vitio aliquo laborat, vel ex duabus his notis altera *pondo* non significat. Num forte *p.* vel ℔. mendose scriptum est pro *d* vel ╤? Cum esset nimirum, *pondo denarii;* (neque enim semper per notas scribebatur;) & librarii fecissent *p. d.* vel *p.* ╤: vel potius, cum esset *p.* ✗. & aliquis interpretationis causa supra ✗. posuisset *d.* vel ╤. idque in textum receptum esset. Utcunque res se habeat, multis in locis, vel ex ipsa ponderum ratione, ap-

paret; *p.* ℔. esse pro *p.* ✠. atque id ipsum alicubi habent ceteri Codd Medicei, pro *p.* ℔. quod est in primo. Sic cap. 24. sect. 1. in hoc Codice est, *xylobalsami sing. p.* ℔. *XXVIII.* in aliis, *p.* ✠. *XXVIII.* cap. 25. sect. 3. in eodem, *rutae silvestris seminis sing. p.* ℔. *I.* in aliis, *p.* ✠. *I.* Ubi autem Mss. Codices habent *p.* ℔. in edit. 1. & in duabus ann. 1493. 1497. & in Iuntina omittitur *p.* Ex quo non semel factum est, ut cum in Mss. esset ex. gr. *p.* ℔. *XIV.* in allatis vero editionibus, *p.* *XIV.* id alii, *x.* pro ✠. esse rati, sic expresserint, *p.* ✠. *IV.* ut cap. 24. sect. 1. & 4. videre licet. Ego vulgarem denarii notam cum plerisque retinebo; & alicubi, prout res feret, quam in vetustis Codicibus invenerim, significabo.

ead. l. 29. Et ad cancrum) In Mss. Mediceis deest particula *&*. In 1. est *vel*, addita a Palavicino; unde olim vulgo legebatur *vel ad cancrum.* Lindenius *vel* in *&* mutavit.

Pag. 248. l. 3. Ea) Ita ex Mss. Vulgo legitur *Eadem.*

ead. l. 5. Vel albo veratro) Lindenius leg. *& albo veratro.*

ead. l. 7. P. ✠. =.) In Cod. Medic. 1. *p.* ✠. in II. V. & VII. *p.* ✠. 7. in III. IV. & VI. *p. X. Z.* Videtur igitur nota 7. quae alibi quoque occurrit, non aliud esse, quam *Z.* minus bene expressa. Alii cum Caesario leg. *p. X.* 3. Al. *p. X. III.*

ead. l. 8. Castorei p. ✠. *I.*) Edd. Aldina & Constantiniana, *p. X.* sed Constantinus in margine addit *v.* In editionibus vetustioribus habetur, *pondo* ✠. ϒ. in Mss. Mediceis, *p.* ✠. ϒ. exceptis 1. & IV. In hoc, *p.* ✠. *x.* in illo est, *p.* ✠. ⁊. Caesarius hic quoque, sicut supra cap. 21. sect. 1. reposuit, *p.* ✠. *I.* deinde, *spumae nitri p. X. II.* pro *spumae nitri p.* ✠. *I.* quem multi secuti sunt; in his Lindenius.

ibid. P. ✠. *IV.*) Vulgo, *p.* ✠. *III.* ab omnibus legitur, praeterquam a Ruellio, qui habet *p.* ✠. *VIII.* In Mss. est, *p.* ℔. *IV.* Sectione proxima, pro *reprimit*, Lindenius habet *reprimit autem.*

ead. l. 24. P. ✠. = =.) Sic reposui ex Codice Mediceo 1. Nam *p.* ✠. =. ut alii Codices habent, & ut quidam vulgo legunt, nimis exiguum est. In aliquibus Codicibus est *p.* ✠. Ƶ. Alii cum Caesario leg. *p.* ✠. 3. qui, si intelligunt pondo denarii trientem, nobiscum faciunt. Ruell. *p.* ✠. *III.* Deinde, pro *malobathri*, ut est in vete-

ribus Codicibus, tum hic, tum in Mithridatis antidoto; Conſtantinus & Lindenius utrobique ſcribunt *malabathri*. In Cod. Medic. I. revera eſt, *malabthri*, & ex Palavicini emendatione, *malabathri*; ſed infra in Mithridatis antidoto plane, *malobathri*.

ead. l. 27. *P.* X̶. *IV.*) In Codice Medic. I. *p.* Ᵽ. *IV.* in aliis, *p.* X̶. *p.* *VIII.* Infra alii leg. *petroſelini p.* X̶. *IV.* *z.* ut plerique Codices habent; alii, *p.* X̶. *IV.* 3. Ruellius, *p.* X̶. *IV. III.* Lindenius, *p.* X̶. *III. z.* fortaſſe quod, *p.* X̶. *III.* 3. invenerit in edit. an. 1538. Ego ſequor Cod. Med. I. in quo eſt, *p.* Ᵽ. *IV.* = =.

ead. l. 28. *Trifolii p.* X̶. *V.*) Ita plerique legunt ex Caeſarii emendatione. In editionibus vetuſtioribus habetur Ᵽ. *folii p. V.* In Codicibus Mediceis, *per folii p.* Ᵽ. *V.* in I. *vel folii p.* X̶. *V.* Meminit quidem trifolii Celſus cap. 27. huius libri, ſect. 7. adverſus ceraſtis ictum; multaque apud Galenum antidota accipiunt trifolii vel ſemen vel radicem: ſed cum paene omnia polium habeant, videndum eſt, num potius *polii* hic legendum ſit, pro *trifolii*. Nam in aliis Mss. *folii*, in aliis *polii*, videtur olim fuiſſe; atque ad lectionis varietatem indicandam, in illis ſupra primam literam vocis *folii* poſitam eſſe *p*; in his autem, *vel folii*, ſupra *polii*. Hinc fortaſſe & *perfolii* & *vel folii*. Sed *folii*, h. e. malobathri, legi non poteſt, quia *malobathri* ſupra habetur. Igitur vel retinenda Caeſarii lectio, vel reponendum *polii*.

ead. l. 29. *Balſami ſeminis, piperis albi*) Cum haec verba ſic interpungerentur: *balſami, ſeminis piperis albi*; Conſtantinus, pro *piperis*, *papaveris* legendum putavit; quae coniectura eo probabilior videri poteſt, quod infra iterum ſit *piperis albi*. Lindenius, a quo coniectura iſta in textum recepta eſt, mutavit etiam *balſami* in *carpobalſami*. Ego nihil mutavi, praeter interpunctionem: eamque repoſui, quam in Mss. quibusdam inveni. Verba in nullo variant. Porro *balſami ſemen* nominat etiam cap. 18. huius libri, ſect. 3. Quod autem *piperis albi* bis ponatur, mendum id quidem eſt, ſed alia ratione corrigendum. Fortaſſe *longi* altero loco legendum eſt, pro *albi*. Nam ex multis illis variisque compoſitionibus apud Galenum lib. 2. de Antidotis, paucae admodum non utrumque piper habent. Contra vero, quae papaveris ſemen habeat, aliam invenire non potui, praeter quandam Damocratis cap. 5. ad

ſanguinem ſurſum deorſumque erumpentem: ſed albi papaveris, an nigri, Democrates non explicat. Quid ſi *piperis albi* alterutro loco vacat? Eiusmodi ſane geminationibus librarii frequenter peccant. Animadverti apud Galenum lib. cit. loca duo hac ratione contaminata, huic, quo de agimus, ſatis ſimilia. Alter eſt cap. 5. compoſit. 5. ubi cum piper & album & longum ſemel poſitum ſit, longum iterum ponitur: alter cap. 9. in Mithridatis theriacae deſcriptione, in qua piper tum album, tum longum bis occurrit. Sed in Celſi quoque Codicibus huiusmodi plura vitia & a me & ab aliis deprehenſa ſunt; quorum aliqua ſupra notavi.

ead. l. 30. *P.* Ӿ. *V.* = =. *ſtyracis p.* Ӿ. *V.* = =.) Alii leg. *p. V. z. ſtyracis p. V. z.* alii, *p. X. z. ſtyracis p. V. z.* alii, *p.* Ӿ. 3. *ſtyracis p.* Ӿ. *V.* 3. alii, *p.* Ӿ. *III. ſtyracis p.* Ӿ. *V. III.* alii, *p.* Ӿ. *z. ſtyracis p.* Ӿ. *V. z.* In Codice Medic. I. eſt, *p.* Ᵽ. *V.* = =. *ſtyracis p.* Ᵽ. *V.* = =. in ceteris, *p.* Ᵽ. *V. z. ſtyracis p.* Ᵽ. *V. z.* Sed ſive hos Codices, ſive illum ſequaris, ſtyracis eundem invenies modum atque ſimplicium proxime antecedentium. Fortaſſe igitur corruptae ponderum notae ſunt; atque altero loco, *p.* Ӿ. *V.* =. legendum ex Codicibus Mediceis ceteris, altero, *p.* Ӿ. *V.* = =. ex primo. Niſi potius *ſtyracis* coniungendum cum *myrrhae*, quod poſtea ſequitur; ac mediae inter has voces ponderis notae tollendae ſunt. Quam in ſuſpicionem alia quoque mihi ſimilia loca veniunt.

Pag. 249. *l.* 3. *P.* Ӿ. *VI.* = =.) In aliis Codd. habetur *p.* Ᵽ. *VI. z.* unde vulgo, *p. VI. z.* vel *p.* Ӿ. *VI. z.* vel *p.* Ӿ. *VI.* 3. vel *p.* Ӿ. *VI. III.* At in Codice Mediceo I. quem ſequor, *p.* Ᵽ. *VI.* = =. Poſtea in eodem Codice, *dulcis radicis p.* Ᵽ. *VIII.* = =. in aliis vero, *dulcis radicis p.* Ᵽ. *VII. z.* cum quibus Aldina editio facit. Aliae editiones habent, *p. VIII. z.* aliae, *p.* Ӿ. *VIII. z.* aliae, *p.* Ӿ. *VIII.* 3. aliae, *p.* Ӿ. *VIII. III.*

ead. l. 5. *Vel melle*) Quidam cum Caeſario omittunt *vel.*

ead. l. 9. *P.* Ӿ. *V.*) Vulgaris haec lectio nititur auctoritate Codicis Medicei primi, in quo eſt, *p.* Ᵽ. *V.* In ſecundo, quinto, & ſeptimo eſt, *p.* Ᵽ. 7 7. in tertio, *p.* Ᵽ. ∾ ∾. in ſexto, *p.* Ᵽ. *V. V.* Videntur igitur ∾ & 7. una eſſe atque eadem nota, eaque fortaſſe corrupta ex *z*; ut ſupra indicavi. Quod ſi ita eſt, pro Ӿ. *V.* legendum videtur, *p.* Ӿ. = =. quod magis accedit ad ponde-

ris rationem a Galeno propositam in Zopyrio antidoto lib. 2. de Antid. cap. 17. & a Paulo Aegineta lib. 7. cap. 11. Quamvis de ponderum ratione ne inter eos quidem convenit. Nam Galenus ita habet: *Myrrhae drach.* V. *Syriacae nardi* V. S. *croci drach.* IV. S. *schaenanti drach.* II. S. *cassiae drach.* IV. *cinnamomi drach.* III. *piperis albi drach.* I. S. *thuris drach.* I. *& obolum* I. *costi drach.* I. *melle Attico accipi &c.* Paulus vero sic: *myrrhae drach.* V. *croci, cassiae, singulorum drach.* IV. *cinnamomi drach.* III. *spicae nardi drach.* II. *iunci odorati floris tantundem, piperis albi sesquidrachma, thuris drachma, costi drachma, mellis quod satis est.* Paulus igitur & Celsus in eo consentiunt, quod costum & thus paribus portionibus habent: sed ille, singulorum drachmam; hic fortasse denarii sextantes duos. Nam denarios quinque, vix credibile est.

ibid. P. X. =.) Fortasse reponendum, *p.* X. *I.* =. Nisi quis malit, *p.* X. *I. s.* quod ita habeant Galenus & Paulus. Sed advertendum est, etiam in reliqua parte huius compositionis, ubi Galenus habet *s.* Celsum habere =.

ead. l. 11. *Cilicii*) Edd. Aldina vetustiores habent *Cilici*, ut & Mss. Codices, pro *Cilicii.* In Medic. 1. supra extremas literas vocis *Cilici* additur *ni*, ut legatur *Cilicini.*

ibid. P. X. *IV.* =.) Al. *p.* X. *IV.* 3. Ruell. *p.* X. *IV.* *III.* Deinde alii *staclen* scribunt Latinis literis: ego Graecis scribo, ut est in Codice Mediceo 1.

ead. l. 12. *P.* X. *V.* =.) Al. *p.* X. *V.* 3. Ruell. p. X. *VIII.*

ead. l. 20. *P.* X. ʔ. =.) In Mss. quibusdam est, *p.* ꝑ. ʔ. z. in Mediceis III. & VI. *p.* ꝑ. *l.* z. in vetustiore, *p.* ꝑ. & a Palavicino additur, ʔ. *z.* Hanc notam, sive, quod idem est, *p.* X. ʔ. =. ego retineo; quid autem de ea suspicer, antea significavi. Editio 1. aliaeque ex vetustioribus habent, *p.* ʔ. *z.* utraque Caesarii, *p.* ∾. 3. Alii cum Gryphio leg. *p.* X. ʔ. 3. Ruell. *p.* X. 3. Linden. *p.* X. *z.*

ead. l. 21. *Gummi*) Sic restitui ex Medic. 1. aliisque Mss. atque ita Rhodius legendum rebatur ex alio quodam Codice. Vide Lexic. Scribon. in *Commis.* In libris vulgatis legitur *cumini*; ut est in Mediceo III. & in VI. sed perperam. Nam & apud Scribonium & apud scriptores alios Mithridatis compositio habet, non cuminum, sed gummi. Errorem peperit vetus scriptio *cummi*, quae & hic & alibi invenitur in vetustis Codicibus, atque in *cumini*

facile mutatur. Sic infra quoque cap. 28. ſect. 12. duo allati Medicei Codices, III. ſcilicet & VI. habent *cumini*; ubi *cummi* eſt in aliis, *cummis* in vetuſtiore: & lib. 6. cap. 6. ſect. 4. & 5. alii habent *cummi*, primus *gummis*, ſextus *cumini*.

ead. l. 26. *Silis*) Sic & in antidoto primo, & cap. 25. ſect. 3. antiquis Codicibus conſentientibus: niſi quod *ſcilis* hic ſcribitur in Medic. I. ut & priſcae editiones habent. Lindenius leg. *ſileris*, quemadmodum Rhodio placebat. Vid. Ill. Morgagni Epiſtolam in Auctores Rei Ruſt. ſect. 31.

ibid. Polii) Vulgo legitur *lolii*: nec aliter in Mss. Codicibus; niſi quod multi habent *lollii* duplici *l*. Sed plane legendum *polii*, ut Conſtantinus & Ronſſeus contendunt; & ut omnes huius antidoti deſcriptiones, quae apud alios auctores habentur, declarant; quamvis in aliis rebus varient.

ead. l. ult. P. ✗. *VI.* =.) In Codicibus Mediceis & in edit. Aldina habetur, *p.* ♇. *VI. z.* In editionibus vetuſtioribus, *p. VI. z.* Alii cum Caeſario leg. *p.* ✗. *V.* 3. Linden. *p.* ✗. *V. z.*

Pag. 250. *l.* 2. *P.* ✗. *V.* = =.) Ita Mss. & editiones antiquiores. Caeſarius, & alii quidam habent *p.* ✗. *V.* 33. Ruell. *p.* ✗. *V. XXXIII.* Linden. *p.* ✗. *VI.*

ead. l. 3. *Zingiberis*) Vulgo, *zinziberis*; ſed in Medic. I. & Codd. aliis ſcribitur *zingiberis* per g.

ibid. P. ✗. *VIII.*) Al. *p.* ✗. *VIII.* ϒ. al. *p.* ✗. *VII.* ϒ. al. *p.* ✗. *VIII.* 3. al. *p.* ✗. *VIII. III.*

ead. l. 8. *Vel quod ervi*) Alii cum Caeſario leg. *vel ervi*; & ita habent duo ex Mediceis Codicibus, IV. ſcilicet & V.

ead. l. 15. *P.* ✗. *XIV.*) Al. *p.* ✗. *IV.*

ead. l. 16. *Aſpalathi*) Ita plerique legunt ex edit. Aldina. Al. *aſphalti*, ut in Mss. inveni. In Medic. I. eſt *aſpalthi*.

ead. l. 17. *P.* ✗. *XXVIII.*) Ita in Mss. Sed cum in quibusdam, ut in Mediceo I. ſit *p.* ♇. *XXVIII.* antiquiores editiones, ♇. omiſſo, habent *p. XXVIII.* Caeſariana, aliaeque, *p.* ✗. *XVIII.* Aldina, *p.* ✗. *VIII.* Poſtea, pro *ſevi p. I.* alii Caeſario duce leg. *ſevi p.* ✗. *I.* ſed perperam; ſi quidem Mss. fides habenda eſt.

ead. l. 19. Εὐῶδες) Ita dictum a gravi odore; (nam id interdum εὐῶδες ſignificat, ut obſervat Saracenus in Dioscorid. lib. 1. cap. 13. & lib. 2. cap. 10.) & ita ex fide Cod. Medic. I. legendum cenſet Rhodius, ad Scribonium

Composit. 26. Porro hanc lectionem sequuntur Egnatius, Gryphius, Pantinus, & Ronsseus. Alii leg. ἐλαιώδεις, ut est in edit. 1. & in duabus vetustissimis ann. 1493. 1497. & in Iuntina: quarum editionum aliquam significasse videtur Constantinus, cum scripsit ita haberi in veteri exemplari. In Cod. Medic. 1. in III. & in aliis multis legitur *evodes;* quod Palavicinus mutavit in *enodes.*

ead. l. 20. *P.* =.) Editio Caesarii an. 1528. *p.* 2. Edit. eiusdem Caesarii an. 1538. *p.* ✠. 2. Al. *p.* ✠. 3. Ruell. *p.* ✠. *II.* Linden. *p.* ✠. *z.*

ead. l. 22. *In mortario teruntur*) Antea legebatur, *infusa in mortario teruntur.* Sed vox *infusa* non est in Cod. Medic. 1. cuius ego fidem sequor. Fortasse duas quoque voces *in mortario* alienas esse aliquis putabit, qui Celsi morem attenderit. Supra cap. 17. sect. 2. *arida medicamenta per se teruntur, deinde mixtis his instillatur aut acetum &c. & ea rursus ex eo teruntur;* cap. 18. sect. 31. *nitrum ante per triduum instillata aqua teritur;* lib. 6. cap. 6. sect. 31. *chalcitidis aliquid & cadmiae dimidio plus ex aceto simul conteruntur, idque in vas fictile additum, & contectum ficulneis foliis, sub terra reponitur, sublatumque post dies viginti rursus teritur.* Neque in his locis, neque alibi de mortario mentio fit.

ead. l. ult. Cicini) Al. *cilicini;* quod ex mutatione ortum est facta in Cod. Medic. 1. Cum enim esset, ut in aliis, *cycini*, supra hanc vocem posita fuit syllaba *li*, ut legeretur *cylicini.* Sed recte cum Egnatio alii leg. *cicini;* ut est in cap. 19. sect. 26.

Pag. 251. *l.* 5. *P.* ✠. *XII.*) Sic Mss. Codices; sed Mediceus 1. ℞. *p. XII.* Editiones vetustiores habent, *p. XII.* unde alii leg. *p.* ✠. *II.*

ead. l. 6. *Vinum, & id, quod specialiter sic vocatur, & myrteum*) Ante Lindenium, pro *sic*, legebatur, ut est in Cod. Medic. 1. *sil;* & Constantinus Rhodiusque putabant ochrae genus significari, de quo Plinius in lib. 33. cap. 12. & 13. At lectio ista cum aliis de causis mihi non probatur, tum maxime quia non apparet, quorsum addatur *specialiter*, & cur *sil*, quod difficillime teritur, ut est apud Plinium l. c. supra non sit cum iis positum, quae conterenda sunt. Nam hic, qui humor contritis siccis medicamentis adiiciendus sit, docetur. Adde huc, si *sil* res est a vino & myrteo diversa, vocem *utriusque*, quae consequitur, stare non posse. Num igitur his verbis, *vinum id quod*

ſpecialiter ſil vocatur, ſignificatur vinum ſili conditum? *Silatum* id veteres nominaſſe, ex Feſto colligitur: *ſil* pro *ſilato* nemo dixit, quod ego ſciam. Omnino *ſil* corruptum videtur ex *ſic*, quod habent reliqui Medicei Codices, & Lindenii editio, hoc ſenſu: & vinum proprie appellatum, & vinum myrteum. Sed ego aliter Celſum ſcripſiſſe, atque aliam ſuſpicor ipſius eſſe ſententiam. Nam myrtei vini nunquam mentionem fecit, niſi in lib. 4. cap. 19. his verbis: *myrti baccas legere, ex his vinum exprimere, id decoquere, ut decima pars remaneat &c.* Sunt quidem, qui lib. 6. cap. 2. legant, *ladanum cum myrteo vino*, ut eſt in multis Codicibus: ſed depravati ſunt Codices illi; legendumque ex fide Medic. 1. *cum myrteo & vino*, ut edidit Lindenius; ac myrteum oleum intelligendum. Sic lib. 2. cap. 33. *melinum, myrteum, roſa, acerbum oleum*; lib. 3. cap. 6. *roſa, vel melino, vel myrteo, cui vinum auſterum ſit adiectum*; lib. 6. cap. 18. ſect. 11. *ceratum ex myrteo factum*; & cap. 19. *cerato miſcetur ex myrteo facto*. Atque haec duo poſtrema loca explicanda ſunt ex illo cap. 19. huius libri, ſect. 28. *cerati ex oleo myrteo facti.* Ex his colligitur, & *myrteum* abſolute pro oleo myrteo Celſum uſurpaſſe, & ad medicamenta, quae imponebantur, vel illinebantur, frequenter hoc oleum adhibitum fuiſſe, interdum vino adiecto; ut etiam ſupra cap. 22. ſect. 2. *olei myrtei & vini ternos cyathos*; lib. 6. cap. 8. *illinenda ulcera aut plumbi recremento, aut ceruſſa, aut argenti ſpuma: cum horum quodlibet aliquis conterit, eique, dum teritur, invicem vinum & oleum myrteum adiicit.* Capite autem 18. ſect. 8. roſa utitur: *thuris p.* ✕. *1. aluminis &c. quibus, dum teruntur, invicem roſa & vinum inſtillatur.* Atque oleum vino miſceri, ut in aliis compoſitionibus non rarum, ſic in acopis frequentiſſimum eſt. Illud autem fere perpetuum, ut vel oleum, vel pingue aliquid acopa accipiant: quod & apud Galenum lib. 7. de compoſit. medic. s. g. cap. 11. & ſeqq. & apud alios auctores videre licet. Haec autem compoſitio, de qua loquimur, non oleum, non unguentum, non ſevum, non adipem, non medullam, non butyrum habet: immo nec ceram, nec picem, nec reſinam. Quid ergo eſt? Ita legendum arbitror: *adiiciturque invicem vinum & myrteum*, h. e. oleum, non vinum, ut putavit interpres, cuius verba, *& id quod ſpecialiter ſic vocatur*, explicationis cauſa in margine addita, poſtea in textum irrepſere ad ſententiam turbandam.

ead. l. 8. *Conficiantur*) Ita plerique legunt ex Caesarii emendatione. In antiquis Codicibus est *coiciantur;* id est, ut Egnatius leg. *coniiciantur.*

ead. l. 14. *Prodest*) Al. *Potest.*

ead. l. 17. *P.* ✗. *II.*) Lindenius, *p. II.*

ead. l. 20. *P.* ✗. =.) Al. *p.* 3. Al. *p.* ✗. 3. Ruell. *p.* ✗. *III.*

ead. l. 26. *Sive dentes*) Quid significat, *sive dentes sunt?* Si duae hae voces sunt Celsi, ab ipso post verbum *est* positas fuisse existimo, ut cum *torquet* cohaererent.

ead. l. 27. *Inflammatio vulvae est, sive coxa*) Lindenius leg. *inflammatio vulvae, sive coxae est &c.* sed minus recte.

Pag. 252. *l.* 1. *P.* ✗. *I.*) Lindenius, *p.* ✗. *II.*

ead. l. 3. *Panacis radicis, mandragorae, malorum aridorum*) Ita interpungit Lindenius, ita & Ronsseus malebat. Al. *panacis, radicis mandragorae, malorum aridorum.*

ead. l. 4. *P.* ✗. *III.*) Ita in multis Mss. Alii leg. *p.* ✗. *II.* ut est in Mediceo I.

ead. l. 11. *Qui manu comprehendi potest*) Assentior Morgagno, qui putat haec verba praecedentis vocis *manipulus* explicationem esse, huc ex margine traductam. Legi etiam potest, *quantum* (vel *quod*) *manu comprehendi potest,* si expellatur vox *manipulus.* Sed retinenda est ea vox, quod etiam infra habeatur, ut idem Morgagnus observat; ac potius haec verba tollenda. In Codice Mediceo I. tum hic, tum infra, est *manipellus,* pro *manipulus.*

ead. l. 14. *Proiicitur*) Ruellius, *proiiciatur;* deinde *misceatur, inferveatque.*

ead. l. 15. *Passum pari mensura*) Ita correxit Lindenius. In editionibus antiquis, & in libris Mss. legitur, *passi pari mensura.* Itaque, ut a veteri lectione minus recedamus, malim *passi par mensura.*

ead. l. 21. *Rutae succo, ac passo*) Haec quoque lectio ex Lindenio est. Alii leg. *rutae succi, ac passi;* ut habent Codd. Mss. quae verba fortasse recte habent; sed supra, pro *adiectis,* reponendum *adiecto.* Nisi potius sit legendum: *adiectis exiguo modo rutae succi, ac passo.* Caesarius & alii leg. *rutae succo ac passi.* In Cod. Medic. I. est, *rutae suci hac passi,* & supra *suci* ponitur *s*, ut legatur *sucis.*

ead. l. 28. *P.* ✗. ==.) Al. leg. *p.* ✗. *II.* ut est in plerisque Mss. Ego Medic. I. sequor, in quo est, *p.* ⳩. ==.

ead. l. 29. *P.* ✗. *III.*) Aldina editio, *p.* ⳩. *IV.* unde

aliae quoque habent *IV*. pro *III*. quod eſt in vetuſtioribus & in Mss.

Pag. 253. *l.* 3. *P.* ✗. =.) Al. *p.* ✗. 3. Ruell. *p.* ✗. *III.*

ead. l. 4. *P.* ✗. *I. melle*) In Cod. Medic. I. *p.* ꝑ. *I. melle;* in reliquis ſex, *p.* ✗. *I. libra melle.* In IV. tamen vox *libra* expuncta eſt; & nota ✗ mutata, ut in VII. in ꝑ.

ead. l. 14. *Quadrans*) In Cod. Medic. I. *p.* ꝑ. =. Sed fortaſſe legendum, *p.* =. ut ſit, non denarii, ſed librae ſextans.

ead. l. 19. *Si tuſſis*) Lindenius leg. *At ſi tuſſis.*

ead. l. 20. *P.* ✗. =. *&c.*) Ita ex Cod. Medic. I. in quo eſt, *p.* ꝑ. =. *muriae, piperis longi, coſti, galbani ſing. p.* ꝑ. =. *cinnamomi, caſtorei, papaveris lacrimae ſing. p.* ꝑ. *I.* In Codicibus aliis: *p.* ✗. *I. cinnamoni, caſtorei, papaveris lacrimae ſing. p.* ✗. *I. murrae, piperis longi, coſti, galbani ſing. p.* ✗. *I.* atque ita habetur etiam in libris vulgatis; niſi quod in his eſt, *galbani ſingulorum p. z.* in aliis, *p.* ✗. 3. in uno, *p.* ✗. *III.*

ead. l. 26. *P. uncia*) Ita in Cod. Medic. I. In aliis Codicibus, *p.* ✗. unde in libris impreſſis, *p. X.* quod alii, Caeſarium ſecuti, mutarunt in *p.* ✗. *V.*

ibid. P. ✗. =.) Haec nota non videtur eſſe ſine mendo. In Mss. Mediceis, excepto primo, habetur, *p.* ✗. *p. z.* ∾. ſed in IV. correctum eſt, *p.* ꝑ. *z.* ut eſt in primo: unde in editionibus vetuſtioribus *p. z.* Caeſarius leg. *p.* 3. Al. *p.* ✗. 3. Linden. *p.* ✗. *z.*

ead. l. 27. *Hyſſopi p.* ✗. =.) Fortaſſe neque haec nota vitio caret: ſi quidem ſupra recte legitur *p. uncia.* Nimis enim exiguus videtur eſſe hyſſopi modus, itemque galbani, pro ceterarum rerum modo. In aliquibus Mss. eſt, *hiſopi p.* ✗. *I.*

ead. l. 30. *Croci*) Ad hunc locum ita ſcribit Almeloveenius: *Forte* coſti, *uti lib.* 4. *cap.* 14. *ſed malim ibi legere* croci; *ita Scribon. Larg. cap.* 29. *cuius deſcriptio in aliis variat.* Neque vero Codices deſunt, in quibus hic quoque ſit *coſti:* Mediceus tamen I. habet *croci*, ut vulgo legitur. Quod attinet ad locum lib. 4. ab Almeloveenio citatum, vide quae ego ibi adnotavi.

Pag. 254. *l.* 1. *Singulorum*) Haec vox abeſt a Cod. Mediceo I.

ead. l. 9. *Laboranti*) Ita in Mss. Codicibus, & in editione I. In editione an. 1493. & in ceteris legitur *labo-*

rantibus: ſed perperam; quia ſequitur *ieiunae:* cui vitio medentur Conſtantinus & Lindenius, reponendo *ieiunis.*

ead. l. 16. *Mellis, abſinthii, cyathi ſinguli*) Sic repoſui partim ex Lindenii editione, partim ex Codicibus Mss. Fortaſſe tamen Celſi verba nondum plane reſtituta ſunt. Ante Lindenium legebatur, *mel abſinthii cyathus:* Lindenius vero correxit, *mellis abſinthii cyathus.* In Codice Mediceo I. legitur, *mel abſinthy cyathus;* in ceteris ſex, *mel abſenti* (in IV. *abſinthi*) *cyathi ſingul.* ſcilicet *ſinguli*, h. e. ſingulorum cyathus unus.

ead. l. 18. *Et mane*) Lindenius omittit *&.*

ead. l. 21. *P.* ✕. *I.* =.) Antea legebatur, *p.* ✕. *I.* ut habent plerique Codices. In Medic. I. habetur, *p.* ₱. *I.* =. ex quo ego ſic reſtitui.

ead. l. 27. *Eo adiicitur*) Ita & modo allatus & alii Mss. Codices. Omnes impreſſi libri *& adiicitur.*

Pag. 255. *l.* 5. *Ut cum curta*) Lindenius leg. *aut cum curta;* ſed perperam. Pro *curta*, edd. Aldina & Steph. & Codices Mss. omnes, praeter Medic. I. mendoſe habent *curata.*

ead. l. 7. *Medicamenta*) Al. *plus medicamenta.*

ead. l. 8. *Ergo*) Codex Mediceus I. atque editiones Lindenii & Almeloveenii habent *Ego.* Sed recte Vulpius repoſuit *Ergo* ex editionibus vetuſtis. Ita legitur etiam in Codicibus ceteris Mediceis.

ead. l. 9. *De iis*) Egnatius reſtituit duas has voces, quae deſunt in editionibus priſcis. Deſunt etiam in Cod. Medic. I. ſed habentur in reliquis.

ead. l. 16. *Quae difficilem*) Linden. *& quae difficilem.*

ead. l. 22. *In difficili rem eſſe*) Pro *rem*, nonnulli cum Caeſario legunt *ſpem.* Sic cap. 27. ſect. 2. huius libri, *in anguſto ſpes eſt;* ubi veteres Codices nihil diſcrepant. Hoc loco primus quidem habet *ſpem:* ceteri vero Medicei *rem;* neque aliter legendum videtur.

Pag. 256. *l.* 7. *Pulmo*) Linden. *aut pulmo.*

ead. l. 13. *Deſedit*) Edd. Aldina & Ruell. *deſcendit.*

ead. l. 20. *Vel in articulis*) Hoc inciſum perperam omittitur in edit. Lindenii, ut Morgagnus animadvertit.

Pag. 257. *l.* 3. *Peſſimaque*) Al. *Peſſima quae;* al. *Peſſima quaeque*, ut plerique Mss. Codices habent. Ego ſecutus ſum Medic. I. & Vatic. item I. atque editiones Caeſarii, Ruellii, & alias nonnullas.

ibid. Plaga in orbem eſt) Pro *in orbem*, Lindenius leg.

curva. Ita ſane habet Cod. Medic. I. ſed explicatio quaedam eſt, ut mihi videtur. Itaque *in orbem* retineo, ut reliqui omnes Codices, praeter Vatic. VI. & cum iis veteres editiones habent.

ead. l. 4. *Lineae modo recta eſt*) *Liene facta eſt* mendoſe eſt in Codicibus Mediceis, excepto I. ex quo, *lineae modo recta eſt*, alia manu in margine adſcriptum habent IV. & VII.

ead. l. 24. *Intereſtque*) Ita in Cod. Medic. I. & in edit. Lindenii. Alii leg. *intereſt quoque.*

ead. l. 25. *Penitus*) In edit. Lindenii & in margine Conſtantinianae, *penitius.*

ead. l. 27. *Ictum*) Ita emendavit Lindenius, cum antea legeretur *actum.*

ead. l. 30. *Langueſcunt*) In quibusdam Codd. Mss. *elangueſcunt.* Sic infra ſect. 15. *venarum motus elangueſcunt.* Hic vulgo legitur *langueſcunt*, ut habet Cod. Medic. I. fortaſſe quod prima litera verbi *elangueſcunt* coaluerit cum extrema vocis praecedentis *venae.*

ead. l. ult. Irrorato) Hanc Egnatii & Stephani lectionem probat Morgagnus, & Codicis ſui Ms. teſtimonio confirmat. Plerique etiam ex Mediceis Codicibus habent *inrorato;* tertius *in rotato*, ut legitur in editionibus priſcis. In Codice vetuſtiore eſt *in rorato;* in editione utraque Caeſarii, *in rotato;* in Lindeniana, *in aegroto*, ut in margine Conſtantinianae; quae tamen lectio ipſi Conſtantino minus arridet. Mallet *irritato*, quod in veteri Cod. invenerit *irrotato.*

Pag. 258. *l.* 3. *Pulmone vero*) Particulam *vero* ego inveni in Mss. Mediceis omnibus, praeter primum: quia tamen in IV. eſt expuncta, Fontius & veteres quidam alii editores eam omiſerunt. Codex I. habet *Pulmove*, & ſyllabam *ne* ſupra poſitam, ut legatur *Pulmoneve*, an potius *Pulmone?*

ead. l. 4. *Rubens*) Cod. Medic. I. *ruber.*

ead. l. 13. *Latum ſcapularum os, intenti*) Ante Lindenium legebatur, *latus ſcapularum os intentum.* Codex Mediceus I. habet *latus*, non recte; ſed recte *intenti*, non *intentum.*

ead. l. 14. *Bilioſus vomitus*) Cod. Medic. I. *bilis vomitus;* Celſus adhibet utramque formam. Sect. 13. huius capitis, *vomitus bilis inſequitur;* itemque ſect. 14. & 15. At lib. 4. cap. 10. *ſi frequens bilioſus vomitus accedit;* & cap. 13. *Ad-*

iicit periculo vomitus biliosus &c. Etiam sect. 26. huius capitis Codices Mss. variant. Mediceus 1. habet *Vomitus autem biliosus*, ut vulgo legitur.

ead. l. 25. *Naturale*) *Naturale*, vel *naturalia*, vel *naturales partes* Celsus appellat in feminis genitalia earum, nonnunquam etiam in viris; ut Morgagnus observat. Sed *naturale* singulari numero de solis feminis usurpat. Lindenius leg. *naturam;* quae vox bona est, utpote cum Cicero quoque illa utatur hac significatione; ut in Scholiis ad hunc locum adnotat Almeloveenius: attamen Celsiana non est. Mss. Codices, quotquot vidi, habent *naturale*.

ead. l. 26. *Obmutescunt*) Quidam leg. *obtumescunt*, ut est in edit. an. 1538. sed perperam.

ead. l. 29. *Eadem*) Alii, *tandem;* al. *tandem eadem*. Ego secutus sum edit. Lindenii & Cod. Medic. 1.

Pag. 259. *l.* 5. *Huc atque illuc*) Lindenius leg. *huc illucque*. Constantinus ita scriptum invenit in Codice quodam, *huc illuc commoventur.*

ead. l. 13. *Id redditur cito*) Ita multi legunt ex Caesarii emendatione. Editiones vetustiores & Codices Mss. habent, non *id*, sed *ea;* quod pronomen fortasse addititium est.

ead. l. 22. *Percussa*) In Mss. & editionibus antiquis legitur *discussa*. Itidem lib. 7. cap. 21. *discusso ventre*, & lib. 8. cap. 4. *cutis discussa*, habent iidem veteres libri: quibus duobus in locis Constantinus & Lindenius leg. *discisso* & *discissa*. Lindenius hic quoque reponit *discissa*, quo modo nonnullos legere maluisse, scribit Constantinus. Ipse tamen Constantinus *percussa* invenit in veteri libro; ex quo ego sic reposui. Nam & supra sect. 2. legitur: *Servari non potest . . . . . cui in spina medulla percussa est.*

Pag. 260. *l.* 12. *Sanies est inter utrumque tempus*) Cum proximum membrum regatur a verbo *exit* membri superioris, etiam membrum hoc ab eodem verbo regi videtur. Itaque verbum substantivum *est* fortasse tollendum est.

ead. l. 16. Ὕδρωψ) Vox haec iterum tertioque occurrit in hac sectione. Editiones priscae & Codices ceteri Medicei ubique habent *hydrops:* Codex 1. hic, *hydropos;* infra utrobique, *hydros*. Ego ὕδρωψ Graecis literis scripsi. In libris Hippocraticis significat humorem illum corporis, qui aquae similis est: serum vocant a similitudine eius, quod est in lacte. Hac notione & ὕδωρ & ἰχὼρ reperi-

tur in libris illis, ut animadvertit Foesius Oecon. Hippocr. Eſt igitur ὕδρωψ apud Celſum, ſanies aquoſa. Alii leg. ἰχὼρ, ut Egnatius & Caeſarius mutarunt. Sed videndum eſt, an iure mutatum fuerit.

ibid. Μελίκηρα) In Mss. Mediceis & in editionibus priſcis legitur *melitera*, tum hic, tum infra. In Cod. VI. tamen hic, *melicera*; ut & in alio quodam Conſtantinus invenit. Lindenius μελίκηρα Graecis literis ſcribit; quem ſequor. Aldina editio habet μελίκηρως; Caeſariana aliaeque, *meliceria*.

ead. l. 24. *Unctum*) Lindenius leg. *unguinoſum*; ut eſt in margine edit. Conſtantinianae, nullo tamen citato veteris Codicis teſtimonio. Idem Lindenius infra, in his verbis, *aut quae & ipſum ulcus*, omittit *&*. Et ſane deeſt ea particula in Codice Mediceo I. & in Vaticano VI. habetur tamen in ceteris omnibus.

ead. l. 29. *Rubens*) Conſtantinus margini adſcripſit *ruber*; & ita eſt in Codice Mediceo I.

Pag. 261. *l.* 9. *Ater*) Aliqui Codices habent *acer*. Fortaſſe rectius; quia de colore ſupra dictum eſt; & praecedens vox *glutinoſus* ſignificat transitum eſſe factum ad alias mali hydropis qualitates. Attamen communiter legitur *ater*, ut eſt in Cod. Mediceo I.

ead. l. 10. *Qui cetera*) Linden. *quique cetera*.

ead. l. 25 *ſq. Quo minus eius*) Pro *eius*, ut habet in margine Conſtantini editio, atque ut ego reſtitui ex aliquibus Mss. alii leg. *etiam*, ut eſt in Mediceo primo; Lindenius, *autem*.

ead. l. 30. *Ne ſanguinis profuſio*) Alii cum Egnatio leg. *ne ſanguinis ſit profuſio*. Et quidem *ſit* invenitur in multis Mss. ſed ex gloſſemate, ut mihi videtur. Codex Mediceus vetuſtior verbum illud non habet.

Pag. 262. *l.* 2. *Linamentis*) In Cod. Medic. I. non *linamentum*, ſed *liniamentum* fere ubique legitur; ut hic, *liniamentis*. In aliis quoque Codicibus ſaepe eſt *liniamentum*.

ead. l. 19. *Circaque*) In quibusdam Mss. & in margine edit. Conſtantinianae legitur *intraque*.

ead. l. 21. *Ut & in ſe ipſae coëant*) In editione Aldina omittitur particula *&*. In plerisque Mss. ita legitur, *ut in ſe iunctae* (in Vatic. VII. *vincta*) *coëant*. In Mediceo I. *ut & in ſe ipſe coëatur*. Notanda locutio, *coire in ſe*. Id enim, opinor, Celſus ſibi vult, venae praeciſae capita, non al-

terum cum altero, ſed utrumque per ſe coire. Lucem huic loco afferre poſſunt, quae ſcribit Aëtius Tetrab. 4. Serm. 2. cap. 51. *Si vero neque ſic ſanguis ſiſtatur, ſi quidem vena fuerit, conandum eſt, ut citra vinculum ſanguinem ſupprimat per aliquod ſanguinem ſiſtens medicamentum &c. Si vero arteria fuerit, ex duobus alterum faciens, aut vinculum circumdans, aut totum vas praecidens ac diſſecans, ſanguinem ſiſtes. Cogimur tamen aliquando etiam magnis venis vinculum obligare, atque etiam aliquando totas ipſas diſſecare, transverſas videlicet: quae neceſſitas incumbet in iis, quae rectae ex alto ſurſum feruntur, & praeſertim per anguſtiam aliquam aut principales partes. Sic enim utraque pars utrinque retrahitur, & ab incumbentibus corporibus vulnus tegitur & occultatur.* Eadem habet Paulus Aegineta lib. 4. cap. 53.

ead. l. 23. *Sed etiam*) Lindenius leg. *Sic etiam*: & poſtea omittit *tamen*.

ead. l. 27. *A diverſa parte*) Huius loci ſententiam declarant haec verba lib. 2. cap. 11. *nemo cucurbitulam diverſae parti imponit, niſi cum profuſionem ſanguinis eo avertit.* Lindenius leg. *adverſa parte;* ut habent Codices Medicei, excepto primo.

Pag. 263. *l.* 18. *Etiamnum integra eſt*) Haec & quae ſequuntur usque ad extrema illa huius ſectionis verba, *& oleo; vel cataplaſma &c.* habentur in Codice Medic. I. in aliis fere omnibus vel deſunt, vel poſt inſerta ſunt, quam cetera ſcripta fuerant; ut manifeſtum ſit, ea defuiſſe in Codice illo, unde ii omnes deſcripti ſunt.

ead. l. 27. *Paulum tamen, contrahant*) Ante Lindenium legebatur, non *contrahant*, ſed *contrahunt*. Pro *paulum*, Lindenius habet *paulatim*.

ead. l. 29. *Id quoque*) Caeſarius, Pantinus & Lindenius praemittunt *utrum*; quod ego in nullo Ms. inveni.

Pag. 264. *l.* 6. *Inibi*) In Cod. Medic. I. & in aliis quibusdam, *ibi hi*. Palavicinus correxit *inibi*; quae vulgaris lectio eſt; & ita habetur in Cod. Vatic. VI. & Medic. IV. in illo quidem poſt Palavicini emendationem; fortaſſe & in hoc.

ead. l. 12. *Acia*) Caeſarius margini adſcripſit *acu*; & Pantinus quoque ſic legendum coniecit. Sed retinendum *acia* cum vetuſtis Codicibus; ut probat Ioannes Rhodius in libro, quem ab ipſa inſcripſit, ubi totus hic locus de ſutura & fibula illuſtratur.

ead. l. 13. *Inſidat*) Lindenius, *inſideat*.

ead. l. 16. *Tranſuit*) Al. *transivit;* Egnatius, *transit.* Sed editiones antiquiores, & Codices Medicei I. IV. & VII. *tranſuit.* Quam lectionem & Rhodius probat, & I. F. Gronovius, qui eam exemplis confirmat ex Ovidio & Seneca, in epiſtola ad eundem Rhodium, quae addita eſt illius libro *De acia &c.*

ead. l. 20. *Eatenus utilis eſt, qua &c.*) Pro *eatenus*, Lindenius leg. *ea hactenus;* pro *qua*, Conſtantinus mallet *quatenus.* Nihil mutandum.

ead. l. 21. *Tamen*) Editio an. 1538. & Lindeniana, *etiam.*

Pag. 265. *l.* 12. Ῥάπτουσαν) Compoſitio hoc nomine ſupra nulla eſt. Itaque vel deeſt, vel hoc membrum, *eminentibusque partibus ea, quam Graeci ῥάπτουσαν vocant*, inſititium eſt. Niſi forte ſignificatur compoſitio illa, quae deſcribitur ſect. 6. cap. 19. & vel ibi ῥάπτουσαν, vel hic παγιοῦσαν legendum eſt. Conſtantinus, quem Lindenius ſequitur, reponit ῥύπτουσαν; & intelligit paſtillum, quod habetur cap. 20. ſect. 4. *ad ulcera ſordida & nigritiem in auribus &c.* Verum, ut alia argumenta praeteream, verba praecedentia, *imponere medicamentum debet &c. ex iis, quae cruentis vulneribus apta eſſe propoſui*, mutationi iſti reſiſtunt. Nam paſtillus ad ulcera ſordida ex hoc genere non eſt.

ead. l. 23. *Impoſito quo id iuvetur*) Ita ex Cod. Medic. I. Antea legebatur, *impoſitum, quo id iuvetur;* ut eſt in aliis Codicibus: ſed profecto mendoſe: quod & Conſtantinus vidit, qui ſic reponendum putavit, *impoſito, quo adiuvetur.*

ead. l. 28. *Lintea*) Lindenius leg. *linea;* atque ita alios quosdam legere, Conſtantinus ſcribit. Utroque modo legi poteſt, ut omnibus eſt notum. Qui tamen vetuſtis Codicibus ſtandum putant, *lintea* hoc loco retineant; quia ita eſt in Mediceo I. atque in aliis probae notae. In aliquibus mendoſe, *lente.* Vide adnotat. ad pag. 89. l. 26.

ead. l. ult. Etiam oras eius comprehendat) Lindenius duas priores voces omittit, & ſententiam depravat. Idem ſupra, pro *paulum*, habet *paululum*, ut ſaepe alibi.

Pag. 266. *l.* 2. *Transverſa*) Lindenius aliique, ſecuti edit. an. 1538. habent *transverſe.*

ead. l. 8. *Circuire*) *Circumire* ſcribitur in Cod. Mediceo I. qui tamen hanc ſcribendi rationem conſtanter non ſervat. Nam alibi habet *circuire*, quemadmodum hoc loco alii.

ead. l. 11. *Vulnus*) Al. *ulcus.*

ead. l. 12. *Illo neminem decipi decet, ut &c.*) Hac forma

loquendi utitur etiam infra, cap. 28. sect. 11. huius libri: *Illo neminem decipi decet, ut cerato utatur.* Pro *Illo*, Lindenius leg. *Porro;* ut malebat Constantinus: deinde, *viscerum curationem requirat.* Sed *viscerum* refert inter typographi errata, corrigitque *viscera;* quam lectionem Almeloveenius secutus est. Constantinus legit ex coniectura, *requirat ab iis, de quibus &c.* Ego veterem lectionem retineo & probam iudico.

ead. l. 16. *Nisi, si quid aut &c.*) Sic reposui ex Lindenio, cum in editionibus antiquis, & in Cod. Mediceo 1. sit, *nisi aut si quid.* Codices ceteri Medicei ita habent, *nisi, ut si quid;* quae lectio omnino improbanda non est.

ead. l. 18. *Dependet, id praecidatur*) Alii omittunt *id.* Pro *dependet*, quod ego ex Cod. Medic. 1. reposui, alii leg. *dependeat.*

ead. l. 25. *Cibo*) Al. *a cibo.*

ead. l. 29. *Vi*) Ita Lindenii editio, quacum facit Codex Mediceus vetustior. Alii habent *viribus.*

Pag. 267. *l.* 10. *Ac*) Al. *At;* ut mendose est in edit. an. 1538.

ead. l. 14 *sq. Vel si nervorum rigorem aut distentionem . . . . ea non finit*) Ita ex Hippocrate Sect. 2. Aphor. 26. Sect. 4. Aphor. 57. hunc locum Constantinus correxit; quem Lindenius secutus est. Sed cum veteres Codices ad unum omnes ita habeant, *vel si nervorum rigor aut distentio, quae ex vulnere orta est, eam non finit;* fortasse verba ad hunc modum potius restituenda sunt: *vel si nervorum rigor aut distentio, quae ex vulnere orta est, ea non finitur.* Nam sic minori mutatione sanatur sententia: quam porro ea confirmant, quae Celsus scripsit in lib. 2. cap. 8. *Denique ipsa febris, quod maxime mirum videri potest, saepe praesidio est. Nam & praecordiorum dolores, si sine inflammatione sunt, finit; & iocinoris dolori succurrit; & nervorum distentionem rigoremque, si postea coepit, ex toto tollit.*

ead. l. 27. *Aperiendum, detergendaque sanies*) Cod. Mediceus 1. *aperiendum tergendaque sanies.*

ead. l. ult. Color est: qui &c.) In vulgatis, *color est. Quod &c.* Ego reposui *qui* ex Ms. modo allato.

Pag. 268. *l.* 4. *Ulcus*) *Ulcus* pro *vulnere* saepe invenitur & apud Celsum & apud alios idoneos scriptores; ut quidem antiqui libri habent: in quibus tamen interdum variatur. Sic supra sect. 24. *nam nodus vulnus laedit;* in aliis

legitur *ulcus*. Hic *ulcus* in omnibus. Lindenius reposuit *vulnus*; quod libenter retinuissem, nisi paulo infra libri omnino omnes haberent *ulceri*; & sect. 29. *Inflammatione finita, vulnus purgandum est* &c. *Tum demum vero purum ulcus est &c.*

ead. l. 10. *Ea, quae pus moveant. Iamque &c.*) Ita ex quibusdam Mss. quos inter est Mediceus I. In aliis legitur *eaque*, vel *eaque p.* post parva lacuna est; deinde sequitur, *aquae &c.* In editionibus Stephani, Ruellii, Iuntae, & tribus pervetustis ann. 1478. 1493. 1497. sic habetur: *eaque pus moveant: aquae*; in Aldina, *ea, quae pus moveant: aquae*; in utraque Caesarii & in Lindeniana, *neque movetur, aquae*; in Gryphiana, Pantiniana, & aliis nonnullis, *eaque pus moveat, aquae.* In omnibus igitur vulgatis libris omittitur *Iamque.* In iisdem verba praecedentia sic interpunguntur: *quae primo fuerunt. Si gravis inflammatio est &c.* Sensus est: si vulnus glutinatur, eadem glutinantia rursus imponenda sunt; si glutinandi spes non est, imponenda sunt, quae pus moveant.

ead. l. 11. *Aquae quoque calidae necessarius usus est*) In multis Mss. *aqua quoque calida necessaria est.* Sic sect. 30. huius cap. *Iamque calida aqua eatenus necessaria est &c.* Mediceus tamen vetustior & quidam ex Vaticanis consentiunt cum libris vulgatis; quos ego secutus sum.

ead. l. 12. *Ut & materiam*) Et in Medic. I. & in Vaticano VI. & in editione Lindenii omittitur *&* particula. Attamen retinenda videtur ex aliorum Codicum fide.

ead. l. 13. *Ut manu contingenti iucunda sit; & usque &c.*) Cum antea legeretur, *ut & manu contingenti iucunda sit; usque &c.* Lindenius particulam *&* transtulit post *sit*: nec aliter legendum.

ead. l. 15. *Coloremque*) Lindenius leg. *caloremque.* Multi sane Codices ita habent; sed depravati sunt. Mediceus quoque primus corruptus est, sic tamen, ut quae vera lectio sit, ostendat: nam habet *coleremque.*

ead. l. 16. *sq. Post id fomentum &c.*) Ita legitur hic locus in editione Lindenii, & in margine Constantinianae; nec aliter legi potest. Editiones antiquae & Mediceus I. aliique Mss. Codices ita habent: *maximeque si grande vulnus est tetrapharmacum: si in articulis, digitis, locis cartilaginosis rypodes. Post id fomentum si lata plaga non patet imponi protinus emplastrum debet. Et si latius hiat &c.* Fortasse

legendum, *debet: si latius hiat*; sublata particula *&*, quae videtur geminatio syllabae praecedentis. Plures alii Codices: *maximeque si grande vulnus est tetrapharmacum: si in articulis, digitis, locis cartilaginosis, rypodes. Post id fomentum si lata plaga non patet imponi protinus emplastrum. Si patet liquari ex hyrino unguento oportet &c.*

ead. l. 26. *Proprie*) Aldina editio, *Propriae*; Lindeniana, *Sed propria.*

ead. l. 29. *Ea transversa*) Lindenius praemittit *&*, ut est in margine editionis Constantinianae, &, excepto primo in Mss. Mediceis: sed perperam.

ead. l. 30. *Si ex retuso & gravi*) Al. *si retuso & gravi est*; Lindenius, *si ex retuso & gravi est*. Ego praepositionem *ex* retinui, quamvis in Mss. Codicibus non invenerim: verbum autem *est* exclusi ex fide Medic. I.

ead. l. ult. Sed videndum) Ita ex Codice Mediceo I. Lindenius leg. *at videndum*; al. *at visendum.*

Pag. 269. *l.* 3. *Magisque, quo*) Al. *magis quoque*. Sed recte Constantinus & Lindenius, *magisque, quo*; Codice Medic. I. comprobante. Infra vero non is modo Codex, sed & alii confirmant Constantini & Lindenii lectionem, *& quo maturius*; ubi alii editores omittunt *&*.

ead. l. 8. *Sano*) Lindenius leg. *sanato.*

ead. l. 20. *Iis periculosum*) Alii leg. *his* (vel *iis*) *est periculosum*; Lindenius, *periculosum his est*. Ego omisi verbum *est*, secutus auctoritatem Codicis Medicei I.

ead. l. 24. *Cubabit*) Lindenius leg. *cubat*; deinde, *debet.*

ead. l. 26. *Humidum*) Ita legitur in plerisque libris, tum excusis, tum manuscriptis: & quidem rectius, ut mihi videtur, quam *tumidum*, ut est in Codice Medic. I. & in edit. Lindenii. Nam sect. 34. huius capitis in curatione gangraenae ita habetur: *Balneum, nisi iam certa fiducia redditae sanitatis est, alienum est: siquidem emollitum in eo vulnus cito rursus eodem malo afficitur.*

ead. l. 28. *Levis*) Constantin. & Linden. *Lenis.*

ead. l. 29. *Longius*) Linden. *longe.*

Pag. 270. *l.* 1. *Supraque idem emplastrum, vel enneapharmacum*) Superque linamenta idem emplastrum dandum est, quod supra positum est, vel enneapharmacum. Sic reposui ex Mss. Vulgo, pro *idem*, legitur *id*. Itaque Lindenius locum ita interpolavit ex Constantini coniectura: *supraque id emplastrum vel τετραφάρμακον vel ἐννεαφάρμακον.*

ead. l. 6. Aut albidum, aut pallidum) Alii translatis vocibus legunt, *aut pallidum, aut albidum;* ut habent Codices Medicei omnes, praeter primum. Lindenius omittit *aut pallidum,* vel quod in aliquo Codice non invenerit, vel quod redundare exiſtimaverit, credideritque *albidum* idem ſignificare. Diſcrimen tamen aliquod inter albidum & pallidum Celſus ſtatuit etiam in lib. 2. cap. 4. *ſi, quod deſcendit, eſt perliquidum aut albidum, aut pallidum, aut ſpumans.*

ead. l. 9. Purgato) Lindenius addit, *vulnere;* ſed non eſt neceſſe.

ead. l. 15. Mellis parte) In omnibus libris impreſſis additur, *aut cum eadem parte;* in edit. Lindenii, *aut cum eadem parte mellis.* Id ego ſustuli ex fide Codicum Mss.

ead. l. 18 ſq. Sed iam pleniores. Nam & avis &c.) Totus hic locus in editionibus antiquis ita legitur: *Plus tamen proficit balneum rarum. Cibi boni ſucci, vitatis omnibus acribus, ſed iam plenioribus. Nam & avis &c.* In editione Lindenii: *Plus tamen proficit balneum rarum. Cibi boni ſucci, vitatis omnibus acribus. Sed iam plenioribus, avis &c.* Conſtantinus margini adſcripſit, *ſed etiam pleniores;* & ita habent Codices Medicei, excepto primo, in quo eſt, *ſed iam plenioribus.* Ego repoſui, *ſed iam pleniores.* Cum cibus adhuc exiguus datus ſit, nunc ad vulnus implendum plenior eſt dandus.

ead. l. 23. At. Al. *aut.* Conſtantinus in libri margine, & Lindenius *At,* Cod. Mediceo 1. ſuffragante.

Pag. 271. l. 1. Exedunt) Alii cum Caeſario leg. *exedant.*

ead. l. 4. Linamentum) Lindenius addit, *vehementius;* quod adverbium & in Medic. 1. & in aliis quibusdam Mss. invenitur. Deceptus librarius videtur a ſuperioribus verbis, *modice reprimit ſiccum linamentum; vehementius ſquama aeris.*

ead. l. 5. ſq. Quaedam tamen pericula &c.) Vulgo legitur, *periculoſa,* ut habet Codex Medic. 1. Ego repoſui *pericula,* ex aliis Codicibus. Ita ſect. proxima: *Ac pericula quidem vulnerum haec ſunt.* Et lib. 7. cap. 26. ſect. 5. *ſi felix curatio non fuit, varia pericula oriuntur.*

ead. l. 10. Negligenter curato ulceri ſupervenit. Interdum &c.) Pleraque ex his verbis deſunt in Cod. Medic. 1. in quo ita legitur: *negligenter dum vel ex nimia inflammatione, vel ob nimia frigora &c.* Medicei reliqui ſex, pro *aeſtus,* ut recte legitur in libris impreſſis, habent *actus.*

ead. l. 22. *sq. Idque vehementius etiam putrescendo intenditur &c.*) Lindenius & aliter interpungit, & aliter legit: *corrupta est, idque vehementius; etiam in putrescendo intenditur, ubi vulnus humidum est, & ex nigro ulcere humor pallidus fertur, malique odoris est, & caro intus corrupta: interdum etiam nervi &c.* Quod ad interpunctionem attinet, alii quoque variant: omnes tamen habent, non *in putrescendo*, sed *putrescendo*; neque *& caro intus corrupta*, sed *carunculaeque* (al. ex edit. an. 1493. *carunculae*) *corruptae*. Vide Morgagn. Epist. VII. in Celsum.

ead. l. 29. *Os quoque*) Lindenius omittit *quoque*.

ead. l. ult. Hoc) Omnes Mss. Codices habent *hoc*: sed supra, al. *Priores*; Mediceus I. *Priora*. In editionibus priscis legitur *Priores*, & *hoc*. Alii cum Caesario reponunt *haec*; etiam Lindenius, sed habet *Priora*, non *Priores*.

Pag. 272. *l.* 3. *In ulcere*) Lindenius leg. *illi ulceri*.

ead. l 7. *Rugosa*) Idem, *aeruginosa*; deinde *deterior*, pro *ulterior*: sed minus bene, ut a Morgagno animadversum est.

ead. l. 14. *Accedit*) Abest hoc verbum a Cod. Medic. I. & fortasse recte. Nam hoc incisum regi potest a verbo *oritur*, quod praecedit.

ead. l. 15. *Balbutienda tamen*) *Tamen* deest in edit. Lindenii.

ead. l. 22. *Concidendum*) Alii cum Caesario leg. *incidendum*; Lindenius, *circumcidendum*. In edit. Aldina mendose est *coniiciendum*, pro *concidendum*, ut editiones vetustiores & omnes Medicei Codices habent.

Pag. 273. *l.* 3. *Periculum maius*) Lindenius *magnum* legit, pro *maius*; deinde *cervicem*, ut habet in margine Constantini editio, pro *cervices*.

ead. l. 9. *Farinam*) Constantinus habet, *hordei farinam*.

ead. l. 10. *Lenticula*) Ita Lindenius edidit ex Constantini emendatione. Hi hanc vocem referunt ad *adiecta*; & quidem rectius, ut ego puto. Attamen Mss. Codices habent *lenticulam*; neque, qui sic legunt, omni ratione carent.

ead. l. 15. *P.* ☓. *I.*) Olim legebatur, *p.* ☓. ut habet Codex Mediceus I. & cum Caesariana an. 1528. etiam Ruellii editio. In ceteris Codicibus Mediceis habetur, *p.* ☓. *I.* quemadmodum alii ediderunt, Egnatium secuti: sed numeri nota *I.* deletur in IV.

ibid. Et croci) Lindenius omittit &.

ibid. P. ⚹. *XII.* ℨ.) Ita in Mss. Mediceis, primo excepto. Fortasse legendum, *p.* ⚹. *II.* ℨ. In IV. hic quoque deletur *II.* ℨ. quod in I. sit *p.* ⚹. *x.* quemadmodum & priscae editiones habent, & Lindeniana. In Aldina est, *p.* ⚹. *XII.* Caesarius & alii leg. *p.* ⚹. *xx.*

ead. l. 16. *Conterenda sunt*) Fortasse tollendum verbum *sunt*; ut *conterenda* & *illinendum* pendeant ab *erunt*, quod supra est.

ead. l. 18. *Illita*) Lindenius leg. *illinita.*

ead. l. 20. *Nequedum*) Idem leg. *quae nequedum.* Sed vetus lectio retineri potest. Nam *nequedum* idem est atque & *nondum*: & sic adhibetur lib. 7. cap. 29. *Pertinet etiam ad rem, quam calidissimum esse imum ventrem, & extrema corporis: nequedum inflammationem coepisse; sed recenti re protinus adhiberi medicinam.* Et a Cicerone lib. 14. ad Attic. Epist. 10. *ille autem quid agat, si scis, nequedum Roma es profectus, scribas ad me velim.*

ead. l. 23. *sq. Ac serpit*) Haec duo verba Cod. Medic. I. non habet.

ead. l. 29. *Eas ἐσχάρας Graeci nominant*) Haec verba videntur huc ex margine irrepsisse. Nam Celsus has crustas alibi iam nominavit (cap. 9. & 10. huius libri;) ut nunc explanatio ista praeter rem addatur. Constantinus, pro *eas ἐσχάρας*, legendum putat ἐσχαρωτικά: sed fallitur. Non enim quae crustas a vivo resolvunt, sed quae crustas ulceribus inducunt, ἐσχαρωτικά nominantur. Igitur Lindenius leg. ἀπεσχαρωτικά; sed invitis Mss.

ibid. & sq. Ubi eae) Sic reposui ex Codice Mediceo I. Alii non habent *eae.*

ead. l. ult. Sed aliis) Lindenius leg. *sed iis.*

Pag. 274. *l.* 10. *Eo loco*) Idem leg. *uno loco.*

ead. l. 14. *Usque sanum corpus*) Ita habetur in Mss. Mediceis omnibus, praeter primum, in quo *usque eo sanum corpus*; ut olim legebatur. Caesarius & alii, pro *eo*, reposuerunt *ad.*

ead. l. 28. *Per cibum potionemque*) Haec fortasse margini addita fuerant ad explicationem vocis praecedentis *danda*; unde in orationis contextum immigrarunt. Verbum *dare* hac ratione alibi usurpatur. Lib. 6. cap. 6. sect. 1. *dari debet id, quod levissimum videri potest ex iis, quae pituitam faciunt crassiorem.* Si haec verba extrudenda non sunt; at

certe ante relativum *quae* sunt collocanda, & legendum: *danda per cibum potionemque, quae alvum &c.*

Pag. 275. *l.* 1. *Tum quoque plenioribus*) Fortasse, *tum plenioribus quoque.* In Codice Mediceo 1. ante *plenioribus* vocula aliqua erat; qua deleta, Palavicinus reposuit *ut*; itaque legitur, *tum quoque ut plenioribus.*

ead. l. 2. *Sed tamen*) Ita ex Constantino & Lindenio. Alii leg. *sic tamen*, ut est in Mss. In Medic. 1. *tamen* a Palavicino mutatum fuit in *tantum*.

ead. l. 5. *Vulnus*) Lindenius leg. *ulcus*, ut est in margine editionis Constantinianae.

ead. l. 8. *Is cancer*) Secutus sum Constantini coniecturam; quia nulla fere vis adhibetur veteribus libris. Habent enim *his cancer*; & frequenter, ut alias dixi, *his* pro *is* in iisdem reperitur: *his* certe ferendum non est. Lindenius leg. *sub his cancer*; quod valde placet: nam hic modus Celso familiaris est. Cap. 28. huius libri sect. 1. *Sequitur enim sub medicamentis erodentibus crusta, undique a viva carne diducta, quae trahit secum quidquid corruptum erat*; & sect. 3. *imponenda, quae reprimant, cataplasmata. Si sub his nihil proficitur, ferro locus aduri debet*; & lib. 6. cap. 19. *Sub quo medicamento vitiosi ungues cadunt*; & lib. 7. cap. 27. *Sub quibus perveniri ad sanitatem potest.*

ead. l. 13. *Integra cute*) Lindenius omisit has duas voces; quae, ut Morgagnus ostendit, sine totius sententiae depravatione omitti nequeunt.

ead. l. 15. *Attritumve*) Cum infra sit *detritoque*, Lindenio *detritumve* pro *attritumve* reponenti fortasse accederem, nisi & veterem lectionem Mss. confirmarent, & hac voce Plinius quoque usus esset in lib. 23. cap. 4. *Attrita sanat oleum myrteum*; lib. 30. cap. 28. *Attritis medetur cinis muris silvatici cum melle.* Haec verba, *aut ubi derasum, attritumve aliquid est*, desunt in Cod. Medic. 1.

ead. l. 21. *Qualis*) Al. *quale*; ut est in Cod. Medic. 1. Lindenius reposuit *qualis*; Codicibus Mediceis reliquis suffragantibus. Idem Lindenius cum aliis multis λιπαρὰ Graecis literis scribit: sed non est necesse. In Codicibus Mediceis quidem Latinis scribitur. De hoc medicamenti genere dixit cap. 19. sect. 25. huius libri.

ead. l. 30. *Eiicere*) Lib. 7. cap. 5. *Tela quoque, quae illata corporibus intus haeserunt, magno negotio saepe eiiciuntur.* Lindenius leg. *educere.*

ead. l. ult. Quam ut id ita fieri possit) Ita in Mss. Mediceis & in editionibus antiquioribus. Egnatius & Caesarius *id* expulerunt: quos ceteri editores secuti sunt. Sed Celsus eodem modo loquitur capite proximo sect. 2. *Idque cum ita per triduum factum est &c.* Constantinus *velli* scriptum reperit in quodam Codice. Ego tamen *fieri* in omnibus inveni.

Pag. 276. *l.* 7. *Etiam in filice est*) Codices Medicei, excepto primo, habent *in filicis hastula est*, omissa particula *etiam.* Aldina edit. *etiam in filicis hastula est;* quam lectionem Casaubonus magis probat. Mihi orta videtur ex interpretatione. Certe, si arundinem Celsus dixit, pro eius surculo, etiam filicem eodem modo dicere potuit. Constantinus margini adscripsit, *filicis assula.*

ead. l. 9. *Contrita ac superimposita*) Particulam *ac* Lindenius restituit. In Cod. Mediceo 1. pro *ac* est *hac.* Alii leg. *contrita superimposita.*

ead. l. 16. *Inducendam*) Alii *inducendum.* Codex tamen Medic. 1. iis favet, qui leg. *inducendam.*

ead. l. 19. *Siccum imponendum est*) Haec verba desunt in Cod. Mediceo 1.

ead. l. 25. *Unguenti*) Quidam, ut scribit Constantinus, legendum putant *unguenti susini*, de quo Dioscorides lib. 1. cap. 62. Ipse Constantinus margini adscripsit, *glandis unguentariae;* atque ita edidit Lindenius. In omnibus tamen Mss. habetur *unguenti.* Vid. libr. 4. cap. 9. Animadv. pag. 199. l. 4.

ead. l. 27. *At*) Al. *Ac.*

ead. l. 29. *Aerugo & plumbum*) Particula *&* non habetur nisi in editione Lindenii.

ead. l. 30. *Eademque resina coacta*) Pro *rosa cocta*, ut communiter legebatur, Lindenius reposuit *resina coacta;* cui ego magis accedo. In Codice Mediceo 1. scriptum est *eademque rosa cocta*, correctumque *coacta.* In Codicibus aliis, *eadem rosa cocta.* Almeloveenius *resina* quidem habet cum Lindenio, sed legit *cocta*, non *coacta.*

ibid. Sive ungitur) Lindenius interiicit *eo;* quod pronomen ego in Mss. non inveni; neque necessarium puto.

Pag. 277. *l.* 4. *Utrique*) Cod. Mediceus 1. *utrisque.*

ead. l. 16. *Ferorum animalium*) Lindenius leg. *ferarum, aut aliorum animalium.*

ead. l. 17. *Omnis autem fere morsus habet &c.*) Alii leg. *fe-*

rae cum Caesario; & ita est in Codicibus Mediceis I. II. & VII. Sed legendum *fere*, ut Morgagnus animadvertit. Lindenii editio habet, *Omnis autem ferae morsus habent &c.*

ead. l. 27. *Si manus*) Codices Medicei omnes, praeter primum, habent *sin manus.* Nonnulli apud Constantinum contendunt, vocem *manus* transferendam esse post *digitis.* Mihi, sive ita fiat, sive pro *manus* legatur *manu*, haec vox videtur aliena. Lindenius leg. *si aridus.*

Pag. 278. *l.* 10. *Ibique*) Lindenius leg. *eumque ibi;* & postea *aperto*, & *putatur*, pro *adaperto*, & *videtur.*

ead. l. 13. *Excipiunt*) Cod. Medic. I. *accipiunt.*

ead. l. 17. *Timor*) In Cod. Medic. I. *tum timor;* scilicet ex varianti lectione. Nam *tum* videtur supra tres primas literas vocis *timor* positum fuisse ab aliquo, qui in alio Codice invenerat *tumor*, ut est in Mediceis III. IV. V. VI. & in editione I. & duabus pervetustis ann. 1493. 1497. & Iuntina.

ibid. Ὑδροφοβίαν) Haec vox, quam primus reposuit Caesarius, aptissima est. Haud tamen scio, an non ὑδροφόβους sit legendum; cum ὑδροφόβας, vel *hydrophobas* Latinis literis, habeant Mss. Codices; Aldina vero editio, ὑδροφόβος. Constructio paulo videtur durior; fortasse tamen exemplis non caret. Modum quidem istum aegros pro morbo appellandi, Celsus adhibet etiam lib. 7. cap. 7. sect. 6. & sect. 9. In editionibus vetustioribus legitur *hydrophlogas*, quemadmodum alia manu mutatum est in Cod. Mediceo IV.

Pag. 279. *l.* 3. *Si iam*) Ita ex Cod. Mediceo I. Alii leg. *& si iam;* Constantinus & Lindenius, *at si iam.*

ead. l. 8. *Singula medendi genera*) Lindenius omittit vocem *genera.*

ead. l. 9. *Aliique alia*) Ita ex Cod. Mediceo I. & Lindenii editione. Alii leg. *atque aliis alia.*

ead. l. 10. *Super*) Lindenius habet *supra*, ut est in margine edit. Constantinianae. Fortasse rectius: in antiquis tamen Codicibus legitur *super;* quae particula pro *supra* est etiam in lib. 3. cap. 21. *Incidendum quoque super talum, quatuor fere digitis, ex parte interiore.*

ead. l. 12. *Dein*) Cod. Medic. I. *deinde.*

ead. l. 28. *Ea*) Linden. *eius.*

ead. l. ult. Illud interea) Ita ex Lindenio. In edd. antiquis & in Mss. legitur, *Illud ne intereat.* In Cod. Medic. III. & in VI. deest periodus haec tota, itemque superior.

Pag. 280. *l.* 1. *Palatove*) Cod. Mediceus I. *palato.*

ead. l. 6. *Vel ovillum*) Lindenius omittit duas has voces. Ego eas in omnibus Mss. inveni.

ead. l. 16. *Potionem*) Pantinus & Lindenius leg. *portionem*, ut eſt in edit. an. 1538.

ead. l. 17. *Quod calori movendo eſt*) Sic alibi: *quod puri movendo eſt; quae urinae movendae ſunt.* Atque hanc Lindenii lectionem confirmat Cod. Mediceus I. quamvis non careat mendo. Nam ita habet: *quod calori movendum eſt.* Ante Lindenium legebatur, *quo calor movendus eſt.*

ibid. Nec humorem intus coire patitur) Ita legit Lindenius; nec aliter legendum videtur. Veteres libri ita habent: *ne humorem intus coire patiatur.* Scilicet *ne* & *nec* facile variant. Cum igitur *ne* mendoſe eſſet in aliquo Codice, *patitur* mutatum fuit in *patiatur:* eadem, opinor, ratione, qua ex *nec protinus crimen artis eſſe*, a quibusdam, *ne protinus crimen artis eſſet*, factum eſt in lib. 2. cap. 6.

ead. l. 21. *Communia ſunt*) Idem Lindenius leg. *utilia ſunt, communiaque.*

ead. l. 23. *Debere*) Verbum hoc deeſt in Cod. Mediceo I.

ead. l. 29. *Refrigerandi vim habet, tamen habet etiam diſſipandi*) Lindenius leg. *refrigerandi vim habet, habet tamen & diſſipandi.* In Codice Mediceo I. ita habetur: *refrigerandi vim habet tamen diſſipandi.* In III. & IV. *Refrigerandi vim habebat, tamen* (fortaſſe *habet, attamen*) *habet etiam diſſipandi.* Multi tamen Codices confirmant veterem lectionem, quam ego ſequor.

Pag. 281. *l.* 8. *Prunam*) Linden. *prunas.*

ead. l. 18. *Et ad ſcorpionis autem*) Lindenius leg. *Ad ſcorpionis etiam;* fortaſſe quod non tulerit & coniunctum cum *autem.* Sic tamen habent veteres Codices. In Mediceo III. & in IV. pro *autem*, eſt *aut.*

ibid. Et ad aranei) Codex Mediceus I. *& aranei.*

ead. l. 22. *Aſphodeli, quod Aegyptiae &c.*) Pro *ſpoli*, quod cum Cod. Medic. I. Iuntina & vetuſtiores editiones habent, Egnatius repoſuit *catapotium;* Caeſarius *aſphodeli.* Hunc ceteri editores ſecuti ſunt; Conſtantinus & hunc & Egnatium: nam edidit, *aſphodeli catapotium.* Sed Egnatius *catapotium* habuit ex Ms. Codice, ſiquidem ego quoque in plerisque inveni, *catapotium quod ſupra Aegyptiae &c.* Videndum eſt, unde Caeſarius habuerit *aſphodeli.* Nam aptum quidem huc eſt aſphodelum: attamen *ſpoli*

verisimilius est ex *polii*, quam ex *asphodeli*, vel ex *catapotium*, corruptum esse. Porro polium ad serpentium ictus dari, ex Nicandro, Dioscoride, & Plinio notum est; & quidem cum ruta silvestri mixtum, ut est apud eundem Plinium lib. 21. cap. 20.

ead. l. 23. *Aequet, arefactum*) Ita vulgo legitur. In Codicibus Mss. mendum est. In Mediceo I. *& quatarfactum*. Palvicinus correxit *aequat arefactum*; atque ita in IV. quoque correctum est, cum esset, ut habent alii quinque, *aequa arefactum*.

ead. l. 29. *Panaces*) Al. *panacis*.

ead. l. 30. *Quod sit scripulorum III. s.* ✠. *I.*) Ita in edit. Aldina (sed in illa *scrupulorum*) & in omnibus fere Mss. Codicibus. In Mediceo I. habetur: *quod sit q. I.* ϒ. Hinc in IV. deletis hisce notis, *III. s.* ✠. *I.* repositum est ⳩. *I.* ϒ. ut legatur, *quod sit scrip.* ⳩. *I.* ϒ. Si igitur nota illa *q.* pro ⳩ accipienda est, quae nota ad eam accedit, quam scripuli exhibet Volusius Maecianus, scripulum significabit. Mihi tamen posita videtur pro ⳨. id est, ut ego explico, pro denarii nota. Alii notam ⳩, quae est in Cod. IV. pro *X.* & *I.* ϒ. pro *II.* acceperunt: itaque in edit. I. atque in aliis pervetustis legitur, *quod sit scripulorum XII.* Alii vero cum Caesario leg. *quod sit scripulorum p.* ✠. *II.* quod ferri non potest, nisi vel voce *scripulorum* sublata, vel denarii nota. Ego totum hoc insititium esse suspicor. Nam neque sect. praecedenti panacis, aut costi, aut casiae, aut cinnamomi modus exprimitur, neque myrrhae & uvae taminiae sect. proxima, neque galbani sect. 12. neque ipsius laseris sect. 13. & 16. Deinde haec forma dicendi, *quod sit scripulorum III. s.* ✠. *I.* Celsi esse haudquaquam videtur. *Laser*, vel potius *laseris p. scripulorum &c.* suo more scripsisset. Immo nec *scripulorum* scripsisset, sed *denarii sextantium.* Denarium enim, non in scripula, sed, ad Graecorum ὀβολοὺς aequandos, in sextantes divisit sex, ut est in cap. 17. huius libri. Et cum in uncia pondus sit scripulorum XXIV. ratione inita reperiemus, *p.* ✠. *I.* scripturum hoc loco Celsum fuisse; quippe cum scripula tria & tres septimae scripuli partes, id est, scripula circiter tria cum semissi denarium conficiant, ut observat Rhodius de Ponder. & Mensur. Ex quo illud etiam intelligi potest, in his verbis *scrip. III. s.* ✠. *I.* vel ✠. *I.* interpretationem esse *scrip. III. s.* vel *scrip. III. s.* interpretationem ✠. *I.*

Pag. 282. *l.* 8. *Quae manu redditur*) Lindenius legit *editur*; ut eſt in margine editionis Conſtantinianae, ſed ſine veteris Codicis teſtimonio.

ead. l. 11. *Lolii*) Legendum videtur *polii.*

ead. l. 12. *Coſti*) Al. *coſtae.*

ead. l. 13. *Ut is conquieſcat*) Haec verba, & quae ſubſequuntur, *Verum haec genera ſerpentium*, deſunt in Cod. Mediceo I.

ead. l. 15 *ſq. Maximeque aeſtuoſis locis gignuntur*) Lindenius leg. *maxime, quae aeſtuoſis gignuntur locis.*

ead. l. 19. *Vettonica*) Ita ex Cod. Mediceo I. Alii leg. *betonica.*

ead. l. 20. *Centaurion*) Codex modo allatus, *centaurios.* Utroque modo legi poteſt. Nam apud Graecos eſt *κενταύριον*, & *κενταύρειος.*

ibid. Argemonia) Ita ſcribitur vox haec a Caeſario, Ruellio, aliis; quod *ἀργεμώνη* a Graecis ſcribatur. Quare & apud Plinium lib. 25. cap. 9. *argemone.* Attamen in Mss. Celſi Codicibus & in editionibus vetuſtioribus habetur *argimonia* per *i.* Alii cum Egnatio leg. *agrimonia.*

ead. l. 21. *Perſonina*) Lindenius leg. *perſonata*, ut Conſtantinus malebat. Fortaſſe recte: ſic enim nominatur a Columella lib. 6. cap. 17. Ego tamen *perſonina* inveni in Mss. In utraque Caeſarii editione legitur *perſonatia.*

ibid. Marina paſtinaca) In Cod. Mediceo I. *marinae paſtinacae*, ut vulgo legitur. Ego ſic repoſui ex aliis Codicibus. Nulla vero ratione oſtendi poteſt, Celſi marinam paſtinacam, eandem eſſe atque herba illa, quae nunc ſic vocatur a quibusdam; ab aliis, *Crithmum ſecundum*, vel *ſpinoſum*; a Turnefortio, *Aſter maritimus folio tereti, craſſo, tridentato*; olim autem a Plinio lib. 19. cap. 5. *Eryngium foliis apii* nominata eſt, ut Caeſalpinus contendit. Quid igitur Celſus intelligat, obſcurum eſt. Pantinus putat, agreſtem paſtinacam denotari, quae adverſus ſerpentium ictus utique valet, ut ſcribit Dioſcorides lib. 3. cap. 59. Marinam autem eadem ratione nominari dicit, qua lactuca quaedam ſic appellatur lib. 2. cap. 12. non quod ſcilicet in locis maritimis naſcatur, ſed quia ſine humano ſatu provenit. Immo vero, quia *iuxta mare naſcitur*, ut eſt in lib. 3. cap. 12. marina lactuca eſt. Paſtinaca autem ea, quae ſua ſponte provenit, agreſtis a Celſo vocatur in lib. 2. cap. 31. Neque ideo negarim, eandem fortaſſe hic ſignificari,

cognominis ratione aliunde ducta; sed id probatione indigere affirmo. Omnino herba significatur, non piscis, inquit Pantinus. Ita sane videtur. Fortasse tamen, cum *pastinaca* Celsus scripsisset, piscem quis intellexit, & *marina* addidit ad explicationem; quia τρυγὼν θαλασσία a Graecis dicitur.

ibid. Singulae) In Cod. Mediceo I. *vel singulae.* Lindenius leg. *si vel singulae.*

ead. l. 22. *Tritae, &*) Ita communiter legitur; atque ita in duobus Mss. inveni, in Mediceo I. scilicet & in Vaticano VI. Haec duae voces desunt in ceteris; in aliquibus tamen adduntur alia manu.

ibid. Cum vino potui datae) In Mss. omnibus, praeter Vaticanum VI. *datae sunt.* Verbum *sunt* in Mediceo I. obliteratum fuit a Palavicino. Obliteratum est etiam in IV. ideoque primus editor Fontius, & eum secuti editores ceteri id omiserunt. Lindenius retinere maluit, addita particula *si.* Totum hunc locum ita legit: *si vel singulae binaeve tritae, & sic potui datae sunt cum vino.*

ead. l. 23. *Ignorari*) Linden. *ignorare.*

ead. l. 27. *Progredi*) Cod. Medic. I. *procedi.*

ead. l. 30. *Ut ab angue icti; ita*) Quae sequuntur usque ad verba illa, *insanabiles reperiuntur*, cap. 28. sect. 12. desunt in Cod. Mediceo vetustiore, qui tamen ex alio Codice suppletus ab eodem fuit, qui & libro quarto supplevit. Pro *ita*, Lindenius leg. *ideo.*

Pag. 283. *l.* 9 *sq. Cum lacte contusa*) Vox *lacte*, quam omnes habent vulgati libri, deest in Mediceis Mss. Hinc apparet, cur *galbano* sit in iisdem Mss. Quod mendum, etiam vulgo receptum, Lindenius demum sustulit, reposuitque *galbanum.*

ead. l. 20. *Iuglandis*) Ita edidit Lindenius, Constantino emendationem praemonstrante. Nam in editionibus vetustis & in Codicibus Mss. legitur *ius glandis.* Ego malim, *iuglandes;* quod hac ratione tum sententiae, tum constructioni melius consulatur.

ead. l. 24. *Aut coagulum*) Lindenius duas has voces omittit; sed perperam. Inveniuntur enim in Codicibus Mss. & hanc coaguli facultatem Plinius quoque, Dioscorides, Galenus, Scribonius, aliique veteres auctores praedicant.

ead. l. 26. *E posca*) Ita Lindenius, Scaligeri coniecturam secutus. In editionibus vetustis & in Codice Mediceo I.

est *epota;* in Codicibus aliis *pota:* quod ferendum non est. Constantinus corrigit *potanda.* Fortasse Celsus scripsit, *per se.* Scribonius Largus Composit. 197. *Adiuvantur* (qui venenatos fungos assumserunt) *radice ea, quam nos edimus, acri quamplurima per se, vel cum sale manducata.* Aliquis autem mutavit *per se* in *epota* vel *pota,* quod legisset apud Dioscoridem lib. 2. cap. 137. *Est & auxilio, tam cibo, quam potu iis, qui a fungis strangulantur.*

Pag. 284. *l.* 3. *Vetere vino*) In editione an. 1538. & in Lindeniana omittitur *vetere;* quam ego vocem reperi in omnibus antiquis Codicibus.

ead. l. 11. *Myrrha cum vino, vel creta*) Ita ex Lindenio. Alii leg. *myrrha vel vino, creta.* In Mss. est, *myrra* (vel *murra*) *cum vino creta.*

ead. l. 15. *Recrementum*) Linden. *retrimentum.*

Pag. 285. *l.* 14. *Vulnus*) In edit. Lindenii & in margine Constantinianae *ulcus.*

ead. l. 16. *Undique a viva carne diducta, quae trahit &c.*) Lindenius leg. *quae undique a viva carne diducta, trahit &c.*

ead. l. 22. *Impositum*) Ante Lindenium legebatur *positum.*

ead. l. 24. *Resolvit; certaque &c.*) Nihil mutavi, praeter interpunctionem. Nam antea sic interpungebatur: *resolvit. Certaque &c.* Lindenius leg. *resolvet,* ut est in margine editionis Constantinianae.

ead. l. 25. *Fere, ut*) Mss. Codices nihil variant. Lindenius legit *fere, si.*

ibid. Excedat) Idem Lindenius legit *excidat,* ut est in margine editionis Constantinianae: & fortasse rectius. In Mss. tamen omnibus ego inveni *excedat.*

ead. l. 26. *Qua huiusce rei medicamen exest*) Haec verba mihi suspecta sunt; & sine sententiae detrimento omitti possunt. Fortasse in contextum irrepsere, cum margini addita fuissent ad explanandum. Pro *huiusce rei,* Lindenius leg. *huiuscemodi.* Levis res est, haud tamen silentio praetereunda, *huiuscemodi* nusquam inveniri apud Celsum, sed *huiusmodi,* aut *eiusmodi.*

ead. l. 27. *Medicamentumque*) Ita multi legunt cum Ruellio. Editiones vetustiores & Codices Mss. habent *medicamentum.*

Pag. 286. *l.* 1. Καρκίνωμα) In editionibus priscis & in Codicibus Mss. *carcinoma,* Latinis literis.

ead. l. 5. *Et in iecore autem, aut splene hoc nascitur*) Re-

cta constructionis ratio poscebat *etiam* vel *quoque*, non *autem*: ideoque Caesarius, Pantinus & Lindenius hanc particulam omiserunt. Mihi totum membrum videtur insititium. Nam curationem huius vitii, quam deinde Celsus proponit, manifestum est, ad eas partes pertinere, quas supra nominavit, faciem scilicet, nares, aures, labra, mammas: si in iocinore aut liene vitium sit, ea curatio adhiberi non potest. Quod si ipse haec verba posuisset, explicuisset profecto, quid in tam gravi casu fieri deberet. Nec *iecore*, opinor, & *splene* dixisset, sed *iocinore* & *liene*: ita enim has voces constanter effert. Constantinus reponit *e iecore*; Lindenius, *ex iecore*: quia veteres Medici carcinoma ex atra bile fieri existimarunt. Quo fortasse respexit etiam qui haec verba addidit, quicunque ille fuerit.

ead. l. 7. *Inaequalis*) Constantinus censet, addendam esse coniunctionem *&*: Lindenius leg. *inaequaliter.*

ead. l. 19. *Feritur*) In Mss. & in editionibus vetustis est *fertur.* Ego reposui *feritur*, ex coniectura; cui verbo respondet *ictus*, quod infra est. Constantini editio in margine habet *aufertur*; Lindenius leg. *secatur.*

ead. l. 23. *Ob quae &c.*) Ita in Mss. atque in edit. 1. Alii leg. *Namque pessimum id genus est, fereque &c.*

ead. l. 27. *Ex eo thymium*) Parum refert, utrum praemittas *&* cum Lindenio, an omittas ex Codicum Mss. fide. At valde refert scire, quid sit hoc thymium. Nam apud alios veteres scriptores eius thymii dumtaxat mentio fit, de quo Celsus loquitur sect. 14. huius capitis; quod verrucae simile est, ideoque ab hoc differt; quamvis interdum ad carcinomatis naturam accedat. Verum illud non supervenit carcinomati exulcerato, sed per se nascitur. Si igitur Celsi sunt haec verba, videntur significare ulcus supercrescens, thymioque simile: atque huc fortasse trahenda sunt verba illa sub finem sectionis: *Si id nimium supercrevit &c.* Alii ulcus a thymio non distinguunt, itaque leg. *Deinde ulcus ex eo thymium.* Porro in antiquis Codicibus scribitur & *thymium*, & *tymium*, & *timium*, & *thimum.*

ead. l. 28. *Irritantur; & quo maior &c.*) Alii sic interpungunt: *irritantur. Et quo maior vis adhibita est, eo magis quidam usi sunt.* Constantinus mutata interpunctione locum restituit. Hunc ego & Morgagnum sequor.

Pag. 287. *l.* 1. *Ulla*) Vulgo legitur *ulli*, ut eſt in Cod. Mediceo I. Ego ſic repoſui ex aliis Codicibus.

ibid. Profecit) Alii leg. *proficit;* nec aliter in Mss. inveni. Sed iam pridem Conſtantinus animadvertit legendum eſſe *profecit*. Is tamen in quodam Codice invenit *profuit*; atque ita edidit Lindenius.

ead. l. 9. *Prohibeantur*) Ante Lindenium leg. *prohibentur.*

ead. l. 11. *Nemo ſcire poteſt, niſi tempore & experimento*) Corruptus hic locus eſt in antiquis Codicibus. Nam ita legitur: *nemo ſcire poteſt, ſed tempore & experimento.* Pro *ſed*, Caeſarius repoſuit *niſi;* quem alii poſtea ſecuti ſunt.

ead. l. 19. *Is locus durus eſt*) Egnatius reſtituit vocem *durus;* quae deeſt quidem in editionibus vetuſtioribus, ſed habetur in Codicibus Mss.

ead. l. 23. *Ex contrita teſta, ex qua &c.*) Lindenius leg. *ex contrita teſta, ex aqua qua &c.* ſed minus recte. Neque ſane vox *aqua* a me aut a Morgagno inventa eſt in ullo veteri libro.

Pag. 288. *l.* 3. *Ipſum ulcus*) Quidam, Caeſarium ſecuti, leg. *Id ipſum ulcus.*

ead. l. 5. *At circa*) Lindenius omittit *at.* In Cod. Mediceo I. eſt *ac circa.*

ead. l. 7. *Atque*) Editio I. *At.* Al. *Ad.* Lindenius repoſuit *atque;* & ita eſt in Mss.

ibid. Quae omnia) Lindenius leg. *quo omnia.*

ead. l. 9. φαγέδαιναν) Antea legebatur ἕρπητα ἐσθιόμενον; in quo nonnulli Celſum accuſarunt, contendentes id ulceris genus φαγέδαιναν a Graecis appellari. Et ſane hanc ipſam vocem ego inveni in Codicibus Mss. ex iisque eam repoſui. In Mediceo II. lacuna eſt. Similis lacuna erat in IV. quoque, ubi nunc *herpeta eſthiomenon* ſcriptum eſt alia manu: unde vulgaris lectio. Infra quoque legebatur *herpes*, ut eſt alia manu in eodem Cod. IV. Ego ex Codicibus aliis reſtitui φαγέδαινα.

ead. l. 10. *Usque oſſa*) Lindenius leg. *usque ad oſſa.*

ead. l. 11. *Coeno ſimile*) Conſtantinus in libri margine habet *cavo*, tanquam variantem lectionem; & ex quodam Codice, *ovo.* Ego in Mss. omnibus inveni *coeno*, vel *ceno;* ut vulgo legitur. Almeloveenius autem ſcribit, doctum quendam virum fuiſſe, qui locum hunc ita legere malebat: *Id ulcus inaequale eſt, ineſtque multus humor glutinoſus, coeno ſimilis.*

ead. l. 16. *In maiore malo maior vis necessaria*) Ita ex Lindenio. Utrumque iisdem remediis curatur; sed modo levioribus, modo vehementioribus utendum est, prout levius aut vehementius malum est. *Vis pro magnitudine adhibenda est*, dixit sect. 1. huius capitis. Veteres libri habent, *in maiore malo magis necessaria*; quod vix ferri potest.

ead. l. 18. *Ordinandum*) Alii leg. *ordinandus*; Nardius mallet *ordiendum*.

ead. l. 23 *sq. In coena vero*) Plerique omittunt *vero*; quae tamen particula reperitur in Mss.

ead. l. 26. *Atque iis*) Caesarius & alii leg. *atque in iis*. Sed Codices Mss. atque editiones priscae non habent praepositionem *in*. Ita lib. 2. cap. 1. *adiicit ..... cancros, & in ceteris quidem partibus, sed maxime obscoenis*, pro *in obscoenis*.

ead. l. 28. *Arida aloë oenanthe est*) Secutus sum editionem Aldinam & Iuntinam & vetustissimas tres ann. 1478. 1493. 1497. quod a Mss. Codicibus minus recedant, non quod probem lectionem hanc. In Mss. Codicibus ita habetur: *arida aloenanthe* (in aliis, *aloenante*, in aliis, *aloenanthae*) *est*. Igitur ex *aloenanthe* factum est *aloë oenanthe*; quod nisi particula *vel* interiecta, ferri non potest. Fortasse tamen legendum ex Mss. *arida oenanthe est*, syllaba *al* deleta. Cum enim de adurentibus medicamentis sermo sit, aloë locum hic habere vix potest; quod cap. 8. huius libri iisdem non adnumeretur. Alii cum Caesario leg. *est arida aloë, oenanthe*; Lindenius, *est arida aloë contrita*.

ead. l. 29. *Ac*) Linden. *At*.

Pag. 289. *l.* 1. *Etiamnum*) In Codice Mediceo III. & in VI. legitur *etiam tum*; in editionibus Stephan. Ronss. & Linden. *etiam*.

ead. l. 11. *Si qui*) Linden. *qui*.

Pag. 290. *l.* 1. *Videbatur*) Al. *videbitur*.

ead. l. 5. *Malo*) Al. *modo*.

ead. l. 10. *Fortuitum*) Fortunae enim est, non artis. Lindenius leg. *fortissimum*, ut est in editionibus ann. 1493. 1497. & in Iuntina, & in Ruelliana; & ut in Codice quodam se invenisse, Constantinus affirmat. Ego & in Mediceis aliisque Mss. & in edit. 1. inveni *fortuitum*.

ead. l. 11. *Pus*) Ita ex Lindenio. Sed Lindenio praeivit Foesius in adnotat. ad lib. 2. Praedict. utrisque vero Constantinus, qui margini adscripserat, *Cuius pus*. Alii legunt *Cuius*, ut est in Mss.

ead. l. 12 *ſq. Infra os ulcerum laedi*) Codices Mss. multi habent *vulnerum*; omnes, *laedi*. Videtur hic ſenſus eſſe: incidendum eſt infra ulcera. Sed verba corrupta ſunt. Conſtantinus ex coniectura legit *caedi*; quod Lindenius in contextum recepit. Attamen *caedere* hac ſignificatione non invenitur apud Celſum: *incidere* multis in locis occurrit. Lib. 3. cap. 12. *Incidendum quoque ſuper talum quatuor fere digitis a parte interiore, qua per aliquot dies frequens humor feratur*; lib. 4. cap. 4. ſect. 1. *ultimum eſt, incidere ſatis altis plagis ſub ipſis maxillis ſupra collum &c. ut per ea vulnera morbus erumpat.* Quod ad *os ulcerum* pertinet, quamvis Virgilius lib. 3. Georgic. ubi loquitur de ovium ſcabie, dixit:

Si quis ſummum potuit reſcindere ferro
Ulceris os;

Celſum tamen hoc loco dixiſſe vix credo. *Os fiſtulae* ſaepe nominat; ſed id nihil ad rem. Nam fiſtula ulcus altum eſt, quod ſinum, ideoque & os habet: ſacer ignis autem ſummae dumtaxat cutis exulceratio eſt ſine altitudine. Lindenius ita edidit: *infra ulcera locum caedi.* Ego libenter legerim, *infra* (vel *circa*) *ulcera incidere*; ut alibi Celſus loquitur. Lib. 5. cap. 27. ſect. 3. *Neque alienum eſt, ante ſcalpello circa vulnus incidere, quo plus vitiati iam ſanguinis extrahatur.* Sed, invitis Codicibus, nihil in textu mutare auſim.

ead. l. 14. *Quo*) Quidam leg. *quod*: omnes vero, praeter Lindenium, *extrahat*. In Cod. Mediceo I. eſt *quo*, & *extrahatur*.

ead. l. 20. *Aves*) Fortaſſe legendum *avis*. Sic libr. 4. cap. 5. *Ex quo colligi poteſt, neque avem, neque venationem, neque piſcem dari debere, niſi generis durioris*; lib. 5. cap. 26. ſect. 30. *nam & avis & venatio dari poteſt.*

ead. l. 29. *Exedunt*) *Exedant* alii legunt ex Caeſario.

Pag. 291. *l.* 2. *Herae*) Neque *Herae*, ut Lindenius legit, neque, ut alii habent cum Mss. *Hierae* emplaſtrum Celſus ſupra poſuit. *Herae compoſitio* eſt in cap. 22. huius libri, ſed aridum medicamentum eſt. Igitur Conſtantinus cenſet reponendum eſſe *Hecataei*, cuius emplaſtrum deſcribitur cap. 5. ſect. 16. Alii, ut idem Conſtantinus refert, legendum putant, *vel Hiera, vel emplaſtrum tetrapharmacum.*

ead. l. 12. *Odor malus, neque in ulcere, neque in eius humore eſt; nulla &c.*) Alii leg. *tumore*. Ego repoſui *humore* ex duobus Codicibus Mediceis, III. & VI. & editione Al-

dina. Nam revera in his ulceribus, quia non ſerpunt, neque putria ſunt, odor malus non eſt. Pro *nulla*, in Cod. Mediceo 1. eſt *ulla*. Cuiusmodi Codicem nactus Conſtantinus, ita hunc locum reſtituendum cenſuit: *odor malus. Neque in ulcere, neque in eius tumore ulla eſt inflammatio:* atque ita Lindenius legit.

ead. l. 21. *P.* ☧. *IV.*) Linden. *p.* ☧. *VI.*

ead. l. 22 *ſq. Satis eſt*) Cod. Mediceus 1. *ſatis ſit.*

Pag. 292. *l.* 5. *Exulceratio eſt*) Idem Codex, *exulceratio facta eſt.*

ead. l. 7. *Vino adiecto*) Al. *cum vino adiecto.* Ego ex fide Cod. Medicei 1. & Conſtantini coniectura expuli *cum.* Lindenius leg. *tum vino adiecto.*

ead. l. 17 *ſq. Multoque poſt medicamenta ſaepius*) Ita hunc locum Lindenius reſtituit; cui Mss. plerique ſuffragantur. Ante Lindenium legebatur, *multoque poſt medicamento eſt opus;* ut eſt in Mediceo 1.

ead. l. 20. *Et inguinibus, & in lateribus*) Galenus, Aëtius, Paulus, aliique ex antiquis Medicis dixerunt, ſtrumas in cervice, in alis, in inguinibus naſci; in lateribus easdem fieri, unus dixit Celſus, ſi modo dixit. Suſpicionem enim mihi afferunt Mss. Codices, in quibus ita legitur: *& inguinibus lateribus.* Vox *lateribus* fortaſſe inſerta eſt ex adnotatione aliqua: quemadmodum vox *talis* ſect. 14. huius capitis, ubi vid. not. ad p. 302. l. 22. Neque hanc mihi ſuſpicionem eximere valet, quod ſcribit M. Aurelius Severinus lib. 4. de Recondita Abſceſſ. Natur. cap. 5. ſe in lateribus inveniſſe quiddam, quod ad ſtrumarum naturam accederet. Nam ibi raro admodum ſtrumae oriuntur: Celſus vero loca indicat, in quibus frequentius fiunt; cuiusmodi ſunt alae & inguina. At enim in mammis quoque feminarum ſtrumas repertas eſſe notavit, quamvis id frequenter non eveniat. Nimirum ſic notavit, ut ſingularem quandam rem a clariſſimo profeſſore animadverſam. Ceterum, ſi vox *lateribus* retinenda eſt, malim praepoſitionem *in* ei demi, vel addi etiam *inguinibus.*

ead. l. 22. *Meges*) Lindenius leg. *chirurgus Meges*, quod in antiquis editionibus & in aliquibus Mss. ut in Mediceo 1. ſit *chirurgicus Meges;* ſcilicet ex adnotatione. Alii Codices vocem illam non habent; quam ego ex eorum fide eieci.

ead. l. 27. *Exedant*) Vulgo legitur *exedunt;* deinde, *ad-*

ſtringunt. In Mss. eſt *adſtringant:* in aliis autem, *exedant*, quos ſequor; in aliis, *exedunt.*

Pag. 293. *l.* 1. *Quae cum medici doceant, quorumdam &c.*) Lindenius legit, *Quae cum medici doceant, ab iis requirenda. Quorumdam &c.* vetus lectio optima eſt; neque contra Mediceorum Vaticanorumque Codicum auctoritatem quidquam addendum.

ead. l. 5. *Inflammatione*) Al. *inflatione.*

ead. l. 6. *Vertitur*) In Mss. & in editionibus vetuſtioribus legitur *vertit.* Revera hoc verbum neutrorum more interdum uſurpatum fuit ab optimis ſcriptoribus: Celſus tamen paſſivum *vertor* adhibere ſolet. Itaque Caeſarius aliique multi *vertitur* hoc quoque loco repoſuerunt. Nec aliud ſane frequentius mendum in Mss. quod ſcilicet poſtrema ſyllaba tertiae perſonae paſſivorum per lineolam quandam ſcriberetur, eamque librarii minus diligentes facile omitterent. Lindenius leg. *vergit.*

ibid. & ſq. Et exiit pus, ſubter apparet &c.) Ita repoſuit Lindenius, cum antea legeretur, ut ego inveni in Mss. *& exit, ſuper apparet &c.* Fortaſſe Celſus ſcripſit, *& exiit pus, apparet &c.* atque *ex pus*, inverſis literis, *ſup*, ex *ſu*Ꝑ, id eſt, *ſuper*, ortum eſt.

ead. l. 8. *Quem*) In Cod. Medic. *quam.*

ead. l. 14. *Sed alia quoque ſupra comprehenſa ſunt*) Scilicet cap. 18. huius libri. Vide quae adnotavi ad ſect. 16. & 19. illius capitis. In Cod. Medic. 1. legitur: *& alia quoque quae ſupra comprehenſa ſunt.*

ead. l. 26. *Diviſum*) Ferro apertum. Sect. 13. huius cap. *Si diviſum eſt &c.* Lib. 7. cap. 7. ſect. 2. *Si pus ſe oſtendit, ſcalpello dividi* (tuberculum) *debet.* Alii leg. *evulſum;* ut eſt in Medic. 1. Lindenius, *divulſum;* ut habet Codex quidam apud Conſtantinum. Ego ſic repoſui ex aliis Codicibus. Sic autem hunc locum interpungunt Conſtantinus & Lindenius, quos ego ſecutus ſum. Alii, *Ubi evulſum eſt pus, eodem modo apparet ventriculus &c.* ſed perperam.

ead. l. 27. *Apparet: ventriculus, qui in furunculo, non invenitur*) Ita legit Conſtantinus ex ſuo Codice, & Lindenius: & quidem optime. Alii, *apparet ventriculus, quod in furunculo non invenitur;* ut habet Codex Mediceus primus. Codices alii: *apparet ventriculus ut in furunculo, non invenitur.* Phyma non habet ventriculum illum, de quo in ſect. ſuperiore.

Pag. 294. *l.* 4. *Latus*) Quidam leg. *ſed latus.*

ead. l. 9. *Cervice*) Alii leg. *vertice ;* ſed perperam.

ead. l. 10. *Panem*) Nonnulli Caeſarium ſequuntur, qui habet *Panum.* Ita porro hunc tumorem appellat Plinius multis in locis, Scribonius Largus Compoſit. 263. Afranius & Naevius apud Nonium. Attamen dicitur etiam *Panis*, ut Critici contendunt. Et ſane Medicei, immo omnes fere Mss. Codices hoc loco habent *Panem ;* multi, & quidem meliores, habent etiam cap. 18. huius libri ſect. 19. Quam lectionem Rhodius confirmari ait auctoritate Iuvenalis Satyra 6.

Foeda aſpectu, ridendaque multo
Pane tumet facies.

Sed Iuvenalem non recte interpretatur. Loquitur enim Poëta de quodam faciei medicamento, non de tumore. Verum tametſi aliorum ſcriptorum auctoritates fortaſſe non ſuppetant ad hanc ſignificationem huius vocis comprobandam, ea tamen tot & tam bonis Codicibus ſe tuetur apud Celſum, ut in Lexica referri mereatur.

ead. l. 15. *Ad ſuppurationem ſpectans*) Conſtantinus vocem *totum* deeſſe putat. Lindenius igitur leg. *totum ad ſuppurationem ſpectans.* Sed nihil addendum. Nam ſenſus eſt: cum furunculus, phyma, & phygethlon nihil ſint, niſi minuti abſceſſus, generale nomen *abſceſſus* comprehendit etiam latius vitium, quodcunque ad ſuppurationem ſpectat: de quo ſcilicet continuo dicetur. Huc ſpectant verba illa lib. 7. cap. 2. *In iis autem negotium maius eſt, quae per ſe, vitio intus orto, intumeſcunt, & ad ſuppurationem ſpectant. Ea omnia genera abſceſſuum eſſe alias propoſui &c.*

ead. l. 18. *Aliquid*) Linden. *aliquando.*

ead. l. 21 *ſq. Nocenter indoleſcit*) Hic locus in antiquis libris corruptus eſt. Legitur enim in aliis, *innocenter indoleſcit ;* in Mediceo 1. *inde venter indoleſcit.* Conſtantinus vocem utramque mendoſam iudicavit, & ita correxit: *nocenter adoleſcit.* Quaſi vero doloris mentio extra rem ſit: quae tamen in primis neceſſaria eſt, & infra quoque habetur: *Crudum eſt autem, in quo maior quaſi venarum motus eſt, & gravitas, & ardor, & diſtentio, & dolor, & rubor, & durities.* Itaque *indoleſcit* retinendum videtur; quod verbum Celſus uſurpat etiam lib. 8. cap. 9. ſect. 1. Sed *innocenter* profecto mendoſum eſt. Fortaſſe nec detracta prima ſyllaba recte habet. Attamen *nocenter*, quia ſenſum

ſatis idoneum reddit, & iam a Lindenio receptum eſt, reiiciendum non putavi. Nec vero quidquam habebam, quod potius ſequerer. Si tamen *nocenter* recte habet, ego malim *id nocenter;* quod *innocenter* ex eo factum videatur. Senſus eſt, id perniciosius indoleſcere, quam phyma, ſub quo, ut ſupra dictum eſt, *inflammatio dolorque minores ſunt.* Lindenius non modo *nocenter*, verum etiam *adoleſcit* recepit.

ead. l. 27. *Melius eſt*) Aliqui Codices habent, *mollius eſt.*

ibid. Et quamvis non rubet, coloris tamen aliter mutati eſt.) Si verba recte habent, ſententia haec eſſe videtur, ſi de ſubito cum duritie rubor quoque ſe remittit, non tamen in colorem naturalem, ſed in alium, ſublividum ſcilicet, aut ſubalbidum, mutatur, bene eſt: matureſcentis enim ſuppurationis indicium eſt. Conſtantinus ita legit ex coniectura: *& quod, quamvis rubet, coloris tamen in album mutati eſt.* Quam lectionem ſecutus Lindenius verba in textu mutavit.

ead. l. 29. *Tumor*) Lindenius leg. *tumor enim.*

ead. l. 30. *Si locus mollis eſt*) Lindenius leg. *nobilis.* Sed *mollis* legendum eſſe, ut Mss. Codices habent, prima proximae periodi verba ſignificant, *Si iam durior eſt.* Verba autem, quae ſequuntur, *avertendus materiae &c.* ita habentur in Codicibus quibusdam, & in editione Lindenii. Alii leg. *avertendus is materiae &c.*

Pag. 295. *l.* 6. *Cucumeris*) Fortaſſe deeſt vox *ſilveſtris*, ut Conſtantinus ſuſpicatus eſt: non tamen auſim cum Lindenio reponere vocem iſtam, cum ab omnibus Mss. abeſſe videam. Et quamquam ad reſolvenda discutiendaque ea, quae coierunt, ſilveſtris potiſſimum cucumeris radice uti conſuerint, ut ex Dioscoride, Galeno & Celſo ipſo cap. 18. ſect. 7. & 13. huius libri colligitur: quaedam tamen Plinii verba faciunt, ut ne ſativus quidem cucumis ea facultate carere videatur. Expoſitis enim, quae ſilveſtres cucumeres praeſtant, haec addit lib. 20. cap. 2. *Multi eadem omnia ſativis attribuunt.*

ead. l. 15. *Farina hordeacea ex aqua cocta * * * recte miſcetur*) Pro *ex aqua* alii leg. *ex qua*, al. *& aqua.* In Cod. Mediceo I. & in Vaticano VI. eſt, *quae ex aqua.* Poſt *cocta* deeſt aliquid ex iis, quae pus movent, quod cum farina hordeacea miſcendum eſt: reſina, an ſevum, an adeps, an oleum, quis dixerit? Lindenius ita edidit: *farina ordeacea, ex aqua cocta, cui & olerum aliquid recte mi-*

ſcetur; quae olim fuerat Conſtantini coniectura, nullo tamen Codicum teſtimonio confirmata.

ead. l. 16. *Autem*) Linden. *aut.*

ead. l. 18. *Reddidi*) Ita in antiquis libris. Lindenius leg. *edidi.*

ead. l. 19. *Tantum modo*) Alii ex Iuntina editione leg. *tantummodo*; atque ita eſt etiam in Codicibus Mediceis; ſed perperam. Editionibus a Morgagno iam allatis, quae habent *tantum modo*, per voces duas, adde principem Florentinam, & pervetuſtam an. 1493.

ead. l. 23. *Aut etiam febricula*) Pro *aut*, quam particulam non modo in vulgatis libris, verum etiam in Mss. inveni, Lindenius reponit *atque.*

ead. l. 24. *Penitusque condita ſuppuratione, ſi pro his, quae alibi &c.*) Ubi ſuppuratio condita eſt, ſi pro iis, quae in aliis ſuppurationibus cutis oſtendit, punctiones ſunt, nondum maturam eſſe cognoſcimus. Haec ad illa refert, quae ſupra ſcripſit: *Interdum tamen nihil horum in cute deprehendi poteſt; maximeque ubi altius pus movetur: ſed cum ſiti vigiliaque ſentiuntur intus aliquae punctiones.* Lectio tamen huius loci varia eſt. Ego ſic repoſui ex multis Mss. ſed in iis perperam verba ita diſtinguuntur: *penitusque condita ſuppuratione. Si pro his quae alibi &c.* Lindenius leg. *penitiusque condita ſuppuratione, pro his, quae alioqui &c.* Ante Lindenium legebatur, ut eſt in Cod. Mediceo 1. *penitusque condita ſuppuratio. Si pro his, quae alibi &c.* Sed Conſtantinus ita ſcripſerat in libri margine: *leg. Si pro his, quas alibi* (*ut ſupra lin.* 12.) *ſatis oſtendi. Alii nihil reponunt quam pro* alibi, alioquin. Idem Conſtantinus infra, pro *ubi iſta*, reponit *ubi iſtae.*

ead. l. 26. *Is locus*) Al. *cutis.*

ead. l. 28. *Eaque*) Linden. *Ex qua.*

ibid. Vel per ipſa medicamenta) Lindenius leg. *vel per ſe, vel per medicamenta*; fortaſſe quod in aliquo Codice invenerit, *vel per ſe ipſa medicamenta.* Neque enim Codices deſunt, in quibus ita ſcriptum ſit. Sed alterutrum inciſum videtur redundare in lectione illa. Nam ſuppuratio, quae per medicamenta aperitur, ipſa per ſe, ſcilicet ſine ferro, aperitur; ut colligitur ex his verbis lib. 7. cap. 2. *ſatisque eſt cataplasmatibus efficere, ut per ſe pus aperiatur.* In eodem illo capite, huc reſpiciens Celſus, *Cetera eadem*, inquit, *inciſa ſuppuratione facienda ſunt, quae, ubi per medicamenta rupta eſt, facienda eſſe propoſui*; verbaque illa, *per medicamenta*

rupta eſt, reſpondent his, *per ipſa medicamenta aperta eſt.* Niſi quis forte legere malit, *vel per ſe ipſa;* reiecta voce *medicamenta*, tanquam inſerta ab aliis, qui *vel per ipſa* in ſuis Codicibus habuerint, quod *ſe* librarii omiſiſſent.

Pag. 296. *l.* 1. *Si una plaga exigua eſt*) Si ſimplex & exigua plaga eſt. *Nam maiores ſinus*, inquit lib. 7. cap. 2. *latius; interdum etiam duabus, aut tribus lineis incidendi ſunt.* Nardius leg. *ſi una plaga, eaque exigua eſt:* Lindenius, *ſi ima plaga exigua eſt*, ut Conſtantinus invenit in quodam Codice. Sed *im* et *un* in Codicibus Mss. facile variant, ut alio loco dixi. Medicei habent *una*.

ead. l. 4 *ſq. Nec, niſi magna plaga eſt*) Ita, poſt Conſtantini coniecturam, Lindenius edidit. Vox *magna* deeſt in antiquis Codicibus; ſed qui ſenſus eſt? An haec verba aliena ſunt? videntur ſane abeſſe poſſe, cum illa praecedant, *ſi una plaga exigua eſt . . . . . linamenta ſupervacua ſunt.* Niſi quod ſignificatur: etiamſi cetera adſint, quae linamenta requirunt, ſcilicet corporis infirmitas, febris &c. tamen, niſi magna plaga eſt, linamenta imponenda non eſſe.

ead. l. 16. *Conveniunt quae in vulneribus expoſita ſunt*) Id eſt, eadem conveniunt, quae &c. atque ita fortaſſe Celſus ſcripſit; ſed librarii vocem *eadem* omiſerunt, decepti ſimilitudine extremarum literarum praecedentis vocis *inducendam*. Dixit autem *in vulneribus*, pro in eo loco, in quo de vulneribus dictum eſt. Ita cap. 26. ſect. 32. huius lib. *eadem curatio adhibenda, quae in recentibus vulneribus expoſita eſt;* lib. 7. cap. 12. ſect. 6. *poſtea facienda eadem ſunt, quae in auribus aduſtis expoſita ſunt.* Hunc dicendi modum cum Caeſarius non ſatis advertiſſet, variare conatus eſt, *conveniuntque* reponens pro *conveniunt quae*. Hunc multi ſunt ſecuti; inter ceteros Conſtantinus quoque & Lindenius; ſed hi duo tollunt praepoſitionem *in*.

ead. l. 21 *ſq. Quaedam in ſingulis locis propria*) Fortaſſe legendum: *quaedam communia in omnibus, quaedam in ſingulis locis propria.* Sic lib. 2. cap. 9. *Ex his* (curationibus) *quaedam communes ſunt, quaedam propriae;* lib. 7. cap. 18. *Signa autem quaedam communia ſunt, quaedam propria;* lib. 8. cap. 11. *Suntque quaedam communia omnium ſigna, quaedam propria cuiusque.*

ead. l. 25. *Rectae*) Al. *recte;* Lindenius *recta*, ut eſt in margine editionis Conſtantinianae.

ead. l. 27. *Ab uno ore intus orſae quae fiunt, aut etiam in*

&c.) Ita in Codicibus Mediceïs; ſed mendoſe. Vulgo alii aliter correxerunt. In editionibus vetuſtis vox *tres* inſerta eſt inter *quae*, & *fiunt*. Conſtantinus exiſtimabat verba ita collocanda eſſe: *ab uno ore orſae, quae intus tres fiunt, aut etiam &c.* Eodem fere modo Lindenius edidit, *quae ab uno ore orſae, intus tres fiunt, aut etiam &c.* Mihi detrahenda potius quaedam videntur, quam quidquam addendum. Fortaſſe legendum eſt, *ab uno ore orſae, aut etiam &c.* Cetera ſunt ab explanatoribus.

Pag. 297. *l.* 4. *Recenti*) Conſtantinus legendum cenſet *recta*, tum hic, tum infra, ubi communiter legitur: *Sed ſi in carne & recens & ſimplex eſt.* Sed ratio, & veteres Codices ei adverſantur.

ead. l. 10. *Ad inania, ut guttur*) Lindenius leg. *ad maxillas, guttur.* Sed nihil mutandum. In Cod. Mediceo I. mendoſe eſt *aut*, pro *ut*.

ead. l. 17 *ſq. Simul etiam protinus*) Lindenius leg. *ſimul etiam, prorſus.*

ead. l. 19. *Si vero os in vicino eſt, id quoque diſci poteſt &c.*) Pro *quoque*, quod ego ex multis Mss. repoſui, olim legebatur *quod*, ut eſt in Mediceo I. Verba ſequentia, *ſi iam, nec ne, eo fiſtula penetravit, quatenus nocuerit*, ita leguntur in plerisque Codicibus, atque in editionibus Ald. Gryph. Pantin. Steph. & Ronſſei. In aliis vero editionibus & in aliquibus Codicibus, pro *ſi*, eſt *ſic*. In Mediceo I. ita habetur: *iam hinc ne eo quo fiſtula pervenerit penetravit quatenus nocuerit.* Omnino depravatus locus eſt; & voces quaedam ab explanatoribus additae videntur. Veriſimile eſt, ita Celſum ſcripſiſſe: *iamne eo fiſtula pervenerit, & quatenus nocuerit;* vel, *iamne eo fiſtula penetraverit, & ſi penetravit, quatenus nocuerit.* Conſtantinus & Lindenius totam periodum mutant. Primus ſuſpicatur legendum: *Si iam in oſſe vitium eſt, necne, id quoque diſci poteſt; & ſi iam eo fiſtula penetravit, quatenus nocuerit.* Secundus leg. *Id quoque diſci poteſt, in oſſe vitium ſit, necne: &, ſi iam eo fiſtula penetravit, quatenus nocuerit.*

ead. l. 24. *Labitur*) Nonnulli leg. *elabitur*, ut eſt in edit. an. 1538. Lindenius, *dilabitur.*

ead. l. 25. *Si non labitur, ſed aequali innititur*) His verbis illa mox opponit: *ſi inaequale quoque & aſperum ſubeſt;* ex quibus argumentum Morgagnus firmiſſimum ducit, quo probat, haec recte ſe habere, neque coniecturis ullis ve-

xanda esse. Nam Constantinus, pro *sed aequali*, *sede qua* legendum putabat: fortasse quod *sede* in aliquo Codice reperisset. Scaliger malebat, *sede quali*. Lindenius leg. *si non dilabitur sede, qua innititur.* Haud diffiteor *sede* haberi in Codice Mediceo I. sed idem mendum esse affirmo. Nec in verbis ceteris variatur.

ead. l. 30. *Et ex his quidem*) Ita ex Cod. Mediceo I. Alii leg. *Sed ex his quidem;* Lindenius, *Ex his quidem.*

Pag. 298. *l.* 10 *sq. Et minus*) Hae duae voces absunt a Cod. Mediceo I. neque sunt necessariae.

ead. l. 15 *sq. Iterum incipit*) Plerique vulgo omittunt *iterum.*

ead. l. 18. *Sed si & in carne*) Lindenius leg. *Si in carne.*

ead. l. 19. *Rugosa*) Ita in omnibus antiquis libris. Lindenius leg. *sinuosa.*

ead. l. 27. *Ea parte, qua tenuius est, antecedente*) Ita ex editione Lindenii, & Cod. Mediceo I. Alii leg. *ea parte, qua tenuius est, altera* (Constantinus corrigit, *alteram*) *antecedente.*

Pag. 299. *l.* 3. *Ac*) Ruellius, Constantinus & Lindenius, *At.*

ead. l. 4. *Ex intervallo*) Al. *intervallo.*

ead. l. 5. *Esse*) *Edisse* legunt plerique omnes. Ego secutus sum editionem Lindenii & Cod. Mediceum I.

ead. l. 6. *Vetustate callosa fit &c.*) Nulla est in antiquis libris varietas. Lindenius ita legit: *Cum vetustate callosa fit fistula* (*callus autem neminem fallit, quia durus est, & aut albus, aut pallidus*) *tum validioribus &c.*

ead. l. 10. *P.* ✕. *I.*) In Codice Mediceo I. pro ✕. nota quaedam est, cuius figura accedit ad figuram huius literae, *a.* In editionibus 1478. 1493. 1497. & in Iuntina legitur, *p. I.*

ibid. Gummi p. ✕. *III.* =.) In Cod. Mediceo I. *cummis p.* ℙ. *III.* =. in aliis, *cummi* (in III. & VI. *cumini*) *p.* ✕. *IV.* Vulgo alii leg. *gummi p. III.* alii, *gummi p.* ✕. *III.*

ead. l. 13. *P.* ✕. =.) In Cod. Mediceo I. *p.* ℙ. =. & ita correctum est in IV. cum antea esset, *p.* ✕. *I.* ut ceteri Codices habent; & ut Egnatius, Stephanus & Lindenius ediderunt. Alii leg. *p. x.* alii, *p.* ✕.

ead. l. 14. *P.* ✕. *I.*) Cod. Medic. I. *p. q. I.*

ead. l. 16. *Saxo calcis*) In quibusdam Mss. pro *calcis*, mendose est *alchis.* Lindenius leg. *e saxo calce.*

ead. l. 21 sq. Aeruginem cogere) Ita Lindenius legit. Ante ipſum legebatur, *ex aerugine colligere.* Cum tamen praepoſitio *ex* abſit a Cod. Mediceo 1. facile intelligitur, *aerugine* ex *aeruginem* corruptum eſſe. Neque *colligere* vitio carere videtur. Celſus hoc ſenſu *cogere* uſurpare ſolet: itaque Lindenio accedo. Paulo ſupra, *ex quibus aqua coactis collyrium fit;* cap. 17. ſect. 2. huius lib. *arida medicamenta contrita humore non pingui, ut vino, vel aceto, coguntur;* cap. 19. ſect. 4. *aceti, quo fuligo & aerugo in unum cogantur;* cap. 20. ſect. 3. *quae ex aceto, & coguntur, & ubi utendum eſt diluuntur;* ſect. 4. *ex paſſo coacta.* Mitto alia exempla, quod paſſim occurrant.

ead. l. 24 ſq. Adurentibus medicamentis erodere: ſatisque eſt &c.) Locus hic egregie a Lindenio reſtitutus eſt. Ita legitur etiam in Cod. Mediceo I. niſi quod, pro *erodere*, eſt *rodere.* Alii leg. *adurentibus medicamentis prodere, aut quibus haec maxime in effectu ſunt erodere: ſatiusque eſt &c.* Sed nemo non videt, adnotationem aliquam in textum irrepſiſſe. In plerisque Mss. omittitur *eſt;* in quibusdam, pro *effectu,* legitur *effecto.* Conſtantinus ita corrigendum putabat: *adurentibus medicamentis perdere, aut quibus ad hoc maximi effectus ſunt, erodere. Satiusque eſt &c.*

ead. l. ult. Collyrium utrinque demitti) Scilicet & ab ore fiſtulae, & qua inciſum eſt. Eodem ſenſu lib. 7. cap. 5. dixit: *utrinque medicamento fovetur.* Ita cum Mediceo III. habent Codices alii multi, & Pantini, & Conſtantini, & Gryphii editio; ſed haec ultima in margine. In contextu habet, ut aliae plures & Cod. Medic. I. *collyrium utrumque demitti.* Lindenius leg. *collyrium, quod volueris, demitti.* Nec deſunt, qui legant *utique;* ut ſcribit Conſtantinus.

Pag. 300. *l.* 10. *Idque intus infundendum. Quidquid &c.*) Ego *idque* repoſui ex Cod. Mediceo I. interpunctionem praeterea mutavi. Antea communiter legebatur: *atque intus infundendum, quidquid inditum eſt. Superponenda &c.* Infra, pro *coniiciat*, Lindenius leg. *iniiciat.*

ead. l. 21. Victa medicamentis tota exeat) Lindenius leg. *victa tot medicamentis exeat;* ut ſe in quodam Ms. reperiſſe, Conſtantinus adnotaverat. Sed mendum videtur eſſe in Codice illo, *tot* pro *tota.* Haec vox in aliquibus Codicibus poſita eſt ante *medicamentis.* Codices alii habent, *victa tota medicamentis tota exeat.* Mediceus I. ſtat pro veteri lectione, quam ego ſecutus ſum.

ead. l. 26. *Tinctum melle demitti*) Lindenius leg. *& tinctum melle, implendi causa demitti.* Ego particulam *&*, & duas voces *implendi causa*, nullo in Codice inveni. Si aliquis Lindenii Codex eas habet, videtur ex glossemate habere.

ibid. Sed celerius id glutinatur, quam impletur) Non igitur adhibendum linamentum, quod ulcus glutinari non finit. Celsi sententiam minime assecutus est Lindenius, qui leg. *sed celerius sic glutinatur, quam impletur.* Pro *id glutinatur*, Codices Medicei III. & VI. habent *vel glutinatur.*

Pag. 301. *l.* 2. Κηρίον) Sic reposuit Lindenius, cum antea legerent, alii *melicera*, alii μελικήρια, alii μελίκηρον, alii μελικηρίς. Lindenio suffragantur Codices Medicei; nisi quod primus habet HPION, & *similitudinem* pro *similitudine*, ut litera κ vocis κηρίον praecedenti voci adhaesisse & in *m* mutata fuisse videatur. In Codice IV. pro Graeca voce lacuna est: ex quo fortasse factum est, ut Fontius ex ingenio reposuerit *melicera*, quod habet editio princeps ab eo procurata. Ceterum id ulceris genus & Galenus, & Aëtius, & Graeci alii κηρίον appellant. Lindenius in vocibus proximis, *a Graecis nominatur*, omittit praepositionem *a.*

ead. l. 3 *sq. Furunculo simile &c.*) Lindenius leg. *& furunculo simile; sed maius, & cum magno dolore.*

ead. l. 9 *sq. In capillis*) Ita Lindenius in textu habet; Constantinus in libri margine. Sed ante utrumque Pantinus vidit, ita scribendum esse, pro *in scapulis*, quod est in Mss.

ead. l. 10. *Minus, super corpus eminens*) Sic sectione proxima: *super corpus quasi verrucula eminet.* Quem locum si attendisset Constantinus, quid *super corpus* significet, facilius intellexisset; nec, pro *corpus, caput* hic legendum putasset. Lindenius Constantinum sequitur; sed leg. *minus, & super caput eminens*, inserta particula *&*. Aliqui ita habent: *minus super corpus eminens;* adverbium *minus* ad *eminens* referentes.

ead. l. 15. *Si inciditur*) Lindenius leg. *&, si inciditur.*

ead. l. 18. *Consuerint*) Al. *consuerit.*

ead. l. 20. *In mulso coctum*) Aliqui Mss. Codices habent, *quod in mulso coctum est:* Aldina edit. *quod in vino coctum.*

ead. l. 22. *Quae proprie huc pertinentia supra posui*) Cap. scilicet 18. huius libri sect. 18. Haec verba videntur firmare, quod a me propositum est, κηρία ibi fortasse legendum esse, non μελικήρια.

ead. l. 30. *Oportet. Ulcere ablato &c.*) Ita in editione Lindenii. In Codice Mediceo I. *oportebit. Ulcere ablato &c.* In aliis & Mss. & impreſſis libris, *oportet, & ulcere ablato &c.*

Pag. 302. *l.* 5. *Graeci vocant*) Vox *Graeci* abeſt a Codice Mediceo I.

ead. l. 6 *ſq. Infra tenue, ad cutem latius*) Contra thymium, de quo paulo poſt ſermo eſt, *ad cutem tenue, ſupra latius*. Nimirum acrochordon ac thymium tubercula quaedam ſunt ad turbinis figuram accedentia, quorum alterum ſub cute increſcit, alterum cuti innaſcitur, & ſupra corpus eminet. Ita autem ſunt comparata, ut prius ad cutem baſim habeat, poſterius mucronem. Quidam variare conati ſunt. Lindenius leg. *infra ad cutem tenue, ſupra latius;* ut eſt in Ms. Conſtantini. Viderint alii, quantum Codici illi ſit tribuendum. Ego quidem, cum Vaticani Mediceique a vetuſtis editionibus nihil diſcrepent, antiquam lectionem conſervandam putavi.

ead. l. 9. *Fere*) In Codice Mediceo I. deeſt adverbium hoc.

ead. l. 10. *In pueris*) Lindenius omittit praepoſitionem *in.*

ead. l. 12. *Sub qua etiam in pus convertuntur*) Ita in Cod. Mediceo I. In aliis, *ſunt quae etiam in pus convertuntur:* atque ita habent libri editi omnes.

ead. l. 13. *Θύμιον*) Alii *thymion* Latinis literis ſcribunt. Lindenius tollit particulam *At*, legitque Ἀκροθύμιον, & infra *acrothymium*, tum *acrothymio*. Conſtantinus hic quidem adnotavit, in ſuo exemplari eſſe *Acrothymion;* infra vero nihil adſcripſit. Ego in omnibus antiquis libris *At thymion* ſcriptum reperi; infraque *thymium* (vel *timium*) & poſtea *thymio.*

ead. l. 14 *ſq. Ad cutem tenue, ſupra latius*) Lindenius leg. *ad cutem latius, ſupra tenue;* ut habet in margine Conſtantini editio, nullius tamen veteris Codicis teſtimonio adlato. Medicei quidem Vaticanique veterem lectionem, quam ego ſecutus ſum, confirmant. Ac thymium ſub hac forma plerumque conſpicitur. Verum facile apparet, quaenam cauſa ad hunc locum immutandum Conſtantinum ac Lindenium impulerit. Cum enim verba illa, *infra tenue, ad cutem latius*, ipſi ita legerent: *infra ad cutem tenue, ſupra latius;* hic *ad cutem latius, ſupra tenue* repoſuerunt, quo thymium ab acrochordone differret.

ead. l. 16. *Idque ſummum*) In Codice Mediceo I. *atque ſummum:* in editione Lindenii, *Id, qua ſummum.*

ead. l. 22. *Vel in palmis, vel in inferioribus &c.*) Ita ex Lindenio; quam lectionem Codex Mediceus I. confirmat, in quo est, *vel in palmis, vel inferioribus* &c. Alii Codices ita habent: *vel in talis palmis vel in inferioribus* (al. *vel inferioribus*) &c. Editiones antiquae: *vel in talis, vel palmis, vel inferioribus* &c. Sed vocem *talis* insititiam esse, vel ex eo colligi potest, quod infra, ubi haec de myrmeciis scribuntur, *Nascuntur ea quoque aut in palmis, aut in inferioribus partibus pedum*, (quae verba locum hunc procul dubio respiciunt) nihil de talis occurrit.

ead. l. 26. *Exigunt*) Constantinus legere mallet *adigunt*; Almeloveenius *agunt*, vel *exserunt*. Sed omnes antiqui libri habent *exigunt*: & quidem recte. Infra quoque antiqui libri, *eaque relicta idem rursus exigit*, non *exit*, ut Constantinus & Lindenius ediderunt. Vide quae Morgagnus scripsit ad locum illum lib. 8. cap. 1. *Nam malae cum toto osse, quod superiores dentes exigit* &c.

Pag. 303. *l.* 1. *Etiam alibi*) Particulam *etiam* Codex Mediceus I. non habet.

ead. l. 2. *Praecipue ex contuso*) Al. *praecipue tamen ex contuso*. Linden. *praecipue autem ex contuso*. Ego ita reposui ex Codice Mediceo I.

ead. l. 3. *Doloremque*) Codex Mediceus I. habet *dolorem*.

ead. l. 4. *Et*) Codex Mediceus I. habet *aut*: alii Codices & omnes antiquae editiones *sive*, quod Constantinus in *sic* & mutandum putabat. Ego reposui &, ut est in edit. Lindenii.

ead. l. 7. *Excisa*) In multis Mss. Codicibus legitur *excisum*.

ead. l. 9 *sq. Subter rotunda radicula nascitur*) *Subter* eodem modo adverbialiter adhibetur lib. 5. cap. 28. sect. 7. *Struma quoque est tumor, in quo subter concreta quaedam ex pure & sanguine quasi glandulae oriuntur.* Lindenius leg. *subrotunda radicula nascitur*. Et sane in Codice Mediceo I. scriptum est *subrutunda*, non *subter rotunda*: sed fortasse mendose. Itaque Codices ceteros & antiquas editiones sequi malui.

ead. l. 15. *Sine ulla vi sic mollescit; ac &c.*) Pro *mollescit*, alii leg. *emollescit*. Codex Mediceus I. habet *mollescit*, ut Lindenius edidit: sed, pro *vi sic*, mendose *vis hic*; & *hac* pro *ac*.

ead. l. 24. *Lenticula imponi. Tollit thymium &c.*) Olim legebatur, *lenticula imponi solet. Tollit thymium* &c. Verbum

solet Lindenius iure expulit; idque Codex Mediceus I. non habet. Sed idem, pro *thymium*, hic quoque reposuit *acrothymium*. In Codice modo allato ita legitur: *lenticulam poni tollit thymum* &c.

ead. l. 25. *Cocta*) Linden. *decocta*.

ead. l. 26. *Pustulae*) Codex Mediceus I. hac sectione *pusulae* constanter scriptum habet: alii non item. Nam hic *pustulae*, & paulo infra *similis iis pustulis*: sed mox *pusulae lividae*, & *pusularum genus*: postea rursus *ad eas pustulas*, & *ungi ex cerussa pustulae debent*. Ac ne idem saepius dicendum sit, alicubi *pusulae*, alibi vero *pustulae*, magna Codicum inconstantia, in Celso legitur.

ead. l. 28. *Aspritudo*) Ita in Codice Mediceo I. itemque in Codice Scaligeri, ut est in Lexico Scriboniano a Rhodio adnotatum; & in alio Constantini. Alii leg. *aspredo*.

ead. l. 29. *Vel ex sudore*) In Codice Mediceo I. *vel sudore*.

Pag. 304. *l.* 2. *Nonnunquam maiores: pustulae lividae &c.*) Distinctionis notam, quae est post vocem *maiores*, alii omittunt. Lindenius ita leg. *nonnunquam maiores. Pustulae, lividae sunt* &c. Sed verbum *sunt* abest ab omnibus antiquis libris.

ead. l. 4. *His*) Linden. *illis*.

ead. l. 5. *Φλύκταιναι Graece nominantur*) Codex Mediceus I. ita habet, ΦΙΛΕΚΤΕΝΑΙ *Greci nominantur*: II. III. V. VI. VII. ΦΛΥΚΤΑΙΝΑΙ *Graece nominatur*. In IV. loco Graecae vocis ΦΛΥΚΤΑΙΝΑΙ, a librario omissae, alia manu scriptum est *helcodes*, itaque legitur: *helcodes Graece nominatur*: quo cum Codice princeps Florentina aliaeque pervetustae editiones consentiunt. Caesariana, Ruelliana, & aliae habent ἑλκῶδες, Graecis literis. Egnatius leg. φλυκταῖναι *Graece nominatur*: Constantinus, ἑλκώδεις *Graece nominantur*: Stephanus, φλύκταιναι *Graece nominantur*: Lindenius, φλύκταιναι ἑλκώδεις *Graece nominantur*.

ead. l. 7. *Φλυζάκιον*) Alii cum Egnatio & Caesario legunt *Psydracion*: (nam quod habet Aldina editio *Psydiacion*, id manifestum est mendum.) Et sane in Codicibus Mediceis, primo & quarto exceptis, est *vel* ΥΔΡΑΚΙΟΝ. Sed in primo *Phyzacion*: atque ita prorsus habent editiones antiquiores. Lindeniana, & Henrici Stephani φλυζάκιον. Apud auctorem quoque Coacarum Praenotionum sect. 114. Foesius in quibusdam Codicibus, pro φλυζάκια,

φυζάκια invenit. Ceterum Hieronymus Rubeus veterem lectionem sustineri posse negat, quod φλυζάκιον idem sit ac φλύκταινα, ut scribit Galenus ad loc. cit. Coac. Praenot. φλύκταιναι autem a Celso supra descriptae sint. Sed argumentum hoc nullius est momenti; nec plus valet, si φλυζάκιον, quam si, ut ipsi Rubeo placet, ψυδράκιον legatur. Nam idem Galenus ad lib. 2. Epidem. φλυκταινίδες exponit ψυδράκια; atque Hippocrates quoque, ut observat Foesius, indiscretis his nominibus usus est.

ead. l. 17. *Subnigra*) In Codice Mediceo I. legitur *nigra*.

ead. l. 19. *Adaperta*) Lindenius leg. *aperta*.

ead. l. 20. *Colore*) Al. *color est*.

ead. l. 24. *Nomen quoque a Graecis ei est impositum*) Alii omnes leg. *nomen quoque a Graecis ei ἐπινυκτὶς est impositum*. Ego vocem ἐπινυκτὶς, quam credibile est ab explanatore aliquo additam fuisse, omisi ex fide Codicis Medicei I.

ead. l. 30. *Iam*) Pantinus & Lindenius, *tam*; quos Caesarii editio an. 1538. decepit. Editio prima eiusdem Caesarii habet *iam*, ut est in Mss. & ut alii legunt.

Pag. 305. *l.* 4. *Maius*) Mss. Codices alii, *malum*; alii, ut Mediceus I. *maius*; alii habent utramque vocem. Vulgati omnes, *maius*.

ead. l. 8. *Ulcera vero*) Particula *vero* non est in Cod. Mediceo I.

ead. l. 11. *Crassitudo ei fiat*) Ita in Codice modo allato & Lindenii editione. In editionibus vetustis & Codicibus aliis omittitur *ei*: quo modo est sect. proxima, *dum mellis crassitudo fiat*; & cap. 25. huius libri sect. 3. sine ulla Codicum varietate, *donec crassitudo sordium fiat*. Attamen sect. 17. eiusdem cap. habetur, *donec mellis crassitudo his fiat*.

ead. l. 13. Πυρίτην *vocant*) Alii plures habent *pyriten* Latinis literis. Lindenius leg. *πυρίτην Graeci vocant*.

ead. l. 16. *Tum*) Linden. *& tum*.

ead. l. 17. *Durior cutis, rubicunda*) Ita in Cod. Mediceo I. & in Vaticano VI. Modus tamen dicendi durior est; neque Celsum sic locutum existimo. Quod vero in aliis est Codicibus & in editionibus antiquioribus, *durior cutis rubicundus*, manifeste mendosum est. Aldina editio & Cod. Vaticanus VII. habent, *humor cutis rubicundus*; Ruellius, Pantinus, aliique, Caesario duce, leg. *durior cutis rubicundior*: Constantinus ex coniectura, *tumor durior cutis rubicundior*; alii, ut idem Constantinus adnotat, *durities cutis*

rubicundior; atque ita edidit Lindenius. At Morgagnus suspicatur, non *durior*, nec *durities* Celsum scripsisse, sed fortasse *aspritudo;* quemadmodum in superiore sect. *circa totum corpus partemve aspritudo quaedam fit.* Atque hanc suam coniecturam eo probabiliorem credit, quod paulo post sequatur, *Quo asperior est &c.* Adde & Paulum Aeginetam lib. 4. cap. 2. ubi agit de scabie, sic habere: *cutis aspritudo est cum pruritu;* & Columellam lib. 7. cap. 5. de ovibus hoc malo affectis: *subest aspera cutis, & velut quaedam prurigo;* (al. *porrigo*, & quidem rectius.) Ego tamen vocem *durior*, sive quis malit *durities*, submovere non ausim; quia eandem Celsus adhibet sectione proxima, de similitudine loquens, quam impetigo & scabies habent inter se. *Minime*, inquit, *mala est, quae similitudine scabiem repraesentat: nam & rubet & durior est &c.*

ead. l. 25. *Id est, feram*) Alii voces has tres parenthesi includunt; Lindenius transfert post duas proximas *Graeci appellant.* Sed fortasse explodendae sunt. Eandem interpretationem veteres Codices habent sect. 18. huius capitis.

ead. l. 29. *P.* ♓. =.) Reposui sextantis notam, cum in Codice Mediceo 1. sit, *p. q.* =. Antea legebatur, *p.* ♓. *1.*

Pag. 306. *l.* 2. *Incoquuntur, dum crassitudo mellis fiat*) Pro *fiat*, Codex Mediceus 1. habet *fit.* Lindenius leg. *usque ad crassitudinem mellis incoquuntur;* quae explicatio quaedam est.

ead. l. 4. *Habet*) Ita in Codice Mediceo 1. Palavicinus addidit *hoc;* unde in vulgatis legitur, *Habet hoc.* In aliis Mss. *Habet haec.*

ead. l. 10. *Pituitam utique sustinet*) Reprimit, compescit; ut recte explicat Constantinus. Cap. 25. sect. 4. huius lib. *pituitam in oculos decurrentem tenent.* Sed & Constantinus & alii quoque leg. *ubique;* nec aliter habent Mss. Codices. Lindenius reposuit *utique;* in quo sequendus videtur: non item in ceteris, quae mutavit. Sic enim legit: *utique scabiem sanat.* Sed Celsus humorem intelligit, qui pustulas excitat: quo sensu *eruptiones pituitae* Plinius dixit lib. 23. cap. 2. & 9. lib. 26. cap. 11. lib. 28. cap. 9. & alibi quoque.

ead. l. 12. *In pecoribus*) Id est, in libris Rei Rusticae: quam Constantini explicationem Critici omnes probant. Quod attinet ad modum dicendi, vid. adnot. ad pag. 296. l. 16. Lindenius leg. *de pecoribus.*

ead. l. 17. *Exulcerata est*) Videtur impetiginem Celsus vocare, quam Graeci λέπραν appellant. Lindenius omittit *est.*

ead. l. 18. *Rodit*) Ita Lindenius. Conſtantinus quoque margini adſcripſit *erodit*, pro *roditur*, ut alii legunt, & ego inveni in Mss. Sed & infra Mediceus vetuſtior habet *vehementius roditur*: ubi alii Mss. & omnes vulgati libri rectius, *vehementius rodit*.

ibid. Ab ea, quod &c.) In editionibus antiquioribus, *ab ea, quia &c.* Lindenius legit *ab ea, quae &c.* Ego ſecutus ſum Codicem Mediceum I. Alii Codices habent, *ab ea quae ubi &c.*

ead. l. 21. *Squamulae reſolvuntur*) Lindenius legit *quaſi ſquamulae ſolvuntur*.

ead. l. 22. *Haec*) Ante Lindenium legebatur *hoc*; ut eſt in Mss.

ead. l. 23. *Genus peius eſt, ſimile &c.*) In aliis Codicibus Mss. legitur, *genus eſt ei ſimile*; in aliis, *genus eſt ei eſt ſimile*; in aliis, *genus eſt enim ei eſt ſimile*. Mediceus I. conſentit cum libris impreſſis, qui & ipſi inter ſe conſentiunt; niſi quod Lindenius edidit, *genus eſt peius & ſimile &c.* cum alii habeant, *genus peius eſt, ſimile &c.*

ead. l. 25. *Habens*) In Codice Mediceo I. *habet*.

ibid. Discedunt) *Discedere*, quemadmodum lib. 8. cap. 3. *abscedere* & *recedere*. Neque tamen haec lectio eſt omnino certa: nam Cod. Mediceus I. habet *deſcendunt*; fortaſſe pro *decedunt*: Lindenii editio *decidunt*.

ead. l. 27. *Etiamnum, quam prior*) Alii leg. *nonnunquam prior*; ſed perperam. Lindenius, *etiam, quam prior*. Ego ex Cod. Mediceo vetuſtiore, *etiamnum, quam prior*.

ead. l. 28. *Rubra cognominatur*) In editionibus antiquis, & in Codicibus Mss. *Rubrica*; quod fortaſſe ortum eſt ex proxima ſyllaba perperam duplicata. Lindenius repoſuit *Rubra*. Sic infra, *Nigrae cognomen eſt*.

ead. l. ult. & ſq. Sed nigra; proceditque & late, nec tarde; & minus errat in temporibus, quibus &c.) Corruptus eſt hic locus in omnibus libris. Ita legitur in Codice Mediceo primo. In aliis, *ſed nigra procedit, & late, & tarde eminus ſerpit, in temporibus quibus*: neque ab his veteres editiones discrepant; niſi quod aliter interpungunt, & omittunt vocem *quibus*, quae deeſt etiam in Mss. Mediceis IV. & V. & in Vaticano I. Fortaſſe locus ita reſtituendus eſt: *ſed nigra; proceditque & minus late & tarde; errat in temporibus, quibus &c.* Dixit paulo ante, ſecundum genus impetiginis celerius & latius procedere, quam primum, certioribus-

Cc 4

que temporibus & fieri & desinere; quamvis primum quoque genus certis temporibus revertatur. Nunc dicit, tertium genus in hoc a secundo differre, quod tarde & minus late procedit, incertisque temporibus aut oritur aut desinit. Constantinus sic legendum putat: *sed nigra procedit: & late, & tarde, & minus serpit, neque in certis temporibus aut oritur, aut desinit.* Lindenius edidit: *sed nigra est: proceditque & latet, nec tardat: minus vero errat in temporibus, quibus &c.*

Pag. 307. *l.* 7. *Pallidas, quasdam subalbidas*) Tria haec verba non habet Codex Mediceus I.

ead. l. 18 *sq. Alterum, in quo &c.*) Ita in Cod. Mediceo I. Alii leg. *Altera est, in qua &c.* fortasse quia infra quoque est *Altera.* Lindenius, *Alterum est, in quo;* infra vero, *Alterum est,* omissa particula *autem.* Utrumque genus Graeci λεύμην vocant.

ead. l. 23. *Quam ἀγρίαν*) In Mss. & in omnibus fere editionibus additur, *id est, feram.* Ego secutus sum Egnatium & Lindenium, qui putidam interpretationem omiserunt. In Cod. Mediceo I. *agrian* Latinis literis scribitur; in aliis, *agriam* per *m.*

ead. l. 25 *sq. Vehementius & roditur*) Omnes Medicei Codices, praeter primum, habent *vehementius eroditur.*

ead. l. 26. *Et interdum*) Alii omittunt *&.* Addita est haec particula a Lindenio, & habetur in Cod. Mediceo I.

ead. l. ult. Si super eadem trita est) Ita edidit Lindenius; cum antea legeretur, *si sub ea detrita est.* In Cod. Mediceo I. *si sub eadem tritaq. est.* Quorum nihil placet. Sensus esse videtur: si haec trita super illam sit imposita. Sed verba, opinor, depravata sunt.

Pag. 308. *l.* 3. *Vitii*) In Mss. multis, *vitium.*

ead. l. 4. *Myronis*) Lindenii editio *Miconis,* & sect. proxima, *Micone.* Et sane Miconem Celsus supra nominavit cap. 18. huius libri sect. 26. Hic tamen omnes veteres Codices habent *Myronis,* & infra, *Myrone.*

ead. l. 7. *Sext. III.*) Alii leg. *semis,* ut est in editione I. Error ortus est ex non intellecta sextarii nota, quam habent Mss. Codices; scilicet -S-. *III.*

ead. l. 8. *Gith*) Quidam scribunt *git,* sine aspiratione. In Cod. Mediceo I. est *gitti.*

ibid. Cyathi tres) Alii leg. *cyathos tres;* ut est in Codicibus Mss. Sed recta constructio primum casum postulat: itaque reposui *cyathi* cum Lindenio.

ibid. Sextarius) Aldina edit. *Sext.* Codices Medicei, excepto primo, *ſextarium.* Sed legendum *ſextarius.* In Codice Mediceo primo habetur, *ſpicis crudae I.* ſcilicet cyathus. Hinc editiones priſcae, *picis crudae unum.* Conſtantiniana *unum* habet in textu, *ſext.* in margine. Lindenius utrumque ſumſit, & edidit, *ſext. unum;* oblitus ſe *cyathi*, pro *cyathos*, ſupra repoſuiſſe, ideoque & *ſext. unus* legi oportere. Ceterum in Cod. Mediceo I. ex Palavicini emendatione eſt, *ſext. I.* Et ſane picis crudae cyathus ſatis eſſe non videtur ad arida medicamenta, quae in hac compoſitione ſunt, cogenda.

ead. l. 22. *Et oriuntur*) Lindenius omittit *&.*

ead. l. 27. *An non ſit*) Lindenius tollit verbum *ſit.* Eadem tamen haec forma reperitur in libr. 7. cap. 2. *conſiderari debet, nervoſusne is locus ſit, an non ſit.* Nec ipſe Lindenius aliter ibi legit.

Pag. 309. *l.* 4. *Sit*) Scilicet lenticula. Codex tamen Mediceus I. habet *ſint.*

ead. l. 5. *Cuminum*) In Codice modo allato deeſt vox haec.

ead. l. 7. *Vitiligo*) In multis Mss. Codicibus, *vitium;* in Mediceo III. *vituligo:* in I. tum hic, tum ſupra, *vitligo;* infra vero, *vitliginem* & *vitliginis.*

ead. l. 9. *Quidam*) Ita ex Cod. Mediceo I. & Conſtantini conjectura. Alii leg. *quidem.*

ead. l. 11. *Sulphuris p.* X̶. =. *aluminis ſciſſilis p.* X̶. =. *nitri p.* X̶. = =.) In Cod. Mediceo I. *ſulphuris p.* P̶ =. *aluminis ſciſſilis p.* P̶. =. *nitri p.* P̶. = =. Ego X̶. pro P̶ hic quoque, ut alibi, repoſui: quod ad cetera attinet, Codicem illum ſecutus ſum. In Codicibus aliis, *ſulphuris p.* X̶. *IV.* reliqua deſiderantur. Sed in IV. illa, *p.* X̶. *IV.* obliterata ſunt, & haec alia manu margini adſcripta: *p.* P̶. =. *nitri p.* P̶. = =. Editiones omnes habent, *ſulphuris p.* X̶. *II. nitri p.* X̶. *IV.* praeter Aldinam, in qua eſt, *ſulphuris p.* P̶. *Z. aluminis ſciſſilis p.* P̶. *Z. nitri p.* X̶. *IV.*

ead. l. 12. *Myrti aridae contritae*) Alii leg. *myrrhae aridae contritae;* nec veterum Codicum teſtimonio carent. Nam Medicei IV. & V. habent *myrrae.* Alii tamen, *myrtae. Murta* autem, vel *myrta*, alibi invenitur in Celſi Codicibus; ut ex meis adnotationibus cognoſci poteſt; idemque eſt ac myrtus. In Mediceo vetuſtiori habetur *murti;* in edit.

Aldina *myrti:* in utroque *radice contrita*, pro *aridae contritae.* Ego, pro *myrrhae*, repoſui *myrti;* ſed *aridae contritae* ex aliorum Codicum fide retinui, quod adiectum *aridae* magis myrto conveniat, quam myrrhae. Porro alia quoque compoſitio adverſus Alphum apud Paulum Aeginetam lib. 4. cap. 6. habet myrtum; decoctamque ex myrti foliis aquam contra idem vitium proponit Dioscorides lib. 1. cap. 155. Ceterum idem mendum Gesnerus animadvertit in quodam Vegetii Codice, in quo, pro *myrtam quoque aridam conteres*, ut vulgo legitur, eſt, *myrrham quoque &c.*

ead. l. 17. *Faba, eaque ſine oleo*) Alii leg. *faba ſine oleo.* Sed Lindenii lectionem, quam ſequor, Mediceus primus, aliique optimae notae Codices confirmant. In aliquibus eſt, *fabae* (vel *fabę*) *aque &c.* quod mendum unde ortum ſit, facile apparet. Prima ſcilicet litera vocis *eaque* in diphthongum coaluit cum extrema vocis praecedentis.

ead. l. 18. *Tum*) Lindenius leg. *ac tum.* Videtur ſumſiſſe ex margine editionis Conſtantinianae, ubi hic locus ita legitur: *cum ſimul contrita alcyonium, thus, hordeum, fabaę, ſine oleo in balneo inſperguntur, ac tum &c.*

IN LIBRUM VI.

Pag. 310. *l.* 9. *Autem*) Ita in Mss. quibusdam. Mediceus 1. habet *enim*, ut eſt in vulgatis. Lindenius leg. *etiam*, quemadmodum Conſtantino legendum videbatur.

ead. l. 20. *In capillo fit*) Id eſt, in ea capitis parte, quae capillo tegitur. Eodem modo loquitur in cap. 3. & in 4. Codex Mediceus 1. addit *in capite;* quae eſt interpretatio quaedam in contextum temere illata.

Pag. 311. *l.* 7. *Nimium*) Lindenius leg. *magis;* deinde, *quod nimium humore ſequente.*

ead. l. 12. *Cum myrteo & vino*) H. e. cum oleo myrteo & vino. Sic autem Lindenius edidit; cui ſuffragatur Codex Mediceus vetuſtior. Porro oleo myrteo antiquos Medicos ad porriginem uti ſolitos, apparet ex Dioscoride lib. 1. cap. 49. & ex Galeno lib. 1. de Compoſit. medic. s. l. cap. 8. ubi etiam Damocratis compoſitio deſcribitur, ex ladano, ceruſſa, & ſulphure ignem non experto, quibus

vinum & oleum myrteum adiiciebatur. Alii leg. *cum myrteo vino.*

ead. l. 17. *Caro excrescit*) Lindenius leg. *quia caro in eo excrescit.*

ead. l. 19. *Alterum*) Lindenius leg. *Altera*, tum hic, tum infra.

ead. l. 22. *Fit utrumque*) Ita in Cod. Mediceo 1. & editione Lindenii. Alii interiiciunt particulam *vero.*

ead. l. 23. *Id quidem*) Lindenius omittit *quidem.*

Pag. 312. *l.* 9. *A serpentis similitudine ὀφίασις appellatur*) Omnes Mss. Codices habent *ophis*; editiones *ophiasis*, vel ὀφίασις, Graecis literis. Pollux lib. 4. cap. 25. sect. 129. ὄφις, ψίλωσις τριχῶν. Sed ibi quoque ὀφίασις legendum, Critici contendunt: quae vox certissima est; siquidem reperitur apud Galenum, Oribasium, Paulum Aeginetam, Aëtium, Actuarium. In Cod. Mediceo 1. deest vox *serpentis.*

ead. l. 21. *Quia*) Al. *qua.* In editione Lindenii & in Cod. Mediceo 1. legitur *quia.*

ead. l. 25. *Scriptorio*) Quod siccandi vim habet, ut est apud Galenum lib. 9. de s. m. f. cap. 3. Stephanus & Lindenius leg. *sutorio*; sed ego *scriptorio* reperi in omnibus Mss.

ead. l. 28. *Quae supra proposui*) Codex Mediceus 1. *quas supra posui.* Tria haec verba mihi suspecta sunt. Simile aliquid adnotavi in libro superiore cap. 19. sect. 24.

ead. l. 30. *Semion*) Ita in Mss. Codicibus; quod quid sit, plane ignoro. Fortasse scripsit σημεῖον; & signum, ac velut impressam quandam notam significavit. Editiones antiquiores habent *xaenion.* Egnatius legit, ξένιον; Caesarius, φακὸν; Lindenius, φακίαν; Ronsseus in adotationibus habet ξαίνιον; *deducto*, inquit, *vocabuli etymo ἀπὸ τοῦ ξαίνειν, quod percutere significat.*

Pag. 313. *l.* 1. *Ephelis*) Quidam habent Ἐφηλὶς, Graecis literis. Iidem tamen supra scribunt *ephelidas*, per literas Latinas.

ead. l. 4. *Lenticula*) Ita in Cod. Mediceo 1. Alii leg. *lenticulae*; & deinde, *solent.*

ead. l. 7. *Cui non minus*) Codex modo allatus habet, *cui minus.*

ead. l. 17. *Potest*) Lindenius leg. *prodest.*

ead. l. 19. *Myrobalani magmatis*) Contusi & pressi myrobalani recrementi; de quo Dioscorides lib. 4. cap. 160.

ut notat Pantinus. Egnatius & alii leg. *myrobalani*, *crocomagmatis*: quod fortasse probarem, si in Ms. aliquo reperissem.

ead. l. 23. *Illitumque a vespere usque mane eluitur*) In Cod. Mediceo I. ita habetur: *inlitumque aves pereusque mane*; & deest *eluitur*. Sed prima litera vocis *usque* est ab alia manu; a Palavicino scilicet, qui eam loco posuit alius literae a se deletae: ab eodemque additum est *inluitur*. In aliis Codicibus: *illitumque advespere mane eluitur*. In IV. tamen correctum est, *illitumque a vespere usque mane*; & ita est in vulgatis omnibus, qui verbum *eluitur*, quod in illo perperam expunctum est, retinent.

ead. l. ult. Si simul & lacrima) Particula *si* deest in editionibus antiquioribus & in Cod. Mediceo I. sed habetur in Codicibus multis, & in Caesariana, Lindeniana, aliisque editionibus. Nonnulli cum Ruellio leg. *simul ac lachryma*.

Pag. 314. *l.* 2. *Neque lacrima calida est*) Ita edidit Lindenius. Sed ante eum Foesius, veterem lectionem, *& ea lacrima calida est*, depravatam esse, & sic corrigendam censuit: *neque ea &c.* Auctor enim libri 2. Praedict. unde haec sumta sunt, ita scribit: *si lacrima gramiae permixta, neque vehementer calida fuerit*. Sed fortasse legendum est, *nec ea lacrima calida est*, vel, quod malim, *& ea lacrima calida non est*. Codex Mediceus I. habet *si ea*, non *& ea*.

ead. l. 9 *sq. Quandoque finitur, pituita alba & mollis esse incipit, lacrimaeque miscetur. At si simul ea &c.*) *Quandoque* pro *quandocunque*; nisi forte id ipsum reponendum est. Ita ego restitui ex Cod. Mediceo I. qui tamen habet *eae*. Ego malui *ea*, ut est in aliis Mss. Ita porro legendum esse apparet ex illo Praedict. loco: *At si lacrima multa & calida cum paucissima gramia & exiguo tumore, idque ex altero oculo profluat, valde diuturnum id quidem, sed sine periculo fit; idque lippitudinis genus doloris expers est. Et in his praecipue iudicatio consideranda est, quae prima quidem fit circa vigesimum diem: quod tempus si superat, quadragesimus dies exspectandus est, aut si neque in his desinit, in sexaginta diebus solvitur. At toto tempore ad gramiam attentum esse oportet, num in digito misceatur* (in Graeco Codice est, ἢν ἐν τῷ δακτύλῳ τε μίσγηται; sed Foesius δακρύῳ legendum contendit) *& alba ac mollis fiat, idque praecipue sub iudicationis tempus; tum namque ubi finitur, id evenire solet. Quod si haec utrumque oculum invaserint, maius est ulcerum periculum, sed brevi solvetur.* Cum

olim legeretur, ut eſt in multis Mss. *ſed quandoque finitur. Si pituita alba & mollis eſſe incipit, lacrimaeque miſcentur; aut ſi ſimul hae* (in Mss. & in margine edit. Conſtantin. *ſimul ea*); M. Aurelius Severinus vitium cognovit, ſatisque idoneum remedium adhibuit. Sic enim ille reponendum cenſuit: *quandoque finitur, ſi pituita alba & mollis eſſe incipit, lacrimaeque miſcentur. At ſi ſimul hae &c.* At Lindenius ivit in alia omnia; nam ita edidit: *quandoque brevius finitur. Si pituita alba & mollis eſſe incipit, lachrymaeque miſcetur, aut, ſi ſimul hae &c.* Eodem fere ſenſu, *ſed quandoque ante finitur,* legendum putavit Ronſſeus.

ead. l. 21. *Sunt*) Ita ex quibusdam Mss. Alii leg. *eunt*, ut eſt in Mediceo I.

ead. l. 22. *Tumore iam finito*) Ita Lindenius. Alii leg. *tumore infinito;* atque ita in Mss. Codicibus inveni; ſed in Mediceo I. expunctum eſt *in;* quo modo veterem lectionem Conſtantinus caſtigandam cenſuit.

ead. l. 24. *Pallida*) Alii legunt *calida*, ut eſt in Mss. Conſtantinus tamen veterem librum affert, in quo eſt *candida.* Ego malui *pallida*, ex Foeſio & Lindenio; quod & ad antiquam lectionem propius accedit, & ad id, quod ſcripſit auctor lib. 2. Praedict. quem Celſus ſequi videtur. Graeca verba haec ſunt: ἢν δὲ γλῆναι χλωραὶ καὶ πελιδναὶ ἔωσι, καὶ δάκρυον πουλὺ καὶ θερμὴν &c.

ibid. Et multa) Ex ſeptem Mss. Mediceis ſex ita habent. Unus omnino, id eſt, vetuſtior, *aut multa;* quae eſt vulgaris lectio.

Pag. 315. *l.* 3. *Balneo*) Lindenius leg. *balneo, fotu;* fortaſſe quia Conſtantinus haec adnotaverat: *lib.* 6. *Aphor.* 31. *ubi eſt* πυρίη, *id eſt, fomentum, quod Celſus omiſit.* Ego *fotu* nullo in Codice inveni; nec *fotu*, opinor, Celſus ſcripſiſſet, ſed *fomento.*

ead. l. 20. *Corpore*) Al. *corpori.*

ead. l. 21. *Requirit, alvum, ſed non niſi &c.*) Pro *alvum*, in multis Mss. eſt *alvus.* Lindenius leg. *requirit. Alvum non niſi &c.*

ead. l. 22. *At modica*) *At* omittitur in Cod. Mediceo I.

ead. l. 25. *In lippientibus*) Particula *in* abeſt a Codice modo allato.

ead. l. 30. *Inſequentibusque*) Lindenius leg. *Inſequentibus;* ut habent Codices aliqui. Mediceus I. & veteres editiones, *Inſequentibusque.*

Pag. 316. *l.* 15. *Lenticulae*) Lindenius, *lentis.*

ead. l. 16. *Super oculum*) Ita in antiquis libris. Lindenius leg. *ſuper oculos.*

ead. l. 17. *P.* ✗. *I.*) Codex Mediceus 1. *p.* ✗. Fortaſſe reponendum *p.* =. vel *p.* = =. vel *p.* ✗. *s.*

ead. l. 18. *P.* ✗. *I.*) Ita in Mss. & in editione prima. Sed in editione illa poſt notam *I.* quaedam eſt typorum macula, quam alii alterum *I.* eſſe putarunt, ideoque ediderunt *p.* ✗. *II.* Vox *ſucci*, quae praecedit, deeſt in utraque Caeſarii editione.

ead. l. 19 *ſq. P.* ✗. *III. acaciae p.* ✗. *IV. gummi*) Haec non habet Codex Mediceus 1. In reliquis ſex, pro *p.* ✗. *III.* habetur *p.* ✗. *IV.* ut omnes vulgo legunt, praeter Lindenium: & *cummis*, non *gummi.*

ead. l. 21. *Noctu*) Codex Mediceus 1. *nocte.*

Pag. 317. *l.* 10. *Ab ipſo*) Lindenius addit *aegro;* quae vox non exſtat in antiquis libris, neque neceſſaria eſt. Conſtantinus eam margini adſcripſit; ſed fortaſſe ad explanationem. Eodem modo Celſus loquitur lib. 7. cap. 7. ſect. 15. *Valentior tamen medicina eſt, ubi tenues conditaeque venae ſunt, ideoque legi non poſſunt, eodem modo cervice deligata, retentoque ab ipſo ſpiritu &c.*

ibid. Et, cum inaruit) Lindenius leg. *& quia, cum inaruit.*

ead. l. 16. *Modica*) Quidam cum Caeſario leg. *immodica:* cui mutationi & Codices Mss. repugnant, &, ut Morgagnus animadvertit, verba, quae ſtatim ſequuntur, *ſaepe enim potius concitatur eo pituita, quam minuitur.* Verba quoque illa periodi proximae, *gravi quoque lippitudini*, de leviori Celſum hic loqui ſignificant.

ead. l. 18. *A ſecundo die*) Lindenii editio, *At ſecundo die:* ſed veteres Codices, *A ſecundo die;* quemadmodum lib. 8. cap. 5. *a tertio die fovendum id aqua calida eſt;* & cap. 9. *Ab uno vero & viceſimo die, quo utique os eſſe debet glutinatum, id agendum cibis uberioribus eſt, ut corpus quam pleniſſimum fiat.*

ead. l. 21. *Aut neutrum*) Ita in Codice Mediceo 1. & in editione Lindenii. Alii leg. *aut ubi neutrum.*

ead. l. 23. *Multorumque auctorum*) Lindenius omittit vocem *auctorum.*

ead. l. 24. *Etiamnum*) Codex Mediceus 1. *etiam.*

ead. l. 27. *Ego nobiliſſima*) Lindenius interiicit *autem.* Pro *Ego*, quidam leg. *Ergo.* Pro *nobiliſſima*, Codices Medicei, excepto primo, habent *nobilium;* quod Conſtantinus

quoque reperit in alio Codice. Celſus tamen hoc modo dixit *nobiliſſimas compoſitiones* lib. 5. cap. 17. ſect. 1.

ead. l. 30. *P.* ✠. *II.*) Sic repoſui ex multis Mss. Antea legebatur *p.* ✠. *I.* ut eſt in Mediceo primo.

ead. l. ult. Hic) Id eſt, in collyriis. Reſpicit ad ea, quae ſupra de emplaſtris ſcripſit lib. 5. cap. 17. ſect. 2. & propterea addit *quoque*. Alii leg. *haec*.

Pag. 318. *l.* 3. *Gummi*) In multis Mss. additur *mixtum*; ſcilicet ex gloſſemate. Mediceus I. non habet vocem illam.

ead. l. 4. *Praeſtare*) Hoc infinitum regitur a verbis praecedentibus *ſcire oportet*: neque eſt neceſſe ſententiam abrumpere poſt vocem *humore*, & reponere *praeſtat*, ut legunt Conſtantinus & Lindenius.

ibid. Diu) Plerique omittunt adverbium hoc.

ead. l. 6. *Dionyſii vero collyrium eſt: papaveris &c.*) Lindenius, ſecutus editionem an. 1538. omittit ſecundam vocem. Fortaſſe & duae ſequentes tollendae, legendumque, *Dionyſii: papaveris;* ut haec, & proxima periodus, *Cleonis nobile admodum*, & illa quoque, *Aliud eiusdem valentius*, quae poſtea ſequitur, ſenſum continuent cum periodo ſuperiore, *Eſt igitur Philonis*.

ead. l. 7. *Tenereſcat*) Conſtantinus putat legendum *inareſcat*. Sed nihil mutandum. Dioscorides libr. 4. cap. 65. *ad oculorum medicamenta fictili novo torretur* (papavaris lacrima) *dum mollior fulviorque appareat*.

ibid. P. ✠. *I.*) Codex Mediceus primus, *p.* ✠. =.

ead. l. 8. *P.* ✠. *II.*) Ita in vulgatis libris. In Codice Ms. modo allato, *p.* ✠. *s.* in Mediceis ceteris, *p.* ✠. *I. Z.*

ead. l. 11. *P.* ✠. =.) Ita ex Cod. Mediceo I. Al. *p.* ✠. *I.*

ibid. P. ✠. *I.*) Lindenius leg. *p.* ✠. *V*.

ead. l. 13. *Squamae aeris, quod* στόμωμα *appellant*) Pro *aeris*, quod habent Mss. omnes, Criticis quibusdam videtur legendum *ferri;* atque ita edidit Lindenius. Videndum tamen, ut alii monent, num forte Celſus in eadem fuerit ſententia, in qua Plinius, qui lib. 34. cap. 11. ita ſcribit: *Squamae* (aeris) *eſt alterum genus ſubtilius, ex ſumma ſcilicet lanugine decuſſum, quod vocant ſtomoma*. Et quamvis Celſus lib. 5. cap. 1. duas poſuerit dumtaxat aeris ſquamae ſpecies, alteram aeris tantum, alteram rubri aeris; neque de hac tertia ſpecie quidquam addiderit: tamen, quoniam ex Plinii verbis colligitur, eam nihil eſſe aliud, quam ſubtiliorem quandam rubri aeris ſquamam, videri

poteſt, cum illam nominavit, hanc quoque intellexiſſe. Ceterum hoc Cleonis collyrium, ponderum tantum ratione diverſum, habetur etiam apud Aëtium Tetrab. 2. Serm. 3. cap. 107. & apud Paulum lib. 7. cap. 16. ſed vocem στομώματος, quam illi adhibuerunt, alii aliter interpretantur. Cornarius *ferri ſtomomatis* vertit ex Aëtio; Guinterius ex Paulo, *aeris, quod ſtomoma dicitur.* Mihi & Aëtius & Paulus ex iis videntur explicandi, quae ipſi de ſtomomatis ſquama ſcribunt, alter Tetrab. 1. Serm. 2. cap. 59. alter lib. 7. cap. 3. ubi eam ab aeris ſquama omnino diſtinguunt; ſicut Galenus quoque lib. 9. de ſimpl. medic. facult. cap. 3. & Dioscorides lib. 5. cap. 90. &, qui hunc ſequitur, Oribaſius lib. 13. Collect. quem fruſtra Harduinus in Plinii ſententiam trahere conatur.

ead. l. 15. *Eloti & combuſti*) In Codice Mediceo 1. *& loti &c.* ex quo Codice particula *&* ante vocem *eloti* additur alia manu in quarto. Hinc in vulgatis libris, *& eloti & combuſti.* Sed in Mss. ceteris, *eloti & combuſti.* Fortaſſe tamen legendum, *combuſti & eloti:* nam prius comburebatur, tum lavabatur. Vide Dioscoridem lib. 5. cap. 96. & Plinium lib. 34. cap. 18. Attamen etiam lib. 5. cap. 28. ſect. 5. habetur, *plumbi eloti combuſti.* Poſtea repoſui *p.* X. *VI.* ex editionibus Aldina, Pantiniana, & aliis, ex multis etiam Mss. pro *p.* X. *I.* ut alii legunt ex Mediceo 1.

ead. l. 16. *Attalium quoque*) Antea legebatur, *Eius aliud quoque;* quod probari non poteſt. Nam ſic Cleonis collyria tria eſſent; cum tamen duo tantum a ſe poſita Celſus affirmet ſect. 8. huius capitis: *Cleonis collyrio quidam, quod ex duobus ante poſitum eſt, utuntur.* Quare *Attalium* repoſui ex fide Codicis Medicei 1.

ead. l. 17 *ſq. P.* X. —.) Significat unciam denarii, ſive dimidium ſextantis denarii; atque hac ratione Romanorum pondera ad Graecorum pondera accommodat. Nam ut denarii ſextans, & ὀβολὸς ſibi reſpondent; ſic denarii uncia, & ἡμιοβόλιον. Sic autem repoſui ex Codice Mediceo primo. Codices alii & editiones antiquiores habent *p.* X. *z.* Quidam leg. *p.* X. 3. ex Caeſario: Lindenius, *p.* X. *I.*

ead. l. 18. *P.* X. =.) Hic quoque ſecutus ſum Codicem Mediceum 1. Alii leg. *p.* X. *I.* ut eſt in plerisque Codicibus: alii cum Caeſario vetuſtioribusque editionibus omnibus, praeter principem Florentinam, *p.* X. *l.*

ibid. Croci p. 𐆖. *I.*) Haec omittit Lindenius, itemque illa, *lycii p.* 𐆖. *III.* quae poſtea ſequuntur. Quidam hic quoque leg. *croci p.* 𐆖. *I.* ut eſt in edit. an. 1493.

ead. l. 20 *ſq. Quod gummi hoc non habet, liquidum in pixidicula ſervatur*) Nam ſi inaruerit, cum gummi, quo glutinetur, non habeat, friabitur. Vide ſect. 8. huius capitis. Sic repoſui, cum in Codice Mediceo primo legatur, *quod commiſcuit hoc non habet &c.* in ceteris, *quod cum cummiſcuit id hoc non habet. Liquidum in buxidicula ſervatur;* niſi quod tertius & ſextus non habent *cum.* Videtur autem *cummiſcuit* ortum eſſe ex *cummis*, quod frequenter occurrit in Mss. pro *gummi.* Vulgo alii legunt, ut eſt in editione I. *quod cum miſcuit: liquidum in pixidicula ſervatur;* Egnatius, *quod cum gummi miſcuit id quod habet liquidum in pixidicula ſervatur.* Conſtantinus & Stephanus, *quod cum gummi miſcuit, liquidum in pidixicula ſervatur.* Sed Conſtantinus adnotat, haec verba *liquidum in* non eſſe in antiquo exemplari; ac *miſcueris* in illo legi, & *ſervetur.* Hinc Lindenius: *quod, cum miſcueris, in pixidicula ſervetur.*

ead. l. 23. *P.* 𐆖. *I.*) Ita ex Stephano & Lindenio. Mss. alii habent 𐆖. alii, ut Mediceus I. *p.* 𐆖. atque ita multi quoque ex vulgatis.

ead. l. 24 *ſq. Nucleos palmarum combuſtos numero XX.*) Non improbo hanc dicendi formam, *numero xx.* cuius multa exempla vel in antiquis lapidibus habentur. Hic tamen vox *numero* fortaſſe eſt ex gloſſemate: non enim ſolet Celſus ita loqui; ut apparet praeſertim ex lib. 4. cap. 10. Ipſa quoque varietas Codicum mendi ſuſpicionem affert. Ita enim habetur in margine editionis Conſtantinianae, & in Codicibus Mediceis ceteris. At in Codice primo & in editione prima, & in duabus vetuſtiſſimis ann. 1493. 1497. & in aliis nonnullis, *p.* 𐆖. *x.* Cum igitur eſſet *xx.* pro varia interpretandi ratione, alii addiderunt *numero*, alii *pondo*, qui etiam primum *x* in 𐆖 mutarunt. Caeſarius conſtructioni opem attulit hac ratione: *nucleorum palmarum combuſtorum p.* 𐆖. *x.* quem multi ſequuntur. In editione Aldina legitur, *nucleos palmarum combuſtos numero* 𐆖. in margine Gryphianae, *nucleos palmarum combuſtos numero x.*

ead. l. 27. Ἀχάριστον) Al. *achariſtum;* nec aliter Codices Medicei.

ead. l. 28. *P.* 𐆖. =.) Al. *p.* 𐆖. Al. *p.* 𐆖. *II.* ut eſt in

Codicibus Mediceis, excepto primo, in quo *p.* =. Ex hoc Codice reposui sextantis notam.

ead. l. ult. Botryitidis) Al. *botryodis*; Lindenius, *botryitidis*; cui suffragatur Codex Mediceus I. qui habet *botruitidis*. In Codicibus aliis habetur *botroitidis*. Hinc potest quivis intelligere, quam verum sit, quod ait Rhodius, in omnibus & scriptis & impressis libris esse *botryodis*.

Pag. 319. *l.* 5. Κύθιον) *Cythion* Latinis literis omnes scribunt, praeter Egnatium. In Cod. Mediceo I. est *ciclon*.

ead. l. 6. Τέφριον) Haec quoque vox a plerisque Latinis literis scribitur. Sed cum Mss. Codices alii habeant *tephro*, alii *trephron*, reponendum videtur *tephron*, ut est correctum in Mediceo VII. & in aliquo alio, vel τεφρόν. Ita porro nominatur ab Aëtio Tetrab. 2. Serm. 3. cap. 105. *Tephrion*, ut vulgo legitur, habetur in Cod. Mediceo IV. ab emendatore, cum esset a librario *trephron*.

ibid. Amyli) Lindenius leg. *Habet amyli*.

ead. l. 8 *sq. Spumae argenti elotae p.* Ӿ. *VIII.*) In Cod. Medic. I. & in editionibus antiquioribus, *spumae elotae p. XIX*. Pro *p. XIX*. Caesarius reposuit *p. VIII*. Hunc Lindenius inter alios secutus, vocem *argenti* praeterea addidit, ut est in margine editionis Constantinianae. In Codicibus ceteris Mediceis desunt tres voces *spumae argenti elotae*, ut & notae praecedentes, *p.* Ӿ. *IV*. Ita in illis legitur: *cerusae elotae p.* Ӿ. *VIII*. In editione Ald. *cerussae elotae p.* Ӿ. *VIII. spumae elotae p.* Ӿ. *XIV*.

ead. l. 13 *sq. Castorei p.* Ӿ. = =.) Lindenius leg. *Habet autem hoc, castorei p.* Ӿ. *II*. al. *Castorei p.* Ӿ. *II*. Ego sic reposui ex Codice Mediceo I.

ead. l. 16. *P.* Ӿ. *VIII.*) Codex Mediceus I. *p.* Ӿ. *XXXVI*.

ead. l. 18. *P.* Ӿ. *XXVI.*) Idem Codex, *p.* Ӿ. *XXXVI*.

ead. l. 20. *Eo magis leniri medicamentum debet &c.*) Medicamenta hactenus exposita lenia quidem sunt; sed quo gravior inflammatio est, eo magis leniri debent, adiecto vel albo ovi vel muliebri lacte. Lindenius leg. *medicamento*, ut in Codice Constantini. Codices Medicei & Vaticani habent *medicamentum*.

ead. l. 27 *sq. Lavari debet, leviter ante &c.*) Lindenius & alii multi verba sic distinguunt: *lavari debet leviter, ante ex oleo perfricatus*; sed perperam: nam *leviter* refertur ad *perfricatus*.

Pag. 320. *l.* 2. *Ex eorum dierum consuetudine*) Lindenius

leg. *ex operum consuetudine:* quod merito Morgagnus improbat.

ead. l. 4. *Leve*) Ita ex aliquibus Mss. In aliis est *lene*; ut antea vulgo legebatur. Vide adnot. ad lib. 4. cap. 15. pag. 207. l. 9. Haec vox abest a Mediceo I. itemque particula *Sed* in periodo sequenti.

ead. l. 15. *Tempestatum*) Idem Codex Mediceus habet *tempestatium.*

ead. l. 23. *Aliis*) Codex modo allatus non habet vocem hanc.

Pag. 321. *l.* 2. *Sic, uti*) Cod. Mediceus habet *sic ut*; Lindenius leg. *est, sic uti.*

ead. l. 6 *sq. Aliquanto saepius*) Ita in Mediceo I. nonnullisque aliis Mss. & in editionibus antiquis plerisque omnibus. Constantinus & Ronsseus habent, sicut Mediceus III. & alii Codices, *aliquando saepius*; Lindenius, *aliquando serius.*

ead. l. 12. *Sua sede*) Lindenius, *e sua sede.*

ibid. Πρόπτωσιν *id &c.*) Locus hic ita legitur in Mss. Mediceis, excepto primo: *proprie enim malum id quo oculi procidunt Graeci appellant proptosin.* In editione Ald. *proprie enim* πρόπτωσιν *id, quoniam oculi &c.*

ead. l. 16. *Indici*) Lindenius leg. *induci*; minus recte, ut Morgagnus animadvertit; non tamen sine Codicum testimonio; siquidem ita habent Medicei III. & VI.

ead. l. 22. *P.* ☧. —.) Ita in Codice Mediceo I. Alii leg. *p.* ☧. quidam cum Egnatio, *p.* ☧. *I.* ut est in Codd. ceteris.

ead. l. 24. *Levi, subaustero*) Ita ex Lindenio. Al. *leni subaustero.*

ead. l. 27. *Myrrham nigram*) *Murram* vel *myrram*, quod est in Mss. fortasse corruptum est, ut alibi, ex *murtam* vel *myrtam*. Hanc mihi suspicionem iniecit adiunctum *nigram*, quod myrrhae aptum non videtur. Myrtus alia candida, alia est nigra, quae etiam valentior. Porro cum myrti baccam ad oculorum inflammationem recte imponi doceat Plinius lib. 23. cap. 9. & Dioscorides lib. I. cap. 155. illud quoque suspicari licet, baccam ipsam a Celso significari; quo sensu etiam Cato *murtam nigram* habet cap. 125. R. R.

ead. l. 28. *Aut hyoscyami folia cum ovi cocti vitello*) In Cod. Mediceo I. deest vox *folia*. Lindenius leg. *aut hyoscyami folia cum ovi vitello cocta.*

Pag. 322. *l.* 5. *Admovenda*) Lindenius leg. *adhibenda*. Ita ſane Codex Mediceus I. habet, & Vaticanus VI. ſed alii omnes, *admovenda;* & quidem rectius, ut mihi videtur. Sic lib. 5. cap. 26. ſect. 21. *cucurbitulam admovere a diverſa parte.*

ead. l. 8 *ſq. Ut aut indureſcat*) Ita in Cod. Mediceo I. Lindenius omittit *aut:* quam particulam etiam nonnulli eorum omittunt, qui, pro *indureſcat*, legunt, ut eſt in aliis Codicibus, *inareſcat.*

ead. l. 16. *At ſi induruit*) In Mss. Mediceis, *Ac ſi eduruit;* excepto primo, in quo eſt, *At ſi induruit*, ut habet Lindenius. Alii vulgo leg. *Ac ſi induruit.*

ibid. Ne) Linden. *ut ne.*

ead. l. 18. *Hamo ſumma tunica apprehendatur*) Pro *hamo*, Codices Medicei omnes, praeter primum, habent *oculi.*

ead. l. 19. *Infra id deinde ſcalpellus &c.*) Lindenius leg. *atque infra id ſcalpellus &c.*

ead. l. 20. *Coniicienda*) Idem, *iniicienda.*

ead. l. 26. *In his ipſis*) In nonnullis editionibus, & in Codicibus Mediceis, excepto primo, additur *oculis;* quod eſt a malo interprete.

ead. l. 27. *Parte*) Non habent vocem hanc libri Mss. immo neque impreſſi ante Lindenium. Ego malim collocare poſt *interiore.*

Pag. 323. *l.* 6. *Inflammatione*) Ita in Cod. Medic. I. Alii leg. *inflammationibus.*

ead. l. 11. *Inhibet*) Haec eſt vulgaris lectio; eamque Codex primus confirmat. Medicei tamen ceteri habent *prohibet.*

ead. l. 15. *Philalethes*) Tum hic, tum ſect. 23. huius cap. alii leg. *Phyletos*, vel *Phylaetos;* ut habent multi Codices: alii *Philetis*, ex Caeſarii emendatione: Egnatius φιλαληθοῦς. In Cod. Mediceo I. hic legitur *Philalethos.* Ego tamen repoſui *Philalethes*, quod ita ſit infra in eodem Codice. Niſi forte, cum in ſect. 23. quidam Codices habeant *philadelphos*, malit quis legere utrobique *philadelphion;* quod φιλαδέλφιον κολλύριον nominetur a Galeno in lib. 5. de C. M. S. L. cap. 8.

ead. l. 16. *Huic aptum eſt*) Subaudiendum *vitio;* quemadmodum in his verbis lib. 4. cap. 16. *In hoc utique adhibere oportet comprimentia.* Niſi forte legendum, *huc aptum eſt;* ut lib. 5. cap. 19. ſect. 21.

ibid. Myrrhae) Lindenius leg. *Habet enim myrrhae.*

ead. l. 18. Ἀστὴρ) Perperam alii, *aſtera;* ut habent Codices Medicei omnes, praeter primum, in quo eſt *haſter.*

ibid. Tragacanthae) Cod. Mediceus 1. *trachanti;* & ſect. 7. huius cap. *tragante.*

ead. l. 23. *Eaque*) Codex modo allatus, *ea;* & poſtea, *ferae puſulis poſui*, pro *fere*, *quae ſupra in puſtulis poſui*, vel, ut legit Lindenius, *propoſui.*

ead. l. 26. Διὰ λιβάνου) Ita in editione Lindenii & in margine Conſtantinianae. In Aldina διὰ βαλάνου; in ceteris *diabalanu*, ut in Codice Mediceo 1. & in aliis quoque. Tertius & ſextus habent, *diabalanus;* ſecundus, *diabalami.*

ead. l. 29. *Thuris, ſtibis combuſti & eloti*) Haec verba deſunt in Codice Mediceo 1.

Pag. 324. *l.* 8. *Curaque*) Linden. *& cura.*

ibid. & ſq. Quorum etiam ſi quid tale incidit) Lindenius pro *tale*, ut habent Mss. repoſuit *forte;* quod non displiceret, niſi a veteri ſcriptura nimis recederet. Vox iſta fortaſſe omnino tollenda eſt.

ead. l. 13. *Qui inter pilos &c.*) Vulgaris haec lectio nititur auctoritate Codicis Medicei 1. Palavicinus correxit *quo:* atque ita Conſtantinus legere mallet, vel *quum.* Conſtructio videtur talis eſſe: genus quoque vitii eſt, pediculi, qui inter pilos palpebrarum naſcuntur. Codices alii habent *quod.*

ead. l. 14. *Pediculi*) *Peduculi* legitur in Cod. Mediceo 1. & infra, *peduculos:* fortaſſe pro *pedunculi.*

ibid. Φθειρίασιν) Antea legebatur, *id* φθειρίασιν. Ego omiſi *id* ex fide Codicis Medicei primi. Sed in Codice illo eſt *thiriaſin.*

ead. l. 22. *Gargarizandum*) Al. *gargarizandumque.*

ead. l. 25. *Lacte vinoque pingui*) Lindenius leg. *lacte pingui vinoque.*

ead. l. 28. *Ne quid acrioris pituitae*) Ita in Mediceo 1. & in Codice alio Conſtantini, & in editione Lindenii. Alii leg. *ne acriorem pituitam.*

ead. l. ult. & ſq. Spumae nitri p. ✠. *I. ſandarachae p.* ✠. *I.*) Cod. Mediceus 1. ita habet: *ſpumae nitri p.* ✠. *ſandaracae p.* ✠. —. quae lectio & ipſa depravata videtur, & vulgarem, quam ſecuti ſumus, quamvis multi Codices eam confirment, ſuſpectam reddit.

Pag. 325. *l.* 3. *Mellis ei*) Vulgo *ei* ponitur ante *mellis.* Lindenius leg. *eis mellis.*

ead. l. 5. Morbi lenibus) Lindenius leg. *morbi, qui lenibus;* & infra: *fere ex inflammationibus nata.*

ead. l. 10. Alvus ab inferiore parte evocanda est) Unus hic locus est, ubi formam illam dicendi sibi familiarem, *alvus ducenda est*, non adhibuit Celsus. Nisi forte ab *inferiore parte evocanda* explicatio quaedam est vocis *ducenda.*

ead. l. 13. Compositione) Linden. *ex compositione.*

ead. l. 15. Sed & ea spuma) Quidam cum Caesario omittunt particulum *&*; & sane abest a Codice Mediceo 1. Habetur in reliquis sex.

ead. l. 18. Superiniiciendum est) Aliqui omittunt *est*, secuti editionem an. 1538.

ead. l. 21. Cucurbitula) Codex Mediceus 1. *cucurbitulae*; postea, *recte id accommodatur.*

ead. l. 25. P. ✠. I.) Ita editio Aldina & Codices Medicei omnes, praeter primum, in quo est *p.* ✠. ut alii legunt.

ibid. Cornu) Codices Medicei & editiones priscae, *cornus*; & infra, *cornum.*

ead. l. 27. Hoc) Linden. *Hoc vero.*

Pag. 326. l. 1. Et albi piperis) Tria haec verba desunt in Codice Mediceo 1.

ead. l. 3. P. ✠. I. s.) Alii *p.* ✠. *I.* Ego *p.* ✠. *I. s.* Ita enim habent omnes Medicei Codices; nisi quod denarii nota omittitur in primo.

ead. l. 13 sq. Aut cava) Hae duae voces a Lindenio Almeloveenioque perperam omissae, ut Morgagnus iam admonuit, habentur in omnibus Mediceis Codicibus.

ead. l. 17. Σμίλιον) Secutus sum editionem Aldinam. Aliae habent *smilion*, literis Latinis. In Mss. Mediceis est *zmilion* per *z*, tum hic, tum infra sect. 25. & 28.

ead. l. 18. P. ✠. IV.) Stephan. *p.* ✠. *III.* Linden. *p.* ✠. *VI.*

ead. l. 22. Phynona) Codicem Ms. qui communi huic lectioni suffragetur, nullum ego inveni. Mediceus 1. habet *Pyrrona*; alii *Pyrshona.* Itaque non deerunt, qui Πυρσὸν vel Πυῤῥὸν legendum suspicentur. Fortasse tamen reponendum est Χειρῶνα; quod in multis Mss. addatur hic titulus, *Chiron Euelpidis.*

ead. l. 23. Huic) Ita in antiquis libris. Lindenius leg. *hic*: fortasse rectius; quemadmodum cap. 28. sect. 9. *hic idonea sunt*; ubi Cod. Medic. 1. perperam habet *huic idonea sunt.* Vide tamen adnotat. ad pag. 323. l. 16. & ad pag. 332. l. 1.

ead. l. 26. *Sed ante lenitum hoc inungendum est*) Alii leg. *linitum* & *ungendum*; ut est in Mss. plerisque omnibus. Caesarii editio in margine habet *litum*; quod a Lindenio in contextum inductum sententiam nihilo meliorem reddit. Nam *litum* idem valet ac *linitum*, sive substantivum sit, sive adiectivum. Constantinus legere malebat *fingendum*, pro *ungendum*, ineptissima sententia. Ego reposui *lenitum*, & *inungendum* ex Codice Mediceo I. Intelligendum autem vitium, vel, quod malim, collyrium; qua ratione dixit sect. 8. *leniri medicamentum debet, adiecto vel albo ovi, vel muliebri lacte.* Nisi forte legendum est *leni tum*, per voces duas, hoc modo: *Sed ante leni, tum hoc &c.* id est, ante leni aliquo collyrio, tum hoc acri inungendum est. Eodem fere modo loquitur lib. 7. cap. 7. sect. 3. *si intus plaga est, inungendum primo lenibus, deinde acrioribus*; & lib. 5. cap. 28, sect. 15. *Sed prius ungi ex cerussa pustulae debent, tum hoc illini.* Illud aliquis fortasse putabit huic mutationi obesse, quod a Celso dictum est supra sect. 16. huius capitis, *Hactenus oculorum morbi lenibus medicamentis nutriuntur*; quasi nunquam essent deinde lenia collyria adhibenda. Sed locum illum consideranti facile apparebit, aliud Celsum non significare, nisi quaedam esse oculorum vitia, quae acribus medicamentis curanda sunt. Hinc tamen non sequitur, cum acribus lenia quoque interdum adhiberi non posse.

ead. l. 28. *Sphaerion*) In Codice Mediceo I. *sperion*, tum hic, tum infra sect. 13. *perion* sect. 25. *spaerion* sect. 28. Ceterum Graecis literis scribendum videtur.

ead. l. 30. *P.* ♓. *I.* =.) Ita in Cod. Mediceo I. Reliqui sex habent, *p.* ♓. *I. s.* sed in quarto correctum est, *p.* ♓. *II.* atque ita legitur in vulgatis.

ead. l. ult. P. ♓. *II.*) Antea legebatur, *p.* ♓. *III.* quemadmodum alia manu mutatum est in Codice Mediceo IV. cum in eo esset, ut in aliis quinque, *p.* ♓. *IX.* Ego reposui *p.* ♓. *II.* ex Codice primo.

Pag. 327. *l.* 4. *P.* ♓. =.) Hic quoque secutus sum Cod. Medic. I. Reliqui habent *p.* ♓. *I.* Vulgo legitur *p.* ♓.

ead. l. 5. *Misy combusti*) Alii leg. *minii*, ut est in Cod. Mediceo I. Ego reposui *misy* ex Codicibus aliis: nam misy coquebatur, sive comburebatur, ut discimus ex Celso ipso lib. 5. cap. 9. & ex Dioscoride lib. 5. cap. 117. Constantinus quoque *misy* invenit in quodam Codice: sed *misyos* legendum putat, tum hic, tum alibi.

ead. l. 6. *P.* ✕. *I.*) Ita in Codice Mediceo I. Alii leg. *p.* ✕. *III.*

ead. l. 7. *P.* ✕. *I.* =.) Ita in eodem Ms. In Mediceis ceteris, *p.* ✕. *II.* In vulgatis, *p.* ✕. *I.*

ead. l. 21. *Habet*) Lindenius, *quod habet.*

ibid. P. ✕.) Ita Mss. Codices, & omnes fere vulgati libri. Egnatius leg. *p.* ✕. *V.*

Pag. 328. *l.* 1. *Asclepios*) Alii leg. *Asclepias*, tum hic, tum sect. 32. huius capitis. Ego reposui *Asclepios* ex Codice Mediceo I. Apud Galenum lib. 4. de Composit. medic. s. l. cap. 8. est collyrium, quod Ἀσκληπιὸς nominatur, sed ab hoc diversum. Haec vox videtur Graecis literis scribenda.

ead. l. 2. *Habet*) Lindenius addit *hoc;* Codices Medicei sex, *ea;* Codex primus neutrum habet.

ead. l. 4. *Gummi*) Olim legebatur *cumini.* Lindenius reposuit *gummi;* quod sane Mediceus I. & nonnulli alii Codices habent.

ead. l. 7. *Canopite collyrium*) Quidam leg. *Conopitae collyrium.* Vox *collyrium* fortasse est interpretis alicuius, qui eam margini adscripsit.

ead. l. 8. *Acaciae*) *Cassiae* habent omnes Codices Medicei, praeter vetustiorem, in quo, ut in vulgatis, legitur *acaciae.*

ead. l. 9. *Papaveris lacrimae*) Duae hae voces desunt in Codice Mediceo I.

ead. l. 11. *P.* ✕. *IX.*) In plerisque Codicibus additur, *aqua pluviatilis;* quas ego duas voces omisi ex fide Medicei I. Qui illas addidit, oblitus videtur quid Celsus monuerit sect. 16. huius cap. *Quotiescunque non adiicio, quod genus humoris adiiciendum sit, aquam intelligi volo.* In libris vulgatis legitur *p.* ✕. *IX. cum aqua pluviatili.* Pro *IX.* Cod. Mediceus I. habet *VIII.*

ead. l. 15. *Croci Siculi*) Lindenius leg. *croci Cilicii;* quemadmodum habetur lib. 5. cap. 23. sect. 2. Apud Scribonium quoque Composit. 29. *Cilicii*, pro *Siculi*, Rhodius legendum suspicabatur. Sed iterum in Composit. eiusdem Scribonii 30. legitur, *croci Siculi.* Ceterum, si apud Celsum & Largum *Siculi* mendum est, ne Marcelli Empirici quidem, & Galeni Codices hac suspicione carent. Nam Marcellus Empiricus habet, *croci Siculi* ✕. *III.* cap. 8. in collyrio, quod perichrystarion a Graecis vocari ait (περίχριστον Rhodius legendum putat); quod idem est atque

illa, quam secundo loco citavi, Scribonii Compositio. Apud Galenum autem est κρόκου Σικελοῦ in collyrio, quod Μαχάωνος Ἀσκληπιὸς inscribitur, lib. 4. de Composit. medic. s. l. cap. 8. Ad Celsum quod attinet, Codex Mediceus 1. non habet vocem *Siculi*; quia tamen postea, pro *singulorum*, habet *singuli*, suspicari possumus, librarium similitudine vocum *Siculi* & *singuli* deceptum, priorem omisisse. Nisi dicere malimus, *Siculi*, quod est in aliis Codicibus, ex illo ipso mendo *singuli* ortum esse.

ibid. P. ✠. *XXXII.*) Ita in Codice Mediceo 1. & in editionibus antiquioribus. Alii habent, *p.* ✠. *XXXI.* ut reliqui Codices Medicei; alii, ut Caesarius, *p.* ✠. *LII.*

ead. l. 16. *P.* ✠. *IX.*) Codex Mediceus 1. *p.* ✠. *VIII.*

ead. l. 18. *P.* ✠. =.) Antea legebatur, *p.* ✠. *III.* Ego sic restitui ex Codice Mediceo 1. In Codicibus aliis est, *p.* ✠. *z. III.*

ead. l. 24. *Ex fici cremore*) Codex Medic. 1. non habet *ex.*

ead. l. 27. *Quod lapidem haematiten habet*) Lindenius leg. *quodque &c.* Ceterum non apparet, quorsum haec verba addantur; cum illa, quae praecedunt, idem significent. Nam ex acribus medicamentis, quae supra comprehensa sunt, nullum est, praeter Sphaerion, quod lapidem haematiten habeat. Nisi forte *quod* valet *quia*; vel id ipsum reponendum est, ut legitur in Cod. Mediceo 1. Sed tum rationem Celsus reddere debuisset, cur praecipue lapis haematites hic utilis sit. Haec igitur fortasse adnotatio aliqua est, ex margine descripta. Si quis contra existimat, haec verba esse Celsi; illa vero, *quod Sphaerion nominatur*, interpretis alicuius; is non videtur animadvertisse, solere Celsum Sphaerion istud & alia huiusmodi collyria propriis nominibus appellare. Lege sectiones huius cap. 23. 25. & 28.

ead. l. 30. *Haec autem inflammationem &c.*) Aspritudo sequitur inflammationem. Ita ex Cod. Mediceo 1. & Lindenio. Alii leg. *Hanc autem inflammatio &c.* sed perperam.

Pag. 329. *l.* 2. *Ipsam deinde aspritudinem auget*) Legendum puto *ipsa*, scilicet lippitudo: quamvis omnes Codices habeant *ipsam*; atque alii quidem, ut Mediceus 1. ante *deinde*, alii post *aspritudinem*. Lindenius leg. *atque ipsam &c.*

ead. l. 12. *Oculos*) Sic restitui ex multis Mss. Alii leg. *oculorum palpebras*, ut est in Mediceo 1.

ead. l. 13. *Cibos autem sumemus*) Lindenius leg. *cibi autem sumendi sunt.*

ibid. & sq. Extenuantes; at medicamentum id, quod Caesarianum vocatur. Habet &c.) Sic interpungendum putavi, ut apte cohaereret oratio. Alii omnes, *extenuantes.*

At medicamentum id, quod Caesarianum vocatur, habet &c. Codex Mediceus 1. non habet particulam *at:* neque sane est necessaria.

ead. l. 15. P. X. I.) In Codice Mediceo 1. *p. X. I.* —. Fortasse legendum, *p. X.* —. ut est in margine editionis Constantinianae.

ibid. & sq. P. X. =. piperis albi p. X. = =.) Ita ex Codice modo allato. In Codicibus aliis est, *p. X. I. piperis albi p. V.* Vulgo legitur, *p. X. piperis albi p. X. V.* sed in margine edit. Constantinianae, *p. X.* ÷. —. pro *p. X.*

ead. l. 24. Aeruginis rasae p. X. IV.) Vulgo additur, *cum aqua pluviatili*, vel *pluviali;* quod adventitium est, nec legitur in Codice Mediceo 1. In Codicibus ceteris habetur, *aqua pluviatili:* particula vero in IV. dumtaxat, & quidem alia manu ex Palavicini emendatione. Vide adnotat. ad pag. 328. l. 11.

ead. l. 25 sq. Quod Canopite, & id &c.) Ita ex Lindenio. Al. *quod Canopites est, & id &c.* al. *quod Canopite est, & id &c.* Constantinus mallet *Canopitae.* In Codice Mediceo 1. legitur, *quod canopitae est id &c.*

ead. l. 27. Si) Lindenius, *Si autem.*

ead. l. ult. Ξηροφθαλμίαν) Idem leg. *quod* ξηροφθαλμίαν: & infra, *Sub hoc neque tument, neque &c.*

Pag. 330. l. 2. Tantum) Codex Mediceus 1. *tamen.*

ibid. & sq. Cum dolore quodam graves sunt, & noctu &c.) Ita in Codice modo allato: in aliis, pro *graves sunt*, *gravescunt*, ut olim legebatur. Codicem unum affert Constantinus, in quo habetur, *cum dolore quodam fere levi, & prurigine gravescunt, & palpebrae citra duritiam ullam noctu &c.* atque ita Lindenius edidit, non aliud mutans, quam *gravescunt* in *graves sunt.* Sed quaedam videntur addita ex Aëtio, qui Tetrab. 2. Serm. 3. cap. 75. ita scribit: *Lippitudo sicca est, quum subaridus factus fuerit oculus, & leniter dolens, citra duritiam palpebrarum.* Verba autem illa, *fere levi*, huc traducta fuerunt ex varianti lectione, de qua infra; ut locus totus ad allata Aëtii verba conformaretur.

ead. l. 3. Prae gravi) Alii leg. *praegravi*, ut est in Codice Mediceo primo. Stephanus & Lindenius, *prae gravi*,

per voces duas; & quidem rectius. Codices reliqui Medicei habent, *fere levi*.

ead. l. 4. *Inhaerescunt*) Quidam cum Caesario leg. *inarescunt*: & sane in Codice Mediceo I. est *inharescunt*. Sed retinendum *inhaerescunt*, quod alii Codices habent. Ex descriptione ξηροφθαλμίας & σκληροφθαλμίας, quae est apud Aëtium l. c. apparet, Celsum utrumque vitium coniunxisse.

ibid. Generi huic) Al. *generis huius*.

ead. l. 5. *Minus expeditus*) Lindenius leg. *minus expeditior*; sed perperam. Nam, ut Morgagnus animadvertit, comparativa non ferunt adverbium *minus*.

ead. l. 8. *Neque qui*) Ita nonnulli cum Ruellio. Al. *qui neque*, ut est in Mss. plerisque. In Mediceo I. *neque hi qui*.

ead. l. 12. *Defricare*) Alii leg. *perfricare*, ut est in edit. an. 1493. Fortasse recte; siquidem Celsus saepius adhibet verbum hoc. Attamen in editione I. & in Mss. est *defricare*; quod occurrit etiam lib. 5. cap. 28. sect. 18. & 19.

ead. l. 13. *Aptissimum*) Linden. *hoc aptissimum*.

ibid. Rhinion) Graecis, opinor, literis scribendum est, sicut infra βασιλικὸν scribitur ab Egnatio & Lindenio. Codex Mediceus I. habet *finion*.

ead. l. 14. *P.* ✠. =.) Ita ex Codice Mediceo I. Alii leg. *p.* ✠. *I.* Codicibus Mediceis ceteris suffragantibus.

ead. l. 16. *Lapidis haematitis, lapidis Phrygii, lycii*) Haec verba desunt in omnibus Codicibus Mediceis, praeterquam in primo. In IV. & VII. margini adscripta sunt alia manu.

ead. l. 18 *sq. Eodem accommodatum est*) Sect. 21. huius cap. *eodem valet*. Lindenius ibi retinet *eodem*; hic *eidem* reponit.

ead. l. 22. *Id quod supra positum est*) Haec fortasse librarii ex margine addiderunt.

ibid. Potest similiter id &c.) Antea legebatur, *potest similiter prodesse id &c.* Ego omisi *prodesse* ex fide Codicis Medicei I. quod verbum, cum proxime antecedat, facile hic intelligitur. Reliqua tamen verba depravata sunt in Codice illo; sic enim habetur: *potest simulare id &c.* Palavicinus correxit *similiter*, atque addidit *prodesse*: unde vulgaris lectio. Sed nec ceteri Medicei Codices vitio carent. Nam in aliis legitur, *potest prodesse militare id*; in septimo, *potest esse militare id*; in sexto deest verbum *potest*.

ead. l. 26. *Elotae*) Al. *lotae*: ego *elotae* ex Codice Mediceo I.

ibid. P. ✠. *VI.*) Ita in libris vulgatis; quos sequor. Nam in Mss. mendum inesse suspicor. Mediceus 1. habet, *p.* ✠. *XVI.* ceteri sex, *p.* ✠. *IV.*

ead. l. 29 *sq. P.* ✠. *III. piperis albi p.* ✠. *IV.*) Al. leg. *p.* ✠. *XIII.* (Constant. *p.* ✠. *XIV.*) *piperis albi p.* ✠. *IV.* Ego secutus sum editiones antiquiores, quod Codices Medicei plerique, si leve mendum sustuleris, cum iis consentiant. Codices habent, *p. XIII.* pro *p.* ✠. *III.* immo in secundo est, *p.* ✠. *III.* & perperam reponitur, *p. XIII.* In sexto, *p.* ✠. *XIIII.* sed postrema unitatis nota expungitur. In quarto vero corrigitur, *p.* ℞. *IV.* & verba proxima, *piperis albi p.* ✠. *IV.* notantur tanquam aliena, quia non sunt in primo. Is enim ita habet: *cummis p.* ℞. *IV. croci &c.*

Pag. 331. *l.* 3. *In vas fictile additum*) *Addere* pro *indere* a Varrone quoque Plinioque adhibetur. Varro lib. 1. R. R. cap. 154. *in ollulas addatur* uva. Plinius lib. 20. H. N. cap. 22. *In ovum inane succum* (marrubii) *addit*; & lib. 23. cap. 7. *Dentium quoque dolori hic succus* (caprifici) *appositus in lana prodest, aut in cava eorum additus.* Celsus ipse cap. 8. huius libri sect. 2. dixit, *addita in narem per linamentum aut penicillum ea compositio est &c.* Lindenius ibi veteres Codices sequitur: hic vero Constantinum sequi maluit, qui *inditum* margini adscripserat.

ead. l. 4. *Reponitur, sublatumque post dies viginti rursus teritur*) In Codice Mediceo 1. *reponitur, sublatum est post &c.* Lindenius leg. *reponitur diebus viginti, & rursus sublatum teritur.*

ead. l. 5. *Sic appellatur*) Lindenius addit *psoricum*; quod non est in aliis editionibus, nec in meis Mss.

ead. l. 6. *In basilico*) Lindenius leg. *de basilico.*

ead. l. 9. *Ubi non sunt autem medicamenta*) Idem Lindenius leg. *At, ubi non sunt medicamenta.*

ead. l. 20. *Reliquiis*) Codex Mediceus 1. & aliqui alii, *reliquis.*

ead. l. 21. *Adiuvat id*) Lindenius leg. *Adiuvat & id*; quemadmodum habet in margine Constantini editio.

ead. l. 24. *Διὰ κρόκου*) Editiones Aldina vetustiores habent *diacrocu*, Latinis literis; & ita est in Codice Mediceo 1. In Codicibus ceteris, *diacrocon.*

ibid. P. ✠. *I.*) Codex Mediceus 1. *p.* ℞. *I.* reliqui sex, *grana p.* ✠. *I.*

ibid. Cilicii) Ita editiones Caesarii, Ruellii, Pantini &

Lindenii; nec discrepare videtur Codex Mediceus vetustior, in quo *cilici.* Alii legunt, ut habent multi Codices, *cilicis.*

ead. l. ult. Cyprini) In Codice Mediceo I. *cypri;* sed fortasse mendose, sicut paulo supra in eodem Codice *cypri*, pro *cyprino.* Palavicinus correxit *cyprini;* atque ita legitur in vulgatis libris. Alii Codices Mss. habent *cyprii.* Ceterum *cyprus* hac significatione usurpatum est in lib. 5. cap. 24. sect. 3.

Pag. 332. *l.* 1. *Huic quoque*) Codex Mediceus I. *huc quoque;* Lindenius, *quoque huic.* Vide adnotat. ad pag. 323. l. 16. & ad pag. 326. l. 23.

ead. l. 2. *Quae ad caliginem proxime*) Verba haec, itemque illa, *atque exercitatione*, quae infra sunt, in Cod. Mediceo I. cum deessent, a Palavicino fuerunt adscripta. In Codicibus Mediceis reliquis legitur: *quaeque ad caligines proxime &c.*

ead. l. 7 *sq. Caput, & quidem irino*) Lindenius leg. *caput ex irino.*

ead. l. 14. *Potentiae, qua cernit*) Lindenius leg. *pupillae:* Pantinus *pituitae*, ut est in editione an. 1538. non tamen a Caesario; nam prima eius editio, ut pleraeque omnes, habet *potentiae*, Mss. Codicibus suffragantibus. Excipiendus mihi est Mediceus I. in quo, loco *potentiae*, *lippientiumq.* fuisse apparet. Nihil praeterea sciri potest: nam Palavicinus veterem scripturam obliteravit, ut hanc ipsam, *potentiae, qua cernit*, reponeret. De cuius integritate vix dubitare licet. Nam, ut Morgagnus animadvertit, vox *potentia* eodem modo adhibetur libr. 7. cap. 7. sect. 14. *Igitur vel ex morbo vel ex ictu concrescit humor sub duabus tunicis; isque paulatim indurescens potentiae se opponit.*

ead. l. 15. *Inveteravit*) Al. *inveteraverit*, ut est in editione an. 1493. Editio I. cum Mediceo I. & aliis Mss. habet *inveteravit.*

ead. l. 23. *Ac*) Codex Vaticanus VII. & editiones Caesarii, Pantini, & Lindenii, *At.*

ead. l. 27. *In altero*) Lindenius leg. *in uno;* & infra, *convulsus*, pro *concussus.*

Pag. 333. *l.* 2. *Praestet*) Codex Mediceus I. *praestat.*

ead. l. 4. *Funditur*) Ita in Codice modo allato. Al. leg. *effunditur;* Linden. *diffunditur.*

ead. l. 5. *Hebetescit*) Al. *hebescit.* In Codice Mediceo ve-

tustiore, quem ego secutus sum, legitur *hebetescit;* quod est iam a Rhodio notatum.

ibid. Ac paene difficillime) Videtur deesse verbum aliquod post *paene*, quod cohaereat sensu cum *hebetescit*, & ante *difficillime* sententiam absolvat: quo modo Lindenius edidit, *ac paene caligat. Difficillime &c.* Lindenius autem, opinor, non veterem aliquem Codicem secutus est, sed Constantini coniecturam; qui legendum arbitrabatur, *ac paene caligatur. Difficillime &c.*

ead. l. 6 sq. In utraque vero, id est, & paralysi & mydriasi) Lindenius omittit particulam *&*, quae est ante *paralysi*. Codex Mediceus I. ita habet: *In utraque parte vero id est & paralysi & cumydriasi;* & *cum* supra *paralysi*, ut legatur, *cum paralysi.*

ead. l. 11. Melle inungi) Lindenius leg. *oculos vero melle inungi;* ut est in margine editionis Constantinianae. Sed voces illas duas *oculos vero*, quae in veteribus Codicibus non habentur, nullo modo necessarias esse apparet ex simili loco sect. 16. huius cap. *Inungi vero eo debet, quod habet &c.*

ead. l. 17. Videtur, & recenti re) Ante Lindenium legebatur, *videtur ex recenti re;* ex Codice scilicet Mediceo IV. in quo cum esset, ut in aliis quinque, *videretur recenti re;* alia manu correctum est *videtur*, & addita particula *ex.* Porro haec additio facta est ex Codice I. in quo est, *videtur ex recentiore.* Palavicinus reposuit *&* pro *ex*, & *recentiore* mutavit in *recenti re.* Sic autem legitur & in Codice Vaticano VI. & in Codice alio Constantini, & in editione Lindeniana.

ead. l. 18. Moliri) Codex Mediceus I. *molliri.* Etiam lib. 3. cap. 18. *Sed id ipsum tamen moliri cibo, quam medicamento, melius est*, Codex ille habet *molliri.* Sed utrobique mendose.

ead. l. 22. Quidam) Priscas editiones sequor, cum quibus Mss. Codices consentiunt plerique omnes. Gryphius & alii nonnulli leg. *quidem*, ut est in Mediceo I.

ead. l. 24. Sanie) Locus incertissimae lectionis; ut vel ex iis intelligi potest, quae Morgagnus de eo scripsit in Epist. V. Codex Mediceus I. habet *sancti;* & infra, *excepta aqua*, pro *excepta: atque.* Palavicinus corrigit *sanie.* Itaque *sanie*, & *excepta aqua* in Codice est Vaticano VI. In Mediceo IV. quoque *sanie* est repositum alia manu,

cum esset, sicut in ceteris quinque, *humore:* infra vero, pro *excepto atque,* quod alii item habent, margini adscriptum, *excepta aqua, habet vetus exemplar.* Vulgo Egnatius leg. *humore:* ceteri *sanguine,* ut est in editione 1. Caesarius tamen *sanie* habet in libri margine; itemque Constantinus, isque ex veteri Codice. Sed neuter monet, pro *excepto* (ita enim communiter legitur) *excepta* reponendum esse. Ac mihi quidem haec lectio maxime probatur; tum quia *sancti,* quod est in Codice Mediceo, ad *sanie* proxime accedit; tum quia vox haec aptior huic loco videtur, quam aut *humore,* aut *sanguine,* quas alii supposuerunt. Neque id affirmo Graecos auctores dumtaxat respiciens, Dioscoridem scilicet, & Trallianum, qui, ut alii iam adnotarunt, de hoc auxilii genere scribentes, alter lib. 2. cap. 47. alter lib. 1. de singul. corp. part. vitiis &c. cap. 23. vocem ἰχῶρα adhibuerunt: sed quia saniem hac significatione Plinium quoque saepe usurpasse animadverti. Nam & lib. 28. cap. 11. hanc ipsam rem explicans, dixit: *Quidam inassati iocineris sanie inungunt;* qui locus & a Pantino & ab aliis notatus est; & cap. 18. eiusdem libri, *Hircini vero iocineris dissecti sanies efficacior;* & lib. 30. cap. 6. *Verendorum formicationibus verrucisque medetur arietini pulmonis inassati sanies.*

Pag. 334. *l.* 1. *Exercitationibus, balneo, &c.*) Non vidit Lindenius, referri periodum hanc ad illam sectionis 34. partem, *Cuicunque vero oculi caligabunt &c.* Id si vidisset, haec verba, *gargarizationibus iisdem his quoque,* profecto non expulisset. Nunc ita edidit: *Utendum vero est exercitationibus, balneo, & fricationibus.*

ead. l. 4. *Sic*) Al. *si;* hique sententiam non absolvunt, nisi post *inungere.* Ego secutus sum Lindenium, & Codicem Mediceum 1.

ead. l. 5. *Nihil*) Lindenius leg. *Huic nihil.*

ead. l. 7. *Palumbi*) Idem habet *palumbae,* ut infra quoque.

ead. l. 8. *Horum*) Lindenius reponit *harum,* ut Constantinus habet in libri margine. Sed huius mutationis uterque oblitus, infra retinent *Eorum.*

ead. l. 10. *Celerrimeque*) Ita prorsus legendum ex Constantino & Lindenio. Nam *celeberrimeque,* quod habent Mss. & antiquae editiones, mendum est.

ead. l. 11. *Per parentes id herba &c.*) Perperam in multis Mss. legitur, *aut per parentes, aut id herba &c.* Egnatius,

qui lectionem istam primus vulgavit, addidit *chelidonio;* al. *chelidonia.*

ead. l. 15. *Minime*) Lindenius leg. *minimum;* & postea *sibi ipsi*, pro *illi ipsi.*

ead. l. 18. *Sal Ammoniacus*) Ita in multis Mss. & editione I. Alii leg. *sed Ammoniacus;* ut est in editione an. 1493. & in aliquo depravato Codice, qualem ego Mediceum VI. inveni. Mediceus I. quoque mendo laborat: nam habet *ammoniacum*, omissa voce *Sal.* Caesarius ita edidit: *Sed Armeniacus*, ut subaudiatur *lapis:* minus recte, quamvis id Pantinus probarit. Lindenius vero habet, *Sed sal Armeniacus.*

ead. l. 19. *Optime*) Al. *optimus.* Omnino legendum *optime*, ut est in Codice Mediceo I. & in editione Lindenii.

ead. l. 23. *Quae medici prodiderunt*) Communiter legitur, *quae medici quoque prodiderunt;* sed perperam, ut animadvertit Morgagnus. Ipse legere mallet, *quique.* Sed si novisset, particulam *quoque* abesse a Codice Mediceo I. non dubito, quin prorsus abiiciendam iudicavisset. Itaque secutus sum Codicis illius auctoritatem. In eodem Codice legitur *providerunt:* sed id quidem mendum est.

ead. l. 27. *Submoveri*) Ita in Mss. & in editionibus Egnat. Ruell. Pantin. & Ronss. In editione prima & nonnullis aliis, *subremoveri.* Lindenius leg. *subinde removeri.*

Pag. 335. *l.* 15. *Decocta*) Lindenius sustulit verbum *est*, cum legeretur *decocta est.*

ead. l. 18 *sq. Quod ex rosa est*) Al. *quod ex rosa factum est.* Vocem *factum* neque Lindenius habet, neque Cod. Mediceus I.

ead. l. 22. *Simul ex passo mixto &c.*) Passum mixtum dictum videtur, ut vinum mixtum cap. 9. huius libri. In Codice Mediceo I. est, *simul ex passo mixta.* Palavicinus corrigit, *ex passo simul mixto.* Lindenius leg. *simul ex passo vel mulso.* Idem postea, *decoquuntur.* In antiquis libris legitur, *decoquatur;* in margine editionis Constantinianae, *decoquantur.*

ead. l. 29. *Et rosa*) In Codice Mediceo I. *ei rosa.* Ex hoc Codice ego, pro *rosae*, ut antea legebatur, reposui *rosa*, id est, oleum rosaceum; quod rosam deinde saepe nominet. Sed neque *rosae*, contemnenda lectio est. Nam rosae floris succum in aurium dolore prodesse scribit Archigenes, apud Galenum lib. 3. de composit. medic. s. l. cap. I.

ibid. Arundinis) Ita ex Mss. Vulgo legitur *arundinum.*

Pag. 336. *l.* 9. *Miscetur, vel papaveris lacrimae, aut &c.*) Ex ipso orationis contextu apparet, nisi fallor, rectius legendum esse, *miscetur: vel papaveris lacrima, aut &c.* Scribit porro Galenus l. c. in aurium doloribus inflammationibusque papaveris lacrimam cum lacte utiliter adhiberi, idque ex frequentissimis medicamentis esse.

ead. l. 11. *Cum rosa succus*) Al. leg. *cum rosae succo:* sed perperam.

ead. l. 13. *P.* X. =.) In Mediceo 1. *p.* P̶. =. In aliis Mss. & in omnibus vulgatis libris, *p.* X. *1.*

ead. l. 14. *P.* X. =.) Ita in Codice Mediceo 1. Sed in illo deest vox *singulorum.* Codices ceteri Medicei habent, *p.* X. *1.* Vulgo alii leg. *p.* X. *2.* alii cum Caesario, *p.* X. 3. Ruellius & Lindenius, *p.* X. *111.*

ibid. Dum) Al. *tum*, mendose. Al. *cum.* Ego malui *dum;* quod est in editione 1. & in Mss. Mediceis.

ead. l. 19. *Papaveris lacrimae*) Vulgo ab omnibus additur, *ex aceto.* Has duas voces Codex Mediceus 1. non habet; & qui habent Codices, perperam habere videntur. Deceptus librarius est, quia voces illas paulo ante descripserat.

ead. l. 20. *Spumae lycii*) Si *nitri* Lindenius non invenit, nisi apud Constantinum ex quadam coniectura, haud facile probarim mutationem ab eo in textum inductam. Omnes Medicei Codices habent *lyci.* Lycii autem spuma & a Dioscoride describitur in lib. 1. cap. 132. & nominatur a Plinio in lib. 24. cap. 14. & ab Andromacho adhibetur in medicamentis ad aurium vitia compositis, apud Galenum lib. 3. de composit. medic. s. l. cap. 1. ubi est etiam compositio quaedam Laodici regis, ab hac Themisonis non discrepans, nisi ponderum ratione, ut Pantinus animadvertit. Constantinus legere malebat, *argenti spumae, lycii.* Alii omnes leg. *spumae lycii.*

ead. l. 22. *Usus requirit*) Ante Lindenium legebatur, *usus requiritur;* sed minus recte.

ead. l. 23. *Specillo teritur*) Vocem *specillo* quidam Critici explodendam censent. Lindenius leg. *pistillo;* quod a me non in ullo Ms. sed in margine tantum editionis Constantinianae inventum est.

ead. l. 30. *Centaurii*) In plerisque Mss. *centauriae:* in Mediceo 1. *centauri;* pro *centaurii,* quod reposui. Sic paulo supra *lyci,* pro *lycii.* Antea legebatur, *centaureae.* Lib 5. cap. 27. sect. 10. dicitur *centaurios;* ut alii legunt, *centaurion.*

ead. l. ult. Dulcis mali Punici ſuccus) Cap. 10. huius lib. *Ex malo Punico dulci ſuccus exprimitur.* Lindenius leg. *ſuccus mali Punici.*

Pag. 337. *l.* 4. *XXV.*) Editiones Aldina & Caeſariana an. 1528. Ӿ. *xv*. Ruelliana & nonnullae aliae, *xv*.

ead. l. 6. *Tepeſiunt*) Ita in Codice Mediceo 1. Alii omnes leg. *tepeſiant.*

ead. l. 10. *Piperis p.* Ӿ. =. *croci p.* Ӿ. =.) Ita ex Codice modo allato. Sex reliqui Medicei Codices & editiones priſcae habent, *piperis p.* Ӿ. *I.* Quidam leg. *piperis p.* Ӿ. *I. croci p.* Ӿ. *I.* 3. ut eſt in editione Gryphiana; Lindenius, *habet piperis, croci, ſingulorum p.* Ӿ. *I.*

ead. l. 11 *ſq. P.* Ӿ. *I.*) Antea legebatur, *p.* Ӿ. *II.* quod eſt in multis Codicibus. Mediceus primus habet *p.* Ꝑ. *I.* & quidem rectius: nam poſtea ſequitur, *aeris combuſti p.* Ӿ. *II.* In Codice tamen illo mendoſe, *aeris combuſti p.* Ꝑ. *XII.*

ead. l. 14. *Cum*) Linden. *cum vero.*

ead. l. 16 *ſq. Lentiſci p.* Ӿ. =. *gallae p.* Ӿ. =.) Sic repoſui, quod in Mediceo 1. ſit, *lentiſci p.* Ꝑ. =. *gallae p.* =. In aliis Codicibus legitur, *lentiſci p.* Ӿ. *I. gallae p.* Ӿ. *I.* (in aliquibus, *gallae* Ӿ. *I.*) atque ita habent editiones omnes, praeter Lindenianam, in qua, *lentiſci, gallae, ſingulorum p.* Ӿ. *I.* In margine autem Conſtantinianae adnotatum eſt: Al. *p.* Ӿ. — —.

ead. l. 18. *Eſt Menophili*) Linden. *Eſt & Menophili.*

ead. l. 24. *Dum teruntur*) Idem, *dum conteruntur*, ut eſt in Codice 1. Ego repoſui *dum teruntur* ex Codicibus Mediceis ceteris.

ead. l. 25 *ſq. Eſt Cratonis*) Conſtant. & Linden. *Eſt & Cratonis.*

ead. l. 26. *P.* Ӿ. =.) Ita in Codice Mediceo primo; in ceteris, *p.* Ӿ. *I.* ut vulgo legitur; in margine editionis Conſtantinianae, *p.* Ӿ. *I.* — —.

Pag. 338. *l.* 13. *Albi piperis, longi*) Fortaſſe legendum eſt, *piperis longi*: ſiquidem vox *albi* abeſt a Codicibus multis. Habetur tamen in Mediceo 1. Conſtantinus particulam *&* addendam cenſet poſt *piperis.* Lindenius leg. *piperis albi & longi.*

ead. l. 14. *P.* Ӿ. *II.*) Vulgo legebatur, *ſcripuli duo*; ut eſt in Mss. fere omnibus. Ego ſic repoſui ex Mediceo 1. qui habet *p.* Ꝑ. *II.* Cur autem vulgatam lectionem re-

iecerim, ex iis intelligi poteſt, quae ſcripſi ad ſect. 8. cap. 27. lib. 5.

ead. l. 16. *P.* ℈. *III.*) Ita in editione 1. & in Mss. Alii leg. *p.* ℈. *II.* ex editione an. 1493.

ead. l. 21. *Libro*) Codex Mediceus 1. & Lindenii editio *libro*. Alii leg. *libello*.

Pag. 339. *l.* 1. *Et gargarizandum*) Haec duo verba Codex Mediceus modo allatus non habet.

ead. l. 4. *Apparuit*) Linden. *apparet*.

ead. l. 8. *Saniem*) Libri vulgati habent *ſanguinem*: at Mss. *ſaniem*; a quibus cur diſcederem cauſa nulla fuit. Lindenius hunc locum ita legit: *eaque mali odoris, & ſanguinem fundit*. Ceterum Aëtius, cum & ipſe, ut Almeloveenius notat, carnem in auribus ſuper ulcera increſcere ſcripſerit Tetrab. 2. Serm. 2. cap. 84. nihil addidit de ſanie ſanguineve ex illa exeunte.

ead. l. 9. *Et aceto*) Hae duae voces deſunt in Codice Mediceo 1.

ead. l. 19. *Emortui vermes*) Antea legebatur, *Sic emortui vermes*. Ego particulam *ſic* in Mss. non inveni. In Mediceo 1. legitur, *Emortuis vermes*. In aliis, *Sive mortui ſub his vermis*; & ſupra, *decoctum eſt*, pro *decoctum ſit*; ut *Sive mortui* ex *ſit*. *Emortui* corruptum; *eſt* autem addititium videatur. Legendum opinor, *Emortui ſub his vermes*; ſcilicet ſub medicamentis. Ita loquitur cap. proximo, *ſub his enim cruſtae reſolvuntur*; & alibi.

ibid. Prolabuntur) Al. *provocabuntur*; ut habet Codex Mediceus 1. Lindenius recte, *prolabuntur*; & ita eſt in Mediceo VII. & in Codice alio Conſtantini. In plerisque legitur, *convocabuntur, prolabuntur*, vel *convocabuntur, prolabantur*.

ead. l. 21. *Sin*) Lindenius, *Si*. In Codice Mediceo 1. eſt *Sin*, ut alii legunt: in ceteris mendoſe, *Si in*.

ead. l. 22. *Addendum*) Ita in antiquis libris. Lindenius leg. *indendum*.

ead. l. 25 *ſq. Iris quoque cum melle idem proficit*) Vulgo additur, *Item mellis & roſae ſcrupuli duo*. Codex Mediceus, quem ego ſecutus ſum, non habet verba illa: ceteri habent tantummodo, *mellis roſae ſcrip. II.* quae inſititia videntur. Vox quoque *idem* huius inciſi mihi ſuſpecta eſt; quamvis in omnibus Codicibus eam invenerim. Ad confirmandam conſtructionem hanc, afferri poſſunt verba ex

lib. 5. cap. 18. ſect. 24. *Idem faba quoque impoſita proficit.* Sed neque locus ille ſuſpicione caret; & ab aliis aliter legitur. Lindenius habet *ad idem proficit;* meliori conſtructione, ſed fortaſſe non meliori fide.

ead. l. 27. Myrrhae & fellis) In libris vulgatis, *myrrhae cum melle, & fellis;* ut in multis Mss. Ego ex fide Medicei vetuſtioris ſuſtuli duas voces, *cum melle;* quas librarius, cum ſupra eſſent poſitae, temere iteravit, quemadmodum illas, *ex aceto*, in ſect. 1. huius capitis. Pro *fellis* in allato Mediceo Codice legitur *mellis:* ſed prima eius vocis litera videtur ex his tribus *rrc* conflata.

ibid. P. X. = =.) In Codicibus Mediceis ceteris, *p.* ₽. *zz.* X. *II.* in primo, quem ſecutus ſum, *p.* ₽. = =. Vulgo legitur, *p.* X. *II.*

Pag. 340. *l.* 3. *Aut oleum calidum*) Particula *aut* abeſt a Codice Mediceo 1.

ead. l. 5. ſq. A corpore iam recedit, eluenda auris aqua tepida eſt) Lindenius leg. *ex auricula procidit, eluenda eſt aqua tepida.* Quandoquidem cauſa nulla erat, ut recte cenſet Morgagnus, cur vetus lectio non probaretur: corruptus Codex videtur Lindenium fefelliſſe. Et ſane, pro *a corpore iam recedit*, Codex Mediceus 1. habet, *aut corpore iam procedit.* In reliquis tamen verbis, *eluenda auris aqua tepida eſt*, non variat ab aliis Codicibus; ut neque in verbo *protrahatur*, pro quo Lindenius habet *protrahat.* Sed id quidem, ſi in aliquo Codice invenit, facile poterat intelligere, mendum eſſe.

ead. l. 8. Eaeque molles) Ita ex Lindenio. Alii omnes leg. *aeque molles.*

ead. l. 10. *Coniiciendum*) Al. ex Caeſarii edit. *iniiciendum.*

ead. l. 14. *Laureo*) Codex Mediceus primus *latureo:* alii, *laurino.* Hi etiam paulo infra *laurino;* ille, *laureo.*

ead. l. 22 *ſq. Adiectis contritis roſae foliis*) Codices multi, *contritae* pro *contritis.* Mediceus 1. *adiectis contritis &c.* ſed correctum eſt, *additis & contritis.* Lindenius vocem *contritis* poſt *foliis* transfert.

ead. l. 26. *Intra ſe ipſae*) Plerique leg. *intra ſe ipſas*, atque ita eſt in Codice Mediceo 1. Lindenius, *intra ſe ipſae*, Codicibus aliis ſuffragantibus.

ead. l. 29. *Morbo*) Hic quoque multi Codices Lindenio favent, qui *morbo* repoſuit. Alii leg. *morbis*, ut habet Cod. Mediceus 1.

Pag. 341. *l.* 9. *Cum aceto*) Ita ex Codice Medic. modo allato. Antea legebatur, *ex aceto.*

ibid. & sq. Ex aceto conteritur) Hic vero idem Codex habet *ex aceto:* quod mihi magis probatur. Alii leg. *cum aceto:* qua constructione haud negarim Celsum interdum usum esse; siquidem sect. 5. huius capitis ita habet, *album veratrum cum aceto contritum:* sed particulam *ex* frequentius adhibuisse adnimadverti. Ceterum hic locus, qui alioquin integer videri potest, ita legitur in allato Codice: *Veratrum quoque & id ex aceto conteritur &c.*

ead. l. 14. *Aut laureo*) Ita in Codice Medic. 1. In aliis, *aut ex laureo.* Vulgo legitur, *vel laureo.*

ead. l. 28. *Quo*) Codices multi Mss. habent *quas;* Mediceus vetustior, *quo;* atque ita est in omnibus impressis libris. Constantinus tamen mallet *quam.*

ibid. Ipse is subit) Lindenius leg. *ipse si subit.*

Pag. 342. *l.* 1. *Coniiciendum*) *Iniiciendum* quidam habent ex Caesario.

ead. l. 12. *Non emineat*) Ita legit Lindenius; & ita omnino legendum est; quamvis libri veteres non habeant particulam *non.* Idem fere remedium a Galeno proponitur lib. 3. de Composit. medicam. s. l. cap. 1. & ab Aëtio Tetrab. 2. Serm. 2. cap. 87.

ead. l. 15. *Nares vero exulceratas*) Alii leg. *Nares vero intus exulceratas.* Particula *intus* abest a Codice Mediceo 1. & ab editionibus Gryphii, Constantini, & Lindenii: potestque facile intelligi. Manifestum est enim, loqui Celsum de iis ulceribus, quae in parte narium interiore nascuntur. Nam quae in exteriore parte fiunt, nihil differunt ab illis, quae in aliis exterioribus partibus oriuntur: ideoque non ad nares proprie, sed ad cutem pertinent universam.

ead. l. 16. *Id &*) Cum antea legeretur *id est*, ut habent Codices Medicei; infra vero, *admota; fit;* Lindenius reposuit, *Id & .... admota fit:* nec aliter legendum videtur.

ead. l. 21. *Eique, dum teritur*) Lindenius leg. *ei, dum teritur;* deinde, *adiiciat.* Verba autem, quae antecedunt, ita distinguit: *spuma, cum quodlibet horum aliquis conterit.*

ead. l. 23. *Fecerit*) In aliquibus Codicibus legitur *faciat;* quod & Constantinus notavit.

ead. l. 24. *Circa os*) Lib. 8. cap. 1. *a superciliis, angulisque oculorum, osse inchoantur* (nares) *ad tertiam fere partem.* Eam partem hic significat; ut lib. 7. cap. 11. de hoc ulcere

iterum ſcribens: *enodem ſcriptorium calamum in narem eſſe coniiciendum, donec ſurſum ad os perveniat: tum per id tenue ferramentum candens dandum eſſe ad ipſum os &c. Vel narem incidendam eſſe ab ima parte ad os &c.* Qui *os*, non de oſſe, ſed de ore acceperunt, mendum ſubeſſe ſuſpicantes, repoſuerunt *circa nares;* quod omnes fere Mss. Codices habent. Non deeſſe etiam, qui habeant *intra nares*, ex Conſtantini adnotationibus apparet. In Mediceo 1. omnium longe optimo legitur *circa os;* ut edidit Lindenius.

ead. l. 29. *Multa*) Linden. *multaque.*

ead. l. 30. *Multa eidem*) Ita Lindenius & Codices Mss. Alii leg. *multa ei;* & poſtea, *deambulatio.*

Pag. 343. *l.* 7. *Deinde adhibendum*) In Codice Mediceo 1. deſunt hae duae voces.

ead. l. 15. *Sit*) Ita in editione Lindenii & multis manuſcriptis Codicibus. Alii legunt *fiat*, ut eſt in Codice Medic. primo.

ead. l. 16. *In eo medicamento tingendum*) Editio Caeſarii an. 1528. *medicamen;* editio eiusdem Caeſarii 1538. quam Lindenius eſt ſecutus, *medicamentum.* Perperam: nam ſpecillum lana involutum in medicamento tingitur. Sic cap. 15. *linamentum in roſa tingere;* & cap. 18. ſect. 7. *eodem medicamento tinctum linamentum ſuperdandum eſt;* & lib. 5. cap. 26. ſect. 9. *tincta in melle linamenta.*

ead. l. 23. *In naribus etiam carunculae*) Sic repoſui ex Mss. In vulgatis legitur: *etiam in naribus carunculae.* Lindenius tollit *etiam.*

ead. l. 25. *Carnoſiſſimae*) Lindenius leg. *cartilaginoſae*, ſecutus, opinor, Ms. Codicem a Conſtantino allatum. Ego Codices Mediceos ſequor, & veteres editiones, in quibus omnibus habetur *carnoſiſſimae.* Explicationis autem loco affero ipſius Celſi verba ex lib. 8. cap. 1. *primum a ſuperciliis angulisque oculorum, oſſe inchoantur* (nares) *ad tertiam fere partem: deinde in cartilaginem verſae, quo propius ori deſcendunt, eo magis caruncula quoque molliuntur.*

ead. l. 27. *Polypus*) Lindenius habet Πολύπους, Graecis literis. Sed haec vox Latinitate donata fuerat ante Celſi aetatem a Catone R. R. cap. 157.

ead. l. 30. *Tendens*) Al. *pendens.*

Pag. 344. *l.* 5. *Quae fere*) Lindenius leg. *fereque*, ut eſt in margine editionis Conſtantinianae.

ead. l. 21. *Dolor eſt*) Ita in Codice Mediceo 1. & in

editione Lindenii. In aliis Codicibus *his dolor est.* In editionibus antiquis *is dolor est.*

ead. l. 22. *Super maxillam*) Ita habent omnes fere Mss. Codices & Lindenii editio. Alii leg. *super maxillas*; ut est in Codice Mediceo 1. qui deinde, pro *iniiciuntur*, habet *inponuntur.* Infra vero, ubi in omnibus editis libris legitur *supra maxillam*, non solum Mediceus 1. sed alii quoque Mss. Codices habent *supra maxillas.*

ead. l. 26. *Vel in vino mixto coquitur*) Duo verba, *mixto coquitur*, quae in Mediceo 1. utique habentur, absunt a quibusdam Mss. Primum tamen fortasse retinendum est; alterum prorsus redundat.

Pag. 345. *l.* 1 *sq. Et in aceto*) Lindenius leg. *aut in aceto.*

ead. l. 2. *Cornu cervini ramentum*) Ita legitur & in Mediceo 1. & in alio Constantini Codice, & in editione Lindenii, & in margine Caesarianae: sed in Mediceo *cornus*, non *cornu*. Alii Codices & editiones habent, *cornu cervinum rasum.*

ead. l. 3. *Cum teda pingui*) Lindenius leg. *cum teda ac ficu pingui.* Archigenes apud Galenum de Composit. medicam. secund. loc. cap. 5. & Marcellus Empiricus cap. 12. tedam pinguem per se ex aceto coquunt: Aëtius vero Tetrab. 2. Serm. 4. cap. 28. ficum tedae adiicit, & coquit in vino.

ibid. Ac ficu item pingui) Ita in Codice Mediceo 1. & in margine editionis Constantinianae. In eodem Mediceo Codice manu Palavicini scriptum est, *ac ficus item pinguis*: atque ita omnes antiquae editiones habent. Caesarius margini adscripsit, *cum ficu item pingui.* Lindenius leg. *item ficus pinguis.* Quidam manuscripti Codices ita habent, *ac ficus pingui*: alii, *ac ficus pinguis.*

ead. l. 4. *Decocta*) Lindenius leg. *discocta.* Ita sane habent Codices plerique Mss. Mediceus tamen vetustior *decocta*, ut alii vulgo legunt.

ead. l. 7. *Ipse*) Al. *ipso.*

ead. l. 8. *In dentem ipsum illinuntur*) Constructio verbi *illinere* cum quarto casu & praepositione *in* non est Celso inusitata: siquidem 6. quoque huius libri capite, sect. 1. ita habetur: *idque in linteolum illinere.* Lindenius leg. *induntur.* Sed Mss. mei omnes habent *inlinuntur*, vel *inliniuntur.*

ead. l. 9. *Ad quem usum*) Codex Mediceus 1. habet *ut quem usum*; reliqui sex, *ad quem usum.* Ita cap. 19. huius

Ee 4

lib. *Quidam ad eundem usum decoquere simul malunt* &c. Pro *ad*, in Codice Mediceo IV. alia manu repositum est *in*: atque ita in omnibus libris editis legitur.

ead. l. 12 *sq. Coguntur*) Alii *coquuntur*. Lindenius recte *coguntur*, ut habet Codex Mediceus I.

ead. l. 20. *Ficorum partes*) Infra quoque legitur *ficorum partes*: sed corruptus est uterque locus, ut alii ante nos animadverterunt. Quod ad vocem *ficorum* attinet, quamquam Celsus genitivum singularem *ficus*, vel *fici*, adhibere soleat; nihil tamen obstat, nisi fortasse aurium fastidium, quo minus hic genitivo plurali uti potuerit. At vox *partes* prorsus aliena est, ut mihi quidem videtur. Fortasse orta est ex prava interpretatione proximae notae *p*. Praeter exemplum erroris huius in adnotat. ad lib. 5. cap. 18. sect. 2. p. 229. l. 1. propositum, multa alia Mss. Codices suppeditant; inter quae illud luculentissimum, quod paulo infra occurrit: *Quidam autem miscent pyrethri, piperis, elateris, singulorum partes p.* ☧. *1.* vel, ut alii Codices habent, *p.* ⚹. *1.* Caesarius legendum putat, *ficorum pinguium*, vel *parvarum*: alii, *fermenti putris*: Constantinus, *caprificorum pulveris*. Idem Constantinus adnotavit, in Codice quodam scriptum esse *ficorum, piperis*: quod Lindenio placuit.

ead. l. 27. *Sed tum*) Vulgo ante Lindenium legebatur *sed cum*: nec aliter est in Mss. Sed quis mendum non videat?

ead. l. 30. *Qualis fere est. Habet autem* &c.) Locus hic in omnibus antiquis libris corruptus est; sed aliter in aliis. Ita legitur in plerisque; & quidem, ut ego opinor, proxime ad verum. Fortasse enim a Celso scriptum fuit *Herae*, cuius alia compositio describitur in lib. 5. cap. 22. sect. 3. Codex Medic. I. habet, *qualis haeae s. habent autem*. Nam qui *Herae* auctoris nomen esse haud intellexerunt, alii in *eae*, vel *hae* mutarunt (quibus illud quoque necesse fuit, *sunt*, *habent* reponere pro *est*, *habet*); alii vero in *fere*. Quamquam tres voces *qualis haeae sunt* in Mediceo I. sunt expunctae. Iam si legatur, *qualis Herae est. Habet autem*; ea quoque, quae sequuntur, *Aut Menemachi* &c. recte cohaerebunt. Exposita divinatione nostra, aliorum coniecturae exponendae sunt, ut eam quisque sequi possit, quam maxime probabit. Constantinus igitur, pro *quales hae sunt. Habet autem*, quod in antiquis editionibus legitur, Codicem Ms. ut videtur, nactus iis similem, quos ego secutus sum, ita reponendum existimabat: *qualis fere est, quae habet* &c.

Lindenius vero ita edidit: *quales hae ſunt, quae habent* &c. Veteris autem lectionis, *quales hae ſunt*, Palavicinus eſt auctor.

Pag. 346. *l.* 3. *Croci p.* ✠. *I.*) Codex Mediceus I. *croci p.* ⳩. =. Sed ea croci portio, pro ceterarum rerum portione, videtur nimis parva.

ead. l. 6. *Miſcent*) Ita ex Codice Mediceo I. & editione Lindeniana. Alii leg. *immiſcent.*

ead. l. 10. *Et piperis*) Lindenius omittit particulam *&*.

ead. l. 13. *Per teſtas*) Cum ita ex veteri Codice legendum Conſtantinus adnotaverit, itaque iam ſit a Lindenio editum; reliquum eſt, ut explicem, unde ortum ſit, *forte ſtans*, quod in antiquis editionibus habetur. In Codice Mediceo I. cum ſcriptum eſſet *forteſtas*, ſupra ultimas eius vocis literas poſita fuit *n*, ut legeretur *forte ſtans*; atque ita in Codice IV. margini eſt adſcriptum. Is & Medicei ceteri habent *per teſtas*, vel *textas.* Deinde, pro *excidet*, IV. V. VII. *exciditur.* Legendum videtur *excidit.*

ibid. Et plani piſcis &c.) Lindenius leg. *Plani quoque piſcis* (*quam nos paſtinacam, Graeci τρυγῶνα vocant*) *aculeus* &c. & infra, *ſolvit. Alumen quoque ſciſſile* &c.

ead. l. 17. *In id foramen*) Lindenius tollit *id.* In Cod. Mediceo I. legitur, *& id foramen.*

ibid. & ſeq. Coniectum dentem citat. Sed id tamen involutum lanula demitti commodius eſt) Ita in Codicibus Mss. & editionibus antiquioribus: niſi quod editiones & Codex Mediceus I. habent, *involutum in lanula*; Codices alii, quos ego ſecutus ſum, rectius, *involutum lanula.* In editione an. 1538. deſunt voces multae; ita enim legitur: *contectum demitti commodius iſt.* Editio iſta & Gryphium, & Pantinum, & Conſtantinum, & Ronſſeum in errorem impulit; qui omnes locum hunc eodem modo mendoſe ſcripſerunt. Conſtantinus tamen margini adſcripſit, *coniectum: ſed id tum in canna involutum demitti commodius eſt.* Ronſſeus autem, *coniectum; ſed id tum canna involutum demitti commodius eſt.*

ead l. 19. *Dente ſervato, dolorem levat*) Lindenius leg. *& dentem ſervat, & dolorem levat.*

ead. l. 20. *A Medicis*) In Codice Mediceo I. omiſſa praepoſitione legitur *medicis.*

ead. l. 21. *Dolet*) Lindenius leg. *doluerit.*

ead. l. 22. *Evelli*) Al. *velli.*

ead. l. 30. *Idque ſaepe longiorem, ſemper annuam &c.*) Ad-

verbium *ſemper*, quod habent Mss. Codices, editoribus difficultatem peperit, quia plus huic remedio tribui videbatur, quam omnino ab eodem, aut ab ullo alio ſperari poſſit. Itaque locum hunc omnes ad Lindenium usque ita ediderunt: *idque ſaepe longiorem, ſaepe annuam* &c. Lindenius vero: *idque longiorem, ſaepe annuam* &c. Scilicet non animadverterunt, Celſum ſimiliter ſcripſiſſe lib. 4. cap. 4. ſect. 1. *Vulgo audio, ſi quis pullum hirundinis ederit, angina toto anno non periclitari.* Apud Columellam quoque locus eſt, qui hunc mire confirmat. Ita enim ille habet lib. 7. cap. 4. *hoc modo curatum pecus anno ſcabrum fieri non poſſe Celſus affirmat.*

ead. l. ult. Valetudinem bonam praeſtat) Ita in Codice Mediceo I. & omnibus editis libris. Alii Mss. Codices habent, *valetudinem repraeſentat.*

Pag. 347. l. 2. Itumuerunt, caput velandum eſt; extrinſecus is &c.) Alii verba ſic dividunt: *intumuerunt, caput velandum eſt extrinſecus, is* &c. ſed perperam. Lindenius leg. *intumeſcunt, caput quoque velandum eſt, & extrinſecus is* &c.

ead. l. 5. Gargarizandumque reprimentibus) Ita in Cod. Mediceo I. Lindenius addit *medicamentis*, quam ego vocem in veteribus libris non video. Alii leg. *gargarizandumque eſt ex reprimentibus.* Verbum *gargarizare* Celſus cum ſexto caſu conſtruit, modo addita praepoſitione *ex*, modo demta. Paulo infra, *gargarizandum ex fico & mulſo*: deinde, *furfurum cremore, vel lacte gargarizandum.*

ead. l. 8. Leniterque) In margine editionis Conſtantinianae *Lenibusque.*

ead. l. 11. In leni igne coquitur) Ita in vetuſtis libris, tum Mss. tum impreſſis. Conſtantinus praepoſitionem *in* tollendam cenſet: quo ſane modo apud Plinium lib. 21. cap. 19. habetur, *lenique igni ſuccus coquitur*; apud Varronem lib. 1. R. R. cap. 64. *decoquunt in ahenis levi* (al. *leni*) *igni*; apud Catonem R. R. cap. 95. *poſtea igni leni coquito.* Lindenius leg. *ad lenem ignem decoquitur.*

ead. l. 18. P. X. —.) In editione Aldina, *p. X. v.* In aliis, *p. X.* ut habent Codices Medicei III. & VI. Ego ſic repoſui ex Codicibus ceteris.

ead. l. 19 ſq. Singulorum p. X. I.) Cod. Mediceus I. *ſing. p.* ℙ. —.

ead. l. 27. Gargarizandum) Lindenius, *gargarizandumque*; & poſtea, *illinendumque.*

ead. l. 28. *Extrinſecus admovendus*) Alii leg. *intrinſecus;* nec aliter habent Codices Medicei. Ego Lindenium ſequor, qui repoſuit *extrinſecus.* Nam etiam ſub capitis initium legitur, *extrinſecus is locus vapore calido fovendus;* quo ſpectant verba proxima, *ſed aliquanto diutius.*

ead. l. 29. *Vapor calidus*) Ita Codex Mediceus I. & Lindenii editio. Alii leg. *vapor aquae calidae.*

Pag. 348. *l.* 1. *Ex mulſo calido gargarizandum*) Olim, cum legeretur, *ex mulſo calido gargarizandum ex fico,* Conſtantinus praepoſitionem *ex*, quae eſt ante *mulſo*, eiiciendam exiſtimavit. Lindenius & hanc ſuſtulit, & duas voces, *ex fico;* quas quidem Codex Mediceus I. non habet. Particula *ex*, & in hoc, & in ceteris eſt Codicibus.

ead. l. 3. *Ad gargarizandum*) Hic quoque in multis Mss. additur, *ex fico*, quod in impreſſis libris recte omittitur, nec habetur in Cod. Mediceo I. Supra, pro *ſed exulceratio*, ut Lindenius edidit, Codices Mss. & editiones antiquae habent *& exulceratio.*

ead. l. 7. *P.* ✕. ⊤.) Haec nota ⊤. quam repoſui ex Codice Mediceo I. idem videtur ſignificare atque illa =. quae tam ſaepe occurrit in eodem Codice; id eſt, ſextantem. Sic triens, cuius haec fere nota eſt = =. per hanc ⁝⁝. ſcribitur in veteri Catonis Codice R. R. cap. 139. ut a Victorio eſt adnotatum.

ibid. Leniterque omnia rurſus ferveſcunt) In Cod. Mediceo I. & in margine edit. Conſtant. *leviterque &c.* Lindenius leg. *iterumque omnia ferveſcunt.*

ead. l. 8. *Ubi pura*) Aliqui legunt *Ubi plurima;* ſed perperam.

ead. l. 16 *ſq. Adiectum. Utendum &c.*) Lindenius leg. *adiectum: utendumque &c.*

ead. l. 18. *Simul atque vero*) Idem Lindenius, *Cum vero.*

ead. l. 21. *Purum vinum*) In Codice Mediceo I. & in aliis multis, *pirum mitium.* Palavicinus correxit, *purum vinum:* & ita eſt in Cod. Vaticano VI. & in editionibus omnibus, praeter Aldinam, in qua, *pyrum mitium.* Aliqui Codices habent, *purum mitium.*

ibid. Dum acribus vacet) Cod. Mediceus I. *cum acri vacet.*

ead. l. 25. *Eae compoſitiones*) Lindenius omittit *eae.*

ead. l. 26. *Iunci*) Idem Lindenius leg. *Habent hae iunci.*

ead. l. 27. *Sandarachae, aluminis, pares portiones*) Alii leg. *ſandarachae, ſingulorum p.* ✕. *IV. aluminis pares portio-*

nes. Deceptus librarius eſt ab illis vocibus, *ſandarachae, ſingulorum p.* 𐆖. *IV.* quae infra ſunt. In Codice Mediceo I. & in editione Lindenii non eſt *ſingulorum p. x. IV.*

ead. l. 28. *Myrrhae, ſingulorum p.* 𐆖. *II. iridis*) Ita communiter legitur, & ita legendum eſt ex fide Cod. Medicei vetuſtioris. Alii Codices habent, *murrae, iunci quadrati p.* 𐆖. *VIII. iridis.* Scilicet hic quoque voces illae, *iunci quadrati p.* 𐆖. *VIII.* quae infra poſitae ſunt, librarios aliquos deceperunt.

ead. l. ult. P. 𐆖. *I. aluminis ſciſſilis*) Totum hoc deeſt in Codice Mediceo I. in quo proximae notae, *p.* 𐆖. *II.* additae ſunt poſt ſuperiorem vocem *ſingulorum*: Palavicinus vero haec adſcripſit, *aluminis ſciſſilis p.* 𐆖. *II.* Hinc vulgaris lectio, ſingulorum *p.* 𐆖. *II. aluminis ſciſſilis p.* 𐆖. *II.* Ego ſecutus ſum Codices ceteros Mediceos.

Pag. 349. *l.* 2. *Croci p.* 𐆖. =.) In libris vulgatis legitur, *croci p.* 𐆖. in multis Mss. *croci p.* 𐆖. *I.* in Mediceo I. quem ſequor, *croci p.* P. =.

ead. l. 14. *Lactens*) Olim legebatur, *lactans*; & ita eſt in Mediceo I. & Mss. aliis. *Lactens*, ut nunc legitur, primus repoſuit Ruellius.

ead. l. 16. *Et ambulationibus*) Particulam & omnes vulgo omittunt: infra vero alii legunt *hisque operibus*, ut eſt in Codicibus aliis; Lindenius, *& his operibus*, ut in Mediceo I. Sed & Codex hic, & alii omnes habent & ante *ambulationibus.*

ead. l. 27. *Aridis*) Haec vox deeſt in Cod. Mediceo I.

ibid. Pineis nucleis) Lindenius leg. *nucleis pini.*

ibid. Menthae colieulo, melle) Veterem lectionem reſtitui, ut habent etiam Mss. Codices; niſi quod in Medic. I. pro *menthae*, eſt *menta.* Lindenius ſic mutaverat, *mentha, collectis cum melle*: quod ſi certum eſſet, illum loquendi modum confirmaret, *infuſo* (aceto) *aeruginem colligere*, a Criticis exploſum. Vide adnot. ad pag. 299. l. 21.

ead. l. ult. Mel) Lindenius, *& mel.*

Pag. 350. *l.* 1. *A quo*) Ita in editione Lindenii, & in margine Conſtantinianae. In Codice Mediceo I. *a quod.* Alii leg. *ad quod.*

ead. l. 4. *Ac, ſi lenia*) Lindenius leg. *leniora*; & ita eſt in multis Codicibus; in aliis, *leviora*; in Mediceo I. & in editionibus antiquis, *lenia.* Pro *Ac*, quod habent Cod. Mediceus I. & Lindenii editio, alii leg. *At.*

ead. l. 6. *Quale est*) Lindenius leg. *valens quoque est*; quod minus probandum. Nam sciffile alumen, chalcitis, atramentum sutorium habentur & ipsa inter ea, quae adurendo crustas ulceribus inducunt.

ead. l. 12. *Linguae*) Aldina editio, & multi Mss. habent *Gingivae*; sed perperam. Mediceus 1. *Linguae*, ut alii legunt.

ead. l. 17. *Limandus*) In Codicibus Mediceis est *levandus*, id est, laevigandus. In primo tamen veteri manu correctum est, *limandus*; quam lectionem omnes vulgo secuti sunt. Libr. 8. cap. 10. *si quod parvulum fragmentum ossis eminet, id, si retusum est, in suam sedem dandum: si acutum, ante acumen eius, si longius est, praecidendum; si brevius, limandum; & utrumque scalpro laevandum.*

ead. l. 20. Παρουλίδας) Quidam legerunt *parotidas*, ut est in Codice Mediceo 1. Alii cum Egnatio παροδόντιδας: quam lectionem Ronsseus, & Severinus de noviss. Observat. abscess. cap. 16. tueri conati sunt contra Manardum, Pantinum, & Constantinum, qui παρουλίδας reponendum contenderant. Sed novum illud vocabulum, ex corrupta lectione *parotidas* formatum ab aliquo videtur ex ingenio; nec ullo, quod sciam, Mss. Codicum testimonio comprobatur. Ego in multis inveni *parulidas*. Quin etiam Mediceus 1. qui hoc loco causam attulit variandi, infra habet, non *parotis*, nec *parodontis*, sed *parvulis*. Probandus igitur Lindenius, qui παρουλίδας Graecis literis reposuit. Sic autem legendum ante alios Caesarius divinando coniecerat.

ead. l. 22 *sq. Sale fossili combusto, cupresso*) Haec verba plerique ita dividunt: *sale fossili, combusto cupresso*; sed perperam.

ead. l. 24. *Et inter haec*) In Cod. Mediceo 1. omittitur *&*.

Pag. 351. *l.* 1. *Spongia*) Ita ex Mss. Antea legebatur *spongiae*, ut Palavicinus correxit in Mediceo 1.

ead. l. 5. *Idque*) Olim legebatur *Itemque*. Lindenius habet *Idemque*. Ego reposui *idque* ex Cod. Mediceo 1.

ead. l. 17. Παρουλὶς *fuit*) Alii leg. *parotides fuit*, ut est in Codice Mediceo 1. ex emendatione Palavicini. Nam Codex habet *parvulis fuit*. Quidam, Aldinam editionem secuti, παροδόντις *fuit*; Caesarius, *parodontides sint*, & deinde, *sive non sint*; aliqui, ut habetur in editione eiusdem Caesarii an. 1538. *parotides sint, sive non sint*. Omnino legendum, παρουλὶς (vel *parulis*) *fuit &c.* quemadmodum

Lindenius edidit. In Codice Mediceo II. & in VII. eſt, *parulides fuit;* in III. V. & VI. *parulides fiunt.*

ead. l. 18 *ſq. Quod aut corrupto dente &c.*) Antiquam lectionem Lindenius ita mutavit, Conſtantini coniecturam fere ſecutus: *dente aut* (Conſtant. *aut dente*) *corrupto, aut fracto, vel aliter vitiato oſſe: maximeque id ..... Quod ubi incidit.* Ego pronomen *id* tollendum; ad reliqua verba quod attinet, veteribus Codicibus ſtandum puto.

ead. l. 20. *Evenire*) Ita ex Lindenio, qui & lib. 7. cap. 6. ita legit: *Haec evenire in qualibet parte corporis poſſunt.* Veteres Codices utrobique habent *venire;* quod nonnulli idem ſignificare exiſtimant. Vix tamen aliquid certi ſtatui poteſt; quia Mss. Codices in hoc verbo frequenter variant. Nam & lib. 2. cap. 2. *qui in plurimis evenit &c.* Cod. Mediceus I. habet *venit*, & lib. 7. cap. 27. *Solet vero ſub eiusmodi victu evenire &c.* Codices multi, *venire.*

ead. l. 22. *Si qua abſceſſit, recipienda*) Eodem fere modo loquitur l. 7. cap. 12. ſect. 1. de oſſe gingivarum fracto: *ſpecillo conquirenda eſt teſta, quae receſſit, & vulſella protrahenda eſt: ſi non ſequitur, incidi gingiva debet, donec labans oſſis teſta recipiatur.* Alii legunt, ut in Cod. Mediceo I. *ſi qua exceſſit, recidenda.* Sed *recidenda* ferendum non eſt; *exceſſit* retineri poteſt. Ego tamen ſecutus ſum Codices alios, qui habent *abſceſſit*, & *recipienda.* Porro verbum *abſcedo* hac ſignificatione adhibetur etiam lib. 8. cap. 3. Conſtantinus quoque in libri margine habet *abſceſſit;* ſed retinet *recidenda.* Lindenius leg. *ſi qua deceſſit, recipienda.*

ead. l. ult. Et abſtinentia) Quidam omittunt *&*, ſecuti editionem an. 1538.

Pag. 352. *l.* 5. *Autem*) Cod. Mediceus I. *quoque.*

ead. l. 13. *Chelidoniae quoque ſucco per cochlear illita uva maxime prodeſt*) Hoc membrum in editionibus antiquis & in Mss. poſitum eſt poſt verba illa, *Ubi horum aliquo illita uva eſt*, quae ſtatim ſequuntur; legiturque in Mss. pro *maxime*, *maximeque.* Lindenius huc transtulit, ut omnia recte cohaererent: atque ita in ſuo quodam Codice haberi Conſtantinus teſtatus eſt, legique in illo, non *ſucco*, ſed *ſuccus*, quod, ut Morgagnus animadvertit, conſtructio poſtulat. Habes, lector, Codicem, unde haec verba, ſi tibi videntur retinenda, reſtituas. Nam ego ex adnotatione aliqua inſerta a librariis puto. Argumenta huius rei plura ſunt, nec levia; ſed illud graviſſimum, quod Codex Va-

tic. VI. atque adeo Mediceus I. ea non habet; Codices ceteri eo loco habent, ut temere illuc coniecta fuisse appareat. Itaque in Vatic. IV. tanquam aliena expuncta sunt.

ead. l. 17. *Si minor inflammatio est*) Sic reposui ex multis Codicibus. Antea legebatur, *si minor in ea inflammatio*; & in editione Constantini, *si minor in ea inflammatio est*. Codex Mediceus I. habet, *si minor ea inflammatio est*: ex emendatione vero Palavicini, *in ea*.

ead. l. 23. *Quae vel cum lasere*) Haec & reliqua huius capitis verba immigrarunt, ut opinor, in contextum, cum margini apposita fuissent ad explicandum. In Codice porro Mediceo I. ita legitur: *quae vel cum lasere, vel sine eo. Ac ratione uvae subiecta est.* In Codicibus aliis, & in editionibus priscis: *quae vel cum lasere vel sine eo hac curatione uvae subiecta est.* Gryphius, Pantinus, Constantinus, & alii quidam, secuti editionem an. 1538. omittunt *quae*. Lindenius quoque eam vocem omittit; sed alias addit, itaque legit: *vel cum lasere, vel sine eo. At curationis uvae productae per manum, ratio subiecta est.* Haec autem sumsit ex margine editionis Constantinianae, ubi tamen habetur, non *At curationis*, sed *Ac de curatione.*

ead. l. 26. *Primum*) Quidam leg. *primo*; ut est in editione an. 1538.

Pag. 353. *l.* 1. *Penitus*) Lindenius, *penitius*; & infra, pro *item*, *etiam*.

ead. l. 18. *Et ex aceto*) In Mss. & in multis vulgatis libris omittitur particula *&*.

ead. l. 26. *Si dolor in gingivis est*) Alii leg. *Et si dolor &c.* Lindenius, *At si dolor &c.* Sed ortum videtur ex geminatione syllabae praecedentis, neque est in Cod. Mediceo I. Vox quoque *dolor* mendi suspicione laborat; cum praesertim Codices plerique eam non habeant. Dentes certe, qui moventur, curationem non videntur impedire, nisi cancer in ipsis sit gingivis. In allato Mediceo Codice vox *dolor* simul cum proxima particula *in*, suffecta est in erasae nescio cuius vocis locum. Fortasse legendum: *Si id in gingivis est*, scilicet ulcus.

ead. l. 27. *Refigi*) Evelli. Ita in editione Lindenii, & in margine Constantinianae. Alii leg. *refici*; ut est in Mss. sed mendose.

ibid. Curationem) Al. *curationes*; & ita habent Mss. Ego secutus sum editionem Lindenii.

Pag. 354. *l.* 13. *Quia*) Lindenius leg. *ut.*

ead. l. 14. *Primum reprimentium experimentum est*) Idem Lindenius leg. *primum reprimentibus experimentum fiat:* fortasse quod in multis Mss. sit, *primum reprimendum experimentibus est:* unde nonnulli, ut Constantinus scribit, ita legendum putarunt, *primum reprimentibus experiendum est.* Ego veterem lectionem retinui, quae confirmatur a Cod. Mediceo I.

ead. l. 20. *Ut abstineant; alvus his ducatur*) Ita Caesarius, & alii eum secuti. Lindenius, *ut abstineant, alvus his ducetur.* In editionibus vetustioribus & in Codicibus Mss. habetur: *ut abstineat, alvus his* (in aliquibus Mss. *is*) *ducatur.* Fortasse legendum, *ut abstineat; alvus ducatur,* vel *ei ducatur.* Palavicinus, pro *his*, reposuit *etiam.*

ead. l. 23. *P.* X̶. *IV.*) Codex Mediceus I. *p.* P̶. *VI.*

ead. l. 24. *Diutius*) Plerique leg. *dilutius*, ex editione I. sed perperam. In Codice Mediceo I. habetur, *etiam diutius.*

ead. l. 25. *Et interim*) Codex Mediceus modo allatus, *sed interim*; & postea, *cibo modico ut vitentur*, omissis duabus vocibus, *uti sic.*

Pag. 355. *l.* 3. *Commendata*) Quidam leg. *accommodata*, ut Almeloveenius: quod minus probandum, quamvis sit in Codice Mediceo primo. Codices Medicei reliqui habent *commendata.*

ibid. Difficilis) Codex Mediceus I. *difficilior.*

ead. l. 13. *Fovendus locus est: ubi vero glans*) Ita Palavicinus & vulgati libri. Codex Mediceus I. *fovendus est locus, & ubi glans;* ceteri sex, *fovendus locus, & ubi vero glans.*

ead. l. 16. *Ducenti*) Lindenius leg. *reducenti*, ut est in margine editionis Constantinianae: sed perperam; quia Celsus loquitur tum de reducenda cute, tum etiam de inducenda. Itaque infra quoque dicit, *cutis ducetur.*

ead. l. 26. *Et cum vi*) Lindenius leg. *& tum vi.* Ita sane aliqui Codices habent, sed quis illos sequatur? In Mediceo I. legitur *& cum vi;* in III. *& tum vi;* in VI. *& tum in;* in II. IV. & VII. *ercum vi;* sed in IV. & VII. corrigitur, *& cum vi.*

ead. l. 27. *Experiundum*) Cod. Medic. I. *experiendum.*

ead. l. 28. *Summa scalpello concidenda*) Quidam cum Caesario leg. *summo scalpello concidenda.*

ead. l. ult. Sive nunquam repugnaverit) Codices Mss. & editiones multae habent *nunquam.* Fortasse tamen legen-

dum *unquam*, ut eſt in edit. an. 1493. & in aliis quibusdam. Vide Morgagn. Epiſt. V.

Pag. 356. *l.* 6. *Ex vino eſt*) In Codice Mediceo primo omittitur *eſt.*

ead. l. 7. *Si levis iis humor ineſt*) In Codice modo allato *is*, pro *iis*, vel *his*. In Mediceis ceteris, *Si levis humor eſt.* Lindenius leg. *Si tenuis iis humor ineſt;* alii, ut eſt in editione I. *Si levis is humor eſt.*

ead. l. 8. *Butyro & roſae mellis paulum*) Ita in Mss. niſi quod in plerisque *mollis*, pro *mellis*. In Mediceo I. recte *mellis;* ſed, pro *butyro*, videtur fuiſſe *buturi*, quod Palavicinus vertit in *buturo*, deinde rurſus in *buturi*. Vulgo alii leg. *butyri & roſae mollis paulum:* Conſtantinus ex coniectura, *butyri, roſae, & mellis paulum:* Lindenius, *butyro roſae & mellis paululum.*

ead. l. 12. *P.* X̶. Ŧ.) Sic ego repoſui, cum in Codice Mediceo I. ſit, *p.* P̶. Ŧ. Alii omnes leg. *p.* X̶. *II.*

ead. l. 17. *Ad eadem*) Alii, *ad eam;* Lindenius, *ad idem.* Ego ſecutus ſum Codicem Mediceum modo allatum.

ibid. P. X̶. Ŧ. *&c.*) In eodem Mediceo Codice, *p.* P̶. Ŧ. *murrae p.* P̶. Ŧ. *croci p.* P̶. Ŧ. Ŧ. In aliis, *p.* X̶. *I. murrae p.* X̶ *I. croci p.* X̶. *II.* ut vulgo legitur.

ead. l. 18. *Miſy cocti*) Aliqui omittunt *cocti;* quae vox non exſtat in editione Caeſarii; habetur tamen in editionibus vetuſtioribus & in Codicibus Mss.

ead. l. 24. *Comprehenſa ſunt, curant. Aut &c.*) Verbum *curant* fortaſſe in contextum irrepſit; legendumque eſt, *comprehenſa ſunt; aut &c.* Pro *Aut* Conſtantinus mallet *Ac;* Lindenius leg. *At.*

ead. l. 27. *Oleae*) Perperam in Codice Mediceo I. *oleae* P̶. Quod tamen adnotandum fuit, quia ex ſimili mendo orta videtur lectio illa, *ficorum partes*, cap. 19. huius lib.

ibid. Ex novem cyathis vini) Vox *vini* deeſt in editione an. 1538. & in Lindeniana: ſed, ut Morgagnus animadvertit, omnino eſt neceſſaria.

Pag. 357. *l.* 6. *Vel lentiſci*) Alii leg. *aut lentiſci*, ut eſt in editione an. 1493.

ead. l. 17. *Croci*) Olim legebatur *aut croci*, ut & in Mediceo I. & in aliis Codicibus habetur. Lindenius eiecit particulam *aut*, quam pridem Conſtantinus vacare animadverterat.

ead. l. 24. *Idque medicamentum*) Et in editione I. & in

aliis multis legitur, *idque medicamentum tum.* Sed *tum* non est in Mss. nisi forte in aliquo deterioris notae, ex praecedentis syllabae geminatione.

ead. l. 29. *Non coacta, at aquae &c.*) Ita in editione Lindenii, & in margine Constantinianae. In editionibus aliis & in Mss. *non cocta, aut aquae &c. Cocta* alibi quoque mendose habent antiqui Codices, pro *coacta*, velut lib. 5. cap. 26. sect. 36. itemque *aut*, pro *at.*

Pag. 358. *l.* 12 *sq. Hanc non esse servandam*) Lindenius leg. *illam esse servandam:* sed invitis veteribus libris, & Celso ipso, qui, ut observat Morgagnus, continuo docet, cur non sit servanda cutis; scilicet *ne considat, ulcerique agglutinetur.*

ead. l. 15. *Claudat*) Aliqui, Gryphii editionem secuti, leg. *includat;* Lindenius, *intercludat;* alii rectius ex Mss. *cludat*, vetusto more. In Mediceo I. est *claudat*, sicut ego reposui. Sect. 4. huius capitis, *Si id in summa glande circa fistulam urinae est, prius in eam tenue specillum demittendum est, ne claudatur.*

ead. l. 16. *Quae φύματα Graeci vocant*) Haec verba mihi suspecta sunt. Vide quae adnotavi ad lib. 2. cap. 8. & ad lib. 5. cap. 18. sect. 16. & 19.

Pag. 359. *l.* 5. *Aliquid etiam integri trahat*) Lindenius leg. *aliquid secum integri trahat.*

ead. l. 9. *Occalluerunt*) Idem, *occaluerint.*

ead. l. 10. *Decidentibus*) Cod. Medic. I. habet *decedentibus.*

ead. l. 12. *Crustae purae leniter resolvantur*) Lindenius leg. *crustae maturae &c.* Cum in Codice Mediceo I. pro *crustae pure*, quod est in Mediceis ceteris, sit *pure eae*, suspicor vocem *pure* ex illo Codice ad alios permanasse, legendumque esse, *crustae leniter resolvantur.*

ead. l. 22. *Oriri solet*) Constantinus particulam *ibi* huc transferendam censet, & legendum, *ibi oriri solet.*

ead. l. 23 *sq. Iisdem medicamentis*) Scilicet adurentibus, de quibus paulo supra. Verbum *adurendum*, quod statim sequitur, tum ad ferrum refertur, tum ac medicamenta. Antea legebatur, *iisdem medicamentis occurrendum est.* Ego sustuli duo illa verba *occurrendum est*, quod absint a Codicibus Mediceis. Habentur sane in I. & in IV. sed addita ex Palavicini correctione.

ead. l. 28. *Si id*) Lindenius leg. *Sed, si id.*

ead. l. 29. *Tenue*) Cod. Medic. I. non habet vocem hanc.

Pag. 360. *l.* 5. *ſq. Ibi natus, ut primum apparet, per oricularium clyſterem &c.*) Communiter legebatur, *ibi natus, ut primum apparet, oriculario clyſtere &c.* Ego repoſui *per oricularium clyſterem*, ex Codicibus Mediceis, nullo discrepante, praeter primum, in quo haec verba corrupta ſunt. Ita enim in illo habetur: *ibi natus primum ac pauper oriculario clyſtere &c.* ex Palavicini vero emendatione: *ubi primum natus apparet, per oricularium clyſterem &c.* In III. & VI. legitur: *ubi natus primum apparet per oricularium cliſterem &c. In* II. IV. V. & VII. *ibi natus primum ac paret per oricularium cliſterem*, vel *clyſterem*; ſed in IV. alia manu correctum eſt, *apparet oriculario clyſtere.*

ead. l. 9. *ſq. Aut ovillo ſtercore fricto & contrito cum eodem melle*) Ad colis carbunculos idem medicamentum habet Paulus Aegin. lib. 4. cap. 25. Porro ovillum ſtercus a Celſo adurentibus annumeratur in libr. 5. cap. 8. Egnatius & Stephanus vocem *fricto* dumtaxat; alii quidam omnia haec verba omittunt, decepti ab editione an. 1493. in qua ea deſunt. Habentur tamen in edit. I. & in Codicibus Mss.

ead. l. 12. *Ad oris ulcera*) Cum omnes vulgo legerent *ad ora ulceris* (nec vero aliter ego reperi in Mss.) Lindenius repoſuit *oras*; quod Conſtantinus editionis ſuae margini adſcripſerat ex veteris Codicis fide. Sed facile apparet legendum eſſe, *ad oris ulcera.*

ead. l. 14. *Ex talo mittendus*) Codex Mediceus I. *a talo dimittendus.*

ead. l. 15. *Imponenda ex faba farina*) I. e. fabae farina, atque ita fortaſſe reponendum eſt. In Codice Mediceo I. habetur, *imponenda ex faba farina*; ex quo ego ſumſi *imponenda.* Alii leg. *imponendum ex faba farina*, ut eſt in aliis Codicibus: Conſtantinus ex coniectura, *imponendum cataplasma ex fabae farina*; Lindenius, *imponendum, quod eſt ex fabae farina.*

ead. l. 16. *Cum cumino contrito*) Lindenius praemittit particulam *&*. Pro *contrito*, Cod. Medic. I. habet *contrita.*

ibid. Et ex melle cocto) Lindenius leg. *ex melle coacta*, ſcilicet farina; idemque, ſicut editores quoque ceteri, omittit particulam *&*; quam ego reſtitui ex fide Codicum multorum, & Conſtantini coniectura. Videtur etiam, pro *cocto*, legendum *coacto*, quemadmodum eidem Conſtantino placebat.

ead. l. 19. *Coctum; aut tritici farina ex mulſo*) Hoc totum

deest in Codice Mediceo I. In III. atque in VI. desunt duae tantum voces *ex mulso*, cum proxima voce *cocta*.

ead. l. 20 *sq. At si iidem induruerunt*) Alii plerique leg. *Aut si &c.* Codex Medic. I. ita habet: *At si idem induruit.*

ead. l. 26. *Ex mulso*) Codex modo allatus, *in mulso.*

Pag. 361. *l.* 3. *Testiculis aliquid desit*) Ita in editionibus vetustis. Mss. Codices variant modis multis. Alii cum Mediceo I. habent *testiculus*; alii, *testiculis*: in Vatic. II. & VII. haec vox deest; in VI. legitur *testiculi*, ut Palavicinus correxit in Mediceo I. Deinde in multis est, *aliquid*; in Vaticanis II. & VII. *alii*; in I. *aliquis*; in V. *aliquod*; in VI. *salus*, ex Mediceo I. in quo sic reposuit Palavicinus pro voce alia a se obliterata, cuius primae literae videntur fuisse *ali* .... Postea in plerisque, *desiit*; in Mediceo I. & aliquo alio, *desit.* Constantinus ita legit ex coniectura: *testiculis aliquid haesit*; Lindenius, *testiculus ali quidem desiit.* Morgagnus de hoc loco nihil statuit; nec vero statui potest.

ead. l. 4. *Fere pus quoque increscit*) In edit. an. 1538. deest vox *pus*; eaque editio multos in errorem traxit, qui itidem hanc vocem omiserunt. Lindenius eam ponit post *quoque.*

ead. l. 8. *Nec inter se &c.*) Ita Morgagnus ex coniectura, & ex veteri Codice, cum quo & Mediceus I. consentit, & Vaticani II. IV. VI. VII. Recte. Alii leg. *nec in se &c.* Constantinus corrigit, *necnon in se multum abhorrendas &c.*

ead. l. 10. *Cutis scinditur*) Alii legunt *cutis exciditur.* In Codice Mediceo I. est, *saccus exciditur*; in ceteris, *cutis scinditur*, ut edidit Lindenius.

ead. l. 12. *Et in aqua calida &c.*) Egnatius restituit particulam *&*, quae in antiquis Codicibus videtur cum praecedenti syllaba coaluisse.

ead. l. 14. *Iacere*) Codex Medic. I. *deponefacere*: deinde, *alterum calidum loco subicere*, pro *altero calido foveri locus.*

ead. l. 16. *Aliquis utatur*) Lindenius leg. *aliquamdiu utatur.*

ead. l. 18. *Oesypum*) In aliquibus Mss. est *esopum*, & sect. proxima *esopo*: quod confirmat Constantini, Lindeniique lectionem, *oesypum*, & *oesypo.* Antea legebatur *hyssopum*, & *hyssopo*. Codex Mediceus I. hic habet *ysophum*; infra, *hysopo*. Vide lib. 5. cap. 19. sect. 10. & ibi adnotata.

ead. l. 19. *Aut eidem cerato liquido*) Codex Medic. I. non habet vocem *liquido.*

ead. l. 26. *In hoc autem casu*) Haec quoque verba desunt in allato Mediceo Codice.

Pag. 362. *l.* 1. *Condyloma*) Stephanus Κονδύλωμα Graecis literis habet.

ead. l. 2 *ſq. Naſci ſolet. Id ubi ortum eſt, quod ad quietem, cibos, potionesque pertinet*) In Codice Mediceo I. non eſt, niſi *naſcibos pertinet.*

ead. l. 20. *Ad altera duo*) Sic legendum eſſe, collatis Mss. apparet. Mediceus I. habet *ad latera duo:* ceteri, *ab altera duo.* Antea legebatur, *ab altera vero parte;* quemadmodum alia manu correctum eſt in Codice IV.

ead. l. 22. *A poſteriore*) Codex Mediceus I. non habet praepoſitionem *a.* In ceteris legitur *a ſuperiore.*

ead. l. 23 *ſq. Dexterior ſiniſtra, ſiniſterior dextra procedit*) Quae dextra eſt, procedendo fit ſiniſtra; quae ſiniſtra, dextra. Sic autem legendum ex editione Lindeniana & Codice Mediceo I. Alii leg. *dexteriori ſiniſtra, ſiniſteriori dextra procedit.*

ead. l. 25. *Inter ſe noviſſime deligantur*) Antea legebatur *inter ſe noviſſime nodo deligantur.* Ego ex fide Codicis Medicei vetuſtioris expuli vocem *nodo;* quae fuerat ex gloſſemate, ut videtur, inſerta. *Eiusque fili capita inter ſe deligantur*, dixit in lib. 7. cap. 25. ſect. 2. nec addidit *nodo.*

ead. l. 27. *Deſidit*) Lindenius leg. *deſiit.* Sed nihil mutandum. Nam hoc verbum eadem ſignificatione Celſus uſurpat lib. 7. cap. 14. *delapſo inteſtino, ipſe* (tumor) *deſidit.;* & cap. 18. *tumor is ſine inflammatione modo minuitur, modo increſcit &c. interdum ex toto deſidit.* Idem valet *ſubſidere* in lib. 2. cap. 7. *Si quid etiam abſceſſit, & antequam ſuppuraret, manente adhuc febre, ſubſedit &c.*

ead. l. 28 *ſq. Aeruginis p.* ✠. *II.*) Codex Medic. I. *aeruginis p.* ✠. *I.*

Pag. 363. *l.* 2. *Si hoc parum &c.*) In plerisque Codicibus legitur, *Si id nondum &c.* atque ita Lindenius edidit. Vetus lectio, *Si hoc parum &c.* quam ego ſervavi, comprobatur teſtimonio Codicis Medicei I.

ead. l. 4. *Conſumtus eſt tumor*) In Codice Mediceo modo allato legitur, *conſumtus eſt humor;* ſed perperam.

ead. l. 6. *Tertium vitium eſt*) Ita in plerisque Mss. In Mediceo I. *Tertium autem vitium;* quam lectionem omnes vulgo ſecuti ſunt, addito verbo *eſt.* Lindenius *ani* praeterea addidit poſt *autem.*

ibid. Ora) Codices Medicei III. & VI. habent *circa ora.*

ead. l. 7. *Capitulis quibusdam ſurgentia*) Alii leg. *ex capi-*

tulis quibusdam, ſurgentia. Exſtat ſane praepoſitio in Mss. recte tamen a Conſtantino & Lindenio videtur expulſa; ſive legatur *turgentia* cum eodem Lindenio, ſive, ut eſt in Codice Mediceo I. *ſurgentia.* Codices alii habent *urgentia*, vel *urguentia.*

ead. l. 13. *Cum ſanguis exitum non haberet*) Alii leg. *cum ſanguinis exitum non haberent.*

ead. l. 14. *Inclinata in praecordia ac viſcera materia*) Cod. Mediceus I. ita habet, *inclinata ad praecordia & ad viſcera matie.*

ead. l. 20. *Dura alvus*) Idem Codex, *maior dura alvus.*

ead. l. 22. *Et id fovendum*) A Codice Mediceo I. abeſt *&*; ab aliis, *id.*

ead. l. 25. *Superillitum panniculo imponendum*) Ita ex Lindenio. Alii leg. *ſuper illitum panniculum imponendum.* In Codice Mediceo I. habetur, *ſuperinlitum panniculum ponendum*; in aliis, *ſuper inlito panniculo imponendum.*

ead. l. 27. *Hic idonea*) Codex Mediceus I. *huic idonea.*

ead. l. 30. *Ac*) Lindenius, *At.*

Pag. 364. *l.* 1. *Imponendum, quod*) In aliquibus Codicibus legitur, *ponendum quod*; in Medic. I. *imponendum id quod.*

ead. l. 14. *Circumdatum*) Aliqui Codices, *circundetur.*

ead. l. 16. *Si humidum*) Lindenius leg. *Si autem humidum*: deinde, *ſublavandum*, pro *ſubluendum.*

ead. l. 21. *Et ſuper lana; eaque deliganda ſunt*) Et ſuper linteolum imponenda lana; eaque &c. Sic repoſui ex Codice Medic. I. Alii leg. *& ſuper lana aeque deliganda*; Lindenius, *& lana, eaque ſuper deliganda ſunt.*

ead. l. 27. *Squamae, fuliginis*) Suſpectae mihi hae duae voces ſunt. Conſtantinus ita legendum putat: *aeris ſquamae, thuris fuliginis, & calcis &c.*

ead. l. 28 *ſq. Vel medicamentis vehementioribus &c.*) Quae ſcilicet vehementius adurant, quam aeris ſquama. Lindenius legit *vel aliis medicamentis ſimilibus, vel vehementioribus, ferro adurendum eſt.* Inepte. Vide Morgagni Epiſtolam VI. in Celſum.

Pag. 365. *l.* 1. *Amurca*) Olim legebatur, *myrrha.* In multis ſane Codicibus eſt *murra*: ſed Mediceus I. habet *amurca*, ut Lindenius edidit: nec aliter legendum videtur.

ead. l. 3. *Ab ungue caruncula*) Lindenius leg. *caruncula ab unguibus.*

ead. l. 5. *Melinum*) Ita habent veteres Codices. Linde-

nius leg. *Melium.* Sed ut *Ephesium* & *Ephesinum* dicitur; sic *Melium* & *Melinum.* Etiam *Melinum*, pigmenti genus, a Melo insula, ubi optimum nascitur, dictum videtur.

ead. l. 8. *Rudicula*) Quidam cum Egnatio leg. *radiculam.* Deceptus porro Egnatius fuit a depravatis Codicibus, in quibus est *radicula.*

ead. l. 10. *Decoquere simul malunt*) Hic quoque corrupti quidam Codices Egnatio imposuerunt, in quibus, pro *malunt*, legitur *malvam.* Ita enim edidit: *decoquere simul malvam solent:* nec defuerunt, qui eum sequerentur. In Codice Medic. I. in quo recte legebatur, ut habent ceteri sex, *decoquere simul malunt*, versum fuit *malunt* in *malvum* a vetere emendatore, *decoquere* in *decoctam* a Palavicino, qui etiam *paria pondera* in *pari pondere* mutavit.

ead. l. 16. *Leniter cocta*) Ita Cod. Medic. I. Lindenius, *leviter cocta*; Al. *leniter cocto.* Deinde, pro *ex melle*, Lindenii editio habet *& melle:* quod quamvis sit etiam in allato Mediceo Codice, haud tamen probandum videtur; cum praesertim hae duae particulae facile inter se commutentur. Vide Morgagn. Epist. VI.

ead. l. 19. *Squamae aeris*) Ita legitur in editione Lindenii, & in margine Constantinianae; nec sane aliter legendum videtur. Vox tamen *aeris* abest ab omnibus antiquis Codicibus.

ead. l. 26. *Purgandum est*) Alii leg. *purgandus*, scilicet digitus; iidemque omittunt verbum *est.* In Codice Med. I. legitur, sicut edidit Lindenius, *purgandum est;* quod refertur ad verba praecedentia, *Si non vincitur*; ubi ulcus vel vitium intelligitur.

ead. l. 27. *Adurendum, & sicut &c.*) Secutus sum editionem Lindenii. In Codice Mediceo I. habetur, *adurendum est sicut;* sed *est* ex *&* corruptum videtur. Alii leg. *adurendus est, & sicut &c.*

ead. l. 28. *Curandum est*) Lindenius tollit *est;* quod ego in omnibus Mss. inveni; sed alii habent, ut est in editionibus antiquis, *curandus;* Mediceus primus *curandum*, ut in Lindeniana.

ead. l. ult. Aeque imponi) Lindenius leg. *aliquid imponi;* quemadmodum in plerisque Codicibus habetur. In Mediceo I. & in editionibus antiquis, *aeque imponi. Aeque* hic significat *similiter*, & refertur ad id quod supra est, *imponendumque supra medicamentum ita factum &c.* Hunc dicendi

modum, *imponere ex compositione*, usurpavit etiam in cap. superiore sect. 8. *Tum recte imponitur . . . . ex ea compositione, quae habet &c.*

Pag. 366. *l.* 2. *P.* ☧. *IV.*) Caesarius & alii quidam, *p.* ☧. *II.*

IN LIBRUM VII.

Pag. 367. *l.* 14. *Nitimur*) Egnatius, Ruellius, Stephanus & Almeloveenius leg. *utimur.* Mss. Codices facile variant in his verbis: hic tamen omnes habent *nitimur. Utimur* fortasse ortum est ex *uitimur*, quod mendose est in edit. an. 1493.

Pag. 368. *l.* 7. *Heron*) Alii leg. *Hieron*, ut est in Cod. Medic. I. qui tamen cap. 14. huius lib. habet *Heron.* Lindenius, *Herones*, ut in Codice Constantini. Ego quoque ita scriptum reperi in multis Codicibus; sed mendose: nam in iisdem deest proxima particula *&.* Itaque *Herones* nihil est aliud, quam *Heron &.*

ead. l. 10. *Ac*) Haec particula abest a Cod. Mediceo I. In III. & VI. est *At.*

ead. l. 11. *Euelpistus*) Lindenius addit *Phlegetis filius*, ut est in Codice Constantini; sed, ut opinor, ex adnotatione aliqua insertum. Duo illa verba nostri Codices non habent.

ead. l. 19 *sq. Misericors sic, ut &c.*) Eatenus misericors, ut &c. Ita reposui ex Cod. Mediceo I. Alii leg. *immisericors sic, ut &c.*

ead. l. 20. *Accepit*) Al. *accipit.*

ead. l. 23. *Faciat*) Quidam cum Caesario leg. *faciet;* quos inter Lindenius, qui infra habet *oriretur*, pro *oriatur.*

ead. l. 25. *Quid*) Linden. *quod.*

Pag. 369. *l.* 2. *Ulceribusve*) In Cod. Mediceo I. *ulceribusque.*

ead. l. 3. *Profici*) Alii leg. *perfici.*

ead. l. 9. *Luxata*) Omnes interpretes contendunt, loqui Celsum de collisis, seu contusis; ideoque quidam vocem *luxata*, quae ossa suis sedibus mota significat, hoc loco non ferunt. Constantinus *contusa*, aut *vexata* scriptum reperit in aliquibus libris: quarum emendationum poste-

rior Lindenio placuit. Ego retineo *luxata* ex veterum editionum, & Mediceorum Vaticanorumque Codicum fide: ſed interpretationem aliam adhibeo. Nam de colliſis egit Celſus lib. 5. cap. 26. ſect. 35. Puto igitur hic ſignificare στρέμματα Graece dicta; id eſt, ut explicat Galenus in Comment. 3. ad Hippocr. lib. de Medic. Officin. *cum articulo illaeſo, quae circa ipſum ſunt nervoſae partes distorquentur.* Etruſci vocant *ſtracollati.* Porro non eſt credibile, hanc partem χειρουργικῆς a Celſo fuiſſe praetermiſſam: cum propter frequentes caſus ſit in primis neceſſaria, ideoque & a Paulo Aegineta in lib. 4. cap. 29. & ab aliis antiquis Medicis explicata. Huiusmodi autem ſignificationem non Celſus modo, ſed etiam Plinius voci *luxata* tribuiſſe videtur. Nam, ut animadvertit Foeſius, cum Plinius & Dioscorides de quorundam medicamentorum facultate eadem utrique memoriae proderent, vitiaque nominarent, in quibus illa prodeſſent, quae Dioscorides στρέμματα, ea Plinius *luxata* appellavit. Plinius lib. 22. cap. 13. *Luxata ſanat* urtica; lib. 24. cap. 11. *Medetur & luxatis & ſpinae doloribus radix* (arundinis) *in aceto illita;* lib. 31. cap. 9. *Luxatis imponitur* (ſal) *cum farina & melle.* Confer cum his ea, quae habet Dioscorides in lib. 4. cap. 94. lib. 1. cap. 114. lib. 5. cap. 126. ſtatim intelliges, *luxata* & στρέμματα ſibi reſpondere. Sed eſt apud eundem Plinium quod interpretationem Celſi noſtram magis confirmet. Cum enim Celſus haec habeat infra: *poſſunt, etiam ſine ſcalpello, impoſita eadem mederi: &, ſi nihil aliud eſt, cinis quoque; maxime ex ſarmentis; ſi is non eſt, quilibet alius ex aceto, vel etiam ex aqua coactus:* Plinius itidem in Prooem. lib. 23. *Cinis,* inquit, *ſarmentorum vitiumque & vinaceorum, condylomatis & ſedis vitiis medetur ex aceto: item luxatis & ambuſtis.* Similia ſcribit Dioscorides in lib. 5. cap. 1. & ibi quoque στρέμματα uſurpat.

ead. l. 10. *Sunt*) Linden. *ſint.*

ead. l. 12. *Averſo*) Ita repoſui ex quinque Mediceis Codicibus. In IV. & VI. eſt *adverſo*, ut in vulgatis libris.

ead. l. 15. *Idem*) Codex Conſtantini & Lindenii editio, *id idem.* Ego nullo in Codice ita ſcriptum inveni; ſed in multis *idem;* in Mediceo I. *id*, ut in editionibus antiquis: ex qua varietate conflatum fortaſſe fuit *id idem.*

ead. l. 28. *In iisdem quae manu fieri debeant*) Linden. *quae in iisdem &c.*

ead. l. ult. Quae quidquid illuc &c.) Pro *illuc*, in multis Mss. mendoſe eſt *illud.* Lindenius leg. *quod quidquid illud &c.* ſed perperam.

Pag. 370. *l.* 3. *Neque tamen fas non eſt, nihil circurbitulam agere*) Fieri tamen poteſt, ut cucurbitula nihil proficiat. Alii habent *cucurbitula.* Ego repoſui *cucurbitulam*, ut eſt in Cod. Mediceo 1. & in margine editionis Conſtantinianae. Lindenius leg. *Neque tamen fas eſt, nihil cucurbitula agere;* quam lectionem iure damnat Morgagnus.

ead. l. 4. *Interdum enim*) Linden. *Interdum etiam.*

ead. l. 5. *Fit, ſed raro, ut &c.*) Alii leg. *ſed raro, quidquid abscedit velamento ſuo includitur.* Ego Lindenium ſequor, & Cod. Mediceum 1.

ead. l. 11. *Nullo loco*) Ita habent veteres Codices; ſed fortaſſe mendoſi ſunt; legendumque eſt cum Lindenio, *nullo modo.*

ibid. Quidquid) Vulgo omnes, praeter unum Lindenium, leg. *quidquid dixi.* Sed manifeſtum gloſſema eſt; neque reperitur in Codice Mediceo 1. Pro *quidquid*, Codex is habet *quid.*

ead. l. 14. *Pure quoque maturius &c.*) Interdum tunica prius eſt, quam pus. Pro *maturius*, quod ego repoſui ex multis Mss. alii leg. *maturiore*, ut eſt in Mediceo 1. ſed mendoſe; alii, *maturior*, ut in editione 1.

ead. l. 19. *Nihil eſt; ſed, ut &c.*) Olim legebatur, *nihil eſt: & ut &c.* nec aliter habet Codex Mediceus primus. Codices alii, *nihil eſſe ut*: unde Lindenius videtur formaſſe, *nihil eſt: ſed ut &c.* quod ſane mihi probatur.

ead. l. 26. *Cubantis*) In Mss. & editionibus antiquis, *curantis.* Conſtantinus reponit, *cubantis.* Lindenius leg. *curandi.* Ego Conſtantino aſſentior. Nam & lib. 3. cap. 4. legitur, *cubantis etiam luxuriae ſubſcripſit;* ubi aliqui mendoſi Codices habent *curantis.*

ead. l. 27. *Cataplaſmatibus*) Al. *cataplaſmatis.* Editio 1493. & aliae multae *cataplaſmata:* mendoſe.

Pag. 371. *l.* 2. *Gratia*) Beneficium. Lindenius leg. *ratio;* quod eſt contra meos Codices.

ead. l. 4. *Fit*) Lindenius & alii nonnulli, *ſit;* ſed paulo ſupra omnes, *patet*, praeter Lindenium, qui leg. *pateat.*

ibid. & ſq. Ignis alienus eſt) Cum legeretur, *ignis alienum eſt*, ut habent multi Codices; Caeſarius repoſuit, *in his periculum eſt.* Hunc omnes ſecuti ſunt ad Lindenium us-

que: nisi quod Constantinus legere malebat, *in hoc periculum est.* Omnino, *ignis alienus est,* cum Lindenio legendum ex fide Cod. Medicei 1.

ead. l. 5. *Ne vel distendantur, vel membrum debilitent*) Lindenius leg. *ne distendantur, & membrum debilitent.* Sed minus recte; quia, ut egregie animadvertit Morgagnus, *potest horum alterutrum ita fieri, ut alterum non sequatur.* Ante Lindenium ita legebatur: *ne vel distendantur hi, vel membrum debilitent.* Ego veterem lectionem retinui; sed cum Lindenio omisi vocem *hi,* quam neque Cod. Mediceus 1. habet.

ead. l. 7. *Inter nervos*) Plerique addunt particulam *vero:* Lindenius omittit; cui suffragatur Codex Mediceus vetustior.

ead. l. 10. *Iamque*) Ita Lindenius edidit: eodemque modo est in Cod. Mediceo 1. Alii leg. *Itemque;* quemadmodum multi alii Codices habent. In aliquibus Codicibus legitur *Item.*

ead. l. 11. *In pane &c.*) Tumorem intelligit, de quo in lib. 5. cap. 28. sect. 10. Hic locus, cum ita legeretur, *desiderant in carne, quia fere &c.* multis Criticorum coniecturis iactatus est; sed mendum erat huiusmodi, ut id quale esset, nemo divinando assequi posset. Nec sine gravi ratione Morgagnus putabat, alia hic a Celso posita fuisse, quae ad subcrudos abscessus, in quibus non cutis modo, verum etiam caro incidenda esset, pertinerent; pro his vero repetita ab indiligenti librario ea fuisse, quae supra de extenuata cute haberentur. Ego sic restitui ex Cod. Mediceo 1. atque hanc lectionem Constantini & Lindenii coniecturis anteferendam iudico. Attamen illas quoque meo more adscribam, ut statuere quivis pro ingenio possit. Constantinus igitur locum hunc ita legendum putat: *Itemque alia rectam solum plagam desiderant in cute: alia quia fere vehementer cutem extenuant, tota &c.* Lindenius ita habet: *Iamque alia rectam plagam desiderant, ut in carne: alia vero vehementer cutem extenuant, in quibus tota &c.* Ceterum, quod Celsus in pane faciendum docet, idem Galenus & Paulus Aegineta in omnibus abscessibus fieri volunt, in quibus cutis super pus extenuata sit, corruptaque. Neque illud omittunt, quod Celsus infra addit: *Est etiam in rerum natura, ut cutis latius excidenda sit &c.* Ita Paulus scribit in lib. 6. cap. 34. *Illos sane abscessus, qui plurimum fasti-*

giantur, crudi, tenues, & emortui sunt, praecidimus trianguli, aut myrtacei folii, aut alterius anguli figura, cum circularis ad cicatricem recipiendam sit inidonea. Qui vero non in fastigium attolluntur, eos simplici dumtaxat linea dissecamus. At ubi magnum sinum invenimus, si cutis super iniecta carnosa sit, & queat conglutinari, divisione loci ea dumtaxat utemur, quae humoris effluxui conveniat; sin tenuis admodumque excarnis, totam in longitudinem simpliciter dissecabimus, & post simplicem divisionem, si corpora utrinque sita gracilia valde, & non carnosa videantur, ipsa tollemus.

ead. l. 12. *Tota*) Morgagnus *tuto* reperit in suo quodam Ms. quod & ego in aliquibus inveni. Videtur lectio ista manasse a Mediceo 1. in quo scriptum est *tuta*, & antiqua manu correctum *tuto*. In ceteris Mediceis habetur *tota*, quemadmodum est in vulgatis libris.

ead. l. 14. *Ut & quam minimae*) Aldina editio habet, *ut quam minimae.*

ibid. Quam paucissimae) In Cod. Mediceo 1. omittitur *quam.*

ead. l. 17. *Tribus*) Al. *pluribus.* In Cod. Mediceo 1. legitur *tribus*, ut edidit Lindenius. Lib. 8. cap. 9. sect. 1. *Si latius aliquid abscedet, duobus aut tribus locis erit perforandum.*

ead. l. 22. *Totius*) Codex Mediceus 1. habet *totus.*

ead. l. 23. *Suffudit*) Al. *Diffudit.*

ead. l. 24. *Iam cutis*) Ita legit Lindenius, cum quo Cod. Mediceus 1. consentit. Al. *pars cutis.*

ead. l. 27. *Cubantemque aegrum*) Vox *aegrum* fortasse in contextum irrepsit ex glossemate. Nam *cubantem* pro *aegro* Celsus saepe posuit. Vide quae paulo supra adnotavi ad hoc ipsum caput. Adde etiam lib. 3. cap. 6. lib. 8. cap. ult.

ead. l. 28. *Exhaurit*) Inanem reddit; quemadmodum, *medicamentis purgatum & adhuc inanem*, dixit in lib. 2. cap. 8. & *exhaurire hominem profusione sanguinis*, in lib. 5. cap. 26. sect. 3. Legendum igitur *exhaurit*, ex Mss. & edit. Aldina. Alii cum Ruellio leg. *exhausit.* Al. cum Caesario, *exercuit*; quod minus probandum est.

ibid. Per alimenta) In Cod. Mediceo 1. *per adiumenta.*

Pag. 372. *l.* 1. *Et quacunque de causa*) Olim legebatur, *ex quacunque causa*; quemadmodum Palavicinus correxit, cum *& quacunque causa* reperisset in Cod. Mediceo 1. Lindenius reposuit *& quacunque de causa*, ut est in margine edit. Constantinianae, & in multis Mss.

ead. l. 3. *Opus non eſt: ſpongia &c.*) Lindenius leg. *opus non eſt; ſed ſpongia &c.* Particulam *ſed* veteres editiones & Mss. non habent: Codex tamen Mediceus I. pro *eſt*, habet *eſſet*, unde *eſt ſet* facile oriri potuit.

ead. l. 4. *Si aeque linamenta*) Antea legebatur, *ſi aeque ea linamenta.* Ego ſuſtuli vocem *ea*, ſecutus Mss. fidem. In Mediceo quidem I. legitur, *ſi ea linamenta*: ſed *ea* videtur mendoſe eſſe pro *aeq.* id eſt, *aeque.*

ead. l. 6. *Dein*) Cod. Mediceus I. *deinde.* Eandem varietatem exhibet cap. proximo.

ead. l. 16. *Quae in vulneribus expoſita ſunt*) Particula *in*, & duae voces *expoſita ſunt*, in Codice modo allato deſunt.

ead. l. 24. *Carnoſae*) Sic legendum eſſe, verba oſtendunt, quae continuo ſequuntur, *illa ipſa carne;* ut recte animadvertit Morgagnus. Hinc apparet, quanti faciendus ſit Codex a Conſtantino allatus, in quo eſt *calloſae*: quam tamen lectionem probavit Lindenius. In Mss. Mediceis & in Vaticanis habetur *carnoſae.*

ead. l. 26. *In ipſa curatione*) Codices Mss. & editiones veteres non habent particulam *in.* Habet Lindenius, & in libri margine Conſtantinus.

Pag. 373. *l.* 1. *Diſcernit*) Conſtantinus & Caſaubonus leg. *decernit;* ſed contra veterum Codicum fidem.

ead. l. 4. *Vino ex aqua*) Ita in Mss. & editionibus antiquis. Particula tamen *ex* videtur redundare. Lindenius reponit *vino & aqua.* Recte, ſi deinde, pro *mixto*, eſſet *mixtis.*

ead. l. 9. *Vulnus*) Linden. *ulcus.*

ead. l. 11. *Per quae cum caro producatur, plus &c.*) Idem Lindenius leg. *per quae caro producitur. Plus &c.* & infra, *victus ratio eo confert. Ea eſt, ſolutis &c.*

ead. l. 15. *Corpori faciendo*) Carni producendae. Ita ex editione Lindenii, & Codicibus Mediceis. In I. eſt *faciundo*: manu vero Palavicini, *reficiundo*; quod & in IV. adſcribitur. Hinc in editione I. & in antiquis omnibus, *reficiendo.*

ead. l. 25. *Rectae*) Alii leg. *recte*, ut eſt in Cod. Mediceo I. Lindenius, *recta.*

ead. l. 28 *ſq. Perſequendi ſunt*) Verbum *ſunt* omittitur in Cod. Mediceo I.

ead. l. 30. *Ramuli*) Lindenius habet *rivuli.* Ego in Mss. inveni *ramuli*, ut alii legunt.

ead. l. ult. Excidendus ex ea totus callus) Ita in Cod. Mediceo I. & Lindenii editione. Alii leg. *excidendum* (vel *excidendus*) *ex toto callus.*

Pag. 374. *l.* 3. *Is ſinus*) In Cod. Medic. I. deeſt vox *is.*

ead. l. 4. *Et aeque*) Et ſimiliter &c. Nam ſupra quoque dixerat: *ſuperque fibulae dandae, & medicamentum, quo glutinetur.* In Cod. Mediceo I. legitur *& eaque;* in edit. Lindenii, *eique.*

ead. l. 6. *Corruptius ulcus*) Fortaſſe legendum, *corruptum ulcus*, ut eſt in Mediceo I. & aliis Mss.

ead. l. 9. *Subter exire*) Id eſt, tendere, ut eſt paulo ſupra. Ita in veteribus libris. Sed, pro *exire*, fortaſſe legendum *ire*, quemadmodum olim placuerat Conſtantino, & a Lindenio editum eſt.

ead. l. 12. *Solent*) Lindenius leg. *Solent quoque;* ut eſt in margine editionis Conſtantinianae. Mss. Codices non habent *quoque.* Mediceus I. habet *etiam*, ſed additum a Palavicino.

ead. l. 16. *Ea*) Alii leg. *eo.* Ego *ea* repoſui ex Codice Mediceo I. & ratione; quia non irrumpit ſpiritus, ſed erumpit. In allato Codice ſupra *ea* poſita eſt particula *ex*, manu quidem antiqua, ſed, ut videtur, ex gloſſemate.

ead. l. 18. *Medicinae*) In plerisque Mss. legitur *medicamine;* in edd. antiquis, *medicamini.* Melius in editione Lindeniana, & in Cod. Mediceo I. *medicinae.*

ead. l. ult. Perniciosior ibi ſit) Al. *perniciosior res ibi ſit;* Lindenius, *perniciosior ibi res ſit.* Ego omiſi vocem *res* ex fide Cod. Medicei vetuſtioris.

Pag. 375. *l.* 7. *Perrupit*) Ita in multis Mss. & in editione Lindenii. Alii leg. *perrumpit*, ut habet Cod. Mediceus I.

ead. l. 11. *Sui non poteſt*) Haec verba a Lindenio transferuntur ante *utique*: credo, quod ſenſum turbare viderentur ſequentium verborum, quae ad illa, *ab interiore parte*, referuntur. Mihi hic ſtare poſſe videntur, ut habentur in antiquis Codicibus.

ibid. Qua quaſi) In aliquibus Codicibus, *quia quaſi;* in Mediceo I. *quaq. ſi.*

ead. l. 15. *Evolvuntur*) Vulgaris lectio, *ſolvuntur*, mihi placere non poteſt; etſi Codicis vetuſtioris auctoritas accedit. Cum in aliis Codicibus ſit *volvuntur*, repoſui *evolvuntur.* Nam & cap. 14. habetur, *venter ictu aliquo perforatur; ſequiturque, ut inteſtina evolvantur.*

ead. l. 19. *Etiamnum*) Cod. Mediceus I. *etiam.*

ead. l. 20. *Eae*) In Mss. & in editionibus vetuſtis *ea.* Ego ſecutus ſum Lindenium, qui repoſuit *eae;* quemadmodum legendum Conſtantino viſum fuerat.

ead. l. 24 *ſq. Prehendendum vinciendumque*) Lindenius leg. *apprehendendum ligandumque.*

ead. l. 28. *Facta ſit*) Idem Lindenius praemittit *in eo:* quas ego duas voces non inveni in Mss.

ead. l. 29. *Agere*) In Cod. Mediceo I. *gerere.*

ibid. Lavari) Ita in Mss. & in edd. antiquis. Lindenius leg. *lavare.*

ead. l. ult. Bis die) Idem Lindenius leg. *bis in die.*

ibid. Salvo nodo) Recte animadvertit Morgagnus, utique ſalvo nodo linum duci poſſe, quod *laxe cutem, quae ſupra fiſtulam eſt, teneat;* ut ſupra poſitum eſt. Porro ex eo, quod poſtea conſequitur, *tertio quoque die nodus reſolvendus eſt,* idem Morgagnus evincit, *ſalvo,* quod eſt in editionibus antiquis, cum quibus Codices Medicei & Vaticani conſentiunt, perperam a Lindenio mutatum eſſe in *ſoluto.* In editionibus 1493. 1497. & in Iuntina, pro *nodo,* eſt *modo;* mendoſe, ſicut infra in Codicibus Mediceis I. III. & VI. *cum ſimili modo,* pro *cum ſimili nodo.*

Pag. 376. *l.* 10. *Feſtinant*) Alii leg. *feſtinat;* deinde, *debet,* & *ſecet.* Ego ſecutus ſum Cod. Mediceum I. Lindenius quoque habet *feſtinant,* & *debent;* ſed, pro *ſecent, ſecetur.*

ead. l. 12. *Ex penicillo*) Plerique omittunt *ex;* ſed perperam.

ead. l. 13. *Hoc ipſo*) In Cod. Mediceo I. deeſt vox *ipſo.*

ibid. Quo) In Codice modo allato, aliisque, & in edit. Aldina legitur *quod.*

ead. l. 17. *Poſui*) Linden. *propoſui.*

ead. l. 19. *Illo loco veniendum ſit*) Pro *loco,* ut edidit Lindenius, & multi Codices habent, alii leg. *loci.* In Cod. Mediceo I. ita habetur: *illo loci inveniendum ſit.*

ead. l. 22. *Ut media inter eas habenula tenuis admodum eiiciatur*) Ita omnes fere vulgo legunt; & ita eſt in multis Mss. Pro *eiiciatur,* in Mediceo I. & in Vaticanis II. VI. & VII. legitur *adiiciatur.* In Vaticano I. gloſſemate inſerto, *ut media inter eas habenula cutis tenuis &c.* Lindenius reponit *iniiciatur;* ſed horum verborum ſenſum aſſecutus non videtur. Fortaſſe legendum *excidatur.* Vult enim Celſus, *quod inter duas lineas eſt, excidendum* eſſe, ut loquitur cap.

17. ſect. 1. *immittendae ſcalpello duae lineae ſunt, ut, exciſo medio, interior membrana utrinque recentem plagam habeat;* cap. 24. *ſi tumor modicus eſt, ſemel incidi; ſi maior, duabus lineis debet, ut medium excidatur.* Tenue & oblongum cutis ſegmentum *habenam*, vel *habenulam*, a ſimilitudine appellat. Cap. 7. ſect. 8. *tenuis habenula ab ulteriore ora excidenda;* cap. 17. ſect. 1. *tenuis excidenda habena eſt;* cap. 20. *ab ora quoque eius vulneris, quod in inguine eſt, demenda habenula paulo latior eſt;* cap. 28. *ab ora . . . . tanquam habenulam excidere.*

ead. l. 23. *Orae*) Al. *ora.* Lindenius *orae*, ut eſt in margine edit. Conſtantinianae. Recte. In Cod. Medic. 1. *ore.*

ead. l. 26. *Quae in abſceſſibus poſita ſunt*) Ita Lindenius & Cod. Mediceus 1. Al. *qui in abſceſſibus poſitus eſt.*

Pag. 377. *l.* 1. *Agetur*) Cod. Mediceus 1. *agitur.*

ead. l. 8. *Suntque quaedam*) Codex modo allatus, *ſunt quaedam:* Lindenii edit. *Sunt enim quaedam.*

ead. l. 11. *Tetendit*) Cod. Mediceus 1. habet *tendit.*

ead. l. 17. *Evellere*) Lindenius leg. *revellere.* Ego veterem lectionem ex Mss. fide retineo; cum praeſertim etiam ſect. proxima habeatur, *ubi ab ea parte, qua venit, evelli magis placuit.*

ead. l. 20. *Eaque*) Quidam cum Caeſario leg. *itaque.*

ead. l. 21. *Et tutius evellitur*) Haec tria verba deſunt in Cod. Mediceo 1.

ead. l. 25. *Scalpello*) Lindenius omittit vocem hanc, quam Codd. Mss. habent ad unum omnes.

ead. l. 30 *ſq. Summa autem utraque parte habenda cura eſt*) Ita ex Cod. Mediceo 1. Olim legebatur, ut eſt in aliis Codd. *Summa autem utraque parte ita habenda cura eſt.* Conſtantinus tamen particulam *ita* tollendam, vel in *iſta* mutandam cenſebat. Lindenius ita leg. *In ſumma autem utraque parte iſta habenda cura eſt.*

Pag. 378. *l.* 3. *Abducendumque a ſcalpello*) Al. *abducendumque ſcalpello.*

ead. l. 8. *Haec communia. Sunt propria quaedam &c.*) Secutus fere ſum Cod. Mediceum 1. in quo ita habetur: *Haec communia ſunt; propria quaedam in ſingulis telorum generibusque protinus ſubiciam.* Neque enim quidquam addere ex coniectura volui. Fortaſſe tamen Celſus ſcripſit: *Haec communia: ſed ſunt propria quaedam &c.* Niſi quis malit alios Codices ſequi; ſed demta voce *ſubiicienda.* Ita in illis le-

gitur, itemque in edd. antiquis: *Haec communia ſunt. Propria quaedam in ſingulis telorum generibus ſubiicienda ſunt, quae protinus ſubiiciam.* Lindenius & vocem *ſubiicienda* ſuſtulit, & alias de ſuo inſeruit, itaque edidit: *Haec communia ſunt: praeter quae propria quaedam in ſingulis telorum generibus ſunt, quae protinus ſubiiciam.*

ead. l. 11. *Inſidit*) Alii leg. *inſedit.* Ita ſane eſt in Mss. ſed mendoſe. Legendum igitur *inſidit*, ut Ruellius, Stephanus, Lindenius habent. Conſtantinus in libri margine, *incedit*, vel *inſidit.*

ead. l. 13. *Ipſa in anguſto eſt*) Lindenius leg. *ipſa anguſta eſt;* quae fuit olim Conſtantini coniectura. Ego, invitis Mss. nihil mutandum puto. Nam etiam in lib. 8. cap. 3. eodem ſenſu legitur, *Si vitium in anguſto eſt.* Advertendum porro, ut ibi iis verbis illa opponuntur, *ſi latius vitium eſt;* ſic his verbis hoc loco ea, quae infra ſunt, *latum vero telum*, opponi.

ead. l. 14. *Praecipueque*) In Cod. Mediceo I. *praecipue;* deinde, *retrorſus* pro *retro*, & *eximatur* pro *trahuntur.*

ead. l. 18. *Graecae literae*) In editionibus antiquis, *Graecae literae* Ψ. Scilicet in Cod. Mediceo IV. alia manu adſcripta fuit Ψ, quemadmodum in I. a Palavicino; cum Graeca litera deeſſet, quae in ceteris item Mediceis Codicibus deeſt. Lindenius repoſuit γ, qua eius literae figura veteres Graecos uſos fuiſſe non conſtat. Ego malim Λ.

ead. l. 19. *Ubi apparuit mucro, ſi arundo inhaeret*) Lindenius leg. *ubi apparuit mucro, ſi ei arundo inhaeret.* Hunc ego ſecutus ſum; niſi quod vocem *ei* omiſi, quod illam Mss. non habeant, nec neceſſariam exiſtimem. Alii leg. *ubi apparuit, ſi mucro, ſi arundo* (vel *harundo*) *inhaeret;* Ruellius & Stephanus, *ubi apparuit, ſi mucroni harundo inhaeret.*

ead. l. 23. *Forſice*) *Forceps*, non *forſex*, ubicunque de re aliqua capienda agitur, legendum eſſe contendunt Conſtantinus, Caius, referente Rhodio, Rhodiusque ipſe in adnotationibus ad Scribonii Compoſit. 51. Sed invitis Mss. nihil efficiunt. Tanta porro conſtantia *forſicem* hac ſignificatione habent Codices Medicei Vaticanique, ut ab iis diſcedendum non putarim, quamvis Lindenius *forcipem* ubique repoſuerit.

ead. l. 25. *Nam, ampliato magis vulnere*) Ita in Cod. Mediceo I. & in editione Lindenii. Alii omittunt *magis.* In Cod. Vaticano II. & in VII. deeſt etiam particula *Nam.*

ead. l. 28. *Forfice*) Conſtantinus & Lindenius ſine cauſa hic reponunt *forcipe*: nam ſpicula *comminui debent*, h. e. praecidi; quo ſenſu *forficem* uſurpari nemo dubitat.

ead. l. ult. Lacerent) Lindenius, *dilacerent.*

Pag. 379. *l.* 3. *Si conditum eſt*) Idem Lindenius legit *ſi aliquis intus in carne habuerit.* Scilicet ex gloſſemate aliquo, ut recte cenſet Morgagnus.

ead. l. 7. *Διοκλεῖον κυαθίσκον Graeci vocant*) Sic repoſui ex Cod. Mediceo I. in quo eſt, *Diocleum cyathiſcum &c.* Ex ſequenti porro deſcriptione apparet, ferramentum hoc formam cyathi cuiusdam referre. Alii Codices habent, *Diocleum eraphiſcum &c.* unde quidam vulgo leg. *Diocleum graphiſcum;* Lindenius, Διοκλέους γραφίσκον. Editio an. 1538. *Dioclis Graeci vocant.* Editio I. & aliae pervetuſtae, *Diocris* (al. *Dioclis*) *Graeci belulcum vocant.* Βελουλκὸν ſane Paulus Aegineta ferramentum nominat, quo tela extrahuntur: ſed vox iſta nimis recedit a *cyathiſcum*, vel *eraphiſcum*, quod eſt in Mss.

ead. l. 9 *ſq. Vel ferrea*) Lindenius leg. *eſt ferrea*: infra vero, *habens.*

ead. l. 13 *ſq. Inſuper ibi etiam perforata eſt*) Ita ex Cod. Mediceo I. In Codicibus ceteris & in editionibus antiquis habetur, *inſuper ibi etiam parte inclinata, quae perforata eſt;* iteratis a librario per incuriam tribus vocibus, quae ſupra ſunt. Huic vitio ſic medetur Lindenius: *inſuper etiam ea parte inclinata, quae &c.* Sed remedium minime idoneum videtur.

ead. l. 15. *Ad imum mucronem*) In Cod. Mediceo I. omittitur vox *imum*: pro qua III. & VI. habent *unum.*

ead. l. 17. *Cum in cavo mucro eſt*) Codex Mediceus I. ita habet, *cum cavum vero eſt.*

ead. l. 18. *Duo digiti*) Codices Medicei, primo excepto, habent *illico digiti;* mendoſe, ut videtur, pro *duo digiti*, quod eſt in primo, cuius ego auctoritatem ſecutus ſum. Vulgo ex Cod. IV. in quo alia manu appoſita eſt vox *duo*, legitur *illico duo digiti.* Palavicinus, qui *illico* addidit in Cod. I. ex *illico* fecit *illic.*

ead. l. 19. *Et ferramentum*) Lindenius omittit particulam *&.*

ead. l. 20. *Telorum eſt &c.*) Lindenius transfert verbum *eſt* poſt *debet*, atque ita legit: *telorum, quod interdum evelli debet, eſt plumbea glans.*

ead. l. 25. *Accedit vero aliquid difficultati*) Sic reposui ex aliis Mss. Antea legebatur *difficultatis*, ut est in Mediceo I.

ead. l. ult. Eiiciendis est. Vix &c.) Alii omnes leg. *eiiciendis est. Et vix &c.* Ego ex fide Cod. Medicei I. sustuli particulam *&*; quae a mendosis quibusdam Codicibus fluxisse videtur, in quibus, pro *eiiciendis est. Vix*, legitur *eiiciendis & vix.* Palavicinus ita mutavit: *eiciendis est. Et vix unquam ita fieri potest, quin telum non sequatur.*

Pag. 380. *l.* 2. *Ictum aliquo ferramento*) Ferramento aliquo percussum, quassatum. Pro *ictum*, Codex Mediceus II. habet *icto*; Constantinus margini adscripsit *victum*; Lindenius leg. *cum.*

ead. l. 4. *Ab eoque*) Ita ex Cod. Mediceo I. Alii leg. *ab eo quoque*; Lindenius, *& ab eo.*

ibid. Literae V.) In Mss. deest litera *V*; quam ego reposui ex coniectura, cum in Mediceo I. *vel* reperissem. Nam *vel* ex *V* ab imperito aliquo factum puto. Palavicinus, expuncto *vel*, reposuit Ψ; quae litera etiam in Codice IV. habetur, addita alia manu. Hinc in edd. antiquis, *literae* Ψ. At Lindenius habet, *literae* γ. Cum tamen *Graecae literae* Celsus non dixerit, & Romana *V.* huic rei sit aptissima, non video, cur necesse sit Graecam reponere. De γ vide quae adnotavi ad sect. 2. huius cap.

ead. l. 11. *Laxius*) Duo ex Vaticanis Mss. III. scilicet & V. habent *latius.*

ead. l. 27. *Γάγγλια, μελικηρίδας*) Quidam duas has voces, itemque proximam Latinis literis scribunt. In Cod. Mediceo I. legitur, *glangian meliceridas*; in aliis, *gangilia, meliceridas.*

ibid. Ἀθερώματα) Alii praemittunt particulam *&*; quam a Mss. abesse video. Ortam ex eo puto, quod in Cod. Mediceo I. pro *atheromata*, quod alii habent, est *etheromata*; unde alia manu in IV. itemque in editionibus 1478. 1493. 1497. 1524. *& heromata.* Alii igitur correxerunt *& atheromata.*

Pag. 381. *l.* 3. *Autem*) Cod. Mediceus I. *vero.*

ead. l. 12. *Lapillis*) Stephani edit. *lapidis*; quod minus probandum.

ead. l. 13. *Confertique*) Cod. Mediceus I. habet *conferfique.*

ead. l. 15. *Rasae cartilagini*) In Cod. Mediceo I. *massas cartilaginis*: mendose.

ead. l. 16. *Alii aliique*) Ita ex Lindenio & Scaligero. In Mss. deest vox *alii.* Pro *aliique*, quod est in Mediceis ceteris, primus habet *aliquae;* ex emendatatione vero Palavicini, *aliqui*, ut est in editionibus antiquis.

ead. l. 17. *Consuerunt*) Linden. *consueverunt.*

ead. l. 19. *Pressus circumfluit*) Cap. 14. huius lib. *Humor autem, si premitur, circumfluit.* In Mss. & in editionibus vetustis est *pressum;* Lindenius leg. *pressu;* ego cum Caesario, Ruellio, Pantino, aliisque nonnullis, *pressus.*

ead. l. 24. *Incidere*) Cod. Mediceus I. *incidi.*

ead. l. 25 *sq. Ut effundatur quidquid intus coiit*) Lindenius transfert haec verba ante illa, *Sed steatomatis*, & sententiam totumque locum corrumpit. Nunquam enim, nisi ubi tunica difficulter a cute & subiecta carne separatur, ut in steatomate, id, quod intus coiit, effundendum est; sed, quemadmodum infra dicitur, *ipsa tunica inviolata servanda est, ... eiiciendaque cum eo, quod intus tenet.*

ead. l. 27. *Et subiecta carne*) In omnibus fere impressis libris, & in multis Mss. omittitur particula *&;* sed perperam.

ibid. In ceteris) Lindenius legit *Ac in ceteris:* deinde, *Protinus autem cum ista alba & intenta se ostendit, tum &c.*

Pag. 382. *l.* 3. *Alia ibidem*) Ita communiter legitur, itaque Palavicinus scripsit in Cod. Mediceo I. veteri scriptura obliterata, quae fortasse ab aliorum Codicum scriptura diversa non erat. Ita autem in aliis habetur: *ad iam ibi.* Videtur igitur legendum, *alia inibi:* nam *ad ia* est pro *alia*, *in ibi* pro *inibi.*

ead. l. 14. *In oculis movent*) Quidam Mss. Codices habent, *in oculos movent.*

ead. l. 17. *Transversam lineam incidere*) In editione Constantini ita habetur: *transversam linea incidere:* in margine vero, *tranversa;* quod placuit Lindenio. Sed retinenda vetus lectio, *transversam lineam incidere*, ex veterum Mss. atque editionum fide; cum hanc dicendi formam aliis in locis Celsus usurparit. Vid. cap. 13. & ibi adnotata.

ead. l. 19. *Et, ut locus ei patefactus est, ipsa prorumpit. Tum &c.*) Olim legebatur *prorumpat;* sed, cum laboraret constructio, ad eam sanandam Constantinus addebat *quæ* post *ut.* Lindenius autem ita mutavit: *& ut, loco ei patefacto, ipsa prorumpat; tum &c.* Putabant nimirum, *ut* esse coniunctionem, quae coniunctivum postularet. Sed est adver-

bium temporis, & significat *postquam*. Recte igitur Codex Mediceus I. habet *prorumpit;* quod ego reposui.

ead. l. 20. *Apprehendere*) Plerique addunt *oportet;* sed, cum id verbum supra habeatur, non est necesse.

ead. l. 21. *Facile autem*) Lindenius leg. *facile enim.*

ibid. Superinungi) Ita Lindenius. Et sane in Cod. Mediceo I. habetur *superinungui.* Alii leg. *superungi;* al. *super ungi.* Vide Animadv. VII. Facciolati, & ad eam Morgagni additamentum, in III. eiusdem Morgagni Epist.

ead. l. 23. *Paucissimisque*) Lindenius leg. *quo paucissimis.*

ead. l. 29. *Super*) In Cod. Mediceo I. *supra.*

Pag. 383. *l.* 1. *Quiddam*) In Codice modo allato deest vox haec. Palavicinus adscripsit *quadam.*

ead. l. 4. *Ea parte*) I. e. in ea parte. Lindenius leg. *a parte.* In Cod. Mediceo vetustiore habetur *ex parte.*

ead. l. 10. *Huic*) Codex Mediceus I. hanc vocem non habet; &, pro *nascuntur*, habet *ponuntur.*

ead. l. 13. *Ideoque ea χαλάζια Graeci vocant*) Quia mobilia sunt, χαλάζια nominant, i. e. cuti subiectisque partibus non adhaerentia, sed laxa & soluta. Constantinus ita margini adscripsit: *Grandini similia sunt, ideoque ea &c.* eiusque coniectura usus Lindenius videtur, qui edidit, *Quae quia grandini similia sunt χαλάζια &c.* Pro χαλάζια, in Cod. Mediceo I. mendose *clazia.*

ead. l. 16. *Dein*) Cod. Mediceus I. *deinde.*

ibid. Diducenda) Et in Codice modo allato, & in editione Lindenii, & in margine Constantinianae, legitur *deducenda.* Sed in illo quidem Codice saepe est *deducere* pro *diducere:* ut sect. proxima, *Alteram autem palpebram a ministro deduci oportet:* & cap. superiori, *deducenda a cute & carne est.*

ead. l. 17 *sq. Inungendum primo*) Ita in libris vulgatis omnibus & in Mss. plerisque. In Mediceo I. *inungenda primum.*

ead. l. 21. *Oriens ab angulo, quae &c.*) Lindenius leg. *quae oriens ab angulo &c.*

ead. l. 26. *Si inveteravit*) Stephanus leg. *si inveteraverit.*

Pag. 384. *l.* 19. *Abscindatur*) Codices Medicei, *abscidatur;* quae scribendi ratio in illis fere perpetua est.

ead. l. 20 *sq. Sequitur; ideoque decipit*) Facile sequendo medicum decipit, qui eam unguis partem esse credit. Lindenius leg. *sequitur quoque ac decipit:* Almeloveenius, *sequitur quoque ac decidit;* quod a Morgagno merito improbatur. Sed *decidit* fortasse mendum librarium est.

ead. l. 21. *Abſciſſa, pateſit foramen*) Ita in Codice Mediceo I. niſi quod in illo ſcribitur *abſciſa* per ſimplex *ſ*. Codices ceteri Medicei ita habent: *Ac ſi abſciſa eſt, patefecit foramen.* Vulgo alii leg. *ac ſi abſciſſa eſt, pateſcit foramen.* Lindenius, *Si abſciſſa eſt, pateſit foramen.*

ead. l. 23. Ῥυάδα) Ita plerique legunt ex Caeſario, nec aliter legendum videtur. In Mss. habetur *rhyſada*, vel *ryphada*. In Mediceo IV. *rhyphada*, ſed alterum *h* expunctum eſt. Hinc in editione I. & aliis pervetuſtis, *rhypada*; in Aldina, ῥυπάδα, Graecis literis.

ead. l. 26. *Sic excidenda ea membranula, ne quid &c.*) In Mss. & in editionibus antiquis deeſt particula *ſic*. Hanc ego ſumſi ex editione Lindenii, in qua legitur *ſic excidenda membranula, ne quid &c.* Vix enim abeſſe poteſt.

ead. l. 27. *Eo*) Lindenius leg. *Ei*. Vide quae adnotavi ad lib. 5. cap. 18. ſect. 3.

Pag. 385. *l.* 4. *Vere*) Egnatius & Stephanus leg. *verna*.

ead. l. 9. *Et in fiſtulis*) In multis Mss. omittitur particula *&*. Lindenius omittit *in*.

ead. l. 12. *Tarde increſcunt*) In Codice Medic. I. legitur *tarde decreſcunt*; fortaſſe pro *tarde creſcunt*. Alii tamen Codices habent *increſcunt*, ut eſt in vulgatis, non *creſcunt*.

ead. l. 14 *ſq. Quam aeſtas vel hiems*) Sic legendum; non, ut eſt in editionibus antiquis, *vel aeſtas, quam hiems*. Et ſane in Codice Mediceo I. habetur *quam aeſtas aut hiemps*. Vel reponendum cum Lindenio, *quam hiems, vel aeſtas*. In aliquibus Codicibus legitur *vel aeſtas, vel hiems*.

ead. l. 16. *Aeſtibus, nondum*) Lindenius interiicit particulam *&*, quae in Mss. non invenitur. Porro *aeſtibus* idem Lindenius legit; & ita eſt in Codice Mediceo I. Alii, *aeſtatibus*; ſed non recte.

ead. l. 26. *Excipi*) Ita ex Conſtantino & Lindenio. Alii leg. *excidi*; ut eſt, ſed mendoſe, in antiquis Codicibus.

ead. l. 28. *Ex ipſo angulo*) Vox *angulo* deeſt in libris fere omnibus vetuſtis. Habetur in Mediceo I. & in editione Lindenii; eſtque prorſus neceſſaria.

ibid. Abſcindatur) Ita Lindenius; nec aliter legendum Conſtantinus putavit. Attamen vetus lectio *abſcindat* (in Mss. *abſcidat*) ſuſtineri poteſt.

Pag. 386. *l.* 2. *Similiter nutriendum; tantum ut primis &c.*) *Tantum ut*, quemadmodum *tantum ne* lib. 8. cap. ultimo, *membrum .... ſic iacere convenit, ut maxime cubantem iuvat;*

tantum ne moveatur, neve dependeat. Lindenius leg. *similiter nutriendum, ut primo; tantum &c.* Ego veterem lectionem ex Mss. fide retinui.

ead. l. 6. Palpebra) Sic reposui ex Codice Mediceo I. Nam & infra habetur, *ubi albo ipsius oculi palpebra inhaesit:* & lib. 6. cap. 6. sect. 1. *nonnunquam ex eo casu fit, ut palpebra cum oculo glutinetur.* Alii leg. *palpebrae;* postea vero, *cohaerescant.*

ead. l. 7. Scilicet, cum in utrovis) Hic Lindenium secutus sum, qui *utrovis* reposuit. Alii habent *utroque.* In Codice Mediceo I. legitur *licet cum utroque.*

ead. l. 9. Glutinavit) Ulcus sanescendo glutinavit id, quod diduci &c. Porro *glutinavit* habetur in Codice Mediceo I. & in margine editionis Constantinianae. Alii leg. *glutinabit;* Lindenius, *glutinabitur.*

ibid. Ἀγκυλοβλεφάρους *sub utroque vitio Graeci vocant*) H. e. in utroque vitio, ut recte explicat Constantinus. In Codice Mediceo I. *ancyloblepharus Graecis utroque vitio vocant;* sed litera *s* in *Graecis* expuncta est, & *utroque* in *utrumque* mutatum; a Palavicino vero correctum, *sub utroque.* In ceteris Codicibus, *angyn blepharus sub utroque vitio Graeci vocant.* In VII. margini adscriptum est ανκυλοβλεφαρος. In IV. quoque correctum est *ancyloblepharos;* atque ita habent editiones antiquiores. Aldina, ἀγκυλοβλέφαρος. Alii cum Caesario reposuerunt ἀγκυλοβλέφαρον; ego, ἀγκυλοβλεφάρους. Lindenius leg. ἀγκυλοβλέφαρον *sub utroque vitium Graeci vocant.*

ead. l. 14. Aversum) Ita in editione Constantini, & in Codicibus Mediceis II. III. V. VII. & ita legendum contendit Fabricius ab Aquapendente, non *adversum*, ut est in aliis & Mss. & impressis libris. Confirmatur haec lectio simili loco huius libri cap. 27. *si, antequam vesica purgata est, orae se glutinarunt, dolorque & inflammatio redierunt, vulnus digitis vel averso specillo diducendum est:* ubi tamen, pro *specillo*, quidam Codices habent *scalpello.* Nec desunt qui ibi quoque habeant *adverso.*

ead. l. 15. Eo) Hanc vocem Cod. Medic. I. non habet.

ead. l. 19. Adverso scalpello) Quatuor Codices Medicei supra allati, *averso scalpello.* Hic tamen legendum videtur *adverso*, ut alii habent.

ead. l. 26. Ne rursus inhaereat) Lindenius omittit *rursus*, deceptus, ut opinor, ab editione anni 1538. in qua hoc

adverbium deest. In Codice Mediceo I. desunt haec verba omnia.

ibid. Ipsique etiam) Neque haec verba habet Codex modo allatus. Lindenius leg. *ipsique etiam aegro*, ut est in margine editionis Constantinianae. Sed vox *aegro* abest ab omnibus Manuscriptis.

ead. l. 30. *Palpebra inhaeserit*) Cod. Mediceus primus, *palpebrae inhaeserint.*

Pag. 387. *l.* 5. *Usque ad nares*) Idem Codex, *usque nares.*

ead. l. 6. *Atque*) Ita in allato Mediceo Codice. Alii leg. *Idque.*

ead. l. 15. *Cum eo, ne ignotum sit*) Alii leg. *cum eam non ignotum sit.* Ego secutus sum Egnatium & Lindenium, cum quibus consentit Cod. Mediceus vetustior. Nam licet *cum eam ne* in illo legatur; attamen ex litura apparet, *eo* scriptum fuisse, idque in *eam* mutatum a veteri emendatore.

ead. l. 17. *Tanto difficilior est*) Codex Mediceus I. *tanto difficiliorem.* Utraque lectio recte se habet. Varietas videtur ex eo orta, quod ita scriptum fuisset, *difficilior ē.* Per *ē.* autem, tum *em*, tum *est* significatur.

ead. l. 19. *Sed hamulo summum eius foraminis*) Ita in editionibus antiquis, & fere omnibus Mss. In Mediceo I. *Eo hamulo summam eius formam.* Lindenius leg. *Hamulo autem summum &c.* Vide adnotata ad lib. 8. cap. 9. sect. 2.

ead. l. 23. *Adurendum est; vehementiusque &c.*) Hic locus olim ita legebatur: *adurendum est vehementius. Quod si iam carie vexatum est, quo crassior his squama accedat, quidam adurentia &c.* Lindenius, post Constantini coniecturam, reposuit *huic squama abscedat:* hac tamen ratione vitium omne hinc sublatum non fuit. Ego, pro *vehementius. Quod,* ut est in Codice Mediceo I. reposui ex Codicibus ceteris, *vehementiusque;* & post *abscedat* (ita enim legendum videtur, etsi in omnibus Mss. sit *accedat*) sententiam absolvi. Porro, cum vox *his* ferri nequeat, nec sit in Mediceo I. ex ipsius fide sustuli. Ita enim habet: *grassior quam accedat.*

ead. l. ult. Consuerunt) Lindenius, *consueverunt.*

Pag. 388. *l.* 1. *Palpebrae*) Codices omnes Mss. & editiones pleraeque addunt *superioris;* quod Celsi non esse manifestum est ex iis, quae infra habentur: *oportet oculo contecto mediam palpebrae cutem, sive ea superior, sive inferior est, apprehendere.* Recte igitur Caesarius, Ruellius, & Lindenius, quos ego secutus sum, vocem illam omiserunt.

ead. l. 5. *Curationes*) Alii leg. *Curationes vero*, ut eſt in editione anni 1538.

ead. l. 7. *Ad ſimilitudinem ſpathae lata*) Alii leg. *haſtae*; Lindenius, *ſpathae*; & quidem rectius, ut mihi videtur. In Codice Medic. primo ita habetur: *ad ſimilitudinem adſtaellata.*

ead. l. 11. *Ab angulo*) Lindenius leg. *angulo.*

ead. l. 12. *Tranſuat*) Ita in editionibus Gryphii, Pantini, Conſtantini, & Ronſſei. Alii leg. *tranſueat*, ut eſt in Mss. plerisque: quod ex *tranſuat* ortum videtur, cum *e* ſupra *u*, quemadmodum ſaepe factum videmus, poſitum fuiſſet, quod in alio Codice eſſet, ut in Mediceo I. *tranſeat.* Ex *tranſueat* porro *transvehat* factum eſt, quod habent Codices Vaticani II. & VII. Mediceus VI. & Lindenii editio. Vide quae ad hunc locum ſcripſerunt Facciolatus & Morgagnus in Epiſtola III. & quae ego adnotavi ad lib. 5. cap. 26. ſect. 23.

ead. l. 13. *Usque ad alterum angulum*) Pantinus & Lindenius omittunt *usque*; quod deeſt etiam in editione anni 1538.

ead. l. 19. *Tranſui*) In Codice Mediceo I. *transiri*: in ceteris, *tranſui*; ut ab omnibus vulgo legitur. Aldina tamen editio non habet, niſi partem huius vocis, quae cum proxima coaluit, & formavit *tranſiuxta.* Sect. 11. huius cap. *ad ipſas radices per medium tranſuere acu, duo lina ducente*; cap. 25. ſect. 3. *cutis acu filum ducente tranſuitur.*

ibid. Exteriorem partem) Olim legebatur, *in exteriorem partem*: & ita in Mss. inveni. Lindenium tamen ſequor, qui ſuſtulit particulam *in.*

ead. l. 23. *Coniiciendum*) Lindenius aliique cum Caeſario leg. *iniiciendum.*

ead. l. 26. *Quo foramen glutinetur*) Alii leg. *quo foramen quoque glutinetur.* Sed *quoque* additum videtur ab aliquo, qui *glutinetur* eadem ſententia adhibitum exiſtimavit, ac ſupra *adglutinandum.* Et ſane a Codice Mediceo I. & a Vaticanis I. & VI. abeſſe adverti. Itaque Lindenio acceſſi, qui illud omiſit.

ead. l. 29. *Eo loco*) Lindenius leg. *eo loci.*

ead. l. 30 *ſq. Longum tormentum, toties acu traiecta, magnam inflammationem moveat*) Locus variis lectionibus iactatus. Editiones antiquae ita habent: *longum tormentum, cum toties acus tranſuet, magnam inflammationem moveat:* Conſtantinus

leg. *longum tormentum, cum quoties acus transuet, magnam inflammationem moveat:* Lindenius, *longum tormentum sit, & toties acus transiens magnam &c.* Ego *magnam* retinui, cetera castigavi ad fidem Codicis Medicei I. in quo legitur: *longum tormentum; totiens acu traiecta magnamque &c.* ex Palavicini vero emendatione, *longum tormentum; cum toties acus traiecta magnam &c.* In aliis Mss. *longum tormentum, cum totiens acus transuet* (in Mediceis III. & VI. Vaticanis II. & VII. *transiet;* in Vaticano I. *transiit;* in III. & V. & Mediceo II. *transui*) *magnamq. &c.* sed in Mediceo IV. *q* expunctum est, & factum *magnam.*

Pag. 389. *l.* 10. *Ac levare*) Codex Mediceus I. habet *ac sic levare.*

ead. l. 15. *Qua*) Lindenius leg. *Quod,* ut est in margine editionis Constantinianae: sed minus recte.

ead. l. 16 *sq. Inter oram, quae pilos continet, & propiorem ei lineam*) Ita legendum cum Lindenio, consentiente Codice Mediceo vetustiore; nisi quod Lindenius *propiorem,* Codex perperam habet *propriorem.* Al. *de interiore, quae pilos continet, & propiore ei linea.*

ead. l. 27. *Oculus est; &, si &c.*) Ita in vulgatis omnibus. In Codice I. omittitur *&;* additur autem a Palavicino: in Mediceis ceteris omittitur *est;* sed in IV. alia manu adponitur.

ead. l. 28. *Laxanda futura*) Antea legebatur *laxanda utique;* quod est a Palavicino. Ego reposui ex coniectura, cum in Codice Mediceo I. sit, *laxandos utraque;* in aliis, *laxandos utroque.* Capite quoque 16. mendosi quidam Codices habent *utraque,* pro *futura.* Vide adnotat. ad pag. 411. l. ult.

Pag. 390. *l.* 7. *Suturae tollendae, & collyrio &c.*) Alii omnes leg. *futura tollenda est, & collyrio &c.* Ego secutus sum Codicem Mediceum I.

ead. l. 11. *Contegatur*) Cod. Mediceus I. *tegatur.*

ead. l. 13. Λαγωφθάλμους) Quemadmodum supra, sect. 6. huius capitis ex *ancyloblepharus,* vel *angyn blepharus,* quod est in Mss. Mediceis, feci Ἀγκυλοβλεφάρους; ita hic Λαγωφθάλμους ex *lagoptalmus,* quod habent iidem Mss. excepto primo, in quo *lagopalmos.* In IV. alia manu correctum est *glaucopthalmos;* & ita legitur in editionibus antiquioribus. Alii legunt ex Caesario λαγώφθαλμον.

ead. l. 21. *In ima oculi ora descendat*) In hac constructione *ima* videtur esse quartus casus pluralis; ut sensus sit, ora

palpebrae descendat ad imam oculi partem. In Codice Mediceo I. non est particula *in.* Fortasse igitur Celsus scripsit *ima ora descendat;* quae loquendi ratio magis naturalis est: voxque *oculi* inserta fuit ex glossemate aliquo. Constantinus leg. *in imam oculi oram descendat.*

ead. l. 23. *Coniiciendum*) Caesarius aliique quidam, *iniiciendum.*

ead. l. 25. *Citet*) Lindenius leg. *creet;* sed ut opinor, ex interpretatione aliqua. Nam in editionibus antiquis, meisque omnibus Mss. legitur *citet.*

ead. l. 28. *Quo parum descendit*) Olim legebatur *quod parum descendit;* & infra, *quod parum sursum attollitur.* Lindenius utrobique reposuit *quo;* & ita est in Codice Mediceo I.

Pag. 391. *l.* 2. *Vocant*) Cod. Medic. I. *nominant.*

ead. l. 6. *Ferramento id totum*) Idem Codex, *ferramento ipso tum.*

ead. l. 7. *A quarto die*) Ita in Codice Mediceo I. & in editione Lindenii: sed Lindenius ad *inungendum* refert verba haec, & sic interpungit: *inungendum a quarto die, vapore &c.* Alii leg. *inungendum: at quarto die vapore &c.* Quidam pro *at* habent *&*, ut est in editione anni 1538. Ceterum hanc formam Celsus saepe adhibet. Lib. 8. cap. 4. *A sexto die etiam vapore aquae calidae per spongiam fovere;* & cap. 7. *a tertio die fovendum id aqua calida est;* & cap. 8. *a tertio die vapore, ut in naribus posui, fovenda.* Vide etiam adnot. ad pag. 317. l. 18.

ead. l. 12. *Consuerunt*) Constantinus & Lindenius, *consueverunt.*

ead. l. 20. *Excidunt*) Lindenius, *Excidant.*

ead. l. 22. *Infriare*) Alii omnes leg. *infricare;* quod improbare non ausim. Mihi tamen magis placet *infriare*, quod reposui ex fide Codicis Medicei I. In Codice illo ex *infriare* vetus emendator fecit *infria*, Palavicinus vero supra eam vocem posuit *care.* Porro *infriare* cum *infricare* commutari saepe adverti in Mss. velut lib. 4. cap. 4. *in aquam mulsam, quae potui detur, infriari*, aliqui Codices habent *imfricari;* & lib. 6. cap. 6. sect. 3. *fricentur*, pro *frientur*, quod est in Mediceo I. & in editione Lindenii.

ead. l. 26. *Inungendus*) Secutus sum Codicem Medic. I. Alii leg. *ungendus.*

ead. l. 27. *In albo oculi*) In Codice modo allato legitur *in oculis.*

Pag. 392. *l.* 10. *Ea*) Lindenius leg. *Eaque*, ut habet Conſtantini Codex.

ead. l. 11. *Interior*) Al. *inferior.*

ead. l. 14. Χοριοειδὴς) Ita ex Lindenio. In Codice Mediceo VII. eſt *chorioides*, ſed primum *i* expunctum eſt, illius manu, ut opinor, qui Codicem hunc multis in locis ad Medicei vetuſtioris fidem exegit. Porro in Codice vetuſtiore, ut in editionibus 1478. 1493. 1497. & in Iuntina, habetur *choroides.* In editione vero Aldina χοροειδές. Alii Codices habent *choriodes.* Vulgo quidam leg. ῥαγοειδὴς, ex Caeſario.

ead. l. 16. *Cingant, rurſus ſub his coëunt*) In Codice Mediceo I. ita legitur: *cingantur, rurſus ubi coëunt.*

ead. l. 17. *Per foramen*) In eodem Codice deeſt particula *per;* & infra duae illae voces, *neque liquidum.*

ead. l. 21. Ἀραχνοειδῆ) Ita legunt Egnatius, Conſtantinus, Stephanus, Ronſſeus, Lindenius; & quidem recte. Alii, *aracnoiden*, vel ἀραχνοειδὴν Graecis literis ſcribunt. Codex Medic. I. habet *arachnoidem;* Codd. alii, *araconide.*

Pag. 393. *l.* 4. *Vitiique*) Lindenius leg. *Vitii*, ut habet in libri margine Conſtantinus.

ead. l. 11. *In aliam vertit*) Ita in omnibus antiquis libris, tum impreſſis, tum Mss. Vide adnot. ad lib. 5. cap. 28. ſect. 8. Hic tamen *vertitur*, ut Conſtantinus legere malebat, mihi non arridet; quia tempus praeſens minus convenit. Lindenius leg. *ſe vertit.*

ead. l. 12. *Auro ſimilis*) In Cod. Mediceo I. *auri;* ſed manu antiqua correctum eſt *auro*, quod Palavicinus rurſus in *auri* mutavit. Ruellius quoque & Conſtantinus leg. *auri.* Sed *ſimilis* a Celſo fere cum tertio caſu conſtruitur.

ead. l. 16. *Neque idonea curationi ſenilis aetas*) Alii leg. *Neque idonea curatio, ſi ſenilis aetas.* In Cod. Mediceo I. ita habetur: *Nequis idonea curatio ſenilis aetas.* Ego ſecutus ſum lectionem Lindenii, ſeu Conſtantini potius, qui ante illum legendum cenſuerat, *curationi.*

ead. l. 17. *Hebetem habet*) In Cod. Mediceo I. deeſt vox *hebetem*, & legitur *habeat.*

ibid. Ac ne) Ita ex Lindenio. Alii legunt *at ne.* In Cod. Mediceo I. eſt *ad ne.*

ead. l. 18. *Sed inter has media*) Alii addunt *aetas*, ſcilicet ex gloſſemate; quod ego ſuſtuli ex fide Cod. Medic. I.

ead. l. 20. *Atque ipſius*) Lindenius legit *Atque ipſius quo-*

que; quod minus probandum, praesertim cum particula *quoque* absit a Mss.

ead. l. 22. *Duritie quadam*) Ita in editione Lindenii, & in margine Constantinianae: & quidem recte. Alii legunt *durities quaedam*. In Cod. Mediceo I. habetur, *duritiae quaedam*: postea vero *videantur*.

ead. l. 26. *Sedili*) Haec vox, itemque verbum *sedeat*, & particula *autem*, quae infra sunt, desunt in Cod. Mediceo I.

ead. l. 29. *Ut immobile id praestet*) In vulgatis, *& immobile &c.* Ego *ut* reposui, quia sic reperi in Mediceo I. aliisque Mss.

ead. l. ult. Oculus, qui curabitur) Duo verba, *qui curabitur*, mihi suspecta sunt, quod necessaria non sint, & paulo supra habeantur.

Pag. 394. *l.* 4. *Aut acuta, aut forte non nimium tenuis*) Locus depravatae lectionis; quem neque Constantinus coniectura sua, neque ego veterum Mss. ope omnino sanare potui. Ita legitur in editionibus antiquis: in margine autem Constantinianae, *acuta, aut certe non nimium tenuis*; in Lindeniana, *aut acuta, aut certe &c.* in Mss. Mediceis, excepto primo, *aut acuta aut forte nimium tenuis*; sed in IV. alia manu addita est particula *non*, & supra *aut acuta aut forte*, positum est, *al. sic ut quae foret non*. In I. ita habetur, *sic ut aut foret non nimium tenuis*: sed *aut* scriptum est manu Palavicini, priori scriptura obliterata. Idem Palavicinus expunxit *sic ut*, & reposuit *acuta*, mutavitque *foret* in *forte*. Videtur legendum, *acuta, ut foret, non nimium tenuis*; neque aliam Celsi sententiam esse existimo. Morgagno tamen assentior, qui, Patavii cum essem anno superiore, atque huius loci rationem a me poposcisset, eique ego haec exposuissem, mihi dixit, suspicari se, duas voces, *ut foret*, ex glossemate insertas esse. Quem cum interrogassem, an non particula *sed*, quae infra est, ante *non nimium* transferenda videretur? respondit, sibi videri. Hunc igitur locum vir ille doctissimus atque ego ita libenter legeremus: *Tum acus admovenda est acuta, sed non nimium tenuis; eaque demittenda recta est &c.*

ead. l. 13. *Leniterque*) Al. *leviterque*; & ita est in Cod. Mediceo I.

ead. l. 16. *Insidat*) In eodem Mediceo Codice, *insideat*.

ead. l. 17 *sq. Eadem acu concidenda*) In vulgatis omni-

bus, *eadem acu magis concidenda.* Sed *magis* vacat. Itaque id eieci ex fide sex Mss. Mediceorum. Primus ita habet: *eadem magis concidenda;* ubi *magis* videtur mendose esse pro *acu.* In eo Codice a Palavicino addita fuit vox *acu;* in IV. vero *magis*, alia manu. Hinc vulgaris lectio.

ead. l. 20. *Post haec*) Cod. Mediceus I. *Postea.*

ead. l. 21. *Imponendumque*) Alii addunt *est*, quod ego omisi ex fide Cod. Medicei I. Sed in illo legitur, *& imponendumque:* in Codicibus aliis, *imponendum est.*

ead. l. 28. *Propositus est*) Lindenius tollit *est.*

ibid. Quoque) Haec particula abest a Cod. Mediceo vetustiore.

Pag. 395. *l.* 2. *Curationem manus postulant*) Antea legebatur *ex manu.* Ego sic reposui, cum in Cod. Mediceo I. sit *manu.* Nam simili modo Celsus dixit, *oculi multiplicem curationem, etiam manus exigunt*, initio cap. proximi: &, *ubi vetustior facta* (suffusio) *est, manus curationem desiderat*, sect. 13. huius cap.

ead. l. 13. *Usque mortis diem*) Egnatius & Stephanus leg. *usque ad mortis diem.*

ead. l. 14. *Non necessaria*) Plerique leg. *non necessario:* sed perperam.

ead. l. 19. *Venae pituitam emittant*) Cod. Mediceus I. habet *venae pituitam mittant;* Lindenius, *pituitam emittant venae.*

ead. l. 22. *Fere*) Aliqui Codices habent *vero;* Lindenius *enim.*

ead. l. 26. *Sub osse*) Lindenius leg. *ab osse.* Sed legendum *sub osse*, ut habent omnes mei Codices. Nam infra quoque, quemadmodum animadvertit Morgagnus, habetur *sub osse descendere*, id est, per eas venas, *quae sunt inter membranam cerebri & calvariam.*

Pag. 396. *l.* 4. *Humor*) Pituita. Lindenius legit *tumor:* sed non recte; quamvis ita sit in Cod. Mediceo I. Vid. Morgagn. Epist. VI. in Celsum.

ead. l. 10. *Quasque*) Ita in editione Lindenii, & in margine Constantinianae. Alii leg. *quoque;* nec aliter ego reperi in Mss.

ead. l. 13. *Dein duabus super aures*) Pro *dein*, Codices Medicei I. III. & VI. habent *deinde:* sed in I. deest vox *duabus.*

ead. l. 14. *Tribus*) Lindenius addit *denique;* quod mei Codices non habent.

ead. l. 15. *A vertice*) Ita ex Lindenio. Mss. habent *a capite*, ut alii legunt: sed mendosi videntur.

ead. l. 16. *Rectas lineas*) Sic reposui ex multis Codicibus. Olim legebatur *recte eas lineas*, ut est in Mediceo I. Constantinus malebat, *rectas eas lineas*, vel *recta eas lineas*; quod ultimum placuit Lindenio.

ead. l. 18. *Diductisque*) In editionibus antiquis & in Mss. Mediceis, *inductisque*. Lindenius reposuit *diductisque*, ut habet vetus Constantini Codex; nec aliter legendum est.

ead. l. 20. *Ut*) Linden. *sic, ut*.

ead. l. 22. *Humor*) Vox haec deest in editione Caesarii an. 1538. typothetae culpa: nam exstat in editione Caesarii prima. Omittitur a Lindenio quoque: sed prorsus necessaria est, ut Morgagnus ostendit; atque habetur in ceteris editionibus & in Mss.

ead. l. 27. *Post, sanguine effuso*) Lindenius leg. *post sanguinem effusum*, ut est in omnibus Codicibus Mediceis, praeterquam in primo. Ego malui, *post, sanguine effuso*. Nam Codex primus, & antiquae editiones habent, *post sanguine fuso*. Idem Codex mendose, *tum sibidem adserunt*, pro *os ibidem adusserunt*.

ead. l. 28 *sq. Inter frontem atque verticem*) Alii leg. *inter frontem atque calvariam*, ut est in Mss. Sed quomodo frontem a calvaria distinguunt, cum frons sit calvariae pars? Lindenius reposuit *verticem*; atque ita prorsus legendum videtur. Nam & paulo infra, *inter verticem ac frontem*; itemque, *inter frontem vero & verticem*.

Pag. 397. *l.* 3. *Tenuibusque*) Lindenius leg. *Tenuibus autem*.

ead. l. 4. *In oculis*) Lindenius leg. *in oculos*. Sed idem constructionem hanc servavit sect. I. huius cap. ubi aliqui tamen Codices habent *in oculos*. Hic vero omnes *in oculis*.

ead. l. 11 *sq. Inter verticem*) Pro *verticem*, ut est in Mss. & editionibus antiquioribus, editio an. 1538. habet *cervicem*; eaque multos, non tamen Lindenium decepit.

ead. l. 17. *Ut squama*) Ita in multis Mss. In Mediceo IV. & V. *usquama*: sed in IV. supra primam literam, quae expuncta fuit, positum est alia manu, *ut sic*. Particula autem *sic* manavit ex Codice I. in quo est *ut sic aqua*, mendose, pro *ut squama*. Palavicinus, pro *aqua*, reposuit *squama*; sed particulam *sic* retinuit. Hinc in editionibus antiquis, *ut sic squama*. Lindenius leg. *sic, ut squama*.

ead. l. 18. *Secedat*) Ita in Cod. Mediceo I. Hoc verbo

utitur Celsus in re simili in lib. 8. cap. 2. Alii leg. *recedat.*

ead. l. 30. *Infrianda*) Alii leg. *infricanda*, ut est in Mss. Ego secutus sum editionem Lindenii. Vide quae adnotavi ad sect. 11. huius cap.

ead. l. ult. Ne) Linden. *ut ne.*

Pag. 398. *l.* 1. *Deligendae*) In Codd. Mediceis I. II. III. VII. *delegendae;* in IV. & V. *deligandae;* sed in IV. alia manu correctum est *deligendae*, ut est in VI. In I. deest vox praecedens *venae.*

ead. l. 7. *A primo natali die*) Aliqui habent, *a prima natali die*, genere feminino. Ego retinere malui *a primo:* nam ita habetur etiam cap. 12. sect. 4. & Cicero quoque multis in locis *natalem diem* genere masculino usurpavit. In Cod. Mediceo I. deest vox *natali.*

ead. l. 8. *Deinde*) Cod. Mediceus I. *dein.*

ead. l. 21. *Coniicienda*) Alii, Caesarium secuti, leg. *iniicienda.*

ead. l. 23. *Circaque idem &c.*) Cod. Mediceus I. & Lindenii editio habent *circaque id &c.*

ead. l. 26. *At ubi aures, in viro puta, perforatae sunt, & offendunt*) Plinius lib. 11. H. N. cap. 37. de auribus loquens: *In Oriente quidem & viris, aurum gestare eo loci, decus existimatur.* Mos iste a Romanis receptus non fuit: itaque aures in viro perforatae offendebant, quod advenam, & libertinum ostenderent. Sic interpretandus cum veteri Scholiaste locus ille Iuvenalis Satyr. I. v. 104.

Natus ad Euphratem, molles quod in aure fenestrae
Arguerint, licet ipse negem.

Lindenius omittit haec tria verba *in viro puta*, quae editiones antiquae omnes, omnesque Medicei & Vaticani Codices habent; nisi quod unus atque alter, *in imo puta*, ut a Palavicino mutatum est in Mediceo I.

ead. l. 28. *Leviter*) Al. *leniter.*

ibid. Orae exulcerentur) Ita ex Lindenio. In Cod. Medic. I. *ore ulcerentur.* Alii leg. *ora exulcerentur;* sed perperam.

ead. l. ult. Et cicatricem inducat) Hic quoque Lindenium secutus sum; cuius lectionem Cod. Mediceus I. confirmat. Alii leg. *& sic cicatricem inducat.*

Pag. 399. *l.* 8. *Eandem etiam rationem habeat*) Simili loquendi forma usus est in lib. 3. cap. I. *rationem habent dissimilem.* Codices Mss. nihil variant. Aldina editio habet *autem*, pro *etiam.* Lindenius leg. *eandem autem curationem habeat.*

ead. l. 10. *Ac ſi qua parva paria ſunt*) Si qua parva his ſimilia in aliis partibus exſiſtunt. Lindenius locum corruptum putavit, itaque repoſuit: *ac ſi qua parte parva ſunt.* Mihi quoque videtur mendum ſubeſſe, ſed aliter tollendum. Ita legendum arbitror: *ſi qua parva ſunt;* extruſis duabus vocibus *ac* & *paria.* Et ſane *paria* non eſt in Cod. Mediceo vetuſtiore. Manifeſtum autem eſt ex iis, quae ſequuntur, de illis curtis dumtaxat, quae ſunt in auribus, naribus, & labris, Celſum loqui.

ead. l. 12. *Recipiunt*) Caeſarius, Ruellius, & Lindenius leg. *accipiunt.* Sed *recipere curationem* Celſus dixit etiam lib. 3. cap. 9. *curationem, ubi id, quod eſt, non recipit, poteſt recipere id, quod futurum eſt.*

ead. l. 13. *Ipſam*) Cod. Mediceus 1. non habet hanc vocem.

ead. l. 16. *Uſus quoque neceſſario iactura fit*) Alii leg. *neceſſarii.* Cod. Mediceus 1. habet *neceſſario;* ſed, pro *uſus*, *uſui.* Ego ſecutus ſum Lindenii lectionem.

ead. l. 19. *Quod*) Lindenius leg. *quod etſi.*

ibid. Mutatione) Ita in Mss. & editionibus antiquis. In margine Conſtantinianae eſt *mutilatione;* quod Lindenius in contextum induxit. Sed vide Facciolatum apud Morgagnum, & Morgagnum ipſum Epiſt. III. in Celſum.

ead. l. 24. *Nusquam celerius*) Lindenius leg. *nusquam aut celerius.* Sed particula *aut* abeſt a veteribus libris.

ead. l. 26. *Curtum*) In Mss. Mediceis & in editionibus antiquis eſt *curatum.* Conſtantinus haec margini adſcripſit: *curtum, curtatum, reperi: curandum Alii.* Lindenius repoſuit *curtatum:* ego *curtum.* Nam & initio capitis habetur *curta;* & ſub finem cap. ſuperioris, *curti.* Adde, *curta* legi in melioribus Codicibus libr. 5. cap. 26. ſect. 1. ubi alii habent *curata.* Itaque infra quoque correxi, *duobus locis curta*, ut eſt in margine editionis Conſtantinianae; cum veteres Codices habeant *curata.* Lindenius leg. *curtata.*

ead. l. 27. *Redigere*) In Cod. Mediceo 1. *dirigere.*

ead. l. 30. *Reſolvimus*) Caeſarius aliique nonnulli leg. *repoſuimus:* atque ita eſt in Codice vetuſtiore. Ceteri omnes Medicei Codices habent *reſolvimus.*

Pag. 400. *l.* 4. *Non vi cogendum eſt*) In Cod. Mediceo 1. *non eſt cogendum;* & infra, *ut facilius ſubſequatur.*

ead. l. 6. *Tamen*) Al. *autem.*

ead. l. 8. *Huiusmodi*) Cod. Mediceus 1. habet *eiusmodi.*

ead. l. 11. *Imisve narium*) In antiquis libris, tum Mss. tum impressis, legitur *imis venarum*. Mediceus tamen I. habet *imisve narum;* quod magis accedit ad sinceram lectionem, *imisve narium;* quam, veteri Codice apud Constantinum confirmatam, Lindenius restituit.

ead. l. 14. *Si quid aut medio naso*) Lindenius tollit verba haec, quae Constantino quoque insititia visa sunt: fortasse quia, cum sequatur *aut mediis naribus*, idem bis dici existimaverint. Sed ea exstant in omnibus meis Codicibus: atque aliud his verbis, aliud illis significari videtur. Nisi forte, pro *mediis naribus*, legendum est *imis naribus;* quo fere modo paulo supra habetur, *ex medio naso imisve narium partibus.*

ead. l. 26. *In ulteriores vero*) Eas scilicet, de quibus supra, *ultra lineas, quas ante fecimus, alias duas lunatas, & ad plagam conversas immittere &c.* Lindenius non recte legit *In interiores &c.* In editionibus antiquis omnibus, omnibusque Mss. habetur, *In ulteriores:* sed in Mediceo II. & in Vaticanis III. V. & VII. deest particula *vero.*

ead. l. 30. *Ergo etiam*) Ita cap. proximo: *Ergo etiam hunc ferramento acuto &c.* Cod. Mediceus I. neutro loco habet *etiam.* Haec tamen forma a Celso saepe adhibetur. In Praefat. libr. I. *Ergo etiam post eos, de quibus retuli, nulli clari viri medicinam exercuerunt:* deinde, *Ergo etiam ingeniosissimus seculi nostri medicus &c.*

Pag. 401. *l.* 1. *Fereque*) Lindenius leg. *quo fere.*

ead. l. 13. *Naris leviter implenda*) Ita in Mediceo I. In aliis Mss. *nares leniter implendae*, ut in vulgatis libris. Verum non utraque naris linamento implenda est, sed ea tantum, ex qua abscissus polypus est.

ead. l. 14. *Ulcus*) Al. *vulnus.*

ead. l. 25. *Sutilem*) Ita in Cod. Mediceo I. & in editionibus vetustis. In Codicibus Mediceis ceteris, *facilem.* Lindenius leg. *subtilem*, ut est in margine editionis Constantinianae. H. F. ab Aquapendente, ut notat Almeloveenius, legendum contendit *fictilem;* cui potius assentior.

ead. l. ult. sq. Ab ima) In editione I. & in duabus pervetustis 1493. 1497. & in Iuntina, *ab una:* mendose.

Pag. 402. *l.* 5. *Glutinante*) Cod. Mediceus I. *glutinamento.*

ead. l. 9. *Arescentium*) Ita in Mss. & antiquis editionibus. Gingivae, si ali desinant, extenuantur, ac veluti arescunt,

quod fit maxime in ſenibus. Galenus, non gingivas, ſed dentes ipſos aridos & macros dixit in lib. 5. de c. m. s. l. cap. 4. Et cap. 5. *Ob ſenilem*, inquit, *aetatem aliqui dentes reſiccati, mobiles fiunt.* Alii, ut Conſtantinus ſcribit, exponunt, ulcere putri corroſarum. Ipſe Conſtantinus legendum putat *madeſcentium*, id eſt, humore nimio distentarum, quas Scribonius Largus cap. 12. *praegnantes* vocari ait. Lindenius leg. *marceſcentium.*

ead. l. 11. *Ut attingat leviter, non inſidat*) Ita in Cod. Mediceo 1. Alii leg. *ut leviter attingat, non ut inſidat:* quidam perperam *incidat*, pro *inſidat.*

ead. l. 12. *Et mulſo eluendae*) Tria haec verba deſunt in Cod. Mediceo 1.

ead. l. 14. *Infrianda*) Ita Lindenius. Alii leg. *infricanda.* In Cod. Mediceo 1. eſt *inferenda.*

ead. l. 16. *Placuit*) Cod. Mediceus 1. habet *placuerit.*

ead. l. 17. *Gingiva ab eo reſolvatur*) Codex modo allatus, *gingivae ab eo reſolvantur.*

ead. l. 18. *Eaque facienda*) Palavicinus leg. *idque faciendum;* Lindenius, *eademque facienda.*

ead. l. 23. *Oculosve*) Cod. Mediceus 1. habet *oculosque.*

ead. l. 25. *Ac*) Linden. *At.*

ead. l. 27. *Recta vero forfex ducenda*) Lindenius leg. *Recta vero forceps ducendus.*

ead. l. 28. *Os rarum*) Ita in Mss. & in editione Lindenii & in margine Conſtantinianae; nec aliter legendum. Olim legebatur *os earum*, quo modo Palavicinus mutavit in Cod. Mediceo 1.

Pag. 403. *l.* 5 *ſq. Conquirenda eſt teſta, quae receſſit, & vulſella protrahenda eſt*) Fortaſſe legendum, *conquirenda teſta, quae receſſit &c.* detracto verbo *eſt.* Nam in Cod. Mediceo 1. ita habetur: *conquirenda eſt aqua receſſit & bolſella protrahenda eſt.*

ead. l. 8 *ſq. Quod ſi factum ſtatim non eſt*) H. e. ſi fracti oſſis particula ſtatim educta non eſt, ut explicat Morgagnus. Aliqui leg. *fractum;* quemadmodum eſt in editione Aldina; ſed perperam. Mss. noſtri omnes habent *factum.*

ead. l. 9 *ſq. Indureſcit extrinſecus maxilla, ut is hiare non poſſit. Sed imponendum &c.*) Particula *Sed* non exſtat in Cod. Mediceo 1. Pro *indureſcit*, Conſtantinus margini adſcripſit *intumeſcit.* Lindenius totum hunc locum ita legit: *Quod ſi fractum ſtatim non eſt, ſed intumſcit extrinſecus maxilla, ut os hiare non poſſit, foris imponendum &c.*

ead. l. 11. *Calidum*) In Cod. Mediceo I. deest vox haec.

ead. l. 15. *Fistula*) Ita in Mss. & in editionibus antiquis. Lindenius leg. *fissura.*

ead. l. 27. *Ante alter dens nascitur*) Ita ex Mss. Mediceis I. II. III. VI. VII. & Constantini editione. Alii omittunt *ante*, quod deest etiam in Mss. Mediceis IV. & V. Lindenius leg. *ante dens nascitur.*

ead. l. 29. *Circumpurgandus*) Lindenius legit *circumradendus.* Ego veterem lectionem ex Mss. fide retineo. Nam etiam in lib. 5. cap. 18. sect. 14. ita est: *Tollitur* (clavus) *etiam, si quis eum circumpurgat.*

Pag. 404. *l.* 2. *Facta forsice*) Lindenius leg. *facto forcipe.* Cod. Mediceus I. habet *facto forsice.*

ead. l. 3. Ῥιζάγραν) Editiones antiquae *rhizan*; aliquae ῥίζαν, per Graecas literas; Cod. Mediceus I. *ria*; ceteri *riza.* Lindenius reposuit ῥιζάγραν, ut est in margine editionis Constantinianae: nec aliter legendum est. Syllaba *gran* deest in Mss. quia coaluit cum proxima voce *Graeci.* Vide X. Facciolati Animad. apud Morgagnum Epist. III.

ead. l. 5. Ἀντιάδες) *Antydiades*, quod mendum in editionibus 1478. 1493. 1497. 1524. insedit, a Cod. Mediceo I. manavit. In aliis Codicibus est *antiadas.*

ead. l. 9. *Tum ulcus*) In Cod. Mediceo I. *tumulos.* Vix dubito, quin sit legendum *tum os.*

ead. l. 10. *Supprimitur*) Al. *supprimatur.*

ead. l. 12 *sq. Sine periculo*) In Cod. Mediceo I. supra duas hasce voces posita est vox *doloris*; scilicet ex interpretatione, & quidem prava.

ead. l. 14. *Itaque*) In eodem Codice legitur *ita*; infraque, *nihilominus autem ultra iustum modum*, omisso pronomine *ea.*

ead. l. 17. *Deducta est, & tenuis ..... alba est*) Alii leg. *deducta* (quidam *diducta*) *est, & est tenuis ..... alba*; Lindenius, *diducta est, & tenuis ..... alba est.* Cod. Mediceus I. ita habet: *deducta sit & est tenuis ..... alba.*

ead. l. 18. *Si ima, livida*) In Cod. Mediceo I. *si iam livida*; sed perperam.

ead. l. 20. *Prehendere*) Lindenius leg. *apprehendere.*

ead. l. 22. *Ullum*) In Cod. Mediceo I. *multum*; in III. & in VI. *nullum*: mendose.

ead. l. ult. Prehendenda) Linden. *apprehendenda*; Cod. Mediceus I. *comprehendenda.*

Pag. 405. *l.* 10. *Sequi*) Linden. *consequi.*

ead. l. 17 *ſq. Per omnem curationem*) Idem, *per hanc curationem.* In Cod. Mediceo 1. habetur, *epero curationem:* in ceteris, *per omnem curationem,* ut in editionibus antiquis.

ead. l. 29. *In auribus aduſtis expoſita ſunt*) Capite ſcilicet 8. huius libri. Lindenius legit *naribus,* ut ſignificetur cap. 11. Sed in vetuſtis libris, tum impreſſis, tum Mss. eſt *auribus.*

Pag. 406. *l.* 3 *ſq. Ex quibus quidquid eſt, tunica continetur. Poteſt autem &c.*) Haec addit ad ſignificandum, id tumoris genus ex iis eſſe, quae tunica ſua includuntur; de quibus dixit cap. 6. Ego ſic repoſui ex Cod. Mediceo 1. Antea legebatur: *Ex quibus quidquid eſt, quod tunica continetur, poteſt adurentibus medicamentis curari.*

ead. l. 6. *Exeditur*) Lindenius leg. *exuritur,* ut Conſtantino placuerat, vel quod in editionibus plerisque eſſet *exeritur,* vel quod *exeditur,* quo modo Egnatius quoque & Stephanus ediderunt, de adurentibus minus proprie dici exiſtimarit. Itidem tamen locutus eſt Celſus lib. 5. cap. 28. ſect. 7. *Adurentibus quoque quidam utuntur, quae exedant, cruſtaque eum locum adſtringant.* Porro in Mss. fere omnibus eſt *exeditur,* vel *exaeditur.* In Mediceo 1. *exetur;* ſupraque id verbum poſita eſt litera *s,* ut legatur *exeſtur.* Palavicinus correxit *exeritur.*

ead. l. 9 *ſq. Medio tumore una linea inciditur*) Huius loci fidem tuetur Morgagnus, atque hunc dicendi modum Celſo adſerit ex ſimili loco cap. 9. huius libr. *ab interioribus eius angulis lineas transverſas incidere.* Adde cap. 7. ſect. 8. *in ſuperiore palpebra ſub pilis ipſis incidenda linea eſt:* & ſect. 1. eiusdem cap. ubi vide adnotat. ad pag. 382. l. 17. Lindenius leg. *Medio tumor &c.* ut eſt in editione an. 1497. Sed & in edit. an. 1493. & in principe Florentina, & in Mss. Mediceis habetur *Medio tumore &c.* niſi quod in primo legitur, *Medio tum umore,* &, pro *inciditur, indetur.*

ead. l. 18. *Potuerit*) Cod. Mediceus 1. *potuit.*

ead. l. 19. *Curandum eſt, & ceteris*) Ita ex Codice modo allato. Alii leg. *curandum eſt ceteris;* Lindenius, *curandum & ceteris.*

Pag. 407. *l.* 1. *Carcinomati*) In Cod. Mediceo 1. *carcinomatis.*

ead. l. 4. *Heron*) Plerique alii leg. *Hieron.*

ead. l. 6. *Quid*) Linden. *Quod.*

ead. l. 9. *Minuitur*) Quia frigore contrahitur aër, qui eſt in inteſtino. In hernia quoque, ſi inteſtinum deſcendit, tumor *frigore omni contrahitur, calore diffunditur;* ut eſt in cap. 18. Tum ratione igitur, tum etiam ex fide Cod. Medicei I. *minuitur* legendum cum Lindenio. Alii leg. *comminuitur*, ut eſt in eodem Mediceo Codice a Palavicino. Codices ceteri Medicei habent *non minuitur;* Codex alius a Conſtantino citatus *non imminuitur.*

ead. l. 12. *Delapſo*) Ita habent editiones antiquae & Mss. Codices, quotquot ego vidi; infraque *delabatur* & *delapſum*. Lindenius legit *relapſo;* deinde, *relabatur*, & *relapſum.*

ead. l. 14. *Mollior, & ab ima parte latus, extenuatus in verticem eſt*) Locus hic ita legitur in editione Aldina: *mollior & ab una parte latus extenuatum in ventrem eſt;* in Gryphiana & aliis nonnullis: *mollior ab ima parte latus* (vel *parte, latus*) *extenuatum in ventrem eſt.* Sed perperam. Caeſarius quoque & Lindenius, cum reliqua verba recte ediderint, non item recte omiſerunt alter particulam *&*, alter vocem *latus*, quae tamen in antiquis libris reperiuntur.

ead. l. 20. *Si vitioſa eſt*) In Cod. Mediceo I. *Si vitioſa caro eſt.*

Pag. 408. *l.* 4. *Exceptus eſt*) Ita in Codicibus Mss. & in editionibus vetuſtis. Lindenius legit *excipitur*, ut eſt in margine editionis Conſtantinianae.

ead. l. 5. *Ibi emoritur*) In Cod. Mediceo I. *ibi emortuis.*

ead. l. 6. *Ad imum*) In editione Aldina legitur *id vitium;* quod habetur in Cod. Mediceo I. poſitum a Palavicino ſupra *ad imum.*

ibid. Acu traiecta) Antea communiter legebatur *acu traiectatur;* quae lectio Mss. teſtimonio non caret. Hinc verbum *traiecto* in Latium receptum eſt. Mihi erit inter dubia, donec certiore auctoritate firmetur. Nam Codex Mediceus I. quem ſequi malui, *acu traiecta.*

ead. l. 8. *Adſtrictae*) Continuatur eadem conſtructio, ut ſupra *exceptus eſt.* Ita porro habent Mss. Codices, tum qui ſupra *traiectatur*, tum qui *traiecta.* Palavicinus correxit *adſtringuntur;* & ita legitur in vulgatis libris.

ead. l. 9. *Moritur*) Fortaſſe legendum, *emoritur:* nam hoc verbum Celſus adhibere ſolet.

ead. l. 11. *Inciderent*) Alii addunt *exciderentque*, ut eſt in Mss. Ego ſecutus ſum Lindenium, a quo verbum illud

expulsum fuit. Nulla enim causa est scalpello excidendi; cum duo lina totum id secando excidant; atque, ut in sinum dimitti digitus possit, satis sit, summum tumorem incidere.

ead. l. 13. *Vinxerunt*) Constantinus margini adscripserat *vincirent;* & ita edidit Lindenius.

ead. l. 17. *Tumorem*) In Cod. Mediceo I. *humorem:* infra vero, pro *humor*, *tumor*. Utrobique mendum.

Pag. 409. *l.* 4. *Tempus autem anni &c.*) Locus hic ita legitur in Cod. Mediceo I. *Tempus autem anni autumnale & hibernum vitandum, ver est idoneum maxime.*

ead. l. 9. *Intra uterum*) Al. *intra alvum.*

ead. l. 12. *Id*) Vox haec deest in Cod. Mediceo I.

ead. l. 13. *Dicendum est*) Caesarius, & aliqui alii omittunt *est.*

ead. l. 14. *A sinistra parte*) Cod. Mediceus I. habet, *in sinistra parte.*

ead. l. 15 *sq. Id facere consuerunt*) In editionibus omnibus, praeter Lindenianam, deest *id*. In Lindeniana, pro *consuerunt*, est *consueverunt.*

ead. l. 24. *Coniicienda*) Al. *iniicienda.*

ead. l. 26. *Vel in media circumsurgente quadam mora*) H. e. impedimento quodam mediae fistulae circumposito. Codex Mediceus I. perperam habet *circumsurgentem:* quod ad cetera verba attinet, nihil variat ab aliis Codicibus. Pantinus aliique, Caesario duce, pro *mora* leg. *nodo*. Lindenius ita edidit: *vel eadem circumcingente quadam remora.*

ead. l. 28. *Intra*) In Cod. Mediceo I. legitur *intrat;* & infra omittuntur duae voces, *quae extra.*

ead. l. 29. *Interiorem*) Ita in editione Lindenii, & in margine Constantinianae. Alii leg. *ulteriorem*, ut est in Mss.

ead. l. ult. Claudenda) Al. *cludenda;* & ita est in Mss.

Pag. 410. *l.* 1. *In vulnere, si id ustum non est*) In Cod. Medic. I. deest *id*. Nam ita habetur: *in vulneres iustum non est.*

ead. l. 6. *Spongiam expressam*) Ex aqua frigida: quas tres voces, post *spongiam* positas, librarius fortasse omisit, deceptus a prima syllaba consequentis vocis *expressam*. Lindenius post *expressam* addit *ex aqua frigida vel ex aceto.* Ego tamen, invitis Mss. nihil in textum intrudere ausus sum. *Spongia expressa* absolute posita reperitur in lib. 6. cap. 8. sect. I. sed ibi facile intelligitur *ex aqua calida;* quia haec verba praecedunt, *fovere oportet vapore aquae calidae.*

ead. l. 13. *Ubi*) In Codice Mediceo I. *ut.*

ead. l. 17. *Non quod*) In eodem Codice, *non quo;* & infra, *insueto spiritu circumdato.*

ead. l. ult. Oras vulneris leniter diducere) Pro *vulneris*, in Cod. Mediceo I. est *ulceris;* pro *leniter*, *leviter*, ut omnes vulgo legunt, praeter Lindenium.

Pag. 411. *l.* 5. *Leniter*) Hic quoque in Cod. Mediceo I. est *leviter:* in aliis vero, ut in vulgatis libris, *leniter.* Eandem varietatem & paulo infra animadverti, & in fine capitis.

ead. l. 7. *Diducantur*) Distribuantur. Codex Mediceus I. habet *deducantur;* Lindenius, *reducantur.*

ibid. In his) Ita in Codice Mediceo I. & in editione Lindenii. Alii leg. *inibi.*

ead. l. 11. *Deduci*) Explicari. Ita reposui ex Codice Mediceo I. Alii leg. *diduci;* Lindenius, *reduci.*

ead. l. 13. *Duobus linis*) Lindenius, *e duobus linis.*

ibid. Iniicienda) Olim, cum legeretur *vincienda*, Constantinus editionis suae margini apposuerat *facienda*, vel *iniicienda.* Lindenius *facienda* probavit: ego *iniicienda*, quod est in Mss. Palavicinus autem in *vincienda* mutavit.

ead. l. 14. *Spissior*) Lindenius legit *& spissior.*

ead. l. 16. *Pars ea*) Voces hae duae desunt in Codice Mediceo I.

ibid. In duas acus fila coniicienda) In editionibus 1478. 1493. 1497. & Iuntina, *in duabus acus &c.* mendose. Aliqui cum Caesario leg. *in duabus acubus fila traiicienda.*

ead. l. 17. *Eaeque duabus manibus tenendae*) Acus scilicet. Alii leg. *eaque duabus manibus tenenda.* Ego secutus sum Lindenium. Nec variant haec verba in Codice Mediceo I. nisi quod legitur *aeque* pro *eaeque.*

ead. l. 21. *Immittat*) Codex Mediceus I. *mittat.*

ead. l. 22. *Ut ab intestinis ea pars semper acuum sit, quae retusa est*) Ita ex Mss. In Mediceo I. cum verbum *sit* deesset, Palavicinus apposuit *longe sit.* Hinc olim vulgo legebatur: *ut ab intestinis ea pars semper acuum longe sit, quae retusa est.* Sed perperam: nam Celsus vult prorsus contrarium. Itaque Constantinus ita legit ex coniectura: *ut ab intestinis ea pars semper acuum longe sit, quae acuta; propinqua, quae retusa est.* Quam mutationem Lindenius in textum induxit.

ead. l. ult. Sutura) Antea legebatur *utraque sutura;* quae lectio unde orta sit, mihi explicandum est, ut omnes in-

telligant, cur vocem *utraque* ſuſtulerim. In Codice Mediceo 1. eſt *ſutura;* in ceteris, huius vocis loco, *utraque.* Quia vero Palavicinus *utraque* addidit in Codice illo, & *ſutura* adſcriptum eſt alia manu in quarto, vulgati libri habent *utraque ſutura.*

Pag. 412. *l.* 4. *Expreſſam*) Al. *impreſſam:* male omnino.

ead. l. 14. *Indecore*) Ita in Aldina, nonnulliſque aliis editionibus. Alii leg. *indecora*, ut eſt in Mss.

ead. l. 15. *Aliter ab aliis*) Lindenius leg. *aliter atque aliter.*

ead. l. 24. *Is tumor*) Codex Medic. 1. non habet *is.*

ead. l. 26. *Integra eſt*) Codex modo allatus habet *integra ſit.*

ead. l. 27. *Immittendae ſcalpello duae lineae ſunt*) Eodem modo locutus eſt cap. 9. *ultra lineas, quas ante fecimus, alias duas lunatas & ad plagam converſas immittere.* Senſus vero idem eſt atque cap. 24. *incidi* (tumor) . . . . *duabus lineis debet, ut medium excidatur.* Pro *lineae*, editiones 1494. 1497. 1524. habent *tunicae:* atque ita legunt, ſed perperam, Caeſarius, Gryphius, Pantinus, Ronſſeus, Lindenius; horumque ultimus, pro *immittendae*, *incidendae*, ut eſt in margine editionis Conſtantinianae ad interpretationem, an emendationem? In Codice Medic. 1. *admittendae;* in ceteris, *immittendae:* in omnibus vero *lineae*, vel *liniae.*

Pag. 413. *l.* 2 *ſq. Ad ſuturam, reliquamque curationem pertinent*) Codex Mediceus 1. hoc loco non diſcrepat ab editione Lindenii, niſi quod habet *pertineant.* Alii leg. *ad ſuturae reliquam curationem pertinent.*

ead. l. 6. *Varices ſint, quarum &c.*) In capite 31. huius libri vox *varices* eſt genere maſculino. Hic eandem habes feminino, niſi, ut ſuſpicor, corrupti ſunt Mss.

ead. l. 13. *Simile quiddam medullis habent*) Conſtantinus haec adnotavit: *a Galeno* 3. *Alimentorum glandulis teſtes accenſentur.* Ex quo intelligi poteſt, quid eum moverit, ut, pro *medullis*, legere mallet *glandulis;* quod Lindenius in contextum induxit. Sed probandum illi eſt, non potuiſſe Celſum ſcribere *medullis*, ut habent omnes Codices: quod facile non erit. Vide Morgagn. Epiſt. V.

ead. l. 15. *Dolent autem in ictibus & inflammationibus tunicae*) Lindenius legit *tunicarum*, ut *dolent* referatur ad teſticulos. Sed praeterquam quod veteres Codices, tum Morgagni, tum noſtri magno conſenſu habent *tunicae*, ratio quoque mutationi iſti repugnat. Nam, ut obſervat Morgagnus, teſticulos Celſus omni ſenſu carere dixit. Nunc

docet, unde in eorum ictibus & inflammationibus dolor oriatur.

ead. l. 18. *Nominant*) Cod. Medic. I. & VI. *vocant.*

ead. l. 20. *Haec*) Alii legunt *Hae*, ut est in editione I. Constantinus in libri margine habet *Hii*; scilicet testiculi. Recte Lindenius *Haec*: atque ita est in Mss. nisi quod *Haec* in *Hae* mutatum fuit a Palavicino in Mediceo I.

ead. l. 21. Ἐλυτροειδὴς) Ita edidit Lindenius, & quidem optime. Codex Mediceus I. habet *elyphroides*; Codices III. IV. V. VI. *egytroides*; II. & VII. *aegytroides*, ut editiones 1478. 1493. 1497. 1524. Egnatius leg. ἐλαφροειδὴς; alii, ἐρυτροειδὴς; alii, ἐρυθροειδὴς.

ead. l. 27. *Leves parvulaeque*) Lindenius legit *tenues patulaeque*. Contra eum stant veteres libri, & quos Morgagnus, & quos ego vidi. Nam in his omnibus legitur *leves parvulaeque.*

ead. l. 30. *Qui etiam*) Codex Mediceus I. *qui iam.*

ead. l. ult. Scrotum) Idem Codex hic habet *strotum*: alibi vero *scrotum*, vel *schrotum*: alicubi *scortum*, vel *schortum.*

Pag. 414. *l.* 1. *Ab ima parte*) Codex Medic. I. habet *ad imam partem.*

ead. l. 11. *Idque*) Alii legunt *atque*; Ruellius, *at*. Ego *idque* reposui ex Codice Mediceo I.

ead. l. 12. *Nisum*) Ita in editionibus Aldina & Lindeniana, & in Codicibus Mediceis, excepto primo, qui habet *missum*, quod & in editione I. & in duabus pervetustis an. 1493. 1495. & in Iuntina habetur. Caesarius leg. *demissum*: quem multi secuti sunt.

ead. l. 13. *Et ob id eius rei patientes*) Duae voces *ob id* referuntur ad *nervosas*. Et sane nervosae tunicae diduci patiuntur, nec valde resistunt. Constantinus vim harum vocum non intellexit, ideoque eas post *diducit* transferre malebat, ut legeretur, *& eius rei patientes diducit, ob id* ἐντεροκήλην *&c.* Lindenius edidit: *& ob id, quod dixi, patentes*. Sed si respexit ad superiorem vocem *patulaeque*, ipse *patulaeque* scripsit, non Celsus. Vide Morgagni Epist. V.

ead. l. 18. *Aliquo modo*) Ita in Mss. & antiquis editionibus. Lindenius legit *alio quovis modo*, ut est in margine editionis Constantinianae. Ego malim, *alio quo modo.*

ead. l. 24. *Cum conquiescit*) In Codice Mediceo primo habetur *cum mollitie conquiescit*: ex Palavicini vero emendatione, *cum mollitum est conquiescit.*

ead. l. 25. *Desidit*) In eodem Codice, *desidet.* In margine editionis Constantinianae, *desinit.*

ead. l. 26. *Sic dividitur, ut in scroto exiguae reliquiae maneant*) Partim in ventrem se recipit, partim in scroto manet. Pro *dividitur*, quod est in Mss. & editionibus antiquis, Constantinus mallet *discutitur;* Lindenius habet *minuitur.* Sed fortasse hoc verbum adscriptitium est, & subauditur *desidit.*

ead. l. 27. *At clamore*) Ita ex Constantini coniectura, & ex Mss. nisi quod Mediceus 1. habet, *& clamore.* Alii leg. *At si clamore;* Lindenius, *at sub clamore.*

ead. l. 28. *Nisus*) Ita in Codice Medic. 1. Alii leg. *nixus.*

ead. l. ult. Ad inguen) Codex modo allatus habet *at inguina:* Palavicinus corrigit *ad inguina.*

Pag. 415. *l.* 10. *Distringit*) Distrahit, distendit. Lindenius leg. *distendit*, ut olim Constantino placuerat. Constantinus tamen non prorsus reiecit *distringit.*

ead. l. 11. *Is increscit*) Pronomen *is* abest a Codice Mediceo 1.

ead. l. 17 *sq. Nostri, ut scilicet &c.*) Lindenius legit *nostri vero, scilicet &c.*

ead. l. 19. *Haec*) Lindenius, *hoc.*

ead. l. 22. *Quibus locus. Humorem subesse discimus &c.*) Ita Lindenius; & quidem recte. Alii leg. *quibus locis humorem subesse dicimus;* ut est in Mss. Mediceus tamen primus habet non *dicimus*, sed *discimus.* Codex vero quidam apud Constantinum, *quibus locis humorem subesse dicimus; humor sic deprehenditur &c.*

ead. l. 29. *Pressimus*) Pro *pressimus*, Lindenius tum hic, tum infra leg. *premimus;* Ruellius, *pressus.*

Pag. 416. *l.* 5. *Scrotum ipsius albidius est*) Ita in antiquis libris & impressis, & Mss. nisi quod in editione Aldina additur *&* post *ipsius.* Mihi vox *ipsius* suspecta est. Lindenius variare conatus est; nam ita edidit, *scrotum remissius & albidius est.* Fortasse legendum, *scrotum ipsum albidius est;* vel, quandoquidem verbum *est* Codex Medic. 1. non habet, *scrotum ipsum albidius, si intenditur &c.*

ead. l. 6. *Parvulum*) Ita in iisdem antiquis libris. Lindenius reponit *paululum;* quod idem nonnulli, contemta optimorum Codicum auctoritate, tentarunt in Plinio minore, qui ter habet adverbium hoc; scilicet Epist. 14. lib. 8. Epist. 17. eiusdem lib. & Epist. ultima lib. 9.

ead. l. 11 *sq. Κιρσοκήλην Graeci appellant. Venae intumescunt; eaeque &c.*) Ita ex Codicibus Mss. In editionibus priscis, pro *eaeque*, habetur *hae quoque*. Alii cum Caesario leg. *κιρσοκήλην Graeci appellant, cum venae intumescunt. Hae quoque &c.* Lindenius, quod ad cetera attinet, Caesarium secutus, pro *quoque*, reposuit *quandoque*.

ead. l. 13. *A superiore parte*) Ita in Codice Mediceo I. Alii leg. *ad superiorem partem*.

ead. l. 22. *Et modo*) Codex modo allatus habet *ac modo*.

Pag. 417. *l.* 4. *Nervus*) Lindenius leg. *& nervus*.

ead. l. 5. *Super haec, inguen quoque &c.*) Cod. Medic. I. ita habet: *Super inguen quoq.* Sed cum *q.* superinductum sit a Palavicino, videtur aliter scriptum fuisse. In aliis Codicibus additur *eum* post *inguen*.

ead. l. 6. *Ramices implent*) Ita Constantinus ex coniectura, & Lindenius. Olim legebatur *varices implent*. In Mss. tamen est, non *varices*, sed *varice*, in aliis *varicae*, in aliis *variae*, in aliis *varieae*. Mediceus I. habet *varice implicetur*. Fortasse igitur legendum *ramice impletur*.

ead. l. 14. *Simul*) Egnatius leg. *simul cum*: & ita est in multis Mss. Ego secutus sum Mediceum I. & editiones priscas. Alii cum Ruellio leg. *simul ac*.

ead. l. 15. *Interdum inguen*) In Codice Mediceo I. deest utraque harum vocum: in III. & VI. prior tantum.

ead. l. 16. *Ante triduum*) *Ante* non est praepositio, sed adverbium: *triduum* autem valet *triduo*, quod ipsum habent Codices plerique manuscripti; sed Mediceus vetustior *triduum*, ut est in antiquis editionibus. Lindenius leg. *ante per triduum*.

ead. l. 20. *Et tum*) In editione an. 1538. & in Lindeniana omittitur *&*. Codex Medic. I. habet *& tunc*.

ead. l. 28 *sq. Sinum laxet*) Ita in editione Lindenii, & in margine Constantinianae; nec aliter legi potest. In Codice Medic. I. *sinulaxet*. Alii leg. *simul laxet*.

ead. l. 30. *Sursum versus*) Codices Medicei vetustiores duo, id est, I. & III. habent *susum versum*; al. *susum versus*; al. *sursum versum*.

ibid. Eum debet extendere) Pro *eum*, videtur legendum *id*, scilicet scrotum, ut Constantinus & Morgagnus adnotarunt. Nisi quis malit tollere vocem hanc, quae omnino non est necessaria.

Pag. 418. *l.* 5. *Super*) Codex Mediceus I. *supra*.

ead. l. 22. *Rurſum*) Ita in editione Lindenii. Alii legunt *ſurſum;* & ita habent Codices Mss. vel *ſuſum.*

Pag. 419. *l.* 2. *Glutinetur*) Scilicet plaga. Alii legunt *glutinentur;* ſed perperam.

ibid. Solet autem) Sic repoſui ex Codice Medic. primo. Alii omittunt *autem.*

ead. l. 5. *Non fulcienda*) In Codice Medic. 1. *fulcienda:* mendoſe. Mox, pro *leviter*, aliqui Codices *leniter.*

ibid. Ponenda) *Imponenda* Rhodius invenit in Codice quodam Ms. Codices Medicei habent *ponenda*, ſicut vulgati. Celſus porro & *ſuper ponere* uſurpat, & *ſuper imponere.*

ead. l. 21. *Ac*) Antea legebatur *At.* Ego repoſui *Ac* ex Codice Mediceo 1.

ead. l. 24 *ſq. Ubicunque autem*) Particula *autem* a plerisque omittitur.

ead. l. 27. *Manubriolove ſcalpelli*) Alii leg. *manubriolo vel ſcalpello.* In Codice Mediceo 1. habetur *manubriolove ſcalpelli;* atque ita Conſtantinus & Lindenius recte legunt.

ead. l. 28. *Diductam inferiore parte tunicam*) Olim legebatur, *diductam inferiorem partem tunica;* ut eſt in Mss. plerisque omnibus; ſed profecto mendoſe. Conſtantinus *tunicae* reponendum cenſuit. Lindenius plura mutavit. Ita enim edidit: *diducta inferiore parte tunicam.* Ego, quod attinet ad verba illa, *inferiore parte tunicam*, Lindenium ſecutus ſum: ſed malui *diductam* retinere, ut ad tunicam referatur. Codex Medic. 1. habet *deducta inferiorem tunicam:* Palavicinus vero addidit *partem*, &, pro *tunicam*, *tunicae* repoſuit.

ead. l. 30. *Corvum*) Ita Conſtantinus legendum coniecit; & ita edidit Lindenius. Alii leg. *curvum;* quemadmodum ego inveni in Mss.

ibid. Ut intrare) Aliqui cum Egnatio leg. *ut in eamdem intrare;* al. *ut in eadem intrare:* nimirum ex gloſſemate.

Pag. 420. *l.* 1. *Coniectis*) Et Codex a Conſtantino allatus, in quo eſt *confectis*, & ſi quis alius ita habet, corruptus eſt; nec debuit lectionem iſtam probare Lindenius. In Codicibus Vaticanis Mediceisque eſt *coniectis.* Coniiciendi autem intus digiti ſunt, ut ſcalpellus inter eos immitti poſſit. Vide Morgagn. Epiſt. VI.

ibid. Excipienda) Ita in omnibus antiquis editionibus & Mss. Lindenius legit *incidenda.*

ead. l. 6. *Ut ſupra dixi, quam altiſſime ad inguen*) Ex verbis illis, quae ſupra ſunt, *excidenda erit, ſic, ut alte ad inguen*

ipſum praecidatur; quem locum deſignat Celſus ipſe per ea verba, *ut ſupra dixi:* Conſtantinus hic quoque reponit *ad inguen,* pro *ab inguine,* ut alii legunt, & omnes habent Mss. Lindenius Conſtantinum ſequitur; ego utrumque.

ead. l. 8. *Vinciri lino ſummae debent*) Alii leg. *ſumme,* ut eſt in Mss. Mediceis I. II. IV. V. VII. (in III. enim & VI. deeſt vox haec) Palavicinus, *in ſummo;* Lindenius, *ſumma cura.* Ego *ſummae* repoſui ex Conſtantino; id eſt, ſumma parte, ad inguen. *Summum* autem eodem modo uſurpatur in lib. 8. cap. 9. ſect. 1. *linamentum, aut aliquid ex penicillo, quod ſummum lino ſit devinctum.*

ead. l. 19. *Subter*) Codex Mediceus I. *ſuper.*

ead. l. 20. *Deligatum*) Ita in Mss. & in editione Lindenii. Alii leg. *deligatur;* iidemque verbis illis, *factum eſt,* ſententiam concludunt.

ead. l. 23 *ſq. Aceto irroranda lana vel ſpongia*) Deligantur omnia huiusmodi vulnera, ſpongia aut ſuccida lana ex aceto expreſſa prius impoſita; ut colligitur ex cap. 16. Lana igitur vel ſpongia, quae impoſita eſt, quibus diebus vulnus non reſolvitur, bis die aceto irroranda. Nam ea *dum madet, prodeſt,* inquit lib. 5. cap. 26. ſect. 23. *itaque, ut inareſcat, non eſt committendum.* Conſtantinus Codicem attulit, qui, pro *irroranda,* habet *irrorandum.* Lindenius leg. *aceto irroranda, lana vel ſpongia impoſita.* Ego contra meos Codices nihil addo, nihilque muto.

ead. l. 24. *Tertio die*) Alii, *tertia die.* Ego repoſui *tertio die,* ut eſt in Codice Mediceo I. Nam *dies* fere masculino genere apud Celſum reperitur.

ead. l. 26. *Immutandum*) Ita in Mss. & in edit. I. Alii legunt *mutandum.*

ead. l. ult. Conquierit) Codex Mediceus I. *conquieverit.*

Pag. 421. *l.* 7. *Vitium fuit*) Olim legebatur *initium fuit,* ut habet Codex Medic. I. Lindenius repoſuit *vitium fuit,* In multis Codicibus legitur *vitium eſt.*

ead. l. 13. *Propiore*) Alii leg. *priore;* & ita eſt in Codice Mediceo I. Codex VI. habet *propriore;* ceteri *propiore;* ut edidit Lindenius. Poſterius certe cataplaſma emollit, ideoque nervis idoneum eſt: primum vero reprimit. Vide Morgagn. Epiſt. V.

ibid. Utendum eſt) Verbum *eſt* omittitur in Codice Med. I.

ead. l. 20. *Vinctura*) Alii leg. *iunctura,* ex frequenti illa ſyllabarum *iu* & *ui* commutatione.

ead. l. 21. *Imo*) Al. *uno.*

ead. l. 28. *Dolor & vomitus*) Lindenius leg. *dolores & vomitus.* In Codicibus ſane multis habetur *dolores;* cum tamen particula *&* deſit in iisdem, *dolores* videtur mendoſe ſcriptum eſſe pro *dolor &,* ut eſt in Mediceo I. & in editionibus antiquis.

ead. l. 29. *Ex cruditate*) Alii leg. *& ex cruditate,* ut habet Codex Mediceus I. Alii cum Caeſario, *per cruditatem.* Ego ſic repoſui ex Codicibus II. IV. V. VII. In III. & VI. legitur, *& cruditate.*

Pag. 422. *l.* 5. *Eodem*) Cod. Medic. vetuſtior habet *Eo.*

ead. l. 8. *Et is demittendus*) Lindenius legit, *Et ipſe demittendus.*

ead. l. 10. *Levis, calidi*) In editionibus antiquis, & in Mediceo I. aliisque Mss. legitur *lenis calidi.* Conſtantinus malebat *levis;* quod & ego probavi. Lindenius vero ita edidit, *levis & calidi.*

ead. l. 11. *Deducere*) Plerique Egnatium ſequuntur, qui edidit *ducere.* Ego *deducere* retinui, quod ſit in Mss. Hanc autem vim hoc loco habere videtur, ut motum ex ſuperioribus ad inferiora ſignificet. Ceterum etiam pro ſimplici *ducere* ſumi poteſt.

ead. l. 14 *ſq. Eadem erunt facienda*) In Codice Medic. I. ita habetur: *eadē modum valere qm̓ erunt facienda:* ubi videtur aliquid ex margine in contextum irrepiſſe. Pro *modum valere qm̓,* Palavicinus repoſuit *omnia.*

ead. l. 17. *Non excludi a ſcroto poſſint*) Caeſarius habet *non cludi ſcroto poſſint;* Egnatius aliique multi, *excludi a ſcroto non poſſint.*

ead. l. 20. *At in eo*) In Codice Mediceo primo deeſt *At;* infraque, pro *dum,* eſt *cum.*

ead. l. 24. *Diductis*) In vulgatis legitur *eductis;* in Mss. *deductis.* Ego repoſui *diductis.*

ead. l. 25. *Liberet*) Alii, *liberat.*

ibid. Neque enim cum periculo laeditur) Ab hamis tunicam laedentibus nullum periculum eſt, quia tunica illa excidenda eſt. Lindenius leg. *Neque enim niſi cum periculo laeditur;* & ante eum Conſtantinus *non niſi* inſerendum putaverat. Quibus nullo modo aſſentiendum eſt.

ead. l. 26. *Excidenda*) Aliqui variare conati ſunt, ut Conſtantinus ſcribit, legentes *incidenda;* ſed ſine cauſa,

Nam si incidenda tunica est, illud quoque sequitur, ut excidenda sit, ex capite praecedenti. *Quamcunque autem tunicam quis violavit, illam quoque debet excidere.* Itaque hic quoque *incidi debebit; tum excidi*, ut est paulo infra. Lindenius tamen *incidenda* recipere non dubitavit; quod ullone in Codice invenerit, nescio. Mei quidem omnes habent *excidenda*.

ead. l. 29. *Is ipse*) Alii cum Caesario omittunt vocem *is*; alii leg. *his ipse*, ut est in Codice Medic. primo. Sed legendum *is ipse*; & ita editio 1. multique Codices habent.

ead. l. ult. Si) Lindenius, *Sin*.

Pag. 423. *l.* 5. *A ministro*) Lindenius leg. *a sinistro*, scilicet hamo. Sed perperam. Tunica hamis excipienda, non testiculus, qui nullo modo laedi debet. Vide Morgagni Epistolam VI.

ead. l. 23. *Is modus*) Lindenius leg. *eius modus*.

ead. l. 25. *In alvum*) Idem leg. *in uterum*. Sane & paulo infra, & saepe alibi *uterum* Celsus pro *alvo* usurpavit. Alicubi Mss. variant, ut cap. 14. ubi vide adnotat. ad pag. 409. l. 9. Hic vero ad unum omnes habent *in alvum*.

ibid. Averso specillo) Pro *averso*, Stephanus & Lindenius leg. *adverso*: quae duae voces, ut alias dixi, saepe inter se commutantur in Mss. Mediceus 1. aliique melioris notae Codd. hoc loco habent *averso*; nec aliter legendum est. Etiam capite proximo Stephanus *averso specillo* habet cum plerisque, ubi *adverso* recte edidit Lindenius, Mediceo 1. aliisque Mss. multis suffragantibus.

Pag. 424. *l.* 1. *Emoriatur*) Ita in omnibus antiquis libris, Lindenius leg. *emoritur*.

ead. l. 3. *Quae sic exedunt, ne erodant*) In Codice Mediceo 1. *quae sic excedent, ne erodant:* mendose. Lindenius leg. *quae exedunt, nec erodunt*.

ibid. Σηπτὰ *Graeci vocant*) Codex Medic. 1. & editiones antiquiores, *sepsa*; Codices ceteri Medicei, *septa*; editio Aldina σηπτὰ, graecis literis. Lindenius aliique, praeeunte Caesario, leg. σηπτικὰ. Vide lib. 5. cap. 19. sect. 18. & quae ibi adnotavi. Fortasse tamen tres hae voces additae sunt ex interpretatione, olim margini adscripta.

ead. l. 9. *Discisso*) Codices Mss. & editiones veteres habent *discusso*. Lindenius, Constantinum secutus, correxit *discisso*. Sed fortasse legendum *percusso*. Vide adnotat. ad pag. 259. l. 22.

ibid. Id prolapſum) Scilicet omentum. Lindenius leg. *id, quod prolapſum eſt.*

ead. l. 12. *Relictum*) Capite itidem 19. *Neque tamen nimium ex ea* (membrana) *rurſum relinquendum eſt.* Alii, referente Conſtantino, leg. *reductum:* atque ita edidit Lindenius. Sed in antiquis editionibus legitur, ut in Codice Mediceo 1. *relictum.* Aliqui Codices habent *reiectum.*

ead. l. 13. *Si id amplius fuit, & extra emortuum eſt*) Pro *fuit*, multi Mss. habent *fluit.* In Mediceo 1. ita legitur: *ſi amplius fuit, & extra ortum eſt.*

ead. l. 15. *Propoſitum*) Codex Mediceus 1. *poſitum.*

ead. l. 17. *Id*) Hanc vocem, quam alii omittunt, ſed Conſtantinus reperit in ſuo Codice, ego ex omnium fere Mss. fide reſtitui. Mediceus 1. pro *id* habet *&.*

ead. l. 20. *Eo*) In multis Mss. *ea.*

ead. l. 22 *ſq. Effundendus*) Ita ex Codice Mediceo 1. Codices alii habent *eſt fundendus;* ex quorum aliquo verbum *eſt* Palavicinus addidit in 1. Hinc in vulgatis libris, *eſt effundendus.*

ead. l. 23. *Membranae*) Stephani editio habet *membranulae.*

Pag. 425. *l.* 2 *ſq. Iniicienda eſt, utendumque &c.*) Codex Mediceus 1. *incidenda, utendumque.*

ead. l. 7. *Ad cicatricem*) Lindenius, *& ad cicatricem.*

ead. l. 9 *ſq. Promenda*) Alii ex depravatis Codicibus leg. *promovenda.* Sub fine quoque huius capitis habetur *media tunica promenda.*

ead. l. 17. *Ut maior eo vitio vacet*) Haec Lindenii lectio confirmatur teſtimonio Codicis Medicei 1. Alii legunt *ut maiore vitio vacet;* ſed nonnulli, ut teſtatur Conſtantinus, reponunt *maior.*

ead. l. 18 *ſq. Ut & ab inguine*) Ita legitur in Codice Mediceo 1. In aliis Mss. & in omnibus vulgatis libris omittitur particula *&.*

ead. l. 23. *Eas protrahat*) Alii omittunt vocem *eas*, quae eſt in Mss. & in editione 1.

ibid. Eaeque adducendae) Antea legebatur *aeque adducendo;* quod eſt a Palavicino. Ego ſic repoſui. Nam in Codice Mediceo 1. habetur *eaeque adducendaeque:* in ceteris, *aeque adducendae.*

ead. l. 24 *ſq. Iniiciendae*) Alii legunt *incidendae;* al. *vinciendae:* ſed perperam.

ead. l. 29 *ſq. Venae vulnerari non debent*) Cod. Medic. 1. *vena vulnerari non debet:* deinde vero, *fundat.*

Pag. 426. *l.* 1. *Comprehensa*) Membrana videlicet. In Codice Mediceo I. est *comprehenso*: Palavicinus vero corrigit *comprehensas*; & ita legitur in vulgatis libris. Ego *comprehensa* reposui ex aliis Mss.

ead. l. 4. *Averso specillo compelli debent*) *Averso* legendum esse, non, ut veteres editiones habent, *adverso*, supra a nobis propositum est. Nunc addo, *comprehendi* mendose item esse in iisdem editionibus; & *compelli* legi debere ex Mss. & Lindenii editione. Neque tamen hic locus omnino recte se habet in editione illa; sed, sicut in Caesariana quoque & in aliis pluribus, prava interpunctione laborat. Nam verba ita dividuntur: *quaecunque protractae sunt in ipsum inguen, averso specillo &c.*

ead. l. 14. *Excidenda*) Cod. Medic. I. habet *incidenda.*

ead. l. 15. *Praecidendus*) Idem Codex addit *est.*

ead. l. 19. *Increvit*) Ita Lindenius. Alii legunt *concrevit*, ut est in Codice Mediceo I. Codices alii habent *crescit.* Cap. 18. sine ulla Codicum varietate legitur, *aliquando caro quoque inter tunicas increscit.*

ead. l. 21. *Neque manu*) Hae duae voces desunt in Codice Mediceo I.

ead. l. 26. *Ac neque*) Sic reposui, cum in aliis Mss. sit *at neque*; in aliis, *ad neque.* Vulgati habent *Atque neque.*

Pag. 427. *l.* 6. *Sub his nodis praecidendae*) Cod. Medic. I. non habet vocem *nodis.*

ead. l. 14. *Iuxtaque eam cutis spatiosior, brevis ipse coles est*) Ita Lindenius restituit locum hunc, qui in prioribus editionibus & in Mss. corruptus est. Nam legebatur: *iuxtaque eam cutis, spatiosior vero ipse coles est.* Lindenii lectio probabilis videri potest: fortasse tamen particulam *vero* aliquis retinendam censebit, hoc modo, *brevis vero &c.* vel *brevior* ex ea faciendum, non *brevis.*

ead. l. 24. *Eoque linamenta dantur*) Ita magno consensu libri veteres habent, tum vulgati, tum etiam Mss. neque video quid sit in hac lectione, cur eam non probemus. Attamen Constantinus legere malebat, *super eoque linamenta dantur.* Lindenius vero ita edidit: *tum super eo linamenta dantur.*

ead. l. 26. *Praestat*) Constantinus & Lindenius ita legunt hunc locum: *& id impleat, satisque velamenti supra latitudo plagae praestet.* Ego, mutata interpunctione, *praestat*, quod est in Mss. & in edd. antiquis, retineri posse existimavi.

Pag. 428. *l.* 3 *sq. Emplastrumque circa datur*) Lindenius legit *emplastroque circumdatur*, ut in Codice Constantini. Codices Medicei & Vaticani cum vetustis editionibus habent *emplastrumque circa datur.*

ead. l. 5. *Proximisque diebus, & prope a fame victus est*) Ita in Mss. in quibus verba aliqua deesse videntur post *diebus.* Lindenius sic reposuit: *proximisque diebus abstinere, donec prope a fame victus sit.* Haec sane videtur esse Celsi sententia; sed, quantum ex antiqua scriptura colligitur, aliis ille verbis eam expressit. In Codice Mediceo I. Palavicinus & in *ut* mutavit (unde & veteres editiones habent *ut prope*) atque *abstineat* addidit post *victus est.* Ego Celsi verba desiderari malui, quam aliena ei tribuere.

ead. l. 9. *Adverso*) Codex Medic. I. & alii multi habent *averso.*

ead. l. 26 *sq. Interdum vocis*) Aliqui has duas voces omittunt. Et sane Mediceus I. nonnullique alii Codices eas non habent. Errandi librariis causa hoc loco eadem fuit, quae saepe alibi: proximum scilicet incisum, quod per eandem vocem inchoatur.

ead. l. 27 *sq. Consuerunt*) Codex Medic. I. *consueverunt;* deinde *eius*, pro *eiusque.*

ead. l. 30. *Perforetur*) Al. *perforatur.*

Pag. 429. *l.* 4. *Transuitur*) Cod. Medic. I. *transitur.*

ead. l. 7. *Additur*) Lindenius legit *inditur*, ut habet Codex quidam apud Constantinum. Codices Medic. habent *additur,* itemque Vaticani: supra vero *exemto*, non, ut edidit Lindenius, *excepto.* Vide quae adnotavi ad lib. 6. cap. 6. sect. 31.

ead. l. 8. *Levior*) Rhodius de Acia cap. 6. interpretatur *laevigata.*

ead. l. 15. *Idque*) H. e. emoliri manu urinam. Scaliger refert ad ea, quae proxime antecedunt, *eam reddi naturaliter prohibet;* & in fine periodi tollit duo illa verba *necessarium est;* quae ut ipse putat, ex glossemate inserta sunt. Sed nihil movendum videtur.

ead. l. 17. *Aeneae fistulae fiunt*) Aliqui leg. *aheneae &c.* In Codicibus Mediceis, excepto primo, ita habetur: *aheneae* (in III. & VI. *enee*) *tenues fistulae fiunt.*

ead. l. 18. *Quae*) Lindenius leg. *eaeque.*

ead. l. 20. *Ex virilibus*) Vulgo hinc alia sententia inchoatur: infra vero legitur, *decem & quinque est digitorum.* In Codice sane Mediceo I. ita habetur: *X. & V. ē digito-*

rum: ſed eſt melius omittitur in III. & aliis multis; ut haec quoque pendeant a verbo *habendae.*

ead. l. 22. *Ex muliebribus*) In aliquibus Codicibus & in edit. an. 1493. aliisque nonnullis, *ex mulieribus:* quod ego non adnotaſſem, niſi idem hoc mendum rurſus aparuiſſet in editione Almeloveeniana, quamvis Lindenius recte ediderit *ex muliebribus.*

ead. l. 26. *Eo modo, quo in curatione ani figuratur*) Modus iſte neque propoſitus a Celſo usquam eſt, neque huc aptus eſſet; ut egregie animadvertit Morgagnus. Atque ego quidem varietatem in Mss. aliam non inveni, praeterquam *curationem*, pro *curatione*, in Mediceo I. Quid in in ſuis Mss. habuerit Lindenius, mihi compertum non eſt; ſed ita edidit: *eo modo, quo in curatione calculi figuratur.* Verum Morgagno non videtur veriſimile, voluiſſe Celſum gravi illa, ac moleſta, minimeque hic neceſſaria ratione aegrum componi, quae ſectione proxima deſcribitur. Itaque ſuſpicatur, vel alterius curationis nomen ab ipſo fuiſſe poſitum, vel haec verba ex adnotatione aliqua in contextum irrepſiſſe.

Pag. 430. *l.* 3. *Brevius urinae iter, ſimul & rectius habet*) Sic emendavit Lindenius corruptam aliorum lectionem, *brevius urinae ſimiliter, & rectius iter habet;* eiusque emendationem Codex Mediceus I. non parum confirmat, in quo ita eſt: *brevius urinae ſimiliter & rectius habet.* Codices Medicei ceteri habent, *brevius urinae ſimiliter erectius* (III. & VI. *erectus*) *iter habet.*

ead. l. 4. *Mammulae*) Lindenius leg. *carunculae.* Sed omnes mei Codices habent *mammulae;* ut alii legunt. Vide Morgagni Epiſt. V.

ead. l. 6. *Aliquanto minus difficultatis exigit*) Poſtulat. Ita in editionibus antiquis, & in Vaticanis Mediceisque Codicibus. Lindenius leg. *ſed aliquanto minus difficultatis exhibet;* ut eſt in margine editionis Conſtantinianae.

ead. l. 8. *Quia*) Vulgo legitur *qui.* Morgagnus ex coniectura malebat *quia*, vel *qua;* quorum primum a veteri Codice comprobatum invenit. Codex quoque Mediceus I. habet *quia.* Itaque ſic repoſui.

ead. l. 10. *Evellere*) Al. *vellere.*

ead. l. 27. *Tantum mali ſubeſt*) In Cod. Mediceo I. legitur, *tantum mali eſt.*

ead. l. 28 *ſq. Neque etiam trahi poſſe videatur*) Ita in vul-

gatis libris. Codex Mediceus 1. habet, *neque eam trahi &c.* reliqui sex, *neque eam cum trahi &c.*

Pag. 431. *l.* 7. *Ambulandi vero inter haec exercitatione utatur*) Eadem forma lib. 4. cap. 4. sect. 3. dixit, *Exercitatio quoque ambulandi currendique necessaria:* ubi omnes veteres Codices consentiunt. At hic Mediceus 1. ita habet: *ambulatione utatur.*

ead. l. 15. *Aversum*) Plerique leg. *adversum:* sed perperam; ut quivis intelligere potest.

ead. l. 22. *Quorum*) Et in Cod. Mediceo 1. & in editione Lindenii, & in margine Constantinianae legitur *quorum.* Alii leg. *quo;* sed non recte.

Pag. 432. *l.* 2. *Labare*) Alii leg. *levari;* alii, *levare,* ut est in multis Mss. Mediceus 1. habet *labere,* quod proxime accedit ad *labare,* quod est in editione Lindenii & in margine Constantinianae.

ead. l. 5. *Atque sinistra manu, duos eius digitos*) Loco huic manifeste corrupto nondum medicina inventa est, ut mihi quidem videtur. Palavicinus tollit vocem *eius,* & *sinistra manu* in *sinistrae manus* vertit. Sed remedium minus idoneum est, quia particula *atque* in constructione ista redundat. Lindenius tollit etiam particulam hanc, & leg. *sinistrae manus duos digitos:* quae lectio nihil habet offensionis; sed fortasse nimia mutatio est, neque ullo Ms. Codice confirmatur. Remedium aliud Constantinus affert ex Codice nescio quo, ut legatur, *sedet, atque sinistrae manus duos digitos.* Sed Codicis illius fides nobis suspecta est, quod in Vaticanis Mediceisque verbi *sedet* vestigium nullum appareat: contra vox *eius* utique in iis habeatur. Quoniam igitur emendationes istae videntur esse ex coniectura, iuvat me quoque divinare. Fortasse legendum est, *unctaque* (vel *atque uncta*) *sinistra manu, duos eius digitos &c.* quemadmodum cap. 29. dixit, *Hac occasione usus Medicus, unctae manus indicem digitum primum debet inserere &c.* Porro digitos, qui in hac curatione in anum demittendi sunt, oleo ungi debere, Paulus quoque Aegineta scribit in lib. 6. cap. 60. idque adeo necessarium visum est Lindenio, ut, cum a Celso praetermissum non crederet, verba quae statim sequuntur, ita immutarit: *indicem & medium, leniter prius unctos oleo, in anum eius demittere.* Sed illa quidem verba suae fidei Morgagnus restituit ex multis antiquis libris, cum quibus omnes Medicei Vaticanique consentiunt.

ead. l. 10. *Laedant*) Lindenius, *laedat.*

ead. l. 15. *Ubi repertus*) Al. *ibi repertus.*

ead. l. 25. *Eius opponitur*) Ita in Cod. Mediceo I. & antiquis editionibus. In aliis Codicibus, *eius opponit.* Lindenius leg. *ei se opponit.*

ibid. & sq. Sinistrae digiti deorsum eum compellunt) Pro *compellunt*, in edit. I. est *compellant;* unde in editionibus 1493. 1497. 1524. & Aldina factum est *compellit.* Lindenius leg. *sinistra eum compellit deorsum digitis;* quod minus probandum. Vetus quidem Codex a Constantino allatus habet, *sinistra digitis eum compellit:* at nostri omnes, *sinistrae digiti deorsum eum compellunt.*

ead. l. 28. *Ut pronus exeat*) Quia minorem plagam requirit, quam si erectus exiret. Male Constantinus, contra vetustos Codices, *ut ne pronus exeat;* quam lectionem Lindenius est secutus. Vide Morgagni Epistolam V. Verba quoque illa *ut duobus angulis sedeat*, quae sequuntur, Constantinus recte explicuisse non videtur. Tota haec res exposita est in Epistola viri doctissimi mihique amicissimi Iosephi Torelli, quae habetur in huius Operis fronte.

Pag. 433. *l.* 3 *sq. Incidi super vesicae cervicem iuxta anum cutis plaga lunata usque ad cervicem vesicae debet*) Sic reposui ex Constantini emendatione. Nam vetus lectio, *ut incidi ...... debeat*, nullo modo sustineri potest. Nec vero Mss. Codices habent *debeat*, sed *debet;* quamvis in iisdem sit, *ut incidi.* In Mediceo III. & in VI. deest verbum *debet*: in I. a Palavicino mutatum est in *debeat;* idque in Codice IV. postea receptum, ab eo ad primam, omnesque vetustas editiones permanavit. Fortasse tamen neque Constantinus, particulam *ut* eiiciendo, sustulit vitium omne. Nam, ut animadvertit Morgagnus, verba illa, *super vesicae cervicem*, supervacua videri possunt; quia, quo loco incidenda cutis sit, apparet ex sequentibus, *iuxta anum...., usque ad cervicem vesicae:* aut, si tres illae voces retineantur, vox certe *vesicae* altero loco redundat. Haec vox ut ferri posset, Palavicinus in Cod. Mediceo I. *ipsius* addidit de suo, itaque leg. *usque ad cervicem ipsius vesicae.* Lindenius vero ita edidit: *ut super vesicae cervicem sit, iuxta anum incidi cutis plaga lunata usque ad cervicem vesicae debet.* Sed hanc lectionem Morgagnus non probat, quod idem bis dicatur: *Cum iam eo venit, & ut super vesicae cervicem sit.* Ego libenter legerim, *incidi iuxta anum cutis plaga lunata*

usque ad cervicem vesicae debet. Nam, *super vesicae cervicem*, aliud fortasse non est, quam explanatio voculae praecedentis *eo*, ex margine adscita.

ead. l. 6. *Qua resima plaga est*) Qua lunatae plagae sinus est. Ita hunc locum restitui ex Cod. Mediceo I. praeeunte Cocchio in additamentis ad Dissertat. de Anatome. Vide etiam Morgagni Epist. VII. In vulgatis libris legitur, *qua strictior ima plaga est*; ut est in eodem Codice a Palavicino. Alii Codices habent, *qua stragesima plaga est.*

ead. l. 10. *Metu fistulae*) Ulcus intelligit, non, ut cum Caesario multi opinati sunt, urinae iter. Quare perperam Pantinus & Constantinus *meatum fistulae* ex eodem Caesario reposuerunt.

ibid. Quam illo loco κορυάδα *Graeci vocant*) Locus incertissimae lectionis. Qui vocem *fistulae* pro urinae itinere acceperunt, ut supra dixi, οὐρήθραν legunt cum Caesario; οὐρυάδα, Ruellius; Lindenius, οὐρορυάδα. In Cod. Mediceo I. & editionibus antiquioribus est *corhyada*; in Codd. II. III. IV. & VII. *choriada*; in V. *coriada*; in VI. *choryada*; in editione Aldina χοριάδα, per Graecas literas. Ego ῥυάδα legendum supicor; vocemque *rhyada* librarios syllaba *co* auxisse, quod eadem syllaba proxime antecedat. Ita lib. 8. cap. I. *Graeci* CIZΥΓΩΔΕC habet Cod. Mediceus I. pro *Graeci* ζυγῶδες. ῥυὰς autem nominatur, quia per eam humor, urina scilicet effluit. Itaque hoc vocabulum usurpatur in quodam oculi vitio, cap. 7. sect. 5. *patefit foramen, per quod postea semper humor descendit:* ῥυάδα *Graeci vocant.* Quoniam vero humor, qui ex fistula effluit urinae iter occupante, urina est, hinc vox οὐρορυάδα videtur a quibusdam formata. Quid autem vox *corhyada* significet, negat vir eruditus Caesarius, se ab idoneis scriptoribus discere potuisse.

ead. l. 19. *Cum vero ea patefacta est*) Cervix scilicet. Ex Mss. Mediceis nullus, praeter primum, habet vocem *ea*, quae item in vulgatis libris omittitur. Lindenius leg. *Cum via patefacta est*; Almeloveenius, *Cum via perfecta est.* Vide Morgagni Epist. I. in Celsum.

ead. l. 20. *In cuius colore nullum discrimen est*) Omnes vulgati libri & plerique ex Mss. habent, *in cuius corpore nullum discrimen est.* Sed sententia falsa est. Itaque Lindenius ita mutavit: *in cuius corpore multum discrimen est*; &, quo magis coniecturam suam lectori probaret, aliam in-

stra mutationem induxit, rescripsitque *Ideo*, pro *Ipse*. Ego ex Mediceis primo ac tertio, & ex nonnullis aliis Codicibus reposui *colore;* quod Constantinus quoque in suo Codice reperit, nec improbavit. Non dicit Celsus, omnes calculos eiusdem esse coloris; sed nihil interesse, cuius coloris calculus sit. Eadem loquendi forma usus est in lib. 5. cap. 26. sect. 28. *Si id dubium est, & ex acuto telo plaga est, ea transversa commodior est: si ex retuso & gravi, nullum in figura discrimen est.*

ead. l. 23. *Iniiciendus a superiore ei parte uncus est*) Codex Mediceus 1. ita habet: *iniciendus a superiore parte uncus est.* Alii tamen Codices habent, *iniiciendus a superiore ei parte &c.* ut vulgo legitur.

ead. l. 25 *sq. Ab exteriore parte*) Lindenius habet *interiori.* Sed legendum *exteriori*, ut Almeloveenius animadvertit; nec aliter est in antiquis editionibus, inque Mss. nisi quod Mediceus 1. habet *exteriore;* quod magis probavi, quia & in eodem Ms. Codice, & in aliis quoque infra habetur *interiore*, non, ut in vulgatis libris, *interiori.*

ead. l. 28. *Brevis extrahendi vim non habet*) Ita in Mss. Veteres editiones non habent particulam *non.* Quibus deceptus Constantinus legendum putavit, *brevior extrahendi vim habet.* Duos enim uncos fuisse: maiorem alterum, quo calculus attrahebatur; alterum minorem, quo extrahebatur. Lindenius leg. *brevior extrahendi vim non habet.*

ead. l. 30. *Ut appareat, an calculus teneatur*) Ante legebatur, *ut appareat calculus, & teneatur;* ut est in Mss. plerisque omnibus. Sed, ut appareat calculus, quid opus est, uncum in utrumque latus inclinare? cum praesertim calculus iam in conspectu sit, ut supra dictum est. Quid porro facit inclinatio ista ad eum tenendum? In Cod. Mediceo 1. ita habetur: *ut appareat calculus teneatur.* Ego particulam *an* addidi ex coniectura; quae particula coaluisse cum praecedenti syllaba videtur. Hanc autem esse Celsi sententiam, manifestum est ex iis quae sequuntur, maximeque ex verbis aliis, *Ubi satis teneri calculum patet.*

Pag. 434. *l.* 1. *Idque eo nomine opus est*) Ita in editione Lindenii, & in Mediceo 1. aliisque Mss. Perperam alii leg. *Ideoque eo minimo opus est.*

ead. l. 5. *Posui*) Al. *proposui.*

ead. l. 8. *Ut leniter id fiat*) In Cod. Mediceo 1. *id leniter ut fiat.*

ead. l. 11. *Quod ſi quando*) Ita ex Codice modo allato. In aliis Mss. legitur, *Quod aliquando:* in vulgatis libris, *Quod ſi aliquando*, ex Palavicini emendatione.

ead. l. 12. *Comprehendetur*) Al. *comprehendatur;* Lindenius *comprehenditur.* Ego ſecutus ſum Codices Mss. & priſcas editiones.

ead. l. 23. *Duceretur*) Lindenius, *deduceretur.*

ead. l. 25. *Illum*) Cod. Mediceus I. habet *eum.*

ead. l. 26. *Id ſub digitis*) Haec eſt communis lectio: atque ita ſane legitur in Cod. Mediceo primo & in quarto; ſed ex Palavicini emendatione. Scriptum enim erat in primo quidem, *ſub his digitis;* in quarto autem, ſicut in reliquis quinque, *ſubit digitis.* Corrigendum reor, *ſubiectis digitis.* Sic paulo infra, *inter ſubiectos digitos &c.* ſect. 4. *virgini ſubiici digiti tanquam masculo, mulieri per naturale eius debent.*

ibid. Experiundum) Al. *experiendum*, ut eſt in editione Caeſarii.

ead. l. 28. *Conſtitit*) Lindenius leg. *conſiſtit:* ſed minus bene. Vide Morgagni Epiſt. V.

ibid. Leniter intus digiti obiiciendi, ne violenter promovendo convulnerent) Cod. Mediceus I. ita habet: *leniter prove modo convulnerent.* Palavicinus, *leniter intus digiti obiiciendi, ne violenter promovendo convulnerent.* Quam lectionem omnes vulgo ſequuntur. Codices ceteri Medicei *leniter* (VI. *leviter*) *intus* (III. & VI. *ictus*) *digiti obiiciendi, ne valenter promovendum convolverent.*

Pag. 435. *l.* 2. *Super illam*) Conſtantinus leg. *ſuper illa;* ut *in aliqua prominentia* ſit caſus quartus pluralis: & quidem rectius, ut ego puto. Nam verbum *incido*, cum *incurrere* ſignificat, conſtruitur fere cum quarto caſu & praepoſitione *in.*

ead. l. 11. *Cervix patefacta eſt*) Ita ex Morgagni coniectura; quam ego certiſſimam iudico. Codex Mediceus I. habet *cervix a parte facta eſt:* ceteri, *cervix ea parte facta eſt*, ut plerique vulgo legunt. Pro *facta*, Ruellius edidit *fracta:* Conſtantinus, *ſecta*, vel *patefacta* legendum cenſuit; quorum primum Lindenius probavit, ediditque, *cervix ea parte ſecta eſt.*

ead. l. 15. *Quoniam urina quoque redditur arenoſa: & in ipſa &c.*) In vulgatis libris legitur, *quoniam &* (Lindenius omittit *&*) *urina, quae redditur, arenoſa eſt: & in ipſa &c.* Aliter in

Mss. Nam Mediceus I. habet *quoniam urina quoque redditur harenoſa ē in ipſa;* alii, *quoniam & urinam quoque redditus harenoſam, & in ipſa.* Satis apparet, cur ego ita mutarim.

ead. l. 17. *Neque aeque leniter renititur*) Eiice *leniter*, & hunc locum ſanum habebis. Quomodo autem adverbium illud huc pervenerit, ex Codice Mediceo I. intellexiſſe mihi videor. Nam verbum *renititur* non eſt in Codice illo: veriſimile autem eſt, *leniter* mendoſe eſſe pro *renititur.* In aliis Codicibus habetur *neque aeque leniter renititur:* nimirum quod *leniter* vel ſupra *renititur* poſitum fuiſſet, vel margini adſcriptum, ut fit ubi Codices variant. Lindenius legit, ex Conſtantini emendatione, *neque aeque, ſed leniter renititur.*

ibid. Dilabitur) Omnes veteres libri, tum impreſſi, tum Mss. pro *dilabitur*, habent *dilatatur:* ſed videntur mendoſi. Itaque ſecutus ſum Lindenii editionem, quae idoneam ſententiam reddit.

ead. l. 20. *Indicat urina, trahens &c.*) Sic repoſui ex Codice Mediceo I. cuius nullum hic vitium eſt, niſi in literis non bene diviſis. Nam ita habet: *indicatur inatrahens.* Palavicinus locum non correxit, ſed corrupit: nam & *ſe* addidit, & ſupra, ex *molles calculos* fecit *mollis calculus ſcalpello*, & *compoſitus* ex *compoſitos;* ut legeretur, *item mollis calculus ſcalpello, & ex pluribus minutisque, ſed inter ſe parum adſtrictis compoſitus indicatur, in ſe attrahens &c.* nec aliter habent editiones antiquae, niſi quod *ſcalpello* omittunt. In aliis Codicibus ita habetur: *item molles calculos ſcalpello, & ex pluribus ſed inter ſe parum adſtrictis indicatur in attrahens* (in aliquibus *adtrahens*) *&c.* Lindenius legit: *Item molles calculos, & ex pluribus minutisque, ſed inter ſe parum adſtrictis, compoſitos indicat urina, ſecum trahens &c.*

ead. l. 22. *Adducere*) Alii legunt *abducere.* Ego repoſui *adducere*, ut eſt in Codice Mediceo I. & in margine editionis Conſtantinianae.

ead. l. 25. *Faciant*) Codex Mediceus I. *faciunt.*

ead. l. 27. *At*) Idem Codex, *Ac.*

Pag. 436. *l.* 1. *Quidam non ſecti*) Olim legebatur, *quidam ſecti*, ut eſt in Codice Mediceo I. Sed quid mirum, ſi ſecti aliqui, agitata diutius, dum calculus quaeritur, veſica, decedant, cum etiam non agitata multi eorum intereant? In aliis Codicibus habetur *quidam non ſecuti*, vel *ſequuti.* Itaque Lindenio magis accedo, qui leg. *quidam non ſecti.* Id enim probat, quam pernicioſa ſit longa iſta calculi inqui-

ſitio, quod ipſa interdum, nulla alia cauſa accedente, mortem attulerit.

ead. l. 4 *ſq. Ad plagam urina poſtea promovetur, & excidit*) Alii leg. *ad plagam urina poſtea promovente, excidit;* ut eſt in Codice Mediceo I. Sed rectius, ut mihi videtur, in aliis Codicibus, *promovetur & excidit.* Sic igitur repoſui.

ead. l. 7. *Ob id*) Lindenius leg. *qui ob id.*

ead. l. 9. *Concuſſum*) Ubi ferramento, quo findendus eſt, percutitur. Sunt, qui mallent *concuſſus,* ſi Conſtantino credimus: ſed minus recte. Nam calculus ferramento quatitur, non uncus. Lindenius legit *concluſum,* quod item reiiciendum.

ead. l. 12. *Tenui, ſed retuſa, quod admotum caculo, & ex altera parte*) Haec verba non exſtant in Mss. Mediceis, praeterquam in primo, in quo tamen ita leguntur: *tenuis ſed retuſus quod admodum calculo ex altera parte.* Palavicinus correxit: *tenui ſed retuſa quod admodum calculum ex altera parte,* atque ita habetur in editione I. & in aliis pervetuſtis. Pro *admodum calculum,* Caeſarius repoſuit *admotum calculum.* Lindenius denique ita edidit: *tenui, ſed retuſa, quod admotum calculo, & ex altera parte;* quem ſequor.

ead. l. 13. *Ictum, eum findit*) Vocem *eum,* quae omittitur in omnibus vulgatis libris, ego ex Mss. reſtitui. Ex *ictu eum findit,* quod eſt in Mediceo I. Palavicinus fecit *ictum findit.* Lindenius legit *ictum, findat.*

ead. l. 14. *Ferramentum*) Al. *per ferramentum:* ſed perperam.

ead. l. 17. *De quibus tamen parum proprie quaedam dicenda ſunt*) Adverbium *parum* redundat; eademque, opinor, ratione in contextum irrepſit, qua *leniter,* de quo paulo ſupra. Nam Codex Mediceus I. habet, non *tamen parum,* ſed *parum* dumtaxat, pro *tamen,* quod rectum eſt. Codices ceteri & *tamen* & *parum* habent. Lindenius legit *de quibus parum, proprie tamen &c.* ut eſt in margine editionis Conſtantinianae.

ead. l. 19 *ſq. Quia is urina in cervicem compellitur*) Ita edidit Lindenius: eique ratio ſuffragatur, & fere etiam Codex Mediceus I. in quo habetur, *quia ſi urinā cervicem compellitur.* Lineola illa ſupra *urina* eſt a Palavicino; attamen non obſcuris indiciis apparet, etiam antea tale aliquid fuiſſe. Itaque *urinam* videtur eſſe pro *urina in.* Alii leg. *quia is urinam in cervicem non compellit;* ut eſt in Codicibus Me-

diceis ceteris. Codex quidam apud Constantinum habet, *quia eum urina in cervicem compellit.*

ead. l. 22. *In primo*) Ita in Mss. & in editionibus antiquis. Nisi mendum subest, *in primo* positum est quasi *in primo urinae itinere*; ut Constantinus interpretatur: idemque Celsus significat, quod sect. 1. huius cap. ubi dixit, *non longe ab exitu inhaerescit.* Porro urinae iter in summo angustius est, tum in viris, tum etiam in feminis. Vide Morgagni Epist. I. Lindenius legit *in urinae itinere*; fortasse ex allata Constantini explanatione; qua tamen recte usus non est, cum vocem *primo* omiserit.

ead. l. 25. *Virgini subiici*) Codices Mss. alii habent, *virginis ubi se*; Mediceus I. *virgini subire.* In vulgatis omnibus legitur *virgini subiici*, ut correxit Palavicinus.

ead. l. 26. *Per naturale eius*) In Cod. Mediceo I. habetur, *per naturali cius*: ex Palavicini vero emendatione, *per naturalia eius.* Ego *per naturale eius* reposui. Nam Codices ceteri habent, *per naturalem eius citius.* Porro *citius* ortum videtur ex *cius*, quod est in Codice I. pro *eius.*

Pag. 437. *l.* 11. *Remotis medicaminibus*) Cod. Mediceus I. *motis medicaminibus.* Mihi duae hae voces ab explanatoribus additae videntur; eoque magis suspectae sunt, quod vox *medicamen* apud Celsum nusquam occurrat, nisi hoc loco, & lib. 5. cap. 28. sect. 1. ubi ea itidem suspicione laborat. Vocem istam Celsus de industria fugisse videri potest; quando illam neque tum adhibuit, cum *medicamentum* saepius intra paucos versus repetere necesse fuit.

ead. l. 17. *Et inguinibus & coxis*) Lindenius leg. *& in genibus & coxis*: quod, quamvis Codex item Medic. I. habeat, *& in genibus & in coxis*, minus tamen probandum est: sed retinenda vetus lectio, *& inguinibus & coxis*, quae ceterorum Codd. testimonio comprobatur. Vide Morgagni Epist. VI.

ead. l. 21. *Vulnus*) Al. *ulcus*, ut est in Cod. Mediceo I.

ead. l. 29. *Qui spongia subinde in facie detergendus est*) In Cod. Mediceo I. legitur, *quo si* (ex veteri emendatione, *quod &*) *spongia subinde facile detergendum est*: in aliis, & in editionibus antiquis fere omnibus, *quo spongia subinde facile detergendum est*: in II. III. & VI. non *facile*, sed *in facie.* Constantini editio ita habet: *qui spongia subinde facile detergendus est*: in margine vero, pro *facile*, *in facie*, ex veteris Codicis testimonio: quam lectionem Lindenius secutus est.

ead. l. ult. sq. Inducendusque hapsus lanae mollis, tepido oleo

repletus) In Cod. Mediceo 1. desunt haec omnia: in aliis vero Codicibus desunt illa, *finisque eius fomenti est, donec infirmando offendat. Tum multo is oleo perungendus.*

Pag. 438. *l.* 3. *Contectam eodem ante linteolo*) De quo paulo supra: *duplex aut triplex linteolum, aceto madens.* Alii leg. *contectam eodem ante se linteolo;* ut est in Cod. Mediceo 1. Ego expuli pronomen *se* ex Codicum ceterorum fide.

ead. l. 7. *Quo*) Ita ex Mss. Alii leg. *quae;* sed perperam. Alii, ut refert Constantinus, *quia;* Lindenius *atque.*

ead. l. 11. *Excedit*) Constantinus leg. *excidit;* Lindenius, *exit.*

ead. l. 16. *Procedant*) Quidam Codices Mss. habent *procidant.*

ead. l. 24. *Eodem modo panniculus, eodem lana*) I. e. panniculus aceto madens, & hapsus lanae mollis tepido oleo repletus. Ita ex Lindenio. Alii leg. *eodem modo panniculus, eadem lana:* & ita habent Mss. Medicei, excepto primo, in quo, *eodem modo panniculis, eadem urina.*

ead. l. ult. Venter imus sedet, & mediocris &c.) Ita ex Constantini coniectura & Lindenio: sed Constantinus leg. *sedet, mediocris;* Lindenius, *sedet, & mediocris. Sedet* autem opponitur verbo *tumet*, quod infra est: *venter imus tumet.* Editiones antiquae & aliqui Codices Mss. habent, *venter imus sed & mediocris:* Cod. Mediceus primus, *venter imus Si mediocris:* tertius, *venter immus & mediocris:* sextus, *venter immus: & mediocris.*

Pag. 439. *l.* 6. *Rodit*) Al. *rodet.*

ibid. Eluatur) Ita in Cod. Mediceo vetustiore. Alii leg. *abluatur.*

ead. l. 8. *Ulcus*) In Cod. modo allato, *vulnus.*

ibid. Melle linendum) Fortasse Celsus scripsit, *melle* vel *mel illinendum.* Pro *linendum*, Lindenius habet *liniendum*, ut est in aliquibus Mss.

ead. l. 10. *Enneapharmacum*) Aliqui, Egnatium secuti, ἐννεαφάρμακον scribunt Graecis literis.

ead. l. 13. *Quod in id . . . . . proficit*) Lindenius leg. *quae,* ut malebat Constantinus, qui praeterea *ad id*, pro *in id*, reponendum putabat. Sed neutra mutatione est opus. Nam *quod* refertur ad *habet: in id* autem similiter adhibetur lib. 3. cap. 18. *movere sternutamenta medicamentis in id efficacibus.*

ead. l. 20. *Varia pericula oriuntur*) Antea legebatur, *varia circa pericula oriuntur.* Ego ex Mss. fide omisi particu-

lam *circa.* Habetur illa quidem in Mediceo I. & in IV. ſed per Palavicinum. Deceptus autem, opinor, Palavicinus fuit, quod in margine quorundam Codicum ſit, *per circula.* Quod non aliud ſignificat, niſi ita ſcriptum in aliquo Codice fuiſſe, pro *pericula.*

ead. l. 23. *Transfluens*) Lindenius aliique quidam leg. *tranſiliens;* ſed perperam. Error ortus eſt ex editione I. in qua litera *f* vocis *transfluens* adeo male expreſſa eſt, ut *i* referat. Hinc in edit. an. 1493. & in Iuntina, *tranſiluens;* in Pinziana, *tranſilens.* Egnatius, Ruellius, Conſtantinus, & Stephanus recte leg. *transfluens;* nec aliter eſt in Mss.

ead. l. 24. *Si ſimiliter ante tertium diem &c.*) In Codicibus Mss. deeſt particula *ſi:* in Mediceo I. & *ſi*, & *ante;* quae tamen utraque adſcripta eſt a Palavicino. Sed fortaſſe *ſi* poſt *ſimiliter* collocanda eſt, & legendum: *ſimiliter, ſi ante tertium diem.*

ead. l. 25. *Excidunt*) Codex Mediceus I. *excedunt.*

ead. l. 26. *Sunt*) In Codice Mediceo I. non eſt verbum hoc. Sic quidem vox *dolores* penderet a verbo *urgent.*

Pag. 440. *l.* 2. *Et quibus ſupra ſcripſimus*) H. e. ſolio aquae calidae, panniculo &c. Alii leg. *de quibus &c.* Ego ſecutus ſum Lindenium, Cod. Mediceo I. conſentiente.

ead. l. 9. *Deſinit*) Ita edidit Lindenius: nec aliter legendum videtur. Codices Mss. & antiquae editiones habent *deſuit.*

ead. l. 14. *Durae ſunt*) In Codice Mediceo I. *durant.* Palavicinus correxit *dureſcunt;* & ita olim vulgo legebatur. Lindenius legit *tumeſcunt.* Ego, *durae ſunt*, ut eſt in Mss. ceteris Mediceis.

ead. l. 19. *Eadem ſemper ſit*) Ita in omnibus Mss. Fortaſſe tamen legendum ex Conſtantino & Lindenio, *ſemper ea ſit.*

ead. l. 26. *Intus adigetur*) Paulo infra: *Idem humor roſa mixtus in ipſum vulnus oriculario clyſtere agendus eſt.* Alii leg. *intus adiicietur;* ſed minus recte. Fortaſſe apud alios quoque Latinos ſcriptores, ubi *adiicere* impellendi vel iaciendi ſignificatione reperitur, reponendum eſt *adigere.* Vide tamen XI. Facciolati Animadverſionem apud Morgagnum Epiſt. III. eiusdemque Facciolati Epiſtolam ad me ſcriptam, quae addita eſt in huius operis fronte. Editio Conſtantini habet *intus adiiciatur:* in margine vero, *iniicietur.*

Pag. 441. *l.* 2. *Vulnus*) Lindenius, *ulcus.*

ead. l. 5. *Superque*) Al. *super quae.*

ead. l. 9. *Quaedam consortio est*) Ita in Codice Medic. I. In aliis Codicibus, *quodammodo consortium est.* In vulgatis, ex Palavicini emendatione, *quoddam consortium est.*

ead. l. 11. *Concoquatur*) Codex Mediceus I. *coquatur.*

ead. l. 14 *sq.* *A primo tamen die tenenda ratio curationis est*) Alii leg. *diu*, quemadmodum habent Codices Medicei I. III. & VI. In II. quoque, IV. V. & VII. est *diu*: attamen Codices hi quatuor, Lindenii, sive potius Constantini lectionem, *die*, non parum confirmare videntur, qui habent *etenenda;* etsi prima huius vocis litera expuncta sit in IV. & in VII.

ead. l. 21. *Modica*) Mediocri. Ita reposui ex Mss. Lindenius leg. *non immodica*, ut est in margine editionis Constantinianae: alii, *non modica*, quod est a Palavicino.

ead. l. 24 *sq.* *Bibendam*) In aliquibus Codicibus, *bibendum.* Haec verba, *autem bibendam esse, manifestius est, quam*, desunt in Mediceo I.

ead. l. 30. *Agendus est*) Pantinus & Lindenius omittunt *est;* fortasse quod absit ab editione Caesarii an. 1538. Sed non abest ab editione eiusdem Caesarii an. 1528. neque ab aliis item libris sive impressis, sive Mss. Constantinus legere malebat, *adigendus est.*

Pag. 442. *l.* 12. *Vulnus intendit*) Ita in Mss. & in editionibus antiquioribus. Alii cum Caesario leg. *vulnus tendit.* Fortasse rectius. Nam etiam capite proximo: *Cumque iam ad sanitatem tendet.*

ead. l. 16. *Et tum*) Cod. Medic. I. non habet particulam *&.*

ead. l. 19 *sq.* *Averso specillo*) Alii leg. *adverso specillo*, & ita est in Codicibus Mediceis IV. & VI. In I. legitur *averso scalpello;* quam lectionis varietatem ceteri omnes Medicei Codices in margine adnotatam habent.

ead. l. 21. *Cum diutius pura urina descendit*) *Cum* & *descendit* lego cum Lindenio. Alii non recte, *tum*, & *descendat.* In Codice Mediceo I. ita habetur: *cum diutius pura urina descendat;* in aliis, *cum diutius supra urina descendat.*

ead. l. 23. *Extendendique*) Alii legunt *extendique.* Ita sane habent Mss. Codices; & in Mediceo primo *debent* additum est a Palavicino post *pedes.* Sed legendum *extendendique*, ut est in editionibus Ruellii, Stephani, & Lindenii.

ead. l. 24. *Docui*) In omnibus Codd. Mediceis *posui*, praeterquam in primo, in quo *docui.* In IV. alia manu, *docui.*

ibid. Iuncti) Ita Lindenius & Mss. bene multi. Al. *vincti.*

ead. l. 29. *Deligandi*) In vulgatis legitur *deliganda*, ex mutatione a Palavicino inducta. In Mss. *deligandi*; quo modo reposui.

ibid. Qualis futura est) Qualis esse potest. Alii legunt *futura*, ut est in editione anni 1493. quod a Constantino probatur, ut sit sextus casus hoc sensu, qualis ex futura fit. Sed fallitur Constantinus. Editio I. Aldinaque, & Codices Mss. habent *futura.*

Pag. 443. *l.* 15. *Apprehensa*) Alii legunt *apprehensam*, ut Palavicinus correxit in Codice Mediceo I. Ego ex hoc, & ceteris Codicibus, *apprehensa*, scilicet ora.

ead. l. 19 *sq. Solvere ulcus, &, sicut &c.*) Ita in Mss. & editionibus antiquis. Editio Constantini in margine habet *solvere, & ulcus sicut.* Lindenius leg. *solvere, & vulnus, sicut*; & deinde, *vulnera.*

ead. l. 26. *Excidere*) Cod. Mediceus I. habet *excedere.* Verum, cum idem Codex superiore cap. mendose habeat *membranam excedere*, & *habenulam excedere*; hic quoque *excedere* videtur perperam scriptum esse pro *excidere*, quod est in aliis Codicibus.

ead. l. 30. *Ante omnia*) Morgagno assentior, qui duas hasce voces, a librariis, quod infra occurrerent, hoc loco temere iteratas, tollendas censet.

Pag. 444. *l.* 1. *In hac re*) Vox *re* deest in Cod. Medic. I.

ead. l. 7. *Dehiscit*) Ita edidit, post coniecturam Constantini, Lindenius. Alii leg. *dehiscere*, ut est in Mss. In Mediceo I. sequitur, *ut hac occasione &c.*

ead. l. 10. *Id os aperiatur*) In editionibus plerisque legitur, ut in Mss. *ad os aperiatur.* Sed in principe Florentina, *id os aperiatur*, quemadmodum Palavicinus correxit in Cod. Mediceo I. quod & Morgagnus probat. Lindenius leg. *os adaperiatur*, ut habet in margine Constantini editio.

ead. l. 11. *Debebit*) Hoc verbum insititium esse suspicor. Nam praecedit *debet*; idque totam periodum regit.

ead. l. 13. *Facultatem*) Veterem lectionem, Mss. Mediceis Vaticanisque confirmatam, retinui. Lindenius leg. *facilitatem*, ut habet Constantini Codex.

ead. l. 19. *Neque dum inflammationem coepisse*) Lindenius leg. *neque dum inflammationem accepisse*: minus recte. Alii, Caesarium secuti, *neque cum inflammatione incepisse*: sed neque hi probandi sunt. Aliqui sane Codices habent *inflam-*

matione: sed non est difficile, eiusmodi errores cognoscere. Mediceus 1. habet *inflammationem:* at, pro *coepisse sed, coepisset.*

ead. l. 27. *Transversum iacet*) Sic restitui ex Mss. Vulgo habent, *in transversum iacet.*

ead. l. 29. *Eum*) Hoc pronomen genere masculino ideo fortasse Lindenius non tulit, quod *corpus* antecedat. Ipse *infantem* reposuit. Attamen etiam in proxima periodo habetur, *eum convertit*, scilicet infantem; quamvis *corpus* sit in membro praecedenti.

ibid. & seq. In caput) Perperam Aldina edit. *in manus.*

Pag. 445. *l.* 2. *Convertit*) Al. *convertet.*

ead. l. 18. *Quod si*) Ruellius & Stephanus leg. *Si quid.*

ead. l. 22. *Facile hebeti corpusculo elabitur*) In editionibus antiquis, & in Mss. excepto Mediceo 1. legitur, *facile hebeti corpusculo elevabitur:* in quibus nihil mendi est, praeterquam *elevabitur* pro *elabitur.* Codex Mediceus 1. habet *labitur:* sed desunt in illo & tres voces, *facile hebeti corpusculo*, & aliae omnes, quae sequuntur post illas, *indice digito corpus.* Constantinus ita margini adscripsit ex suo Codice: *hebeti corpusculo facile elabitur:* ipse tamen, pro *hebeti, enecti* legendum putabat. At Lindenius habet, *putri corpusculo facile elabitur.* Ego *hebeti* retineo; quae vox eandem significationem hic habet, atque in 3. huius libri capite, *illa quoque ipsa carne hebete, nec firma;* & in cap. 13. *tumor increscit . . . . . quo modo caro hebes, modo humor aliquis, melli aquaeve similis, includitur.*

ibid. & seq. In quo quid periculi sit) Cod. Mediceus 1. ita habet: *in quod si tale quid periculi sit.*

ead. l. 23. *Positum est. In pedes &c.*) Ita in Cod. Mediceo 1. Alii leg. *positum. Sed in pedes &c.* Lindenius, *positum est. Sed in pedes &c.*

ead. l. 25. *Quibus*) Lindenius leg. *namque his.*

Pag. 446. *l.* 11. *Idque*) Idem, *idque tum.*

ead. l. 12. *Extrahitur*) Idem, *extrahi possit.* In Cod. Mediceo 1. habetur *extrahere:* in ceteris *extrahitur.*

ead. l. 14. *Protractum*) Vetus liber apud Constantinum, *prolapsum;* & ita edidit Lindenius. Ego tamen *prolatum* in multis Mss. inveni; *prolapsum*, in nullo. Mediceus 1. habet *protractum*, ut est in editionibus antiquis.

ead. l. 15. *Et, si clunes*) Particula *&* abest a Cod. Mediceo 1.

ead. l. 23. *Dextraque*) *Dextra* legitur in eodem Codice.

ead. l. 29. *Conclavi*) Aliqui cum Caesario leg. *in conclavi*; sed praepositio abest a Mss.

Pag. 447. *l.* 7. *Scissa*) Lindenius leg. *fissa*, ut est in margine editionis Constantinianae. Constantinus porro adnotat, *ani fissa* Celsum dixisse in lib. 5. cap. 20. sect. 5. Attamen idem Constantinus, cum lib. 6. cap. 18. sect. 7. legeretur, *in eo* (ano) *saepe, & quidem pluribus locis, cutis exciditur*; recte monuit, legendum esse *scinditur*: atque ita edidit Lindenius. Adde, in eodem lib. 6. eodemque cap. 18. sect. 9. hoc vitium vocari *scissuras*. Quare *scissa* retinendum, ut est in veteribus libris, tum impressis, tum Mss.

ead. l. 11. *Ulcera renovare*) De his ulceribus lib. 6. cap. 18. sect. 8. *Quo medicamento quidam etiam ulcera, de quibus proxime dixi, renovant.* Pro *renovare*, Codices Medicei III. & VI. habent *revocare*: editio Aldina *removere*; sed perperam.

ead. l. 12. *Linamentum molle*) Vox *molle* non est in Cod. Mediceo I. *Mollis linamenti* meminit etiam in lib. superiore cap. 13.

ead. l. 17. *Et utique*) Lindenius omittit particulam *&*.

ead. l. 21. *Pus in his oritur*) Ita in vulgatis; nec aliter legendum videtur. Mediceus I. aliique Mss. Codices depravati sunt. Nam ita habent: *pubis in his oritur.*

ibid. Id apparuit) Cod. Mediceus I. non habet vocem *id.*

ead. l. 24. *Inflammationi*) Alii leg. *inflammationis*, ut est in Mss. Lindenius *inflammationi*, quem sequor.

ead. l. 29. *Ubi induruerunt, hac ratione curantur*) Lib. 6. cap. 18. sect. 8. *si vetus condyloma iam induruit.* In Cod. Mediceo I. ita habetur: *ibi hac ratione curantur.*

ead. l. ult. Exciditur) Codex modo allatus habet *praeciditur.*

Pag. 448. *l.* 2. *Adhibenda esse proposui*) Idem Codex, *adhibenda proposui.*

ead. l. 6. *Sanguini, qui effluit*) Idem Codex, *sanguis qui fluit.*

ead. l. 7. *Alvus acribus ducitur*) Ita in editione Lindenii. In Cod. Mediceo I. tres hae voces desunt. Codices ceteri habent, *alvus acrius ducitur*: & ita est in antiquis editionibus. In margine tamen Constantinianae adscriptum est, *acrioribus.*

ead. l. 8. *Omnia venarum quasi capitula*) Ita ex Constan-

tino, cuius coniectura ceteris probabilior Morgagno videtur, quod in lib. 6. cap. 18. sect. 9. habeatur, *ora venarum tanquam capitulis quibusdam surgentia.* Idem Morgagnus, *omnia vena &c.* scriptum reperit in suo Codice. Editiones veteres, Aldina excepta, habent *omnia vela &c.* ut est in Mss. Mediceis omnibus, praeter VI. in quo legitur *omnia uda.* Egnatius edidit *omnes venae &c.* Lindenius, *omnia vasa &c.*

ead. l. 12. *Imponenda spongia ex aqua calida est*) Particula *ex* deest in Mss. & in editionibus antiquis. Restituta est a Lindenio, cum pridem Constantinus ita legendum animadvertisset. Idem Lindenius leg. *imponendaque:* sed ista quidem mutatione nihil est opus. In Cod. Mediceo I. ita habetur: *imponenda aqua calida spongia est.*

ead. l. 13. *Liveat*) In veteribus Codicibus, in quibus *b* saepe invenitur pro *v*, legitur *libeat.* Ita cap. 16. pro *intestinum lividum*, Cod. Mediceus I. habet *intestinum libidum.* Constantinus coniiciendo legebat *doleat.* Sed recte Lindenius, *liveat.*

ead. l. 22. *Hamos ducit*) Cod. Mediceus I. non habet *hamos.*

ead. l. 24. *Imum quodque*) In Codice modo allato mendose est, *imo quoque.* Lindenius leg. *intimum quodque;* sed non recte.

Pag. 449. *l.* 3. *Cervices*) Cui bono cervicis inunctio? Lindenius reponit *coxendices.* Sed Celsus hac voce alibi non est usus. Videtur scripsisse *coxae.* Id autem ab iis fortasse in *cervices* mutatum fuit, qui coxas & femina idem & unum esse existimarunt.

ead. l. 6 *sq. Si capitula*) Lindenius, *& si capitula.*

ead. l. 11. *Iam alias superius exposui*) Adverbium *superius* mihi suspectum est: habetur tamen in omnibus Mss. At *alias* abest a Mediceo I. Fortasse *superius*, supra *alias* ab explanatoribus positum, receptum fuit, *alias* expulsum.

ead. l. 14. *Venularum*) Cod. Mediceus I. *venarum.*

ead. l. 18. *Eximitur*) Alii leg. *exciditur*, ut est in Mss. plerisque omnibus. Mediceus I. habet *eximitur;* quod malui, quia infra quoque omnium veterum librorum consensu habetur, *utilius eximere est;* ubi unus Lindenius leg. *excidere.* Verbum *eximo* eadem significatione adhibetur cap. 6. & cap. 23. huius lib.

ead. l. 21. *Pluresque*) Lindenius leg. *pluresve.*

Kk 2

ead. l. 28. *Superimponitur*) Idem, *superponitur.*

Pag. 450. *l.* 1 *sq. Caveturque, ne inter haec ipsa laedatur*) In aliquibus Mss. ita habetur: *caveturque ne inter haec ne ipsa laedatur.* Itaque legere malim: *caveturque inter haec, ne ipsa laedatur.* Haec verba, itemque illa, *eique retusus hamulus subiicitur*, quae statim consequuntur, desunt in Cod. Mediceo I.

ead. l. 10. *Tum plagarum &c.*) Particula *tum* abest a Cod. Mediceo I.

ead. l. 15. *Dein*) Cod. Mediceus I. habet *deinde*; & sic infra quoque.

ead. l. 17. *Fuit*) Ita in Cod. Mediceo I. & Lindenii editione. Alii leg. *fit.*

ead. l. 19. *Curvum*) Cod. Mediceus I. habet *durum.*

ibid. Reddidit) Pro *reddit*, quod est in Mss. & antiquis editionibus, Lindenius reposuit *reddidit*; & quidem recte, ut ego puto.

ead. l. 25. *Excidenda; quae fere callosa extendi digitum minus patiebatur*) Ita ex Cod. Mediceo vetustiore. Codices alii habent, *excidenda est, quae fere calculos efficit, ut extendi digitum non pateretur.* Vulgo olim legebatur, *excidenda est, quae fere callosa efficit, ut extendi digitum non patiatur*: sed Lindenius, pro *digitum non patiatur*, quod est a Palavicino, reposuit *digitus non possit.*

ead. l. 30. *Vincuntur*) In Cod. Mediceo I. *vincantur.*

Pag. 451. *l.* 11. *Aliquid os nudetur*) *Aliquid* pro *aliquantum.* Lindenius leg. *aliquid ossis nudetur*; quae lectio veteris Codicis testimonio non caret, ut scribit Constantinus. Attamen Codices Vaticani Mediceique habent *os*, non *ossis.*

ead. l. 19 *sq. In quibus pus moveri debet*) In vulneribus omnibus, quae glutinari non possunt, cuius generis id ipsum est, pus moveri debet; ut est in lib. 5. cap. 26. sect. 27. Recte igitur veteres Codices habent *moveri debet*: neque Constantino assentiendum, qui legendum putabat, *moveri non debet*, quod in lib. cit. cap. 26. sect. 34. haec sint: *Medicamenta vero, dum malum* (gangraena) *serpit, adhibenda nulla sunt, quae pus movere consuerunt.* Verum membro praeciso, medicamenta pus moventia, non gangraenae, quae nulla iam est, sed vulneri imponuntur, quod Chirurgus fecit, quodque sicut cetera vulnera curandum est. Veterem autem lectionem Cocchius confirmat ex He-

liodoro cap. 14. de extremis membris abſcindendis. Lindenius ſecutus eſt Conſtantinum: nam ita edidit, *in quibus pus non moveri debet.*

IN LIBRUM VIII.

Pag. 452. *l.* 12. *Ab exterioribus partibus*) Caeſarius, Ruellius, & Lindenius omittunt *partibus.*

Pag. 453. *l.* 1. *Ad aures*) Id eſt, verſus aures, ut explicat Morgagnus; non usque ad aures, ut Paawius & Lindenius exiſtimaſſe videntur, qui proinde reponunt *ad latera.* Editiones antiquae omnes (excepta editione an. 1538. in qua mendoſe eſt *ad nares*) omnesque Mss. habent *ad aures.*

ead. l. 6. *Finitur*) In Cod. Mediceo 1. *finit.* Paawius & Morgagnus quaedam deeſſe putant, ad coronalem ſuturam attinentia.

ead. l. 12. *Sub his quoque muſculis*) Ita in Mss. & antiquis editionibus. Lindenius leg. *Super hos quoque muſculos.*

ead. l. 13. *Qui tempora connectunt*) Ita in iisdem veteribus libris. Lindenius leg. *contegunt*, ut eſt in margine editionis Conſtantinianae. Morgagnus mallet *continent;* quam coniecturam confirmat ex ſimili loco cap. 4. huius lib. *inter muſculos, qui tempora continent.*

ibid. Exteriorem) Stephanus & Ronſſeus leg. *interiorem.*

ead. l. 14. *Inclinatum*) Perperam quidam leg. *inclinatam*, ut eſt in edit. an. 1493.

ead. l. 29. *Hae*) Editiones priſcae habent *haec;* quod retineri non poteſt, niſi infra legatur *verſa*, ut Palavicinus correxit, ediditque Lindenius. In Mss. eſt *hac*, & *verſae.* Itaque malui *hae*, quemadmodum a Caeſario eſt repoſitum.

Pag. 454. *l.* 2. *Ad imas nares*) Lindenius leg. *ad intimas nares.*

ead. l. 5 *ſq. Ad cerebrum tendentia, ultima parte &c.*) Ita repoſui, cum in Cod. Mediceo 1. ſit, *ad cerebrum tendenti ultima parte &c.* Alii leg. *ad cerebrum tendunt. In ultima parte &c.*

ead. l. 8. *Primo*) In Cod. Mediceo vetuſtiore, *primum.*

ead. l. 9. *Procedendo flexuoſum, iuxta cerebrum &c.*) Ita

in Codice modo allato. Alii leg. *procedendo flexuosum fit, quod ipsum iuxta cerebrum.* Sed Lindenius extrudit vocem *ipsum.*

ead. l. 11. *Iuxtaque*) Aliqui leg. *Iuxta*, ut est in editione an. 1538.

ead. l. 16. *Maxilla vero est molle os*) Durius est osse pectoris, quod infra *valens & durum* vocatur. Vide Morgagni Epistolam II. in huius operis principio.

ead. l. 17. *Et etiam ima pars*) In Cod. Mediceo I. *etiam pars:* mendose, pro *& ima pars*, quo modo legendum crediderim, extrusa particula *etiam.*

ead. l. 20. *Exigit*) Constantinus & Lindenius leg. *excipit*, ut est in margine editionis Caesarianae: sed perperam. Vide Morgagni Epist. V.

ead. l. 22. *Infra*) Ita ex Morgagno. Simile est illud in lib. 6. cap. 14. *tumor mollior, & ab ima parte latus, extenuatus in verticem est.* Male alii, *intra.*

ead. l. 23 *sq.* *Et super id*) In Cod. Mediceo vetustiore legitur, *& id:* unde primo iniecta mihi mendi suspicio est; quam tamen Morgagnus plane sustulit. Lege duas eius epistolas huic libro adiectas.

ead. l. 27. *Facultatem*) Paawius adnotat, alios legere *facilitatem;* atque innuit, ut opinor, Constantinum, qui vocem istam margini adscripsit. Alii omnes habent *facultem*, ut est in Mss.

ead. l. 30. Τομικοὶ) Quamvis τομικοὶ sit in editione Caesarii an. 1538. non ita tamen Caesarius ediderat an. 1528. sed τέμνικοι; cum in editione Aldina esset τέμνικοι; in Iuntina & vetustissimis tribus 1478. 1493. 1497. *temnici.* Primus igitur Ruellius reposuit τομικοὶ; quem plerique secuti sunt. Caesarius haec adnotavit: τέμικοι, *alias* τομεῖς. Porro τομεῖς legendum esse, Cocchius contendit, quod Cod. Mediceus I. habeat *comis.* Codices II. III. IV. V. habent *tenici;* VI. *tenici;* VII. *tertica*, & in margine alia manu, *tenici.*

Pag. 455. *l.* 2. *Quini*) In Mediceis Vaticanisque Mss. *quaterni*, quemadmodum alii ediderunt. Sed *quini* prorsus legendum, ut est in editione Lindenii, & in veteri quodam Constantini libro. Paawius retinet *quaterni:* infra vero, pro *non increverunt*, legit ex coniectura, *iam increverunt.*

ead. l. 3. *In quibus ultimi*) Ita Caesarius, Ruellius, Constantinus: & quidem recte. Alii, *in quibus tres ultimi;* ut

a Palavicino correctum est in Cod. Mediceo I. Nam in plerisque Mss. ita habetur: *sunt quibus in* (vel *iu*) *ultimi:* in Vaticano II. & in aliquo alio, *sunt quibus tres ultimi.* Sed *in* non est *tres*, sed particula *in* posita loco non suo. Lindenius leg. *in quibus genuini.*

ead. l. 4. *Priores*) Lindenius leg. *primores.*

ead. l. 8. *Exque eadem*) Quidam leg. *ex eadem*, ut est in edit. an. 1538. Lindenius, *Ex ea.*

ead. l. 15. *Exigunt*) Paawius, qui supra probavit *exigit*, hoc loco improbat *exigunt*, & *exserunt* reponit: sed sine causa, ut Morgagnus animadvertit.

ead. l. 17. *Circa quoque per duos processus tenuibus cavis perviae*) H. e. in ipsis quoque processibus perforatae. Aliqui, pro *per*, *subter* reponendum censent, ut adnotat Constantinus. Paawius leg. *ea quoque per duos processus tenuibus cavis pervia:* Lindenius, *latera quoque inter duos processus tenuibus cavis pervia.* Sed veterem lectionem & Mss. confirmant, &, ut Morgagnus animadvertit, locus similis cap. 14. ubi habetur, *duabus membranulis, quae per duos a lateribus processus feruntur;* non *inter*, nec *subter duos a lateribus processus.* In Codice Mediceo I. mendose, *circa quaeque per duos processit &c.*

ead. l. 20. *Exceptis tribus summis*) Prima enim sinus quidem a superiore parte habet; at processus ab inferiore non habet. Excepit autem & proximas duas, quod crederet, secundam nec sinus, nec processus habere; tertiam processus, non sinus. Id, nisi fallor, ex iis, quae sequuntur, colligitur. Morgagnus tamen suspicatur, tria haec verba non esse Celsi; aut si Celsi sunt, aliter ab eo fuisse scripta.

ead. l. 25 *sq. Ut caput sursum deorsum versum tuberibus exasperetur*) Duo verba, *tuberibus exasperetur*, Morgagno redundare videntur, minimeque cum praecedentibus, *sursum deorsum versum*, vel, ut alii legunt cum Caesario, *versus*, cohaerere. Sententia enim haec esse videtur: ut caput tum sursum, tum deorsum versus moveri possit. Quidam, Constantino referente, inter *versus* & *tuberibus* inserunt *moveatur*, &. Alii tollunt adverbium *sursum*; sed perperam. Et Paawius quidem ita leg. *ut caput deorsum versus tuberibus exasperetur:* Lindenius vero, *ut caput deorsum parvis tuberibus exasperetur.* In multis Mss. pro *versum tuberibus exasperetur*, mendose est, *verum tuberius exasperatur;* in

aliquibus *susum*, pro *sursum*. Lege Morgagnum Epist. VII. qui totum hunc de vertebris locum ad examen revocat, & multis modis esse depravatum, ostendit.

ead. l. 26. *Secunda superiori parti inferiore*) Deest quidpiam. Pro *inferiore*, Constantinus *inseritur* scriptum invenit in suo Codice. Itaque Lindenius edidit, *Secunda superioris parti inferiori inseritur.* Recte fortasse; nisi illa statim sequerentur, *ita superior ei summae circumdata.* Paawius leg. *Secunda superiori parti inferioris.* Sed deest verbum, quo haec regantur. In Cod. Mediceo I. est *parte*, pro *parti*; & *superiori* a Palavicino mutatur in *superior.* Vide Morgagn. l. c.

ead. l. 28. *Ita*) In vulgatis, *itaque.* Ego *ita* reposui ex Mss.

ibid. & sq. Superior ei summae circumdata) Prima circumdata secundae, qua summa est, id est, ea parte, qua angustiore orbe finitur. Vocem *ei* addidi ex Codice Mediceo vetustiore. Lindenius leg. *superior secundae circumdata.*

ead. l. 30. *Tertia eodem modo secundam excipit*) Si Celsus illuc spectavit, *ita superior ei summae circumdata;* difficile omnino est, haec verba, *Tertia eodem modo secundam excipit*, cum Anatome conciliare: meritoque ac iure dubitat de huius loci fide Morgagnus. Non enim, ut secundae vertebrae pars summa, sic etiam ima angustiore orbe finitur; nec ab inferiore parte tertia vertebra ei circumdatur, quemadmodum prima a superiore. Verum *excipit* fortasse est, ut alibi, pro *sequitur*, non pro *recipit:* duae autem voces, *eodem modo*, referendae sunt ad illas, *Secunda superiori parti inferiori.* Quia tamen locus ille integer non est, nihil affirmare ausim. Cod. Mediceus I. ita habet: *Tertiam eodem modo secundam excipit.*

Pag. 456. *l.* 3. Τένοντας) Ita Egnatius & Stephanus. Nam ζένοντας in editione Aldina mendum est. Τένοντας porro hos nervos interdum Graeci proprie nominarunt, ut observat Foesius in Oeconom. Hippocr. Codices Medicei alii habent TENONTAE (in VII. correctum est TENONTAC) al. TENONTE; primus *cerotas*, ut editiones antiquae. Quidam leg. καρότας, ex emendatione Caelii Rhodigini; Cocchius ex coniectura, κερουτίας.

ead. l. 5 *sq. Tubercula, quae inferiori inserantur, exigit*) Processus scilicet, de quibus paulo supra. Aliqui leg. *excipit*, ex Caesario: sed id pugnat cum praecedentibus ver-

bis, *quae inferiori inferantur*; ut Morgagnus animadvertit. Legendum igitur *exigit*; quod verbum Celfus adhibuit etiam fupra: nec aliter habent Mss. Codices & editiones vetuftiores.

ead. l. 10 *fq. Uno flexu modico in promptum dato, ceteris negatis, homo erectus infiftit, & aliquid &c.*) Ex multis mufculis, qui fpinam continent, dum aliqui, prout opus eft, hominem curvari finunt, ceteri omnes erectum tenent, nec ruere patiuntur. Ita repofui ex Cod. Mediceo I. tamen libentius legerim, *in pronum dato*, ut eft apud Lindenium. Alii leg. *uno flexu modico in promptum* (Conftant. *in promptu*) *dato, ceteris negotiis homo & rectus infiftit, & aliquid &c.* Lindenius, *uno flexu modico in pronum dato, ceteris negotiis homo & rectus infiftit, & alioqui &c.*

ead. l. 14. *Humerum*) Ita in Cod. Mediceo I. Alii leg. *humeros.*

ibid. Undecim) Lego, *fex.* Septem omnino coftae funt, quas veras nominant, de quibus Celfus loquitur. Nam de quinque nothis infra eft dicturus. Quoniam rerum numerus in vereribus Codicibus faepe per proprias notas fcribebatur, facile fuit errare librariis. Videtur fcriptum fuiffe *VI.* Sed *V*, temere lineis paulum ultra angulum productis, pro *X* acceptum. Lindenius leg. *feptem.* At fic quidem hae coftae octo erunt; cum de una iam dictum fit. Vide Morgagn. Epift. VII.

ead. l. 18. *Sinuatis*) Ita in Cod. Mediceo I. & in editione Lindenii, & in margine Conftantinianae. Alii leg. *infinuatis.*

ead. l. 19. *Latefcunt*) Al. *patefcunt*; & ita ego inveni in Mss. Codex tamen Conftantini habet *latefcunt*, ut edidit Lindenius. Itidem de latis fcapularum offibus infra habetur: *in fummis verticibus finuata, ab his triangula, paulatimque latefcentia ad fpinam tendunt.*

ead. l. 22. *Et durum*) Caefarius & alii, *ac durum.*

ead. l. 24. *Ipfum quoque cartilagine mollitum terminatur*) In Codicibus Mediceis, excepto primo, *ipfam quoque cartilaginem emollit ac terminatur.* Mendofe.

ead. l. 26. Νόθας) Ita reftituerunt Egnatius & Caefarius, cum *rhoas* legeretur. Codex primus habet *noas*; Medicei ceteri *nodat.*

ead. l. ult. Scutula operta) Ita edidit Lindenius, & ita habent Codd. Vaticani tertius & quintus, Mediceique omnes,

praeter primum. Nihil tamen certi de hoc nomine affirmari potest. Nam neque apud alium auctorem reperitur, & apud Celsum hoc uno loco habetur, & huius loci lectio varia est. Codex enim Mediceus I. & Vaticani I. II. VII. habent *scapulas*: quod minime contemnendum est, cum similiter *sura* nominetur, tum pars quaedam cruris, tum os, quod in ea parte est; ut infra dicitur. In editionibus antiquis legitur, *scoptula operta*, ut in Cod. Mediceo I. ex Palavicino. In Vaticano IV. cum esset, *scutula operta*, *scutula* in *scuptula* versum fuit. Vide Morgagni Epist. V.

Pag. 457. *l.* 1. *Ea in summis*) Cod. Medic. I. *Ea summis*.

ead. l. 11 *sq. Plenius latiusque, & paulum in exteriora curvatum*) Ita in Codice Mediceo I. Alii legunt *plenius latiusque, & paulatim in exteriora curvatum*: alii ex Caesario, *plenius latiusque, & paulatim in exteriora* (Paawius *interiora*) *curvatur*; Lindenius, *plenius latiusque est, paululum in interiora curvatum*.

ead. l. 12. *Quod*) Alii leg. *quod propius*; Lindenius, *quod protinus*. Ego ex fide Codicis Medicei vetustioris sustuli *propius*, quod perperam repetitum est ex superioribus, *quo propius &c.* ubi plerique Mss. habent *quod propius*. Lege quae ad hunc locum scripsit Morgagnus in Epist. VII.

ead. l. 14. *Id autem ipsum*) Lindenius omittit *autem*.

ibid. Ac neque inter durissima ossa numerandum) Paawius & Lindenius leg. *ac inter durissima &c.* Vide meam ad Morgagnum epistolam, quae est in principio huius libri, & quae ille ad eandem rescripsit.

ead. l. 22 *sq. Leniter gibbus & in priorem & in exteriorem partem*) Ita in Mss. & in editionibus 1478. 1493. 1497. Iuntae, Caesarii, Ruellii, Pantini. Si quid a librariis omissum fuit, videtur ita restituendum ex Morgagni coniectura: *leniter gibbus in priorem & posteriorem & interiorem; cavus in exteriorem partem*. Alii, secuti editionem Aldinam leg. *leniter gibbus, & in priorem & posteriorem, interiorem & exteriorem partem*; Lindenius, *leniter cavus, in priorem & interiorem; gibbus, in posteriorem & exteriorem partem*.

ead. l. 24. *Ab scapulis*) Codex Mediceus I. *a scapulis*.

ead. l. 29. *Parvo excessu*) Hae duae voces desunt in editionibus 1478. 1493. 1497. Iuntae, Caesarii, Ruellii, & in antiquo Constantini Codice. In editionibus aliis post quatuor proximas voces positae sunt. Ego secutus sum Co-

dices Mediceos Vaticanosque, cum quibus duo Morgagni Codices consentiunt.

ibid. Vertici lati scapularum ossis) Ita ex Morgagni coniectura, & ex Codice Vaticano sexto, qualiscunque eius auctoritas sit. Ita legitur etiam in Mediceo I. ex recentiori emendatione; librarius enim scripserat *verticiliati scapularum ossis*. Porro *verticem lati scapularum ossis* Celsus nominat paulo supra, ubi de his ossibus loquitur: *Ea in summis verticibus sinuata &c.* Alii Codices & editiones multae habent *verticulatis scapularum ossibus;* Codices Medicei IV. & V. & Vaticani III. & V. editionesque 1478. 1493. 1497. *verticilatis scapularum ossibus;* editio Aldina, *verticillatis scapularum ossibus;* Codices Vaticani II. & VII. *vertici latis scapularum ossibus;* Vaticanus I. *articulatis scapularum ossi;* edit. Lindeniana, *verticillati scapularum ossi*.

ead. l. 30. *Extra situm*) Nam vertici lati scapularum ossis parvo dumtaxat excessu inseritur. Vide Morgagni Epist. II. Ita porro ex eodem Morgagno legendum, & ex Mediceo I. aliisque quibusdam Mss. Alii leg. *ex transitu;* Lindenius, *extra id situm*.

Pag. 458. *l.* 7. *Atque ibi*) Ita in veteribus libris & Mss. & impressis. Lindenius leg. *quod ibi*.

ead. l. 12. *Duo brachii ossa iuncta*) Ita ex Morgagno, cui ex parte suffragantur Codices Mss. tum Mediceus I. in quo est *duobus radiis adiuncta;* tum alii, in quibus, *duobus brachii* (in aliquibus, *brachiis*) *ossa iuncta*. Editiones antiquae habent *duobus radiis brachii ossa iuncta*, ut est in Codice Mediceo I. ex Palavicini emendatione, in margine Medicei IV. alia manu, & in Vaticanis II. IV. VI. & VII. Lindenius leg. *duo, radii & brachii, ossa iuncta;* sed non recte, ut Morgagnus animadvertit. Nam duo brachii ossa sunt radius & cubitus.

ead. l. 13. *Crassitudinis*) Codex Mediceus primus habet *crassitudinum*.

ead. l. 16. *In vertice eius sinuatur*) Ita in Codice Mediceo I. & in editione Constantini. Vox tamen *eius* Morgagno redundare videtur; nec sine ratione. Nisi forte, quoniam alii habent *in verticem*, ita a Celso scriptum fuit: *in vicem eius* (id est, cubiti) *sinuatur;* ut idem Morgagnus suspicatur. Pantinus & Lindenius leg. *in cervicem*, decepti ab editione Caesarii an. 1538. quae omnino depravata est: siquidem editio eiusdem Caesarii an. 1528. habet *in verticem*.

Neque rectius *insinuatur* habet Lindenius, pro *sinuatur*. Nam qua radius & cubitus ad manum coëunt, non radius in cubitum, sed cubitus in radii sinum inseritur. Denotat autem Celsus radii sinum, in quem duo ex manu exigui processus coniiciuntur, ut infra docet. Vide Morgagni Epistolam VII.

ead. l. 23. *Media quaedam materia*) Codex Mediceus I. non habet *quaedam*.

ead. l. 28. *Alterius angulus*) Pantinus & Lindenius haec verba omittunt. Secuti sunt editionem Caesarii an. 1538. neque animadverterunt ea verba typographi culpa deesse, haberique in prima editione eiusdem Caesarii.

ead. l. ult. In sinum) Ita ex Constantino, Paawio, Lindenio & Morgagno. Unus enim est hic radii sinus. Alii leg. *in sinus*, ut est in Mss. Alii, *in sinu*, ut in edit. I.

Pag. 459. *l.* 1. *Recta quinque ossa*) Lindenius habet *quinque ossa recta*.

ead. l. 4. *In vertice*) Secutus sum Constantinum & Lindenium. Alii leg. *in verticem*, ut est in Mss. sed mendose. Idem mendum notavimus paulo supra.

ead. l. 8. *Ac*) Editiones Caesarii, Pantini, & Lindenii habent *At*; sed perperam.

ead. l. 9. *Ima vero*) Codex Mediceus I. *Iam vero*.

ibid. Desidit) Designat spinam eo loco depressam, ut recte animadvertit Morgagnus. *Desidit* porro antiquae editiones, Aldina excepta, Codicesque habent Medicei tertius & sextus, & Vaticanus primus; *desedit* Mediceus primus; alii *disidit*; Vaticanus II. *discedit*, ut edidit Egnatius; VII. *descendit*. Constantinus malebat *desidet*, vel *desinit*; quod ultimum Lindenio placuit.

ead. l. 22 *sq. Ab exteriore parte gibba*) Re vera gibba sunt a parte priore, ut notat Morgagnus; qui suspicatur Celsum scripsisse, *a priore*, vel *ab anteriore*, vel *a priore & ab exteriore*, ex Hippocrate de Fract. sect. 18. In Codice Mediceo I. legitur *ab exteriore parte habent*: in Codicibus aliis, *ab exteriore parte gibba habent*, ut in editionibus antiquis: in aliquibus desunt haec omnia, *Dein dura, & medullosa, & ab exteriore parte gibba*.

ead. l. 23. *Ab inferioribus*) Praepositionem *ab* non habet Codex Mediceus I.

ead. l. 26. *Leniter intendunt*) Ita in Mss. & in editionibus vetustioribus. Alii cum Caesario leg. *leniter tendunt*; Lin-

denius, *leviter tendunt.* Vide adnotat. ad cap. 27. libri superioris, pag. 442. l. 12.

ead. l. 28. Atque in eo inferiora &c.) Nisi forte legendum est *ideo*, ut Morgagnus est suspicatus, duae voculae *in eo* prorsus redundant. Fortasse manarunt ex Codice Medic. I. ubi mendose videntur esse pro *inferiora.* Ita enim habet, *At in eo quoque capita.*

Pag. 460. l. 1. Nec ulli) Codex Mediceus primus habet *neq. ulli.*

ead. l. 5. Crus vero) Particula *vero* abest a Codice Med. I.

ead. l. 9. Ab exteriore parte surae positum est) Ita ex Lindenio. Alii leg. *ab exteriore parte supra positum est*, ut est in editione I. sed perperam. Mendosiores sunt Codices Mss. nam ita habent: *ab exteriore parte idem* (Mediceus I. *id est;* aliqui *id*) *supra positum est.*

ead. l. 10. Sura recte nominatur) Ita Egnatius, Gryphius, Pantinus, alii. In editionibus antiquioribus, & in Mss. mendose est *supra*, pro *sura.* Adverbium *recte* non exstat in Codice Mediceo I. nec fortasse est Celsi.

ead. l. 17. Osse transverso talorum) Ita reposui ex Codice Mediceo I. in quo scriptum est *oẽ transverso talorum.* In Mss. aliis, *ossa & transverso talorum:* in editionibus antiquis, *ossa ex transverso talorum;* quod est a Palavicino. Constantinus ex coniectura, & Lindenius legunt, *osse ex transverso talorum.*

ead. l. 20. Habet) In Mss. omnibus, praeter Mediceum I. & Vaticanum VI. *habens.* Fortasse hic locus ita est legendus: *quod quadam parte sinuatum, quadam excessus habens &c.*

ibid. & sq. Et in sinum eius inseritur) Lindenius leg. *ut in sinum &c.* sed perperam.

ead. l. 25. Instructa) Codex Mediceus I. habet *structa.*

ibid. Planta palmae) Ita ex Cocchii coniectura. Nam in Mss. & editionibus antiquioribus habetur *plantae palmae.* Alii cum Caesario leg. *plantae palmis.*

ead. l. 29. Loco movetur) Lindenius leg. *de loco movetur.*

Pag. 461. l. 5. Pateat) Idem Linden. *patefiat.*

ead. l. 7. Squama) In Mss. *statua;* in editionibus antiquis *statu.* Lindenius correxit, *squama.* Quam lectionem Morgagnus omnino certam non putat; quod Celsus scribere potuerit *testa*, ut cap. proximo, & lib. 6. cap. 13. & lib. 7. cap. 12. sect. 1. Attamen, ubi de osse adusto loquitur, *squamam* fere usurpat. Ita lib. 7. cap. 7. sect. 7. *os fer-*

ramento adurendum est; vehementiusque si iam carie vexatum est, quo crassior squama abscedat: & sect. 15. *tenuibus ferramentis adurere . . . . ut squama ab osse secedat;* deinde, *verticem usque ad os adurunt, sic, ut squamam remittat.*

ead. l. 8. *Radere*) Al. *eradere.*

ead. l. 13 *sq. Deinde, sive os sive cartilago*) Cod. Mediceus I. *deinde si cartilago.*

ead. l. 14. *Respergendum*) Aliqui Mss. Codices, *respergenda.*

ead. l. 24 *sq. Si quando autem, an altius descenderit utrumlibet, dubium est, in carie &c.*) Ita in Mss. nisi quod Mediceus I. habet *descenderet* pro *descenderit;* alii *in* pro *an.* In vulgatis, *Si quando autem altius. . . . . dubium est. In carie &c.* In edit. Aldina, *si quando autem altius. . . . . dubium est: in carie &c.*

ead. l. 26. *Specillum*) Lindenius, continuata sententia, leg. *si specillum.*

ead. l. 27. *In foramina*) Al. *in foramen.*

ead. l. 29. *Nigrities colligi quidem potest*) *Colligi idem potest,* contra veterum Codicum fidem Lindenius legit ex Paawio, qui haec quoque ad cariem refert. Negat enim ad nigritiem cognoscendam his signis, quae Celsus proponit, opus esse, *dolore* & *febre;* quia ipsa conspectui subiicitur. Sed num oculis diiudicari potest, in summo nigrities sit, an altius penetraverit? Id Celsus ex dolore & febre colligi posse docet; sed manifestius adacta terebra cognosci. Vide Morgagnum recte interpretantem locum hunc in Epist. V. & confirmantem his verbis cap. proximi: *Sive autem nigrities, quam terebra detexit, sive caries, quam specillum ostendit &c.*

Pag. 462. *l.* 1. *Adacta*) Quid mirum si *adigetur* mutatum fuerat in *adicietur* lib. 7. cap. 27. cum hic quoque, pro *adacta,* ut recte habet Medic. I. in aliquibus Mss. sit *adiecta?*

ead. l. 3. *Urgenda*) In Mss. Codicibus *unguenda;* in Mediceo I. *unguendam:* mendose. Pro *urgenda,* alii, ut est in Constantini adnotationibus, mallent *purganda.*

ead. l. 6. *Donec siccum os*) Ita edidit Lindenius. Antea legebatur, *donec inde siccum os.* In Codicibus Mediceis ita habetur, *donec in siccum os;* sed in primo Palavicinus lineolam duxit supra *in.* Hinc in margine Cod. IV. ab alia manu, *inde.*

ead. l. 7. *Post haec & resolvetur*) Cod. Mediceus I. habet, *post haec solvetur;* Linden. *& post haec solvetur.*

ead. l. 12. *Atque idem quoque &c.*) Idem bis dicitur. Itaque Paawius, & Morgagnus membrum hoc; Constantinus, & Ronsseus quatuor illa verba membri superioris, *est, aut si caries*, extrudenda censent. Lindenius omittit *Atque*.

ead. l. 13. *Sed*) Codices omnes Medicei, praeter primum, habent *Et*.

ead. l. 17. *Ustio est*) Olim legebatur *vitio est*, ut habent Mss. Codices. Lindenius reposuit *ustio*, sed omisit *est*.

ead. l. 18. *Et excidendi*) Ita in Mss. & antiquis editionibus. Lindenius leg. *sed excidendi*.

ead. l. 28 *sq. Quam χοινικίδα*) Ita ex Cocchii emendatione. In Cod. Mediceo I. est, *quam* (a Palavicino *quem*) XOINEIKIA; itemque in IV. alia manu: in ceteris, XOINEKIΔA. Editiones aliae habent, *quem choenicion*, ut est in prima; aliae, *χοινίκιον*, per Graecas literas.

ead. l. 29. *Spatiosius*) Quidam leg. *spatiosum*. In Mss. est *spatiosus*; sed in Mediceo I. a Palavicino correctum est *spatiosius*; & ita habent editiones Caesarii in margine, & Lindeniana.

Pag. 463. *l.* 9. *Et*) Lindenius *At*.

ead. l. 13. *Deinde is*) Ita Egnatius aliique multi; & quidem recte. Quam lectionem cum Lindenius quoque sit secutus, non apparet, cur Almeloveenius maluerit *deinde his*, quod est in editionibus an. 1478. 1493. 1497. 1524. & in Mss. Mediceus I. habet, *de his*.

ead. l. 15. *Ut & foret, & circumagatur*) Antea legebatur *ut & foretur & circumagatur*; ut correctum est a Palavicino in Cod. Mediceo I. cum esset scriptum, *ut & foretur vagatur*. Ego reposui *foret* pro *foretur*; ut malebat Constantinus: atque ita legendum arbitror ex Codicibus ceteris. Habent enim, *ut efforet & circumagatur*.

ead. l. 19. *Copiosius*) Lac scilicet, vel rosa. In Cod. Mediceo I. mendose est *optusius*; in utraque Caesarii editione *obtusius*.

ead. l. 20. *Hebetat. Ubi*) Ita ex Cod. Mediceo I. Quia in aliis Codicibus est, *habet. At ubi*: ideo Palavicinus particulam *at* addidit in illo Codice; unde in vulgatis libris, *hebetat. At ubi*.

ibid. Pressum) Ita omnes veteres libri cum editi, tum manuscripti; eodemque modo Virgilius 10. Aeneid. v. 296. dixit:

sulcumque sibi premat ipsa carina.
Lindenius leg. *impressum*, ut malebat Constantinus.

ead. l. 27. *Totus*) *Tactus* in utraque editione Caesarii mendum est: quod neque Lindenius, neque Almeloveenius, qui ipsi quoque ita edidere, videntur animadvertisse.

Pag. 464. *l.* 1. *Ac sic*) Hic quoque editio Caesarii tum an. 1528. tum 1538. itemque Ruelliana mendosa est. Habent enim, *ac si.*

ead. l. 4. *In osse*) Lindenius leg. *& in osse.*

ead. l. 5. *Laevet*) Ita reposuit Lindenius: quod sane verbum Celsianum est; sed hoc loco minus fortasse significat, quam oportet. In osse enim corrupto, non laevanda summa quaeque testa est, sed tollenda, donec integrum os relinquatur. Ceterum Lindenius secutus videtur Paawium, *laeviget* reponentem pro *laesit*, quod habent veteres editiones & Mss. tum Medicei, tum Vaticani. Constantinus in suo Codice reperit *radit*; quod non displicet.

ead. l. 6 *sq. Nigrities integrum; caries per totum os perrumpit*) Constantinus legit ex coniectura, *nigrities in totum, caries persaepe totum os perrumpit.* Sed nihil mutandum.

ead. l. 8 *sq. Id quoque signi specillo significatur*) Pro *signi*, Constantinus legendum putavit *signo*; Lindenius reposuit *vitii.* Mihi vox haec tollenda videtur.

ead. l. 9. *Quod depressum*) Alii legunt, ut est in Mss. *qui depressus;* infra vero, *siccus.* Sed *specillus* masculino genere neque alibi apud Celsum, neque apud alios, quod sciam, idoneos scriptores occurrit. Itaque assentiendum videtur Constantino & Lindenio legentibus, *quod depressum*, & *siccum.*

ead. l. 10 *sq. Et ob id*) »Tres hasce voculas« inquit Paawius »delendas censeo, cum sensum turbent.« Nihil turbant, Paawi; nam referuntur ad solidam sedem, ut Morgagnus explicuit. Lindenius expulit *ob id*, retinuit *&.*

ead. l. 19. *Tam alte*) Ita Constantinus ex coniectura, & Lindenius. Al. *iam alte*, ut est in Mss.

ead. l. 26 *sq. Suspendendaque magis sinistra manus est*) Cod. Medic. I. ita habet: *suspendaque maius sinistra est.*

ead. l. 29. *Quandocunque*) In Mss. Mediceis, *quandoque;* quod in *quandocunque* mutatum fuit in I. a Palavicino, & alia manu in IV. quoque.

Pag. 465. *l.* 2. *Septa*) Cod. Medic. I. non habet vocem hanc: ceteri habent *sepe*, vel *saepe*, ut editiones antiquae.

Constantinus correxit *septa*, quemadmodum est in capite proximo; atque ita edidit Lindenius.

ead. l. 6. *Lamina*) Lindenius addit *autem.*

ead. l. 7. *Firma*) Cod. I. *phyrma*; Medicei ceteri, *prima.*

ead. l. 19. *Orae*) Ita in Codice Mediceo I. & in editione Lindenii, & in margine Constantinianae, non *ora*, ut alii perperam legunt.

ibid. Laevandum) Plerique leg. *lavandum*. Infra quoque Aldina & aliae quaedam editiones mendose habent *lavari.* In Codice Mediceo I. est *levandum*, & *levari.*

ead. l. 21. *Ossi innascens*) Ita Lindenius & alii legunt ex Caesario. Al. *osse innascens.* Codex Mediceus I. habet *osse nascens.*

ead. l. 23. *Venero*) Al. *pervenero*, ut est in edit. an 1493.

ead. l. 28. *Ab ipso osse*) *Osse*, ut legunt Constantinus & Lindenius, atque omnino legendum est, ex Mediceis Codicibus nullus habet, praeter III. & VI. In ceteris, itemque in editionibus antiquis est *ore.*

ead. l. 29 *sq. Si quod etiam os adustum est*) In Cod. Mediceo I. legitur, *Id quod etiam adustum est.*

Pag. 466. *l.* 1. *Eaque*) Non caruncula, sed id, quod ex osse secedit, λεπὶς a Graecis nominatur: ideoque, pro *Eaque*, *Idque* Constantinus reponendum putabat. Mihi totum hoc membrum ab interpretibus adscriptum fuisse videtur ad verba illa, *quod abscessit.*

ead. l. 2 *sq.* Λεπὶς, *id est, squama*) Ita in editione Lindenii, & in margine Constantinianae. Alii leg. *squama est, id est lepis*; ut est in Mss. nisi quod Mediceus I. habet, quo modo edidit Egnatius, *squama id est lepis*; a Palavicino vero, *squama est idem lepis.* Al. ex Caesario, *squama est, id* λεπίς. Si cetera huius membri verba retinenda sunt, haec tria tamen, *id est squama*, videntur tollenda.

ead. l. 5. *Tamen*) Lindenius leg. *tantum*, ut est in margine editionis Constantinianae.

ead. l. 9. *Incidit*) Ex multis Mss. in quibus est *incipit*, reposui *incidit.* Alii leg. *incidet*, ut habet Cod. Medic. I.

ead. l. 10. *At quae fracta*) In Cod. Mediceo I. legitur, *Atque fracta*; in ceteris, *Atq; ea fracta.* Ego reposui, *At quae fracta.* Editiones antiquae habent, *Atque cum ea fracta*, ex Palavicino; Lindeniana, *At, cum ea fracta.*

ead. l. 11. *Sunt*) Al. *sint.*

ead. l. 15. *Ea percussa*) Perperam alii leg. *ea pertusa.* Co-

dices Medicei I. III. & VI. habent *ea percussa*: Palavicinus vero in I. addit *est*. Lindenius leg. *calvaria percussa*.

ead. l. 18. *Ei effluxerit*) Cod. Mediceus I. non habet *ei*.

ead. l. 27. *Potest etiam dubitari*) *Etiam* pro *adhuc*. De qua lectione cum dubitare me olim Morgagno significassem, exemplis eam Terentii & Virgilii defendi posse respondit. Addi potest Plautus in Pseudolo Act. I. Scen. 3.

Hunc pudet, quod tibi promisit, quaque id promisit die,
Quia tibi minas viginti pro amica etiam non dedit.

& Sallustius de B. C. sub finem: *Catilina vero longe a suis inter hostium cadavera repertus est, paulum etiam spirans, ferociamque animi, quam habuerat vivus, in vultu retinens*. Attamen apud Celsum fortasse legendum *etiamnum*; in quo librarios saepe errasse animadverti. Vide lib. 2. cap. 18. adnot. ad pag. 92. l. 11. lib. 4. cap. 2. sect. 1. adnot. ad pag. 173. l. 6. lib. 7. cap. 4. sect. 4. adnot. ad pag. 375. l. 19.

ead. l. 30. *Laevi*) Ita ex Lindenio. Alii leg. *leni*, ut est in Mss. sed non recte.

ead. l. ult. Leviter) Al. *leniter*.

Pag. 467. *l.* 7. *Parvulae rimulae*) Cod. Mediceus I. habet *parvolae rimae*.

ead. l. 12. *Prodidit*) Lindenius leg. *tradidit*, ut est in edit. an. 1538.

ead. l. 13. *Fiduciam magnarum rerum habentium*) In Cod. Mediceo I. legitur: *fiducia magnas res habentium*.

ead. l. 22. *Quia*) Sic reposuit Lindenius ex Constantini emendatione. Alii leg. *quae*; nec aliter est in Mss.

ead. l. 26. *Aperire*) Lindenius leg. *deoperire*. Ita sane habet Codex vetustior; sed eius fidem dubiam reddunt Codices ceteri Medicei, in quibus est, ut in editionibus antiquis, *aperire*; quo verbo Celsus utitur etiam infra, quemadmodum Morgagnus animadvertit.

ead. l. 30. *Fuit*) Al. *fuerit*.

Pag. 468. *l.* 1. *At si*) Cod. Mediceus I. habet *ac si*.

ead. l. 3. *Deradendum*) Editio an. 1493. *detrahendum*; atque ita plerique legunt. Edit. an. 1538. *attrahendum*.

ead. l. 10. *Num quis*) Cod. Mediceus I. *num qui*.

ead. l. 13. *Secta*) Ita in allato Codice & in editione Lindenii. Alii leg. *desecta*; al. *detecta*.

ibid. Nisi si succursum) Ita in Cod. Mediceo I. Alii leg. *nisi succursum*.

ead. l. 19 *sq. Et oculos quibusdam obcaecet*) Ita edidit Lin-

denius. Sed fortaſſe ſcribendum, *oculosque obcaecet.* Nam in Mss. & antiquis editionibus eſt, *oculos quibus obcaecet.* Ex qua lectione, procul dubio corrupta, Scaliger apud Vertunianum de capitis vulneribus fecit, *oculosque pus obcaecet;* atque ita prorſus legendum cenſet Foeſius. Vide eius adnotationes ad Hippocratis lib. de capit. vulnerib. ſect. 10.

ead. l. 23. *Haec*) Cod. Mediceus 1. *ea.*

Pag. 469. *l.* 4. *Tum deinde*) Ita in Codice modo allato. Vulgo legitur, *ut deinde:* infra vero, *ſubſequatur;* a Lindenio *ſubſecetur.*

ibid. Procedentibus lingulis) Hae duae voces deſunt in plerisque Mss. In editione an. 1493. & aliis multis, pro *lingulis*, mendoſe eſt *ſingulis.* Alii leg. *ligulis;* Conſtantinus ex coniectura, & Lindenius, *angulis.*

ead. l. 8. *Neque id vitium ullum metum*) Legendum videtur, *Neque id* (ſcilicet curatio) *ullum metum.* Hoc, niſi fallor, oſtendunt verba proxima, *ibi quoque nihil tutius fit.* In Cod. Mediceo 1. non exſtat vox *ullum:* in ceteris ante *vitium* poſita eſt. In his Codicibus vox *vitium* inſerta fuit ex lectionis varietate: in illo corrupta ex *ullum.*

ead. l. 20 *ſq. Curare usque*) Haec duo verba deſunt in Cod. Mediceo 1.

ead. l. 21. *A ſexto die*) In eodem Codice legitur, *aut ſexto die:* Palavicinus vero corrigit *at &c.*

ead. l. 22 *ſq. Cetera eadem*) Ita ex Conſtantini emendatione. Veteres Codices habent *cetera ex eadem.* Lindenius leg. *ceteraque eadem.*

ead. l. 24. *Erit*) Linden. *fuerit.*

ibid. Levior) Alii leg. *lenior.* Cod. Mediceus 1. habet *brevior.*

ead. l. 25 *ſq. Accedet*) Linden. *accedat.*

Pag. 470. *l.* 1. *Cohaerebant*) Lindenius leg. *cohaerebunt.*

ead. l. 2. *Eſtque id*) Al. omittunt *id.*

ead. l. 13. *Quia*) In multis Mss. *quia fere.*

ead. l. 17. *At*) Vulgo omnes, praeter Lindenium, omittunt particulam hanc. Ex Codicibus Mediceis quoque ſolus primus eam habet; in quo tamen mendoſe ſcriptum eſt *Ad.*

ead. l. 18. *Os urget*) Lindenius transfert *os* ante *deſedit.* Aliqui Codices habent *ſurget* pro *os urget.*

ead. l. 23 *ſq. Iam rima hiat quantum curationi ſatis eſt*)

Cod. Mediceus I. non habet *iam.* Lindenius leg. *si rima hiat aliquantum, curationi satis est:* sed minus recte.

ead. l. 27 *sq. Ad similitudinem literae V.*) Veteres editiones habent, *ad similitudinem C. literae,* ut est in Codice I. Ego ita reponendum censui ex Codicibus Mediceis ceteris, in quibus est, *ad similitudinem literae u;* cum praesertim Constantinus in Codice suo *V* scriptum invenerit. Lindenius leg. *ad similitudinem literae* Λ. Recte, si Celsus *Graecae* addidisset.

ead. l. 28. *Vertex eius*) Vox *eius* abest a Cod. Medic. I.

ead. l. 29. *A rima fit*) Ita in Codice primo: in ceteris Mediceis & editionibus antiquioribus, *ad rimas it.* Alii leg. *ad rimas fit,* ut est in editione Caesarii an. 1538. Lindenius *ad rimam fit,* ut in Mss. Constantini.

ead. l. 30. *Debet: & ita*) In Cod. Mediceo I. & in vulgatis libris, *debebit: & ita.* Ego reposui *debet* ex Codicibus aliis; sed retinui *&*, quod in iisdem deest.

ead. l. ult. Nihil latens in eo osse concavo est) Ita in Mss. Mediceis omnibus, praeterquam in primo, in quo, *nihil late sine osse cavum est.* Lindenius leg. *nihil latere sub eo osse confractum potest:* Constantinus ex coniectura, *nihil latens sub eo osse cum cavatum est;* vel, *nihil latens in eo ossis concavo est:* Cocchius, *nihil latens in eo osse cavum est.* Nihil horum mihi satis probatur.

Pag. 471. *l.* 7. *Addenda*) Ita in Mss. & antiquis editionibus. Lindenius leg. *facienda.*

ead. l. 12. *Deinde*) Cod. Mediceus I. *Dein.*

ead. l. 13 *sq. Forfice ad id facta*) Lindenius leg. *forcipe ad id facto.*

ead. l. 17 *sq. Et super eam &c.*) In Cod. Mediceo I. legitur, *ut supra quicquid spinosum est & intus eminet & excidatur.*

ead. l. 19. *Eademque*) Ita ex Cod. Mediceo I. Alii leg. *eadem.*

ead. l. 23. *Sub medicamentis tempore excidant*) Ita ex Constantini emendatione, & Lindenio; infra vero ex iisdem, *illis.* Alii leg. *sub medicamenti &c.* & *illi.* Cod. Mediceus I. habet *sub medicamento;* & infra, *illam,* quod Palavicinus in *illi* mutavit. Codices alii, *sub medicamenti,* & *illa.*

Pag. 472. *l.* 4. *Loco in tepido*) Codices Medicei, & editiones vetustiores habent, *loco intepido.* Sed rectius alii, Ruellio duce, leg. *in tepido,* per voces duas. Palavicinus

correxit *in loco tepido:* & ita eſt in editionibus Stephani & Conſtantini. Vid. Animadverſ. XIV. Facciolati apud Morgagn. Epiſt. III. Fortaſſe tamen praepoſitio *in* additiтia eſt; ideoque temere inter duas has voces poſita fuit. Libr. 3. cap. 7. ſect. 2. *conclavi tenendus;* libr. 7. cap. 29. *conclavi collocandus.*

ead. l. 10. *Adipe anſerino*) Cod. Mediceus 1. habet *adipe anſerina.*

ibid. & ſeq. Cervixque molliri) Scilicet ad vitandum nervorum rigorem, vel diſtentionem; ut Conſtantinus exiſtimat. Et ſane infra habetur: *Spem vero certam faciunt, membrana mobilis . . . facilis motus maxillae atque cervicis. Mala ſigna ſunt, membrana immobilis . . . . . maxillarum rigor, atque cervicis.* Porro *cervixque* eſt in vulgatis libris, ut a Palavicino correctum eſt in Cod. Mediceo 1. cum eſſet ſcriptum *cervique.* Codices Medicei ceteri habent *cerulaque.* Sed tum Mss. tum impreſſi, quotquot ego vidi, habent *molliri;* quo modo Celſus dixit, *nervos leniter molliat,* in lib. 7. cap. 26. ſect. 5. Quod ideo adnotandum putavi, quia Almeloveenius ſcripſit, eſſe qui legant *illiniri.*

ead. l. 13. *Emplaſtri & mellis*) Cod. Mediceus 1. *emplaſtro & melli.*

ead. l. 17. *Ubi ſatis pura membrana eſt*) In Cod. modo allato legitur, *Ubi membrana eſt:* in Codicibus ceteris & in editionibus antiquis, *Ubi plus pura membrana eſt.* Lindenius, pro *plus*, repoſuit *ſatis.* Sed fortaſſe legendum, *Ubi pura &c.* ac particula *plus* temere addita fuit, ut opponeretur particulae *parum*, quae ſupra eſt. In Cod. Mediceo 1. Palavicinus addidit *plus plana;* quod ſupra habeatur, *Si usque eo tumebit, ut ſuper oſſa quoque emineat.*

ead. l. 24. *Ali his quoque oportebit*) Ita in Mss. Conſtantini. Lindenius quoque leg. *oportebit;* ſed, pro *his*, habet *cibis.* At Conſtantinus, cum legeretur, *ali his quoque apparebunt*, corrigendum cenſuit, *ali hos quoque apparebit.* In Cod. Mediceo 1. & in edit. Caeſarii an. 1528. ita habetur: *aliis quoque apparebunt.*

ead. l. 27. *Mobilis*) Aliqui leg. *mollis*, ut eſt in edit. an. 1493. ſed perperam. Nam, ut Morgagnus animadvertit, membranae mobili infra opponitur *membrana immobilis.*

Pag. 473. *l.* 7 *ſq. Increſcere; eaque id, quod inter oſſa &c.*) Cod. Mediceus 1. habet *increſcere atque inter oſſa &c.* Lindenius leg. *increſcens id, quod inter oſſa &c.*

ead. l. 11. *Cohibeatque: ea carni superdanda*) Pro *carni*, quod fortasse ex glossemate irrepsit, Codices Medicei omnes, praeter primum, habent *carne*. Pro *superdanda*, quidam leg. *superdando*, ex Palavicino. Lindenius, *& cohibeat, eaque carni superdanda.* Fortasse rectius: nisi quis malit, *& cohibeat; atque ea &c.*

ead. l. 15. *Non per omnem aetatem*) In vulgatis libris fere omnibus perperam omittitur particula *non*, quam habent Mss.

ead. l. 17. *Contegenda sit*) Ita in antiquis Codicibus. Sed *sit* fortasse ortum est ex *'st*, quod pro *est* interdum scribebatur. Lindenius leg. *erit.*

ead. l. 19. *Cicatrix sit*) Ita in Mss. plerisque omnibus. In Mediceo 1. deest *sit*: a Palavicino vero additum est *erit solvenda*; atque ita habent editiones antiquae. Lindenius leg. *cicatrix erit.*

ibid. Vitentur) Codices Medicei, excepto primo, habent *minus in usu erit.*

ibid. Sol, ventus) Qui supra legunt *cicatrix erit solvenda*, hic omittunt *solvendus*; quae vox habetur in Mss. sed in Mediceo 1. a Palavicino expuncta est. Lindenius correxit, *sol, ventus.* Sed *frigus*, opinor, Celsus dixisset, ut saepe alibi, non *ventus.* Itaque legere malim, *sol, venus.* Nam venus, cum in ceterarum partium vulneribus, tum capitis praecipue inimica est.

ead. l. 26 *sq. Quidquid in cartilagine incidit*) Quidquid cartilagini accidit; quoquo modo ea fracta est. Ita lib. 3. cap. 18. *sicut in homine praedivite famem timente incidit.* Ego ex Codicibus Mss. reposui *in cartilagine.* Editiones antiquae habent *in cartilaginem*, ut Palavicinus mutavit in Cod. Mediceo 1. Lindeniana, *Quidquid e cartilagine concidit*, & ita edidit Vulpius an. 1721. At editio eiusdem Vulpii an. 1750. habet, *Quidquid e cartilagine concedit*; ut est in Almeloveeniana an. 1713. sed fortasse ex mendo.

ead. l. 27. *Excitanda ea*) Mss. habent, *excitando ea.* Palavicinus correxit *excitandum*; & ita est in vulgatis libris: ego, *excitanda ea.*

Pag. 474. *l.* 4. *Sinat*) Linden. *sinunt.*

ead. l. 7. *Id, quod inferitur*) Tria haec verba Lindenius transfert ante *crassius esse debet*: fortasse rectius. Codex Mediceus 1. pro *id, quod*, habet *in quod*; unde alii leg. *in id quod.*

ead. l. 8. *Media*) Lindenius legit, ut eſt in margine edit. Conſtantinianae, *medio*: itemque cap. 7. *medio in longitudinem inciſa.* Veteres Codices utrobique habent *media*: & quidem recte.

ead. l. 15. *Excitatae nares*) Supra, *excitanda ea leniter eſt*: infra, *in ſuas ſedes excitanda ſunt.* Lindenius leg. *exercitatae nares*: ſed quid ſibi velit, ego divinare non poſſum. Vide etiam Morgagn. Epiſt. I. & II.

ead. l. 18. *Tum is*) Particula *tum* deeſt in multis Codicibus. Lindenius leg. *tumens.*

ead. l. 28 *ſq. Extrinſecus*) Ita in Mss. & antiquis editionibus. Conſtantinus ex coniectura, & Lindenius leg. *intrinſecus.* Fortaſſe vero hoc adverbium non eſt Cornelii; ſed potius librarii, qui id, quod habetur paulo poſt, perperam iteravit.

Pag. 475. *l.* 13. *Deligandum*) Cod. Mediceus 1. *ligandum.*

ead. l. 27. *Supprimente*) Lindenius praemittit *ſanguinem*; quod non habetur in Mss. & facile intelligi poteſt ex iis, quae ſtatim ſequuntur.

Pag. 476. *l.* 3 *ſq. Primi temporis*) Conſtantinus legendum putat, *primis temporibus*; & ita edidit Lindenius.

ead. l. 15. *Plura fragmenta fiunt*) Antea legebatur, *plura fragmenta a fragmento fiunt.* Sed duae voces *a fragmento* redundant; ut animadvertit Morgagnus, qui etiam admonuit, deeſſe illas in Codice ſuo Ms. Ne in Mediceis quidem habentur, praeterquam in primo. Videntur autem ab oſcitante librario iteratae, quod infra ſit, *fragmentum a fragmento recedit*; ut idem Morgagnus obſervat.

ead. l. 20. *Et ab ore, & ab cute*) Et ab interiore parte, & ab exteriore. Pro *ab cute*, Lindenius leg. *a mento*; ſed perperam. Non enim exterior maxillae pars, ſed media eademque ima, mentum vocatur; ut eſt in cap. 1. Quid igitur digitis prememus a mento, ſi maxilla a latere fracta fuerit?

ead. l. 23. *Excedit*) Al. *excidit*, ut eſt in Mediceo 1. & aliis quibusdam Mss. ſed non recte.

ead. l. 27. *Facienda ſunt*) Verbum *ſunt* a nonnullis omittitur; ſed eſt in Mss.

ead. l. 29. *Cum eadem ſimila & eadem thuris fuligine eſt*) Reſpicit Celſus verba illa cap. 5. *Extrinſecus autem circumdanda habena eſt, mollis, media illita mixtis inter ſe ſimila & thuris fuligine.* Quod non advertit Lindenius, ita hic mu-

tans : *est, cumque eo simila & thuris fuligo.* Cod. Mediceus 1. habet, *cum eadem simile teadem fuligine est.*

Pag. 477. *l.* 2. *Deligentur*) Ita ex Mss. Alii leg. *deligantur;* Lindenius, *ligentur.*

ead. l. 4. *A die tertio*) Aliquae editiones habent, *die tertio.*

ead. l. 8. *Foveri*) Ita in Manuscriptis. Vulgo legitur *fo-verique;* quod est a Palavicino.

ibid. *Aquae calidae*) Lindenius omittit *aquae.*

ead. l. 9. *Quae primo fuerunt*) Linteolum scilicet vino & oleo madens, cum simila & thuris fuligine. Pro *fuerunt*, Lindenius leg. *foverant.* Sed eundem hunc loquendi modum Celsus habet in lib. 5. cap. 26. sect. 27. *eadem sunt imponenda, quae primo fuerunt.*

ead. l. 11. *Nono*) Al. *octavo.* Ego secutus sum Lindenium ex fide Cod. Medicei 1.

ibid. *Solvitur*) Al. *resolvitur.*

ead. l. 12 *sq.* *Si quod fragmentum*) In Cod. Mediceo 1. legitur, *si quid fractum.*

ead. l. 15. *Confervent*) Olim legebatur *conferuntur*, ex Palavicino. Cum vero Constantinus haec adnotasset: *συμφύονται, confervent, lib.* 2. (lege 8.) *cap.* 10. Lindenius reposuit *confervent;* itaque, opinor, Celsus scripsit. Cod. Mediceus 1. habet *c̄ ferunt̄*, sed fortasse lineola illa, quae est supra extremam literam, addita fuit a veteri emendatore, cum esset *c̄ ferunt* pro *confervent.* Alii Codd. habent *conservantur.* Vide Morgagni Epist. III. & V.

ead. l. 18. *Latum os scapularum*) Ita in Cod. Mediceo 1. in editione Lindenii, & in margine Constantinianae. Alii leg. *latus, os scapularum :* sed perperam.

ead. l. 19. *Spina, coxarum os, tali*) Sic verba dividenda, non, ut communiter dividuntur, *spina coxarum, os tali.* Fortasse etiam reponendum *talus* pro *tali;* vel, *spina, coxarum os, os tali.* Lege Morgagni Epist. VII.

ead. l. 22. *Femina*) Lindenius leg. *femora.*

ead. l. 24. *Assumendus sit*) Al. *assumendus est.*

ead. l. 25 *sq.* *Perseverandum est*) Alii omittunt *est.* Lindenius vero addit, *neque quidquam edendum :* quae tria verba habentur quidem in Cod. 1. sed ex adnotatione aliqua inserta. Nam & desunt in Codicibus Mediceis ceteris, nec omnino ferri possunt; quia, ut animadvertit Morgagnus, laganum quoque edebatur. Nisi quis forte, pro *edendum*,

legere malit *mandendum*: quemadmodum in cap. 4. dicitur, *tamen erunt vitanda, quaecunque mandenda sunt.*

ead. l. 27. *Firmarit*) Linden. *firmaverit.*

ibid. Itemque, utique primis diebus) Ita in Cod. Mediceo I. Alii leg. *Item, utique primis diebus;* Lindenius, *Itemque, primis utique diebus.*

ead. l. 30. *Rursus recte coit*) Adverbium *rursus* Lindenius omittit.

Pag. 478. *l.* I. *Maximeque*) Cod. Mediceus I. habet *maxime.*

ead. l. 2. *Quod a pectore est, super id, quod ab humero est*) Ita hunc locum Lindenius restituit ex Hippocrate, qui haec habet in lib. de Articul. sect. 12. *Sed & id quoque praeterea advertendum est, iugulum plerumque ita frangi solere, ut quod est a pectore in superiorem partem emineat, quod est ab humero in inferiorem partem deprimatur. Horumque ea ratio est, quod pectus quidem neque infra neque supra admodum procedat. Articuli enim in pectore levis est agitatio. Pectus namque tum sibi ipsi, tum spinae continenter coaptatum est. Sed iugulum quidem proxime ad humeri articulum fluitat. Cogitur namque saepissime moveri propter eam quam cum summo humero habet connexionem. Adde quod ubi vulneratum fuerit, pars ea quae pectori inhaeret sursum elabitur, neque fere deorsum deprimi solet, cum & natura levis sit, eique supra quam infra maior inanitas pateat. At humerus, brachium, & quae his connectuntur, facile a pectore & costis recedunt, ac propterea multum in superiorem & inferiorem partem abduci possunt. Fracto igitur iugulo os quod ad humerum est, deorsum tendit.* Constantinus vero legendum censuit, *quod ab humero est, sub id quod a pectore.* Quam emendationem laudavit etiam Foesius ad c. l. Hippocratis. Idem Foesius hoc quoque modo legi posse putabat: *quod ab humero est subit quod a pectore est, & in inferiorem &c.* Olim legebatur, *quod a pectore sub id quod ab humero est;* & ita est in Codicibus Mediceis II. IV. V. VII. In III. & VI. desunt haec verba, *quod a pectore sub id.* Primus habet, *quod a pectore est id quod &c.*

ead. l. 6. *Subsistente*) Lindenius leg. *consistente.*

ibid. Subit humerus agitatus) Ita legendum videtur ex Cod. Mediceo I. in quo est, *subitomerus agitatus;* atque ex loco Hippocratis modo memorato. *Humerus* autem hic sumitur pro ea parte iuguli, quae est ab humero; quemadmodum infra quoque, *humerus autem in priorem partem*

adducendus est: ac, si is inferior est &c. Lectiones aliae minus probandae sunt. Nam Palavicinus correxit, *sub id humerus agitatur;* & ita habent antiquae editiones. Alii Codices Mss. *subit humerus, agitatur.* Constantinus legere malebat, *subinde humerus agitatur.* Lindenius, ex quorundam, ut opinor, coniectura a Constantino allata, edidit *super id humerus agitatur.*

ead. l. 9. Mandarint) Linden. *mandaverint.*

ead. l. 17. Adducendus est) In Cod. Mediceo I. omittitur *est.*

ead. l. 20. Si casu superior est) Ex his verbis colligitur, supra legendum esse, *fereque id, quod a pectore est, super id, quod ab humero est,* non *sub id.* Nam *casu* contrarium hic significat ac *fere;* respexitque Celsus citatum Hippocratis locum, ubi haec sunt: *Quod si cui contra iuguli fractura eveniat, id quod non admodum contingit, ita ut os quod est a pectore subiiciatur, quod est a summo humero exstet ac super alterum feratur &c.* Lindenius contra veterum editionum fidem leg. *sin autem superior est.* Ad Mss. nostros quod attinet, alii habent, *si casu superior est;* al. *si casu superius est;* Mediceus I. *sicad susu superior est.*

ead. l. 23. Ex ossibus) Lindenius leg. *& ex ossibus;* itemque infra, ante verba illa, *si quod ab aliqua parte,* addit particulam *&.*

ead. l. 24. Praecidenda) Al. *praecidenda sunt.*

ead. l. 25 sq. Opponendum ei triplex linteolum est) Lindenius leg. *opponendum est triplex linteolum.*

ead. l. ult. In omnibus ossibus fractis.) Vox *ossibus* deest in Cod. Mediceo I. & in editione Lindenii.

Pag. 479. l. 1. A dextro vero iugulo) In Cod. Mediceo deest particula *vero.*

ead. l. 3. Dextram) Al. *dexteram.*

ibid. Fascia dari) Ita editiones Ruellii, Stephani, Lindenii, & vetus Constantini liber. Alii leg. *fasciari;* & ita ego inveni in Mss.

ead. l. 6. Supinusque homo collocandus) Desunt haec verba in Cod. Mediceo I. Postea, pro *Cetera,* omnes fere vulgati libri habent *ceteraque.*

ead. l. 12 sq. Spina, coxarum os, tali) Vide quae adnotavi ad similem locum capitis superioris. Lindenius perperam ita interpungit: *spina coxarum, os tali.* Editores ceteri habent, *spina costarum, os tali.* Constantinus quidem

verba recte distinxit; sed non vidit, pro *costarum*, legendum esse, *coxarum*.

ead. l. 16. *Si quod foramen est*) Ita Lindenius, & vetus liber apud Constantinum. Alii perperam leg. *si quod ferrumen est*. Codex Mediceus I. habet, *si quod fermentum*; III. & VI. *si quidem fermentum est*; al. *si quidem ferumen est*.

ead. l. 22. *Proprie tamen quaedam*) Cod. Mediceus I. habet *Quaedam tamen*.

ibid. De costa) Lindenius leg. *de costis*: infra vero, *iuxta viscera sunt*.

ead. l. 23. *Gravioribusque*) Aliqui Codices habent *gravioribus*. Lindenius leg. *& gravioribus*.

ead. l. 24. *Haec quoque igitur*) Palavicinus expungit *quoque*. Lindenius leg. *Costa igitur*.

ead. l. 27. *Interdum sic*) Aldina editio habet *interdum fit*. Variandi causam Egnatio dederunt editiones 1493. 1497. 1524. in quibus omnibus, pro *sic*, mendose est *sit*.

ead. l. ult. Leviter) Al. *leniter*, ut est in Cod. Medic. I.

ibid. Indolescit. Sed abunde est &c.) Ita in omnibus Codicibus Mediceis. Palavicinus expunxit particulam *sed*. Hinc in antiquis editionibus, *indolescit: abunde est &c.* Sed Palavicinus advertisse non videtur constructionem a Celso alibi non semel adhibitam. Sic lib. 6. cap. 6. sect. 38. *Sed sic laborantes inungi oportet sanie iocinoris &c.* Et lib. 7. cap. 12. sect. 1. *Sed imponendum calidum ex farina, & fico cataplasma est.* Lindenius restituit *sed*: verum interpunxit hoc modo: *indolescit: sed abunde est &c.*

Pag. 480. *l.* 9. *Sermo quoque, tumultus*) Legendum crediderim, *sermo quoque multus*. Pro *sermo*, Codices Medicei I. III. & VI. mendose habent *strictior*.

ead. l. 16. *Et sanguis spuitur*) Legere malim, *& sanguis exspuitur*, ut olim Constantino placuerat; triaque haec verba statim post *nam* collocare.

ead. l. 23. *Ceratum ex lino factum*) Ita in omnibus antiquis Codicibus; qui tamen depravati videntur. Lindenius leg. *ex lycio*. Ego malim, *ex irino*; quemadmodum cap. 4. *cerato, ex irino facto*; & alibi. Similiter *ceratum ex cyprino*, vel *ex myrteo*, vel *ex rosa factum* Celsus saepe nominat.

ead. l. 24. *Panni*) Alii leg. *panacis*; al. *panaces*. Mss. Codices habent *panachi*; Mediceus I. *manni*. Lindenius correxit *panni*; quam lectionem confirmant Celsi verba, quae infra sunt, *idem aut ceratum, aut malagma, aut panni*.

ead. l. 25. *Et oleo*) Haec fortasse explicatio quaedam est duarum vocum *&* *rosa*: sed habetur in omnibus & Mss. & vulgatis libris.

ibid. l. 29 *sq. Infestabit*) Cod. Mediceus 1. *inest.*

Pag. 481. *l.* 5. *Idem aut ceratum, aut*) In multis Mss. post haec verba lacuna est: post eam vero illa statim sequuntur, *atque ita deligando assuescere iterum &c.* quae sunt sub finem capitis.

ead. l. 11. *Fascia circumligabitur*) Lindenius leg. *Fascia sit, qua ligabitur.* Editiones antiquae habent, *fascia circumligabitur*; itemque Mss. Codices: quod improbare non ausim. Quemadmodum enim *medicamento illinere*, & *medicamentum illinere*; *medicamento inungere*, & *medicamentum inungere* Celsus dixit: sic *fascia circumligare* & *fasciam circumligare.* Nisi forte supra, *laxius*, vel *laxiori* scripsit, non *laxior*; ut *fascia* sit sextus casus.

ead. l. 12. *Ea curatio*) Lindenius leg. *ea curatione.*

ead. l. 13. *Sub qua si metus &c.*) Ita legendum cum Lindenio; vel, ut habet Constantini Codex, *Quod si metus &c.* Alii leg. *quae si modus &c.* ut mendose est in Mediceis Codicibus. Primus & septimus habent, non *modus*, sed *mediis*, vel *medus.* Male Foesius ad Hippocratem de Artic. sect. 25. legit, *Inter quae si nullus metus &c.*

ead. l. 20. *Si nusquam caput se ostendet*) Per vocem *caput* significatur a Celso pars illa, qua, ut est paulo supra, suppuratio maxime tumet. Ita *furunculos caput facere* Plinius dixit in lib. 22. cap. ultimo, & lib. 26. cap. 12. ut Morgagnus animadvertit: Caelius Aurelianus vero lib. 2. Acut. Morb. cap. 16. *vomicas verticem facere.* Pro *caput*, Lindenius leg. *tumor.* Et ipse porro Lindenius & editores ceteri habent *ostendit.* Ego malui *ostendet*, ut est in Cod. Mediceo 1. Nam in periodo sequenti habetur *abscedet.*

ead. l. 23. *In ea perseverabit*) Veteres Codices habent, alii *perseveravit*, pro *perseverabit*, ut recte edidit Lindenius; alii *perseveraverit.* Sed omnes, *in ea*; non, ut Caesarius & Lindenius legunt, *intus.* Ceterum contraria his docere videtur auctor libri 3. de Morbis: *Linteo*, inquit, *tenui in rubrica liquida, admodum trita & tepida intincto, thoracem in orbem obtegito, quaque parte primum resiccatum fuerit, ea sectionem aut ustiorem facere oportet.* Sed ille quidem loquitur de pure, quod, rupta vomica, in pectus defluxit: Celsus vero de suppuratione circa costas facta, & nondum aperta.

ead. l. 24. *Eaque*) Id eſt, ea parte. Lindenius leg. *eoque.*

Pag. 482. *l.* 2. *Mucis*) Lindenius leg. *mucco.*

ead. l. 6. *Si id, quod ex vertebra excedit, aliquo &c.*) Poſteriorem vertebrae proceſſum intelligit, ut Foeſius & Morgagnus animadverterunt. Sumta autem haec ſunt ex Hippocrate de Artic. ſect. 22. Pro *excedit*, aliqui cum Caeſario leg. *excidit:* Conſtantinus & Ronſſeus, *ſi id ex vertebra excidit, aliquo &c.* Lindenius, *ſi quid ex vertebra excidit, aut aliquo &c.* Sed perperam: non enim de vertebris loco motis loquitur Celſus, ſed tantum de fractis.

ead. l. 10. *In interiorem partem ſubinde nitatur*) Etiam capite 14. huius libri exteriorem vocat eam ſpinae partem, quae poſterior; interiorem, quae prior eſt. Itaque eodem ſenſu Lindenius leg. *in anteriorem*, ut eſt in margine editionis Conſtantinianae. Veteres tamen Codices habent *in interiorem.* Hippocrates l. c. ἢν δὲ λορδαίνουσι, ῥᾴους εἰσί.

ead. l. 15. *Humeri & femoris*) Ita Cocchius emendandum cenſet Codicem Mediceum 1. qui habet *humeris & femoris:* cui facile aſſentior. Alii leg. *humeris & femoribus.*

ead. l. 16. *Feminibus*) Ita in allato Mediceo Codice. Alii leg. *femoribus.*

ead. l. 18. *Quo*) Lindenius leg. *at, quo.*

ead. l. 20. *Ea*) Multi Codices habent *at.* Lindenius leg. *Earum*, ut eſt in margine editionis Conſtantinianae.

ead. l. 21. *Transverſa*) Idem Lindenius leg. *eaque transverſa.*

ead. l. 22. *Ubi multa fragmenta*) Vox *multa* vulgo ab omnibus omittitur, quamvis ſit in Mss.

ibid. Atque ubi obliqua) Scilicet fractura. Simplici fracturae opponitur ea, in qua multa fragmenta ſunt; transverſae opponitur obliqua. Lindenius duas voces, *ubi obliqua*, ſtatim poſt *peior* collocat, & leg. *ubi obliqua, atque ubi fragmenta;* putans, verba proxima, *ubi eadem acuta ſunt*, ad fragmenta tantummodo referri. Sed referuntur etiam ad *obliqua;* id eſt, capita oſſis, quod obliquum fractum eſt: neque ullo modo neceſſe eſt, pro *peſſimum*, quod habent omnes noſtri Codices, legere *peſſima;* ut idem Lindenius ex Conſtantini coniectura reponit. Explicationis loco eſſe poſſunt, quae ſupra habentur cap. 7. *Omne igitur os modo rectum, ut lignum in longitudinem finditur; modo frangitur transverſum; interdum obliquum; atque id ipſum nonnunquam retuſa habet capita, nonnunquam acuta. . . . . Quin etiam aliquando plura fragmenta fiunt.*

ead. l. 28. *Tactu*) Lindenius leg. *& tactu.*

Pag. 483. *l.* 1. *Deprehensum*) Ita in Codice Constantini. Lindenius leg. *deprensum*; al. *depressum*, ut est in Mediceo 1. aliisque Codicibus.

ead. l. 8. *Distentio nervorum*) *Distentionem* in editione Almeloveeniana mendum est, ut monet Morgagnus.

ead. l. 9. *Ut mitissime agatur*) Alii leg. *ut diutissime alatur*; Lindenius, *cum mitissime agitur.* Ego malui, *ut mitissime agatur*, quemadmodum Morgagno placebat: nam Codex Medic. 1. habet *ut mitissime asatur*: Cod. vero Constantini plane, *agatur.*

ead. l. 10. *Postea*) Lindenius leg. *post eam.*

ead. l. 11 *sq. Aliud quoque membrum*) Idem leg. *aliud quodque membrum.*

ead. l. 14. *Prehendit*) Ita Constantinus: al. *prendit.*

ead. l. 18. *Linteis*) Al. *lineis*; itemque infra, *lineos.*

ead. l. 19. *In diversa*) Lindenius leg. *& in diversa*; sed minus recte.

ead. l. 20. *Ubi*) Idem, *Ubi vero.*

ead. l. 24. *Alteri aequatum*) Alteri humero scilicet, si humerus; alteri femori, si femur est. Olim legebatur *alteri parti aequatum*; nec aliter habent Mss. Ego tamen secutus sum Lindenium, qui vocem *parti*, additam, ut videtur, ex glossemate, sustulit. Itaque supra quoque, ubi legitur *membrum id altero latere brevius est*, extrudenda fortasse est vox *latere.* Hoc certe modo loquitur Celsus sect. 7. huius cap. *donec par id membrum alteri fiat.*

ibid. Involvendum) Fortasse Celsus scripsit *Involvendumque*: vel *Id*, aut *Idque involvendum*: vel *Tum involvendum*; & particula *tum* cum praecedenti syllaba coaluit. Alii, periodum statim post *sublatus* inchoantes, leg. *Et membrum alteri parti aequatum, involvendum &c.* Lindenius, *At membrum alteri aequatum, involvendum &c.*

ead. l. 26 *sq. Fere vero fasciis sex*) In editionibus antiquis est *iis*, vel *is*, ut in Codice Mediceo 1. Caesarius reposuit *fasciis*; & quidem recte. Nisi forte legendum est *Fasciis vero sex*; cum alii Codices non habeant vocem *is* post *vero*; sed tantum, *Fere vero sex.*

ead. l. ult. Longior: eaque) Alii leg. *longiore: eaque*; ut est in Codice Mediceo 1. sed mendose. Al. *longior ea: quae.*

ibid. Si qua parte) Ita ex Lindenio. Veteres libri non habent particulam *si.*

Pag. 484. *l.* 7. *Ea*) Id est, ab ea parte. Ita habent vete-

res Codices. Lindenius legit *ei*; ſcilicet oſſi: qua dicendi forma Celſus uſus eſt cap. 8. *Si quod ab aliqua parte eminet, opponendum ei triplex linteolum eſt.*

ead. l. 11. *Finiant*) Ita Caeſariana & recentes editiones aliae. Ego malim *finiantur.* Nam & paulo infra habetur, *ceterae ſupra finiantur.* In Mss. & editionibus antiquioribus eſt *faciant.* Almeloveenius adnotat, fuiſſe nonnullos, qui legerent *feriant.*

ead. l. 22. *Quinto die*) Vulgo omittitur *die*, quod eſt in Mss. & in editione 1.

ead. l. 23. *Sex faſciis*) Alii leg. *ſexta faſciis*; al. *ſexto faſciis*, ut eſt in Codice Vaticano 1. Ex ceteris Codicibus alii habent cum Mediceo 1. *ſexta faſceis*; alii *ſexta faſcia.* Lindenius ex *ſexta* fecit *tum ſex*: ego *ſex.*

ead. l. 29. *Donec adeo*) Ita in Mss. & editionibus antiquioribus. Caeſarius & alii leg. *donec ab eo.*

ibid. Tenuius) Ita correxit Lindenius, cum legeretur *levius*, ut ego ſcriptum inveni in antiquis Codicibus. Hippocrates de Fract. ſect. 6. *ἐν δὲ τῇ ἑβδόμῃ καὶ πάνυ λεπτὸν, καὶ τὰ ὀστέα τὰ κατεηγότα ἐπὶ μᾶλλον κινεύμενα, καὶ εὖ παράγωγα ἐς κατόρθωσιν.*

Pag. 485. *l.* 9. *Circa articulum*) In Mss. & antiquis editionibus legitur *citra*: in margine editionis Conſtantiniane, *circa*; & ita Lindenius repoſuit.

ead. l. 14 *ſq. Quo quodque os*) Mss. & editiones antiquiores habent *quod quoque os*: Caeſariana & editiones aliae, *quod os quoque.* Sed omnino legendum, *quo quodque os*, vel, ut edidit Lindenius, *quo os quodque.* Ita cap. 7. *niſi duae partes eius temporis, intra quod quaeque oſſa confervent, transierint.*

ead. l. 15. *Confervet*) Ita in Codice Medic. 1. & in editione Lindenii; & ita legendum in margine Conſtantinianae, non *conſervet*, ut eadem editio in contextu, & libri alii habent.

ead. l. 18. *Leniter*) Ante Caeſarium legebatur *pleniter*; quemadmodum & vetuſtior Mediceus Codex habet.

ead. l. 25. *Fractus*) Lindenius leg. *fractus eſt*: ſed non recte; quia *ſiquidem* non refertur ad *fractus*, ſed ad verba, quae ſtatim ſequuntur, *non ſic &c.*

ead. l. 27. *Una*) Lindenius addit *autem.*

ead. l. 29 *ſq. Super caput*) Vetus quidam Conſtantini liber habet *ſuper cubitum.*

Pag. 486. *l.* 3. *Porrecto, si dexter &c.*) Ex multis variisque lectionibus, quibus haec periodus iactatur, nulla Morgagno, nulla mihi omnino probari potest. Ita habetur in editione Lindenii. Pro *porrecto*, alii leg. *correpto*, ut est in Codice IV. Codices Medicei ceteri habent *correcto*. Deinde vox *sinistro* deest in omnibus iis Codicibus; &, pro *plantam iniicit dextram*, *planam iniicit dextra* legitur in iisdem: in margine Codicis IV. ex coniectura, *dextram*. Hinc *planam iniicit dextram* habent editiones 1478. 1493. 1497. 1524. & Aldina. At Caesariana, & aliae multae, *palmam iniicit dextram*. Pro *curatur*, alii leg. *sumatur*; quidam Codices, ut Mediceus I. habent *suratur*; Codex Constantini, *sinuatur*. Atque in Mediceis quidem omnibus est *baculum*, ut in vulgatis libris: Morgagnus vero in suo Codice scriptum reperit *brachium*; atque ita Vesalium olim legisse animadvertit.

ead. l. 14. *Per pectus & scapulas*) Ita in omnibus veteribus libris. Lindenius legit *per pectus ad scapulas*; quae lectio minime probanda est.

ead. l. 16. *Idque efficit, ut ante fascias quoque &c.*) Editiones antiquae ita habent: *id quod afficit, ut ante fascias quoque sic figurandum* (Constantiniana in margine *figuratum*) *sit*. Ego ex Mss. reposui, *idque efficit*; sed pro *cur*, quod est in iisdem, retinui particulam *ut*. Ita lib. 3. cap. 5. *Quae res efficit, ut &c.* Fortasse etiam legendum *fasciis* pro *fascias*. Post verba autem antecedentia, *sic inclinandum est*, ea desiderari videntur, quae doceant, quemadmodum brachium inclinandum sit, & cur ita inclinandum. Lindenius leg. *ut id, quod afficitur, ante fasciis quoque sic figuratum sit.*

ead. l. 17 *sq. Suspensum aliter, atque cum deligabatur*) Ita Lindenius. Alii leg. *suspensum aliter, aliter cum deligabatur.* Mss. Codices habent *suspensum aliter cum deligabatur.*

ead. l. 25. *Eae resolvendae*) Lindenius omittit *eae.*

ead. l. 27. *Efficiant*) Lindenius leg. *efficiatur.*

ead. l. ult. Breviores, sunt) Verbum *sunt* refertur ad *imponendae*; non ad *breviores*, ut Constantinus & Lindenius existimarunt, qui *sint* idcirco legunt.

Pag. 487. *l.* 4. *Sit admovenda*) *Admovere curationem* dixit etiam lib. 3. cap. 2. Aliqui omittunt *sit.*

ead. l. 13. *Sit*) Fortasse legendum *est*, ut habetur in margine editionis Constantinianae. Attamen lib. 1. cap. 2. in omnibus antiquis Codicibus similiter legitur, *siquidem*

melius ascensus quoque & descensus, cum quadam varietate corpus moveat. Sed vide quae ad illa verba adnotavi.

ead. l. 14 *sq. Latitudine ipsi brachio*) Lindenius leg. *latitudine ipsa brachio.*

ead. l. 19. *Quod si ex summo cubito quid fractum sit*) Ita ex Lindenio. Editiones vetustae, meique Codices Mss. habent, *Quod si ex summo cubito id factum sit;* Codex Constantini, *Quod si in summo cubito id fractum sit.*

ead. l. 21. *At*) Alii legunt *Ac*, ut in Mss. Ego reposui *At*, ex Constantino; quia haec verba, *si nihil aliud quam dolori occursum est*, adversantur illis, *glutinare id vinciendo alienum est;* ut consideranti manifestum erit.

ead. l. 22. *Occursum est*) Ita in Mss. & antiquis editionibus. Lindenius leg. *occurrendum est:* supra vero retinet *ac.*

ead. l. 26. *Et inferiore parte*) Aliqui leg. *ab inferiori parte*, ex Caesario. Mss. non habent *ab.*

ead. l. 27. *Foramina*) Cod. Mediceus 1. habet, *feruminali:* unde Cocchius suspicatur legendum esse, *foramina aliqua.* Deinde, pro *habere debet*, alii leg. *habet.*

Pag. 488. *l.* 4. *Ei coxa insit*) Ita Lindenius. Olim legebatur, ut est in aliquibus Mss. *ei coxa sit:* sed Constantinus, pro *ei*, reponendum putabat *in eo.* Plures Mss. cum Mediceo 1. habent mendose omnino, *& coxa ait.*

ead. l. 7 *sq. Sed multo tamen foedior debilitas est*) Ita locum hunc scribendum putavi, cum in Cod. Mediceo 1. sit, *sed multa tamen ferior debilitas est.* Alii leg. *sed multa tamen femori debilitas est;* Lindenius, *ex quo multa debilitas est, foedior tamen.*

ead. l. 10. *Surculum*) Alii leg. *furculum*, ut est in editione an. 1493. al. *furunculum*, ut in edit. an. 1538. al. ex coniectura, *ferulam;* al. *fulcrum*, & *imum* pro *unum;* Constantinus ex antiqui Codicis fide, *funiculum.* Sed omnino legendum *surculum*, ut habent cum Mediceo 1. aliisque Mss. editiones princeps Florentina, & Lindeniana.

ead. l. 13. *Illa*) Lindenius leg. *ista*, ut est in margine editionis Constantinianae.

ead. l. 18. *E liquido cerato*) Ita multi reposuerunt cum Caesario, pro *& liquido cerato*, quod habent Mediceus 1. aliique Mss. Codices, & editiones vetustiores. Ego legere malim, *ex liquido cerato;* triaque haec verba post *membris* transferre.

ead. l. 20 *sq. Sed paulatim ad antiquos usus &c.*) Adverbium *paulatim* non inveni in Mss. sed Constantinus & Lin-

denius reposuerunt, ne laboraret sententia. In Cod. Mediceo I. legitur, *sed antiquos usus &c.*

ead. l. 24. *Senserint*) Ante Lindenium legebatur *senserunt*, ut est in Mediceo I. aliisque Mss.

ead. l. 27. *Humerus vero quoque*) Particula *vero* addita videtur ab aliquo, ut responderet particulae *quidem*, quae est in praecedenti inciso; & prorsus redundat.

ead. l. 30. *Curiosius igitur agendum &c.*) Lindenius leg. *Igitur curiosius id agendum est, & per mediam plagam musculus transversus praecidendus.*

Pag. 489. *l.* 2. *Corpus inedia extenuandum*) Idem Lindenius leg. *corpus inedia in decimum diem extenuandum.* Mihi tamen tres voces *in decimum diem* aliquo in Codice reperire non contigit.

ead. l. 5. *His*) Fortasse legendum *hic*, vel *in his.*

ead. l. 7 *sq. Quemadmodum minime laedunt*) Id est, *ut maxime cubantem iuvat;* quo modo loquitur cap. ult. Lindenius leg. *quemadmodum minimum laeduntur.*

ead. l. 9. *Linamentum est vino madens*) Lindenius legit *linamentum ex vino madens.*

ead. l. 11. *Deligandaque fasciis*) Sic reposui ex quibusdam Mss. Antea legebatur *deliganda fasciis.*

ead. l. 12. *Aliquanto, quam vulnus, latioribus; laxius scilicet, quam &c.*) Hippocrates de Fract. sect. 23. *Fasciae vero reliquaque aliquanto latius fissa esse debent, quam si ulcus non adesset; & quo primum deligatur, multo latius sit quam ulcus. Quae enim ulcere angustiora sunt, ulcus ipsum cingunt, quod minime convenit; sed prima convolutione totum ulcus comprehendendum, ita ut superiore ac inferiore parte linteum excedat. Linteum igitur e directo ulceri iniiciendum, pauloque minus, quam si citra ulcus esset, arctandum.* Sed quamvis ex Hippocrate sumsisse haec Celsus videatur; tamen, quia verba inter se apte non cohaerent, atque aliis etiam de caussis valde suspicor, quaedam inserta fuisse ab interpretibus. Nihil enim praecedit, quo *scilicet* referri possit: nisi forte, pro *latioribus*, cum Lindenio reponendum est *laxioribus.* Et sane infra habetur, *latioribus fasciis opus est;* quod verisimile est, Celsum additurum non fuisse, si *latioribus* hic scripsisset. Praeterea lib. 5. cap. 26. sect. 24. de omnibus in universum vulneribus agens, *Fascia vero ad vulnus deligandum . . . . . lata*, inquit, *esse debet, ut semel iniecta non vulnus tantum, sed paulum utrinque etiam*

oras eius comprehendat: quae ex allato Hippocratis loco manifeste desumta sunt; neque opus fuit hic repetere. Rursus, si legatur *laxioribus;* duo verba, *quam vulnus*, redundant: atque haec quoque, *laxius scilicet, quam si ea plaga non esset*, supervacua videntur, & ex adnotatione orta. Sed est tamen, cur haec retineri possint: illa vero, *quam vulnus*, nulla ferri ratione possunt. Vel igitur minima mutatione legendum, *aliquanto, quam vulnus, latioribus; laxiusque* (vel *laxioribusque*) *quam &c.* vel paulo maiori, *aliquanto laxioribus; laxius scilicet, quam &c.* aut etiam, *aliquanto laxioribus, quam &c.* vel denique maxima, *aliquanto laxioribus; quanto facilius &c.* Lindenius ita edidit, *aliquanto, quam vulnus, laxioribus; scilicet latius, quam si ea plaga non esset, quantoque facilius &c.*

ead. l. 17. *Humeroque*) Linden. *humerove.*

ead. l. 25. *Magisque in primo*) Alii leg. *magisque in principio*, ex Caesarii emendatione: & fortasse rectius. Attamen, cum Mss. Codices habeant *in primo*, videndum est, num quemadmodum *a primo* pro *a principio* recte dicitur, sic & *in primo* pro *in principio* dictum sit. Sensus enim hic esse videtur: magisque in hoc casu, quam ubi vulnus non est, primis diebus fame utendum. Nam initio huius sect. habetur, *illa communia sunt: primis diebus fames &c.* Lindenius leg. *magisque hoc. In principio &c.* Quod minus probandum.

ibid. Fame utendum) Hic vero Lindenii lectionem *utendum*, sumtam, ut opinor, ex Foesio ad Hippocrat. de Fract. sect. 24. omnes facile probabunt. Alii leg. *utendo.* Codices omnes Mss. habent, *fame utendo & alieno.* In Mediceo quidem III. & aliis quibusdam duae voces, *& alieno*, expunctae sunt; itaque vulgati libri eas omittunt: sed videndum, iure an iniuria extrusae fuerint. Fortasse legendum, *& a vino abstinendum:* nam supra quoque *longa a vino abstinentia* praecipitur.

ead. l. 29. *Adhibenda*) Veteres libri habent *agenda.* Si haberent, *vulneris, quam ossis*, ut Constantinus reponendum censuit, facilis esset emendatio, *habenda.* Sed cum in illis legatur, *vulneri, quam ossi;* a Lindenio standum videtur, qui edidit *adhibenda.*

Pag. 490. *l.* 2. *Si longius est*) Particula *si* deest in Mss. & antiquis editionibus.

ead. l. 3. *Utrumque*) Tum quod praecisum fuit, tum quod limatum. Perperam alii leg. *utrinque.*

ibid. Laevandum) Ita ex Foesio ad Hippocratem de Fract. sect. 29. & Lindenio. Alii leg. *limandum*, ut est in Mss.

ead. l. 6. Recte se habenti capiti) Fracti ossis summitati, in qua nullum fragmentum eminet. *Retusa capita* vocat cap. 7. Communiorem hanc lectionem Cod. Mediceus 1. confirmat. Pro *habenti*, in aliis Codicibus mendose est *habendi*. Caesarius leg. *recte se habente capite*. Lindenius edidit, *acutae ossis prominentis cuspidi*; mutatione minime probanda. Vide Morgagni Epist. V.

ead. l. 18. Resolvere atque nutrire) Paulo supra, *quotidie solvendum nutriendumque est*. Celsi sententiam non est assecutus Lindenius, qui sic reposuit, *resolvere, quam nutrire*. Mss. nostri omnes habent non *quam*, sed *atque*.

ead. l. 19. Sequitur vero) Lindenius contra priores editiones, a quibus Medicei Vaticanique Codices non discrepant, reposuit *sequiturque fere*.

ead. l. 20. Cum tam misera antea conditio vulneris sit &c.) Corruptos omnes Codices hoc loco inveni, & quidem adeo corruptos, ut Celsi sententiam assequi non liceat. In plerisque eorum haec periodus pars est periodi superioris: atque in omnibus impressis, pro *manus*, legitur *maius*, ut correctum vidi in recentioribus quibusdam Mss. Lindenius ita edidit: *aut cum iam ante misera conditio vulneris sit, tamen id interdum maius diuturniusque faciat*. Verum temere & sine causa haec Celsus subiecerit, qui neque eorum ullam esset rationem redditurus, neque expositurus curationem in eiusmodi casu adhibendam. At Constantinus novam hic fieri propositionem putat, & leg. *Ac cum tam misera antea conditio vulneris sit, tamen id interdum maius latiusque facies*. Quae lectio probari fortasse posset, si ex sequentibus causa appareret, ob quam plaga sit amplianda. Anne Celsus hoc sibi vult? quamvis misera sit vulneris conditio, tamen interdum vulnus manu est faciendum. Quod verisimile maxime propter illa videri potest, quae infra sequuntur: *Interdum fractura quibusdam velut aculeis carnem vexat. Quo a prurigine & punctionibus cognito, aperire id medicus, eosque aculeos praecidere necesse habet*. Ubi attendenda etiam vis horum verborum *necesse habet*. Anne sententiam Celsi hanc potius esse dicemus? Quamvis misera per se vulneris conditio sit, tamen interdum accidit, quod gravius id faciat. *Saepe enim integra cutis osse abrumpitur &c.* Verum de hoc docti homines viderint.

ead. l. 22. Saepe enim &c.) Manifestum est, rationem a Celso hic reddi praecedentis propositionis, quaecunque sit ea propositio. Quod Lindenius emendationi suae plane adversari intelligens, ita mutavit: *Saepe etiam &c.* Sed Codices nostri veteres habent *Saepe enim &c.*

ibid. Integra cutis osse abrumpitur) Ita in omnibus antiquis editionibus, & in Mediceo 1. aliisque Mss. Codicibus: atque hanc lectionem videntur confirmare, quae infra sunt: *Reliqua vero curatio in utroque hoc casu eadem est, quae ubi plagam ictus protinus intulit.* Quod si legatur, *integra cute os abrumpitur*, ut est apud Constantinum ex coniectura, & in editione Lindenii; nullum hic vulnus esset, neque Celsus dixisset *in utroque hoc casu.* Verumtamen quia incertum est, quid ille superiore periodo scripserit, id quoque in medio relinquamus. Illud addo, vocem *osse* in multis Mss. deesse: tum Constantinum adnotasse, quosdam ex iis, qui *cute os* reponere tentarunt, tollere adverbium *enim.*

ead. l. 23. Quae solvere) Ita in antiquis libris, tum editis, tum Mss. Sed fortasse reponendum *Quod.* Constantinus legere malebat *Quam solvere*, id est, plagam; Lindenius edidit, *Quare solvere.*

ead. l. 29. Medicus) Constantinus, & alii fere omnes leg. *melius*: sed Constantinus extrudit verbum *habet.*

ead. l. ult. Ubi plagam ictus protinus intulit) Vox *plagam* non exstat in Mss. nec in editionibus antiquis; sed nullo modo potest abesse. Itaque eam retinuimus ex Constantini coniectura, & Lindenio.

Pag. 491. l. 4. Quam laevissimi generis) Lindenius leg. *& laevissimi generis.*

ead. l. 5. Supra ulcus) Has duas voces Lindenius omittit, nec editio Caesarii an. 1538. eas habet. Habent tamen editiones aliae omnes, omnesque Mss. Codices.

ead. l. 8. Vulnus sanandum est; cicatrix &c.) Lindenius leg. *vulnusque sanandum est. Cicatrix vero &c.*

ead. l. 10. Decoctae sint) Ita edidit Lindenius; nec aliter legendum videtur. Sed lectores moneo, vocem *decoctae* in Mss. & antiquis editionibus non reperiri.

ibid. & seq. Illinendumque medicamentum est) Verbum *est* a plerisque omittitur: sed habetur in editione 1. & in Mediceo vetustiore aliisque Mss.

ead. l. 14. Quae) Ita in Mss. & antiquis editionibus. Constantinus ex coniectura leg. *quod*; Lindenius, *quia.*

ead. l. 28. *Transversa*) Ita in Mss. & editione prima; id est, obliqua, ut dixit sect. 1. huius capitis. Alii leg. *diversa*, ut est in editione an. 1493. Lindenius perperam, *aversa*. Vide Morgagni Epist. VI.

ead. l. 29. *Confervere*) Quidam cum Caesario leg. *cohaerere*. Idem Caesarius margini adscripsit, *coalescere*. Sed Mss. Codices habent *confervere*.

ead. l. ult. Assiduae punctiones) Lindenius legit *assidue puncturae*.

Pag. 492. *l.* 10. *Conferbuerunt*) Ita edidit Lindenius: idque verbum iis respondet, quae supra sunt, *Solent tamen interdum transversa inter se ossa confervere*; ut animadvertit Morgagnus. Quod si haec Lindenii lectio aliquo eius Codice firmatur, tanto certior esse debet. Nunc aliquis fortasse magis probabit Schulzii emendationem in Dissertat. de Ossib. Confervent. quod facilior sit, & a veteri scriptura minus distet. Nam Medicei Vaticanique Codd. & edd. antiquae habent *ceperunt*, vel *coeperunt*: Schulziusque *coierunt* scribendum putavit. Coniectura Constantini, reponentis *cohaeserunt*, non placet.

ead. l. 12. *Locus intumuit*) Ita in vulgatis libris: at in Mss. *locus si intumuit*. Videtur legendum, *locus is intumuit*: nam etiam sub initium proximi capitis depravati quidam Codices habent *si locus* pro *is locus*. Nec Palavicino assentiendum corrigenti, *locus sic intumuit*.

ead. l. 19. *In alterum par membrum*) Exempli causa, si femur fractum est, sinapi in alterum femur imponendum. Vox *par* in Cod. Mediceo 1. inter versus posita est, extra ceterarum vocum seriem, ab antiqua tamen manu. Si absit, non ego magnopere requisierim. Vide quae adnotavi ad verba illa, *& membrum alteri aequatum*, sect. 1. huius cap. Alii leg. *in alterum pariter membrum*; quod est a Caesario. Sed Caesarius non est assecutus Celsi sententiam. Is enim non in utrumque membrum, sed in id solum, quod sanum est, sinapi imponi vult.

ead. l. 26. *Dehiscunt*) Cod. Mediceus 1. *hiscunt*.

ibid. & seq. Ab humero) Existimat Constantinus, *ἀκρώμιον* significari. Et sane videtur Cornelius locum quemdam respexisse, qui est in lib. de Artic. sect. 11. ubi Hippocrates docet, *ἀκρώμιον* interdum avelli, atque hunc casum ab illo prorsus diversum esse, ubi humerus ex sinu excidit lati scapularum ossis. Morgagnus tamen *ab iugulo*

legendum suspicatur; *quod*, inquit, *iugulum ita cum lato scapularum osse iunctum sit, ut cum tibia fibula, aut, si mavis, cum ulna radius, non ita ut cum lato eodem osse humerus.*

ead. l. 28. *Interdum a saltu*) Id est, ob saltum. Ita in Mss. Lindenius addit particulam & ante *interdum*; idemque, Caesarium secutus, praepositionem omittit.

Pag. 493. *l.* 3. *In talis praecipue*) Codices Mss. & editiones antiquae habent, *in talis praecipua.* Ego malui *praecipue*, ut correxit Lindenius; sed retinui *in talis.* Lindenius autem leg. *in talo*, ut est in margine editionis Constantinianae.

ead. l. 7. *In ossibus mobilibus laesis*) *Mobilibus* legendum ex Lindenio, ut recte censet Morgagnus; non *mollibus*, ut habent vetusti Codices; nec *mollioribus*, ut malebat Constantinus. Sed post *laesis*, illa statim, ut ego arbitror, addenda, *proposita sunt; ut dolor tumorque per ea tollantur.* Nam quae his interiecta habent Mss. Codices, eadem sunt, quae supra leguntur, a librariis per incuriam repetita; ideoque omnia tollenda. Pro *is locus*, in vulgatis libris est, *iis* (vel *his*) *locis*; ut in Cod. Mediceo I. a Palavicino, & in margine Cod. IV. ab alia manu. Lindenius, ut idoneam aliquam ex iis verbis sententiam eliceret, aliis additis, aliis immutatis, ita edidit: *Atque id ubi incidit, protinus his locis imponenda, quae supra proposita sunt, ut dolor &c.*

ead. l. 11 *sq. Ut aliquid decoris eo loco, sic nihil usus amittitur*) Ita hunc locum ex multis Mss. restitui. Antea ab omnibus legebatur *admittitur*, ut mendose est in Cod. Mediceo primo: & a plerisque *eo loco fit*, quemadmodum Palavicinus reposuit in eodem Codice, pro *eo loco, sic.* Haec autem expressa sunt ex iis, quae scripsit Hippocrates in lib. de Artic. sect. II. *certo praedicere licet, hoc casu nullum quidem neque parvum, neque magnum humero detrimentum contingere, locum tamen deformem reddi. Nunquam enim os illud* (ἀκρώμιον) *in pristinam sedem, quale natura esse consueverat, restituitur, sed plus aut minus superiore parte turgescere necesse est. Nam neque aliud os ullum, quod cum altero communionem & cohaerentiam habet, ubi a naturali sede avulsum fuerit, in pristinum locum revertitur.*

ead. l. 12. *Vertebrae*) Alii leg. *vertebra*; & ita est in Mediceo I. aliisque Mss.

ead. l. 17 *sq. Et in posteriorem, in interiorem*) Haec verba

Mm 4

a Lindenio restituta sunt. Desunt in omnibus Mss. sed videntur necessaria.

ead. l. 18. *Et in exteriorem partem*) In Cod. Mediceo I. deest particula *&*; in ceteris particula *in*.

ead. l. 27. *Nunquam compellitur*) Al. *nonnunquam*; sed nemo mendum non videt. Lege cap. 13.

Pag. 494. *l.* 1. *Ac*) Ante Lindenium legebatur *At*. Cod. Mediceus I. habet *a*.

ead. l. 4. *Caro emacrescit*) Ita legendum cum Foesio & Lindenio; & quidem ex optimorum Codicum auctoritate, ut idem Foesius testatur in adnotationibus ad Hippocratis librum de Artic. sect. 13. Codex primus habet *caro eamtres*: Medicei ceteri, *caro eam increscit*; sed in IV. correctum est, *caro ea increscit*. Quam olim vulgatam lectionem Falloppius ita corrigendam censuit: *caro ea decrescit*.

ead. l. 5. *In ulteriore*) Particula *in* omittitur a Lindenio, neque exstat in Cod. Mediceo I.

ead. l. 7. *Quam in manu, macies*) Ita in Codicibus probae notae scriptum Foesius reperit: nec valde discrepant Codices Medicei; habent enim, *quam in manu acies*. In editionibus antiquis perperam legitur, ut correxit Palavicinus, *quam in manus acie*. Lindenius reposuit, *quam in manu*; supra vero, *fit macies*, quemadmodum & Falloppius legendum censuit.

ead. l. 13. *Dum conquiescat, lacessendum non est*) Ita ex Constantini coniectura, & editione Lindeniana. Tagaultius eodem sensu leg. *dum conquiescat, haudquaquam lacessendum est*. Codices Mss. habent, *dum conquiescat* (aliqui, *dum quiescat*) *nunc lacessendum* (Mediceus I. *nunc classendum*) *est*: fortasse pro *haud lacessendum est*. Palavicinus *nunc* in *tunc* mutavit. Hinc editiones vetustiores, *dum conquiescat. Tunc lacessendum est*. Caesariana & aliae quaedam, *tum conquiescat: lacessendum non est*.

ead. l. 18. *Primo facilius excidit*) Lindenius leg. *multo facilius excidit*. Ego *multo* in Mss. ullo non vidi; sed in omnibus *primo*, ut habent editiones vetustae.

ead. l. 22 *sq. Super succida lana ex aceto imposita*) Lindenius leg. *succida lana ex aceto superimposita*.

ead. l. 23. *A cibo &c.*) Stephanus leg. *& a cibo &c.*

ead. l. 24. *Abstinere*) Infinitum hoc, & cetera omnia, quae consequuntur, pendent a verbo *oportet*, quod est in

principio periodi. Ita vero habent Cod. Mediceus I. & Lindenii editio. Alii leg. *abstinere debere;* al. *abstinere debet.*

ead. l. 25. *Dum ſitim finiat*) Lindenius legit *dum ſitis finiatur.*

ead. l. 28 *ſq. Ex die quinto fovere aqua calida*) *Ex die quinto* idem eſt atque *a die quinto*, qua forma Celſus frequenter utitur; id eſt, incipiendo a die quinto. Conſtantinus leg. *die quinto fovere ex aqua calida:* ſed contra veterum Codicum fidem. Eius tamen lectionem Lindenius ſecutus eſt.

Pag. 495. *l.* 7 *ſq. Si altera, in contrariam partem ipſa mentumque inclinatur*) Veteres Codices ita habent: *Si alteram* (Mediceus III. *Si altera*) *in contrariam partem modo utraque ipſa mentumque* (Mediceus I. *mentum*) *inclinatur.* Sed facile apparet, temere hic iteratas fuiſſe duas voces *modo utraque*, quae ſupra ſunt. Recte igitur Caeſarius, & hunc ſecuti recentiores editores voces illas ſustulerunt, & *altera* pro *alteram* repoſuerunt.

ead. l. 10 *ſq. Totum mentum in exteriorem partem promovetur*) Hippocrates de Artic. ſect. 17. *mentum in exteriorem partem magis promovetur, minime tamen torquetur.* Non intelligo, cur Lindenius ediderit, *totum mentum inclinatur, & in exteriorem partem promovetur;* praeſertim cum illorum verborum, *inclinatur &*, nullum in Mss. veſtigium deprehenderim.

ead. l. 13. *Intentique ſuper muſculi apparent*) Non ſolum κροταφῖται, ut Lindenius exiſtimavit, qui pro *ſuper*, *temporum* repoſuit, ſed & μασσητῆρες, & alii. Nec vero *temporum* ullus habet meorum Codicum; ſed omnes *ſuper.*

ibid. & ſeq. Primo quoque tempore) Videtur legendum, *Primo autem quoque tempore;* ſiquidem in omnibus fere Mss. Codicibus habetur, *Primo quoque tempore autem*, vel *aut*, vel *ante.* Quia vero particula *autem* expuncta eſt in Mediceo IV. idcirco omittitur in editione I. atque adeo in omnibus vulgatis libris.

ead. l. 19. *Medici digiti pollices*) Vox *medici* fortaſſe eſt ab interprete aliquo.

ead. l. 27. *Uno momento fiant*) In editionibus 1493. 1497. 1524. omittitur vox *uno.* Cod. Mediceus I. habet, *uno fiant;* ſupra *uno* vero, *mento*, ex qua voce Palavicinus, addita ſyllaba *mo*, fecit *momento.* Codices ceteri habent, *uno momento fiant.*

ead. l. 28. Sin utraque parte) Ita ex Lindenio. Alii legunt, ut eſt in Cod. Mediceo 1. *Si in utraque parte.*

Pag. 496. *l.* 3. *Adeo ut ſermo quoque, frequenti motu oris per nervos, laedat*) Ita in omnibus Mss. & antiquis editionibus: quam lectionem recte explicat Morgagnus. Sententia talis eſt: motu oris, qui fit per nervos, ſermo, maxillam quamvis leviter agitando, nocet. Quanto igitur magis cibus nocebit, quisquis mandendus eſt, cum ſine magna maxillae agitatione ac vi mandi non poſſit? Conſtantinus legere malebat; *adeo ut ſermo quoque frequenti motu, oris nervos perlaedat.* Lindenius ita edidit: *adeo ut ſermo quoque frequens, motu oris temporum nervos laedat.* Quarum mutationum neutra placet.

ead. l. 9. *Mentum*) Lindenius leg. *& mentum.*

ead. l. 19. *Et medulla*) Alii leg. *ex medulla.* Cod. Mediceus 1. habet, *ei medulla.* Sed cum Conſtantino & Lindenio legendum, *& medulla.*

ead. l. 23 *ſq. In utramvis partem*) Mss. Codices & editiones vetuſtiſſimae an. 1478. 1493. 1497. 1524. *In utramque partem.* Sed legendum *utramvis*, ex Conſtantino, & Lindenio; vel *utram*, quemadmodum cap. 3. huius lib. *Utro modo vero id circumductum eſt.* Quia vero editiones plures cum Aldina habent, *Si in utramque partem;* idcirco Conſtantinus *ſi* in *ſed* mutato, in margine reſcripſit, *Sed in utramvis partem;* Lindenius edidit, *Si in utramvis partem.*

ead. l. 25. *Sinus erit. Si ſuper &c.*) Ita Lindenius. Alii leg. *ſinus oritur. Si ſuper &c.* ut eſt in editione principe Florentina. Codex Mediceus 1. habet, *ſinus donec ſi ſunt &c.* Codices Medicei ceteri, *ſinus donec vel ſi ſuper &c.*

ead. l. 27. *Inſequitur*) Lindenius leg. *ſequitur.*

Pag. 497. *l.* 4 *ſq. Super ipſum*) In multis Mss. legitur *ſuper ipſum os.*

ead. l. 5. *Conſiſtere*) Aliqui Codices habent *ſubſiſtere;* nonnulli *ſubſtinere.*

ibid. Et id intus impellere) Veteres libri non habent particulam *&;* in Codice Mediceo 1. deeſt etiam *id.* Lindenius legit *& intus impellere.* Alii *idque*, alii *eamque* reponendum putant. Locus Hippocratis, quem Celſus innuit, eſt in lib. de Artic. ſect. 23.

ead. l. 7. *Totae loco motae ſunt*) In vulgatis legitur *toto;* ut eſt in Codice Mediceo 1. Ego repoſui *totae* ex Codicibus ceteris Mediceis. Pro *motae* vero, aliqui legunt

mutatae, quemadmodum habent plerique Mss. Mediceus I. habet *mota*; alii *mutae*; ſed in VII. correctum eſt *motae*.

ead. l. 10. *In priorem partem promineat*) Ita omnes impreſſi libri. At Mss. *aut in priorem partem promineat*. Hinc legendum crediderim, *aut in poſteriorem, aut in priorem partem promineat*: quo pacto his optime reſpondebunt, quae ſtatim ſequuntur, *ab interiore parte ne contingit quidem poſſe: ab exteriore ſi propulſum eſt &c.* Coniectura noſtra confirmari poteſt etiam ex Hippocrate de Artic. ſect. 23. & 24.

ead. l. 11. *Ab interiore parte ne contingit quidem poſſe: ab exteriore ſi propulſum eſt &c.*) In multis Mss. deſunt haec verba omnia, praeter duo prima *ab interiore*. In aliquibus, pro *ne contingit quidem poſſe*, habetur, ut in editionibus antiquis, *non contigit quidem poſſe*. Lindenius legit *ab interiore parte non contingit quidem propelli. Ab exteriore ſi quid propulſum eſt &c.* Conſtantinus retinuit *poſſe*; ſed interpretatus eſt, excidere: marginique adſcripſit, *ſi quid propulſum*, quod poſtea Lindenius in contextum induxit. Ab eodem Conſtantino adnotatum eſt, aliquos legere maluiſſe, *redire poſſe*. Hi, ſi *redire* eundem hic ſenſum habere exiſtimarunt quem habet ſtatim infra, errarunt ſine dubio cum Conſtantino in Celſi ſententia explicanda. Hoc enim Celſus ſignificat: quod in interiorem partem prominet, compelli vix poteſt: (*quo enim pacto*, inquit Hippocrates l. c. *ab anteriore parte per ventrem impulſio fieri queat?*) quod autem prominet in exteriorem, etiam ſi compulſum ſit, iterum redit unde compulſum eſt, quia nervi infirmati continendi vim non habent.

ead. l. 13 *ſq. Vis nervis reſtituta eſt*) Ut repoſitam vertebram continere poſſint. Manifeſtum eſt ex praecedentibus, legendum eſſe *reſtituta*: nec aliter habent libri veteres, tum Mss. tum impreſſi. In editione Lindenii eſt *deſtituta*: fortaſſe typothetae errore; mendum tamen Almeloveenius non ſuſtulit.

ead. l. 16 *ſq. Delapſus eſt, ei iunctus cubitus &c.*) Codex Mediceus I. ita habet: *delapſus & victus*. Itaque ſuſpicor, *&* eſſe pro *eſt*, *victus* pro *cubitus*: atque ex alio huiusmodi Codice duas voces *& victus* ad Mediceos ceteros manaſſe, in quibus legitur, ut in editionibus antiquis, *delapſus eſt & victus cubitus*. Eodem enim modo paulo infra, cum Cod. Mediceus I. habeat, *At ſi vaſtius nervi coriusve robuſtiores ſunt*, pro *At ſi vaſtius corpus, nervive robuſtiores ſunt*;

in ceteris Codicibus eſt, *At ſi vaſtius corpus nervi coriusve robuſtiores ſunt.* Conſtantinus ſcriptum invenit in Codice quodam, *ei vinctus*: unde *ei iunctus* elicuiſſe videtur Foeſius ad Hippocratem de Artic. ſect. 8. quam lectionem Lindenius probavit. Nec ſane, ſi hae voces non ſunt explodendae, aliter legi poteſt.

ead. l. 17. *Rurſum iuxta &c.*) Ita in Mss. & antiquis editionibus. Lindenius leg. *ſurſumque ad &c.*

ead. l. 29 *ſq. Humerum ſub ala eius cogere*) Sic repoſuit Caeſarius, cum antea legeretur, quemadmodum mendoſe habent mei Codices, *renum ſub ala eius coire.* Mihi tamen ipſa quoque Caeſarii lectio, quae a multis probata fuit, parum arridet, cum aliis de cauſis, tum praeſertim quia non explicatur, qua ratione cogendus humerus ſit. Lege igitur, dicet aliquis, *humerum genu ſub ala eius cogere;* ut eſt in Ms. Conſtantini, & in editione Lindenii. Ego quidem illorum librorum auctoritati, quaecunque ea ſit, quidquam detractum nolim; vix tamen puto, humerum, qui in alam exciderit, commode genu compelli poſſe. Hippocrates quidem de Artic. ſect. 1. & in Mochlico ſect. 5. genu, ſi opus ſit, uti medicum vult; non tamen ad caput humeri in ſuam ſedem, (quod manus digitorum nodis, vel pugno fieri debet) ſed ad cubiti caput latus verſus impellendum.

ead. l. 30. *Et latum os*) Huius quoque lectionis, quam recentiores editores omnes ſecuti ſunt, Caeſarius eſt auctor. Verum, non latum ſcapularum os, ſed humeri caput impellendum eſt. Codex Mediceus 1. & editiones vetuſtiores habent *& ille os;* Codices alii, *& ille eos:* Codex Conſtantini, *& illo latum os.* Vix puto mendum hinc probabili coniectura tolli poſſe, niſi prius ex verbis antecedentibus ſit ſublatum.

Pag. 498. *l.* 2. *Spathula*) Ita habent Cod. Mediceus 1. & antiquae editiones. Codices alii, *ſcala:* Conſtantinus ex coniectura, & Lindenius, *ſpatha:* fortaſſe rectius; quemadmodum infra legitur, *Eaque ſpatha &c.*

ibid. Quae & craſſitudinem &c.) Ita ex Lindenio. Alii cum Caeſario legunt *& quae craſſitudinem &c.* ſed nonnulli omittunt *&*, quod eſt ante *longitudine:* nec aliter habent Codd. Mss.

ead. l. 4. *Usque ad digitos*) Alii omittunt *usque.* Lindenianam tamen lectionem, quam ſecutus ſum, Codex Mediceus 1. confirmat.

ead. l. 7. In ea) Lindenius leg. *inque ea.*

ead. l. 8. In quae) Alii leg. *inque ea.*

ead. l. 10. Ad alam a brachio dirigitur) Codices antiquiores duo, Mediceus I. & III. itemque VI. *ad alam brachio dirigitur.*

ead. l. 12 sq. Paulum infra humeri caput; altero) Haec verba desunt in Codice Mediceo I. in eodemque infra legitur *citra manu*, pro *supra manum.*

ead. l. 14 sq. Intervalla tunc) Ita in vulgatis libris. Mss. habent al. *intervallatim*; al. *intervallatini*, vel *intervallativi*; Mediceus IV. *intervallum.* Palavicinus correxit *intervalla tum.*

ead. l. 17. Ita alte) Linden. *ita altae.*

ead. l. 25. Excidit) Lindenius legit *incidit*; & ita est in Codice Mediceo I. Alii tum editi, tum Mss. Codices habent *excidit*; quemadmodum Celsus alibi est locutus.

ibid. Collocandus est) In editione an. 1538. & in Lindeniana omittitur *est.*

ead. l. 26. Habena media ala circumdanda est) Malim *alae*, ut *habena media* sit primo casu. Quidam Mss. non habent *ala.*

ead. l. 30. Caput quidem hominis) Pro *hominis*, Constantinus putat reponendum esse *humeri*; neque id ratione caret.

Pag. 499. l. 7. Per pectus) Mss. Codices habent *perfectus*; quod Palavicinus in *profectus*, Constantinus in *profecta* mutavit. Sed quis non videt legendum esse *per pectus*, ut edidit Lindenius?

ead. l. 9 sq. Ad eandem rationem) Cod. Mediceus I. habet *eadem ratione.*

ead. l. 12 sq. Si adductus ad latus, ad id quoque fascia deligatur) Ita in plerisque Mss. & quidem recte. In Mediceo IV. *sit* additum est alia manu, quod I. habeat, *si adductus ad latus sit quoque &c.* Hinc antiquae editiones, *si adductus ad latus sit, ad id quoque &c.* Lindenius leg. *si adductus ad latus sit, & ad id quoque fascia deligetur.*

ead. l. 14 sq. Humeri & radii) Codex Mediceus I. habet *humeri radii.*

ead. l. 17. Annexus) Al. *innexus.*

ead. l. 18. Trahitur) H. e. simul excidit. Lindenius leg. *distrahitur*; ut habet in libri margine Constantinus, qui per Hippocratis διάστασιν explicat. Immo vero cum radius subsistit, διάστασις fit.

ead. l. 26 sq. Recurvatum) Lindenius leg. *recurvatur*, ut

habent cum vetustiore Mediceo nonnulli ex Vaticanis Codicibus: quod magis probarem, si esset, quemadmodum paulo supra, pro *recurvari potest*. Sed brachium Celsus significat in alterum latus inclinatum, simulque porrectum, ut complicari non possit.

ead. l. 29. *Membris longis, quae per articulum longa testa iunguntur*) Ita Palavicinus & omnes vulgati libri. In Mss. non exstat *quae;* sed nulla ratione abesse potest. Verum ut haec vox necessaria, sic *longis* fortasse supervacua est, ex eaque ipsa corrupta.

Pag. 500. *l.* 2. *In contrariam*) Quidam leg. *in contrarium;* sed minus recte, & contra Mss.

ead. l. 4. *Prout nervi valent*) Cod. Mediceus I. ita habet: *prout aut nervi valent.*

ibid. & sq. Huc illucve se dederunt) Ita in Codice Constantini, & in editione Lindenii. In Codice Mediceo I. deest totum hoc: in Codicibus aliis & in editionibus antiquis legitur *huc illucve sederunt.* Pro *sederunt*, quidam arbitrantur reponendum esse *ceciderunt.*

ead. l. 7 *sq. Extendi per duos manibus*) Antea legebatur, *extendi per duas manus.* Ego sic reposui ex Codice Mediceo vetustiore.

ead. l. 13. *Humero*) Veteres Codices habent *cubito.* Lindenius reposuit *humero;* ut correxerat Constantinus. Et sane de cubito nihil huiusmodi supra reperitur: de humero lege cap. 10. sect. 2.

ead. l. 15. *Celerius tantum, & saepius*) Lindenius legit *Celerius tantum saepiusque.* Codex Mediceus I. habet *celerius tantum, est saepius:* Codices Medicei ceteri, *celerius tantum est & saepius.*

ead. l. 16. *Multa magis aqua calida fovendum*) Vulgo legitur *multoque magis &c.* quod est a Palavicino. Ex Mediceis Codicibus unus, id est, VI. habet *multo;* ceteri *multa*, quemadmodum reposui.

ead. l. 17. *Diutius*) Lindenius legit *& diutius;* ut est in margine editionis Constantinianae.

ead. l. 27. *Convertitur. Reponi &c.*) Lindenius legit *convertitur, & reponi &c.* sed minus recte. Idem infra, *Supra locum autem durum &c.*

Pag. 501. *l.* 2. *Si in alterutrum latus*) Ita in antiquis editionibus. In Mss. *usque in alterutrum latus:* sed mendose. Lindenius leg. *si usque in alterutrum latus.*

ibid. Procidit, manibus in contrarium repellendum eſt) Ita in Codice Mediceo I. & Lindenii editione; niſi quod in Codice eſt *procedit*. Codices ceteri perperam habent: *procidit manibus quibus in contrarium repellendum eſt*: editiones antiquae, *procidit manus, brachium in contrarium repellendum eſt*.

ead. l. 3 *ſq. At iis, quae in priorem poſterioremve partem prolapſa ſunt*) In Codice Vaticano II. & in VI. deeſt pronomen relativum *quae*. In aliis Codicibus legitur, *Ab hisque &c.* Mediceus I. ita habet, *At his quae in prioremve partem lapſa ſ̄.*

ead. l. 6. *Per quod vis adiecta facilius id in ſuam ſedem compellit*) Ita in editione prima. In ceteris omnibus omittitur *id*, quemadmodum in Codice Mediceo I. ſed Lindenius leg. *per quod os vis adiecta facilius in ſuam ſedem compellit*. Alii Codices habent, *per quos vis adiecta facilius id in ſuam ſedem compellit*.

ead. l. 14. *Sine intentione, digito &c.*) Egnatius leg. *ſine intento digito &c.* quemadmodum mendoſe habetur in quibusdam veteribus Manuſcriptis. Alii, Caeſario duce, *ſine intentione digitorum &c.* Sed contra omnes Mss. & contra rationem.

ead. l. 22. *Tum iam*) Ita in Mss. & antiquis editionibus: ſed fortaſſe mendoſe. Lindenius leg. *tumque*.

ibid. & ſq. At id, quod in latus elapſum eſt, digitis reſtitui) In latus quoque digitos excidere ſignificavit, cum dixit, totidem in iis caſus eſſe, quot ſunt in manibus; ut Morgagnus animadvertit. *Manus* enim *in omnes quatuor partes prolabitur*, ut eſt in cap. 17. Hinc quivis intelligere poteſt, perperam ſic mutatum eſſe a Lindenio: *ut ita in locum, unde lapſus eſt digitus, reſtituatur*. Depravatus aliquis Codex fortaſſe eum fefellit. Nam in Mediceo I. ita legitur: *atque ita in latusve lapſum eſt digitis reſtitui*. Haec verba in aliis Mss. & in editionibus antiquis omnia recte habent, praeter primum: ſiquidem in editionibus eſt *atque*; in Mss. *ad*. Ego repoſui *At*, cum Morgagno.

ead. l. 24. *Cum de his dixerim*) Id eſt, de humero, cubito, manu, palma, digitis; ut explicat Morgagnus. Humero femur, cubito genu, manui talus reſpondet; itemque palmae planta, digitis digiti: de quibus omnibus infra agit. Itaque minus recte Lindenius leg. *Cum de humeris dixerim*; nulloque, quod ſciam, veteri libro ſuffragante.

ead. l. 26. Etiam in hoc casu) Perperam Lindenius omittit particulam *etiam*, quae est in omnibus Mss. Respicit enim Celsus id, quod scripsit cap. 10. *Similes rursus ex magna parte casus curationesque sunt humeri & femoris;* quemadmodum Constantinus observat.

Pag. 502. l. 2. Valgius) Ita edidit Lindenius. Cod. Constantini habet *valgium;* unde & *valgius*, & *valgum* legi potest. Codex Mediceus 1. *varum;* sed profecto mendose. Cum in Codicibus ceteris & in editionibus antiquis sit *vastius;* videtur reponendum *vatium*, quod idem significat ac *valgum*, id est, extrorsum inclinatum.

ead. l. 3. Varumque) Quod vatio contrarium est, ut colligitur ex Varrone lib. 2. R. R. cap. 9. Ita habetur & in Codice Mediceo 1. & in editione Lindenii, & in margine Constantinianae. Alii leg. *rarumque.*

ead. l. 4. Et pes intus inclinatur) Ita Constantinus ex coniectura, & Lindenius. Ego malim, *pes intus inclinatur*, omissa particula *&*, quam neque proximum membrum habet. Nam particula ista in Mss. & antiquis editionibus videtur mendose esse pro *pes*; cum ita in illis legatur, *& intus inclinatur.* Nisi forte tria haec verba margini adscripta, ad illa explicanda, *varumque fit*, postea in contextum immigrarunt.

ibid. Ingressu) Ruellius, Constantinus, & Stephanus leg. *in gressu*: & sane fortasse rectius. Aliqui Codices mendose habent *ingressus.*

ead. l. 7 sq. Crus extensum est, implicarique non potest) Ita in Mss. & antiquis editionibus. Lindenius leg. *crus plicari non potest, extensumque alteri cruri &c.* ut Constantinus margini adscripsit ex coniectura. Ego nihil muto; sed tamen legere malim, *complicarique.* Nam & infra habetur, *si complicari femur potest, intus est:* ubi qui legunt *plicari* (non deesse enim, qui ita reponendum putent ex Constantini adnotatationibus cognoscitur) sine causa a Mss. discedunt.

ead. l. 13. Rectusque eorum pes est. Si &c.) Ita locus hic restitutus legitur in editione Lindenii. Hippocrates in Mochlico sect. 11. *At quibus priorem in partem femur excidit .... crus hi minime inflectunt, maxime vero extendunt, pes rectus est, crus aequale &c.* Sed Celsus fortasse alium Hippocratis locum respexit, qui est in lib. de Artic. sect. 30. *Quibus igitur iam adultis, articulus hic elapsus reconditus non fuerit, ii, ubi dolor conquieverit, & articulus eo in loco, in quem ex-*

cidit, verti adsueverit, protinus fere erecti absque baculo ingredi possunt. .... Interdumque pedem per terram trahunt, ut qui superiores articulos non facile inflectant, & toto pede inambulent. Neque enim minus hi calce, quam anteriore pedis parte incedunt. Porro Mss. Celsi Codices & editiones antiquae ita habent: *totusque eorum pes est. Sed & si &c.* Quae verba quemadmodum ex illis Hippocratis verbis, *& toto pede inambulent*, corrigenda sint; num forte, sicut Constantino videbatur, *totusque eorum pes etiam sedet. Sed si &c.* maioribus Criticis iudicandum relinquo. Ego quidem, si *sedet*, id est, terrae incumbit, probandum est, ita malim: *totusque eorum pes sedet. Si &c.* Fieri enim potuit, ut librarius eandem syllabam geminarit, & mendose scripserit *pes es;* unde verbum *est*. Et sane in Codice Mediceo v. habetur, non *pes est*, sed *pes es*.

ead. l. 15. *Consistit*) Alii leg. *constitit;* atque ita est in Mss. Ego tamen cum Lindenio secutus sum Constantinum, qui correxit *consistit*.

ead. l. 25. *Faber quoque quidam*) Tres hae voces, quae merito sunt Morgagno, Cocchioque suspectae, in Codice Mediceo IV. expunctae sunt. Itaque omittuntur & in editione principe, & in duabus vetustissimis 1494. 1497. itemque in Iuntina, utraque Caesariana, Ruelliana, & Ronsseana. Codex Medic. I. ita habet: *quid qua vi:* unde Cocchius legendum putat, *aliique quidam;* expressumque a Celso esse locum quendam Heraclidis Tarentini, qui locus descriptus habetur a Galeno Comment. in Hippocrat. de Artic. lib. 4. sect. 40.

ead. l. 26. *Reperissent*) Mss. Medicei omnes, praeter primum, habent *repperisset*.

ead. l. 27. *Verum est*) Lindenius omittit *est*.

ead. l. 29. *Vix admittere*) Verbum *admitto* eadem ratione usurpatum est cap. 11. *id, quod expulsum est, difficulter admittunt.* Lindenius leg. *vix admittere, ut reponatur;* sed ex glossemate aliquo.

ibid. Postea) Idem Lindenius leg. *repositum*.

ibid. & sq. Non continere) Ita correxit Caesarius, cum antea legeretur, ut est in Mss. *non contineri*.

ead. l. 30. *Tenerius*) Codex Mediceus I. habet *tenerum*.

Pag. 503. *l.* 2. *Qui easdem habenas ad valida bacula*) In eodem Codice omittitur vox *habenas*, itaque legitur: *qui easdem ad acula valida.*

ead. l. 3. *Cumque*) Ita in Mss. Vulgo legitur *tumque*: infra vero, *ſuperioresque*.

ead. l. 14. *Extentis*) Lindenius, & Codex Mediceus 1. *extenſis*.

ead. l. 20. *Per vim paulum inter ſe receſſerunt*) Similiter cap. 10. ſect. 1. de oſſibus fractis humerorum, femorum &c. dixit: *neque in ſuum locum veniunt* (muſculi), *niſi illos per vim aliquis intendit*: & deinde, *Ubi vero paulo longius, quam naturaliter eſſe debet, membrum vis fecit &c.* Lindenius omittit duas voces *per vim*, fortaſſe quod abſint ab aliquo Ms. nam Mediceus 1. eas non habet. Habent tamen Medicei ceteri, omnesque Vaticani.

ead. l. 22. *Miniſter contra coxam propellere*) Antiquae editiones habent, *miniſter contra inde coxam propellere*; ut eſt in Codice Mediceo 1. Quam lectionem, procul dubio mendoſam, Conſtantinus ita corrigendam cenſuit: *miniſter contra ſanam coxam propellere*; quod Hippocrates de Artic. ſect. 37. fieri oportere docuit, ubi femur, in exteriorem partem prolapſum, reponitur. Sed nemo non videt, id minime ad rem facere, ſi in interiorem, vel in poſteriorem partem femur exciderit. Ego ſecutus ſum Lindenium, qui extruſit *inde*. Quamvis enim eadem fere ſententia ſit, ſi legatur, *miniſter contra idem coxam propellere*; quemadmodum habent aliqui Codices Mss. tamen lectionem iſtam minus probo, quia vox *idem* fortaſſe eſt interpretis alicuius, qui *contra*, non adverbium eſſe, ſed praepoſitionem credidit.

ibid. Repoſito) Mss. Codices & antiquae editiones habent *poſito*, pro *repoſito*, ut Conſtantinus & Lindenius correxerunt. Nimirum cum vox, quae praecedit, finiretur per ſyllabam *re*, perque eandem inchoaretur vox haec, librarius ſyllabam iſtam ſemel tantum deſcripſit.

ead. l. 29. *Poteſtque id vero*) Cod. Mediceus 1. non habet *id*.

ead. l. 30. *Inde oppoſita*) Ab ea parte obiecta: quo fere modo lib. 2. cap. 10. dixit, *inde obiectis, quae prohibeant*. Alii cum Caeſario leg. *idem oppoſita*; ſed perperam. Lindenius, *ibidem oppoſita*. Cod. Mediceus 1. habet, *inde inpoſita*.

Pag. 504. *l.* 6 *ſq. Cetera vero manibus ſimul, dum oſſa in diverſas partes compelluntur*) Ita in Mss. niſi quod in Mediceo 1. & aliis multis, pro *compelluntur*, legitur *compellentur*; in Vaticano VI. pro *dum oſſa*, *tum oſſa*, ut correxit Palavi-

cinus. Vulgati libri omnes habent *tum ossa*, & *compelluntur*. Depravatus hic locus ad hunc fere modum restituendus videtur: *Cetera vero manibus, cum ossa in diversas partes diducta sunt, in suam sedem compelluntur.* Celsi hanc esse sententiam nemo dubitabit, qui & locum ipsum diligenter considerarit; & verba cap. proximi: *Reponitur autem is quoque per manus: prius in diversa pede & crure diductis.* Huc enim cum referatur particula *quoque*, facile intelligitur, idem utrobique dici.

ead. l. 9. Talus) Lindenius addit *quidem*; sed non recte.

ead. l. 10. In interiorem partem) Vox *partem* deest in Cod. Mediceo 1.

ibid. Ima) Codex modo allatus habet *in ima*; Codices alii *prima*.

ead. l. 11 sq. Contrarius casus) Recte Lindenius reposuit *casus*, ut in veteri Codice scriptum vidit Constantinus. Mei Codices habent *talus*; quemadmodum olim legebatur.

ead. l. 12. Signum est. At si &c.) Hic quoque secutus sum Lindenium, qui ex verbo *exstat*, quod est in antiquis editionibus, & in nostris Mss. fecit *est. At.*

ead. l. 13. Erumpit) Ita Mss. & antiquae editiones, Lindenius legit *prorumpit*; quod verbum Celsus infra adhibet.

ead. l. 14. Intentus) *Insanus* in antiquis editionibus, & in Mss. manifestum mendum est: itemque infra, *minusque his opus est.* Lindenius correxit *intentus*; &, *simusque iis pes est.*

ead. l. 15. Planta) Constantinus, cum *plana* scriptum reperisset in antiquo Codice, suspicatus est legendum esse *planta*; atque ita edidit Lindenius. Alii leg. *plaga*, ut habent Codices Medicei.

ead. l. 24. Plantae ossa) Lindenius leg. *Plantarum vero ossa.*

ead. l. 28. Necesse est) Ego malim *necesse sit.*

ead. l. ult. sq. Potest tamen conditus articulus medius &c.) Ita in omnibus antiquis editionibus, & in Mss. Mediceis Vaticanisque. Editio Lindenii habet haec verba in fine capitis 20. Sed quia femoris ossi, de quo reponendo ibi agitur, non conveniunt, suspicatur Morgagnus, ea voluisse Lindenium capiti 19. adiungere; amanuensium vero incuria in caput 20. coniecta esse. Porro animadvertit, aptiorem periodo huic illum ipsum locum videri, ubi de arti-

culis digitorum, qui sunt in manu, condendis sermo est; tum quod hi, cum longiores sint iis, qui in pede sunt, crebriusque moveantur, canaliculo isto magis indigent, tum etiam, quod medium articulum, qui hic nominatur, singuli quidem manus digiti, utpote ex tribus ossibus constantes, habent; non item singuli digiti pedis, quorum aliqui ex duobus tantum ossibus constant.

Pag. 505. *l.* 4. *Ossa exciderunt*) Nullus omnino vetus liber, quem ego quidem viderim, habet verba illa, quae Lindenius addit, *saepe tamen cum vulnere loco moventur.* Manifestum tamen est, membrum istud, vel simile aliud deesse.

ibid. Hic quoque & ingens periculum est) Quemadmodum ubi *ossis fracturae carnis quoque vulnus accessit.* Lege cap. 10. sect. 7. huius libri; quo referenda est particula *quoque*, quam habent omnes veteres libri. Lindenius leg. *Hic vero &c.*

ead. l. 5. *Gravius*) Ita in vulgatis libris. In Mss. *curvius*; sed in margine Medicei IV. alia manu adnotatum est, *gravius forsan.*

ead. l. 7. *In humeris*) Olim legebatur *humeris.* Lindenius reposuit *ab humeris*: ego *in humeris*; quia in Cod. Mediceo I. scriptum est *numerus.*

ead. l. 11. *Hippocrates*) Lindenius leg. *Nam Hippocrates.*

ead. l. 14. *Ne praecipitarent*) Ita editiones antiquae, & omnes Mss. id est, ne digiti &c. praecipitarent aegros. Lindenius leg. *ne praecipitarentur aegri.*

ead. l. 20. *Aut in inflammatione &c.*) In editionibus antiquis & in multis Mss. legitur, *ante inflammationem*; quod ferendum non est. Itaque Constantinus particulam *nisi* praemittendam censebat. Sed sic sententiae ex parte tantum consulitur: sequitur enim, ossa reponenda esse, cum iam vetus res est; quod Celsus minime vult. Nam quod Hippocrates dixit in Mochl. sect. 16. si primo vel secundo die reposita ossa non fuerint, circa decimum reponenda esse; id non ita intelligendum est, quasi exspectandum sit, donec res inveteraverit; sed ita potius, ut reponi non debeant manente inflammatione, quae septimo demum die, vel nono recedit. Legendum igitur, *aut in inflammatione &c.* ut edidit Lindenius; cum praesertim Codices Medicei I. & VII. itemque Vaticani II. & VII. habeant, *aut inflammationem.*

ead. l. 22. *Si quoque reposito osse nervi distenduntur*) H. e. si

quocunque &c. Codices Mss. mendose habent, *Sic quoque &c.* Vocem *quoque* Caesarius transfert post *reposito*, fortasse quod particulam esse, non pronomen, crediderit. Sed istam quidem particulam sententia non fert; ut ea, quae praecedunt, consideranti facile erit ad intelligendum. Quare nec Lindenius sequendus, qui ita edidit: *Si quoque, reposito osse, nervi distenduntur.*

ead. l. 27. *In omnique*) Lindenius leg. *In omni*, ut habet editio an. 1538.

ead. l. 29. *Quae proposita est ubi ossibus fractis &c.*) Scilicet cap. 10. sect. 7. Lindenius Celsi sententiam, quam non est assecutus, prava interpunctione corrupit. Ita enim edidit: *quae proposita est. Ubi ossibus fractis vulnus accessit, si nudum os eminet &c.*

ead. l. ult. Futurum est: ideo &c.) Mss. & editiones veteres habent *id*; sed, ut verisimile est, mendose, pro *ideo*, quod Lindenius reposuit.

Pag. 506. *l.* 3. *Quae sola esse*) Lindenius leg. *saltem*, pro *sola*, quod habent omnes cum antiquae editiones, tum Mss.

LEONARDUS TARGA
LECTORI.

VARIANTES lectiones, quae hic tibi exhibentur, ex Codice sunt Ms. quem a MAXIMILIANO IOSEPHO Bavariae Duce, atque Electore, optimo Principe & demerendis hominibus nato, mihi, cum hanc pararem editionem, impetraverat Vir ornatissimus Iosephus Liber Baro de Abaco; sed non ante accepi, quam ipsa multum processisset editio. Descriptus is fuit seculo XV. ex aliquo Poggii Codice, ut haec verba ostendunt, quae idem habet in fine: *Liber Poggii Secretarii Apostolici explicit;* fereque cum sex Mediceis consentit, eodem seculo scriptis. Itaque iis omnibus, quae ex Codicibus illis iam typis edideram, omissis, ne eadem bis proferrentur, ex reliquis praecipua excerpsi, unde adnotationes nostrae suppleri possent, simulque appareret istius quoque Codicis rationem a nobis esse habitam. Vale.

Pag. 2. *l.* 1 *sq.* Ex quo apparet, has partes) *Ex hoc apparet, has artes.*

Pag. 3. *l.* 4 *sq.* diducta) *divisa.*

Pag. 24. *l.* 15 *sq.* in tepidario sedere) *in tepida resedere.*

Pag. 31. *l.* 26. Per autumnum vero, propter) *Per autumnum propter.*

Pag. 42. *l.* 17. modo nervorum distentionem, modo rigorem) *nervorum modo distentionem, modo rigorem.*

Pag. 43. *l.* 3. abortu) *aborsu.* *Ead. l.* 10. Ubi vero calor) *Ubi calor.*

Pag. 51. *l.* 8. rubescunt) *rubent.* *Ead. l.* 9. in iis) *his.*

Pag. 53. *l.* 4. pestiferus) *pestifer.*

Pag. 77. *l.* 14. Incidenda) *Incidenda autem.*

Pag. 92. *l.* 24. colla) *pectora colla.*

Pag. 96. *l.* 5. & mel quidem) *mel & quidem.*

Pag. 104. *l.* 24. & experiri) *experirique.*

Pag. 105. *l.* 2. sed in iis quoque) *sed in his etiam.*

Pag. 112. *l.* 13. Hi erant) *In his erat.*

Pag. 119. *l.* 9. urgebit) *urget.*
Pag. 125. *l. ult.* praesentissimum) *prestantissimum.*
Pag. 150. *l.* 8. costum) *costus.*
Pag. 152. *l.* 3. adiiciendum & exercitationibus & cibis) *addiciendum & exercitationibus est & cibis.* *Ead. l.* 7. per stomachum) *propter stomachum.* *Ead. l.* 21. lienem) *splenem.*
Pag. 154. *l.* 30. tantum) *tantummodo.*
Pag. 157. *l.* 28. denis diebus) *decem diebus.*
Pag. 158. *l.* 15. meliusculus) *melior.* *Ead. l.* 25. usque ad mortis diem) *usque mortis diem.*
Pag. 160. *l.* 30. Quod ad medicum vero pertinet) *Quod ad medicum pertinet.*
Pag. 162. *l.* 24. lienis) *splenis.*
Pag. 165. *l.* 4 *sq.* aceto & oleo admixtum) *cum aceto & oleo mixtum.* *Ead. l.* 21. bis die) *bis in die.*
Pag. 166. *l.* 12. balnea) *balneum.* *Ead. l.* 18. utendum est) *opus est.*
Pag. 171. *l.* 18. in ipso sinu) *ipso sinu.*
Pag. 173. *l.* 12. explicitum) *explicatum.*
Pag. 174. *l.* 30. tonderi) *tondere.*
Pag. 175. *l.* 14. Praeter haec) *Praeterea.*
Pag. 186. *l.* 7. cibus interdum mollis) *interdum lenis cibus.* ut malva, ut urtica) *ut malva , urtica.*
Pag. 189. *l.* 24. deinde) *postea deinde.*
Pag. 202. *l.* 28. die) *in die.*
Pag. 210. *l.* 30 *sq.* sed vomere etiam. Ex toto) *sed vomere ex toto.*
Pag. 211. *l.* 12. quam frigidissimam) *frigidissimam.*
Pag. 229. *l.* 24. satiusque) *satisque.*
Pag. 231. *l.* 29. p. ✠. IV.) *p.* ✠. *III.*
Pag. 238. *l. ult.* p. ✠. XXV.) *p.* ✠. *XXVI.*
Pag. 249. *l.* 11. p. ✠. IV. =.) *p.* ✠. *IIII. IIII. z.*
Pag. 253. *l.* 3. p. ✠. =.) *p.* ✠. *I.*
Pag. 254. *l.* 8. dictami) *dictamni.* *Ead. l.* 11. p. ✠. I.) *p.* ✠. *I. quod facit scripl. II.* *Ead. l.* 16. pondo sextantes) *pondo sextantes quod facit scripl. II.* *Ead. l.* 21. p. ✠. I. =.) *p.* ✠. *II.*
Pag. 255. *l.* 30. Servari) *Sanari.*
Pag. 256. *l.* 7. ulla parte) *aliqua ulla parte.* *Ead. l.* 25. meliora) *mitiora.*
Pag. 277. *l.* 19. cucurbitula admovenda) *cucurbitula apponenda.*

Pag. 281. *l.* 13. ex aceto) *cum aceto.*

Pag. 307. *l.* 11. omnia genera maxime oriuntur) *omnia maxime oriuntur.*

Pag. 308. *l.* 27. ſanabile ſit, an non ſit, experimento) *ſanabile ſit, experimento.*

Pag. 310. *l.* 5. auxilia) *auxilium.*

Pag. 311. *l.* 6. repurgare) *purgare.*

Pag. 313. *l.* 14. leviter ungendum) *leniter inungendum.*

Pag. 314. *l.* 30. de nigro) *ex nigro.*

Pag. 363. *l.* 7. ſurgentia) *urgentia* (alia manu *turgentia.*)

Pag. 379. *l.* 25. Accedit vero aliquid difficultati) *Accedit aliquid difficultati.*

Pag. 386. *l.* 2. tantum ut primis) *tamen in primis.*

Pag. 387. *l.* 23 *ſq.* vehementiusque ſi iam carie vexatum eſt) *vehementiusque ſi iam caries eſt.*

Pag. 404. *l.* 12. ſubrubicundi coloris) *rubicundi coloris.*

Pag. 421. *l.* 5. curatur) *cubat.*

Pag. 422. *l.* 4. pro vi corporis quam longiſſima) *prout corporis qualitas longiſſima.*

Pag. 444. *l.* 20. adhiberi medicinam) *adhiberi medicamina.*

Pag. 446. *l.* 6. ſuper) *& ſuper.*

Pag. 452. *l.* 9. cute, capillum gignente) *cute capillorum.*

Pag. 459. *l.* 1. recta quinque oſſa) *quinque oſſa. Ead. l.* 18. femina oriuntur) *femora ordiuntur.*

Pag. 464. *l.* 26 *ſq.* ſuspendendaque magis ſiniſtra manus eſt, & ſaepius) *ſuspendendaque magis: & ſepius.*

Pag. 476. *l.* 25. inter ſe ſeta deligandi) *inter ſeſe deligandi.*

Pag. 492. *l.* 23. dictum ſit) *dictum eſt.*

Pag. 493. *l.* 16. adoleſcentulis) *in adoleſcentulis.*

Pag. 497. *l.* 24 *ſq.* corpus, vel molle, certe imbecillibus) *id corpus vel molle certe & imbecillis.*

INDEX

SCRIPTORUM VETERUM

qui in hoc Volumine vel laudantur, vel emendantur aut illustrantur.
